891.99
9-89
186

19 NOV 2011

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑՈՒ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

01 JAN 2009
891.99
Գ-89

ՍՐԲՈՅ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑՒ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Տ. Տ. ԳԷՈՐԳԱՅ
ԱՍՏՈՒԱԾԸՆՏԻՐ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՀՐԱՄԱՆԱՒ

Տ. Տ. ԵՍԱՅԵԱՅ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ
ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՅ

ԵՒ Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ
Տ. Տ. ՊՕՂՈՍԻ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

374046

458

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՅ Ս. ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ
ՅԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

— 1868 —

ՀԱՅ. ՀԱՅՐԱՏԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱԽՀ-ՍՍՀ

25 .03. 2013

ԴՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՅՈԳՆԱԹԱԽԱՆՔ ԲԱՆԻՑ ՕԳՏԱԿԱՐԱՑ

ԱՊԱՀԱՒԱՆԱՑ ՀՈԳԵՀԱՏ ԽՐԱՏՈՒՑ

ԱՆՁԻՆ ՍՏԳՏԱՆԱՑ ԶՂՋԱԿԱՆԱՑ ԿԱՆՈՆԱՑ
ԿԵՆԱՑ ԿԱՄԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ՅԱՆՁՆԱՌՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՆԵՐԵՒՈՒԹԻՑ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆՑ
ՄԵՂԱՆԱՑ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆՑ
ՅՈՒՅՄՈՒՆՔ ԳԱՂՏՆԵԱՑ ԹԱԳՈՒՅՑԵԼՈՅ

ՍՊԵՂԱՆԻՔ ԶՕՐԱՒՈՐՔ Վ.ԻՐԱՑ ԱՆԲԺՇԿԱԿԱՆԱՑ
ԴԵՂՔ ԱԶԴՈՂԱԿԱՆՔ ՅԱՒՈՅ ԱՆՏԵՍԱԿԱՆԱՑ
ՀՆԱՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱԶՄԱՄԱՄՆԵԱՑ
ԵՐԿԱՆՑ Վ.ՏԱՆԳԻՑ

Ի ԴԻՄԱՑ ԿԱՐԵԱՑ
ԱՄԵՆԻՑ ԲՆՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԻԹՔ ԱՐՏԱՄՈՒԱՑ
ՊԱՏՃԱՌՔ ԱՂՕԹԻՑ

Ի ԽՆԴՐՈՅ ՀԱՅՑՄԱՆՑ ՀԱՐՑ
ՄԻԱՆՁԱՆՑ ԵՒ ԲԱԶՄԱՑ
ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԱՑ ԱՍԱՑԵԱԼ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂՐԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑ Վ.ԱՆԻՑ Վ.ԱՆԱԿԱՆԻ

Հուշեր

Սա ամենայն ինչպիսի և ամենայնի
արդար իմ Աստուծոյ Հայր մարդասիրութեան
որ ինձ Հանեալ ես զարարածս Տեղոյ
Սոյնոյն ամենայն Տիրոջդ Քրիստոսի

1898 թուականին

Ա. Գրիգորյանց

[illegible]

[illegible]

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԶԱՅՆ ՀԱՌԱՋԱՆԱՑ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ սրտի՝ ողբոց ազաղակի քեզ վերընծայեմ, տեսողդ գաղտնեաց. և մատուցեալ եղեալ ի հուր թախծութեան անձին տոչորման՝ զպտուղ ըղձից ճենճերոյ սատանեալ մըտայս, բուրվառաւ կամացս առաքել առ քեզ։ Ալ հոտոտեցիս հայեցիս, գթած, քան ի պատարագն բոլորապտուղ մատուցեալ ծխոյն բարդութեան։ Ընկալ զսակաւամատնեաց բանիցս յօդուած քեզ ի հաճութիւն, և մի ի բարկութիւն. եղջե ի խորոց ատոլ զգայութեանց խորհրդակիր սենեկիս՝ վազվազակի ժամանել առ քեզ՝ կամաւորական նուէր բանական զոհիս, ողջակիզեալ զօրութեամբ ճարպոյ՝ որ չիան է պարարտութիւն։ Նա ի դնելս իմ ընդ

քեզ դատ խոստնեալ աղերսիս, հզօր, մի իբր զհամբարձումն ձեռաց ամբարշտեալն Յակովբ՝ ըստ բողոքելոյն Նասայեայ, և զանիրաւութիւնն Նաբելոնի՝ տաղտկալի քեզ երեւեսցի, զոր առակ եօթանասներորդի երկրորդի սաղմոսն ասէ. այլ իբրև զբուրեալ խունկն հաճոյական 'ի խորանին Սելովայ, զոր Դաւիթն կանգնեալ Եւրոգեաց տապանակին հանդստեան 'ի գերութենէն դարձելոյ, որ 'ի վերասին գիւտ կորուսեալս հոգւոյ առակի, ընդունելի կամաց քոց լիցի։

Բ. Բայց քանզի ձայնդ ահաւոր դատաստանիդ հատուցման՝ ուժգինս հնչեցեալ 'ի ձորն վերժինդրութեան, կրկինս ինձ երկնէ մարտից յարուցմունս, այժմէն գուշակեալ շարժմունս յուզմանց ներհակականաց որ յիմումն անձին ցուցանի, խռովութիւնս ամբոխից, հարեալք ընդ միմեանս զէն առ սուսեր՝ խորհրդոցն հոգեբարեաց ընդ բարիսն, և գերեալ զիս 'ի մահ ըստ հին դիպուածոյն՝ որ նախ քան զշնորհին ժամանել առ իս. զոր ընտրեալն առաքելականացն դասուց Պօղոս՝ առօրինակեալ զՆոմէս, զԲԸ բիւտոսի վրկութիւնն յաղթող ցուցանէ։ Վասն զի թէ մերձ է օր տեառն, որպէս գիր ասէ, 'ի հոլիսն անձուկ ասպարիսին Յոսափատ թու և հեղեղատին Կեդրոնի, փոքր հանդիսարանացն իրաւանց ժամադրութեանց, որ կենցաղականաւ այսոր յաւխտենիս զհանդերձելոցն

ինձ կերպարանեն, ապա եւս յաւէտ մերձեցաւ 'ի վերայ իմ ապքայութիւնն Աստուծոյ մարմին եղելոյ, մեծապէս գոռալ զիս առիթ ՀԼԱՍՈՒՑ բազմաց ստկոսեաց՝ զանազան մասանց յանդի մանողաց ճշմարտապատմից, քան զձեռին նորին վերացումն անդ ուրեմն երբեմն 'ի հարուածն եղովմայեցւոց եւ փղշտացւոց, և այլոց բարբարոս ազգաց։ Քանզի այն ընտրութիւն ամօք չափեցաւ, իսկ պատուհաս իմումս պարտուց առանց աւարտման ունի զսահման։ Ահ, գութ և որոգայթ անձողոպրելի, բատ մարգարէին եւ առակողին, տագնապաւ մեծաւ առ դուրս ինձ հասեալ՝ զամօթն մշտնջենաւոր ասէն գծագրել։ Օ՜ որ միայն քո է հրաշագործել պտուղս գեղոց 'ի հնարս կենաց ամենակարան տարակուսանաց հոգւոց վտանգից, քաւիչ ամենայնի, գովեալ 'ի փառս անճառս անսահմանելի բարձրութեան, յաւիտեանս յաւիտենից։

Վ ԷՐՍԴԻՆ ՅՈՒԼԻՍԾ ԿՈՒԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԷ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԼԻԱՆՈՅ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՍԷՅ ԽՈՍՔ ԸՆԴ ԱՍՊՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ Բ.

Ա. ԵՒ արդ՝ քանզի առ բարձրեալն Աստուած յօգաւորական շրթամբք կարդաս, որ գործովք միայն գրաւի եւ ոչ ստեղծաբանու-

թեամբ կաշառի, որ Յ\Գիպտոս միշտ ունիս զարտիդ զդարձն, զի՞նչ օրինակ առ այս քեզ նը-մանագոյն և յարմարական ասասանօր եղիցի՝ ան-ձին իմ պարտաւոր, պատժակիցս կարծանեցե-ցին Սոդոմայ. ընթերանեալ դատաւորաց Նին-ուէի. անարի բարբարոսս քան զտիկրինն հա-բուային. վատթարագոյնս քան զԲանան. յա-մառեցեալս քան զՅմաղէկ. անբժշկականս քա-զաք դրօշելոց. նշխար մնացեալ ապստամբու-թեան հինն Իսրայէլի. յիշատակարան պահեալ՝ ուխտազանցութեանն Յուդայ. կշտամբեալս գեր քան զՕուր, տարամերժեալս քան զՕդա-դան. խորդաբարոյս քան զԴալիլեա. անեներե-լիս քան զանհաւանն Կարիառնաում. պարսա-ւեցեալս իբր զԲաբելն. բամբասեցեալս ընդ Ռեթասայիթայ. անպարկեշտ ծաղկեալ ալիքս Յերեմի. աղու աղաւնիս միշտ յիմարութեամբ՝ այլ ոչ հանդարտութեամբ. 'ի կորեանց առ-իւծուց անձնական օձս եղեռնային. կերպս ձուոց քարերից լցեալ ժանտութեամբ. պատ-կերս վերջին հարուածոցն Յրուսաղէմի, ըստ բանին տէրունի և տեսանողացն ձայնի. տա-ղաւարս մերժեալ՝ հասեալ 'ի կործանումն. խոր-տակեալ դրացս վատահարան, և կրկին ծրդեալ շինուածս խօսուն. թողեալ ժառանգութիւնս յարմարական. մոռացեալ տունս ասուածա-կերտ, ըստ բանից նախագրելոցն՝ Մոլեսի, Դաւթայ և Յերեմիայ. յարկս բանական՝ ու-

նող բորոտութեան. հարուածեալս խրատու քերմանն օրինիւ կաղդուրեալ. օծեալ կաւռ վրն՝ ողբական հեզութեամբն. անձարակ գը տեալ յելս հնարից, քակտեալ վերսին ձե ռամբ շինողին. արտաքս ընկեցեալ կրաւացի հատուցմամբ հրամանաւ հպօրին 'ի տեղի ան սուրբ. հերքեալ սարադրեալ խորոցաւ մե ծաւ՝ ամենայնիւ առանց խնայելոյ. ծածկեալ դրսան յերկրի չարեաց, ըստ աւանդակորոյս ժխտողին՝ որ յաւետարանին ցուցանի։

Բ. Այլ դու Աստուած, աստուածդ հոգ ւոց և ամենայն մարմնոց՝ ըստ դաւանելոյ աս տուածաշնորհին, երկայնամիտ և բազում մղորմ՝ ըստ սրբոյն Յովհաննու ձայնին, շնարհեա կատա րել 'ի քոյդ հաճութիւն օրհնեալդ կամաց՝ զոս կրկնաւորեալ մատեան մաղթանաց այսր ող բերգութեան։ Եւ ընդ լալով սերմանել բանիս 'ի նախընթաց չուս ատենանաց օրթեւանայս սրատրատութեան, 'ի կատարածն ժամանելոյ հաւաքման հընձոյն, դարձայց բերկրեցեալ լութեամբ քաւութե՝ սրտոյն երանութեան որայիցն բարութեան։ Այ տայես ինձ արդանդ սրտի անարդի՝ իբր Իսրայէլի, և սահես աչաց ցամաքեալս, ոչ ամենագութ։ Ոչ բանական մաղթողս՝ հպօր և ողորմած, նախ քան երկնի, և երկին երկրի, և նա ցարենոյ և գինւոյ և ձի թոյ, և նոքա Իսրայէլի։ Եւ երկնաւորացն ա ղերս որ առ քեզ՝ հոգւոյս ապդեսցէ, քան թէ

տարերաց ապականացուաց։ Դու ստեղծիչ և ես կաւ. բաց տարակուսելոյս 'ի մուտս մաղթանաց այսր հեծութեան՝ կամս քաղցրութեանդ զօրանալ ասասէն. զի մի 'ի բանալ վերնայինն երկնի՝ անընտիր գտեալ կրթութեան վայելման լուսոյ, իբր զնիւթ մանր ոպառեցուցոյց ջնջեալ 'ի միջոյ։ Ոգի զրկելոյս, ըստ մաղթանաց գոչման ասողին, և ոյժ թալկացելոյս, և կեանք մաշելոյս՝ մտացս խղճիւ, այլ ոչ տաժանմամբ կրից աշխատութեան գքեզ խնդրելոյ, առ զաւանդ մաղթանացս, և տուր զողորմութիւնն քո շնորհացդ. ընկալ զփոքրս 'ի տկարէս, եւ շնորհեա զմեծդ առ 'ի հզօրէդ. զօրացս զբանս զղջման, առաքեալ 'ի մեզ հոգի 'ի բարձանց՝ աստուածաշունչ պատգամօքս 'ի սմա եղելոց։ Պարգեւեա, բարերար, զառակն Յաստեայ, լուսաւորեալ առ ճշմարտութիւնն, մատուցանելով մահու արժանոյս՝ ընդ պղնձոյս գոյի անարգելս ձայնի՝ զոսկի քո շնորհի, ընդ անզարդութեան երկաթոյս սեւութեան գունոյս՝ պղինձ ոգնելի, ցոյց առաքինութեան, հրաշեկ Լ 'ի բանանու։ Ընդէր կարծրացուցանես զսիրտ եղկելոյս չերկնչել 'ի քէն, անճառ եւ անհաւոր։ Մի եղէց անպտուղ 'ի փոքր վաստակոցս՝ իբր ապաջան սերմանող անբեր երկրի։ Մի լեցի ինձ երկնել՝ և ոչ ծնանել, ոգեալ՝ և ոչ արտասուել, խորհել՝ և ոչ հառաչել, ամպել՝ և ոչ անձրեւել, ընթանալ՝ և ոչ հասանել, ինձ ձայ-

նել և քեզ ոչ լսել, պարզատիլ՝ և անտես մնալ, կողկողել՝ և ոչ ողորմել, աղաչել՝ և ոչ ինչ օգտել, զոհել՝ և ոչ ճենճերել, զքեզ տեսանել՝ և զատարկ ելանել։ Լուր ինձ նախ քան զգկարդալս իմ առ քեզ, միայնդ հզօր. մի զանվճար տանջանացն տոյժս՝ ընդ թռուոլ աւուրց մեղաք կեցելոյս չարագործիս ինձ հատուցաներ։ Կեցո զիս գթած, լուր ինձ ողորմած, մարդասիրեա ներոդ, խնայեա երկայնամիտ, պաշտպանեա ապաւէն, բարերարեա հզօր, աղատեա ամենակալ, կենագործեա նորոգող, վերականգնեա ահաւոր, լուսաւորեա երկնային, բժշկեա հնարաւոր, քաւեա անքնին, պարգեւատրեա առատ, շնորհազարդեա անենամանձ, հաշտեա անեղծակիր, ընկալ անոխակալ, սրբեա 'ի պարտեալ՝ օրհնեալ։ Եթէ յառեցիս զաչս իմ, նայեցեալ 'ի հայեցուածս երկուց վտանգիս յաւուր թշուառութեան, զքոյդ տեսիս փրկութիւն՝ յոյս և խնամակալ. եթէ նկատեալ դիտեցիս 'ի վերս յամենագրաւ ուղին սոսկալի, հրեշտակ քո խաղաղութեան քաղցրութեամբ ինձ պատահեսցէ։ Ցոյց ինձ ապէր 'ի յելիցն աւուր շնչոյս արձակման՝ մաքրութեան ոգի լուսոյ ամբարձեալ 'ի յերկնաւորացն երջանկաց՝ պարգեւօք սիրոյ քոյ եկեալ հասեալ։ Ի յարդարոյն կատարելոյ՝ կարեաց ինձ կցորդ ժամանեցուսցես. զանակնկալն բարի՝ չարիս 'ի յաւստահատութեանն աւուր շնորհեսցես։ Բաւ լիցի

քեզ, բարեբանեալ, որ փրկութիւնդ ես առ մենայնի, եթէ ախտացեալս քո ոչխարի՝ գազան դժնդակ տացես ուղեկից, մեղաք մեռելոյս՝ անախտ կեանք, կոծանելոյս պատուեաք՝ փրկութիւն։

Գ. Ընդեաք մոռացեալս զբարեբարելդ՝ ակն-կալութիւն. անտեսեալսցես զդթասիրելդ՝ խնամող. այլայլեալսցես զմարդասիրելդ՝ անփոփոխ. նահանջեալսցես զկենագործելդ՝ անլաճան. թո-ղուցուս զողորմութիւնդ՝ երջանիկ պտուղ։ Ընդաւաղեալսցես զքաջութեանդ բարեշնորհ ծաղիկդ. անպատուեալսցես զնիւթ պանծանաց քումդ ճոխութեան. յեղանակեալսցես զփառս հերաց քումդ բարձրութեան. ոչ պահեալսցես զվայելչական զարդ պայծառութեան քումդ պատկի։ Ընթէ ողորմածայն է երանութիւն, իսկ դու բնաւ իսկ ողբայութիւն լցեալ փա-փաքմամբ, ոչ զբոլորն պարգեւեալսցես փրկու-թիւն. ոչ մատուցանիցես դեղ վիրացս, ոչ ապե-զանիս խոցուածոյս, ոչ դարման ակարութեանս. ոչ ծագեալսցես լոյս 'ի խաւարի՝ յուսացելոյս 'ի քո զօրութիւնդ՝ կենաց պարգեւդ տիեզերաց. որ միայնդ ունիս փառս ինքնութեամբ իսկու-թեամբ եւ յարակայ մշտնջենաւորութեամբ, վկայեալ 'ի բնաւից, օրհնեալ և փառաւորեալ յերիս յաւիտեանս, և անդր քան զպայման սահ-մանի խմանալեացն յաւիտենից. ամէն։

Վ Էրսպին յաՀելոած կրկին հեծոՒեան նորին հսկողք
առ նոյն ուղերս մաղԻանաց բանի։

Ի խորոց սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Գ.

Ա. Տէր իմ տէր տուիչ պարգեւաց, ինքնաբուն բարի. ամենից ակրող հաւասարապէս, միայն արարիչ ըստեղծեալս յոչէից. փառաւորեալ, անքննին, ահեղ, ահարկու, սոսկալի, հզօր, սաստիկ, անսասնելի, անմերձենալի, անբմբռնելի, անիմանալի, անճառելի, անտեսանելի, անընդունելի, անշօշափելի, անսրտնելի. անակնկալն, անժամանակ. անշամանդաղ գիտութիւն, անելը կեւան տեսութիւն, ճշմարիտ էականութիւն, բարձր և խոնարհ, օրհնաբանեալ գոյութիւն, անսուեր ծագումն, ամենափայլ ճառագայթ, խոտովանեալ լոյս, անտարակոյս վստահութիւն. անտարտամ հանդիստ, անյեղի կնիք, անսահմանելի տեսիլ, միայնեալ անուն, ճաշակ քաղցրութեան, բաժակ բերկրութեան, հաստիչ հոգւոյ հայ, օտար մթութեանցս էր, աներկբայ խոստումն, ծածկոյթ ցանկալի, զգեստ անկապուտ, օթոց բաղձալի, զարդ փառաց, ձեռքնկալու մեծ, ապաւէն գովեալ, անենաւալելի շնորհ, անպակասելի գանձ, անսպասեալ անձրեւ, արիւնացնցուղ ցօղ, ամենասեղաց դեղ, ձրի բժշկութիւն, կրկնաձիր սաղջութիւն,

վեհագոյն խրախոյս, անպատիր կոչումն, համբէն աւետիս, սարկամեծար թագաւոր, աղքատասէր պաշտպան, մշտահարուստ տուիչ, անխափան դիմեցումն, անեսանելի հրաման, անհամեմատ յոյս. երկար տեսողութիւն, անզբաղական տուր, ամենաբաշխ աջ, արդարակիր շիւռ ձեռն, անաչառատես ակն, միսիթարութեան ձայն, սիրտանաց լուր, բերկրութեան բերումն, անուն կենդանի, նախախնամող մատրն, անգայթակղելի ելք, անխարդախ ընթացք, կենդանարար կամք, անեղծելի խրատ, անեղխանձ պատիւ, լայնական հնազանդ, անձկական պայման. անգոտեղի հեռք, անբերեւոյթ շաւիղ, անչափագիր պատկեր, որքանութիւն անսահման, անմանական տիպ, անզուգական գութ, ողորմութիւն բազմազեղ, խոնարհութիւն տնեղի, համբոյր փրկական: Այս եւս քան զայս ապդմունք վայելչականք՝ ատուածութեանդ նուիրելիք. օրհնեալ, գովեալ, բարեբանեալ, քարոզեալ, աւետարանեալ, հռչակեալ, հնչեցեալ, պատմեալ, անխաբելի կամաք ազատչեալ, և որ ինչ առ մեզ բերին առ 'ի քէն հոսմունք քաղցրութեան, զոր հանգերձելոցն ճառիցդ լուսաբանեն կերպաւորութիւնք. որով զուարթ ցուցանիս 'ի փրկութիւնն իմ՝, երանութիւն, իբր 'ի պարարտութենէ իմէ ախորժ տենչանաք լցեալ, զի ոչ իմանիս ինչ տնտիպ պատուաստ փառատրիս երգով, այլ զի պատ-

ՀԱՌ ԻՄՆ ԱՌՅԵՍ ԶՓՈՔՐՍ ԱՂԵՐՍ՝ ՄԵԾԻԳ ՓՐԿԱ-
ՆԱՑ։

Բ. Եւ քանզի առ ամենայն հասակ տնկե-
ցեալ յերկրի ազգ բանականաց՝ այս պատուէր
նկարագրական նորոգ մատենի ողբոց նուագի,
որ զամենեցուն ունի զկրից պատահմանց նշա-
ւակեալ յիւրում պատկերի, իբր կցորդ մեծ
գիտական կարեաց համայնից, առ բոլոր
գումարս բազմահոլով տիեզերակոյտ քրիստո-
նէից, առ նախնի ժամն ժամանողաց, և առ
երկրորդ կոչեցեալ չափու արքունն, առ որ 'ի
կատարած աւուրն ընկալեալ՝ սակաւաձեռն ծե-
րութեամբն, առ պարտաւորս և արդարս, առ
ինքնագով բարձրայօնն և սնալեալ անձնադատ
գտեալն, առ բարիսն և եղեռնագործս, առ նը-
կուն և առ արիս, առ ստրուկս և ներքոյան-
կեալս, առ սեպուհս և գերաշխարհիկս. միջա-
կայնոց և պայազատաց, շինականաց և տոհմա-
կանաց, արուաց և իգաց, հրամայողաց և հը-
նազանդելոց, գերելոց և նուաստից, վեհից և
փոքունց, պատուականաց և ռամկաց. ձիա-
վարժից և սոսկականաց, քաղաքականաց եւ
գեղջկաց, արքայից գոռոզութեանց՝ 'ի սանձս
ահաւորին ըմբռնեցելոց. միայնացելոց՝ վերնա-
նականացն խօսակցաց, մաքրականաց տիրանը-
ուէր զգաստութեանց, քահանայական երջան-
կակրօն ընտրութեանց, այցելութեանց բարե-
զգեստից դիտողութեանց, ամթոռակալութեանց

նախագահից սրբանուէր տեսողութեանց, որոց ոմանց աղերս աղաչանաց, և ոմանց խրատ բաբեաց առ դէմս աղօթից այսու մատեանիս մատակարարեցի, ձեռնարկեալ հոգւոյդ զօրութեամբ կարգել ինձ մաղթանս բաղմադիմիս, և ամենեցուն սոցին խնդրուածս՝ գթութեան մեծիդ յանդիման լինել սովաւ հանապազ։

Գ. Զի արասցես զսոյն ընթերցողացն 'ի սիրտս յատակս՝ բժշկութիւն հոգւոց և մարմնոց, թողութիւն պարտուց և արձակուրդ մեղաց կապանաց։ Զղեցի բղխումն արտասուաց սովաւ վարժելոյն, և պարգեւեալ տացի 'ի ձեռն սորին ապաշաւ ըղձից։ Շնորհեացի, տէր, և ինձ ընդ նոսին առ 'ի քէն զղջումն կամաց, և նոցա իմովս ձայնիս շաւնչս բարեհամբոյրս. նուիրեացի վասն իմ այսու մատենիս պաղատանք նոցին, և բանիւս այսու հեծութիւնք նոցին ընդ իմ խնկեացին։ Ընդ համբոյր ճաշակման այսր ողբերգութեան, շնորհ լուսոյ քոյ մտեալ բնակեացէ։ Զմէջ ելցեն ինձ բարեպարիշտք ընծայիլ սովաւ, ընկալ կենդանեաց վասն քո, գթած, և զիս ընդ նոսին։ Զմէջ ախտս ինչ սրբանուէրս կաթուածոյ աչաց սովիմբ բերիցի, եղեցի 'ի քէն խնամակալ՝ եւ յիս անձրեւեալ։ Զմէջ գրեացի և 'ի փրկութիւն կարգեացի հաղորդելոյն յայս կիրս կենաց, արասցես կամաւ քս օրհնեալ և ինձ համարեալ։ Զմէջ հեծութիւնս ասատուածածոյս

'ի ձեռն այսր բանի 'ի գաղտնեաց ուրուք յառաջ եկեսցէ, օգտեցայց քեւ բարձրեալ՝ և ես ընդ նմին։ Եթէ ձեռն մաքուր՝ խնկով հանդերձեալ առ քեզ համբարձցի, հաստէ միասցի ընդ իմն ձայնի և աղաչողացն աղերս յառաջ մատուցեալ։ Եթէ պաղատանս բազմադիմիս ընդ իմն երկնեսցի, լիցի եւ ինձ քեւ վասն սրին կրկին նուիրեալ։ Եթէ յարգեսցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ 'ի հաճութիւն, նախ այլոցն ընդիս քեւ ընծայեսցի։ Եթէ 'ի սիրանաց ինչ ձանձրութենէ ոք նուաղեսցի, կանգնեսցի վերատին հաստատանաւ այս հառաջանաց՝ 'ի քեզ յուսացեալ։ Եթէ համբարտակն վստահութեան մեղոք յատակի, այսու արձանոք պատկանեցելովք աջով քո պաշտպանեալ՝ դարձեալ կառուսցի։ Եթէ յուսայն ձգարան սուսերբն յանցանաց հատեալ կարեսցի, կցեսցի դարձեալ միւսանգամ կամոք ամենակալիդ բարուոք պատուաստեալ։ Եթէ վասնզ մահու անձնական ցաւոց զոք պաշարեսցէ, գոցէ փրկութիւն սովաւ առ 'ի յոյս կենաց՝ յաղթեալն առ քեզ կեցուցիչ։ Եթէ տագնապաւ ոք տարակուսի 'ի սիրտ խոցիցի, քաղցրութեամբ քո սովաւ ապրեալ ողջասցի։ Եթէ անքաւելի կրքոտեամբ պարտեաց յանդունդս ոք խորոց ի ցէ ընկլուզեալ, եկեսցէ 'ի լոյս կարթիւ այս հնարիւ՝ քեւ պատապարեալ։ Եթէ թմբրութեամբ հաղթից խաւարին գործոց լցէ ոք ինա-

սեալ, զօրասցի անդրէն վասն քո՝ միայն ապա-
ւէն՝ 'ի քեզ ապաստան եղեալ։ Եթէ պահպա-
նակն վստահութեան զանձն սրտիւք լուքցէ, ընկ-
կալցի այսու միջնորդիւ ձեռն քո զնա՝ ամփո-
փեալ 'ի նոյն հաստատութեան։ Եթէ ամայի
'ի կգուշութենէ պահողացն ոք դեգերեսցի, ըստ-
պասեսցէ սովիմբ առ 'ի նոյն դարձ նորոգողիդ։
Եթէ սառուռ դիւային ջերման՝ դողութեամբ
ինչ զոք խռովեսցէ, սթափեսցի 'ի սոյն յայս
նշան խոստովանեալ և երկրպագեալ խաչիդ
խորհրդոյ։ Եթէ անօրէնութեան մրրիկ խոր-
տակիչ հողմոյ յանկարծ բախեսցէ զհաստատուած
մարմնոյ շինուածոյ մարդոյ յերկրային ծո-
վուս, հանդարտեսցի անդրէն զեկաւ այս թե-
ւոց 'ի քեզ պատկանեալ։

Դ. Եւ արասցես լինել դեղ կենաց առ հրնարս ցաւոց հոգւոց և մարմնոց քոց ստեղծ-
ուածոց՝ զայս կարգեալ սահման ողբոց մատեն
սկզբնեցելոյ յանուն քո՝ բարձրեալ։ Օ՛սկը-
սեալս իմ դու կատարեա. եղիցի հոգի քո խառ-
նեալ 'ի սա. շունչ զօրութեան մեծիդ միասցի
'ի քո ինձ շնորհեալ ստեղծագործութիւնս. զի
դու տաս զօրութիւն վհատեալ սրտիս, և ընդ-
դունիս փառս յամենեցունց. ամէն։

Վ Յերսին յաւելուած կրկին հեծութիւն նորին հսկողէ առ նոյն աղէրս մաղթանաց Բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Դ.

Ա. Զի քանզի սկիզբն կարգս խօսել ընդ քեզ՝ որ 'ի ձեռին ունիս զշունչ կենդանութեան հոգւոյս բաղմամեղի, յիրաւի սարսեալ դողացեալ տագնապաւ մեծաւ յաւէտ երկրին շիմ. վասն զի ահաւոր և անսանելի և 'ի սահմանէ բանէ փախչելի յիշատակ անճողոպրելի անհաչառդ քս առնելի՝ 'ի կշռամբուն իմ պարտաւորի՝ արարիչ երկնի և երկրի։ Այս զի և չէք իսկ բժշկութիւն բաղմանկամանդ սատակութեան վիրաց անողջանալի, խայթմանց խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց՝ որսորդին զանձն իմ 'ի կորուստ։ Անեռանդ զի ոչ գոյ պատասխանի, ըստ առակողին, յաւուր պատերազմի. և ոչ բանիւ խրատանալի, եւ ոչ վերարկուաւ պատապարելի, և ոչ դիմակօք կեղծաւորելի. ոչ առ երեսս բանիւք մատչելի, և ոչ կերպարանօք երբեք խաբելի, ոչ յօդուածովք բանից սքանելի, ոչ արագմամբ ոտից փախչելի, ոչ թիկանց դարձուցանելի, ոչ դիմաց ընդ երկիր մատուցանելի, ոչ բերանով ընդ հող հատանելի, ոչ 'ի խորս երկրի զօրելի։ Բանի մերկ են քեզ ծածկեալքն, և հրապարակեալ են անեղեւոյթքն.

արդարութիւն իմ նուաղեալ և խոպան ու-
նայնացեալ. մեղանքն յայտնեցեալ եւ յաւէտ
առաւելեալ. չարիքն իմ մեծացեան և ես կո-
ղբատեան. իրաւանցն կշիռ պակասեալ, և անի-
րաւութիւնն խիստն զօրացեալ. բարեացն բերք
հալեալ, և սխալմունքն արձանացեալ. աւան-
դքն կորուսեալ, և դատակնիքն այժմէն գտեալ.
մահուն մուրհակ գծեալ, և աւետեացն կտակ
եղծեալ: Խաբերարն տիրեցեալ, և բանասաբ-
կուն ուրախացեալ. հրեշտակաց դուռնդն թաղ-
ծեալ, և սատանայ խնծղիւք պարեալ. վերնա-
կան զօրքն ողբացեալ, և ստորնայինքն բերկրե-
ցեալ. սպանողին ժիթերք լցեալ, և պահողին
գանձն կապտեալ, օտարին կողմն կանգնեալ, և
ստացողին պարգեւ մատնեալ. հատուցողին ձիր
մոռացեալ, և կորուսչին հաղբք պահեալ. ե-
բախտիք փրկչին հենգնեալ, և բելիար զուար-
թացեալ. կենացն աղբիւր փակեալ, և գոռո-
զին ժանգ ժանտիս ժամանեալ:

Բ. Եւ արդ ո՞չ ապաքէն ըղձալի էր, ըստ
գրոյն կանխութեան նախաձայնելոյ, ոչ ատեղ-
ծանիլն երբէք յարգանդի և ոչ նկարիլն 'ի յորո-
վայնի, ոչ 'ի ծնունդ յառաջագայիլ և ոչ 'ի
լոյս կենաց հառանիլ, ոչ 'ի թիւս մարդկան գը-
րիլ և ոչ 'ի հաւակ ածման ամբառնալ, ոչ 'ի
պատկեր գեղոյ զարդարիլ և ոչ բանիւ հան-
դերձաւորիլ, քան ընդ այսպիսեաց սատակա-
գունից և սարսափելեաց ըմբռնիլ պարտուց,

զոր և ոչ վիմաց կարծրութիւն բերէ, թող թէ մարմնոց լուծականութիւն։

Գ. Այլ արդ՝ տուր բարեգութ, աղաչեմ զքեզ, տուր ինձ ողորմութիւն, որ զայսոսիկ զու ինքնին քեզէն քոյոգ բանիւ մեզ սահմանեցեր ասելով, թէ տուք զայդ նուէր յանուն փրկութեան ձերոյ Աստուծոյ, և տուրբ եղեալուք. զի զողորմութիւն կամիմ, և ոչ զպատարագ։ Ահա բարձրացիր վերատին խնկեալ այսր յիշատակաւ, որ ունիս զամենայն, և 'ի քէն է ամենայն, և քեզ փառք յամենեցունց. ամէն։

Վ. Երդին յաւելուած կրկին հեծութիւնք նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Ա.

Ա. Այլ արդ՝ ես երկրածինս մարդ՝ կենցաղականաւ անկայուն գոյիւ զբաղեալ, և յիմարութեամբ պատրողականաւ գինեաւս յիմարեալ, որ ամենայնիւ ստեմ, և ոչ միով իւրք ճշմարտեմ։ Բանդի որովք դիմաք վերապրեցելովք նշանակաւք աղարտեցելովք՝ յանգգնեցայց լինել յանդիման քում դատաստանիդ, ոչ իրաւադատ ահաւոր, անձառ, անպատում, հզօր, Աստուած բոլորիս։ Բանդի դասեալ աստուծոյն 'ի սոյն զապերաբեռութիւն մեղուցեալ անձինս

ՀՍՍՀ-ՍՍՌ

առ քումդ երախտիս, յուցիս զերառուն քո միշտ զօրացեալ և զանիրաւութիւնս իմ յաւէտ պարտաւորեալ։ Որ ապարեր զիս 'ի քո պատկեր պանծալի՝ 'ի ձեռն մեհկոդ սպաւորութեան, զակարս ժամանդակելով։

Բ. Օ՜ արդարեցեր բանիւ, փոյլեցուցեր փչմամբ, մուրք ճոխացուցեր, խմաստիւք ածեցուցեր, հանճարով հաստատեցեր, 'ի շնչական նայն պրոշեցեր, հոգւով խմանալեաւ խառնեցեր, իշխանականին գոյիւ պճնեցեր, ծնաղ հայրաբար, ուռուցեր դպրեկապէս, տուծեցեր տարագրապէս, անկեցեր զամբարիշտս 'ի քումդ գաւթի, ջրոմէ կենաց ոռոգեցեր, աւազանին յօղով մաքրեցեր, կենացն փրակաւ արմատացուցեր, հացիւդ երկնայնով ջամբեցեր, ասուաւածային արեամբդ արբուցեր, անհպիցն և անհասանելեացն ընտանեցուցեր, զաչս երկրեղէն 'ի քեզ համարձակեցեր, ըստվդ փառաց վերաձաձկեցեր, զհոգանիւթ մտաւունս անմանրաւ ձեռացս 'ի քեզ մատուցեր, զմեխիրս ա՜նարգ մահացու՝ իբր զնշոյլ լուսոյ յարդեցեր, զհայր քո հզօր ահաւոր օրհնեալ մարդասիրապէս և անարժանիս իմոյ անձին ինքեցեր։ Ա՜յ կիզեր զբերանս լցեալ նաներութեամբ՝ 'ի ժառանգակիցն կարգալ զքեզ, ոչ կշտամբեցեր զյանդգնեալս 'ի քո կցորդութիւն, ոչ ստուերացուցեր զտեսիլ աչացս 'ի քումդ ակնարկութիւն, ոչ արգելանաւ կապանաց ընդ մահապարտ

ատցն տարագրեցեր, ոչ խորտակեցեր զդաս-
տակ բազկին՝ որ անմոքրապէս առ քեզ համ-
բառնայր, ոչ մատնեցեր զոստս իմոց մատանցս
'ի շշաւիւնն զբանդ կենաց. ոչ պատեցին զինեւ
մառախուզք 'ի ձօնելն զքեզ՝ ահաւոր, ոչ փրշ-
ուեցեր զպարս առատանցս յրմբուշնելն զքեզ՝
անսահմանելի, ոչ գնացեր բարկութեամբ խո-
տորնակ՝ խոտորնակի ընդ քեզ հետեւողիս, իբր
ընդ վերիպեալ տուն Իսրայելի. ոչ խայտառա-
կեցեր 'ի հարանարանիդ զանարժանս քումդ
պարերդութեան, ոչ 'ի գձուձ հանդերձին տե-
սիլ զանօրինեալս յանդիմանեցեր, ոչ կապանօք
ձեռացս եւ ոտից յարտաքին խաւարն հալա-
ծեցեր։

գ. Այս ամենայն մասունս բարեաց և ըն-
ներելոյդ երկայնմտութիւն ընկալեալ 'ի քէն՝
բարերար, օրհնեալ և յամենայնի միշտ երկայ-
նամիտ, փոխատրեցի վնասակարս պարտեաց՝
անթիւս և բազմօրինակ անօրէնութիւնս, մար-
մնականաց և անձնականաց՝ ամենակիր բազմա-
ծուփ խորհրդոց յուզմանց երկրաքարշութեց։
Այսոսիկ քեզ, Աստուած իմ և տէր, ընդ
այսքանեաց բարեաց փոխատրեցի. զայս քեզ
ինձէն հատուցի չարիս, ըստ Մովսիսեան յան-
դիմանութեանն առակի, մատուցեալ զիմաստու-
թիւն և զիրաւս յիմարութեան։ Այսց բարեաց
երախտեաց կաճառս՝ ընդունայնութեան գնա-
ցիւք՝ չարաչար ունայնացուցի. զայս լուսաւո-

բութիւն շնորհաց անձառից 'ի բարձրելոյդ խը-
նամոց բարդեցեալ՝ մրրկաւն խելագարութեան
ցնդեցի։ Եւ թէպէտ բազում անգամ ծանու-
ցար կարկառմամբ ձեռին քո այցելութեան
ձգել զիս առ քեզ, ոչ հաւանեցայ ըստ մարգա-
րէին որ զԽրատէլէ ամբաստանութեան. եւ
թէպէտ խոստացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյա-
նալ, եւ ոչ ընդ այսմ ահմանաւ ուխտիւ փա-
կեցայ, այլ դարձեալ զնոյն նիւթեցի չարիս,
անդստին յոգն առաջին մատեայ, փշոյն մեզայ
հերկեցի զանդաստան սրտիս յորմանն արդիւ-
նատրութիւն։ Եւ իս երանեն առաձք ատատուա-
ծարեալ սուրբ մարգարէիցն. քանզի մեռացեր
յինէն խաղողայ, եւ ես ընդ այնորիկ փուշ շա-
ռաւիղեցի. դարձայ յոնախորժ դառնութիւն
պտղոյ՝ այդիս օտարացեալ. բուռն հարի զան-
հաստատ հոգմոյ, որովք միշտ ատատանեալ այսր
անդր տարաբերիմ. ըստ ձայնի երանելւոյն Յո-
բայ ընդ ճանապարհ իմն անդարձ գնացի. 'ի
վերայ աւազոյ շինուածս յիմարութեան կա-
ռուցի։ Այնատարր հեռովք խաբեցայ կենա-
ցըն անձկալեայ հատանել. փակեցի ինձէն զե-
լիցն ուղեւորութիւն. բացի կամաւ զկորըս-
տեան խորխորատն։ Խցի զպատուհան լսելեացս
իմոց առ բանիդ կենայ ընդունելութիւն. կա-
ցուցի զաչսս հոգւոյս հայեցուած առ 'ի զկե-
նացս դեղ նկատել։ Ոչ ընդատեայ 'ի թմբրու-
թեանց լքմանէ մտացս 'ի պատգամ փոքրոյդ ա-

հաւատութեան. ոչ զգաստացայ ՝ի բազում գու-
ժի հրաժարձական աւուրն ընտրութեան. ոչ
երբէք զարթեայ ՝ի նիրհմանէ քնոյն մահացուի,
որ ՝ի կորուստն կարապետէ։ Ոչ եռաւ հան-
գիստ քոյ հոգւոյդ ՝ի մարմնեղէնս տաղաւարի.
ոչ ընդ բնութիւն շնչոյս խառնեցի զմտան շը-
նորհաց քումդ պարգեւի. իմովս ձեռօք կոչեցի
կորուստ, ըստ առակողին, զհոգիս կենդանի
մահացուցանել։

Դ. Եւ զի՞նչ է ինձ տակաւ և նուազագոյնս
յօգել սահմանս կսկծելիս չափաբերականս, մինչ
անցեալ է ըստ քանակութիւն և վերպեալ
ըստ բժշկութիւն։ Արդ՝ քո է ընձեռել կեանս
հոգւով մեռելոյս, և անսխալութեամբ մատ-
չել առ այցելու՝ դատապարտելոյս որդի Աստու-
ծոյ կենդանւոյ. քեզ փառք յաւիտեանի. ամէն։

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծութեան ողբին հոգւոյն
առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէդ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Զ.

Ա. Ասկ արդ զի՞նչ բարւոք գոյ առ այս, և
կամ՞ որ օգուտ ինձ առ այն՝ զսահման ընթացիցդ
ձոյնիս հեծութեան լքանել, և ոչ զամբա-
բեալ շարաւ մահացու վիրիս խարանաւ բանիս
սրտաքս հերքել, և կամ՞ զծանրութիւն սրտիս

մթերեալ ցաւոյս հոգեկան խիթոյս, իբր տաղտ-
կացուցանողական հնարաւորութեամբ, մատ-
նամուխ զգուանօք փսխել։

Բ. Նա քանզի ոչ գոյ արժանի պարծելոյ
'ի փառս ընդ սրբոցն դաս, որոց լի են բերանք
նոցա ծաղու, և շրթունք իւրեանց ցնծութեամբ
լսոյ առակողին և սաղմոսողին, 'ի կարդն երկ-
րորդ դիմեցից՝ զնմանիսն իմ յիշատակել հա-
մայն աստանօր. թէպէտ առ իմաւմ թերու-
թեան բարուց անբարեաց՝ և նոքա յաղթա-
կանք իցեն, իբր ապաշաւեալն քան զանապաշ-
խարն։ Տօնելի եղեւ Մանասէ առ իմոց պար-
տուցս առաւելութիւն. պատուեցաւ և փա-
րիսեցին առ դժնէիս ամբարշտութիւն. գովե-
ցաւ անառակ որդին առ անդարձիս ուխտա-
զանցութիւն. յիշատակեցաւ կեղծաւորութիւն
որդւոյն Սմեսեայ առ անշնորհութիւն ապախ-
տաւորիս. օրհնեալ եղեւ աւազակն, որ դատա-
խազն է անհաւատից. պատուեցաւ և կինն
պոռնիկ՝ սկզբնամայրն ապաշաւողաց։ Ա՛յ պա-
կաս քան զՓարաւոն զատեղծուած սրտիս իմ
խստացուցի. ըստ օրինակի խռովութեան մրրը-
կաց ծովու ծփեցայ. ոչ այնքան ապրեցի և
պատկառեցի 'ի տատակութենէ քումդ հրամանի,
զքան ալիք ծովուն յեղերացն։ Ընդ թիւս շա-
փուց կշռութեան առ իմն գործոց՝ և ոչ աւա-
զոյն կոյտ սահմանեցաւ, պակասեաց անբաւ իցն
շիզէք առ համբարս իմոցս անօրէնութեանց։

գ. Զ. Ի թէպէտ և յոյժ բազում են մա-
նաւանդն 'ի յաւուրս ջրոյն համահաւասարեալք,
այլ ուրայնք և առանձնականք 'ի ծնեղոց աձե-
լութենէ. իսկ մեզանք իմոցս յանցանաց անթիւք,
զորս անհնար է առնուլ 'ի միտս։ Ոմն և ծնուղք
իւր, ոմն և շառաւիղք իւր, ոմն և բիծք իւր,
ոմն և արկածք իւր, ոմն և փուշք իւր, ոմն և
արմատք իւր, ոմն և հասուածք իւր, ոմն և
պտուղք իւր, ոմն և նշխարքք իւր, ոմն և ձիւղք
իւր, ոմն և տոմք իւր, ոմն և արմկունք
իւր, ոմն և ձիրանք իւր, ոմն և մնասունք իւր,
ոմն և խոթումունք իւր, ոմն և զօրութիւնք իւր,
ոմն և ազդմունք իւր, ոմն և նշմարանք իւր,
ոմն և սիպք իւր, ոմն և մնացուածք իւր, ոմն
և սուսերք իւր, ոմն և մթութիւնք իւր, ոմն
և յարձակմունք իւր, ոմն և հնարքք իւր, ոմն և
պատիրք իւր, ոմն և գիտմունք իւր, ոմն և դի-
մեցմունք իւր, ոմն և չարիք իւր, ոմն և խորք
իւր, ոմն և գարշութիւնք իւր, ոմն և կայծա-
կունք իւր, ոմն և կիրք իւր, ոմն և մթերք իւր,
ոմն և գանձք իւր, ոմն և ցնցուղք իւր, ոմն
և աղբերք իւր, ոմն և գիւտք իւր, ոմն եւ
շանթք իւր, ոմն և հրդեհմունք իւր, ոմն և
պատկառանք իւր, ոմն և վիհք իւր, ոմն և ան-
գունդք իւր, ոմն և բոցբոցմունք իւր, ոմն և
աղջութիւնք իւր, ոմն և ամպրոպք իւր, ոմն և
կայլակք իւր, ոմն և հոսմունք իւր, ոմն և հե-
ղեղք իւր, ոմն և առնամանիք իւր, ոմն և

գրունք իւր, ոմն և շաւիղք իւր։ Ընոյն և տապ իւր, հրատն և գոլորշիք իւր, հալոցն ճարպին և ճենճերմունք իւր, օշինդրն և գառնութիւն իւր, կործանիչն և հնազանդեալք իւր, բռնաւորն և յեղուզակք իւր, գոռոզն և սպառազէնք իւր, աւազակապետն և գումարտակք իւր, գազանն և կորիւնք իւր, խածնողն և ծակոտուածք իւր, ապականագործն և նմանիք իւր։

Դ. Ընդ՝ այսոքիկ պետք են գլխաւորութեանց ապականողաց ոգւոց համայնից։ Գաւեալք ընդ ինքեսմբք նուաճութիւնք մասանց իւրաքանչիւրոք 'ի սոցանէ բիւրք բիւրոց և հազարք հազարաց. իսկ զհամայնիցս թիւ նա միայն զօրէ իմանալ, որ զառ 'ի մէնջ չէութիւնն գըբեալ իբր զէութիւն գործոց տեսանէ։ Զի արդ՝ եթէ ոք զանձն ոչ խոքեսցէ, և առ երեսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ անհաւատեսցէ, և մարդ զինքն ծանիցէ, և հասարակաց բնութեամբ վարեսցի, և երկրածին զանձն գիտեսցէ, և 'ի չափու իւրում կանոնին կացցէ, իմացի ծանիցէ զնախախթիւ մասունս արկածիցդ վերագրելոց, թէ ոչ ընդունայն ինչ գրեցի և կամ զբնաւ իսկութիւն սահմանեցի՝ որ 'ի մերս բնութեան պտուտակի ազգի ազգի վերիպականութիւն. այլ 'ի բիւրուցն արգասեաց չարեաց չափ մի երեւեցուցի, զի նոքօք և զայսն քանասասիրեսջիք, թէպէտև ոչբաւականդակապէս

Վ. Իրոպին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին Հսկողէ
— նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոյ սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Ի.

Ա. Զի զի մի զվերկութեանն վատահութիւն 'ի սպառ կորեցիս, և ապաղէն եղեալ մատնեցայց այսքանեաց աներեւութիւց ընդդիմամարտից, որք ոչ այլ ինչ են՝ քան թէ ընտանիք թշնամիք ինքնածին բուսեալք, զոր վերագրեալքդ սահմանեցին՝ զոբքանութիւն պատկերին ձեւոյ եղեալ ահարկուս, ցուցից առ սմին բաղմաբոյլ բռնութեան մարտկացդ՝ զօրեղ ախոյանս սատուածականս՝ ամենայաղթողս և անպարտելիս, թէ և կսկծելիս կիրս և դժուարակութիւ պտուղս ծառոց անհասանելեաց, և անկոխ ճանապարհաց երկք և տաժանմունք։ Քանզի զայն ամենայն գունդս չարութեան բանսարկուին զօրայ՝ սակաւ մի արտօսր կաթուածոց աչաց, իբր զճիս զեռունս բաղմոտանիս խրախայթից երկրի տկար խլրտմանց՝ անկեալ 'ի վերայ ծորումն ձիթոյ կամ դոյզն գեղ ինչ սատակչական, ցամաքեցուցանէ. և դոյզն մի հառաջումն սրտի հեծութեան եղեալ 'ի հոգւոց, իբր զշնչումն հարաւային ջերմութեան խառնեալ յարեւու, զառնամանեաց սատկութիւն հալէ. քանզի ըստ միտմդ նմանութեան հեշտա-

ծինք են, և ըստ մեստամդ դիմադրութեան դիւրամեռք։

Բ. Այլ ես ոչ երբէք կասեցից գատել զդատապարտեալն բանից կսկծմամբ, պարսել ըղպարտաւորեալն իբր զմեռատակոր անփրկանաւոր անհամոզելի. վասն զի զոմանս սատակեալ 'ի յիմոց 'նեզջացն, ոմանց զօրութիւն տամ կենդանանալ առ հոգւոյս կորուստ։ Յունկս դառնոստեան, որ զգաթշութիւն անառակ վարուց ծաղկեցի. բարունակս ապականաբեր և մահոզկուզեան, որ զկորստեան գինին երկնեցի։ Դառնանու զաւակս՝ և ոչ Յուդայի, ըստ ասից մեծին Դանիելի. որդիս գեհենին, և ոչ արքայութեան. ժառանգս դժոխոց, և ոչ փառացն փափաքելեաց. նիւթս տանջանացն, և ոչ հանգըստեան։ Այսերախտս առ երախտաւորդ, սպաշնորհս առ բազմապարգեւդ, միշտ մեղուցեալս առ երկայնամիտդ, դառնացուցիչս քաղցրութեան բարերարիդ, ծառայս չար և վատ, ըստ տէրունական յանդիմանութեանն, իմոստուն զչարիս գործել ըստ Նոյեայ նախատացութեանն, ժիրս առ ժանդագործութիւնս զազրութեան։ Փոյթս առ 'ի բարկացուցանել զտէրն, մշտաշարժս առ գիւտս սատանայական նրս, հանապազորդեան վիշտս ստացողին, թոյլս առ բարեացն թռիչս, ծոյլս առ երանութիւնն ընտրութեան, դանդաղս առ գիտմունս խոստացելոցն, անարիս առ կարիս պիտանեացն և

օգտակարացն, պաշտօնեայս սիրադրուժ ե-
բախտամուռաց։

Գ. Վայ անձինս մեղաւորի, զի զարարիչն
իմ բարկացուցի. վայ որդւոյս կորստեան, որ
զկենդանութեանն ձիր մուռացայ. վայ պարտա-
պանիս անհամար բիւրուց քանքարաց՝ որ ոչ
գոյ հատուցանել. վայ բեռնակրիս ծանրու-
թեան մեղաց զժնէիցս, որ չունիմ դառնալ առ
հանգստարարն. վայ ինքնակարիս տէրունեան
պարտուցն, որ չէք հնար յանդիման լինել հզօ-
րին. վայ եղէգնախուռիս կիզանողականս նիւթոյ,
որ տոչորելոց եմ 'ի գեհենին. վայ ինձ առ այս
յիշատակ, զի նեռք բարկութեանն Աստուծոյ
այրեցելովք են գործեալ. վայ յիմարութեանս,
որ ոչ մտաւեցի զծածկելոցն յայտնութեան
հանդէս. վայ ամբարշտիս, զի միշտ անդադար
ատայիս չարեաց կկեցի. վայ զմարմինս պարա-
բոզի կերակուր որդանցն անմահից, կուտողացն
թունաւորաց զիաւրդ համբերեցիցս. վայ ինձ
առ արքունին մահուն բաժակի, որպէս գյուխ-
տենականն տուժեցայց. վայ ինձ առ ելս ա-
նարժան՝ հոգւոյս յերկնից մարմնոյս, ինքն դա-
տաւորին յանդիմանեցայց. վայ ինձ առ նը-
ւազութիւն իւղոյն լապտերաց, զի անարծաթ-
ծելի է աղօտանալն. վայ ինձ առ ձեռ տապնա-
դի ահին պակուցման. յորժամ առագաստին
մուտն փակեսցի. վայ ինձ առ ձայնին ահաւո-
յութիւն դողացուցչաց և սարսափելեացն բա-

նից՝ երկնաւոր թագաւորին վճռաւ կնքելոյն, թէ ոչ գիտեմ զքեզ։

Վ. Երդոցին յաւելուածք կրկին հեծուելեան նորին հանդերձ ասա նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Բ.

Ա. Եւ արդ զի՞նչ գործեսցես անձն իմ կորուսեալ, կամ ո՞ւր թագիցես, կամ զիա՞րդ ապրեսցես, կամ ո՞պէս ելցես ՚ի մեզաց բանդէ։ Բանդի բաղում են պարտիքդ և անթիւ հաւուցմունքն. սատակ կշռամբանքն և անվախճան նախատինքն. անողորմ են հրեշտակքն և անկաշառ դատաւորն. հզօր ատեանն և անաչառ բեմն, քաջմնելի սպառնալիքն և անողորմ հատուցմունքն. ահարկու հրամանն և մերկապարանոց յանդիմանութիւնքն. հրեղէն են գետքն և անանցանելի վտակքն. թանձրամած խաւարն և արտաքոյ այցելութեան մառախուղն. տպականութեան է գուբն և մշտնջենաւոր է տագնապն. ամենագրաւ տարտարոսն և անդերծ առնամանիքն։ Եւ արդ՝ արդարեւ քեզ են գանձեալ դառնութիւնքս այսպիսի դժնդակք և տարժանելի օթեւանք անընդհատ ելեալդ պատուհասից, ո՛վ անարժան անձն իմ մեղաւոր, չարադրդ, պառնիկ, բազմաբիծ. և սահման անդաս

տանի բնաւին անմաքրութեան։ Ահա զարդիւ-
նքս գործոց ձեռաց քոց ժառանգեսցեն՝ թիւ-
րեալք ի յուղղութեանց և զառածեալք ի մաք-
րութեանց, տարապրեալք յարդարութեանց և
ի կարգաց պարկեշտութեանց, ունայնք ի լիու-
թեանց հոգեպարգեւ հարստութեանց, նախանձ-
արկու բարերարին և ամենակալ թագաւորին։

Բ. Եւ քանզի կառուցեր քեզ անել արգե-
լան և անփախչելի որոգայթ, խոստովանեալ
քեզէն զանբժշկականք քո վէր և զանօրինակդ
հարուած, վկայելով զանձինդ զպարտակա-
նդդ մահու զանբուժելիդ բեկութիւն, ով
չարդ ի բարեաց, ով դառնութիւնդ ի քաղց-
րութեանց, ով խաւարդ ի լուսազարմից, ով
կապտեալդ ի պճնելոց, ով դարսեալդ ի
գովելոց, ով անբարիշտդ ի բարեպաշտից,
ով շնչականդ ի բանականաց, ով անմիտդ ի
մտաւորաց, ով անհանճարդ յիմաստնոց, ով
անմաքուրդ յընտրելոց, ով մահացուդ ի կեն-
դանեաց, ով խոհերականդ ի սրբոց, ով արբ-
շիռդ ի պարկեշտից, ով կեղծաւորդ յարդ-
արոց, ով անպիտանդ ի պիտանեաց, ով
անարգդ ի փառաւորաց, ով նուազդ յառա-
ւելութեանց, ով գերիդ ի գերագունից,
ով նուաստագոյնդ ի վեհից, ով աղքատդ յըն-
չեղաց, ով անարժանդ ի փրկութեանց, ով
ունանկդ ի բարձրութեանց և ի հոգեւոր հա-
ղորդութեանց, և հատուածեալդ յօրհնելոց։

Վ Խրատին յաւելուած կրկին հեծուրեան նորին հսկողք
— նոյն ողբերս մաղթանաց բառի։

Ի խորոց ողբից իսաւ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Թ.

Ա. Զի՞ արդ՝ զինչ արժանաւոր ըստ քեզ բամբասանս շարագրեցից 'ի կոտակ մաղթանաց մատենի այսր ողբերգութեան, ով անձն իմ թշուառ ամենապատկառ և առ պատասխանիս բանից անբարբառ, անպիտան առաուծոյ և սրբոցն մատնակցութեան։ Զի եթէ զլեռ մի ծովուց 'ի յորակութիւն դեղոյ յեղյեղեցից, և զդաշտս ասպարիսաք բազմաք սահմանեալ 'ի սաստածուն լայնութեան քարտեզի չափեցից, և զպուրակս յոքունց անուսուոց շամբից եղեգանց 'ի հաստուածս գոյութեան գրչաց կազմեցից, և ոչ զթիւ մի 'ի բարդելոյն անօրէնութեանց զօրեցից ընդ գրով սահմանի գրաւել։ Այլ՝ զի թէ զմայրն Լիբանանու 'ի մի լուծ կշռոց զօդեցից, և կամ զլեառն արարատեան 'ի կէտ ամբարձման նժարի մէջ արդարութեան միջնորդ կացուցից, ոչ հաւասարէ այնր հարթութեան համարգաւակել։

Բ. Զարս ամբարձուղէշ՝ ստուարաւեղն՝ տերեւալից ունայն 'ի պտղոց, նմանակից յաւէտ հարազատ այնր թզենւոյ՝ զոր տէրն գօսացոյց, քանզի սաղարթաք վարսից, այս է սրբ-

առաքին գիմաք բարեշուք կերպիւ՝ իբր պոակաւ
իմիք պաճուճեալ, բայականացն գոս բաղձալի.
իսկ եթէ ժերձեացի անկոյն խուզել զենդբելին,
գայլ զքեզ ուռնայն 'ի բարեաց և գարշելի 'ի
գեղեցկութեանց, ծաղր տեսողաց և նշաւակու-
թիւնք նախատողաց։ Զ. Եթէ առաժամանն
յանդգոյշ ժամուն հերապանձ տուեալն պոլա-
կրոցս անկենդան, որ գոյգն պատկերն է ան-
պատրաստից, եկն ընդ անիծիւք. և կամ երկիր
ուռգեալ ցօղով, և ոչ բաղմապատիկ զաւանդս
արգասեաց երկրագործութեան տաճոզայն մա-
տուցանել՝ լքեալ մոռանի. իսկ դու՝ ոչ անձն
իմ եղկելի, տահման բանաւոր և տունկ կենդա-
նի՝ և ոչ 'ի ժամու իւրում պտղաւոր, թէր ոչ
զնոյն կրեսցես պատիժ նախնում առակիդ։ Վա-
սն զի զհամայնն ընկալար 'ի քեզ անպակաս յա-
ռաւելութեանց, սկզբնաւորեալ 'ի մարդն ա-
ռաջին և մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նորին, զբե-
ղլոս գործոց նանրութեց և զգիւտս նորոգս՝ ատե-
լիս և անախորժելիս հաստողին զքեզ ստուծոյ։

Գ. Զու վասն զի եղի զքեզ նպատակ հան-
դէպ երեսաց տեսութեան մտացս, անձն իմ
անպիտան, վիմաք ձգելոց արձանաց բանից, ի-
բրբ զանընդեալ գազան վայրենի՝ անողորմաբար
զքեզ քարկոծել։ Որ թէպէտ և ոչ պատահիմ
անուանիլ արդար, տակայն յառաջնում պատաս-
խանուոջ՝ իբր ընդ ատիսի ումեմն՝ ընդ անձին
յոժարամիտ կամաք ոգորիմ, ըստ իմաստութեա-

նին բանի. և զյոյզս մտաց խորհրդոցս գաղտնեաց իբր զգլխաւորեալ յանգաւորութիւն շարութեան գործոց խոստովանեալ, քեզ տարածեցից՝ ասատուած իմ և տէր։ Զի որով չափով չափեցիր զանձինս սոգոտանք, 'ի քոցդ անենուաղ զթութեանց այսրէն չափեցայց՝ ընկալեալ ըստ շնորհդ յաձախագոյնս ընդ մեծագունիցս պարտեաց։ Եւ որքան վերայն հարուածք անբժշկականք և անհնարաւորք ձորակեսցին, այնքանեօք չափովք կրկին առ սմին և խմաստք արուեստից բարձրեալ բժշկիդ բարեհաճակեալ լուսաւորեսցին. և 'ի պարտուցն առաւելութիւն, նոյնքան փոխատուիդ առատատրութիւն բարեբանեալ միշտ պսակեսցի, ըստ խնկաւորդ քումառակի։ Զի քոյ է փրկութիւն, և 'ի քէնէ քաւութիւն, և աջով քո նորոգութիւն, և մատամբ քո զօրեղութիւն, և 'ի հրամանաց քոց արդարութիւն. և յողորմութեանց քոց ազատութիւն, և յերեսաց քոց լուսաւորութիւն, և 'ի դիմաց քոց զուարճութիւն, և հոգւովդ քո բարութիւն, և օծմամբ իւղոց քոց սփոփութիւն, և ցօղով շնորհի քոց զուարթութիւն. և դու տաս միսիթարութիւն, և մատացուցանես գվնասութիւն, և բառնաս զկաւաբ վշտաց, և զհեծութիւն ողբոց 'ի ծաղր փոխես։ Եւ քեզ վայելէ օրհնութիւն գովութեամբ հանդերձ յերկինս, և յաղդս հարցն և 'ի ծնունդս նոցա, և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

Վ. Էրոպին յաւելուած կրկին հեծուելեան նորին հսկողէ առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէց խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Ժ.

Ա. Եւ արդ՝ քանզի միապէս մասնէ կորուստեան և զգջումն ուժգնապէս և մեղանչելն մի՛ լեգնաբար. զի թէ և օտարացեալ իմն են ՚ի միմեանց այլայլութիւնք նմանութեանցն, սակայն զկերպարանս երկաքանչիւրոցն առ միմեանս եղեալ, զմի և զնոյն վիճաստութեան ծնունդս արտադրեն։ Զի միոն զհզօրին ձեռն իբր ապիկար թերահաւատէ, իսկ միւսն ըստ նմանութեան քառոտանեաց պաճարեղինաց յանզգայս եղեալ՝ զյուսոյն առասան խզէ. վասն որոյ ընդառաջնութիւն միշտ փաղաքշեալ՝ հանապազ խրնդոյ սատանայ, իսկ երկրորդաւն՝ ըստ նմանութեան լափլիզող գժոխաբոյսն գազանի՝ իբր կերակրով արեամբ պարարի։

Բ. Եւ արդ՝ իբր զդանեալ բազմահարուածեան հեծանաւ և յափն մահու ժամանեալ, դոյզն ինչ դարձուածն ընկալեալ և յոգի կենդանի եկեալ կազդուրեցայց, պատսպարեցայց, կանգնեցայց, յարեայց յանկենդանականս կորստենէ, օժանդակեալ Քրիստոսի ձեռամբն՝ որ զթածն է յամենայնի. ՚ի բարերար յերկնաւոր հօրէն՝ փրկութեան և բժշկութեան

պտուղ ընձեռեալ ինձ մեղուցելոյս, ախտացեալոյս և մահացելոյս։ Այլ սկզբնաւոր ողբերգութեան այսր աղերսանաց՝ զհաւատոցն շինուած կառուցից. քանզի և ոմն Ի նախնեաց՝ սրբիմբք զինեալ, փոխեցաւ իսկոյն յանմահականն վիճակ վերին. զապաշխարութեանն գեղ ընկալեալ, ապաշաւանաց Թոշակաւն՝ զգրաւականն անեղծութեան ատէն Ժառանգեաց, Ի վերք քան զոլոյ Աղաքեալ ընդ նմին ցուցանէ, որք զհանգէսն մրցանակին յերկրի կատարեալ, ապագայիցն և երկնաւորացն յուսոյ հաւատացին և անաւելիցն ճոխութեամբ փարթամացան։ Իսկ զկերպասոյս տէրունի պաշտելի բանին յիշեալ առ սմին, զի ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ որ հաւատայն. է զի և զչափն ընտրականացն բարեմասնութեան Աստուծոյ հաճելեացն զընդնեալ ատամնոր, զայս պատկեր բանի ընկալաք նախնի գահերէց առ Ի սրբութեանցն մուտ սովիմբ հանդերձել, առանց որոյ և ոչ տէրն փառաց զիւրսն առ մեզ հրաշագործեաց զօրութիւնս, եթէ ոչ նախ լծակից խնդրեաց բարեբարութեան իւրոյ զհաւատսն մեր. ուստի և կեանս ընձեռել զօրէ ինքնիշխան բաւականութեամբ առընթեր գոլով աստուծոյ. քանզի հաւատք քո կեցուցին զքեզ, օրհնաբանեալն Աստուծոյ բերան վկայեաց։ Քանզի արդարութեան տեսութիւն և կատարեալ իմաստութիւն և առ Աստուած ընտանութիւն և բարձրելոյն

ծանօթութիւն՝ հաւատոց մասն երջանիկ և ընտրեալ անուն, որ յարաձգեալ մնայ անվթար և անփակելի. պատուական գոլով սիրոյ և յուսոյ։ Զի եթէ փոքու սերմանի գոյի հատի մանանեխոյ չափոյ նուաստի հաւատք զերանց մեծութիւն փոխէ զօրեղապէս 'ի սիրտս ծովու, ապա յիրաւի ընկալաք զոյն սկզբնաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկիւղ պաշտօն առ Աստուած, որ զապառնիան և զծածկեալսն առանց երկբայութեան 'ի հոգւոյն աչս տեսանէ։ Աշխարհ դութեանն փառատրելի անուամբն պատուական հաւատք ընդ սիրոյն դասեալ և յուսոյ։ Զի թէ և զերիսն հատուածս առանձնաւորեսցուս 'ի մի և 'ի նոյն խորհուրդ դիտեսցես, յաւէտ մեծատցիս նպաքոք 'ի Աստուած. քանզի թէ հաւատաս 'ի նա, և սիրես. զոգով և յուսաս աներեւութիցդ պարգեւաց նորին։ Նմա փառք յաւիտեանս. ամէն։

Վ. Էրուին յաւելուած կրկին հեծուիեան նորին հանդէպ առ նոյն աղէրս մաղիանայ բանի։

Ի խորոց գրեցի քեզ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԱ.

Ա. Զի արդ՝ ես յետինս դաւանողաց՝ ուստի նոյն 'ի բարեաց, նայեցեալ խորհրդով մտացս 'ի սկզբնաւորն իմ երկրութիւն 'ի ձեռն ձեռին

ստացողին իմոյ յանէից յուսով հաւատամ Յի-
սուսի Քրիստոսի առնել զոր կամի։ Բանզի հա-
ւատացի վասն որոյ և խօսեցայ խրատեալ Պօ-
ղոսիւ, ուսեալ ի Դաւթայ, թէ և արդ կեն-
դանի մաղթանք նոցա այց ինձ արասցէ, որպէս
հաւատովք ճանաչել զնա. և զզօրութիւն յա-
րութեան նորա, ըստ առաքելոյ, և զհաղորդու-
թիւն չարչարանաց նորա, և որ զկնի բերին ա-
սացեալքն։ Կցորդ է սմին և յոյժ նմանատիպ՝
հաւատալն խոկապէս և ի նորոգս այս փոխա-
դրութիւն. որ ի մեղացն ի քաւութիւն, և ի
չարագործութենէ յաղդարութիւն. և ի յան-
մաքրութենէ ի սրբութիւն. և յանքաւելեաց
պարտեաց մահու յանցանաց՝ յանդատապարտն
երանութիւն, և ի ծառայական կապանաց՝
յերկնաւորն ազատութիւն։ Բանզի զնա՞ւդ ոչ
արդեօք էքնաղ քան զբան՝ և ի մթութենէ
երկեւանութեան խաւարի զտեալ՝ և աստու-
ծով օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղաւորի,
որ ընդ մարմնապէս ծիծաղելն՝ առ նմին հեծէ
հոգեպէս։ Որ թէպէտ և յամբարձմանէ բարձ-
րութեան գերագունիցն կայից՝ ստորասուզեալ
ծանրութեամբ յանդնդային վհին խորխորատ
գբոյն կործանման, նորագիւտ մեղքն անջրե-
լեօք, ունի և նշխար նշուլից՝ փրկութեան կե-
նաց հպաւոր, իբր կայծակն լուսոյ պահեցեալ
ի միտս և յոգի. որպէս զհաւրն նշանաւոր և
զարմանաւոր թանձրամած՝ հրաշիւք մակար-

դեալ վերին հրամանի 'ի յառաջս ներբին նիր-
հեալ ջրհորոյն։ Ուստի և մեղուցելոյն խոպառ
թափծելոյ, և ակնկարութիւն բարւոյն բարձե-
լոյ, և համարձակութիւն չնորհին լքելոյ, յու-
սալ վերատին անդրէն միւսանգամ նախապար-
գևելոյն փառաշարդութեանց դարձեալ հասա-
նել. քանզի և յաստուածուստ անդուստ հան-
դերձի և այս ներգործիլ առ սոյնս. վասն զի սա
զտուսղին զօրութիւն ամենահնար աւետարա-
նէ։ Յոր խուռնկ հաճութեան մեծապէս հոտ-
ոտի Աստուած, քան յամենայն բուրումն անու-
շից, և քան 'ի խառնեալն երբեմն ազացմամբ
'ի ապաս խորանին, որ է կերպարան անձանց
խոնարհից զիջեալ բեկութեամբ առ 'ի միու-
թիւն նոցն նմանութեան։ Սոյա որում հարցեալ
Փրկչին ամենից ցոմանս ախատացեալս տեսանե-
լեօք, հաւատոյք, ասելով, առ այդ թէ կարող
եմ առնել ձեզ զայդ, ոչ պարգևեաց աչաց
նոցա լոյս. եթէ ոչ նախ զհաւատոցն գրաւ ընդ-
կալաւ։ Քանզի զինչ քան զմեռելութիւն քա-
ռօրեայն գիւղ առ կենդանութիւն մեզ անցու-
ցանէ, առ որ կանանցն ժամանելոց 'ի յառաջ
արարչին հաւատոցն հանդերձանօք, ոնյուզա-
զաբար զփառացն Աստուծոյ տեսին զհանդէս՝
'ի յերկրորդն կենդանութիւն։

Բ. Իսկ աստուծոյն անկապուտ չնորհին մնա-
ցելոյ զկնի մեզանացն՝ հզօրագոյն են վկայք։
Նախ Հնովք, զկնի Հարուն, յետ նոցա Դա-

ւիթ, դարձեալ և Պետրոս. ընդ որս և փոքրն Յղիսազար, որ 'ի մեծէն Աստուծոյ ողորմեալ՝ մեծագունիցն վկայեցաւ։ Աւելորդ է առ այս և բանն առաւելի անառակ որդւոյն. Թողում զպոռնիկն՝ որ 'ի Տեառնէ գովեցաւ, և զմանչսաւորն՝ որ 'ի բարեգործէն յիշատակեցաւ, և զաւազակն երջանիկ՝ որ յարձակումն վերջին շնչոյն հաւատովքն պսակեցաւ, և զոր անքաւելին են պարտիք՝ զհաղորդեալքն սպանման մահու արարչին. առ որս և գլխաւորն ընտրելոց Պօղոս, որ երբեմն նախնին էր անօրինաց։ Յորոց ոմանք ծանօթութեամբ օրինին գլորեալք անդրէն կանգնեցան բիւրատպատկեան գերազանցութեամբ քան զնախակրօնիցն առաւելութիւն։ Իսկ որ նախ քան զօրինակին տուչութիւն՝ զաւանդն պահեալ հայրենի մերձաւորագոյն գոլ պատուիրանի սկզբնահօրն դաւանութեան, որ և զնախնւոյն պարտիս ինքեան վարկուցեալ, զնորայն իւրովքն տուժեաց կրից տաժանմամբ. ոչ քաւեցաւ միայն ծածկեալ 'ի յերկրի, այլ չարչարելեաւն մարմնով՝ բանականաց բնութեան կենաց կարասկեռ՝ յաղթող զօրասկեռ բնութեան մահու փոխեցաւ։ Իսկ ոմանք 'ի բուսոյ տհաս հասակին չարութեամբն յերկրաքաձգեալ, 'ի կատարեալ սիս ժամանակին ոչ 'ի բարձրութեանն կայից հոսեցան, քան թէ 'ի տոմնականաց թշուառութեանց դժնէից կենացս 'ի կամարն երկնից համբարձան։ Այլ թէ

այն ժամանեալ կանխաւ՝ զօրացեալ 'ի չարեացն դարձ, որ մինչեւ յսկեղէն նիւթ յեղանակեալ հոգւոյս գոյութեան, և պատկերն արքունի 'ի պատիւ կերպիս մերոյ նկարեալ արքունականն քանդակուածով, անկորուստ և անփոխադիր և յաղթող դաւաճանութեան զմերս ենթադրեալ բնութիւն, ապա առաւել յուսալի է այժմ մերկապարանոց լուսաւորութիւն անքօղ և անվերարկու՝ տերամբ Քրիստոսիս ուխտեալ. ո՞ւրով և միշտ հաստատեալ պահի 'ի մեզ բանն տէրունի, ըստ մարգարէին ձայնի, ուխտ խաղաղութեան և կնիք հաստատութեան առ հաշտարարն միջնորդ՝ երկնոցին անմահ կենդանի և մշանջենաւոր բարեխօս։ Այսպա ուրեմն ըստ այսու կանոնի ճշմարտապուն, և անփոխադրելի սահմանի, և արարչաւանդ պայմանի, համբուրեմ հաւատոց շրթամբք զպատկեր բանիս, և ակն ունիմ փառացն շնորհի. քանզի արդարեւ յարդարացուցանելն զմեզ Աստուծոյ՝ ոչ ոք զօրէ դատապարտ առնել, ըստ առաքելական բանին սահմանի։

Գ. Այլ յոյս անսասուերագիր վստահութիւն ապաստան, կամ կործանեալս՝ կանգուն, թշուառացեալս՝ յաղթող, վիրեալս՝ 'ի դարձն կենդանական, ամենաթշուառ չարագործս՝ 'ի յոյն, մահու մատնեցեալս՝ 'ի կեանսն, ընդ ապականութեամբ վաճառեալս՝ 'ի ձիրն, դժոխային գործովք գրաւեալս՝ 'ի լոյն. սառնաւէր

անառնակենցաղս՝ յերկինս, կրկին գայթագղեալս՝ ի վերատին փրկութիւն, մեղաց կապեցեալս՝ ի հանգստեանն խոստումն, անբժշկական վերոյ փարանեալս՝ ի դեղն անմահացուցիչ, ստամբակեալս վայրագութեամբ՝ ի սանձն հանդարտութեան, տրացեալս վարատական՝ ի կոչումն, սպառուած դժնդակս՝ ի հեզութիւնն, ընդդիմաբան լուտացողս՝ ի ներումն։ Ի Քրիստոս Յիսուս և ի Հայր նորին հզօր և ահաւոր, յաւնեան և ի կամս բարեբարութեան Հոգւոյն Ճշմարտի. օրհնաբանեալ խակութեանն և մի աստուածութեանն՝ զօրութիւն և արքայութիւն, մեծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

Ալ Էրսպին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հսկողի առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից իսուտ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԱ.

Ա. Եւ արդ՝ քանզի յաւէտ յառաջնուած զղջմանն յուսահատութեանն բանիս լքայ, և տարակուսանաց հեծանաւն ի մահ ձգակեցոյց, ստանիր ի յուսոյն կերպարան փոխեալ՝ յարդահատել համարձակեցայց, զՀրրարդութիւնն սաբրբ կարդալով յօգնականութիւն ինձ մեղաւորիս։ Որ և անդատին խակ յօրհնաբանելն և ի դաւանելն զկենդանարարն բնաւից ասուած,

իսկոյն և կոչումն ընտանի ձայնի ահաւորութեան անուան շնորհաձիրն բարերարի՝ մահացելոյս է կենդանութիւն, ըստ մարգարէին նախատեսութեան, թէ որ կարդայ զանուն տեառն, նա կեցցէ։ Իսկ ես ոչ միայն կարդամ, այլ նախ հաւատամ մեծութեան նորին. ոչ եթէ վասն պարգեւաց նորա մատուցեալ յողջոյն դեղերիս, այլ իբր զկենդանութիւն իսկապէս, և զինչոյ տուրեւառութիւն հաւատոյ, առանց որոյ ոչ է շարժողութիւն կամ ընթացութիւն, զի ոչ այնքան յուսոյն հանգուցիւ, որքան սիրոյն կապանօք բերիմ։ Ոչ 'ի տուրսն, այլ 'ի տուողն յաւէտ կարօտիմ. ոչ փառքն են ինձ անձկալի, այլ փառաւորեալն է համբուրելի. ոչ կենացն փափագանօք, այլ կենարարին յիշատակաւն միշտ ճենճերիմ. ոչ վայելիցն տարփանօք հեծեմ, այլ հանդերձողին տենչանօք յերկրկամանց ատոյ կականիմ. ոչ զհանգիստն խնդրեմ, այլ զհանգուցչին զերեսս ազաչեմ. ոչ հարստարանին խնճոյիւք, այլ փեսային անձկութեամբ մաշիմ։ Ի ձեռն որոյ զօրութեան վստահապէս ակնկալութեամբ վերագրեցեալդ յանցանօք բեռանց՝ անեղկմիտ յուսով հաւատամ 'ի կարողին ձեռն ապաստանեալ, ոչ քաւութեան միայն հասանել, այլ զնոյն ինքն տեսանել՝ յաղորմութիւն և 'ի գթութիւն և յերկնիցն ժառանգութիւն, թէպէտ և յոյժ եմ ապարդ։

Բ. Եւ արդ՝ բազում պատկառանօք ամաչե-
ցելոց դիմաց կորացեալ, զմիջնորդ ազգման կա-
փուցմանց երկակի շրթանցս՝ արժանավոր աղ-
խիւ կարկեալոց՝ առ անհամարձակ լեզուիս շար-
ժուլթիւն, նորոգեցից ՚ի յերգ հառաչման պա-
զատանաց յեղանակուլթեանց աղիողորմ հեծե-
ծանաց՝ ՚ի բարձունս աղաղակելոյ։

Մաղթանք զօրաւորք արհաւրաց գիշերայնոց։

Գ. Ընկալ քաղցրուլթեամբ. տէր սաստուած
հզօր, զդառնացօղիս զաղաչանս. մատիր գթու-
լթեամբ առ պատկառելս դիմաք. փառատեա,
ամենապարգեւ, զամօթանկան տխրուլթիւնս.
բարձ յինէն, ողորմած, զանբերելի ծանրու-
լթիւնս. անջրպետեա, հնարաւոր, զմոհացու
կլթուլթիւնս. աւարեա, միշտ յաղթող, զսա-
քողին հաճուլթիւնս. բացատրեա, վերնային,
զմոլեալին մառախուղ. կնքեա, կեցուցիչ, զկո-
րուսչին ընթացմունս. ցրուեա, ծածկատես,
զբմբռնողին չար գտմունս. խորտակեա, անքնն-
նին, զմարտողին դիմեցմունս։ Տեառնագրեա
քո անուամբդ զլուսանցոյց երդ յարկիս. պար-
փակեա քո ձեռամբդ զառատաղ տաճարիս.
դծագրեա քո արեամբդ զմուտ սեմոց սենեկիս.
կերպացո դքո նշանդ ՚ի հետս ելից մաղթողիս.
ամրացո քո աջովդ զհանդստեանս խաչիս. մաք-
րեցես ՚ի հաղբից զծածկարան անկողնոյս. պա-

հեսցես քո կամքդ զտառապեալ անձն ոգւոյս. անխարդախ արասցես զքո շնորհեալ շունչ մարմնոյս. կացուսցես շրջափակ զսպար զօրուդ երկնայնոյ. կարգեսցես 'ի դիմի ընդդէմ դիւացն դասու։ Տուր հանդիսատ բերկրութեան մահահանգոյնս նիրհման 'ի խորութեան գիշերիս, բարեխօսութեամբ հայցուածոյ սրբոյ Աստուածածնիդ և ամենայն ընտրելոց։ Ամփոփեալ պարուրեա զպատուհան տեսութեանց զգայարանացս իմաստից, անզարհուրելի զեռեղմամբ 'ի ծփական խռովութեանց կենցաղական զբաղմանց, անրջական երազոց, խօլականաց ցնորից. յիշատակաւ քո յուսոյդ անիլնասելի պաշտպանեալ։ Եւ սթափեալ վերստին 'ի ննջմանէ ծանրութեան ամենազգաստ արթնութեամբ. հոգենորոգ զուարթութեամբ 'ի քեզ արձանացեալ, զայս ձայն մաղթանաց բուրմամբ հաւատոց քեզ, ամենօրհնեալ Թադաւոր փառաց անճառից, փառաբանողաց երկնագումար խմբից երգակցեալ՝ յերկինս առաքել։ Ո՛վ դու փառաւորեալ ես յամենայն արարածոց յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ Էրսպին յաւելուած կրկին հեծուելեան նորին հսկողէ
առ նոյն աղբրս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէց խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԳ.

Ա. Աստուած բարերար, հզօր, ահաւոր, հայրըդ բարի ողորմութեանդ չնորհի, որոյ անուանդ խակ մեծիդ զգթութիւն և զընտանութիւն աւետարանէ, քաղցր դժնէիցս և անդոհացողաց։ Ընդ քեզ և որդիդ քո իբրեւ զքեզ, զօրաւոր ձեռն իբրեւ զքոյդ, անժամանակ տէրութեամբ ահեղ, ընդ արարչութեանդ քում բարձրացեալ։ Եւ հոգիդ սուրբ ճշմարտութեան՝ բզկտեալ առ 'ի քէն անապառութեամբ, կատարեալ խակութիւն գոյի, էութիւն մշտնջենաւոր, հաւասար քո ամենայնիւ, փառակից որդւոյ քո տէրութեամբ։ Երրեակ անձնաւորութիւն՝ համայն անքնին, տրոհեալ 'ի գիմաց ուրոյն զատուցմամբ. խակ միաւորեալ համաղուգութեամբ, նոյնագոյ բնութեամբ տիրապէս անշփոթ և անանջրպետ՝ միով կամօք և կցորդութեամբ. ոչ երկոյութիւն ումեմն 'ի յումեմն, և ոչ քթթել մի ական առ նուազութիւն միոյն ժամանեալ, քան թէ պատճառ սիրոյ երկնայնոյ անստուեր լուսոյ՝ որ առ մերն է ծանօթութիւն, միով պատկաւ սրբատացութեան ա-նընկալելնաբար ստուածաբանեալ։ Բանդի որ-

դարեւ վերաձայնեալս այս խոստովանութիւն երեքփառատրեանդ դաւանութեան զվէմն հաւատոյ Պետրոս երանելւոյ. իսկ զդատապարտելոյս անձն մեղաք՝ բարեհրաման քո ակնարկութեամբ, ով խնդրողդ գերելոյս, հրաշանորոգ արդարացուսցէ։ Քանզի թէպէտ և քո իցեն պարգեւք, և քո ողորմութիւնք, այլ ոչ 'ի պարգեւսն ես այնքան հռչակեալ, որքան յողորմութեանն. զի երկրորդն զքոյդ յաճախէ զփառս, իսկ առաջինն զճգնաւորացն յայտնէ զգործս. զի պարգեւք՝ վաստակոցն են փոխատրութիւնք, իսկ ողորմութիւնք՝ մեղուցելոյս բարերարութիւնք։

Բ. ՅԻ արդ՝ մի զօրացին մարդկայինս գործք առաջի քոյոցդ շնորհաց. Աստուած գթութեանց. թէ և անդր իսկ իցեն քան զօրէնս հաստարակաց բնաւորականս հոսմանց, այլ յաղթող եղեալ քոյդ երկայնմտութեան, նուազ եղիցի առ քումդ մասին ընթացք երկնածնաց։ Քանզի և որ մաքրութեամբ պերճանային օրինակացն վստահութիւնք, 'ի լուսաւորել քոյդ աղդարութեան գուշակ ներկայիս, ամենանուազ անձկութեամբ լքեալ հրէութիւնն յետնեալ և յաւէտ ընդ տարագրական ողորմելոյն, առաւել նոքա գտան կարօտեալ մարդասիրութեան։ ՅԻ քանզի ամենայն ինչ հնարաւոր է քեզ, բարերար, լուր պաղատանաց գոչման հեծութեանն՝ որ կարդամս առ քեզ։ ողորմեա, կեցո և

մարդասիրեա։ Զի քո է երկայնմտութիւն, քաղցրութիւն, փրկութիւն, քաւութիւն, և փառք յամենեցունց յաւիտեանց ապագայ. ամէն։

Վ Էրսպին յաՀելոցԾ կրկին հեծՈՒեան Նորին հսկողէ առ Նոյն աղէրս մաղԻանայ բանի։

Ի խորոց պոչոյ Իսայ ընդ Աստուծոյ։

ՐԸՆ ԺԴ.

Ա. Պաղատիմ առ քեզ լուսոյ, ճառագայթ, արքայ երկնաւոր, գոլեալ անպատում, որդի անճառ մեծիդ Աստուծոյ. խոնարհեցո զուն կին քո՝ բարձրեալ. բարեգութ, կենաց ապաւէն, նորոգ մերձեցեալ կրկին աստանօր 'ի հառաջուն մին նուաղս ձայնի վերաւորելոյս։

Բ. Ոչ ցուցեալ է երբէք, եթէ աղաչեաց զքեզ 'ի ձեռն աւազակացն սրոյ խողխողելն, քանզի կարկամեալ էր. ոչ ձայն պաղատանաց զկնի արձակեաց, քանզի անկոխնչ էր. ոչ մատամբքն տատանելոյ զաղէտ վտանգին յայտնեաց տեսողիդ, քանզի խորտակեալ էր. ոչ աչս կողկողագինս արտասուօք ողբոյ բարերարիդ յանդիման կացոյց, քանզի ՀԼնաստոպարտ էր. ոչ 'ի պատգամ բանից միջնորդի զողորմածիդ կամս հաճեցոյց, զի անայցելու էր. ոչ հայթայթմամբ խորտակեալ մարմնոյն արիւնաբանդ ներկուածով ձորձոյ զգեցածիդ զսիրտս ճմլեցոյց, վասն զի

անյոյս էր. նա և ոչ ծնողքն հաստատու-
թեամբ իրը գարշապարաւ ոտին վարեցաւ,
այն զի անցարիր էր. քանզի կիսամեռն ասել
կենդանւոյն՝ ոտկաւ ինչ նուազ է 'ի մեռելու-
թենէ։ Անուանդ զի 'ի քոյոցդ խրատեալ բա-
նից, և բարեբարեալ քոյդ ողորմութեամբ, և
փառաք քո լուսաղարդեալ, ոչ միայն զի ոչ վեր-
ջացաւ 'ի հոկտառակն քո ընթացից, այլ ստա-
հակեալ ապստամբութեամբ յիւր թշնամեացն
թիւ յաւելաւ, ընդ նոսին դաշնաւորեցաւ,
միաբանեաց ատելեացն քոց։

Գ. Իսկ դու բաղմապարդեւ, բարեբար, ա-
նոխակալ, ամենակեցոյց, ոչ միայն զի ոչ պահե-
ցեր զչարագործին մեղաց յիշատակ, այլ և ոչ
բանիւ յանդիմանեցեր. ոչ ոտն հարեր անկե-
լոյն, այլ կարեկցաբար մատուցեալ զծայրագոյն
ցուցեր զինամս։ Ոչ քահանայապէս ըստ ա-
հարոմիեան տկար օրինին՝ զօրաւոր առ մահուն
պաշտօն՝ դատապարտիչն անիծիւք և բռնալիր
քարանցն ձգմամբ 'ի խորտակումն խոցելոյն ա-
ղագեալ մատեար. և ոչ որպէս զեւտակեանն կա-
ղապետային անկատարագործ՝ 'ի յերկուցն միջի
բռժանեալ խորոց, հնոյն լրումն և նորոյս սկիզ-
բն, ունայն 'ի հոգւոյ յատաշխարարանն հանդի-
սացեալ՝ զվերաւորելոյն տեսեր զվտանգ. զի մի
սատակիչն օրինակութեամբ սատպարաւն արմա-
տակտրաւ՝ զմահուն պաշտօն 'ի քեզ նկատեալ,
յառաջ քան զվերջն առակիցն սատակեսցի.

այլ հեթանոսացն պահպան անուն ասորեստա-
նեայցն, որք 'ի հրէից ընկալեալ զօրէնս ամ-
բողջ պահեցին, զոր նոքա մոռացան, նոցին
կցորդեալ մարմնոյդ վերարկուաւ մերակերպա-
կան խառնուրդեամբ, զաղատարարն գծագրե-
ցեր զաւետիս առ օտարազգիսն. և ատուա-
ծաբարդ ներգործութեամբ անապականաւ ձե-
ռքն կարկառեալ, յարուցեր զմարդն նախնի
մեղուցեալ 'ի մահ իւրովքն ծննդովք։ Օտար-
մեցելոյն սիրտ բերկրեցուցեր, և զվհատեալն
հաստատեցեր, և զթշուառացեալն միանգամ՝
կրկին զուարթացուցեր։ Աղանին կենարար
օծմամբն և բաժակաւն լուսոյ լցեր. հայիւդ
երկնայնով արարչականդ քոյին մարմնով նոր յե-
զանակեցեր։ Վերակացութեամբ երջանկայն
ազանց ընտրելոց յանձանձեցեր, գրգեցեր և
խնամարկեցեր։ Հանդարտութեամբ գրատուն
տածողութեամբ անզլուելի պահեցեր, մինչեւ
յարկն լուսոյ ածեր։ Ի ձեռն երկաքանչիւրոց
միջնորդաց՝ նախնեաց և երկրորդաց տուչու-
թեան կտակաց կենդանականաց, մարդասիրա-
պէս դարմանատրեցեր։ Աչս որպէս երբեմն ընդ
Մովսեսի թեւս տարածեալ արծուոյն օրինա-
կաւ ընկալար զնա, և 'ի հանգիստն հանդար-
տութեան երկրին բարութեան առաջնորդեցեր,
և զանին կերակուր ջամբել հրամանատրեցեր
վարդապետութեանց։

Դ. Աչ արդ՝ որ զքնաւն ծայրագունին բա-

թութեան լուսոյ յամենայնի բովանդակապէս հրաշագործեցեր, զոյսոսղին զգանձ քեզ սեպհականեալ՝ զքո սուացուածն առ քեզ դարձուցեր, կեցո և զիս մաքրեալ 'ի մեղաց պարտեաց որ ձրի պարգեւեաս և անպատրաստից. ընդ որոց և ինձ տացես քաւութիւն և բժշկութիւն, բարեգութ, զօրեղ, անքնին, անեղծ, ահաւոր, օրհնեալ միշտ յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՍՊԻՆ ՅԱՐԵԼՈՒԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԻԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՊՊԻՆ ԽՕՍԽ ԸՆԴ ԱՊՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ ԺԵ.

Ա. ԽՍԿ դարձեալ աստուստ վերատին առ նոյն հեծութիւն սրտիս վտանգի ինձէն մատուցեալ, սովին նուագաւ 'ի նոյն ոմ բանի՝ զամենապարգեւդ արգահատեցից. տապնապեալ ոգւոյս վտանգիւ 'ի տպաւ, իբր մեռեալ կենդանւոյ անմահիդ մաղթեմ Աստուծոյ՝ խոստովանեալ ընդ փառացդ քո զիմն անարգութիւն, և առ չարեօքս իմովք զքոյդ բարութիւն, ուրովք յաղթեալ գոյ քան թէ բժշկեալ, և ամաչեցեալ քան թէ համարձակեալ. ուխտակորոյս աւանդամուռոց։

Բ. Խսկ կրկին առակն որ առ իս, որ ոչխարին տրուսն տարացուցիւ, որ յետին անդգայուս

թեանն էր մատնեցեալ մոլորեալ, և 'ի լերինս
ուր ոչ է այցելութիւն՝ ընդ գազանսկանացն
դիւաց և կռոցն վայրենութեան թափառեալ,
ոչ մերձաւոր գոլ սակաւ մի հօտին, ոչ բան
ունէի, որով և զյաւոյն ազէտ պատմէի. ոչ
ձեռն ձգողական, որ հատերցն է ապդազական։
Իսկ դու միայն գովեալդ յոկղբանցն յաւի-
տեանց և յարգի ծնելոյս, գտեալ բան մաղ
թանաց գոչման երգողին՝ զիս զմեզուցեալս յան-
նրշոյն մոլորութեան, խնամողօրէն տեսչու-
թեամբ կամաց հովիւ կոչեցար. և ոչ միայն հո-
գացար, այլ եւ խնդրեցեր. և ոչ գտեր միայն,
հրաշագործ, այլ անճառելիդ բարերարութեամբ
սիրոյ 'ի կենդանարարդ քո յաւս բարձեր, և ընդ
երկնային զօրուն դասեցեր 'ի հայրենիդ քո ժա-
ռանգութիւն։ Այս արդ՝ դու հզօր, կենարար
օրհնեալ, այցելու, գթածդ յողորմութեան, ե-
թէ զնոսա ընկալար զապաբանեալսն ազերաս-
նաց, որ մինն 'ի միջոց մահու սահմանի էր շար-
շարեցեալ, իսկ միւսն բան անբանելոյն անզգա-
յութեան վտարանդի բացամերժութեամբ յան-
բնական վայրի վարանեալ, 'ի բառաջ ձայնին
բարբառոյ, որ անկերպաւոր անեղանական, աս-
տուածային բարեխնամութեամբդ տնտեսեցեր
զարիզերբահրաշն խնամողութիւն առ կորուսե-
լոյն մեծ թշուառութիւն, յայտնեաց վերսին
և արդ գթութեանցդ խորք և բարերարու-
թեանցդ հոսանք՝ առ անօրինեալս առաւելու-

թեամբ վերագրելոյդ օրինակութեամբ, առ բազմօրինակ մահու պարտականս, առ որ 'ի բարութեանց խառնից քաղցրութեանց յատուկ դամս չար, առ անդամս մարմնոյ արժանաւորս հատման, առ համաճարակ ամենաբոլոր ախտացեալ հոգիս վերուստ, առ հաւատալեալս անզգայութեանց անասնոց, առ օտարացեալս յընտանութենէ իմաստնոց, առ անենմանելս հանգուռնակից բանաւորութեանց։ Որ եթէ տարացոյց գոյր, ես ասէի. թէ նմանակից գոյր իմ, պատմէի. թէ հանգուռնակից գոյր, ես ճառէի. թէ հաւասար գոյր, ես գրէի. թէ զուգագործ գոյր, ցուցանէի. թէ օրինակ գոյր, ես ապդէի. թէ յանցեալն, հայթայթէի. թէ 'ի ներկայումս ասա, ես յուսայի։ Բայց քանզի անցեալէ ըստ օրինակ, և հրաժարեալ ըստ նըմանութիւն, զոր միայն քո է քաւել, բժշկել և կենդանագործել, կենդանարար համայն մեռելոց նպաստութիւնդ տիեզերաց։

Գ. Զի եթէ սրբոյն սրտի տեսութեամբ երջանկին Դաւթայ՝ անօրէնութիւն չարեաց բարձրացեալ ասի քան զգլուխ, և ըստ ծանրութեանց բեռանց դժուարակրելոց յանցմունք մեղաց, իսկ որ առ իս կրին սխալմունք գերազանցէ քան զհեղեղին ջրակուտակ տիեզերասպդ ամենասպառ ծավուն յորդութիւն, և գլխոց լերանց վերադրէ։ Զմ շնչեսցէ օդ քո քաղցրութեան իբր առ նոսին, և որ զբերինս

հալէ զօրութիւն, ցամաքեցուցանել զշիղջս չբ-
բակոյսս բազմակոհակս՝ և երկրակործան խմոցս
սպարտեաց և լեռնակարկառ բարձրութեան մե-
ղացս ամբարձելոց։ Այլ համառօտեալ զբան քս
հզօր ամենակալ հնարաւորութեամբ հակիրճ
հատուցմամբ, արասցես ահա ելս քաւութեան
ըստ մարգարէին. առ երկարաձիգս անօրէնու-
թիւն. և ներելով իմս յամառութեան, ով եր-
կայնամիտ ողորմած օրհնեալ, թողցես միանգա-
մայն, բարեգործեսցես խնդասէս, հատցես բո-
լորովին զանվճարելի պարտուցս զարժանահա-
տոյց տոկոսեացս տոյժս տարժանակիրս։ Նա զի
և չիք իսկ առ քեզ ցասումն սրտի և կամ բորբ-
քութիւն բարկութեան, որպէս ոչ կրին նենգու-
թիւնք և կամ նշմարանք մթութեան. քանզի
կեանք են 'ի կամաց քոց և լոյս. և ոչ արարեր
զմահ, և ոչ խնդաս ընդ կորուստ մարդոյ ըստ
Դաւթի և Սողոմոնի։

Դ. Այթէ մարդկան կարգեցեր զայս կէտ
սահմանի մեծի պայմանի՝ 'ի բարեվիճակդ քո
կանոնաց ոչ փոխատրել անդրէն չարի չար, այլ
եօթանասնիցս եօթն թողուլ անդուստ 'ի յա-
ւուր զիւրաքանչիւր մեղանաց զպարտս. և այդ
բան առ մեզ, որ միշտ 'ի բնութեան ունիմք
բնաւորաբար ուղերձեալ զբիծս չարեաց ան-
համար բիւրուց նորոգ յայտնելոց, որք օրինա-
ւորին երեւին 'ի յանդգնութեան սահմանի ամենա-
գոյս փչածին բնութեանս, ըստ անառուտ քո վը-

կայութեան, որ թէ միաք մարդոյ 'ի խնամս չա-
լի են արձանացեալ 'ի մանկութենէ։ Զ.ի որ
զկատարեալ մաքրութիւն ունէր աւետարանի-
չն կենացդ բանի Յովհաննէս, և զինքն ընդ
հասարակաց բնութեան լծակցեալ, հաստա-
տեաց զճշմարտութիւն քս առ իմս ստուգիւն
յոյժ արդարացեալ. թէ ասեմք, ասէ, մեղս
մեք ինչ ոչ ունել, սուտ առնեմք զնա։ Եւ արդ՝
կատարեալ է բան քս խնկեալ, և 'ի գլուխ ե-
լեալ անեպական 'ի ստուգութենէ առ իմս մե-
ղրութիւն և դժնդակ անիրաւութիւն։ Վասն
որոյ խնայեա յիս ողորմութեամբ, քաղցրութեան
ճաշակաց աղբիւր, միայն օրհնեալդ յամենայն
յաւիտենից. ամէն։

Վ Էրոպէն յաՀելոյ կրկին հեծութիւն նորին հսկողէ
առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Ժ.Զ.

Ա. Եւ արդ՝ դու միայն ստուգած երկնաւոր, բարձրեալ, բարեգործ. քս է զօրութիւն, քս ներողութիւն, քս բժշկութիւն, քս տուաստութիւն. քս են պարգեւք, քս միայնոյ են ձիրք ձրի, քս քաւութիւն, քս պաշտպանութիւն. քս հնարք անխմանելիք, քս արուեստք անգտանելիք, քս չափք անչափելիք. դու ակիդ

բըն և գու կատարած։ Բանզի ոչ երբէք ըստուերացուցանէ զլոյս ողորմութեան քո՝ խաւար սրտմտութեան. վասն զի ոչ ես գրաւեալ ընդ մասամբք ախտից 'ի վերդ քան զբան։ Պատկեր անպարագիր անդր քան զորքանութիւն կշռութեան, անչափ լայնութիւն փառաց, անտարբաժակ ընդարձակութիւն հաստոյ զօրութեան, անամփոփելի առաւելութիւն բացարձակութեան. անտկարանալի բարերարութիւն գթութեան։ Դու դարձուցանես, ըստ մարգարէին, յայգ զստուերս մահու. որ ինքեր կամաւ 'ի տարտարոսն ներքին արգելակացն բանտի, յորում և մաղթանացն գուռն էր աղխեալ. և գերեալ անտի զմթերիցն կապուտ վտարանդելոցն հոգւոց, սուսերբ հրամանի յաղթական բանիդ զկապ սատակման մահուն խզեցեր, և զմեզացն կարծիս ցրուեցեր։ Դարձ առ իս՝ որ զընդամ զընդանաւ վիհիս տրդմասիկ գբոյս յերկաթս մեզաց, վիրաւորեալ խոցմամբ սլաքաց բանասարկուին նեռից։

Բ. Ա՛յլ դու յամենայնի տէրդ բարերար, լոյդ 'ի մէջ խաւարի, օրհնութեանդ գանձ, ողորմած, գթած, մարգասէր, կարօղ, զօրաւոր, անպատում, անքնին, անճառ, բաւական ըստ սրբոյն Յակոբայ, անհնարիցդ ամենից դիւրապատրաստ հնարաւորութիւն, հուր ծախիչ զիսուս մեզաց, ճաճանչ կիզանող ընդհանրական թափանցանցութեան խորհրդոյ մեծի,

յիշեա զիս յողորմութեան քո, օրհնեալ, և մի յիրաւունս քո. 'ի ներոգութեան քո, և մի 'ի հատուցման. յերկայնմտութեան՝ քան 'ի հաւատութեան։ Զմեզ կշռեսցես զմեղանաց իւրոց ծանրութիւն, ընդ քաղցրութեան քո և մի ընդ արդարութեան. զի առ սակ նախնութիւն յոյժ է նուազեալ, իսկ 'ի ներհակ վերջնոյս յաւէտ ծանրակիր։

Գ. Արդ՝ մասիր առ իս, բարութիւն, որպէս յունկանն բժշկութիւն հակառակ քո համբարձելոյն. բարձ 'ի մեզուցելոյս զհոգմ մահու խռովութեան, զի հանգիցէ յիս ամենակալ հոգիդ խաղաղութեան։ Նա քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ալ երգին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հանողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց գոչէր խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԷ.

Ա. Արդ՝ ապաշեմ զմեղամոլորդ վտանգաւորաց տաժանելեաց կրկնց թախծութեանց հոգւոց վշտացելոց, մի յաւելուր հեծութեանս յաւ, մի խոցեր զվիրաւորեալս, մի դատապարտեր զպատուժեալս, մի տանջեր զչարչարեալս, մի գամեր զհարուածեալս, մի գլորեր զանկեալսն, մի կործաներ զդպրթակղեալս, մի մերժեր

զհեռացեալս, մի տարագրեր զհալածեալս, մի ամաչեցուցաներ զպատկառեալս, մի կշտամբեր զհարթուցեալս, մի խորտակեր զբեկեալս, մի խռովեցուցաներ զամբոխեալս. մի սրէկոծեր զբաժացեալս, մի սասանեցուցաներ զդղրդեալս, մի շփոթեր զմրրկեալս, մի կեղեքեր զդիշատեալս, մի ջաղջախեր զբեկեալս, մի գօշեր զմնրմնքեալս, մի կուրացուցաներ զլուսաւորեալս, մի զարհուրեցուցաներ զասպշեալս, մի խորովեր ըզխարշատեալս, մի մահացուցաներ զհիւանդս, մի բեռանց ծանրութեան մատներ զտկարս։ Մի անուր յաւելուր կարկամեալ թիկանցս, մի կրկնակի ոլորումն դառն հեծութեանս, մի ուժգնապէս վարեսցիս առ հողս, մի սատակապէս առ մխիթս, մի անողջառապէս առ ստեղծուածս, մի ահարկութեամբ առ փոշիս։ Մի ընդհարկանիր խստութեամբ մեծդ ընդ փոքուս, լոյսդ ընդ աստրնականիս, բնութեամբ բարիդ ընդ 'ի բնէ չարիս, սղկոյդդ օրհնութեան ընդ պտղոյս անիծից, քաղցրութիւնդ խակապէս ընդ համայն դառնութեանս, փառաւորեալդ անփոփոխ ընդ ամենեւին անարդիս, կենացդ նշխար ընդ կաւոյս զանգուածոյ, սէրդ տերանց ընդ տղմիս երկրայնոյ, անենաւոր լիութիւնդ ընդ չքաւոր սրկիս, անկապուտ ճոխութիւնդ ընդ անպատասպար աստուածոյս, անկարօտ բարութիւնդ ընդ ամենաթշուառ աղքատիս։ Քանզի ով որ հասեալ յառաւօտ՝ և 'ի ծագման լու-

այն խիթայ մթանալ, և կամ ընթերակաց կեն-
նաց՝ մահանալ, կամ աղատութեան՝ և պարտա-
ւորիլ, կամ շնորհաց՝ և դատապարտիլ. կամ
փրկութեան՝ և մատնիլ, կամ նորոգման՝ և եղ-
ծանիլ, կամ օրհնութեան՝ և տարապրիլ, կամ
բժշկութեան՝ և վիրաւորիլ, կամ լիութեան՝
և նուազիլ. կամ յաճախութեան հացի՝ և քաղ-
ցնուլ, կամ գեղոց հոսանաց՝ և պասքիլ, կամ
մայրենի գթոց՝ և նեղիլ, կամ խնամից ատ-
ուածեան աջոյդ՝ և զզուիլ։

Բ. Այլ արդ՝ ընդ ախտացեալն ատատկապէս
մարմնոյն բորբոքութեամբ հոգւոյս վտանգաւ
և ես պաղատիմ, տէր եթէ կամիս, կարող ես
զիս սրբել։ Ընդ աչացուցայն նեղելոց մշտագի-
շերն խարխափանօք՝ մեծական ձայնիւ հա-
ռաչեմ. ոչ որդի անուանեմ Դաւթի, այլ ծը-
նունդ էիդ ատուծոյ դաւանեմ. ոչ միայն
ռաբբի կոչեմ, որ վարդապետացն է պատիւ կար-
ծողական զիսկն գիտելոյ, այլ տէր երկնի և
երկրի հաւատամ։ Ոչ ձեռինդ միայն ձգմամբ
հպաւորութեան, ոչ բարեգութ Աստուած
մերձաւոր, այլ 'ի բացեայ գոլով միջոցաւ մե-
ծաւ ակն ունիմ զօրել քս բանիդ առ իմ բը-
ժշկութիւն։ Ոչ թէ ինչ խորոց կասկածանաց
միջոցի բանի, որ երկմտութեանն կարծի նշա-
նակ, 'ի մէջ արկանեմ կամելոյն և ողորմու-
թեանն, այլ կամիս որպէս բարեգութ, և կա-
րես որպէս արարիչ. ասա բանիւդ՝ և բժշկե-

ցայց։ Ընդ հարիւրապետին հաւատոց և ես լծակցիմ. ոչ միոջ անձուկ միայն բացակայութեամբ հեռի լինելով խորան 'ի խորանէ հաւատամ ազդել քոյ կարողութեանդ առ յաղթութիւն և բժշկութիւն, այլ 'ի վերին երկնի բաղմելով և 'ի ստորին երկրի բովանդակ, առ հրաշիցն սքանչելութիւն ոչ ունիմ հաստատանել։

Գ. Շնորհեա ինձ, որպէս դատակնիք բանին քո վճռեաց առ պառնկին ընդունելութիւն, հնդից հարիւրոց դենարաց պարտուց շնորհաբաշխութիւն, Ստուած բարութեանց և տէր երանութեանց. որ յաճախն ընձեռել՝ բազումս փառաւորիս, և 'ի շատն մատուցանել՝ նուվին չափ սիրիս, և յառաւելն ողորմել՝ կրկին բարգաւաճիս, և յայսքան բարիս խրատամբք գովիս, և ամենայնի տէր գոլով՝ հաւասարարդ ճանաչիս, և որ զբոլորն ունիս՝ ընդ մերումս կշռիս, և անճառելեաւդ ձրիս մերայնովքս վճարիս, և ընդ երկրաւորիս զանվախճանն պարտվարկանիս, և մեծապրեալ քո զմերն՝ վերհս գոհաբանիս, և 'ի սակաւուն տուչութիւն՝ դոյզն փառաւորիլ ոչ ամաչաւանիս։ Ստրա և ինձ վնոյն գթութիւն ունողիս զգործս անհամար պարտուց. զի և 'ի ճառս երախտեաց քումդ պարգեւաց՝ նորին իսկ սակով սիրելն կարգեսցի. և քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

Վ. Երեսին յաւելուած կրկին հեծելական նորին հաղորդ
ան նոյն աղէրս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէց խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԸ։

Ա. ԱՐԴ՝ ես ծնունդս մեղաց, որդիս մահացու երկանց, արդարեւ անսահման բիւրուց քանքարաց տուժիւ գոլ հատուցանող՝ ի միում աւուր։ Այլ ոչ թէ առ փոքրիկութիւն մարդկային մտաց հայցեմ ներութիւն, այլ առ անհնարաւոր լիութիւն փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի պարգևատիմ մարդասիրութիւն. որ չէի երբեմն՝ և ստեղծեր, չմաղթեցի՝ և դու արարեր, չեւ եւս եկեալ՝ ի լոյս՝ և տեսեր, ոչ յայտնեցեալ իմ՝ և գթացար, ոչ կարդացեալ՝ և խնամարկեցեր, ոչ համբարձեալ ձեռն՝ և նայեցար, ոչ պարտատեալ՝ և ողորմեցար, ոչ կերպացեալ ձայնիս և լուար, ոչ հեծեծեալ՝ և ունկնդրեցեր. գիտելով զարդեան դիպուածոյս՝ և չանտեսեցեր, նախահայեացդ աչքն կարտեալ զպատժապարտիս չարագործութի՝ և յօրինեցեր։ Այս արդ՝ զքո արարեալս և զքեւ փրկեալս և զոյսքանեաց խնամոց յանձանձեալս մի խոպան կորուսցէ մեղացն հարուած՝ գիւտք բանսարկուին. մի յաղթեսցէ յամառութեանս իմոյ մատախուղ՝ ներողութեան քո լուսոյ, մի սրտիս կարծրութիւն՝ երկայնամիտ բարութեանդ, մի մահացու մեղիս՝ ամենակատարդ լրութեան, մի տկարութիւնս

նիւթոյ՝ անպարտելիդ բարձրութեան։

Բ. Ահա կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս յանուն քո, հզօր, արասցես ողջ իբրեւ զառաջինն մինչ 'ի դրախտին փափկութեան զպտուղն կենաց կթէր։ Կաշկանդեալ գօսացեալ 'ի կոր կործանմամբ ընդ կնոջն տագնապելոյ՝ կայ անուղղելի հոգւոյս թշուառութիւն, ընդ երկիր պշուցեալ մեղայն կքմամբ՝ սատանայական բուռն կապանօք, զի մի զերկնայնոյդ ընկալցի զողջոյն - խոնարհեաց առիս, միայն ոչ ղորմած, զի բարձրացուսցես զիայտս խոնարհ բանաւոր անկեալ. և զչորացեալս ծաղկեցուսցես 'ի բարի կրօնս վայելչութեան, ըստ ատուածաբանութեան սուրբ մարգարէին։ Որպէս զ'ի ծնէ կոյրն անլուսաւոր՝ չունիմ տեսարան, սրով զստեղծչիդ նկատեալ զկերպ մաղթեցիչ, հզօր բարեգութ, միայն դու պաշտպան ակնարկեալ խնամովք անձառ քո սիրոյ՝ 'ի շնչական խօսուն քո անօթս, յանէից գոյաւորութիւն լուսոյ հաստատեցես։ Ընդ երկոտասանամեայ չարեօք չարչարեալ վշտագին կնոջն տանջեցելոյ՝ գետովք մեղանաց արեան հեղեղիմ. հայեաց 'ի բարձանց անմատոյց լուսովդ պարածածկեալ՝ ուր ոչ է քզանցք ձեռասատեղծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարածումն հրաշից ամենայն ուրեք զօրացեալ։ Ոչ օծութեամբ խղով՝ պատժապարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ առ կենդանաձիր ոտից գորշապարդ՝ զկաթիլս աչացս

վարիւք հերացս ընծայեցուցանեմ, այլ զամբիծ հաւատս ամբարձմամբ բազկացս ստոյգ դաւանմամբ հոգւոյ ողջունիւ շրթանց կափուցմամբ զերկիր համբուրեմ, խառնեալ հեծութիւն աղերսից արտասուաց՝ բժշկութիւն հոգւոյս աղերսեմ։ Վասնեալ մեղանօք հոգւոյս գոյութիւն լուծեալ մեղկութեամբ, և յերկուց կայից միայնակողմանաբ անհաստատ հեռովք, զընթացից գործին՝ նահանջմամբ չարին՝ զհեռեւականն բարձողութի շինուածոյ մարմնոյս՝ առ ելս ծառոյն կենաւթի պտղոյն խափանեցելոյ, պատսպարեցեալ անդրէն վերատին, միայն հնարաւորդ առ ի փրկութիւն։ Ի փառաբանարան հաստուածոյ կերպիս ի քէն եղելոյ՝ ամրափակ խցմամբ համբուցոյց արգել հողմ բանարկուին. հոգիդ քո ազդեալ մեծդ ողորմութեամբ, ըստ յաւետարանին բժշկեցելոյ, հրաշափառապէս բարեգործեցեալ բանդ կենդանի՝ ինձ խօսողութիւն անասայթաքելի։ Ընկեալ կամ չարեօք ի մահիճս ախտից ընկղմեալոց մեղայ՝ դի կենդանի և խօսուն մեռեալ, կարեկցեալ իմում թշուառութեան՝ ողբականօք քքուանաց ձայնից, ով բարերար որդի Աստուծոյ, օրհնաբանեալ աչացդ ցօղով վերականգնեցես ի կենդանութիւն, իբր զսիրելին յանշնչական մեռելութենէ։ Ստոյգ դառնացողս ի գբի մեղայ կամ տարակուսեալ, ձեռն մատուցեալ՝ արեւ անստուեր Որդի բարձրելոյ, հան-

ցես զիս 'ի լոյս քումդ նշուլից։ Ընդ աղիողորմ թշուառութեան կականման ձայնի այրուցն 'ի Նային մօր միամօրին, տատանմամբ մատանցն, կոծմամբ կրծիցն, հոսմամբ արտասուացն, սրբուսյատանօք տխրութեան գիմացն, և ես պաղատիմ վերջին հեծութեամբս, տուր յուսահատելոյս զքաջալերութիւն միսիթարութեան գթութած քո բանիդ, ասելով և ինձ գովելդ քաջի ստեղծիչ աշխարհի, թէ մի լար գերի բազմաց ողբալն. որով ընդ պատանեւոյն կենդանացելոյ 'ի վշտացելոյ ծնողին սփոփանս՝ զամենապարտ ոգիս ընկալայց 'ի քէն ընդ նմին կրկին նորոգեալ։ Ընդ այսակիր անզգայելոցն դիւալուկ և քարակոշկոճ հեղձամղձուկ եղկելի անձանցն, քատմնելի գիսախուիս հերացն, վայրենեբեռ բանգագուշելոյն, 'ի քէն ողորմեալ փրկիչ բոլորից. իբրեւ զնոսին առ քեզ դիմեցիս. հերքեալ մերժեացես զգունդս չարացն ապականողաց 'ի քո խորանէս, զի ժամանեալ հոգիդ քո բարի այսրէն հանգիցէ, լցեալ զմարմինս մաքրութեամբ շնչոյս՝ զգեցմամբ անդամոցս, զգաստ արասցես զիսելագարեալս ամենաթշուառս։ Ընդ գերեցեալ դժոխաբնակաց վտարանդելոյն հոգւոյ արգելեալ կամ 'ի վտանգի, զձառագայթ ողորմութեան փառաց քոց ծագեալ՝ լոյդ իմ անձկութեան, 'ի կապանաց օգտուղին զերծեալ զիս ապրեցուսցես։ Պաղատանս ըստ այնմ անեղերեւութերակ վրիպակ արահետ

դարշութեամբ մեզացս ջրդողեցեալ ոգւոյս կերպարան կայ 'ի տագնապի. զծածկեցեալն 'ի ահեռոզութեանց զշարադրծին թիւնիցն պատուցանեն, քս ինքնաւորդ զօրեղութեամբ որդի Աստուծոյ, զիմաստաբար առողջացուցես։ Օ քաղմազան տարազս ցեղիցն զանազանից ախտաւորութեանց մահացուցանողաց իւրականաք կարատեան բերիւք, զմնդակարմատն շառաւեղաք հատուատեցելովք 'ի յանդատանի անօրէն մարմնոյս, տարակարզեցես 'ի ձեռն ձեռնիդ ամենակալի. որ արօրադրեալ միշտ՝ և մշակեա զահմանս հոգւոց առ բանիդ կենաց արդիւնաւորութիւն։

Գ. Աւ քանզի անցաւ ըստ նմանութեան օրինակութեանց յանցուածոցս վէր, ըստ ճարակոյն քաղցկեղի, առ բնաւ անդամ մասնաւորեալ զախտին տարածումն, չէք ապեզանի իւրոյ Իսրայէլի առ անչափութիւն խարանացն մատուցանել. 'ի խարսխոց բարձիցս մինչեւ ցատին կատուցման լրութեան անդամոցս չէ առողջութիւն, այլ ամենեւին անբժշկութիւն։ Իսկ դու, ողորմած բարեբար օրհնեալ և երկայնամիտ թագաւոր անմահ, լուր պաղատանացս արդահատութեան որսոխ վտանգի, որ կարդամս առ քեզ տէր 'ի նեղութեան։

Վերապին յաւելուած կրկին հեծութիւնք նորին հսկողք առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոյ սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԹ.

Ա. Ղազարոս ամենահայեաց տեսութիւն կենաց բարութիւն յուսոյ 'ի մեծաբարբառ աղաղակ ցաւագնեալ անձինս հեծեծանաց։ Ընդ հաս մեծութիւն, անուն ահաւոր, բարբառ կենդանի, լուր ցանկալի, ճաշակ ախորժելի, կոչումն պաշտելի, բարութիւն խոստովանելի, աղդումն ինկելի, խսկութիւն դաւանելի, էութիւն փառատրելի, գոյութիւն օրհնաբանելի. ահեր Յիսուս ընդ հօր քում գովեալ և երկրպագեալ, և ընդ հոգւոյդ սրբոյ բարձրացեալ և վերաձայնեալ, որ միայն մարմնացար վասն մեր ըստ մեզ, զի արասցես զմեզ վասն քոյ ըստ քեզ, լոյս ամենայնի, յամենայնի ողորմած, հրաշք, երկնային, և այժմ զլուծեալ և զխորտակեալ հոգանիւթ անօթս, աստուածօրէն հրաշակերտութեամբ, աղաչեմ գթած, նորոգ հաս տատեա։ Զքոյին պատկերս մեղաք հնացեալս 'ի քրայս հալոցաց կայծակամբ բանիդ, պաղատիմ առ քեզ, վերստին ձուլեա։ Զխախտեալ շինուածս քում հանդստեան խորանի մարմնոյս պահպանաւ հոգւոյս, մաղթեմ բարերար, 'ի բնակութիւն քեզ մաքրագործեա։ Մի հա-

ծուցաներ չարեացն իմ գործոց զնոյն փոխա-
տրութիւն։ Աղբեալ եմ ըստ մարդարէին բանի՝
և ոչ ի գինւոյ, թափեա զմրուրս անօրէնու-
թեան թմբրութեան մահու բաժակիս ազատա-
բար հրամանաւդ ամենակեցոյց, զի մի զքոյդ
քամեցեալ ի վերջին աւուր յեռանամ հատուց-
մանն։

Բ. Աղգար ես յիրաւունս քո, և յաղթող
ի դատաստանի. եթէ մահու մատնես, ճշմա-
րիտ են գործք քո. եթէ դատապարտես՝ աս-
տուած սկսեալ զտանջողականն կշռամբութիւն,
ստոյգ են հատուցմունք քո. եթէ յանդունդս
խորոց սուզեսցես, թէ զկենդանութիւն շարժ-
մանս բարձցես, թէ զբանիս զօրութիւն ու-
նայնացուսցես, թէ զաչացս պատուհանս ը-
տուերացուսցես, թէ զկենացն ճաշակ ի քեզ
ինքն ամփոփեսցես, թէ զհատարակաց կերակ-
րոյս դարմանս բարձցես, թէ զաւուրցս հարբա-
տութիւն համառօտեսցես, թէ ընդ իջման
քաղցրութեան ցօղոյ՝ և հուր տեղասցես, թէ
ի լրութենէ բանի քոյ սովեցուսցես, թէ զական-
ջացս դրունս խցցես, թէ զշնորհիդ ձիր կըտ-
րեսցես, թէ զգետին յատակի ոտիցս սասանե-
ցուսցես, թէ յանձկալի երեսաց լուսոյդ քոյ
հանցես, թէ ի համօրէն աշխարհէ ատոմ հեր-
քեսցես, թէ փայլատակմամբք հրոյ սպակուս-
ցես, թէ անբժշկական ցաւօք դատեսցես, թէ
դիւաց չարաց մատնեսցես, թէ գաղանաց ժա-

նեաք մանրեսցես, թէ հոգմով ցասման հոսեա-
ցես, և թէ այլ ինչ նորոգ արարած տանջա-
նարանաց կաղմեսցես՝ չար քան զտարտարոսն
և սատանիկ քան զգեհենն, թունաւորագոյն քան
զբրդունն, տարակուսելի քան զկատուն, եր-
կիւղագին քան զխորխորատն, ողորմելի քան
զմերկութիւնն, վկայեմ անձամբ անձին՝ յոյժ
պարտական գոլ ասցա։

Գ. Իւ քանզի յստէպ տպաւորագոյն են
նմանութիւնք փոխատրութեանցն առ ազգա-
կցութիւն մեզանայս՝ իբր պատկերակիցք միա-
տեսակք զուգաշարիցք՝ նշանակիչք այսր խոր-
հրդոյ. արդ կարեւոր է խոստովանել և յան-
դիմանել զերեսացն ծածկոյթս առ ծանօթու-
թիւն խնդրոցն։ Որպէս զի ոչ ջերմն սիրով
առ ընկերին կարիս մատուցայ, յիրաւի 'ի նախ-
նուամն վտանգին տագնապեալ սառնում։ Իւ զի
ոչ զյանկարծանն խղճմտանութիւն սանձեցի,
յարժանի կրեմ եղկելիս զանզգուշալի գկիզու-
մին։ Իւ քանզի ոչ սիրեցի զլուսոյդ աւետիս,
արդար հատուցմամբ 'ի մթութիւն ընկղմեալ
կան միգին կորստեան վրիպեալ գանդաչեմ։ Իւ
զի ոչ խորեցի զմանուանս փոքունցն յանցանաց
իբր անվնասակարք վարկանելով, պատկանապէս
'ի խածանողականացն զազիրն զեռնոց խթեալ
խոցոտիմ։ Իւ զի ոչ ձեռն կարկառի առ կիրս
վտանգաւորին՝ այլ առնել նմին, 'ի դէպ իսկ
լսան գծագրութեան այսր օրինակի ապականու-

թեանն գբոյ նուիրեալ մատնիմ։

Դ. Եւ արդ՝ ոչ յոստուածուստ ամենաբա-
բի գանձուցդ չարիս, և ոչ 'ի լուսոյդ նշուղից
խաւար, և ոչ յաղաւթենէդ գայթակ-
ղութիւն, այլ ես ինձէն կորստեան որդիս գը-
տի զայսոսիկ. մեզանք անօրէնութեան իմոյ
գանձեցին նիւթեցին զայսքանեաց բարկութեան
մթերս, հոգւոյ իշխանին մոլորութեան հնա-
զանդեալ, թողի զտեղի քո նոցա՝ ըստ գրոյն
խրատու յանդիմանութեան։ Եւ քանզի յայտ-
նեցաւ յետուստ գաղանեաց առականաց մար-
մնոյս անդամոց, և արկաւ զերեսօք կերպիս ան-
վայելուչ ստուերս ամօթոյս, ըստ մարգարէին
առակի, ուրեղս ցուցեալ զիս ամենեւին իբր
մերկացեալ խայտառակեցելոյ պոռնկի. ծա-
գեա յիս զլոյս քաւութեան, աբքայ երկնաւոր,
զի թօթափեալ զմեզսոց փոշիս, ըստ աւետեաց
ձայնին դարձելոցն 'ի Բաբելոնէ, նստայց վե-
րըստին կանգնեալ 'ի հողոյ. և 'ի հաստատու-
թիւն յաւուցդ հիմնացեալ անսասանելի, ըստ
եսայեան բանին, զգեցեալ զզօրութիւն բազ-
կի կարութեան նախնւոյ մաքրութեանն, վա-
սքն մեծութեան փառաց քաղցրութեան ամե-
նատարգեւ քոյ աստուածութեանդ, օրհնեալ
յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՈՊԻՆ ՅՈՒԼԻՈՍԻ ԿԷՍԻՆ ՀԵԾՈՒԹԻԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՍԷՑ ԻՍՈՒ ԸՆԴ ԱՌՈՒԾՈՅ ։

ԳԼԽ Ի.

Ա. Տէր տէր անողորմակալ և երկայնամիտ, ներող, բարեգութ, հզօր, ողորմած. ահա ճշմարտութեամբ են գործք քո, և խոստովանեալ դատաստանք քո, վկայեալ են ընտրութիւնք քո, տեսողդ ծածկութիւց։ Ընդ երից երջանկաց մանկանցն՝ որք կիզանողական բոցո

մեղանչելն։ Որ սահման կշռութեան կամաց քոց արտաքս վազեցի, որ է հաւատի կերպարան բասիր անօրէնութեան։ Ինչ խոյսն չափոց չարութեան գործոց լրումն յաճախութեան նիւթեցի, որ է ճշգրիտ պատկեր յանցաւորութեան։ Սպառնացար, և ոչ զարհուրեցայ. արգահատեցեր, և ոչ երբէք լուայ, որ է ապըստամբութեան յայտնի նշանակ։ Թեզ արդարութիւն հանդերձեցեր, բարեբար, և ինձ ամօթ և պատկառանս պատրաստեցեր. քեզ փառս վայելչականս, և ինձ նախատինս յարմարաւորս. քեզ քաղցրութեան յիշատակ, և ինձ մաղձ քաղախեալ 'ի կատարածի. քեզ բարեբանութիւն անլռելի, և ինձ ձայնս ողբոց ալոզակի. քեզ օրհնութիւնս երգոց խնկելի, և ինձ մերժումն տարագրութեան անյուսալի. քեզ իրաւունս բաղմարժանիս, և ինձ պատասխանատուութիւնս ամենավարանս. քեզ բարձրութիւն անճառ գովեստից, և ինձ զաճիւն լիղելոյ պատիժ ձաղանաց։

Բ. Եւ արդ՝ ընկալար դու, բարեաց ընտրութեանց անկշիռ սահման, զքոյոցդ ախտիժակտանաց կնդրկաց պաղոց վերառեալ քոտ քեզ, և ես զիմոյս ատէն առ ամին պարտաւանս յոգունս կրկնակի բարդեալ ինձ ըստ իս։ Իսկ եթէ անարատիցն մաղթանաց այս էր յանձնառութիւն, իսկ ինձ զոչս հիւսեցիս շարս և տողս բանից դպրավարանաց, որ քան զամենայն

գժնեայս յաւէտ վրիպեցայ։ Մոլորեցայ անա-
ռակ ընթացիւք 'ի միտս վայրենիս. յանդգնեցայ
շրթամբք խօսիլ 'ի բանս երկրաւորս. զակառե-
ցայ անկատելի 'ի պատկառելեացն գործոց։
Փքացայ, վերացայ, որ յեռ տակաւ մի ժամա-
նակի 'ի հող մահու եմ իջանելոց. գոռոզացայ,
բարձրացայ, որ եւ ոչ զդրաւական հոգւոյս
շնչոյս տուրեւառութեան ունիմ 'ի ձեռին։
Ամբարտաւանեցայ փոշիս շնչաւոր. ամբարհա-
ւաճեցայ կաւս ձայնաւոր, հպարտացայ հողս
անարդութեան, 'ի վեր ամբարձայ մսխիկս մեր-
ժելի, բազուկ կառուցի բաժակս մանրելի։
Տարածեցայ առաւել իբր վեհ, եւ դարձեալ
իբր զհերքեալ առ իս ինքն ամփոփեցայ։ Բար-
կութեան բոցով ցոլացայ տիզմս բանաւոր. ի-
բրր զանմեռ ոք մեծամտեցի, որ ընդ քառոտա-
նեաց մահու եմ փակեալ։ Վիրկս արկի կեն-
ցաղոյս սիրոյ, եւ 'ի քեզ թիկունս փոխանակ
դիմաց դարձուցի. 'ի թռիչս մտաց ընդ խաւար
խորհրդոց սլացայ. զանարատ հոգիս մարմնոյս
փափկութեամբ յաւէտ վատեցի. զզօրութիւն
աջահան կողմանս տկար արարի, ահեկանացս
կայից ուժգնութիւն տալով յաղթեցի։ Օ քեզ
իսկ տեսի հոգացեալ վասն իմ, զոր չէ սատ գը-
բելի, և ոչ պատկառեցի. իբրեւ զհաւ վայրենի
սրացայ, ըստ ոլսէեան բանին առ Յիսրեմ, 'ի
նախանին իմ տվրութիւն։ Յաղթարանն վայրի
ընդ պատաղմունս այսր կենցաղոյս շրջանակե-

ցայ. ոչ կացուցի յոսին զերիվար մասցս երա-
սանաւ բանին։ Ինդ հին չարու-թեանցն նորոգ
ինքնաստեղծութիւնս գտի. անուրս ըստ Յո-
քայ ծանուցս և անուանելիս ինձէն ինձ սատ-
կացուցի. առիւծ անկարկատելի ըստ Երե-
միայ՝ զանձն իմ ապարի. իբր զվիժած անդրելի
կոչման ըստ առակարկուին՝ 'ի մարդկանէ հա-
մարոյ եղծայ. իբր զհանդերձս ինչ ապահարից
ըստ եսայեան բանին, զաղբացայ. որպէս ըզ-
թրծեալ աման խեցեղէն փշրեցայ անարծար-
ծելի. ըստ բամբասանացն Դաւթայ 'ի մարգա-
բէէն՝ զչորրորդ չափն անօրէնութեան սատակ-
ման ինձ պատրաստեցի։ Եւ զինչ ստութիւն
առ այս՝ և զայս յաւելուլ ընդ այս. քանզի ըզ-
վերանն իսկ դիւանուէր Մոզբայ առի ինձ այս-
րէն առ զժոխոցն ժառանգութիւն, լքեալ
զերկնայինն յերանակաւ լեռն օրինակի նեմանագիր
ձեւակերպութեան, որպէս առակ պատկերի
աստեղն Լուսիանայ բաբելականի՝ յԽորայելէ
պատուեցեալ ցուցաւ 'ի Վինա։

Գ. Իսկ արդ՝ զի 'ի նախնի շնորհին համար-
ձակութենէ դարձեալ փոխեցայ, զրկեցայ, ե-
լայ, հեռացայ, բաժանեցայ եւ անպատուաս-
տելի կորեցայ. արդ ընկալ զիս, Տէր, վերստին
կերպարանեալ 'ի պատկեր հոգւոյ, զանարժանս
կենաց իբր զմահապարտ, իբր զչարագործ, իբր
զպատկառեալ, իբր զկոխան եղեալ բանսար-
կուին, որպէս զանբժշկելի մանրեցեալ, որպէս

զհատեալ յատակս մահու, որպէս զպարշեցեալ, որպէս զխոտան գտեալ քո կոչմանդ, որպէս մի անգամայն 'ի կորուստ վարեալ, որպէս դեգերեալ, որպէս վանեցեալ, որպէս տարակուսեալ, որպէս թշուառացեալ, որպէս վհատեալ, որպէս կործանեալ, որպէս խորտակեալ, որպէս բեկեալ, որպէս թախծեալ, որպէս հոգի ալրտամեցեալ, որպէս թշնամանեալ։ Իսկ դարձեալ ակնարկելով քո՝ գթած, մարդասէր, հզօր, 'ի յաղերս բանիս՝ որպէս զղջացեալ, որպէս խաւսափեալ, որպէս 'ի յոտս քո դիմեցեալ, որպէս զապաշխարեալ։ Որ կշռեաս, գրեաս և մեծ համարիս զհառաջ հոգւոյ և զարդումն շնչոյ հեծութեան, զվսկիծ շրթանց, զպաքել լեզուի և զոխրականութիւն երեսաց, զկամս խորհրդոց եւ զյօժարութիւն խորութեան սրտից։ Որ փրկութիւնդ ես անձանց, և տեսող ոչ գործեցելոց, և ստեղծիչ բոլորիցս, եւ բժիշկ վերայ անելութիւնս, պաշտպան յուսացելոց, եւ բարեխնամող տէր ամենեցուն։ Եւ քեզ փառք յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն։

Վ. Երդեցին յաւելուածք կրկին հեծութեան ձորին հանդէպ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանիս։

Ի խորոց սրտից իսկ ընդ Աստուծոյ։

ՐԱՆ ԻԱ.

Ա. Եւ քանզի ես ինձէն անձամբ խմել

ինքնագրաւ 'ի մահ՝ ոչ կացի երբէք 'ի յոտս մարդոյ, և ոչ սիրտ բանականի ստացայ՝ ըստ գրոյն. և քանզի ոչ փոփոխեցայ 'ի նախակարգելոցդ, և ոչ ընդ բարւոք ուղին ընթացայ, ընդէ՞ր ոչ զխոստմնական հետոյն խաւարայնոց դդէմս ցուցից 'ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ։ Այլ որս ածեալ չարմարեալ առ սոյն զկերպարան տեսակի բանիդ երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ անփոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին դարձեալ ասասնօր զմնացեալ չարութեանցն զրիծս, զոր յաջորդաւդ է իմանալի։

Բ. Զսոսր ժանտապարծս արժանատպատիժս՝ ասէցուն ապարի գնացիւք անսասուութեան զգունդն Իելիսայ։ Կաքաւս կոյթից և ցոյցս վաղոյ խաղալկացն դիւաց գարշելեաց ճարտար խաբողաց ծուլութեամբս իմով շնորհեցի։ Զնա նրա գաղտնիս և խոցուածս անյայտս 'ի կործանեցելոցն գահճաց ընկալայ։ Ոչ հերքեցի զվանեալն խաչիւն Քրիստոսի, քան թէ անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի։ Զսան իմոյ հիքոյս անօրէնութեան ասուեալ Յիսուսի հայհոյի 'ի մէջ այսակոնոց, որպէս վասն Իսրայէլի 'ի մէջ հեթանոսաց։ Զարաւածս հարուածոց վնասակարս ապականութեանց ժանգոյ և թրթռոյ և այլոց կերշաց վատնողաց զծաղիկ հոգւոյս, ըստ սրբոյն Յովելեայ հրաշական ողբոյն, որ 'ի ցոյցս երկրի վասն Իսրայէլի՝ յառակս հինից

և չարաց հոգւոց, յիս ինքն տնկեցի, ստեղծա-
նել զնոսա պատրաստեցայ՝ քան թէ սատակել։
Ի՞ւրս կուստեալ հաւաքեցի անձին իմում մար-
տիկս մահազէնս. կշտամբիչս ինձ գոյացուցի
անիրաւս և անպատկառելիս. ներհակս ինձ զо-
բացուցի ապառումս և անկռուելիս. դառինս ինձ
առի մատուանս ընդ քաղցրաւենեացն ճաշակաց.
առ ստացողն միշտ նենգաւորս, և առ բանասաղ-
կուն յաւէտ հաւատարիմս։ Ա՞ռաջ ազէտիս,
վիշտ վտանգիս, խաւար ամօթոյս, մութ պատ-
կառանացս. զինքդ և առ բանիս յանդիմանու-
թիւն համարձակեցայց. մեծ է ձայնս գուժի,
և անբերելի բոզոքս աղաղակի։ Բանզի թէ ըզ-
հոգիս էր զիմ տեսանել, ագեղս և նուազս և
ամենեւեին ներքեւեալս, ցաւովք հեծութեանս
'ի վերջինս վարեալ վարանումն, և մրճոտեալ
աղտեղեալ գունով զազրութեան իբր զպաշ-
տօնատար մեհենի. վասն զի նոյն է ապաս տա-
նել ձուլեալ պատկերի՝ և մեղաց ախտի։ Ա՞յդ՝
ես գնացի ընդ այս ճանապարհ կորստեան հե-
տոց խաւարի. եւոս զբաժինն քո ցանկալի յա-
նապատ անկոխ, ըստ մարգարէին որ առ քա-
հանայն Իսրայէլի ամբաստանութեան։

Գ. Ա՞ռ զինքդ ասացից անձին իմում մարդ՝
գրեալս ընդ անմարդիս. և իբր անուանեցայց
բանական՝ անբանիցն յիմարութեան կցորդեալս.
և որպէս կոչեցայց տեսանողական՝ մթացուցեալ
զաչս որ յիս. և ընդէր համբաւեցայց զգայական՝

զիմաստից դրուն փակեալ. կամ որովք ցու-
ցայց ապաւորութիւն նկարագրութեան անեղ-
ծին շնորհի՝ անձամբ ինձէն յոգի մահացեալ.
նա և ոչ շարժողական և կամ շնչական ունիմ
անուանել, թող թէ հոգեկան կամ մտաց ընդ-
դունական, անպիտանս 'ի թիւս անօթոց, ա-
նարգս 'ի քարինս որմոց, արհամարհեալս 'ի
կարգս կոչեցելոց, վատթարս 'ի յազգս հրաւի-
րելոց, արհաւրօք մահու պակուցեալս, անխլ-
բախուսելի 'ի բոլորեցունց՝ ցաւովք և տանջա-
նօքն Երուսաղէմի ըստ Երեմիայի բանին խրա-
տեցեալ, պակասեալ աւուրցս 'ի հեծութենէ,
և ընթացք ամացս 'ի հառաչմանէ, ըստ նուա-
գարանաց երգողին։ Իբր ասուի 'ի ցեցոյ և փայտ
'ի յորդանէ, ըստ իմաստնոյն բանի՝ 'ի խիթմա-
նէ սրտիս հալեցայ. իբր զոստայն սարդոյ մա-
շեցայ ըստ սաղմոսողին, և խոտան գտայ. իբր
զամպ առաւօտեայ և զցող վաղորդայնի, ըստ
մարգարէութեանն ձայնի՝ ապառեցայ։ Այլ
ոչ 'ի մարդ ոք ունիմ զյոյս, եթէ անիծեալ 'ի
տեսանողէն անցուսադրելի վհատիմ. այլ 'ի քեզ,
տէր իմ ոգեսէր, որ ընկղմեալ 'ի քոյդ գթու-
թեանց բարեաց անբաւից, և 'ի բեւեռելոյն
ժամու 'ի խաչին մաղթեցեր մեծդ ողորմու-
թեան առ Հայր քո բարձրեալ՝ քո շարչարողա-
ցըն։ Արդ՝ շնորհեա ինձ յոյս քաւութեան,
կեանք և ապաւէն, և 'ի տուր շնչոյս թշուա-
ռի՝ առեալ զոգիդ քո բարի։ Եւ քեզ ընդ

հօր հոգւովդ սրբով՝ զօրութիւն, յաղթութիւն, մեծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՍԻՆ ՅԱՐԵԼՈՅԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑԷ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԻԱՆԱՅ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐԲԻՑ ԽՈՍՔ ԸՆԴ ԱՌՔՈՅ։

ԲԱՆ ԻԲ.

Ա. ԴԱՐՁԵԱԼ այլաբանեցիս 'ի նոյն շարունակ բարդեալ զկշռամբանացս եզանակ դարձեալ անձինս, ածեալ մատուցեալ կրկին կացուցեալ նովին պատկերաւ 'ի նոյն պայմանի. թերեւս գրեսցէ ինձ ամենագէտն զայս յանդիմանութեան դատակնիք կսկծեցուցանողական բանի ճշմարիտ խոստովանութիւն համայնից գործոց գաղտնութեանց չարեաց։

Բ. Ա՛յլ ոմն ձիս խօսնական կարծրերախ ստնձակոտոր արձակերասան, յոմանակս անհամբոյր վայրենական և անկրթական, երինջս աւղական անուզական և անվարժական։ Ինարդրս մոլեգնական տարագրական և կորստական, մանուկս մեղանչական անխրատական և վարատական. ոնտեռս մահաբերական տարտամական և անգործական, բանականս անտանական գաղտնական և անմաքրական։ Հիմենիս ամայական անպտղական և կործանական. մարմինս

հոգւոյս իմ թախծողական դատողական և տան-
ջողական, խոցեալս անբժշկական անխնամական
և անկանգնական. ոսկի շարս կայսերական՝ արդ-
վառական և անգտական. ծառայս էիսալական
փախստական և թշուառական։

գ. Ահա ես ինքն ինձէն կամաւորապէս անձ-
նամատն և մարմնակործան, հոգեկորոյս և միշտ
մոռացեալ, կամակոր խակ և որոտաբեկ, ուշամ-
ռայց և հանձնարարելաւ, զգայաղերկ և խմաստաս-
պառ, յայրատատես և եղեռնալուր։ Այս առ-
տուստ և անդուստ բնաւիւք բորբոքմամբք մա-
հաբեր երկամբք մեռեալ, ոչ միով իւիք տե-
սութեամբ՝ ի գործ ընտրութեան քեզ պիտա-
նացուս, ամէրդ բոլորից. ողբամ զորովայնն, որ
երկնեացն զիս. աշխարեմ զստինսն, որ դիե-
ցուցին. ընդէ՞ր ոչ մաղձ մակարդեալ ընդ կա-
թինն ձգեցի, և զիա՞րդ ոչ դառնութիւն ինձ
ընդ քաղցրութեան ջամբեալ մատուցաւ։ Օ՜յ
եթէ ես ինձէն անձին իմում դժնեայ դատա-
խաղ համբարձայ այսքանեօք բանիւք, և ունիմ
տակաւին զսուր բարկութեանս անխնարհելի,
ոչ զբ յերկրածնաց ասել զիս ողբեսցէ. զա-
մենայն խայտառակեցից, զբնաւ էութիւնս
դատեալ տուժեցից, զհամբէն զվնասակարա-
ցն զդունդ գանեցից, զսոցողացն զինուորու-
թեանց դատախազեցից, զդայականացն զլսա-
ւորութիւնս կշտամբեցից։ Մեղայ ամենայնիւ
յամենայնի, ողորմեա գթած. ոչ նոր ինչ գբ-

տեր յիս զյանցանացս պարտեաց մատախուղ, այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պարտաւորութեան, անկցելի ձորձով սխալեալ առաջի քո՝ անփոփոխելի. և զու միայն իսկապէս գթած օրհնեալ մարդասէր, ընդ ալիմէ իմոյս փրկութեան կանխեալ ներութեամբ անայլայլելի։

Դ. Աբդ՝ մատռ, խնամակալ, հզօր, երկնաւոր բարի, ամենից հատուիչ յաշէից, զբանիդ զօրութեան իմաստից կայծակն 'ի գործի ազդման լեզուիս շարժութեան, առիթ մաքրութեան յամենուստ զգայականաց գոյաւորութեանց յիս մատնաւորելոյ՝ քո ձեռակերտից, սոքօք առ 'ի քէն եղելովք և բժշկելովք կրկին հանդերձանօք, անպակաս ձայնիւ, անհատ բարբառով, քեզ վերընծայել գոհաբանութիւն 'ի փառս մեծութեան հօրդ քոյ Աստուծոյ մերոյ յաւիտեանս. ամէն։

Վերոպին յաւելուած կրկին հեծութիւնքն հոգոյ՝ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից իւրոց ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԻԳ.

Ա. Տէր Աստուած ամենայնի, զօրաւոր յամենայնի, անպարագիր և անվայրատիակ տեղի ամենեցուն, բոլոր իսկութեամբ հուպ յա-

մենեսին, անուրեք վայրից, և չկք սահման ա-
ռանց քոյ։ Ոչ երեւեալ երբէք, և ոչ տեսա-
կանութիւն առանց քո ծագման լուսաւոր։
Փառք ահաւորութեան, անուն անհասութեան,
կոչումն մեծութեան, ձայն անբաւութեան,
խոկութիւն անքննութեան. անմոտչելի հեռա-
ւոր, և անընդմիջելի մերձաւոր, տեսող հեծու-
թեան, նկատիչ թշուառութեան, մօտակայ
թախծութեան, ամենաբուժ հնար անճարու-
թեան, հայր դթութեանց, ծագող ողորմու-
թեան, Աստուած մխիթարութեան։

Բ. Այնուհետեւ ոչ ողորմութեամբ 'ի պատ-
կեր վշտաց դառնութեան բազմալուսանդ կրիցս
կարեաց, զոր հանդէպ քո տարածանեմ. կցորդ-
ակից լեր բժշկապէս, և մի 'ի խոյս ընտ-
րութեան կոչեր դատաւորաբար։ Արդարեւ
մեծ է վտանգ տարակուսանաց ցաւոց այսր վա-
րանման, յորժամ իցէ մարմին մեղաց գրաւեալ
և անձն 'ի գործոց չարեաց ոչ մեկուսացեալ,
գործնականացն գործի սովորութեամբն կարեաց
կապեալ, զանգուածն հանդերձանաց մահացու
կրիւք շաղախեալ, զգայութիւն սրտին իմաս-
տից խեթիւ խոցոտեալ, ակնկալութիւն բա-
րեացն բնաւին բարձեալ, և 'ի բանականութենն
ընդ անասունս դասակարգեալ, և զաղիր գար-
շութիւն ընդ գոյութեանն շարամանեալ, եւ
տեսականացն ոչ ելով իմանալեաց վերաւորեալ,
և 'ի սատակութենէ յանցանացն յիշատակի յա-

ւէտ յուսահատեալ, եւ տագնապաւ նախա-
գործելոցն միշտ տարակուսեալ, և յաստակու-
թիւն աղերսին 'ի սպառ պղտորեալ, և խղճիւ
մտացն յուզմանց կրկին ձենձերեալ. և ձեռն
'ի մաճի գործոցն զյեռանոցն հեռացուցեալ, եւ
կերպ 'ի յառաջ գիմեալ՝ ոչք 'ի վերջ կոյս յե-
սահարեալ, և գիտութեամբ էիցն՝ 'ի չէիցն
միշտ խոսքեցեալ, և 'ի մտացն մարտ՝ 'ի փո-
քունցն յաղթահարեալ, և 'ի թառանչ սրտին
հաւապին դուռն հրդեհեալ, և խոնաւ զօրու-
թիւն քմացն ամենայն ուրեք տոչորեալ, և ա-
նարեւ միդով յամենայն մասանց պարփակեալ,
և լայնութիւն ակնկալութեանն ամենեւին 'ի
սպառ ամիոփեալ, և անբերելեացն տոյժ 'ի
զգալիսն տպաւորեալ. և եղկութիւն կորստեա-
նելն 'ի յուշ անդ եկեալ, եւ գատակնիք հա-
տուցմանն 'ի դիւանի մտացն գրեցեալ, և բա-
ւերարին ակն 'ի յաստուծն իմն երեւեցեալ, եւ
լայն բնութեամբ՝ զանկուածոյ հողոյս զայրա-
ցեալ, եւ ահաւորութիւն էին ընդ փոքրկու-
թիւն բնութեանս ընդհարեալ, և միշտ որոտ-
մամբ բանից բանաւոր մեխոցս բարկացեալ, և
իրաւանցն վիմաք զարժանիս մահու կոշկոճեալ.
և որ իմն է տարանդ՝ յանառակս ատէն կո-
րուսեալ, և պատուական իրին ստացուած իբ-
րեւ անարդ յերկրի թաղեալ, և տարժանմանցն
արդասիք ծուլութեանն մթով ծածկեալ, և
իբր զ'ի բաց բարձեալ նշմարան ճրագի չերե-

ւեալ, և պատասխանարան լեզուս՝ յիրաւանցն օտար կարկեցեալ, և անհամբոյր շրթանցս դը-
ռութիւն՝ օրինաւոր դատմամբ պապանձեալ, և
յուզմունք մտացս՝ 'ի զանազան մասունս ցրն-
դեալ, եւ գկեալն 'ի վերայ օգտին՝ ոչ ինչ գի-
տացեալ, եւ 'ի կշռութիւն բարւոյն ընտրու-
թեան՝ յիմար երեւեալ, և ընթացք ելիցն՝ նը-
հանջմամբ չարին խափանեալ, եւ վառարան
իւզոյն՝ աճիւնոյն հնոցի լցեալ, և անուանս գիր
'ի կենաց մատենէն եղծեալ, և կշտամբանք ընդ
երանութեան անդ արձանացեալ։

գ. Եթէ զինուոր տեսանեմ, մահու ակն
ունիմ. եթէ պատգամաւոր, խստութեան, ե-
թէ մատենագէտ, մուրհակի կորստեան. եթէ
օրինաւոր, անիծից. եթէ աւետարանական, փո-
շոյ ոտիցն թօթափելոյ. եթէ բարեկրօն, յան-
դիմանութեան. եթէ ապառում, կսկծման։
Եթէ ջրոյն ընտրութեան փորձիմ, խորտակիմ.
եթէ դեղ ինչ դատման ձգեմ, սատակիմ։ Եթէ
բերս նկատեմ բարութեան, 'ի կարծեաց չա-
բեացս փոխանում. եթէ ձեռն համբարձեալ,
կորանամ. եթէ փոքր ինչ խրտուիլ, սարսեմ.
եթէ սակաւ մի թնդիւն, ընդոստնիմ. եթէ 'ի
խրախճանս ըմպելեաց հրաւիրիմ, դողամ. եթէ
մեծիդ յանդիման լինիմ, սարսափեմ. եթէ 'ի
հարցումն բանի կոչիմ, կարկիմ. եթէ իրա-
ւամբք քննիմ, համրանամ։ Եւ՝ այսքան ամե-
նաթշուառ և ողորմագին տարակուսանացս 'ի

վերայ միմեանց բարդելոց, ոչք զատորեա զգա-
յականաց որոխս գոյութեան 'ի ներքուստ ան-
տուստ անբժշկական ցաւոք՝ անեբեւակի նե-
տիւք խոցոտեալ. անարտաքերելի մշտակիր յա-
բամնաց հանապազամնուխ բեւեռեալ ատուստ
ընդ հոգւոյս, լքեալ շարաւով կրկին հարուա-
ծով, վասնզ սատակման մահու գուշակեն։
Թարախ մթերիս պատեալ կերկաթով գազա-
նեացս ծածուկք ապդեն ինձ ստգնապս՝ վերս
պահեալս անխնամարկելիս ընդ ելս շնչոյս տուբ-
եւառութեան. յորոց նեղութեանց չարաչար
ճնշեալ աղաղակ ձայնիս, խառնեալ արտասուօք՝
կողկողագին թախծանօք հոգւոյ, բարեգործիդ
հնարաւորութեան յերկրատեղծիցս նահատա-
կաց ընդ իմ մաղթողաց, յերկինս առաքեմ.
վերջին հեծութեամբս և ես ընդ նոսին արտաս-
ուօք ողբոց ամենեքուքդ նուիրողք՝ զաղերաս-
նիս ըղձիցս 'ի սարնայնոցս ասուի յերկինս ա-
ռաքեմ։ Շնորհեա տէր անդորրութիւն կենաց
հանգստեան ողորմելի վաստակեցելոյս 'ի յընդու-
նայն երկրագործութիւնս, հանդերձ յամենայ-
նում, ամենայնիւ սուրբեալ քեզ փառս։

Վ. Երեսին յաւելուածք կրկին հեծութիւնք նորին հայրէ
աստ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից իւսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԻԴ.

Ա. Եւ արդ՝ որոյ խնդրոց արժանաւոր վարկանելով զիս մատչիմ աղերսել, արքայութեանն յորմէ վրիպեցայ, եթէ փառացդ վայելչութեան յորմէ զրկեցայ, թէ կենացդ անմահականաց յորմէ հեռեցայ, թէ ընդ հրեշտակսն պարակցութեան յորմէ տրոհեցայ. թէ ընդ արդարսն մասնակցութեան յորոց ձեղ բեցայ, թէ ուր որթոյն կենդանւոյ յորմէ քանցեցայ, թէ ոտ անկոյն բերկրութեան յորմէ գօսացայ, թէ ծաղիկ փառացն շնորհի յորմէ թափեցայ, թէ պանծանացն ժառանգաւոր յորմէ կորացայ, թէ հայրենի ծոցոյն հարազատ յորմէ ընկեցայ, եթէ զգեստոնքն լուսոյ պարծիմ յորմէ մերկացայ, եթէ 'ի ստացող դարձին յուսացայց յորմէ խորթացայ, եթէ 'ի լուսոյն իղձս դիմեցիցս յորմէ մեկնեցայ, եթէ Յիսուսի յսկերան յօդիմ յորմէ մերժեցայ. եթէ 'ի թեւս նորա մերձիմ յորմէ օտարացայ, եթէ յարքաւէնն ապաստանեցայց յորմէ խեթացայ, եթէ 'ի փրկութեանն նորոգութիւն յորմէ մահացայ, եթէ 'ի զգաստութեանն զուարթութիւն յորմէ եաս լքայ, եթէ 'ի կանոնն կենացն ուխտի

յորմէ փոխեցայ. եթէ 'ի սահմանն հաստա-
դրական յորմէ սահեցայ, եթէ յանշարժ վիմին
սնդուութիւն յորմէ սասանեցայ, եթէ 'ի շարս
գումարտակին յորմէ հոսեցայ. եթէ 'ի քաղաքն
անդրանկաց շինիմ յորմէ գերեցայ, եթէ հա-
նապազորդեանն հացին աղօթեմ զոր ոչ վաստա-
կեցայ, եթէ փոխադրութիւն երկանցն խըն-
դրեմ յոր ոչ քրտնեցայ, թէ պարգեւօքն պսա-
կեցայց յոր չհանդիսացայ, թէ արձանն ինձ կե-
նաց գրեցիս յորմէ ջնջեցայ, թէ զերախտեանցդ
ձիր յիշեցիս զոր միշտ մոռացայ։

Բ. Ահա հատաւ և կամ խզեցաւ լոր կե-
նաց յուսոյն, տիրեցայ 'ի բորոտութեանցն
գարշութենէ համայն ախտացեալ, ամենայնիւ
սպառեալ զմարմինս ապականութիւնն շրջապա-
տեալ՝ մեռոյց աստուծոյ։ Ոյզն պալար փայ-
լունակ տգեղ ընացեալ, մնացուած ինչ պա-
հեալ նախուանակ երկդիմի կերպին, որ զկրկին
անմաքրութիւնն նշանակէ. պարծանացն նշոյլ
ամենեւին ինձ չկիսաւ, փրկութիւնն մատնե-
ցաւ, բարին ստուերացաւ, եղբ կենացն բնա-
ւին փակեցաւ, մխիթարութիւնն բարձաւ,
դատաստանին ատեանն մերձեցաւ, թոյնք մա-
հուն ինձ արծարծեցաւ, սպանեալն կրկին ինձ
կենդանացաւ, լաստին դադարք վիմաք խցաւ,
շաւիղն յուսոյն կուրացաւ, շնորհին ծածկոյթ
յինէն մերկացաւ, փառացն վայելչութիւն ըս-
տուերացաւ, հանճարն առաջնորդական խա-

փանեցաւ, կշտամբանացն փուշ բազմացաւ, անօրէնութեանն ուղէշ ծաղկեցաւ, բոց գեհենին ինձ բորբոքեցաւ, ծառայութեանն լուծ սաստկացաւ, տարկութեանն կապ զօրացաւ, ունողն յարկին կառուցման ահա անկաւ, բարձրութեանն վստահարան կործանեցաւ, ընտանութեանն միաւորութի անջրպետեցաւ, սրբութեանն սիրող հոգին աստուծոյ տրտմեցաւ։

Գ. Եւ քանզի զվերջինն համբուրեցի դառնութիւն, տանջանս, խէթս, տխրութիւնս, վիշտս հոգեկանս, ցաւս անխնամարկելիս, տարակոյս անյուսադրելիս, ամօթանս անպարուրելիս, խայտառականս անվերարկելիս, պատկառանս անհամարձակելիս, փախուստս անդառնալիս, հալածանս անմարդասիրելիս, երկայն ուղեւորութեան ապաձեռն անթոշակութիւնս։ Իսկ դու փրկութիւն զօրութիւն եւ օգնութիւն, ողորմութիւն լուսաւորութիւն քաւութիւն և անմահութիւն, տէր Յիսուս Քրիստոս, որդի Աստուծոյ կենդանւոյ, արարիչ երկնի և երկրի. որ ընձեռես ջուր պատքելոցն 'ի ծարաւուտ վայրս անապատի, օրհնեալ, բարեգութ, հզօր, մարդասէր, երկայնամիտ, խնամակալ, հնարաւոր, այցելու, պաշտպան, աննախանձ, պահապան յաղթող, կեանք անկորուստ, միջնորդ երկնային, լիութիւն անանուաղ, երանութիւն տօնելի. ձեռն ձգեալ սիրոյ ողորմութեան քոյ աջոյ՝ ընկալ և մատո

քաւեալ և սրբեալ զիս զամենապարտս, բանդ կենդանի, առ հաւատարապատիւ քո հոգի, զի քեզ վերստին հաշտեալ յիս դարձցի։ Եւ 'ի ձեռն քո իւրոյն կամաց մաքուր նուիրեալ, զոր ինքնուրեամբ զիս հօր ընծայեալ, անդէն առ նմին նովիմբ միշտ 'ի քեզ շնչոյս ողջունիս կապեալ ընդ շնորհիդ 'ի քեզ միանալ անբաժանելի։ Զ՝ասն որոյ քեզ ընդ հօր քում հոգւովդ սրբով՝ երրեակ անձնաւորութեանդ 'ի միում բնութեան և 'ի մի աստուածութեան փառք, և 'ի ստեղծականաց էից գոհաբանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Զ՝էրպին յաւելուած կրկին հեծուրեան նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԻԵ.

Ա. ԲԱՆ զ բանդ 'ի վերայ այսքանեանց գեղութեանց ամենամեծաւառ վեհանգաւորիս մի զմիով եղ և եղս առնելոյ, զոր զկերպարանս անցիցն 'ի մասնէ վերաձաւեալ քդ նախագրեցին, ուստի և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ այլ ոչ զեղ կութիւն ազգիս։

Բ. Այն զի ծուլ է ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք յոյժ նմանագոյն. յորում կոհակք բազմք անթիւ դիմեցմանց տատանեալ հոգիս

'ի յոյսամ աշխարհի մարմնոյս շինուածով իբր 'ի նաւակի։ Զոր եաւթիաս մարգարէ զյանկարծագէպ կատարածն որ 'ի պարսկաստանն հինից՝ Աբրուսաղէմի և Սամարիայ կործանմանն, նմանութեամբ այսր օրինակի կերպաւորեցոյց, որ եւ առ իմն հոգեւորական խորտակումն զուգաձայնել ոչ է սխալական։ Բանզի մինչդեռ չքուէի ես յանհոգութեան անտարակոյսն վստահութեամբ, դոյզն կասկած արկածից 'ի միտ բերելով առ խորոց փոքր միջոցին, որ 'ի մէջ հանգստեանն և աշխատութեանն, իբր այն թէ հասեալ էր ձմեռն յամարայնի բքաբեր հողմով ժամանեալ երեքալեանն դիմակցութեամբ՝ ամբոխեալոց զհանդարտութիւնն։ Ուստի նաւն 'ի բախմանէ վայրենի ալեացն խորտակեցաւ։ Թուեալոյն ձեռնարկութիւն քայքայեցաւ, կայմն ամբարձման՝ 'ի կայից իւրոց խլեցաւ, առաքաստին թռչարան յանկարկառելի ծուէնս պատառեցաւ, շինուածոյն շուք անզարդեցաւ. առատանք ձգողականացն խզեցաւ, տեսարան գլխոյն դիտակի խոնարհեցաւ, ապաւանդակին պարան կտրեցաւ, ապաւինութիւն խարսխին լուծաւ, լուծք ստուարք ամրոյն կցորդութեան բաժանեցան, սամիք ուղղոյն հետոց գալարեցան, լաստ հիմանն հատատրանի ընկղմեցաւ, զեկոյն կապաւայմանք անդրէն սուզան, շուոյն յարմարութիւնք պակասեցան, ողնափայտին պատուարան խիոյն բեկաւ, կապա-

բանք զսային հաստուածոյ յօշատեցաւ. դոդք ամիսիման ծոցոյն կազմածոյ սնարդեցան, խելք շրթանցն եղերաց խախտեալ ոստեաւ, պաղպաջունք բազմականացն անկեալ բարձաւ, վանդակապատին վայելչութիւն յատակեցաւ, գահաւորակին հանգստարան շփոթեցաւ, մաձմունք տախտակաշաբք 'ի միաբանութեց միմեանց անջատեցան, հեղոյսք սնդման բեւեռացն քարշեցան։ Արգասիք իրին յիշատակարան ողբոց ինձ նմանեցաւ։ Նաւուղին հանդէպ նաւին դեգերեալ ողբայ, ձեռն 'ի ծնօտի եդեալ արտասուաց գետս իջուցանէ։ Նշմարք սակաւ մնացուածոցն՝ 'ի ծայրից ծփմանց ազդելոյ ծուվուն, իբր խողխողեալ բանաւոր, ողորմագին թախծանօք հեծէ։ Վասն զի թէ զբարի նաւապետն երկնաւորօքն զօրօք յաշխարհիս ծուվու առ 'ի զկորստակեալս իմ տապան իմանալի գոյութեանս առցէ աշխարել բանիս յարմարութիւն, ոչ ինչ վրիպեսցէ 'ի ստուգութենէ։ Քանզի արդարեւ ելաց բարեգութն Տէր յառակ մարդկութեանս զթաղեալ ադգակիցն, ելաց առ նմին և զՆրուսաղէմ մոլեալ և զՅուդաս մոլեգնեալ, յորոց երկուցն կորեաւ վստահութիւն յօրինակ նմանութեան աղաւորեալ նաւի. իսկ միւսն հասեալ յատակս անդնդոց՝ առասան յուսոյն ձեռամբ ունողին յանքոյթն արտաբերեաց խաղաղութիւն։

Գ. Արդ՝ ի՞նչ թէ յաւելից հայել զբաղմա-

խորտակելի տապանակ մարմնոյս իմոյ նորոգեալ։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել զփշրեալս նաւ ողբալի հոգւոյս ողջացեալ։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել ըղբաժանեցեալս միջոցաւ մեծաւ՝ վերատին կըցեալ։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել զյոքնաթախիծ սիրտս վշտացելոյս բերկրեցեալ։ Արդ՝ իցէ՞ ակն ունել նայել զյաւէտ խաթարեալ կերպարան բնութեանս կրկին հանդերձեալ։ Իցէ՞ արդեօք թէ տեսից զքակտեալ տաղաւար թշուառացելումն միւսանգամ կանգնեցեալ։ Իցէ՞ արդեօք յուսալի նայել զտարամերժեալ գերիս ազատեալ։ Այսպէսն գուցէ՞ ակն ունել զանկեալս 'ի շնորհէդ լուսոյ դարձեալ կազդուրեալ։ Արդեօք տեսից զվայելչութիւն ընտանիդ քո պայծառութեան յողորմութիւն ինձ երեւեցեալ։ Եթէ տեսից երբէք զամենատխուր կերպարան հոգւոյս իմոյ ժպտեցեալ։ Արդեօք լուայց ընդ ձայնի գուժիս աւետեաց համբաւ ինձ առաքեցեալ։ Արդեօք տեսից զբիւրակործան վնասեցեալս անօթ կազմեցեալ։ Իցէ՞ թէ տեսցեն պատուհանք աչացս իմոսանից զմուրհակ պարտուցս իմոց պատառեալ։ Եթէ յայանեսցի՞ օրն իմ անձկութեան շնորհին քաւութեան բարեաւք ինձ ծագեալ։ Արդեօք մոնց 'ի խրախճանութիւն խորանին լուսոյ քեռ առաջնորդեալ։ Իցէ՞ թէ կենդանի լինիցին ոսկերքս, ըստ Եղեկիելի, ցամաքեալս 'ի կենդանութեանց եկաւորութեամբ աղդողական շնչոյս զօրացեալ։ Իցէ՞

թէ յաւելից հայել 'ի տաճար սուրբ քո, աղա-
ղակաւն մարգարէին 'ի պորտոյ կիսոին, հեր-
քեալս 'ի լուսոյ՝ որ կամ առաջի քո ամաչեցեալ։
Եթէ լինիցի խաւարտանուն դուռ մթացելոյ ծագ-
ման առաւօտ։ Եթէ հասցէ տեսանել զոտագ-
նապեալս մշտասաւոյց յեղանակս գարնանն մօտ։
Եթէ տեսցից զցօղ անձրեւոյն կանաչացուցա-
նողն հոգւոյ ինձ արօտ։ Եթէ իցէ արդեօք
նկատել զգազանաբեկ հերքելի ոչխարս վերըս-
տին կամաց գթութեան քո հօտ։

Դ. Եւ քանզի ըստ բանին Յոբայ շուրջ
պատեալ են չարեացն հնարք՝ ընդ որ ոչ կարաց-
ցից անցանել. իսկ եթէ լցս ողորմութեան
բարերար կամաց քոց ցուցցի, գթութեան քո
դուռն բացցի, ճառագայթ փառաց քոց ծա-
ւալեսցի, խնամք ձեռին քո յայտնեսցի, արե-
գականդ կենաց օր ապրածեսցի, առաւօտիդ
ըղձալի տեսիլ մերկասցի, առատութիւն քաղ-
ցրութեան քոյ ապրեցեսցի, փոսակ որսորդիդ
կողից հոսեսցի, ծորումն անապակ սիրոյ քո
հեղցի, ծագումն աւետեաց շնորհի քո երեւեսց-
ցի, պարգեւիդ քո ծաւ ծաղկեսցի, մասունք
օրհնեալ մարմնոյդ բուշեսցի, համառօտեալն
ակնկալութիւն հանդիպեսցի, հառուածեալն
ձայն ողջունի քոյ տէր՝ լուիցի, հեռացեալդ
խաղաղութիւն մերձեսցի. յայսոսիկ յաւէտ ա-
վին սահմանաւ երանականաւ հաւատ ընկալ-
եալ յուսոյ հաստատանոյ։ ապաւինեալ 'ի հո-

դիդ քո սուրբ, որ ընդ հօր քում պաշտի ձայ-
նիւ քաղցրութեան ընդ քեզ փառաւորեալ 'ի
լոյս անմատոյց, որով կեանք եւ երանութիւն
քաւութեամբ հանդերձ ընծայեալ ինձ մեղա-
պարտիս. յաւանդ անկորուստ ընդ իս պահե-
լով առ հաւատչեայ ճշմարիտ յիշատակի, 'ի
ձիր անեղծութեան անուամբդ անճառելեաւ
ահաւորութեան հզօրի սրբոյ միայնոյ և անքին-
նելի տերութեան երրեակ անձնաւորութեանդ՝
որ եաղ յիսկութեան յէութեան և յարակայու-
թիւն բարձրութեան, քաղցրութեամբ ողոր-
մութեամբ եւ մարդասիրութեամբ պատկեալ
հանդերձեալ և թագաւորեալ: Այո, առ ա-
մենեսին ամենայնիւ յամենայնի կարող ես, գԼ-
թած. և քեզ վայել է փառք յայսմ յաւիտենի
և 'ի հանդերձեալ մշանջենաւորութիւն յայտ-
նութեան աւուրն մեծի, յաւիտեանս. ամէն:

Վ էրսպին յաՀելոած կրկին հեծութիւան նորին հսկողէ
առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի:

Ի խորոց սրտից իւրոց ընդ Աստուծոյ:

ԲԱՆ Ի.Օ.

Ա. Այ արդ՝ ստուգապէս և իրաւաբար,
ընդ որս որք ըստ ձայնից կողկողանացն և զբա-
նիցն յարմարութիւն հանդերձեն, 'ի նոյն գիր
բերեալ զաւարտմունս տանցն, որովք առաւել
սաստիկ մորմոքեալ ճմլեցուցանեն զաղէտս կա-

բեացն սրտին ըղձից առ արտասուացն բըղխ-
մունս. ուստի և բազմեալ իմ 'ի գլուխս պա-
ղոս ակմբից դասու այնր երախանաց՝ որք ըզ-
լալեացն յեղանակեն բանաստեղծութիւն, եւ
ես ընդ նոսին նոցին հեծութեամբ աւաղական
ձայնարկութեամբ զանձինս տարածանեմ ըզ-
վշտակրութիւն. որ ոչ բնաւին մեռեալ աշխարհի, և ոչ իսկապէս կենդանի Աստուծոյ. ոչ
ջերմ սոսկ և ոչ ցուրտ յատուկ, բստ առակի
աւետարանչին գրեալ 'ի յայտնութեանն. երի-
ցըս ատելի երբեակ տէրութեանն և ամենա-
տես արարչութեանն։ Աւ այս են պատկանեալ
թախծականացն կերպագրութիւնք, կրկին ո-
ղորմելի այսու երեւեցեալ՝ որ 'ի մի գիծ սահ-
մանեալ կացուցանեն զթշուառութեանցն զ-
բինակ, այսպիսի կցորդութեամբ շաղկապեալ։

Բ. Պարտուցն ժխտեալ տաղանդ՝ այն ճե-
պով մեծաւ 'ի տուժի. ես ապիկար մատնեալ
անարժան գործովքս յիրաւի. վասնիչ սրբունի
գանձուց կրկնադատ և անթափելի. պատաս-
խանատու մեծին՝ ըմբռնեալ անհրաժարելի.
բիւր քանքարոց խնդիր՝ ես չունիմ կշիռ մի
ունկի։ Աղբարեխօս կապեալ 'ի պահեստ դառն
արդելանի. հեծումն և վաստակ ցաւոց ճաշա-
կեալ յանենշոյլ բանսի. անապաւէն տանջեալ ան-
թոշակ կամ ողորմելի. այլ յեղանակ ինձ ողբա-
կանաց աստուստ կնքեցի, փոխադրեցի սովին
բարբառով կոծ կսկծելի, կարդադրեցի շրջա-

բերութեամբ 'ի նոյն պայմանի, անհատական թիւ խորհրդական երկեակ տասնեկի։ Աղքատութեանն հնոց յամենուստ մասանց մրրկի, անպատասպար թշուառ վտանգեալ սրտիւ 'ի գրաւի, տարակուսեալ հոգւով ապաշնորհ այր 'ի վրիպակի, անխնամելի հայցմամբ դատաստանն յինէն պահանջի։ Անզաց և մահու զինուք զգայարան գաղտնեացս խոցի, անփրկելի մատնեալ բռնութեան չարեացս գերի, սուր սուսերաւ սատակց գոյութիւն բնութես յօշատի։ Յիշատակաւ բեմին աստուծոյ 'ի դատաստանի, անծագելի մռայլ չարատես աչացս երեւի, անձեռնկալ կապեալ եղկելիս 'ի տարակուսի, ահարկութիւն դիմաց պատկերի վերնոյն տեսանի։ Յոյժ անարեւ և անվերարկու 'ի տարտարոսի, անապաւէն մոլար մորմոքեալ 'ի հուր գեհենի, անյայտնելի կորուստ կործանեալ 'ի մեղաց վէրի։ Ահա զոր ունիմ արծաթ անպիտան ոչ երբէք յարգի, և ոչ ընդունի և կամ համբարի 'ի դանձ տէրունի, հայցուած պղտոր եւ ձեռն անմաքուր անուիրելի։ Այլ բեկեալ սրտիւ մատանց տատանմամբ յոյս առեալ դարձի, զդէմս 'ի յերկիր եդեալ պաղատիմ մօրդ Յիսուսի. բարեխօսեա մաղթեա քաւութիւն ինձ մեղաւորի՝ դու զօրաւոր փրկանակ կենաց խսկուհի երկնի, քեզ օրհնութիւնք ձայնից և բուրմունք խնկոց 'ի յերկրի, և անուշից իւղոց մատուցումն յամենայնի։

Դ. Ամբ՝ յասացեալ ողբոցս հիւսուած այլ մասն յաւելի, բարեբարին շնորհաց սրտասուաց պտուղ մատուցի. զկարասեան խորս չափելով զբաքանն երբեք ոչ դոպի, մասնաւորաբ բանիւք 'ի հանդէս նորին ջանացի, զմտացս աբրագեալ զթեւս յերեւոյթ իրին ոչ հասի, զուշին պարտութիւն յանվթարելեացն բաժակ բարկութեան 'ի ձեռն իմ առի, զտարտամութիւն տարակուսանացս իբր ճաշակումն մահուարբի. և այժմ զանցիցն յաճախութիւն ողորմելի ձայնիւ յերգ արկի։ Ընդերեւոյթ կրակարան տապոյ բորբոքմամբ մեծաւ անդուլանալի, անտեսական իմն քրայս հաղոցաց սաստիկ եռացմամբ անշիջանելի, սլաքս նետից պատկանեալ դեղովք 'ի շտեմարան խորութեան արբուի, խիթք ցուցոյ խոցումն մահու 'ի գնացս երակաց գոյութեան լերդի, կիրք երկանց անճարակ ձեպոյ 'ի պատուած աղեացս անելանելի. անդարձելի դեղոց ջերմութիւն 'ի յերիկամանց մասունս երկակի, անհնարաւոր դառնութիւն մաղձի 'ի նախադուռն իմոյս կոկորդի։ Աշաղս ձայնից լքուցանողաց 'ի փողս շնչոյս խուշորս հնչի. բազմահատուած էութիւն բնութեանս ներհակք միմեանց 'ի պատերազմի, երկչոտութեամբ կարծեաց վարանեալ ամենայնիւ կայ 'ի վտանգի. հարազատաց դաւաճանութիւն անհաշտելի 'ի կոտորուածի, ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի թաղեալ 'ի մեղաց գարշութեան տրիճ

մի, կատարածաւոր պատժապարտութեամբ վերակենարկելով քեզ բարեբարի, յանանկալս կենաց վհէ արտաբերել 'ի լոյս անձկալի։

Դ. Այն ինքն որ զայս բան ապաւորեաց՝ ընդ երջանկացն պսակեսցի, ակնարկելով քո ողորմութեան՝ անարատիցն Հաղորդեսցի, փառն զենման Աստուծոյ բանիդ՝ բարեգործեալ քեւ կենդանասցի. օրհնութիւն գովեալ քո շրթանց 'ի գլուխ բաշխողի այսր մատենի, հաստատեսցի ըղձականութիւն սողոմոնեան բանիս առակի, նկարագրեա հոգւով քո բարձրեալ 'ի նարոգումն անեղծանելի. զի դու միայն ես երկայնամիտ ներող քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

Վ Էրսպէն յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հայրէ առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԻԹ.

Ա. Զի քանզի ըստ ողբաձայնիցն բանաստեղծութեանց վերընծայելոց զգրութիւն թլուոցս յարմարեցի կական և հեծութիւն, հառաչանք կողկողադինք, դառնութեան լալումն և արտասուաց երդ, դարձեալ սկսայց զձառ պաղատանացս խոստովանութեան զղջականաբար զգաղանաձաձուկն յայտնաբարբառ. զի անդրադարձութեամբ սկսմամբն և վերջաւորօքն

բառիւք՝ զնոյն համաձեւութիւն 'ի մի թա-
խանձ նմին մաղթանաց հոգեկեցոյցն խոնարհ-
հութեան աստանօր եդիս։

Բ. Մեղայ մեծիդ բարերարութեան՝ անարգ-
գլս մեղայ. մեղայ ծագմանդ ճառագայթից՝
խաւարս մեղայ. մեղայ շնորհացդ անբաւ ե-
բխտեաց՝ արդարեւ մեղայ. մեղայ սիրոյդ վերն-
նում գթութեան՝ յայտնապէս մեղայ. մեղայ
ստացողիդ յոչէութենէ՝ ստուգապէս մեղայ.
մեղայ գերունակ գոգոյդ գրկանաց՝ անբաւս
մեղայ. մեղայ աննուազ լուսոյդ վայելման՝ նեն-
գողս մեղայ. մեղայ ճաշակման անճառդ կենաց՝
բազումս մեղայ. մեղայ անհաս պարգևացդ ձրից՝
հանապազ մեղայ. մեղայ գովեալ մարմնոյդ աս-
տուծոյ՝ մահու չափ մեղայ. մեղայ պաշտելի
արեան արարչիդ՝ իսկապէս մեղայ։ Ահա արդա-
րեւ օրհնեալ է հատուած բանի յուսադրա-
կան սրտի այսր մեղայի. սոյն սա պատուելի ա-
ւանդ, անմոռաց պատուէր, հայրենեացն տուր,
նախահարցն օրէն. համայնից թոշակ, անհեր-
քելի բան, զօրաւոր պատասխանի, կենդանու-
թեան կամուրջ, ախորժելի վերնոյն, սիրելի
արբոց, անխզելի կապ, հրաշալի բարբառ, ան-
շրջելի պատճառ, բաղձալի աղերս, փափաքե-
լի սեղան, սրտաբեկ հնչումն, անհնարից ճա-
րակ, կարծրութեան վանիչ, աստուածապաշ-
տից սահման, հեթանոսաց գիրք, վաղնջուց
կանոն, քրիստոնէից հարազատ, արարչութեա-

նրն յաղթող, անջրպետ հզօր, խորոց ահաւոր, արուեստ բարձրութեան, խորութիւն անչափ, հիացման տեսիլ, խորհուրդ կնքեալ, ընդ որ չիք ումեք անցանել, եթէ ոչ անըմբռնելի մտաց արագման զսա ծանիցէ։ Զայն բարեպատեհ հրաշաւորական, որ ոչ յիշատակեցաւ 'ի վերջին դատակնիք դասուն լքելոյ. զուցէ առ նմին խզեալ համառօտ զվրիժակն իրաւանց մահուն հասելոյ, յորմէ ընարութիւնն ապագործ եղեալ, զսահմանն յաւիտենական քակտեցէ։ Օ՛արդ փառաց մեծութեան, որով նոյն ինքն աստուածութիւնն պսակեալ բարգաւաճի։ Բանզի ով օք դիմեալ կոլաւ զեղջերաց այսր սեղանոյ սրբութեան, և ոչ առ ժամայն պրծեալ 'ի պատժոց անարատ գտաւ։ Իսկ եթէ Աքար զարմեան, և Սաւուղ կիսեան, և Յուդայ սիմոնեան ասելով զսոյն ոչ արդարացան, և ես վկայեմ իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի, զի ակամայիցն բռնադատելոց ոչ է կատարեալ սէր, ուստի և ոչ բովանդակապէս փրկութիւն։ Իսկ ես կամաւ համբուրեմ դարձեալ կրկնելով զերջանիկ բանիդ ըդմկրտութեան հարազատս։

Գ. Մեղայ երախտեացդ մուռացութեան՝ վերստին մեղայ. մեղայ մարմնոյ ձեռն յոգի հարեալ՝ յիմարս մեղայ. մեղայ առ կեանսդ դրժողութեան՝ իսկ և իսկ մեղայ. մեղայ բանիդ ապաստառնելոյ՝ չարաչար մեղայ. մեղայ 'ի յօր

սատակման ինձէն սխալեալ՝ վասն թարս մեղայ. մեղայ պարտականս անկեղեգան մահուն՝ ձաղելիս մեղայ. մեղայ անպատկառս քո բարձրութեան՝ տաղտկալիս մեղայ։ Վերջին ինձ կրկին աշխարհ հոգեւոր՝ զի 'ի կորուստ և 'ի կործանումն ինձ երեւեցաւ. զի անդարձս վարատեցայ, զի որդիս թշնամի դրեցայ, զի 'ի բարձանցն երկնից ընկեցայ, զի փուշս վարուց դիպեցի։ Նաւեաս առ ամին ողբք աղաղակի, զի անձամբ ղանձն անարգեցի, զի բագին կորուսչին գտայ։ Ա՛յլ ինն կսկիծ դժնդակ արտի, զի զիս ունին առ որ չեմ, զարտաքնայարդար բաժակս անմանքուր, զլուեալ որմն գարշունակ, զսին պարծանօք պաճուճեալս, զոյսս 'ի մեայլ շրջեալ, զգերանակիր ակնս՝ թշուառացեալ, զքահս վարուց շինեալ, զամենայնիւս յամենայնի ամենայն իրօք վնասակարս, առ անօրինականան տերունականս. առ յայտնութիւնն առատաձայնս, առ երեւմունն արարչագիրս, առ խոնարհութիւնն սարսափելիս, առ այն զոր տեսի աչօք իսկ իմովք, առ որ մեծէ պատասխանատուութիւնս քան առ համօրէն աւետարանին. զարմանս, հիացմունս, հոգս հաղորդականս, անդամմունս անհնարաւորս, թուականութիւնս մասց անբարդելիս, ելմունս անկատարս, իջմունս անհասանելիս, յուսահատութիւնս յարմարականս, յանդիմանութիւնս պատշաճականս, ձաղանս պատեհագոյնս, նեղսիս իրաւացիս, անէծս արդ-

ժանահատայցս։ Զդ՝ այսոքիկ են մեզաւորիս իմ կշռամբուԹիւնք, և ինքնահարուած սանջանաւորուԹիւնք։

Դ. Եւ քանզի կարող ես զայս ամենայն ըզպարտս Թողուլ, և զնայԹուածս մահու բժըշկել, ակր ողորմուԹեանց, Ազատուած բոլորից, Փրկուտոս Թագաւոր, բարձրեալ հօր որդի, ըստեղծիչ, գԹած, բարերար. օրհնեալ, առատ, հարուստ. անհաւոր, հզօր, ողորմած, տեսուչ, ձեռնկալ. հաստիչ, ապրեցուցիչ, գարմանիչ, կենցուցիչ. երկայնամիտ, անոխակալ, ապաւէն. բժիշկ գովեալ երկնաւոր, անՀատ լոյս, կեանք, յարուԹիւն, նորոգուԹիւն, քաւուԹիւն։ ԵԹէ հայեացես մարդասիրուԹեամբ, լաւ որում քոյդ են սովորուԹիւնք, նայեցեալ Ի քեզ կողկողիմ և ես. եԹէ լուիցես, հաւաչեմ. եԹէ աւնկն մատուցանիցես, պարգևեմ. եԹէ անասցես, ապերսեմ. եԹէ ներեսցես, ազաչեմ. եԹէ առիս դառնայցես, գոչեմ։ Այլ եԹէ անտես առնիցես, կործանիմ. իսկ եԹէ առատ հարկանիցես, լամ. եԹէ զոգեպահն ոչ ընծայեսցես, մեռանիմ. ապա եԹէ ահարկու դէմս ցուցանիցես, սատակիմ. իսկ եԹէ սատեսցես, դողամ. եԹէ խեԹիւ տեսանես, սոսկամ. ապա եԹէ սատականաս, սարսափիմ. եԹէ հալածես, հեծեմ. իսկ եԹէ ընդվայր հարկանիցես, հեբքիմ. եԹէ զողբոց վՀատուԹիւնս ոչ առցես, տագնապիմ. եԹէ խստանաս, փախնում. ապա ե-

թէ սպառնաս, ընկճիմ։ Իսկ եթէ քննես, քարկոծիմ. ապա եթէ ուժգինս ակնարկես, սուզանիմ. եթէ ոչ անխայեսցես, մերժիմ. եթէ կոչեսցես, խիթամ. իսկ եթէ աչս յառեսցես, ամաչեմ. եթէ ձայն տացես, երկնչիմ։ Օ՛բարեացն պարգեւ մատնեալ, զերանութիւն թողեալ, զշնորհն լքեալ, զուխտն ցրեալ, զաւանդն կենաց մոռացեալ, զհամարձակութեանն վստահութիւն կորուսեալ, զստեղծիչդ էիցս բարկացուցեալ, զանճառութիւն շնորհին ընդոտնեալ, զպատուոյն պատկեր այլայլեալ։ Իսկ եթէ առ այս խեղդ մահու հեծութեան ցաւոց մարդասիրեալ՝ առ իս ժամանեցուսցես, տէր Յիսուս Քրիստոս, զաղդեալն գիր ընանիլ 'ի յիս, եթէ բժշկութիւն դադարեցուցանէ զմեզս մեծամեծս, որով ամենառատ քաղցրութեամբ պատուաստեալ 'ի քեզ, զքոյդ կերպարան լուսոյ նկարեալ յոգի՝ վերատին գտեալ պնդեցայց քաւեալ, և ստեղծեալ կրկին 'ի փրկութիւն անմահից կենացն անախտականաց. և քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՍՊԷՆ ՅՈՒԼՈՒԱԾ ԿՐԻՆ ՀԵԾՈՒԼԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՐԷ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԻԱՆԱՑ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՊՊԷՅ ԽՕՍԽ ԸՆԴ ԱՍՊՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ ԻԸ.

Ա. ԼՅԻ արդ՝ զմբս յայտնեցլոյ, և յաղագս մոյ նշանակեցլոյ, և վասն որպիսեաց ճառեցլոյ, և զմբքան ծածկեալս մերկացուցլոյ, եւ կամ վասն որոց խոստովանեցայց. զներկայիցս՝ զոր արդէն ունիմ, թէ զանցելոցն՝ զոր մթերեցի. զապագայիցն՝ յորոց կասկածեմ, թէ զբազմասահ շարժութեանցն՝ յորոց գլորեցայ. զփոքրն ինձ համարեալ՝ որ է Աստուծոյ մեծ գրեցեալ, թէ զանկերպագրելին երկրպագրելն. զնուանցն՝ որ է առաւել, թէ զմեթեւագոյնսն՝ որ են ծանուանք. զհոգեկանացն կրից կորուսչաց, թէ զմարմնականաց ախտից սպանողաց. զառ դրբուանս հեշտականացն, թէ զծայրակոտոր վնասակարութեանցն. զաներեւութիցն, թէ զտեսականացն. զառաձեռն հպատուրութիւն, թէ զառ նոյն ինքն շունչ հեռաւորութիւն. զլայնականացն դիւրին խածմանս, թէ զերկարաւորն նեռաձգութիւն. զխորութեանցն զանչափութիւն, թէ զամենածախն յայտնատեսիլ. ըզյոքնագլուխն պոռնկութիւն, թէ զառողջութեանն անբժշկութիւն. զպարարումն չարին մարմնոյս, թէ զսովին բարւոյն հոգւոյս. ըզ

խնամքովն հանդիսանալ յոչ ախորժելիսն Աստուծոյ, թէ զբռնադատութեանն տոռամբ ձգիլն 'ի նոյն մոլեգնութիւն. զառ 'ի մահն մեղաց, թէ զընդունայնութեանն կարծեաց։

Բ. Արդարև որպէս կամաւ խելագար զերծեալ 'ի ձորձոյ, զառակնացս տեսիլ յանդիմանեցի, զընդդէմն գործեալ խմաստնոյն, որ թէ հանճարեղքն վերարկեսցեն զամօթս իւրեանց, օտարացեալս 'ի կրօնից, հեռացեալս 'ի կարգաց. 'ի սրբութեան անտուրբ, 'ի կուսութեան անմաքուր, յարդարութեան ամբարիշտ, 'ի բարեպաշտութեան ինքնապարտ. բերանովս մերձառ ատացողն և հեռի երիկամամբք. շրթամբքս պատուամատոյց, ըստ մարգարէին, այլ ոչ ելթէ սրտիւս։ Այլ եթէ պարտ է զքստմնելիսն ասել աստանօր, չար քան զտանջանսն յանդրդնութիւն. իբր զուր իմն պաշտօնատարս Աստուծոյ, 'ի միտս անկայուն երկեակ ճանապարհաւ մահու վարանեալս՝ ջանամ և ոչ ինչ օգտիմ, սնդիմ և ոչ հասանեմ, փութամ և ոչ ժամանեմ, անձկամ և ոչ տեսանեմ, փափաքեմ և ոչ հանդիպիմ, կարօտիմ և ոչ պատահիմ, ունիմ զամենայն երկրի, և եմ պատգամաւոր աղօթանուէր ամենայն աշխարհի։ Այլ թող զբազումս զայսոսիկ, բարերար, և մի ուներցես. դիւրինք են քեզ զսոսին եղծանել, քան ինձ տաժանաւորս աչով նկարել. վասն այնորիկ գրեցի առանց խնայելոյ, զի դու առատապէս

ընկեցեալս, օրհնեալ, որ վասն մեր մեղաւորացս երկայնամիտ անուանեցար, ըստ մաղթանաց բանի հեծութեան որոյ Աղբի երջանկի, յոյժ նեղեալ անձն և ձանձրացեալ ոգի բանին յիշատակաւ, որ զոյն պատմէ, յամենայն կրից մահացուցանողաց վտանգեալ, անկեալ 'ի վիհ գայթաղութեան մեզոց անդնդականաց ապականութեանց. քանզի չհաւատամ, թէ լեռս իսկ ինձ, ըստ Յոբայ ձայնին։ Արդ՝ ես ինձէն ինքնադարով անձնադատ գերի՝ կամաւորապէս մասն եղեալ բնութեանս, արդելի, փակեցի, կընքեցի առ յինէն յամենայն մասանց զկենացն հնար, զի 'ի փրկութիւն մեջբ կապելոյս կրկին մեծասցիս գովեալ։

Գ. Աւ քանզի 'ի մարգարէէն բարոք խրատեալ փարձ գոցուք, մաղթել ընդ նմին հոգւով քո երգեալ՝ յուսով հաստատանով 'ի քեզ ապաստանեալ, առէք ընդ ձեզ բանս, ասէ Աստուած, և դարձարուք առ տէր Աստուած ձեր, և ասացէք ցնա, կարող ես թողուլ զմեզս. զի ընդունիցիք զբարիս, և վայելեսցեն 'ի բարութեան անձինք ձեր։ Ահա Աստուած խոսեցաւ, և ոմ է որ ոչ լուիցէ. նոյն ինքն վկայեաց, եւ ոմ է որ ոչ հաւատասցէ։ Արդ՝ այսոքիկ վճիռ պաշտելի, նուիրեալ պայման, սահման նոյնագոյ, կենաց աւետիս. կէտ տէրունի, դուռն բարութեան, սիոփանաց հրաւէր, ճշգրիտ պատկեր, անսատիւտ գանձ, անմոռ ացյիշատակ

Այսու առ սոյն և ես հաւատ ընկալեալ, տա-
տուստ վկայեմ սմին ընդ մարգարէին, կարող
ես յամենայնի Թողուլ զմեղանս բազմաբեռի-
նըս. և եւս զօրասցիս կրկին բարձրացեալ՝ առ
ամենաՀշուառ կործանեալ հոգիս։ Յամենայնի
իշխես, ամենայնի բաւես, ամենայն ուրեք հա-
սանես, ամենից բռնութեանց յաղԹես, զամե-
նայն կարծրութիւն փշրես. զամենայն ընդդի-
մահար վանես, զամենայն խստութիւն վատնես,
զամենայն սրացեալ ընդոստնես, զամենայն դա-
ռինս անուշես, զամենայն դժուարամոքելիս
քաղցրացուցանես, զամենայն զպարտս շնորհես,
զամենայն յանցանս Թողուս։ Կարող ես զօրա-
ւոր, հզօր, հնարաւոր, ամենարուեստ, զամե-
նեցուն զմեզս ընկզմել և չքացուցանել բառ-
նալ 'ի միջոց, իբր զճաճանչ փոքու կայծական
սահմանեալ 'ի չափ ոչէից՝ անկեալ ընկղզեալ
կորուսեալ 'ի տիեզերատարածն ծովու։

Դ. Արդ՝ բանիւ մաղԹանաց վերծանողացն
այսմ մատենի, ողորմեա վասն խաչի և չարչա-
բանաց մահու որդւոյ քոյ, Հայր գԹութեան։
Սկիզբն առաքողն ողբերգութեան ձայնի այսմ
արտօսրածին նուագի, որ զայս գեղ փրկութեան
կենաց մեզ յարմարեցոյց, եղկոյի բժշկեալ յա-
նուն քո հզօր։ Որ հետս ելից խոստովանու-
Թեան մեզ նկատեցոյց այսու պայմանաւ պատ-
շաճականաւ, լեցի անարատ յիւրոցն պարտեաց։
Որ զհպարտութեանն Թեւս հարԹել մեզ վար-

դասեսեաց 'ի սոյն կանոնի կենաց պատգամի, եղկոյի զերծեալ 'ի չար կապանաց մահու արկածից սկզբնականաց միջնոց և վերջնոց, Հրրորդութեանդ բարեգործեալ, 'ի նորոգութիւն լուսաւորութեան. ըստ որում և մեք գրեսցուք երջանիկ գտեալ ընդ սմին։

Ընդդիմամարտ դիւաց այս նուագ աղօթից, և դիւատարուսա ջերմեռանդնագ ախտաւորութեանց Աստուծով փարատիչ։

Ե. Աստ՝ այսքանեաց անբաւից հրաշից հանդերձիչ հայր ամենատեղծ, անուն ահաւոր, ձայն սարսափելի, կոչումն ընտանի, բան համբուրելի, ազգումն սքանչելի, հրաման սոսկալի, էութիւն անքննելի, գոյութիւն անճառելի, խակութիւն անբաւելի, զօրութիւն անզննելի, կամք ամենաբարի, տէրութիւն անսահմանելի, մեծութիւն անչափելի, բարձրութիւն անբովանդակելի, որքանութիւն անկշռելի, առաւելութիւն անհասանելի. պատճառ որդւոյ հայրութեամբ՝ այլ ոչ նոխադրութեամբ. քեզ և 'ի ձեռն քոյդ անպարագիր զօրութեանդ սատեա տագնապող և դիւական տենդիս ջերմութեան, որ ապրդեալ մուծաւ ընդ մեզաց, զի փախիցէ 'ի մարդոյս՝ զարհուրեալ 'ի սխրալի և յանբաւելի արեան փոակի գառինդ երկնաւորի, որով սրսկեալ միանգամ 'ի մշտնջենաւորս հանգոյն մաքրեցաք։

Զ. Եւ ապդ՝ յայոց պատկառելի խոնարհութեանէ արարչակերտս խօսիրդոյ, ամաչեցէք սատանայ 'ի գործս չարեաց իւրոցն հրեշտակաց. տանջեցի և հալածեցի հեռացեալ և արտաքս առաքեալ 'ի շինուածոյ խորանէ քուժդ բնակութեան յարտաքին իսաւարն։ Եւ ընջեալ մաքրեա զարտասուս ողբոցս 'ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութեան 'ի սրտից մերոց։ Եւ յիշատակաւ հարման հեղուսիցն քառմնափուշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից, որով պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին, ցաւեցի չարին։ Եւ 'ի կողահերձ սպրասուր սլաքէ ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, 'ի սպառ սատակեցի սկզբնարար մահուն։ Եւ զի խոնարհեցոյց զգովեալն գլուխ յաւանդել զոգին 'ի ծոց քո բարձրեալ, ապստամբութիւն անբարի բարուցն Սելիարայ 'ի կոր կործանեցի, ամենայնիւ հերքեալ 'ի կրաստ։ Եւ զի զօղեալ ծածկեցաւ անմահն իսկութիւն յսրովբէի երկրի, այսու ամբարձեալն հպարտութիւն կարծեալ գտաւոցն 'ի յատակս մահու դժոխոց մթին ստուերին յաւեալ դիտեցէ. և յիշեցէ զառաջին հարուածն անբժշկական, որով մահացաւ դիմամարտութիւն թիւնիս վիշապին կենարարն կրիւք ամենազօրին։ Վասն զի 'ի փառս քո, հայր ողորմութեան, իբր 'ի գովեստ որդւոյ քո հոգւովդ սրբով զայս խոստովանիմ. քանզի ոչ պիտակ

ինչ սոսկ զօրութեանն ունի զմիւսմէն առ մի խորհրդականն խորութեան, այլ զանսկիզբն բանդ անձնաւոր ընդ անժամանակդ հօր փառաւորեմք։ Եւ քեզ միայնոյ սուրբ Երրորդութեանդ, հաւասարապատիւ տէրութեանդ, համաբուն անբաժին ինքնութեանդ՝ օրհնաբանութիւն, գոհութիւն, զօրեղութիւն և անճառ վայելչութիւն մեծութեան, բարեվիճակ հարթութեան, զուգակշիռ հաւասարութեան յաւիտեանս. ամէն։

Վ. Էրսպին յաւելուած կրկին հեծութիւն նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոյ սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԻԹ.

Ա. Եւ արդ՝ դու միայն սկիզբն բարեաց, գթութիւն անճառ, որդի բարձրեալ միոյդ Աստուծոյ, որ զաղջոյն զօրն թողութեան ցուցեր փրկարան, և ոչ կորստեան դատապարտարան, յեղանակեալ ինձ զաւուրն չար առ մեծ աւետիս ակնկալութեան։ Ուժիշկ ախտացելոյս, հովիւ մոլորեալ ոչխարիս, տէր ապաւինեալ ծառայիս, գինի անապակ մեծ տրամեցելոյս, ըստեղանեաց դեղ վիրաւորեցելոյս, ազատութիւն մեղաք գրաւելոյս, օրհնութիւն բարեաց

մերժելոյս, կնիք շնորհաց խոտելոյս, օծումն կոչման կապտելոյս, կանգնումն վերատին կոր-ծանեցելոյս, օժանդակ վեհ գայթակղեցելոյս, պատասպարան հզօր գլխեցելոյս, դուռն բարձ-բութեան տարակուսելոյս, սանդուխք երանու-թեան եղկելոյս, ճանապարհ շաւղաց մոլորե-լոյս, թագաւոր ներող պարտելոյս, քաղցր յու-սադրութիւն լքելոյս, ձեռնկալ կենաց հեր-քելոյս, մեծդ միայն և ամենառատ, որ զլիու-թիւն բարեաց սահմանեալ հեղուս անչափ յա-ճախութեամբ քան զոր խնդրեմք և իմանամք, ըստ Պօղոսի գոհաբանութեանն։ Քանզի ին-նուց յլսանից և թուոց երից և չորեակ տասանց 'ի վաղորդայնէ տունջեանն առ մուտս արեւուն անդուստ առ նմին յաւէտ կարկառմամբ իսկ և իսկ 'ի սոյն անարգել սրտիւ, 'ի վերբ է քան զաղերսանաց ակնկալութիւն մարդկան, բարե-գործել միմեանց շնորհատրութիւն, իսկ առ ի-մրս թշուառութեան և անարգութեան զքոյդ եղեալ փառս, ամենակարող զօրութիւն ահեղ, բոլորից Աստուած, օրհնեալ տէր Քրիստոս, որովք սահմանեսցի կշռութեամբ չափոյ հաս-տողիդ ընդ հողոյս հաւասարութիւն կցորդեալ։ Քանզի մեաս յայսոսիկ անքաւ և անհետաղօ-տելի, ամենեւին բարի անման բարկութեան խաւարի, ուստի յոյժ նուազ են քում մեծու-թեան աստեղացն թիւք, զորս գոյացուցեալ յոչէից յորջորջմամբ անուանց կնքեցեր, եւ

կամ հիւթ երկրի՝ 'ի յօդս հեղեալ, զոր 'ի չքգոյից հաստեալ տարածումն յատակի կառուցեր՝ քան ինձ նախապրեալ համարդ սակաւութեան, որովք քեզ նմանիլ վարդապետեցեր։

Բ. Ահա ծածկեցաւ և ընկղմեցաւ 'ի քոյդ լոյս կամաց երկայնմտութեան՝ հանուրց չարութիւն, իբր դոյզն մռայլ 'ի տապ արեւու, և որպէս աստուստ իսկ կիրք բնութեանց զհասարակաց բարուց ցուցանէ։ Քանզի ով որ 'ի մարդկանէ մեղաւ, և ոչ զղջացաւ, ով որ զաղբացաւ, և ոչ ամաչեաց. ով որ գարշեցաւ, և ոչ պատկառեաց. ով որ սխալեաց, և ոչ ապաշաւեաց. ով որ կործանեցաւ, և ոչ հեծծեաց. ով որ գայթադղեցաւ, և ոչ ստրջայաւ. ով որ պարտեցաւ, և ոչ ինքեամբ ըմբերանեցաւ. ով որ պատրեցաւ, և ոչ յոգւոց ելաւ. ով որ ճաշակեաց լեղի, և ոչ դառնացաւ. ով որ անկաւ 'ի բարձրութենէ, և ոչ ընդոստեաւ. ով որ կորոյս մեծութիւն, և ոչ աշխարեաց. ով որ զրկեցաւ յերանութենէ, և ոչ ելաց. ով որ կապտեցաւ 'ի շնորհէ փառաց, և ոչ ողբաց. ով որ գտաւ ինքեան ինքնակար, և ոչ ստգտաւ. ով որ մերժեցաւ յերեսացն աստուծոյ, և ոչ հառաչեաց. ով որ լուաւ զաստուծոյ սպառնալիսն, և ոչ սոսկացաւ. ով որ ընդմի չարեացն՝ հազարս չաւաղեաց. ով որ մերկացեալ յաւուրս ձմերայնոյ, և ոչ զոփացաւ. ով որ անօրինեցաւ, և ոչ քարամբք զմիտան

կոծեաց. ով որ եռեալ զսարեւկին յիւրում մեծութեան, և ոչ զկծեցաւ. ով որ կատարեաց չարիս, և ոչ զինքն իսկ նզովեաց. ով որ ախտացաւ, և ոչ զանձն դատեաց. ով որ յամենայն գործեաց, և ոչ զիւր մարմինն ձաղեաց. ով որ 'ի պատկառելիսն հպեցաւ, և ոչ զոչն իւր անիծեաց. ով որ զգործեցեալսն յիշեաց, և ոչ տապացաւ. ով որ զգաղանիսն մերաբերեաց, և ոչ խորտեցաւ. ով որ զծածուկսն նկատեաց, և ոչ մահ կորուսեան խնդրեաց. ով որ զաներեւութսն կերպարարեաց, և ոչ կրկին յերկիր կորացաւ. ով որ ընդ մեղացն հեշտութեան՝ բոց անշէջ հնոցի ոչ խառնեաց. ով որ զվերատակարսն բնութեանն, և ոչ պատրակեցաւ. ով որ զկամաւ ներդործեալսն, և ոչ ստատկմանն ինքեան ազօթեաց. ով որ զանճառելիսն, և ոչ խռովեցաւ, ով որ զանկրելիսն էութեանն, և ոչ թախծեցաւ. ով որ զմեծամեծսն, և ոչ մաշեցաւ. ով որ զանբծութեանն ապակառարարսն, և ոչ տոչորեցաւ. ով որ զտարագրութեանն պատճառ յանցմունս, և ոչ տագնապեցաւ. ով որ զերեսացն աղտեղի տեսիլ, և ոչ բարկութեան վերնոյն զանձն պարտ վարկաւ. ով որ զմի 'ի կարեւորացն մեղայ յաչս կերպացոյց, և ոչ զինուք մահտխոցեցաւ. ով որ զնայտառականացն, և ոչ վայս վհատութեան ընդ հեծութիւնս ձայնին հիւսեաց. ով որ յաբբայական գահոյիցն վառան

գացաւ. և ոչ կարկամեալ 'ի վայր գլորեցաւ. ոմ ոք ընդ պատկին պերճութեան հող 'ի գլուխ եղեալ, և ոչ կրկին չարչարեալ յոգի մահացաւ. ոմ ոք ընդ պայծառ պատմուճանին քրձազգած եղեալ, և ոչ տխրեցաւ։ Ոմ ոք զկեանս իւր կորոյս, և ոչ արեան արտասուս երկնեաց. ոմ ոք ընդ արկանելեաց լուսոյ խաւար զգեցաւ, և ոչ նուազեցաւ. ոմ ոք 'ի վերայ սգոյ սիրել ւոյ ոչ թառամեցաւ։ Ահա այս կերպարանք ճշգրտագոյնք պարտաւորիս յանդիմանութեան, ոխտուր դէմ, քաղեալ ճաճանչ, ցամաքեալ խնաւութիւն, երիթացեալ շուրթն, անշքեալ տիպ, տրտմեցեալ սգի. այլայլեալ ձայն, կըրկնեալ պարանոց։ Այս զի թէ ոք զվակութիւնն իսկ նշանակեսցէ, ոչ անօրինէ. անամբարտաւան միտ, անհպարտ սիրտ, անխնդրող պարգեւի թշուառ, անաղերսալի պատքեալ, ինքնակշտամբելի դեգերեալ, իրաւամերժ սովեալ, արդարալուկ քաղցեալ. պատշաճագատ հարուածեալ, ինքնավկայ մահապարտեալ, արժանապէս հանեալ, անձնանէծ եղկելի։ Այս զայս թարգմանեալ ցուցանէ արդարագործ փարիսեցին կշտամբեալ, և մեղապարտ մաքսաւորն բարեհամբաւեալ։

Գ. Այս արդ՝ եթէ զչարիսն հնարաւորութեան բանտարկութիւն գտուցին զմեզ գայթակղեալքս, զիւրսն 'ի մեզ սերմանիս առ օրն համալեսցի, զինոյդ ոչ զչարիսն տնկեալս 'ի մեզ հոգ-

ւոյ արուեստիւնս 'ի խնամակալութենէ կամաց կեցուցչիդ օնեւօն գրեացես, տէր բարեգութ, հզօր և յաղթող, քաւիչ մեղուցելոց, կարող յամենայնի առ ամենայն փրկութիւն։ Եթէ զանդունդս առ երկինս փոխես, և կամ զկապարար մթութեան 'ի լոյս հաստատես, եթէ ըստ դառնութիւն լեզուոյ 'ի մանանայի քաղցրութիւն կաղմես, և կամ զկոծ սաստկութեան վշտաց 'ի պարս դասու բերկրութեան հարսանեաց կարգես, դիւրինք և հնարաւորք են քեզ այսքիկ, և եւս քան զսոսին բաւես առ նոսին ստիրել համայնից ահաւորապէս. և քեզ փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՍԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՂԷ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԻԱՆԱՅ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՐԻՍՏՈՍԷ ԽՈՍՔ ԸՆԴ ԱՊՈՍԾՈՅ։

ԲԱՆ Ա.

Ա. Եւ արդ՝ ճշմարտեսցի բան քո, ողորմած բոլորից աստուած ներող, և օրհնեալ 'ի բազմագթելին դարձաւորութիւն աւուրն պատկերի զղջման մեղաւորին. թէ և առ յետին իսկ շունչն ի՞նչ ընտրութիւն, և կամ 'ի մէջ չարութեանն փոխադրութիւն։ Մանաւանդ զի դժնեայ կցորդս այս անձնիշխանական միշտ մարտիկ, խաբող շողքորթ, յարեալ 'ի

ատուԹիւն, ըստ առակողին արածող հողմոց, գժուարուներլի հաստողին փախչող, գերեալ որսողին մոլեկան մարմնոյս, ներհակ տնկակից, յոգնապատճառեան ամենավարան, զոր քո է գիտել զքանեացն յաճախուԹիւն։ Եւ զկնի մեղանացն, ողորմագինս իմն ողբարկուԹիւնս վհատականս տաժանակոծս բաղմաւաղելիս, քո առաջի տէր գԹարկուԹիւնս գրեալս արտասուօք, Թառանչս ԹշուառուԹեանց կարգելոց անբաւս չար վտանգից մեղսատագնապ պատկառեցելոյն։

Բ. Եւ զի մի կրկնաբանուԹիւնս 'ի շատխօսուԹիւն կրԹեսցի, առաւել քան զսոյն այսու ողբալի, քանզի ոչ երբէք համարձակի խնդրել իւր զարքայուԹիւն, այլ զտանջանացն ԹեԹեւուԹիւն. ոչ ընդ կենդանեացն 'ի լոյս, քան Թէ ընդ գերեզմանականացն զգայական շնչումն 'ի խաւար. ոչ ընդ ամբարձեալսն, այլ ընդ բեկեալսն և ընդ խորտակեալսն։ Ի հանգըստեան իւրում վաստակեալ, 'ի խրախուԹեան ինքեան տրտմեցեալ. գիմաք ժպտեալ, և մտաք խոցեալ. կերպ 'ի ծաղր, և աչք 'ի յողբումն, երեսք զսփոփանս ձեւացուցանէ, և արտասուքն զդառնուԹիւն սրտին ճշմարտէ։ Ամպանակք երկու յերկոսին ձեռին, մինն արեամբ և միւսն կաԹամբ. երկու բուրանոցք կայծակնաւորք, մինն խնկով և միւսն ճենճերիւ. սկաւառակք կրկին կրաւորականք համոց,

մինն քաղցու և միւսն դառնութեամբ. բա-
ժակք զոյգ առ երկուս բերմունս, մինն ապտասպ
և միւսն ծծումբ. ուստիք կրեցեալք 'ի ծայրս
մատանց, մինն գինի և միւսն լեղի. դրուանք
ոսկեսանելեաց ներքսակոց, մինն 'ի լաց և միւսն
'ի վրիպումն. խաղութիք հաղորդականաց հակա-
ռակութեանց, մինն աթոռոյն է եւ միւսն շի-
ջուցանէ. հայեցուածք դիմաց երկուց, մինն
զոյգն ողբանօք և միւսն անանխոյսելի բարբ-
կութեամբ. համբարձումն երկակի բաղկաց,
ոմն 'ի հարուածս և ոմն 'ի մերժումն. դէմք
կրկնակի կերպիւ, մինն ախրեալ և միւսն ցա-
սուցեալ. կշռամբանք ընդ միոյ երկու, մինն
ատեացս և միւսն ապառնեացն. ապաւինու-
թիւնք կարծողականք, մինն գոնէ եւ միւսն
թերեւս. 'ի մի բերան երկակի բարբառ, մինն
եղկութիւն և միւսն խռովութիւն. երկուս
աղդմունս 'ի միում սրտի, մինն կեղակարծ
յուսոյ եւ միւսն ճշգրիտ կոխատեան. ամպ
ըմբոստ ոչ հագնատեսիլ կրկին տեղացմանց,
մինն նետս և միւսն քարինս. որոտումն ահեղ
երկոցունց բերմանց, մինն կարկուտ և միւսն
հրացան. ցայգ ցաւագին երկուց վտանգիս,
մինն լալոյ եւ միւսն մահու. առաւօտ ագոյ
երկուց բողոքմանց, մինն սատոյ եւ միւսն
ապառնալեաց. արեգակունք երկու 'ի յերկուց
ծայրից, մինն խաւարի և միւսն կիզման։

Գ. ԼՅԹԷ հարուածոց ոչ կառուցանի, ին-

քեան վարկանի. եթէ ձեռն պարգեւաձիր, ու իւր ակն ունի։ Ի պարծանս ուրուք կորանայ, յամբարձումն գլխոյ ընկճի, 'ի չարեաց յիշատակ հեծէ, 'ի ճառս մաքրոց պատկառէ, 'ի պատմութիւնս հանդերձելոցն երերի։ Եւ թէ օրհնի յումեքէ յայտնի, 'ի ծածուկ զանձն անիծանէ. եթէ գովեստ յումեքէ լսէ, պարսաւանօք զինքն կշտամբէ. եթէ դպրովեսցի սատակապէս, ինքեամբ ինքեան վկայէ. եթէ ձաղեսցի ուժգին, սակաւ հատուցումն առաւել պարտուցն գրեսցէ. եթէ ըղձումն մահու ինքեան լսիցէ, այս ասէ, և դարձեալ կրկնէ. և եթէ որոգայթ մահու ճայթեսցէ յերկնէ, հապիւ զդէմն համբառնայցէ։ Զ. Իւրոց իրաւանցն մատեան խրեալ, զպատասխանատուութեանն յոյս լքուցեալ զհամարձակութեանն ընթացս փակեալ։ Եւ եթէ ոչ էր անփրկանաւոր կորուստ գերելոյն, զիւրովին երթալ ոչ ինչ դանդաղէր։ Արդարեւ վայ մեղաւորին՝ որ տարակուսեալ կայցէ 'ի վերայ երկուց ճանապարհաց, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն։

Դ. Եւ արդ՝ զիարդ ոչ ողորմեսցիս, բարեգութ, այսքանեաց ձայնարկութեանց կողկողագին հեծեծանաց, որ անուամբս այսու մեծացար, թէ ողորմած եմ ես տէր։ Ահա առ չարութիւն գերուոյս՝ բարութիւն քո, առ մատապարտիս դառնութիւն՝ քաղցրութիւն քո, առ կորուսելոյս յայտնութիւն՝ ճառագայթ քո,

առ յանդգնելոյս մոլութիւն՝ ողորմութիւն քո, առ խակութիւն վնասակարիս՝ հեղութիւն քո, առ կործանեցելոյս այցելութի՛ւն քո, առ ընկրկելոյս վերբերութիւն՝ ձեռն քո, առ բժշկութիւն անողջանալի խոցուածոյս՝ մատն քո, առ պակուցելոյս պաշտպանութիւն՝ ոգի քո, առ ապախտաւորիս իմ վստահութիւն երկայնմտութիւն քո, առ օծումն ամենադժնէիս՝ զօրութիւն քո, առ մեղաւորիս քաւութիւն՝ հրամանն քո, առ փախուցելոյս ապաւինութիւն՝ ոտն քո, առ սրացելոյս պատսպարութիւն՝ բազուկ քո, առ վրիպելոյս առաջնորդութիւն՝ լոյս քո, առ տարակուսելոյս հնարաւորութիւն՝ հանճար քո, առ անիծելոյս կրկին սատացումն՝ օրհնութի՛ւն քո. առ վհատելոյս քաջալերութիւն՝ խրախոյս քո, առ վշտագնելոյս մխիթարութիւն՝ բաժակ քո, առ նեղելոյս ընդարձակութիւն՝ կամք քո, առ ատեցելոյս կոչումն՝ սէր քո, առ հաստումն սասանեցելոյս՝ բան քո, առ հոգւով վիրաւորելոյս՝ կաթուած սրեան քո, առ անեղեւոյթ մթերս ցաւոց՝ ակնարկութիւն քո, առ յուսահատելոյս անդրէն ընտրութիւն՝ իշխանութիւն քո, առ պատուաստումն կտրեցելոյս՝ կցորդութիւն քո, առ խաւարաւ մահու ծածկելոյս՝ նշոյլ կենաց քոց, առ խռովեցելոյս իմ հանդարտութիւն՝ խաղաղութիւն քո, առ վայրապտութիւն օտարացելոյս՝ ողջոյն քո, առ մոլորելոյս դարձաւորութիւն՝ ձայն քո։ Օ՛լ դու

տիրեա ամենայնի գթութեամբ, և չիք 'ի քեզ մասն ինչ խաւարի. եւ ոչ է բարութիւն առանց քո, եւ քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս. ամէն։

Վ Էրսդին յաւելուած կրկին հեծութիւան նորին հսկողաւ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի Խորոյ սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԼԱ.

Ա. Յ Ի արդ՝ քանզի բազմացուցի պայմանաւ բանիս զաղէտ տագնապի հեծութեան ձայնիս մեծ հառաչանացս անսփոփելի իմոյս վտանգի, զի դու ողորմած սկզբնահայրդ խոստովանութեան անյայտ ծածկութիւց որդի աստուծոյ կենդանւոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, քաղցրութեամբ նայեսցիս քաւել։ Արդարեւ կարող ես, ճշմարտապէս բաւական ես, եթէ կամիս՝ հնարաւոր ես. կամիս առաւելապէս, որպէս և կարես։ Հարստանաս մեծապէս ընդ տալն քան եթէ ընդ առնուլն, բազմանան քեզ գանձք 'ի ցրուելն քան 'ի ժողովելն, յաճախեն ստացուածք քո 'ի սփռելն քան 'ի ճըշդելն, կուտին քեզ համբաւք 'ի տարածանելն քան 'ի շտեմարանելն։ Հաւատամ այսմ ամենայնի՝ գտանել քեւ ելք փրկութեան. հաւատամ անարգս ընդ պատուականին. յուսամ

ընդ Աբրահամու և ընդ Ինայի, զի մինն բա-
նիդ քո հաւատայ, և միւսն քահանայապետին
բարբառոյ անսայ։ Այսուրոյ և ումն ի խորին
ծերութեան անհամար որդւոց հայր հաստա-
տեցաւ, զառանցեալն եւ զամուլն արդանդ
Սառայի՝ անդաստան պտղաձին արդեան օրհ-
նութեան բազում ժողովրդոց մարգարէից
սրբոց և թագաւորաց ընտրելոց հայել յու-
սացաւ։ Իսկ միւսն զանհանդերձելի երկիր ո-
րովայնին սենեկի եօթնեակ զաւակօք բարգա-
ւաճեցոյց, որ է թիւ մի անբաւութեան զբը-
նաւն նշանակելոյ զէութիւն, աստուածու-
թեանն յարակայութեան սահման անհետազօ-
տելի, և աւազանին նորաձին որդւոց անհաս
յորդութիւն։ Այս թիւ պանծալի, որում ոչ
է կէտ կցորդի եւ ոչ սպառուած վախճանի,
այլ կայս ումն է ուրոյն՝ ընտրութեամբ նուի-
րեալ յաւէտ անճառ վիճակաւ համայն յաւի-
տենիս, դժուարաթարգմանելի մերոց խմաստից։

Բ. Արդ համարեա յարդարութիւն անյու-
սալի փրկութեան հոգւոյս զամենավարան ձայն
կողկողանաց սրտիս հեծութեան, ընդ նախա-
դրելոյն երջանկաց եդեալ և դասեալ զայս դա-
ւանութիւն փոքր հաւատոց խմոյս խնդրուա-
ծոց. զի կեցից և ես առ նոքօք բերկրեալ ընդ
նոսին բուռն հարեալ քան զիմոց գործոց ըզ-
քոյդ շնորհաց։ Անեւանդ զի կրկին բարձուն-
քն են և փառաւորք և քան զչափ կշռութեան բա-

նէ գերագոյնք, իմաստ խառնութեան հաշտա-
բանք և հղօրապէս քաւարանք, և կարծեաց թե-
բութեան մտաց պատճառք. ընդ արեան քո
ահաւորի և բուռ մարմնոյ ծնողդ քո խնկելի.
պարք առաքելոցն, գասք մարգարէիցն, գունդք
մարտիրոսացն՝ ձիաւորեալքն հետեւակ բապա-
բաղէն արիութեամբ մերկամարտիկն մրցու-
թեամբ, գումարք միանձանց, բոյլք բանակաց
ընտրելոց, ժողովք քարեկրօնից, հոյլք հո-
գեզինաց յերկրէ երկնաւորաց, զինաւորու-
թիւնք վերնականաց ընդ մեզ կոչդելոց, ա-
ւանդք երախայրեաց, մատուցմունք զուարա-
կաց, լուցմունք զամբարաց. բուրմունք խնկոց
իւղոց հանդերձանօք, յաղթանակք փրկական
նշանաց, կառուցմունք խորանաց աստուածա-
բնակաց, ձեռք քահանայից շնորհիւ կատա-
րելոց։ Ա՛ռ շարժումն անձին յիշատակ աստու-
ծոյ, առ փոփոխումն գորշապարի, առ կար-
կառումն աջոյ և ամբարձումն բաղկի, առ
բարիս գոհութիւն և առ գթել աղաչանք.
առ բանս ընտանեաս, առ խօսս հատարակաց,
առ ձայնս բնաւորականս, առ գործոց յաջող-
ուածս, առ առաքինութեան ջերմութիւնս,
որ 'ի տունջեան և 'ի գիշերի՝ ընթացմունս օգ-
տակարաց հոգեւորաց՝ քեզ առաջնորդեալք.
'ի նիրհել և 'ի զարթնուլ, 'ի պատերազմի ազ-
գաց, 'ի մարտս դիւաց, 'ի հակառակութիւնս
հերձուածողաց, առ փոքունս, առ մեծամեծս,

առ ձգումն ըմպելեաց և ճաշակումն կերակրոց. և որ ինչ միանգամ 'ի կիրս մեր կերպանան, եթէ հեշտականս, եթէ տատամսելիս. վասն ո՞մանց աղօթս՝ մնալ 'ի նոսին, և յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես սքանչելապէս հնարիւք անճառիւք. հաւատացեալ յամենեցունց, թէ բաւական ես յամենայնի, կամենաբոյծ հասակաց, տիոց պատանեաց, մտաց վայրենեաց, ստամբակաց գոռոզաց. մինչ զի առ թատերս տեսարանաց, և առ կոյտս խառնիճաղանճ բազմութեանց, և կամ առ կաքաւս կայթից անախորժականաց կամաց հպօրիդ՝ ոչ ես մոռացեալ։

Գ. Ա՛յդ դու ստացար զամենեսեան, և քո են ամենեքեան, և ողորմեացիս ամենեցուն միայն բարեգութ. զի թէ և մեզնից, քո են. վասն զի 'ի քում համարի են. քանզի գիտեն զզօրութիւն քո, ըստ առակողին մաղթանաց։ Արում և ես կցորդիմ թշուառս բանիւ վկայեալ սորին յանցաւորապէս. յանդգնիմ ասել, թէ որ կարդայ զքեզ գովեստիւ, ծանուցեալ զքեզ թէ իցես, թէ և եօթամբք իցէ վարակեալ կրկնապատիկ պատժաւորութեամբ, առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութեան, զևարդ ոչ քո իցէ։ Յորս է տեսանել 'ի մէջ արքնատես ագռաւուց՝ սպիտականիշ երամս աղաւնեաց, 'ի մէջ խրոխտականաց ձիոց անմաքրից՝ ոչխս հանդարտաբարս, 'ի թիւ շանց գազա-

նականաց՝ գառինս նուիրելիս. հեզութիւն 'ի խստութեան, կատարելութիւն 'ի թերութեան, խոնարհութիւն յամպարհաւաճութեան, ճըշմարտութիւն 'ի ստութեան, միամտութիւն 'ի մանկութեան. անբծութիւն յայլամտութեան, բարօրութիւն 'ի չարութեան, պարկեշտութիւն 'ի լկտութեան, ողորմութիւն յանգթութեան. ապաշաւանք յանյուսութեան, քաղցրութիւն 'ի բարկութեան, հաշտութիւն 'ի թշնամութեան, անոխութիւն 'ի խածանողութեան, քաջալերութիւն 'ի լկութեան, օրհնութիւն 'ի նեռաձգութեան։ Յոր ոչ բաւականացայ երբէք 'ի գառել ճշգրտապէս, թէ ո՞վ յերկնածնայ աստի կանխեսցէ ժառանգել զքեզ, որ միայն անաչառաբար կշտամբես իրաւամբք զարդարութիւն՝ առ ամբարիշտ մաքուրն և առ պոռնիկ զղջացեալն. առ ամենեսին բարեգործ՝ միայն թագաւոր օրհնեալ 'ի բարձունս և յամենայն յաւիտեանս. ամէն։

Վ. Էրարին յաՀելոաց Կրկին ՀեցոՒԵան Նորին Հանրի
առ Նոյն աղէրս մաղԹանաց Բանի։

Ի Խորոյ պրպէոյ Խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Ի.Բ.

Ա. Զի արդ ես յեռանեալս ՚ի նախադրութեանց արժանաւորաց գրեալ ինձէն ընդ պարտաւորան պատժոց, հայցեմ զողորմութիւն ընդ ամենեցուն մաղԹանաց. ընդ նկուն և անհամարձակս, ընդ ակարան և փոքրկուն, ընդ ընկեցիկսն և արհամարհեալս, ընդ տապրապրեալսն և առ քեզ դարձեալս, ընդ յերկուսացեալսն և ճշմարտեալս, ընդ կործանեալսն և յապրուցեալս, ընդ ընկճեալսն և հաստատեալսս, ընդ գլորեալսն և կանգնեցեալս, ընդ մերժեալսն և ընկալեալս, ընդ ատեցեալսն և կոչեցեալս. ընդ ապշեալսն և զգաստացեալս, ընդ անառակեալսն և զսպեալս, ընդ հեռացեալսն և մերձեցեալս, ընդ հեքքեալսն և սիրեցեալս, ընդ պատկառեալսն և զուարթացեալս, ընդ ամաչեցեալսն և խնդամտեալս։ Ա.Յլ ես պատմեմ առատաՒոր դարձեալ՝ ոչ զմեղսն Նշուսաղէմի, ըստ մարգարէին հրամանաւորութեանն որ առ ժողովուրդն նախնի, եւ կամ տանն Յակոբու զանՒրէնութիւնս նորա, այլ իմոյս ժամանեցիս յայտնութեան. քանզի աւաղ ընդ աղէտս մահու յարելով ըստ մար-

գարէին, յանդիմանեցից զիս ինքն ինձէն իմ-
վրա ձայնիւ ըստ սաղմոսողին. որպէս զի յան-
ձնառական յայսմ համայնապատում խոստովա-
նութենէ ոչ կարօտացեալ կրկնակին, միան-
գամայն 'ի սպառ սրբեցայց օրհնեալ հրամա-
նաւ էիդ։

Բ. Եւ արդ՝ կրկնելով ծուռնր բարերարիդ
քաղցրութեան, տարածեալ զանձն իմ առաջի,
զ'ի մահ գլորմանն ցուցից կերպարան. որ 'ի
հող խոնարհեալ մածայ ընդ երկրի, և ընդ
անցաւորս այս կենցաղ կորստեան՝ անասնական
գեանաքարշութեան սղնոյ սահեցմամբ՝ կամօք
բեւեռեցայ։ Ա.յլ 'ի քեզ տէր յեցեալ՝ երբ 'ի
հաստատան կենաց գաւազան 'ի յարմատոյն
Դաւթի ընձիւղեալ մարմնով անձառ շաղ-
կապմամբ յանեզ աստուածութիւնդ, կանգ-
նեցայց անդրէն կիսայար՝ պատկառեալ 'ի քոյդ
երախտեաց 'ի վայր կորացեալ դիմաք, աչք 'ի
բարձունս յառեալ ողորմագին տեսութեամբ
'ի քեզ մերձդ 'ի հեծութիւն, բնաւին ողոր-
մութիւն, բոլորովին քաղցրութիւն, զլիճ լու-
սոյս արտասուաք լցեալ՝ պաղատանս յուսոյ ա-
ռաջի մեծիդ վերընծայեցից։ Լուր ամենա-
ռատ անենաւազ երկայնմտութեամբ՝ քո դառ-
նացուցչիս, միայն դու 'ի յամենայնի սահման
փրկութեան, աստուած բոլորից, անձառ մե-
ծութիւն, անքովանդակելի բնութիւն, ան-
քննելի խորութիւն, հզօր զօրութիւն, կա-

ըող բարերարութիւն, անպակաս լրութիւն, անճառ ժառանգութիւն, վայելչական վիճակ, առատ պատրաստութիւն, անստուեր իմաստութիւն, տենչալի տուր, անձկալի ձիր, բաղձալի բերկրութիւն, անտխուր հանգիստ, անտարակոյս գիւտ, անկասկած կեանք, անծախելի ստացուած, անփոխանորդելի բարձրութիւն, ամենարուեստ բժիշկ, անսասանելի հաստատութիւն. դարձուցիչ մոլորելոց, գտիչ կորուսելոց, յոյս ապաւինելոց, լոյս խաւարելոց, քաւիչ մեղուցելոց. ծածկարանդ փախուցելոց, անդորրիչդ խռովեցելոց, փրկութիւնդ մահացելոց, արձակիչդ կապելոց, ազատիչդ մատնելոց. պատսպարանդ սահեցելոց, վերակիցդ գայթագղելոց, երկայնմտութիւն տարակուսելոց. լուսոյ տեսակ, ցնծութեան ցոյց, օրհնութեան անձրեւ, հոգի երեսաց, զօրութիւն դիմաց, հովանի գլխոյ, շարժարան շրթանց, ազդումն բանի, կառավար անձին, բարձումն բաղկի, ձգումն ձեռին, երասանակալդ սրտի, ընտանի անուն, մերձաւոր ձայն, կցորդութիւն հարազատ, խնամածութիւն հայրենի, խոստովանեալ անուն, պաշտեցեալ պատկեր, անպարագիր տիպ, երկրպագեալ տերութիւն, բարեբանեալ յիշատակ, խնդութեան մուտք, անվրէպ շաւիղ, փառաց դուռն, ճշմարտութեան ճանապարհ, երկնաձեմ սանդուղք։ Եւ այլ բազմութիւն բանից գո-

վեստից անհամար կարգաց և տանց անբաւից, զոր ոչ բերէ բերան երկրածին, եւ ոչ տանի դարձի մարմնեղէն, եւ ոչ կշռեն խղձք հոգեղէնք։

Գ. Այս քեզ հայի ամենայն ակն տեսողի, աստուածդ ամենայնի. նայեա 'ի պաղատանս հառաչման ձայնի քոյոց ծառայից, և եթէ յաղխնաց ոք աղաչեացէ։ Այս ընկալ զցօղ ողբերգութեան լալոյ արտասուաց աչացս ցանկասիրի՝ յանտրատ ոտս մարդեղութեան քո, Քրիստոս. և օրինակաւ խորհրդոյ հերաց կնոջն յանցաւորի՝ զառ քեզ դարձն և զդաւանութիւն, եւ համբուրիւ շրթանցս առ ճաշակ փրկութեան կենացդ հաղորդութեան՝ համաշնչապէս զանքակ միութիւն. և զնոյն գթութիւն նորին ողորմութեամբ ընկալեալ 'ի քէն, բարերար, գրաւականեացես զմեծդ պարգեւ ընդ փոքու հաւատոցս. և 'ի ձեռն գթութեան սիրոյ քոյ առ քո անձկալի անուանդ խոստովանեալ ծառայիս, դարձցին ձմերունք հոգմոյն խստութեան 'ի յօդ հանդարտութեան, եւ մրրկին սաստկութիւն 'ի սիկ ախորժութեան, եւ կարծիք երկիւղին 'ի մեծ վստահութիւն, և պատուհաս պատժոցն յերանութեան պատահումն, և վտանգք թախծանացն 'ի հոգեւոր խրախճանութիւն, եւ ալէկոծութիւն ծփանացն 'ի խոր խաղաղութիւն, և ղեկացն թեւարկմունք յանքոյթ նաւահանգիստն, և բերք բեռանցս

մեղաց փոխարկեացի 'ի թուշակ շնորհաց։ Եւ յայսքանեաց ամենից բիւրուց բարութեանցս 'ի քէն եղելոց՝ մեծասցի անուն հզօրիդ խնկեալ և խոստովանեալ, ամաչեսցէ բանսարկուն չարեաց՝ հեքքեալ և հալածեցեալ, ունայնասցին մուրհակք մեղացս, խղեսցին հաղքն, ապրշեսցին պրոգայթքն, կապտեսցին կապանքն, վանեսցի վիհն, վերասցին փնասքն, պարսեսցին պատրանքն, ջրեսցին մեղքն, պատառեսցին պարսիքն, խորտակեսցի լուծն, քակտեսցին քեզնիքն։ Եւ ընդ մեայլ մթութեան չարեացն յանցանաց և դիւացն բանակաց պաշարողաց՝ որոնք փառաց քոց ժամանեսցէ կեցուցանել փրկել և լուսաւորել, յաջմէ եւ յահեկէ, 'ի դիմաց և 'ի թիկանց, և եղեցի նշոյլ առաւօտու հոգւոյ գարնայնոյ ընդ ակնկալութեան սպասողացն քումդ երեւման։ Օ՛ի դու ես բարերար առ ամենեսին, եւ հնարաւոր են քեզ ամենայնք, և ամենեցուն զկեալն կամիս և զփրկութիւնն բաղձաս։

Դ. Որ ամենապարգեւ ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի, և առ իս դարձցիս կարկառմամբ շնորհի աջոյդ քոյ սրբոյ բնակեալ միացեալ և աչ հեռացեալ յանձկութեան սրտէ սիրոյ սենեկիս. և անեղծական քո նկարագիր՝ նշխար պանծալի լուսոյ քրիստոնէական փրկաւէտ կոչմանս՝ ընդ իս պահեսցի, միջնորդեալ ընդ քեզ 'ի մատեան յաւիտեան կոտակաւդ կենաց հո-

գուցդ աւետեաց երկնից յօրինողին։ Զի քեզ միայնոյ պատճառիդ, եւ միոյդ 'ի միոյ պատճառէ, և ունողիդ զպատճառ միոյ, երբեակ անձնաւորութեանդ և միոյ ատուածութեդ վայելեն փառք յերկնաւորացն վերիոյ, և 'ի սրբոցն դասուց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ Էրսդին յաՀելոց կրկին հեծՀրեան նորին հանդէս առ նոյն աղբերս մաղթանաց բանք։

Ի Խորոց սրտից ի օգնական Աստուծոյ։

ԲԱՆ Լ Գ.

Ա. ԱՐԴ զբարմոքութիւն պաշտաման բանիս 'ի խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ, օրհնեալ բարեգութ, կցորդելով ընդ խնկաղդեսոյցն զուգամանապէս խառնեացես 'ի յանուշութիւն կամութեան իւղոյն Աբրահամու կնոջ բարեպաշտի։ Յոր հաւատարեալ նոյնութեամբ ընդ երջանիկ պառնկացն 'ի քէն ընկալելոյն յաւետահրաշ յարգանօք, պարարեցիս մեծապէս իմոմս բանիս նուաստիս, ընկալեալ յանհաս և 'ի բարեբանեալդ գլուխ բարձրելոյդ անկշտամբելի 'ի բամբասանաց սաղմոսին, մի օծցէ զտերեւ ոստոց գագաթան իւղ մեղաւորին։ Այլ արասցես զօրանալ կրկին յաճախութեամբ բուրման խառտուխանութեան այսր մատենի 'ի բուրումս ազդեալ, համասփիւռ ա-

մենատարած և աշխարհալիր տանն տեսակաւ, ըստ օրինակի համեմատութեան նոցայն յիշատակի։ Բանզի դու նոյն տէր ղգաստացուցիչ նախնի չարախորհիւց կանանց մեղաւորաց, որոց առակեալ զմարգարէին կերպարան՝ քումդ ճըշմարտատիպ պատկերի յեղանակեցեր, անտուստառ սոսին անճառ ներգործութեամբ 'ի յիս վերաբերեալ զծայրագոյն շնորհին կատարումն։ Ընդ անասնական գարշոյն կերակրոյ՝ զբազմահամբար պտուղ ցորենոյդ կենացդ հացի, ընդ ապականացու արծաթոյն՝ զարքունականդ պատկեր, ընդ յիմարարար թմբրութեան գինւոյն՝ զբաժակդ արեան արարչիդ, ընդ իւղոյն առելոյ 'ի յայրատ կնոջէն հնոյ ժողովրդեանն՝ զօծումն շնորհին առ իս դարձելոյ, ընդ զերծման գլխաշուք կտաւոյն՝ զանապականութեան վերարկուն, ապարանջանին պճնութեամբ՝ զթըռիչս բարեմասնութեան, օրինիւն և աւետարանաւն հանդերձ գործնական առաքինութեամբն, ընդ ունկանն գնդի վայելչականն զարդու՝ զանստուեր յիշատակ տէրունականդ ձայնի, ընդ քայռս պերճութեան լանջացն՝ ըզյոքնահաւաք աւանդս ուղղութեան քոյինակրօն լծոյդ քաղցրութեան։

Բ. Այց զի՞ է յայսոսիկ ինձ պարծել, և ոչ վերատին 'ի սոյն պատկառել։ Այլ յայլ օրինակ փոխեալ զմատեան մաղթանաց այսր ողբերգութեան, որ ինչ ինձ է յարմարաւոր, ամե-

նայնիւ հատուցից զպատիժ պարտուցս իմոց մեղանաց, 'ի մարգարէիցն տառից բերեալ հաստատս՝ 'ի սոյն յարկ մուծից սատակ դատաւորաց. ընդ ողբոց նոցին լծակցեալ, քան թէ ընդ բերկրումն նոցա պարել՝ յորս հառաչանս, ձայնս հեծութեան, բողոքս բարկութեան, նախատինս խորտակման, ըղձումն կարեւոր։ Այլ մեծիդ Աստուծոյ գթութիւն ամենաժամանակ՝ կանուխ ազդեցաւ յիմ յուսատրութիւն, առ որս զղջմունս, խոստովանութիւնս, աւետիս, պարգեւս, լուսոյ երեւմունս, խրախոյս ասաուածայինս, փառաց ժառանգութիւնս, հրաշից յայտնութիւնս, սքանչելեաց տեսութիւնս. յորոց ոմանք յոյս ընձեռեն, և ոմանք վհատութիւնս բազում մատուցանեն. յորս ես կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճակեցայ։ Զի եթէ զգեստս Աստուծոյ զվարագուրին պատրուակ ասաց Եզեկիել, յորում արար ժողովուրդն կուռս կարկատուն, որով պռնկել ասէ 'ի նոսա. իսկ ՈՐՔԱՆ պատիժ անմաքրութեանս եղեցի զԱստուած զգեցողիս ներքոյ և արտաքոյ։ Զարմանամ, թէ զինքդ ոչ կիզում. հիանամ, թէ ինքդ ոչ այրիմ. ափշիմ, թէ ՈՐՊԷՍ չյափշտակիմ՝ տանջեալ, լքեալ, չարչարեալ, ջաղխեալ, մանրեալ, խորտակեալ, կորեալ, բաժանեալ 'ի յօրինակէ ժանեաց կորուսչին, ըստ գրոյն։ Այլ այս միայն է պահեցեալ ինձ 'ՆՇՈՒՆ յիշատակի փրկութեան յուսոյ, զի քրիստոս

սեան աւետարանն կեանս է ամենեւին, 'ի կերպարանաց պատկերի բանին բարի ծանուցեալ. որով առ մեզանան գարձն, առ պարտիան շնորհին, առ եղծումն նորոգութիւնն, առ անօրինութիւնն քաւութիւնն, առ վէրն բժշկութիւնն. առ վտանգն անդորրութիւնն, առ պատիժն ներումն, առ պատերազմն հանդարտանալն, առ հուրն անձրեւն, առ պատուհասն պարգեւն, առ ակնկալութիւն ստանալմանն ձիրն, առ գարծարան մահուն՝ կենացն աղաղութիւն։

Գ. Եւ զի՞նչ է ինձ զայսքանեաց յիշմանց 'ի թիւ արկանել, և ոչ զանձառելիսն ասասնօր պատել։ Յիշատակաւ հօրն բարձրելոյ՝ յորդին կցորդութիւն, յանուն միածնին՝ առ հայրն ընտանութիւն, ապին ակնարկութեամբ՝ ընդ հոգւոյն հաղորդութիւն. խաչին փրկանք, բանին սիրելութիւն, բարւոք վարձ կատարս առ կշռութիւն գիտողին, աւազանն կենդանարար՝ հաշտութեանն միջնորդութիւն, և այլք ամենայնք անթիւք բարիք 'ի բարեբարէն բարգեւցեալք, աղաւաք 'ի հարկէ, արձակք 'ի լծոյ, իշխանականք և ոչ իշխեցեալք։ Այսպիսի են, որ ինձ 'ի մէջ դառնութեանս մահու՝ կեանս անտարակոյս աւետարանեն, քանզի եթէ ոչ զայսոսիկ ունէի, կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի իսկ և իսկ ըստ բանի երգողին։ Ոչ փոքրկութեամբ ուրդւոյ զհայր փառաւորեմ, ոչ նը-

ուստուսթեամբ հոգւոց զարդի նախագասեմ։ Համանման ունիմ զերեսեան և նոյն արարչութեամբ։ Բանդի և ի գէմս հոգւոյն սրբոյ այս են աղաչանք, նախընծայ ակզբան պատարագիս յորում գառնդ երկնաւոր զենանի, զայս աղաթեցի։

Աղօթք, որ նախ քան զպատարագն մատուցանի։

Դ. Ամենակալ բարերար մարդասէր աստուած բոլորից, յօրինող երեւութից, փրկող և հատուցող, խնամող և խաղաղարար, հօր հղօր հոգի, հայցեմք բազկատարած մաղթանաց գոչմամբ հեծութեան յանդիման եղեալ քեզ ահաւորիդ։ Աստչիմք մեծաւ դողութեամբ սաստիկ երկիւղիս մատուցանել նախ զբանականս զայս պատարագ քում անսքնին զօրութեանդ, իբր ամենաակցի փառակցի և արարչակցի հայրենի անկարուստ պատուոյդ, և քրնեղի ծածկութեան խորոց խորհրդոց ամենակատար կամաց հօրդ։ Մնանուելի՝ զքեզ առաքչի, փրկչի և կենդանատուի և արարչի ամենայնի։ Ի ձեռն քո ծանուցաւ մեզ երրեակ անձնաւորութիւն միասնական աստուածութեանդ, յորոց մի և դու ճանաչիս անհաս։ Բեւ և ի ձեռն քո առաջինքն նահապետական տոհմին շառաւիղք՝ տեսանողք անուանակոչեալք, վանցեալն և զգալոցն, զեղեալն և զոչ գոյացեալն անստուերաբար բարբառով բանի

վերապատմեցին։ Ոգի աստուծոյ քարոզեալ զքեզ Մովսէսի, որ 'ի գնալն քո 'ի վերայ ջրոյն, անպարագիր զօրութիւն, ահեղ շրջարկութեամբ տաճողականաւ՝ թեւապարփակ պաշտպանողօրէն գթասիրեալ 'ի ծնունդս նորոգս՝ զաւազանին խորհուրդ ծանուցեր։ Յոր կերպարան օրինակութեան՝ նախ քան զկառուցանել զլայծդ մածուած վերջնում վարագուրիդ՝ յօրինեցեր, կարող տիրապէս, զբովանդակ բնութիւնս ամենից բնաւից բոլորից գոյից ամենայն էից յանէից։ Թեւ ստեղծանին 'ի նորոգութիւն յարութեան ամենայն եղեալքըս առ 'ի քէն՝ յայնմ ժամանակի, որ է օր վերջին այսմ կենցաղի, և օր առաջին երկրին կենդանեաց։ Թեզ հնազանդեցաւ միութեամբ կամացն որպէս հօրն իւրում ազգակիցն քո, էակիցն հօր անդրանիկն որդի մերովս կերպիւ. զքեզ աւետարանեաց Ճշմարիտ աստուած հաւասար և համագոյ հօր իւր հզօրի, և զառ 'ի քեզ հայհոյութիւնն անքաւելի քարոզեաց, և իբր զաստուածամարտիցն զքո հետեւողն շարաբանական բերանս կարկեաց, և զիւրն շնորհեաց արդարն և անարատն գտիչն ամենայնի, որ վասն մեզաց մերոց մատնեցաւ, և յարեաւ վասն զմեզ արդարացուցանելոյ։ Սմա փառք 'ի ձեռն քո, և քեզ բարեբանութիւն ընդ հօր ամենակալի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Դարձեալ կրկնեսցի 'ի նոյն կարգ բանի, մինչեւ վստահութիւնքն լուսոյ հրաշալեաց յայտնեսցի ազգեալ, աւետարանել վերսին զկրկին խաղաղութիւն։

Ե. Աղաչեմք և աղերսեմք արտասուալից հառաչմամբ յամենայն անձնէ զփառաւորեալ աթարչութիւնդ, անեղծ և անաւեղծ անժամանակ հոգւոյդ զթածի, որ բարեխօսդ ես վասն մեր յանմռունչ հեծութիւնս առ ողորմածդ հայր. որ զսուրբն պահես, և զմեղաւորեալսն մաքրես և տաճարս կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրեալդ հօր։ Արդ աղաւեա զմեզ յամենայն անմաքուր գործոց, որ ոչ է հաճոյ քումդ բնակութեան. և մի շինցին առ 'ի մէնջ լուսոյդ հնարհաց փայլմունք 'ի տեսականացս աչաց իմաստից. վասն զի զքեզ ուսաք միանալ 'ի մեզ 'ի ձեռն աղօթից, և ընտիր վարուց խընկելոց։ Եւ քանզի մինդ Աշխարհութենէդ պատարագի, և միւսդ ընդունի՝ հաճեալ ընդ մեզ հաշտարար արեամբ անդրանկի իւրոյ, իսկ դու ընկալցիս զմեր պաղատանս, և յարդարեսցես զմեզ օթեւանս պատուականս ամենայն պատրաստութեամբ 'ի վայելումն ճաշակման երկնաւոր գառնդ, առանց պատժոց դատապարտութեան ընդունել զայս անմահացուցիչ մանանայս կենաց նորոյ փրկութեան։ Եւ հալեսցի 'ի հրոյս յայսմանէ գայթակղութիւնս մեր, որպէս մարդարէին կենդանախաղոյկ կայծակամբն 'ի ձեռն ունելեացն մատուցման. զի յա-

մենայնի քոյդ քարոզեցի գթութիւն, որպէս որդւոյդ Աստուծոյ՝ հօր քաղցրութիւն. որ զանառակ որդին մերձեցոյց ի հայրենի ժառանգութիւնն, և զպոռնիկան յառաջեցոյց յերկնային արքայութիւնն արդարոյն երանութեան։ Այս այս, և ես մի եմ ի նոցանէ. և զիս ընկալ ընդ նոսին իբր մարդասիրութեան կարօտեալ մեծի, շնորհօք քո ապրեալ, զարեամբ Քրիստոսի ստացեալս։ Օ՛ի յայսմ ամենայնի յամենայնի ծանիցի քո ստուգութիւնդ ընդ հօր փառաւորեալ համապատուաբար ի մի կամս և ի մի իշխանութիւն գովութեան. զի քո է գթութիւն և կարողութիւն և մարդասիրութիւն, զօրութիւն և փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վերոյ ասելոյ ի հիշատակ հեծութեան նորին հանդերձ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Լ.Դ.

Ա. Արդ առ այսպիսի թշուառացեալ շինչս իմոյ իղձք, և առ քեզ դուանութիւնք յարմարականք, որ բոլանդակես բանիս զամենայն՝ Աստուած, զոր ի նախնին ճառեալ՝ և յերկրորդումն ցուցից։ Իսկ յանդիմանութիւնքս գրաբանականս՝ ի կոյսս բաղմութեան ապ-

գաց, և թարգմանութիւնս ժողովրդոց, զայս արգահատութիւնս մաղթողականս նու իրեցի, զոր ներքնաշարեալքդ սահմանադրեն գոհաբանութիւնք։

Ի հանդիսարանս խօսիլ առնի բանս մաղթանաց, որով հոգին առուծոյ հաշտեալ հասանէ յօգնականութիւն։

Բ. Ակաչեմ զանփոփոխելի սէրս թիւն ամենազօր հոգւոյդ հզօրի, առաքեա զչօղ քաղցրութեանն քոյ, և բարեգործեա ի յանձին և յիշխանական ազգման զկայութեան զամենալից շնորհս բազմապարգեւ քո ազգրմութեան։ Լու հերկեա զբանական անդաստան մարմնոյս զին կարծրացեալ սրտիս յընդունակութիւն արդասեաց հոգեւոր սերմանդ։ Քաւեմ ամենխնամս էութեանդ խոստովանիմք զամենայն պարգեւս ի մեզ ծաղկեալ և աճեցեալ. որ ձեռնադրես առաքեալս, լցուցանես մարգարէս, ուսուցանես վարդապետս, բարբառեցուցանես հաւերս, և բանաս զփակեալ ականջս խլոց. որպէս ազդակիցն քո էակիցն հօր անդրանիկն որդի քոյին գործակցութեամբ ներգործելով զայս ամենայն, քարոզեաց զքեզ Աստուած հաւատարակից խակութեանդ հօր։ Շնորհեա և մեզ մեղաւորիս խօսել համարձակութեամբ ընդ կենդանարար խորհուրդ աւետեաց աւետարանիդ, հեռեւել արագամթռիչ ընթացիւք մինոյ ընդ անհուն ասպարէզս քոյինաշունչ կրաւակարանաց։ Լու ի մատչել իմ ի գլուխ հան-

գիսի մեկնութեան բանի՝ նախաժամանեցէ, առ իս գթութիւն քո, խօսելով յիս զարժանն և զպիտանիսն և զհաճոյսն քո 'ի ժամանակի, 'ի փառս և 'ի գովեստ աստուածութեանդ քո, և 'ի լուութիւն շինութեան կամ թուղիկ եկեղեցւոյ։ Եւ կարկառեա 'ի վերայ իմ զամենամերձ աջ քո, և զօրացո զիս շնորհօք գթութեանդ քո, փարատեա 'ի մտաց իմոց զմէգ մը թութեան մոռացութեան, ապաքինեալ ընդ նմին զխաւար մեղաց, ամբառնալ ուշիւ իմաստից՝ 'ի կենցաղոյս երկրէ 'ի բարձունս։ Լուսաւորեա 'ի յիս վերստին զծագումն անաւուեր հրաշից գիտութեան աստուածութեան քոյ, հզօր, արժանի լինել առնել և ուսուցանել յօրինակ բարեաց աստուածասէր լաստղաց։ Եւ քեզ ամենայն փառք յամենայնի, ընդ հօրդ ամենակալի և ընդ որդւոյդ միածնի և բարերարի, այժմ և յանվախճան յաւիտեանս. ամէն։ Իսկ զհաւատոյ սահման բանի ընտրութեան շնորհի կենաց կանոնի առ հաստատագոյ սուրբ Երրորդութեանն՝ զայս վարդապետեցի, զոր շաւիղ կարգիդ վերանկարէ։

Երրորդութիւն անայլայլական Հորոգ ստեղծարանութեան ապդեալ յաստուծոյ, յոր ինչ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ հաւատս։

Գ. Խոստովանիմք և դաւանեմք, պաշտեմք և երկրպագեմք զլուսափառ միութիւն ամենասուրբ Երրորդութեանն. աստուածութիւն անճառ, միշտ բարի, նոյնագոյ հաւասարա-

պատիւ, անհաս իմաստից Թեւոց սլացման, ի վերս քան զօրինակ և անդր քան զնմանութիւն գերազանց գոլով սահմանի անպարագիր բաց յարձակութեամբ, յառաջ քան զհիմն յաւիտեանս անտարրալուծիկ էութեանց ստեղծագանացս կարգաց, օրհնաբանութեամբ անթարգմանելեաւ ամենահարուստ մեծութեամբ յաւէտ պատկեալ, հաստիչ ժամանակաց և որ 'ի ժամանակի են կերպաւորեալք, ինքնապատճառ հանդերձիչ և յարմարապէս յօրինիչ ատեանցս և աներեւութից։ Ոչ անուամբ չափեալ և ոչ յորջորջմամբ նշանակեալ, ոչ ոբակութեամբ նմանեալ և ոչ քանակութեամբ կշռեցեալ, ոչ օրինակաւ ձեւացեալ և ոչ որպիսութեամբ ծանուցեալ, ոչ 'ի թերութենէ տարածեալ և ոչ 'ի լրմանէ ամփոփեալ, ոչ ուրեք երբէքի գրաւեալ և ոչ 'ի տեղւոջ վայրի երեւեալ։

Դ. Հայր գթութեանց՝ ունող ամենայնի, և Աստուած հանուրց որ յերկնի և որ յերկրի, բաց 'ի բանէն միայնոյ՝ որով զամենայն ինչ ունի, ստեղծիչ և տուիչ շնչոց ամենից. բաց 'ի հոգւոյն խակակցէ՝ որով զհամայնն կաղմեաց։

Ե. Մինն յերջանկափառ համաշնչ ահաւորութենէ երիցն անձնաւորութեանց խոնարհեալ 'ի վերուստ առուստ 'ի ստորինս, որ էրն իսկ 'ի բնէ անբաժ 'ի ներքնոցս՝ անկապուտ մնալով փառացն ամենայնոց, և անկարօտ դիմա-

ցին ծնողին սիրոյ, մուտալ 'ի սենեակ կուսին արգանդի պարզապար և ելեալ անտի յօդաւորապար. մարմին էապէս անորոշելի, անմեղի մարդկութեամբն և անպակաս աստուածութեամբն։ Ի սրդի հօրն միայնոյ, և միածին անդրանիկ աստուածամայր սիրածին կուսին, արարիչն յեղանակուն մարդ ելով ճշմարիտ սկզբնածին. ահա ոչ զկնի եղելոց երկրաստեղծիցս նմանութեան, այլ նոր և չքնաղ, թագաւորաց վերնափառ, որ ոչ ցուցաւ 'ի դարս, և ոչ գոյացաւ 'ի ժամանակս, անդրանիկ բոլոր ստեղծողին, քան զամենայն թագաւորս երկրի անստգական խառնութեամբ կերպացեալ զմերս 'ի մարմնի, բոլոր օրինի հոգւոյ բնդ մարմնոյ, և սակաւոյ բնդ հրոյ. և կամ՝ յոյսնոգէս խակաւել՝ լուսոյ բնդ օդոյ, ոչ փոփոխեալ և ոչ անջատեալ։ Այլն ինքն եկեալ կամաւորութեամբ 'ի խաչն մահու, իբր զգառն անարատ 'ի ընպանդ վարեցաւ, և հանդերձեաց զօրեղ ինքնիշխանութեամբ զարաբաածոյ խրոյ փրկութիւն. չարչարեալ խակութեամբ կենդանեաց՝ եդաւ 'ի շիրմի անորոշելի յաստուածութենէն. եռօրեայ թաղմամբն 'ի դժոխս՝ սանդարամետաւ կանացն վհատելոցն բանարգելոցն քարոզեալ ցուցաւ նորոգումն և լոյս։ Այլ աւարտեալ ընդունօրինականացն զփրկանաւորն զանեռութիւն աստուածապէս վերակենդանացեալ. և կառուվարեալ 'ի թեւս հոգմոց՝ ելեալ 'ի քրովբէս

ունցով անքննութեան ծածկեցաւ. համբարձեալ գեր 'ի վերոյ ամենայն երկնից, նաստաւ ձախութեամբ յաթոռն իւրական սկզբնաժամանգ հօրն հաւասարութեան, յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մեկուսացաւ. անկորուստ առեցելովն և անեղաւ սեպհականեաւքն։ Որով և եկեսցէ 'ի դատաստան հատուցման, քննել զծածկեալսն կշռութեամբ չափոյ արդար իրաւանց. ուրեմ ապատեմք և յոր աղօթեմք. հաւատացեալք յամենայնի ամենակալ աէրութեան նորա. որ արդարեւ մինն է միայն 'ի միայնոյն՝ 'ի միայն փառակցութիւն յաւիտեան երկրորպագեալ։

Զ. Խարեբանեմք միշտ և օրհնեմք ընդ որդւոյ և ընդ հօր և զհոգի էութեան նոցին, աստուածութեան, ճշմարիտ, կատարեալ և սուրբ, որ յանէից գոյացոյդ զբոլոր եղեալքս ամենայն, ինքնագործ հոմիշխան երկուցն եւս ընդ նմին անեղծ և անսահման թագաւորութեան. որ ինչ պատճառն առաջին եւ բանն ահաւոր նորին ինքնութեան, նոյն և ինքն և հոգին բարձրացեալ։ Խարի ինքնակալ, ամենից բաշխիչ զհօրն պարգեւս 'ի գովեստս անուան փառաց միածնին. որ ազգեաց յօրէնսն, շնչեաց 'ի մարգարէսն, փչմամբ ազգակցին տպաւորեցաւ յառաքեալսն. կերպիւ ազաւնոյ ցուցաւ 'ի Յորդանան 'ի մեծութիւն փառաց երկերցն, փայլեաց 'ի գիրս աւանդականաց. արար հան-

ճարեզս, զօրացոյց իմաստունս, լցոյց վարդապետս, օծ արքայութիւնս, օժանդակեաց թագաւորս, եւ վերակացուս, հրամանատրեաց փրկութիւնս, շնորհեաց ձիրս, հանդերձաւորեաց քաւութիւնս, զմկրտեալս 'ի մահն Քրիստոսի՝ 'ի բնակութիւն իւր մաքրաղարդեաց. զոր հայր և որդի, զնոյն և հոգին ներգործեաց և ինքն է ասուած խնկեալ տիրապէս ամենայն յամենայնի։

Ե. Քանզի ոչ նախաթուեալն Աշխարհութեանն ոք մեծ ինչ քան զմիւսն, և կամ զկնի անուանիլն նուաստագոյն առ նմանն, և կամ 'ի միոնն ասելով՝ խառնակութիւն գոլ դիմացն, և կամ յերիցն տրոհումն ուրոյնութիւն եղ կամացն։ Քանզի անմեծար հայր ամենայնիւ, եթէ ոչ զբանն ունիցի ինքեան զօրութիւն. որպէս ոչ գոլով ընդ նմա հոգւոյն՝ անհագագ ումբն և անկենդան և առ ամենայն հրամանուաղեալ։ Իսկ բանն եթէ ոչ անուամբ հօրն ծանիցի, որք ամն և կամ լքեալ և կամ 'ի մահացուէ ումեմնէ ոչէի։ Որպէս և հոգին՝ եթէ ոչ 'ի պատճառէն նշանակեսցի, ապաշուք ամն թափառեալ՝ իբր զշունչ ինչ անդասելի։ Այլ եթէ ոք հակառաական բանիւ յաւակնի կապտել զհայր 'ի յիւրմէ բանէն, որ թէ էր երբեմն յարժամ և չէր, անբանութեանն և բամբասանօք պատուել վարկանի զվեհին մեծութիւն. և կամ ստրկութիւն տացէ բղխողին՝

ոչ բնաւորաբար գոլով հոգեւոր, որով այլ իմն գոյութիւն օտար մուծանել և կամ ամբոխումն ինչ այլայլական յանարատ պատիւ միութեան սուրբ Երրորդութեանն, զայնպիսիսն քարամբք պարսից հաւատոյ բանից, իբր զդժնդակ դևս դիմամարտիկս գազանականս, հերքեալ 'ի միջոյ 'ի բաց հալածեմք, եդեալ 'ի նզովս զսոյնս ընդ նոսին՝ փակեմք ընդդէմ նոցին զկենացն մուտ եկեղեցականս գաւթի։ Աստի զսուրբ Երրորդութիւնն փառաւորելով 'ի նոյն տէրութիւն միակցորդ հաւասարութեան, զուգաձայն սրբաբանութեամբ, հանգուցատիպ հարթութեամբ, օրհնեալ և փառաւորեալ յերկնի և յերկրի, 'ի ժողովս անդրանկացն, և յազգս երկրածնացս բանականաց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ը. Արդ զայս գոչումն ծածուկ խորհրդոց կերպաւորելոց յայսմ մատեանի՝ ամենաւուր ա-կանջաց մեծիդ աստուծոյ ընծայեցուցի. սա-վիմբ սպառազինեալ, և տպա մտի 'ի հանդէսն։ Այլ ոչ եթէ կարօտեալ իմոյս ինչ ձայնի այսու մեծանաս, որ մինչեւ ստեղծեալ էր քո զամենայն՝ նախ քան զլինելն երկնի փառաբանչքն անմահից և երկրաստեղծս բանաւորք, դու քեզէն 'ի քումդ լրութեան փառաւորեալ իսկ էիր, այլ զի զմերժեալս զիս յարգեսցես, անճառ քաղցրութիւն, ճաշակել զքեզ բանին հաղորդութեամբ։ Իսկ զինչ պարտ իցէ ասա

ապքուռնական հրամանիդ կենաց կանոնիդ ասել Աստուծոյ տէր, և զհրամայեալ պատուէրդ ոչ առնել. որ ինձէն իսկ զիս զսկեղէն տախտակս խօսուն՝ նուիրեալ քումդ պատգամի ըստ գրեալս մատամբդ Աստուծոյ՝ եղծի, որ և խորտակեցն է իրաւացի. և ես տխրատեսակ մրով զերկրորդն նմանութիւն առեալ հայիցայթեմ։ Այլ արդ քանզի բազմօք պաշտեցայ դրուագքօք խանդաղատանօք, որ ոչ է գրեալ 'ի յայս գարդ ձայնի, լուր, բարեգութ, ըստ սմին բանի այնմ ամենայնի։ Զղջցի և այս ապերս բարբառս հայցման աղօթից յօդեալ ընդ նոսին. թերեւս 'ի մաքրոց և 'ի կամարարից այս նուէր հոգի պատից բազարջից իւղով զանդեցոց 'ի սեղան փառացդ քոց մատիցէ։

Թ. Այլ դու բարերար և յամենայնի մարդասէր Քրիստոսդ մի Աստուծոյ միոյ, հզօր և ամենակալ, որ յաղթեաս գթութեամբ խնամոյ քաղցրութեան քո, ոչ հատարակականաց միայն մարդկութեանս իմոյ գոյակցայ, առ որս յաւէտ է ամբոխութիւն և բիւրամատնեայ հակառակութիւն, այլ և հրեշտակացն անախտականութեան. նաեւ և եւս քան զայս՝ սրբոյ բանեալոյն անապատութեան. յորոց մի էր եւ Հեղիսա, որոյ ցոյցք խաղաղութեանն 'ի Քորեբ լերինն նշանակեցաւ յերիս օրինակս, 'ի շարժումն մեծ, 'ի հոգին ուժգին, 'ի հուրն կիզանողական. իսկ քոյդ հեզութիւն երկայնմտաւ-

թեան՝ ի հանդարտութիւն մեղմութեան օ-
գոյն քաղցրութեան. քանզի կամաց ողբամ-
թեանց դու միայն ես, ըստ գրեցեալսն։ Վա-
սին զի թէ և հաճոյք գոյան մերսանելքս ա-
սաքինութեամբն յերկնակեալ յոյլ նմանու-
թիւն վերնային, սակայն երկրածինք են և նո-
քա, ընդարձակք ի մարդկանէ. իսկ դու ոչ ու-
նիս չարաւալ խակութեամբ բարիդ, յամենայնի
օրհնեալդ, ամենեւին փրկութիւնդ, ամե-
նայնիւ հանգիստդ, համայնից անդորրութի-
նդ, համօրէն ախտացելոց դեղ առողջու-
թեան, ողբիւր ջրոց կենդանւոց ըստ Երեմիայ։ Դարձ
առ իս եւ ողբմեա ինձ, որ այնքան ծարա-
ւեալ պարտիս, անկարօտդ Աստուած, խնամ
փրկութեան, մինչ զի զուարթնոցն երկնից ան-
մահից օրհնաբանողաց բան իմն ընծայեցեր
մարդկօրէն փրկական քահանայապէս և քա-
հանայապետաբար՝ անեղծական յարակայութեամբ
մշանջենաւոր պաղատանս օրհնեալդ քո գթու-
թեան՝ ի մերոց դիմաց կենցաղականաց վասն
իմ լքելոյս հաշտութեան մաղթել, ողբմեա
Աստուածէմի, որ է լուսաւոր խորհուրդ յայց
ելանելոյ մեծիդ յայտնութեան առ հրեշտա-
կականն թափուր տեղի ստորանկելոց ի ձեռն
մարդկան՝ քո կոյրդութեամբ աւետարանեալ
առակաւ այսր օրինակաւս Աստուածէմի։

ԺԱ. Արդարեւ լուսաւոր բարեգութ, անսասել
թագաւոր, ունկնդրեցեր կեանք և յոյս, ի միա

առեր երկնաւոր, յարգեցեր հզօր, նկատեցեր ծածկագէտ, տեսեր խնամակալ, կարեկցեցեր անպատուամ, խոնարհեցար միշտ բարձրեալ, նուաստացար ահաւոր, յայտնեցար անճառ, ամփոփեցար անսահման, քանակեցար անքննին, մանար ճառագայթ, մարդացար անմարմին, շօշափեցար անքանակ, կերպաւորեցար անորակ, լցեր իսկապէս զաղաչողացն բաղձանս։ Դու իսկ եղեր թշուառացելոյս ինձ՝ ձայնիւ զուարթնոցն՝ բարի բարեխօս, միջնորդ կենդանի, պատարագ անմահ, սպանդ անվախճան, նուէր մաքրութեան, ողջակէզ անծախս, բաժակ անընապատ։ Ահա ողորմած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեսցես առ մեզուցելոյս զբարեբաստութիւն կամաց քոց կենդանատուաց, գոլվեալ երկայնամիտ. և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս. ամէն։

Վ էրսպին յաւելուած կրկին հեծութիւնս նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Ա.

Ա. Ցի արդ, տէր զօրութեանց, մեծութիւն ահեղ, անտարակոյս տեսաւորութիւն, կամք ամենարձակ, առատութիւն անպակաս, ով ոք զօրեսցէ տօնել հանդիսիւ սպարեր-

գութեամբ 'ի միոյ կաթուածոյ գողոյ քումդ բարութեան, որ ցանկ գեղերիս պատրաստել պատճառս հնարից իմաւմ փրկութեան։ Այս զոր մեծն է գրեցիր պատմել յապառնին. քանզի ոչ անուանեցար հրեշտակասէր, և որ զպետութիւնս նոցունց հաստատեցեր, այլ և զերկինս զամբարօք նոցին զմատանց քոց գործ, ոչ գրեցեր երբէք սիրել զնոսա։ այլ առեր 'ի պատիւ մեծաց գովեստից առաջին դասեալ զմարդասիրութիւնն։ Վասն որոյ կրկին մեծացուցեր քեզ անուն անճառ 'ի խորհուրդս սոսկալիս. զերկնայինս լուսակերպիցն կոչեցեր զնոսին սպասաւորս և գլխաւորս յատուկ մատակարարութեանց. իսկ զստորնային ծնունդս մահկանացուաց տիրական և աստուածական պաշտելի անուամբդ պերճացուցեր։ Ընդեալ վերատին ըստ սահման կշռութեան չափոյ, լայնեցեր քեզ կտակս գրոց ճառից անբաւից զանապակ ծորմանն ծայրագունին վերնում բարութեանն։ Այս և 'ի մարդանալդ քո միոյ յեութենէն, ոմանց վասն ինքեանց և կիսոց վասն այլոց զեղեր առատութեամբ զտուրս կենաց, արուեստս բաղմօրինակս, սքանչելիս աստուածագործս, նշանս ճշմարտատեսիլս։ Որպէս զի թէ անդամալուծին պակասելոյն 'ի հաւատոցն հոգաբարձացն առաջարկութեամբ զցոյցս յուսոյն՝ գթացեալ ողորմեցար, ՝ի՞ր չափ զօրեացէ առաւել բան քո ամենակար առ ախտալից

մարմնոյս մաքրութիւն աղաղակողիս հառաջ
ման. քանզի արդարեւ մեծ են չափք հրաշից
քան զանմաքրեալս հոգի սուրբ հասանել, ըզ
լուայեալս պատկեր անսիրելի աղուոյ ներգոր
ծել. նա զի և երկրորդս առաւելութեամբ յա
ւաղանին շնորհ յաճախեալ՝ զփառան հայրենի
բարձրացուցանէ։

Բ. Դու ես ոչ որ սրբեաս զմեզ, որպէս
ընտրեցելոյն քոյ նախատապատուրեցեր Մովսէսի
գու ես, որ 'ի մեզս և յանօրէնութիւնս վերա
կացու եղեր տոհմին Յակովբայ, մինչ յԱ
գիպտացւոցն երկրի ընդ խաւարն հեթանոսաց
ընտանեանոյին։ Դու ես, որ օրէնագէտ առնես
զմեզ ուսման 'ի ճանապարհի, ըստ բանի երգո
ղին Դաւթայ. դու ես որ փոխատրես զքարե
ղէն սրտից կարծրութիւն 'ի լոյծ կակղութեան
մարմնոյ գոյութեան բանի ընդունելութեան։
Դու ես, որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ, և ճա
նապարհ մի՝ երկնչել 'ի քէն զբովանդակ կենա
ցըն սահման. դու ես, որ տաս զերկիւղ քո
'ի միտս խստութեան առ քեզ ուշ ունել հա
ւատով, ըստ մարգարէին ձայնի։

Գ. Օրհնեալ քո շրթանցդ զաշխարհաս
տեղծ բերանոյդ զաստուածեղէն անձրեւացդ
պկեցուցանողդ կաթուած մատոյ ըսելեացս դը
ռանց բացարան, որով զօձին խորամանկու
թիւն բանսարկուին թիւնից բարձցես և բը
ժշկեսցես։ Ամենակալդ ձեռօք պնոսանականաց

շարժողական գործի ըմբռնեալ՝ աղդեա զօրութիւն ձայնի, որ տաս բնաւից ընտրութիւն բանի. զի դասախօսակեալ քեռ զպատշաճականն՝ մի յանդգնաբար խօսելով իրբ զնախնին լբայց 'ի յուսոյդ, և անբանութեան մատնեցայց վանեալ յորսողէն։ Լուսաւորեա վերատին զնաւարեցեալ հոգւոյս աչս կենդանաբաշխ աջոյդ կարկառմամբ, զի մի համարձակութեանն շինջեալ լապտեր շնչմամբ վիշապին՝ 'ի նեղքոյ գբուանին ատարածածկեցայց։ Արձ զանօրէնութիւնս իմ, ասէր, և ընկեա 'ի խորս ծովու. որ է փոքր առակ մեծութեան քումդ անբաւութեան, ըստ մարգարէին, զիսն ընկղմել չարութիւն։ Կանգնեա կործանեալս անձին նշան վատահութեան, զի մի յուսահատութեանն կոթող կառուցեալ զծածկեցելոյն բողքեսցէ. Աց, հղօր և գթած, զբժշկարանիդ կենաց վարդապետարան, զի զառ 'ի նեղքոյսն մշակութեան կորուսչին սերմանց՝ մանդաղաւ կամացդ հուպ առ արմատ խառնեալ հնձեսցես։ Դէմ եղեալ հեռեւեալ առ քեզ բողբիցդ Աստուած՝ պետրոսեան օրինակութեամբն, 'ի կենցաղիս ծովու մեղանացս ալեաց ընկլուզոյ. մատո ժամանեա զաջդ կեցուցիչ յոգնականութիւն ինձ սատանեցելոյս։ Ընդ քանանուհւոյն ձայնի 'ի խորոց սրտիս պաղատիմ, սովեցելոյս ասպականատպաս կաղկանձողական ամենաթշուառ վտանգաւորիս, ապրուստ կե-

բակրոյ փշրանաց հացի 'ի բազմազեղդ քո սեղանոյ մասնաւորեսցես։ Ընդ փրկութիւն նիւթոյ խորանիս որդւոյս դառնութեան, որ եկիր խնդրել և կեցուցանել զիս զկորուսեալս։ Զի քո է մեծութիւն, յաղթութիւն և զօրութիւն, և դու ես քաւութիւն և բժշկութիւն, նորոգութիւն և երանութիւն, և քեզ վայելէ ժառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծութիւն նորին հայրն առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Լ.Զ.

Ա. Զի քանզի անթիւ են յաճախեցեալ և գերազանցութեամբ միշտ առաւելեալ փրկանաւորդ արդասիք շնորհաց առ պարտուցս իմոց առաւելութիւն, չարչարանացդ հանդէս և յանձնառութիւն։ Զափդ ամենիմաստիչ ամենից հոգւոց գոյից արարիչ 'ի գործարանի մահուն նշանի խաչին հեղուսեր, զի զձեռնարձակութիւն իմ ընդդիմութեան կամաց քոց լքցես։ Զընթացողականդ լծակցութիւն երկոցունց ուղիդ կեցուցողաց՝ յանարգելութեանս պատճառ՝ 'ի պատժարանի փայտին մածուցեր, զի զփոխուցեալս վայրագութիւն թշուառացելոյս գերաւականեսցես գթածաբար։

Բ. Ոչ գօսանալ ձեռաց կռփողացն հրամայեցեր օրհնեալ գագաթանդ, որ զթզենւոյն տունկ առ ժամայն չորացուցեր, զի և զառիս ներելոյդ օրինակ կանխաւ աւետարանեսցես։ Ոչ գանողացն ապիրատութեան զհոստովանեալդ Աստուած սպառնացար, որ զարուսեակն մթացուցեր, զի մահացելոյս անձին բարութիւն հանդստեամբ հանդերձ գործեսցես։ Ոչ զհայհոյչացն հնարաւոր չարաբանութիւն կապատեցեր, որ զլուանին պատկեր երանդաւ արեան գունեցեր, զի զանհամարձակ լեզուս 'ի գովեստ քեզ զօրացուսցես։ Ոչ նախատողացն մոլեգնութեան սաստեցեր, որ զտարերս սասանեցեր, զի զթշուառացեալս գլուխ գթութեանդ օծմամբ իւղեսցես։ Ոչ 'ի մոլորեցուցիչն կարդալ զքեզ աստուածասպանիցն՝ զոդուած ծնօտիցն բաժանեցեր քակտեալ 'ի միմեանց, որ զկարծրութիւն վիմացն հերձեր, զի զանուանակս բարեաց հոգիս՝ 'ի բերմանէ ընդունայնութեան ողորմութեամբ հանդարտեցուսցես։ Ոչ զպահապանացն սուրս ընդերայց իւրեանց մատուցեր, որ զորսոյն օձին սահեցման հոգոյ մատնեցեր, զի զտառապեալս մարմնոյ ոսկերս իբր 'ի գանձարանի պահեալ, կենաց յարութեան արժանացուսցես։ Ոչ 'ի կնքելն ընդշիրմին փականս կենդանակիր քո գերեզմանին՝ անդրէն յորսայսեալս զնոսին յանդունդս երկրի սուղեցեր, զի 'ի տապանակի անձինս զնշխար

լուսոյդ հանգուսցես։ Ոչ 'ի համբաւելն զքեզ կորուսեալ, և իբր զերկրաւոր մարմին գողացեալ, համայնաջինջ և ամենասպառ զսերմն ծընեղոցն կրճատեցեր, զի զիս զանարժանս յիշատակի ընտրութեան բարեաց՝ անկորուստ և անվնասելի ընդ փրկելոցն հաղորդեսցես։ Ոչ յարծաթոյն կրկնակապէն կաշառաձգութիւն, որ 'ի գանձարանէ հօր քում՝ նուիրաց քեզ գրաւմատնութեան և անարգութեան մատնաւորեցին՝ զուրացողացն մոլեգնելոց, ըստ հին հարուածոց հանուոյն Մովսէսու՝ 'ի յարձան քարի յեղանակեցեր, զի զիս գվրիպեալս 'ի հաստատութենոյ և ընդ իշխանութեամբ մահու վաճառեալս՝ արեամբ քո փրկեալ, 'ի հաստատութիւն վիմիդ կառուսցես։ Օրհնեալ կրկին, օրհնեալ վերատին, յամենայնի միշտ օրհնաբանեալ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վերոպին յաւելուած կրկին հեծութեան ողբին հսկողի առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԼԼ.

Ա. Ո՞ՐԴ այդ գումարտակ վերադասեցեալ բարեշնորհութեան քոյդ պարգեւաց առ իմն երախտիս, ով ամենագութ բարերար գովեալ և ամենաշնորհ, թէ և սակաւք շարագրեցան սա-

տանիր եղեալ, այլ արքայազունք են և իշխանա-
նականք ինքնակալութեանց, որդիք զօրութեաց,
ծնունդք վեհից, մեծափառք, լուսանորոգք և
հրաշապատիւք. յաղթողական վերամբարձու-
թեամբ դրօշիւք հռչակեալք ըստ գլխոց գլխոց
պատկապատճոյճ գեղազարդելոց, բերեալ ընդ
ինքեանս անթիւ պետութիւնս օրհնաբանողաց,
համբոյրս հեզս երջանիկս և խաղաղականս աս-
տուածային հարազատութեանց այնոցիկ նա-
հանգաց, զորոց մարգարէն մաղթեաց ասելով.
զարթո տէր զզօրութիւնս քո, և եկ կեցու-
ցանել զմեզ. որք յոյժ զօրեն հալածել զմեզ,
և զանցուստութեանն կարկուտ հալել և փա-
խուցանել, քան թէ նախամարտիկն զենուո-
րութիւն երկնային պարուն զգիշերավարն խա-
ւարասէր սկզբնանեբհակ բարւոյն Աստուծոյ։
Քանզի և զենաւն այսքանեացս ձրից որ 'ի
բարձրելոյն ինձ անձրեւեցաւ ակարիս, թշնամ-
ւոյս և ապախտաւորս ծառայիս, անճառ է ա-
սել. իսկ եթէ համարձակեսցի աք զօրել խօսել,
զասկաւս 'ի բազմացն քան թէ զիսկութիւն
համանգամայնիցն. առ այսոսիկ զառաջին նիւ-
թըն յիշելով յորմէ հաստեցաւն, իբր զորը-
կար աք նկուն 'ի զօրութենէ մեծէ հերքեալ
պարտեսցի։

Բ. Այլ թէպէտ և այսպէս գրեցի, և զարը-
ձեալ զնոյն վկայեմ առ թերի խակութիւն հո-
գւոյս՝ և կատարելութիւն հաստոցիդ, և առ

բարին իմ չարժանութիւն, սակայն ամենայոյս աննախանձ և բաղմաբեղուն գովեալ արարչութեանդ զօրեղութեան վանեալ են կարծրութիւնք արտաբերութեան սրտի բանաստեղծին. որ քարին առակաւ՝ յուսահատն վհատութեան, ապառմամբ խոպանման աղբերացս երկուց, որ 'ի զգայականս Աղեմայ բղխել պատրաստեաց տնկողն, զի ոռոգեալ ծաղկեսցի նոքաւ որ 'ի յիս բարեգործութեան կենսատուն կենդանի դրախտ, ա՜հա մի՛ ցամաքութեամբ արտասուացս՝ աղանդահնար պատրանօք՝ չարաչար խորամանկեսցէ վերստին հանել 'ի փափկութենէ նախնում վիճակին։ Իսկ յորժամ կացցէ աստուած համբարձեալ հրաշիւք արուեստից 'ի մէջ աստուածոց հաշտարանացն խաղաղութեամբ, բարձեալ ընդ ինքեան զշնորհացն կտակ, առ որ ամենայն միաբանակարութիւնք խարդախութեանց և կարճմտութիւնք սրտնեղութեանց իբր ընդ վիմեղէն լերին պնդութեան բախեցեալ ցնդին, ջրոյ օրինակաւ սակաւու հեղեալ, և կամ հողոյ խորտակմամբ փշրեալ։

Գ. Արդ չեւ իմ կշտամբանքս ըստ ձայնին Յոբայ 'ի մարդկանէ իցեն, այլ յամենատես աչաց վերին հրամանիդ, մտեալ ընդ խղճիս տագնապ երկիւղիս, սոսկմամբ սասանեալ յամենայն կարծեաց. ապաւինիմ և արդ անձամբ բեկելով 'ի յոյսդ հաստատութեան կենդանի անեղծ. զի ողորմութեամբ նայեցեալ 'ի յիս ի-

բերը 'ի պարտաւոր կորստեան պատժոց, առա-
ջի բարեբարութեան երկնայնոյդ յանդիման ե-
ղեալ ապաձեռն անթոշակութեամբ, զքոյդ ե-
բախտս անպատուամ փառաց բերելով ընդ իս՝
յուշ քեզ արկանեմ. որ ոչ մոռացմամբ զբա-
ղեալ նիրհես, և ոչ թարթափմամբ աչաց ընդ-
միջեալ՝ զհեծութիւն կրկոյ անտեսես։ Վերա-
ցո յինէն, աղաչեմ զքեզ, խաչիւդ լուսոյ
զլսեղդ վանդիս, հոգարկութեամբ տրտմու-
թեանդ՝ զտարակուսելի տխրութիւնս, փշա-
նիւթ պսակաւն՝ զբողբոջս մեղացս, զարկուա-
ծով գանին՝ զհարուած մահուս, ապտակին յիշ-
մամբ՝ զկարիս ամօթոյս, թշնամանօք թքոյն՝
զանգոսնելի դարշութիւնս, լեղւոյն ճաշակմամբ՝
զհոգւոյս դառնութիւն։ Ահա քո են այս ա-
մենայն բարութիւնք անբռնանդակելիք՝ աս-
տուծոյ միոյ միածին որդի. առ որովք զչարու-
թիւնս իմ յիշատակեալ՝ զամենօրհնեալ անուն
քո կարգամ բարձր աղաղակաւ իմանալեացս
պաղատանօք։ Տես 'ի խոստովանութիւն զղջման
պարտութեան ամաչեցելոյս, և տուր ողորմու-
թիւն որդւոյս սատակման մահուն անմահի.
զի 'ի բաղմութեան իմոցս մեղաց՝ վերստին
կրկնեալ նովին աձեցմամբ առաւելութեամբ՝
քո ողորմութիւնդ աւետարանեսցի, հռչա-
կեալ հնչմամբ ահաւորութեան յերկնի և յեր-
կրի։ Նա քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք
յաւիտեանս. ամէն։

Վ. Էրոպին յաւելուած կրկին հեծուելեան նորին հանդէպ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից իսկ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԼԸ։

Ա. Բաց արդ որպէս երբեմն յայլ ընթերցուածի որ 'ի սկզբնաւորականացն կարգի զմեղանացն զխաւարային ծնունդս գլխաւորացն օրինացն մարմնականացն անդամոց գրեցի, յորոց տիրեցայ ժառանգս մահու, նոյնպէս և յայսմ սահման ընտրութեան բանի զլուսածընելոցն զաղաստարարն օրէնս հոգւոյն կենաց որ 'ի տէր Յիսուս՝ յիշատակեցից նուազս յոքունց, իբր յանբաւ բազմութեանց ծովու կաթիլ մի առեալ։

Բ. Պանդի են արդարեւ կայսերականք ոմանք 'ի բարձրութեանն գահի բազմեալք։ Թոշակաւն շնորհաց լցեալք և հարստացեալք։ Թագաւորն և տիրեցեալք իւր, արքայն և պատուաւորք իւր, պսակեալն և իշխանականք իւր, բարեհաճակեալն և հնչմունք իւր, յաղթողականն և փաղք իւր, զօրաւորն և մարտիկք իւր, գովեցեալն և փառք իւր, փեսայն և պարաւորք իւր, դշխոյն և օրիորդք իւր, փեսաւէրն և հանդերձանք իւր, ազատութիւնն և շնորհք իւր, այցելութիւնն և ձեռն իւր, խոստումն և քաւութիւն իւր, պահպա-

նութիւնն և աջ իւր, պարգեւն և զարդ իւր, նշանն կենաց և ամրութիւն իւր, կնիքն և նկարագիր իւր, ամպն և հովանի իւր, արուեստն և հրաշք իւր, հոգին և անեղծութիւն իւր, բանն և կատարած իւր. ուխտադրութիւնն և լրումն իւր, զօրութիւնն և հրամանք իւր, լուսաբանն և պանծելիք իւր, մանանայն և անապականութիւն իւր, վէմն կենդանի և վտակք իւր, սիւնն հրոյ և ճառագայթ իւր, որոտումն և աղդմունք իւր, յոյսն վերին և փրկութիւն իւր, ծառն օրհնութեան և պարտուղք իւր, բարուենակն և բարութիւնք իւր։ Եւ զի մի զբնաւն ասելով յամենայնէն վրիպեցայց, իբր յարեգակնէ այլայլեալ աչաց տկարութիւն, 'ի շատն ասել լուեցից և 'ի սակաւն ժամանեցից, բաւական ասելոյ ամենապիկար կարիւ։

Գ. Բայց աւաղ յաւէտ աստանօր թշուառացելում եղկելի անձինս, քանզի կարգ բանիս բերէ ինձ խառնել ընդ ձայն աւետեացս բողոք գուժիս. վասն զի ընդ այսոսիկ առընթեր սորին գայ արդարութիւնն և կշիռքն, վճիռն և հատուցմունքն, քննութիւնն և լոյսն, յանդիմանութիւնն և զամբարքն, մերկութիւնն և պատկառանքն, յայտնութիւնն և ամօթն, ամբիծն և վատակքն, թիւրեալն և պատիժքն։

Դ. Դարձեալ վերստին աշխար կրկին եղկե-

լոյս, քանզի գայ հասանէ առ հասկ հասակիս անհնարին բարկութեամբ մանգաղն առ հունձ-սըն, դատաւորն առ ատեանն, հզօրն առ բեմ-ին, սպառնացեալն առ կորուստն, բազուկն առ դատաստանն, գաւազան խրատուն առ հարուածն, սպառազինութիւնն առ նախանձն, հովիւն առ ընտրութիւնն։ Քանզի բանն զոր խօսեցար ընդ իս, նա դատի զդատապարտեալս 'ի վերջնումն աւուր հատուցման։ Այլ կանխեա, բարեգութ, նախընծայ քաղցրութեամբ առ նուազ հեծութիւն վարանական երկիւղի ս, և զօրութիւն ընձեռեա ձեռամբդ օրհնութեան 'ի յետին տագնապիս առաջինդ քո օգնութեամբ մխիթարել, բժշկել, քաւել և կենագործել։ Այս քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսեցայ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Լ.Թ.

Ա. Այս քանզի զկերպարանն առաջին լքի 'ի վնասակարին թելադրութենէ իմովս ծուլութեամբ կորուսեալ 'ի սպառ, ցուցից արդ այժմուս զհնոյն յիս տեսակ, ողորմելի հեծութիւ թախծեալ 'ի հոգի, անաչառ խոյտառականօք

հրապարակաւ 'ի յեկեղեցիս բազմութեան ազգաց վերապատմեցից բարձր ձայնիւ, բարբառով մեծաւ աղաղակելով։

Բ. Մատեանս շնչական բարդեալ 'ի յինքեան ներքոյ և արտաքոյ ողբս և վայս և ձայնս, ըստ տումարի տեսլեանն Եզեկիելի, քաղաքս անպատուար և անմահարձան, յարկս ունայն 'ի դռնափակաց ամրութեանց, աղս տեսակաւ՝ այլ ոչ համեղութեամբ, ջուրս աղտաղտին առնախորժելի ծարաւեաց արբման, գետինս անօգուտ հերկագործութեան, սահմանս լքեալ հեղեղալայրս կնիւնոյ, խոպանացեալ և տատասկաբեր անդաստանս, առտուածախնամ երկիրս անձնաւոր՝ որ բանսարկուին պատրանաց մշակեցայ, իւղընծիւղ փայտս պտղակորոյս, հատանելի ծառս ունայնաբոյս, կրկնամեռ խօսուն տունկս անյոյս, ամենաշէջ ճրագարանս անլոյս։ Արդ վերստին առ սոյն բերելով զայս նմանութիւն աւաղականաց, բազմաք կրկնեցից. որ ամօթոյն դառն պատուհաս պահեալ կայ հիքոյս, կրճումն ատամանց և անկէտ լալումն աչաց եղկելոյս, հայրական ցասումն անպուժելի՝ դառնութեան որդւոյս, ապականութիւն աննորոգելի՝ մեղուցեալ մարմնոյս, նոր կշտամբութիւն գտողիս չարեաց՝ ախտացեալ հոգւոյս. տարտամ տագնապի տարակուսանաց ելից գերելոյս, զոր երկնային զօրքն մատուցանեն թշուառացելոյս, 'ի խրձունս ո-

բոմանցն վկայելով՝ վտանգեցելոյս, 'ի ձայն ա-
հարկու զանբժշկութիւնն աղդելեալելոյս։

Գ. Ահա արդարեւ երգս կատակերգու-
թեան ջնարահար պոռնկի, յածեալ և կոծեալ
քաջ հնչեցուցեալ ողբս ողորմելիս և զկծեցու-
ցիչս, ըստ առակաւոր բանին Հշատեայ՝ որ 'ի
պատգամին Տիւրոսի։ Զ'ի թէ նա զդիպուա-
ծըն փոքր անցիս ապառնեացն 'ի ժամս իմն
տպաւորեալ, բողբոջեր դիմակս դիմակս կերպիս
կերպիս աւաղականաց՝ ըստ կոծողացն կաքա-
ւելոյ, իսկ առ իս ոչչափս և ոչպիսիս ձայնս
մրմնջեցիս վհատեցուցիչս. որ գալստեանն
տեառն սպասեալ առանց վրիպանաց, մնացի
անպատրաստ և անհանդերձելի։ Արդ եթէ
զդատաստանացն ահաւորութիւն երկնեցիս,
բազմացուցիս ինձ աշխատ. ապա եթէ զփոքձն
իսկութեամբ ցուցիս, յաճախէ ինձ երկիւղ.
իսկ եթէ զկերպարանացն տեսիլ գրեցիս, ա-
ռաւելուն ինձ հատուցմունք, զի կանխաւ նկա-
տեալ զոյնս և ոչ անագան ապաշաւեցի։ Այլ
խնայեա յիս, գթած, Մարդասէր, հզօր, բա-
րերար, ամենապարգեւ Քրիստոս Թագաւոր,
օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վ Էրոպին յաւելուած կրկին հեծուելեան նորին հսկողէ առ նոյն աղէրս մաղլիանաց բանի։

Ի խորոց սրտէց խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Խ.

Ա. Ամենակալ աստուած բարեբար ստեղծիչ բոլորիս՝ լուր հառաչանաց ձայնիս վասն գի, և յերկիւղէ տագնապի ապագայիցն կարծեաց փրկեա կարող զօրութեամբ զերծեալ՝ի պարտեաց. քանզի բաւական ես յամենայնի առ ամենայն հնարս զօրանալ անբաւ մեծութեամբ և իմաստութեամբ անսահմանելեաւ։

Բ. Իբ քանզի ուշիւ մտայս տեսեալ՝ի հեռուստ զհանգերձելոյն հանդէս ահաւորափայլ, նկատեմ ինձէն ասասանօր կանխաւ զտիւն, լուսոյ սրբոցն յուսոյ, զօրն խաւարի պատժապարսիս պատուհասի. ուստի ոչ զօրէ ոք յէիցս առ պատասխանն փոխատեան. ոչ անդունդք խորոց, ոչ վիհք վհիոց, ոչ բարձրութիւնք լերանց, ոչ անձաւք քարանց, ոչ կարծրութիւնք արձանաց, ոչ ծերպք ծակաց, ոչ փապարք փոսից, ոչ սոլք հեղեղաց, ոչ բաւիղք խորշից, ոչ շառեմարանք յարկաց, ոչ ծածկութիւնք սենեկաց, ոչ եմակք հովտաց. ոչ ծործորք դիժուարաց, ոչ վերադրութիւնք բլրոց, ոչ արձակմունք շնչոց, ոչ անբաւութիւնք ծովուց, ոչ սահանք յորձանաց, ոչ հեռաւորութիւնք

եղերաց, ոչ ողբմունք ձայնից, ոչ հեղեղք արտասուաց, ոչ տատանմունք մատանց, ոչ համբարձմունք ձեռաց, ոչ պաղատանք շրթանց։

Գ. Ա՛յոցիկ սաստկութեանց մասանց սանձողպրելեաց դու ես, տէր Քրիստոս, հնարք և դադարք դիւրութեան և անդորրութեան փրկութեան ամենամեղս հոգւոյ. արդ հայեա՛ ի յանզերծ վտանգիցս շրջադրութիւն՝ միայնդ քաղցր առ ամենեսեան։ Խզեա սուսերաւ յաղթական կենազէն խաչիդ զցանցս վարմիս, որ յամենայն կայից պաշարեն՝ ի մահ զգերիս, և հան՝ ի յանդորր զոտս սասանեալ թիւր ընթացողիս։ Խժշկեա զհրատապ ջերմեռեան տոչորումն մղձկեալ սրտիս, մերժեա զդիւային չարահնարութեանս շշուկ քո պարտաւորիս, հալածեա զյուսահատ անձկութեան հոգւոյս մթութիւն չարի կենակցիս, ցրուեա զծխամած թանձրութիւն բռնութեան մեղացս երեւոյթ մտելոյս՝ ի յիս, կորո զզաղիր թիսատիպ կրիցս ապականութեանս կարիս։ Նորոգեա զպատկեր լուսոյ պաշտեցեալ փառաց մեծութեան ա՛նուան հղօրիդ հոգիս, զօրացո զընորհիդ փայլումն՝ ի գեղ դիմացս և՝ ի կերպարան տեսութեան մտացս հողեղինիս, յարմար յերիւրմամբ կացո յարդարեալ՝ որ զքոյդ բերէ նկատումն՝ նշուլազարդ մաքրութեամբ զտեալ զմեայլս մեղաւորիս, աստուածային կենդանի անեղծ երկնաւոր լուսով քո ծածկեալ յօրինակս երիս։

Զ. Ի դու միայն ես օրհնեալ ընդ հօր, 'ի գովեստ հոգւոյդ սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ. Երդին յաւելուած կրկին հեծուիեան նորին հսկողի առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԽԱ.

Ա. Որդի տատուծոյ կենդանւոյ, օրհնեալ ամենայնի, հօրդ ահաւորի անքննելի ծնունդ, որ տկարանայ առ 'ի քէն և ոչինչ. որ 'ի ծագել անստուեր նշուլից ողորմութեան քոյ փոստաց՝ հալին մեղք, հալածին դեւք, ջնջին յանցանք, խզին կապանք, խորտակին շղթայք, կենդանաձնին մահացեալք, բժշկին հարուածք, ողջանան վէրք, բառնին ապականութիւնք, տեղի տան տխրութիւնք, նահանջին հեծութիւնք, փախնու խաւարն, մեկնի մէգն, մերժի մառախուղն, փարատի մռայլն, սպառի աղջամուղջն, վերանայ մութն, գնայ գիշերն, տաբրագրի տագնապն, չքանան չարիքն. հալածին յուսահատութիւնքն, և թագաւորէ ձեռն քո ամենակար, քաւիչդ ամենայնի։

Բ. Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս, այլ կեցուցանել. թող ինձ զանթիւ չարիսն իմ ողորմութեամբդ. զի դու միայն ես յերկնի անճառ, և յերկրի անգնելի, 'ի տարր

գոյի, և յեղբս ծագաց աշխարհի, սկիզբն ա-
մենայնի և յամենայնի ամենայն լրմամբ օրհ-
նեալ ՝ի բարձունս, և քեզ ընդ հօր և հոգ-
ւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս. ամէն։

Վ Էրսոքն յաւելաց կրկին հեծութեան նորին հսկողի
առ նոյն աղերս մուլանաց բանի։

Ի խորոց սրտից իւրոց ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԻԳ.

Ա. Տէր ստուած գթութեան, փրկութեան և ողորմութեան, քաւութեան և նորոգութեան, բժշկութեան և առողջութեան, լուսաւորութեան և կենդանութեան, յարութեան և անմահութեան, յիշեա զիս յարժամ գայցես արքայութեամբ քո, ահաւոր, հզօր, բարերար և ամենաստեղծ, կենդանի, գովեալ, ամենակատար, մերձ ՝ի հեծութիւն համայն եղելոց։ Ընդ խաչեցեալն ընդ քեզ պարգևեսցես, որ ոչ լմբռնեալ վասն քո և ոչ կապեցեալ, ոչ կախեալ և ոչ քեռեռեալ, ոչ կռփեալ յանուն մեծիդ և ոչ անարգեալ, ոչ լեկեալ և ոչ նշկահեալ, ոչ խորտակեալ և ոչ մահացեալ, և արքայութեանն արդարոց մասին անձկալեաց լուսոյ արժանի ցուցեալ, իրաւամբք ուխտի երդմնականաւ ամենիւն ապրեալ զանմոռ-

փոխութիւն բարեացն տուելոց, փառաւորեցեր առ յոյս փրկութեան 'ի սպառ լքելոյս։

Բ. Օրհնեալ օրհնեալ և գարձեալ օրհնեալ, և զիս ընկալեալ նովին հաւատովք՝ կանգնեա 'ի կործանմանէս, բարերար. բժշկեա 'ի հիւանդութեանցս ախտից, ողորմած. յերկրաց մահուս գարձո զիս 'ի կեանս, կենդանութիւն. քո եմ և ես, կեցո ընդ նմին, ապաւինութիւն. անձամբ մեռելոյս կենդանական շունչ ընծայեցո, յարութիւն, կեանք, անմահութիւն, անպակաս բարութիւն, անսպառ շընորհ, անփոփոխ ներողութիւն, աջ ամենազօր, ձեռն ամենիշխան, մատն ամենամերձ։ Կամեցար տէր և փրկեցայր, ակնարկեա միայն գթութեամբ՝ և արդարացայր. ասա բանիւ՝ և վաղվաղակի անարատ գտայր. մոռացիր զթիւս չարեացն՝ և անդստին համարձակեցայր. տուա տուձեռնեա՝ և արդէն 'ի քեզ իսկ պատուաստեցայր. փառաւորեալդ յամենայնի յաւիտեանս. ամէն։

Վ Էրոպին յաւելուած կրկին հեծուելեան ներին հանդէպ առ նոյն աղբրս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԽԳ.

Ա. Բնական կրթականութեան ամենափոքր հնարաւորութեամբ պատճառ կենաց անախտականաց, թագաւոր զօրաւոր երկնաւոր, տէր Յիսուս Քրիստոս, ասուած ամենեցուն իմանալեաց և տեսականաց. ահա դու ի յիս բան մարգարէին՝ որ ընդ ասելոյն՝ նոր կցորդութեան առ որ բարեզարդ դաշամբ այս բանի ընդ քեզ միութեան, լուսաւորեցայց կրկին ողջացեալ շնչով և մարմնով, ամենայնիւ կարող և անվանելի։

Բ. Որ ոչ կարօտանաս սպեղանեաց առ պատրաստութիւն պատանաց հոգեկան վիրաց, ոչ ժամանակի, ոչ միջնորդի, ոչ աւուրց երկարաձգութեան, ոչ փոփոխս մատուցանելոյ, ոչ հատման, ոչ խարման, ոչ սրագործութեան, բայց երկրաւորս դեղատութեան, առ որս միշտ է վրիպութիւն և ամենասխալ տարակուսութիւն։ Այլ քեզ արարչիդ հոգւոց և մարմնոց՝ ամենայն ինչ լուսաւորեալ է, ամենայն ինչ առաջի է, ամենայն ինչ գրեալ է, ամենայն ինչ դիւրին է, համայնն հնարաւոր է իմաստն գլխաւորեալ է, խոստումն լցեալ է, կատելն կատարեալ է, քո կտակն աւետա-

բան է, քո վճիռն ապատուութիւն է, քո մա-
սեանն շնորհ է։ Ոչ փակեալ ես ընդ օրինաց,
ոչ պարուսակեալ ես ընդ կանոնաւ, ոչ արգե-
լեալ ընդ նուազութեամբ, ոչ խոնարհեալ
ընդ հնազանդութեամբ, ոչ պարագրեալ
ընդ փոքրկութեամբ. ոչ չափեալ ես ընդ սահ-
մանաւ, ոչ վերեալ 'ի բարկութենէ, ոչ այ-
լայլեալ ինչ 'ի ցասմանէ, ոչ սխալեալ 'ի խըս-
տութենէ, ոչ ամբոխեալ 'ի խռովութենէ, ոչ
դղրդեալ յանդիսութենէ, ոչ փոփոխեալ
յողորմութենէ, ոչ պակասեալ 'ի բարձրութե-
նէ, ոչ լքեալ յայցելութենէ, ոչ ակարացեալ
'ի փրկութենէ։ Դու սկիզբն և լրումն ամենայ-
նի, և 'ի քէն է ամենայն. և քեզ փառք և եր-
կրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՍՊԷՆ ՅՈՒԼԻՍԱԾ ԿՐԷԷՆ ՀԵՅՈՒԼԵԱՆ ՆՈՐԷՆ ՀԱՅՈՑ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԼԵԱՆՑ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՍԷՆ ԽՈՍՔ ԸՆԴ ԱՍՊՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ ԽԳ.

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ անսահման, ծնաւնդ Աստուծոյ հարազատ անթարգմանելի, արարիչ բնաւին եղելոյ, Քրիստոս Թագաւոր, լոյս 'ի խաւարի սրտից մթացելոյց. ընդ մեզ լրմամբ եւ ընդ առաքչիդ խոկութեամբ, մերայնովս զքո յինոդ ծանուցանող հրաշապէս։ Այր քո

օրհնեալ երկնաւոր անձառ, որ առաքեայդ զքեզ 'ի վերուստ, ում փառակիցդեաս արարչութեամբ. այնքան հոգացաւ փրկութեան իմոյ տարապրեալ դերուոյ. մինչեւ զքեզ իսկ մատնեաց մարդկան։ Իսկ դու կարող գոլով 'ի վեր քան զվիշտս, զանտեսութեանն աւարտեալ խորհուրդ՝ հաճեցար ընդ պարտեցելու-մըս զմահուն ճաշակել բաժակ անթերի մարդկութեամբ և անպակաս աստուածութեամբ։ Եւ հոգիդ սուրբ կենդանարար՝ որպէս քո և հօր քոյ իսկակից, և համապատիւ էութեամբ ծնողիդ և ծնիցելոյդ։ Ամի Երրորդութիւն կատարեալ 'ի դիմաց երից անորոշելի հատուածոց անակիզն և անժամանակ, բնաւին բարերար, համայն կենդանարար, բոլորից խաղաղարար, ստեղծիչ գոյից և յօրինիչ ամենից, անքակութեամբ և միով բնութեամբ փառաւորեալ՝

Բ. Իսկ եթէ հայրն գթած երկնաւոր հզօր՝ մին յէութենէն՝ վասն մահապարտիս յանցանաց մատոյց զմիայնակ ծնունդդ յանքնին ծոցոյն, ոչ անխայեալ յորդիդ 'ի համապատիւդ և 'ի սիրելիդ, այլ կամաւ նուիրեաց մահու չարչարողացն զինու, ըստ մարգարէութեանն Օ՛սաքարիայ. վասն զի զարթնուլ սրոյն 'ի վերայ հովուին, և հարկանիլ նոյն ինքն հօտապետին և ցրուիլ ոչխարացն հօտին, որպէս օրինակն նուրբ նախագրին և ուխտադրութիւն խորանին և նուիրուն արեան սպանդին և առակ

խորհրդոյ աբրահամեան պատարագին, գիրկու-
թիւն թշուառացելոյս 'ի կամաց կեցուցչիդ
յառաջագոյն նկարագրեր։ Զոր արդ հիմ ասըտ-
միս անձն իմ կործանեալ՝ ոչ յասուածուստ
հնարաւորութեանց, այլ 'ի քումդ ինքնագործ
հակամիտութեանց, կամ ընդէ՞ր զիս խառնէս՝
յուսահատութեամբ սատանայականաւ զմիտս
հարեալ. յուսա Յ՚ուստուած, խոստովան լեր 'ներ-
մա, և նա հոգոյ վասն քո, ըստ դաւթեան
սաղմոսին, և այլ մարդարէի կենսախրախոյսն
բանի։

Գ. Իսկ յերանակ խնամարկելոյ հաստողին
'ի վերս է քոյն զսահման կշռութեան մտաց հը-
րեշտակաց և երկրակենաց. և եթէ բիւրս կրբ-
կնեսցի, ոչ լինի չափեալ. քանզի անբովան-
դակելոյն և բարերարելին է անճառելի։ Նա զի-
սին օրհնեալ զսին օրհնաբանեալ յերրորդա-
կան համադոյութենէ առաքեաց. իսկ նա 'ի
հաճութիւն կամաց առաքչին մեռաւ. և միւ-
սին ահաւոր՝ 'ի յերկուցն հաւանութիւն՝ մե-
ծաջան բաղձանաք մտրթէ։ Իսկ համաբարոյ մի-
ակամութեանն ցուցակ՝ առ 'ի զնոյն բարին ներ-
գործել, որպէս հոգին կենդանւոյն և բանն
բանականին, պայծառութիւն փառացն և կեր-
պարան էութեանն։ Զոր կեանան փոյթ, առ ո-
ղորմութիւնն սթափ, առ ձեռնկալութիւնն
պատրաստ, առ փրկութիւնն կազմ, առ ա-
ռատութիւնն յորդ, առ յաճախութիւնն զե-

զաւն, առ անբաւութիւնն լի, առ անհուաղութիւնն փարթամ, առ երկայնմտութիւնն ճոխ, առ անհատութիւնն բարձրեալ. մի Նոր բարդութիւն կատարեալ 'ի յանձանց երից, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վէրոպին յաւելուած ի Հիմն Հեծութեան Նորին Հսկողի առ Նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԻՆ.

Ա. Նի արդ յոյս բարեաց ունկեալ 'ի սրբոյն՝ անձն իմ կործանեալ, և գօտեաւն հաւատոց պնդեալ զերիկամանցդ երկակի մասունս զկրկնապչուոր խորհրդոցդ զյանկարանիդ գործարան, խոստովան լեր բարերարին Աստուծոյ՝ զմտացդ իբրեւ զգործոց, զխորհրդոցդ իբրեւ զլրութեանց, զանտեսիցն իբրեւ զյայտնելոց, զարտիդ ծածկութիւն իբրեւ զբարբառումն ձայնից, զակնարկութեանցդ իբրեւ զարդիւնակաց մեղանաց, զաղդել շրթանցդ իբրեւ 'ի գլուխ եղելոց չարի, զոտիցդ հետոց իբրեւ զպատուիրանաւն Աստուծոյ վազողաց, զձեռացդ ձգումն առ ցասումն իբրեւ 'ի հեղումն արեան գործողի, զծիծաղելն բնաւին իբրեւ զկամաւորական լքումն շնորհի, զերդմնականն՝ որ թէ 'ի հանդէպս թէ 'ի տարադէ-

պլս՝ իբր զգործակցութիւն խաբողին, զամբարշտաւանութիւնն իբր զհին կարծանիչ նախաստեղծին բարձրութեան. զարտին նեղութիւն իբրեւ զթերութիւն հաւատոց, զմեղկութիւնն իբրեւ զպարտութիւն զօրաւորին պնդութեան, զտրտունջն առ վտանգս կրիցն՝ իբր զուրացութիւն ուխտին որ առ Տէրն, զապաբասանութիւնն իբր զթոռն իմն անդթութեանն, զամբարհաւաճութիւնն իբր պէիւք առ վեհան գոռողութիւն, զհպարտութիւնն իբր զկամաւոր հարազատ գտողին չարեաց. զակամայիցն ընդ կամաւորացն, զբռնացելոցն ընդ հաւանականացն, զեկամտիցն ընդ բնաւորականացն, զանօրէնութիւնան ընդ սպասաւորութեանն, զփոքունան ընդ սատակագունիցն, զնուազունան ընդ յաղթիցն, զանճառիցն իմոց իբր զճառելեաց գիտողին, զանդրելոց փնտրողն՝ իբր զնկարելոց տեսողին 'ի յարձան մոգնեստիս վիմի, զթերթեւադունիցն առ իսիր մրոտաց՝ իբր զտուար ծաներութիւն բեռանց, ըստ ինդիր չափոյ ծածկելոցն՝ իբր զձշդով պահանջումն սատերն պակի 'ի բերանոյ կիտին կորիւնի չարեքդրամեան կշռութեամբն, զանդնդակնացն գործոց՝ իբր 'ի յանկնջս ատուծոյ արագ ժամանելոց։ Այսոսիկ յաճախեա կուտեա կրկին յանձնառութեամբ, վերատին պատմեալ սատանօր մեծաւ հեծութեամբ զչէոցն իբր զեղելոց, ընծայեալ Աստուծոյ զպարտութիւն

վանեցեալ անձինդ. զի ընկալցիս 'ի փոխատուէն զշնորհօք Թողութի պարտուց մեղաւորին, զոր Տէրն արդարացոյց և հրաշափառապէս հռչակեաց. ամենապատիկ ներբողիւ կրկնեալ զգովեստ զղջմանն քան զպարտաւանս մեղացն։

Բ. Խարդեա և դիզեա անձինդ մեղապարտի բամբասանս յոքունս՝ զքոյն խոհերս բաղմամանեայս, անձն իմ՝ կշռամբեալ յոքնախԹանդ բանիւ. զչարութիւնն, զանօրէնութիւնն, զվրիպութիւնն, զառ 'ի մարտին հանդիսէ փախուստն, զպարտութիւնն, զմոլեգնութիւնն, զամբարշտութիւնն, զապշութիւնն, զԹմբրութիւնն, զքունն արԹնական, զառ 'ի յընԹացսն զնիրհումն, զխորհուրդն օտարատի. զբանիցն նանրութիւն, զաղրութեանն հաճութիւն, զյամենալն 'ի նմին, զփափագելն Աստուծոյ ատելեացն, զաներկիւղութիւնն, զանամաստութիւնն, զանհարԹութիւնն, զԹերութիւնն, զԹիւրութիւնն, զաւծութիւնն, զձիւղութիւնն, զանկապ արձակումն, զծիծաղականան, զվրնջականան, զկատակերգականան, զգայԹակղականան, զպատրոյգականան, զանդէպ քաջութիւնան, զանյարմար մարտան, զառանց օրինի արիութիւնան, զխեղդմունս հոգւոյն. զտատանողականան, զերկչոտութիւնս, զբազմատեղնեան ճիւղս զրահեստականս, զանպատկառ փարաքմունան, զդժուութիւնան, զկըժդժութիւնան, զանդատ ատելութիւնան, զմար-

մանչմունն դիւրբմբռնողականս, զփոքունցն զանկշռութիւնս, զնոսումանցն զրժողութիւնս, զուխտից մոռացութիւնս, զնմանեացն այլակերպութիւն, զկեղծեացն քաղաքութիւն, զփառամոլութեանն մերսութիւն, զյօնից յաւակնութիւն, զապիրատութիւնն, զինքնասիրութիւնն, զնախագահից տենչութիւն, զհատուցանելն եղեռնականացն, զնոցին զանշահ աղճատանն, զվայրապար բերմունն, զընթացակցութիւնն խորամանկութեան բանսարկուին, զբանին սերմնակաթութիւն, ըղվանճառումն կենացն ընդ գնոց սատակմանն, զկորուստ աւանդիցն, զհայրենեացն ծախս, զկերպարանն ձգողական, զփոկով լծոց երինջոց անխզելի ըմբռնմամբ զանօրէնութիւնս, զյարաթամթաւ ազմաբնակութիւնս, զլքումն լաւացն, զընթադրութիւնս անկարծից, զկնի դարձին՝ առ նոյն դարձ դաժանական. զնորոգ մրատայն, զօտար խորհրդոցն. զանկայուն կամացն, զհաչման հոգագին, զէութիւն շնչոյն, զեւսն քան զսահման կանոնացն դրութեան՝ զիշխանականին զամենասիրուս բացարձակութիւն, և զոր չէ ճառելի և կամ գրելի և կամ պատմելի և կամ յերեսս դիմաց բերելի։

Գ. Լոյս արդ զիսիրդ բժշկութիւս, անձն իմ եղկելի, 'ի յայսքանեաց տիգաց խոցոտեալ, բարձեալ թողեալ այր մի տարագիր անողջանալի, լաւ մոլորեալն. քանզի մի 'ի վերա-

գրելոյդ բաւականապէս զօրէ սատակման, թող թէ այսքան դասք սպանողաց դժնէից դահճաց շուրջ պաշարողաց։ Անանուանդ զի ոչ այսու և եթ նմանագրութեամբ կշռի տարաց ցոյց տարժանեցելոյս, այլ զոր օրինակ անթիւ բազմութիւն կայտառաց կարճաց խայթողակա-նաց՝ 'ի ստորին մասունս ծայրից տունոյն զօր-հասական թոյնս բերելոց, և յաման մաշկե-ղէն արկեալ ամփոփել զելեյն շաւիղ կապարա-նին շրջափակութեամբ, ցուցանի արտա-քուստ բարիք, իսկ 'ի ներքուստ համբարք չարի և պահեստ կորստեան և կոյտ կսկծման և գործանեայք սատակման և մշակք մահու։ Արդ այսոքիկ են ամբարեալքն քոյ անօրէնու-թեան տաժանեայ թշուառապիրսն թոշակք, անձն իմ պարտական կրկին սատակման. որ կամաւորաբար ընկալար 'ի քեզ, զոր թշնամին սերմանեայ 'ի վերայ ցորենոյն՝ յագարակի աշ-խարհիս. ով այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծոյլ, բնաւին առեցեալ, սիրոզդ մտացդ ախորժ-մամբ ղլցեալսն ամենայն անառակութեամբ, եւ զոր Աստեալ ցուցանէ զթիւս բանիցն սարսափելեացն կշռամբոզաց, ասուստ սկը-սեալ մինչև 'ի կատար կանոնի այնր պայմանի, և որ հասեալ են, ասէ. յաստուծոյ իրաւան-ցըն վերայ, եթէ որք զայսպիսիսն գործեն եւ կամ կամակից են, արժանի են մահու։ Արդ ես ինձէն զիս ինքն պարտ վարկայ կրկին հա-

տուցման կորստեան սատակման 'ի մահ դա-
տապարտութեան. այլ անխոցեա յիս ողոր-
մութեամբ՝ բարեգութ, կենդանի, հզօր, կա-
մարար, կարող, հնարաւոր, օրհնեալ յաւի-
տեանս. ամէն։

Ալ էրոպին յաՀելոած կրկին հեծութիւնն Նորին հանդէ
առ Նոյն աղէրս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսէ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԽԶ.

Ա. Ա՛ՐԴ վերիպեալս ես յաւէտ, ամենա-
պատիժ, միշտ գժնեայ վայրենաբարոյ անձամբ
անձին մահու կշտամբիչ, արածողս զերամակս
զաղերս վայրագասունս խաղից արօտականաց
գարշութեան մեղաց 'նախատ վարձկանու-
թեանց. հովիւս տածողական զհօրանս ուլուցն
ամայաբնակաց 'ի վրանս հովուացն, ըստ երգոյն
երգոց առ իս առակին. որ ոչ իսկ ծանեայ զիս
երբեք գիտել, թէ յո՞վ և յո՞ր պատկեր, և վա-
սն ո՞ր գոյացայ։

Բ. Ա՛հա 'ի յոտս տանողականս կրողաց եր-
կուց միակցորդ խոհրդականաց, ըստ ձևոյ հր-
բեշտակի կառուցար, իբր 'ի թռիչս թևոց կրբ-
կնաբարձ բազկաց վերատանողաց յաշխարհն
հայրենական հայել. ով յիմար, զինարդ քեզէն
կորացար յերկիր, զաստեացս միշտ հոգացեալ

դիպուածս, ընդ ցիս անապատականս համա-
րեցար։ Իբր զՀրապ բազմաբերանեան 'ի յաշ-
տանակի մարմնիդ հաստեցաւ գլխոյդ բոլորու-
թիւն, զի և այսու 'ի յօրինակէն շնորհէ մի՛
օտարասցիս զԱստուած տեսանել, և զմնայա-
կանացն իմաստասիրել։ Անանականութեանն
յարգանօք կրկին ճոխացար, զի զյաղթանակ
բարեմասնութեանն որ առ քեզ եղեն՝ անար-
գելլեզուով խօսեացիս։ Զեռինդ հաստամբ
յարմարոստեան մատանցդ շառաւեղօք՝ զգործ-
նականացն անօրինել զոնտեսութիւն, իբր
կցորդ համայնեզութեամբ ամենաբաշխ աջոյն
Աստուծոյ՝ աստուած կոչեցար։ Արիւ հարիւ-
րոց և տասանց վեցից յօդիւք շաղկապեցար,
յարեալ 'ի քեզ ընդ նոսին 'ի նոյն և պատշա-
ճական մասունս չափոց ազդողականաց հինգ
զգայութեանց, զի մի՛ և երեւելիդ նիւթա-
կանութիւն քումդ տեսութեան՝ մասցդ դիտ-
ման անդատ եղիցի. զի սմանք ստուգքք են
և զօրաւորք, և այլք փոքունք են և պիտա-
նիք, կէսք կարծրակերտք և ազդողականք, են
և գաղտրականք և պատուականագոյնք, դար-
ձեալ կարեւորք և պատկառելիք։ Իսկ թարգ-
մանութիւնք սոցին տեսութեան 'ի քեզ են
նկարեալ իբր յարձանի անջնջականի, անձն իմ
եղկելի. որպէս զի և տարր ժամանակաց և
շարունակ հետեւման աւուրցն առ պակ ա-
մին, իբր կանոնաւ իւիք սահմանեալ մասամբքդ՝

անսխալ և անայլայլելի պահեցի.

Գ. Դարձեալ այլ օրինակ հոգեւորական, որ զսիրոյն յօգուած շաղկապէ 'ի մի առ եկեղեցի, քեռ խորհրդածի. իբր զի առանց բնաւից զուգամանութեանն կապակցեալ ըստ հաւանականաւ զմեհն ընդ փոքուն, վերասեալ է հատուածոյն անարատութիւն յանուն Քրիստոսի ժողովելոց. որպէս 'ի հատուածն և 'ի նուազութիւն մեոյ յանդամոց անարգացս պատուաստելոցս 'ի մարմնի, կրճատեալ իմն է յօրինուած կազմութեան մարմնոյ քում սենեկի զգայականի, և շրջեալ է ընտանութիւն պատկերին յանարգ փոփոխութիւն. Եւ արդ այսպիսեաք, և եւս բազմաք անզուգական հրաշակերտութեամբ եղական պատկեր Աստուծոյ՝ կշտամբեալ 'ի սպառ ոգի իմ գերի. և թէպէտ յառաջին նմանութենէն կողոպտեալ գըտար պատուիրանին յանցաւորութեամբ 'ի գըրախտին կենաց, այլ աւազանին լուսազարդ շնորհիւն զհոգւոյն փչումն առեալ, և նմանութիւն ես կերպարանին. և արդ ընդէր կորուսեր զփառան երկնաւորս, իբր նախաստեղծն երբեմն զվիճակն երկրաւոր Ադին դարաստանի. ընդէր փակեցեր քեզէն քեզ զերկին, և զվերելիցն դուռն աղխեցեր. ընդէր խառնեցեր ընդ ջրոյն մաքրութեան զախտ արտասուացդ տարժանութեան. ընդէր զլուացեալ ձորձ վերարկուին գարշելի գործովք զազրացուցեր. հիմ

զեղեալ հանդերձին մեղաց պատմուճան անա-
ռակութեամբ վարուք քեզ արկեր. ընդէր զտանո-
զացդ ոտից սրբութիւն ճանապարհաւն ժան-
դից աղտեղեցեր. ընդէր կրկնեցեր իրաւադա-
տին զուխտազանցութիւն հին պատուիրանին.
ընդէր մերժեցար 'ի պաղոյն շնորհաց, իբր զԱ-
դամ 'ի ծառոյն կենաց. ընդէր նենգեցեր քե-
զէն քո կամաւ զանուտուեր յուսոյն յարակայու-
թիւն. ընդէր պատկառանք անհամարձակելիք
քոյին դիմացդ նպաստեցեր. ընդէր զինեցար
ընդդէմ քո ներհակ, ով ընդունարան խելա-
գարութեան. ընդէր որսացար 'ի ծուղակ մա-
հու՝ թողեալ զարահետն վստահութեան. ըն-
դէր կարթիւ պատրանաց ածար՝ հաղորդդ մար-
մնոյ կենդանարարին։ Ա.յլ վերատին յուսա-
ցեալ 'ի նա կարդա նմա, ապաւինելոյս քաւիչ,
նորոգիչ, փրկիչ, կեցուցիչ և կենդանարար, ողոր-
մած, խնամող, մարդասէր և անոխակալ բազ-
մապութ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վ էրոյին յ-ելը-ած կրկին հեծ-ութեան նորին հանդէպ
-- նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի էրոյ ոդոյ խօսք ընդ Աստ-ծոյ։

ԲԱՆ ԽԷ.

Ա. Եւ արդ զինչ գոյ ասել ամաչեցելոյս
յերեսաց մեծիդ ահաւորութենէ, բայց եթէ

համբանալ և հողՙի բերան եղեալ լռել ՙի սրտի, ըստ մարգարէութեանն խրատու, ահա ՙի բարեայն կարկառեալ ՙի յոյս։ Իսկ եթէ զփականս շարժողութեան շրթանցս բացից բռնադատեցից խօսել կամեցեալ, դարձեալ զնոյն ձայն կրկնական եղերերգութեան լալեաց բազմութեան խէթ մտացս յառաջադրէ։

Բ. Զոր արդ ողբակից մեծ մեղաւորին անօրինեցելոյ կամաւ առ ՙի մահ՝ զնորին դոչումն երկրորդեցից և ես ընդ նմին. մեղայ տէր մեղայ, և անօրէնութեանց իմոց ինձէն վկայեմ։ Հիւսեալ ընդ նմին զբանս յիսներորդի սաղմոսին, անթիւս գրեմ զպարտուցս սակ անձինս մեղանաց՝ քան զհիւղ երկրի հողմահոս փոշւոյ ընդ օդս ամենայն տարածեցելոյ։

Գ. Մեղայ յերկինս և առաջի քոյ, ընդ առնառակ որդւոյն պատկառեցելոյ հայրենի գրթոյդ վերստին դարձեալ թախանձ արկանեմ. զողորմելին ձայն աղերսանաց արտօսրածին ողբովք գոչման ՙի տխուր դէմս մատուցեալ առաջի քո տարածանեմ, հայր գթութեանց, Ստուած բոլորից, չեմ արժանի կոչիլ և ոչ բնաւին առ այս անուանիլ, ոչ միայն որդի, այլ և անպիտան ապաբան վարձկան։ Ընկալ ըզսովեալս տարապրական, պարտական ՀՀնասուց. և զցաւ քաղցոյս լկանաց նեղելոյս նուաղեցելոյս՝ կենաց քո հացիւդ բժշկեսցես։ Լեր ընդ առաջ քո ողորմութեամբդ ՙի սկզբնաւորս ա-

պաւինութեան. զգեցո, գթած և անսխալել, անօրինեալս մեղապարտի զնախակապուտ հանդերձին ծածկոյթ. աւանդակրոյս ձեռացս աղաչեալ մեղօք՝ զկնիք մատանւոյն հաւատարմակութեան ամենառատ կամօք մատուցես. ըզգարշապարտացս թշուառութիւն մերկութեան ոտիցս՝ պատապարութեամբ աւետարանական ամրաւերարկու օդիցս կոշկաց 'ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուցես։ Զուարակդ պարարակի եղինդ երկնայնոյ, որ է միածին որդիդ քո օրհնեալ իսկապէս մարդասիրութեամբ, կարօտելոյս բարեաց նուիրեա. որ մատուցեալ միշտ և անպակաս մնայ 'ի լրութեան յարակայ ղենեալ 'ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անարատութեամբ, բոլոր յամենեսին և բնաւ յամենայնում, էութեամբ յերկինս եւ իսկութեամբ 'ի տարին, անենաւաղ մարդկութեամբ և անթերի աստուածութեամբ. փչրեալ և բաշխի 'ի մատունս անհատս, զի զհամայնն հաւաքեսցէ առ 'ի նոյն մարմին իւրում գլխոյ. քեզ փառք ընդ նմին, հայր ողորմութեան. յաւիտեանս. ամէն։

Վ էրսպին յաՀելաՀ կրկին հեծՀրիեան Հողին հսկողք առ Հոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէ իսուտ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԽԸ։

Ա. ԲԱՐՁՐԵԱԼ, հզօր, անսկիզբն, անեղ, անքննելի, անհիրհելի ակնդ նկատող, ծնող անքնին փառաց միածնիդ. իրաւացուցես զիմս ողորմութիւն հերքեցելոյս ընդունելութեան առ երկնայինս և առ երկրաւորս։ Տնեա զկեալս կորուսելոյս վերնականացն պարերգութեամբ. աւետարանեա բանիւդ օրհնութեան զկենդանութիւն իմ մահացելոյս. ըզբարեբաստութիւն կամացդ յայտնեա, գովեալ բոլորից գոյից եղելոց. ստայիր անուն քեզ անձառ և ինձ թշուառիս նորոգ փրկութիւն. կորուսցես զգիր մուրհակի մեղուցելոյս ամբաստանութեան. զվճիռ հոգւոյս մահու ջրեսցես կայլակօք արեան որդւոյդ սիրելւոյ. վստահութիւն փրկութեան բարեաց արեամբ Քրիստոսի քո նկարեսցես. ցոյց զքանչելիս քո բարեգթութեանդ 'ի ճաշ հարսանեաց քում հարազատի։ Մի փակեսցես դիմելոյս առ քեզ ողորմագաստ սրահի կենացդ յարկի. մի տրոհեսցես 'ի բազմականացդ, և 'ի բարեացդ քո զբաղեսցես. մի պահեսցես 'ի գանձարանիդ զնիւթեալ իմ պարտուցս անօրէնութիւն. մի կնքես-

ցես 'ի քսակ բարեացդ զզաղրութեանց իմոց գարշութիւն. մի երկարս ինձ զվէր մեղացս 'ի յախտալից մարմնիս ծածկեացես. մի զփտութիւն նեխութեան ցաւոցս ինձ տնկակից մահու մնացուցես. այլ բարձ բանիւ քոյդ ողորմութեան զժանտութիւնն ապականարար, որպէս զի զատեալ 'ի հիւծմանց ախտից՝ առողջութեանն պատրաստեցայց. հնարաւորեա, գթութեանցդ հայր, մեծ խոցուածոյս զօրեղ ապեղանիս, կարևոր կործանմանս՝ բարի այցելութիւնս։ Օ՛ի քո եմ, տէր ոգեսէր, թէ և առ մի նուազ բիւրս մեղիցեմ, բայց ոչ գրեցայց համայն մեղուցեալ, տուիչ կենաց իմոց բարերար, 'ի շնորհ պարգեւաց կենաց քոց ապաւինեալ. զի ճանաչելդ գքեզ բովանդակ արդարութիւն է, և գիտել զզօրութիւնդ քո՝ արմատ անմահութեան, որպէս և կանխաւ իսկ գրեաց իմաստուն. և դարձեալ՝ տիրելդ քո, ասէ, ամենեցուն, խնայել տայ քեզ յամենայն. և դարձեալ, մատ է քեզ յորժամ և կամիս՝ կարող ես դատանել։

Բ. Ա՛յս Սողոմոնի յուսոյ աղերսանք իմոյս առեալ տիպ. քանզի ոչ այլ ոք բաղմամեղ որքան զնա ինձ զուգաշաւիղ. երբեմն որդի, ապա ատելի. երբեմն միջնորդ խաղաղութեան Ա՛ստուծոյ ժողովրդեանն, և յետոյ խորոց որոշման բաղում խռովութեան. երբեմն օրէնք կենաց կացեալ, և յետոյ մուրհակ մահու հաս-

տատեալ. զերկնաւորին պաշտօն ընդունեալ. և զօտարին անուն ծանուցեալ։ Ընդատճառ օգտող, անկարօտ ղրկող, անսովելի գող, գըրգեալ տրտնջող, փարիսեցեալ փախստական, սեղանանենգ սարսուցեալ, անպատասխանի վեհասպարտ, քաղցրանոյշ հայհոյիչ, զաւակ հայրատեաց, կուսակարանացն մատնիչ, Սովսէսի չարաբարոյ, մոռացող երախտեացն, իմաստուն սըխալական, ամենագէտ յանցաւոր, ամենապարտ զղջացեալ, տարակուսեալ աշխատող, աղաչաւոր կուսապաշտեալ. յամրային դարձաւոր, կեղակարծ ընկալեալ, կասկածաւոր հաշտութիւն. յապոյս յիշատակ. յերկբայս փրկութիւն, չաւատալի գիւտ, 'ի մատնէ մնացուած, խարդաւանեալ գերի. կիսակուսուր պրծեալ, կամաւոր անձնամատն, տմարդի յղփացեալ, բազմավրէպ հանճարեղ։ Ի յընթացս բանից երկեակ որոշմանց՝ ամենայն ուրեք բանս արկեալ ողբոց եւ ձաղանաց, մեծ պարսաւ և փոքր գովեստ՝ իբր 'ի վերայ ինքնապրաւ կորստականի, երգիծանութիւն խառնեալ ընդ աշխար. բան նորա թելադիր բարդաւաճութեան ամենայն հասակի, և խոտորումն նորին 'ի շրթունս բնաւից թառանչ թախծութեան ողբմելիս իմն ազդեալ։

Գ. Զարմանամ վհատիմ տարակուսեալ ապշութեամբ. զի թէ նա այնքան գթեաց, ինձ զի՞նչ պատահեցէ. զիարդ անկաւ ամբարձեալն, զիարդ սատանեցաւ հաստատեալն, զի-

ամրդ կործանեցաւ կառուցեալն, թէր օտարա-
ցաւ ծանուցեալն, զիմրդ զակատեցաւ զաւա-
կին ընտրութեան, զիմրդ սրացաւ մերձաւորն,
զիմրդ աղօտացաւ փայլեցեալն, զիմրդ պա-
տանդեցաւ ազատեալն, զիմրդ անօրինեցաւ
ուսուցիչն, զիմրդ նուազեցաւ հռչակեալն,
զիմրդ անարգեցաւ փառաւորն, զիմրդ փոքր-
կացաւ մեծատունն, զիմրդ ամբարշտեցաւ քա-
րեպաշտն, զիմրդ ամբարհաւաճեցաւ ընտրեալն,
զիմրդ ունայնացաւ պատարուն, զիմրդ կրտ-
րեաց զուխտն որ ընդ բարձրելոյն։ Պատկա-
ռեմ ասել. թէ և ընդ սանդարամետականին
կապեցաւ. զի՞ կայր նորա և կա՞ց, ուստի՞ սէրն
ընդ պատկերաց, վասն էր կամքն ընդ խորա-
նաց. զիմրդ ոչ յիշեցաւ յանդիմանութիւնն
Սամուէլի առ Սաւուղ եղեալ. հմայք, ասէ,
մեղք են, և ցաւս և աշխատութիւն ածէ թե-
բասի 'ի վերայ. զիմրդ ոչ հայրենի յանդիմա-
նութիւնն, կուռք, ասէ, հեթանոսաց՝ դեւք
և անշունչք են, և նման նոցա լիցին պաշտօ-
նեայք նոցա։ Տէր միայն ածէր զնոսա, Սով-
սէս նախագրեալ յառաջաձայն ձաղանօք սաս-
տիկս իմն ամբաստանէ. ոչ էր ընդ նոսա, ասէ,
աստուածս օտարոտիս զոր ոչ ճանաչէին հարք
նոցա։ Որ է մահամատոյց այլազնեայ արձանն
Փագովրայ. ո՞ր ոգեղն և անպանծալին սիդո-
նացւոց իգական ամենանզով ձուլածոյն. ո՞ր
կանացի կերպին անպրելին խոյատառակութիւն

զաղիր տեսակին, որով ամօթոյ մարգարէքն զա-
նասնօրէն գիմեցու�մն անխտրաբար յանուն չա-
բութեան անժուժկալ գիւին անասուածա-
բար ձօնեալ մղէին։ Տարաւ զէութիւն բա-
րեբաստութեանն՝ որ զնախնին որսաց 'ի կո-
բուստ, յաղթեաց մեծութիւնն իմաստից ա-
ռաւելութեան, գերեաց գոռոզութիւնն, յի-
մարեցոյց փափկութիւնն, վանեաց արծաթն
ծառայեցուցիչ, յոգի դատեցաւ զայրն տօնելի
հին զէնն կործանողին, 'ի գրկայն Աստուծոյ
հանեալ՝ 'ի յոտս ստամբակին գթեցոյց, մեռ ոյց
մեղկութիւնն, թմբրեցոյց ծուլութիւնն, ար-
բեցոյց շուայտութիւնն։ Եվ գիւրապատիր
մարմին երկրածին, ոսկիք ձայնարկութեամբք
զքեզ տաղեցից. քանզի ոչ տիրապէս առ նա
հանդիպի ընդդիմաբանութիւնս, այլ ամենից
սխալողաց՝ կամաւ վրիպելոց. վասն զի նոքաւ է
իմանալի, թէ անիրաւ է պարծել յիմաստս մար-
մնոյ, եթէ ոչ աստուծով դատեալ ընտրեսցի.
որ զի թէ առ այս պայմանի յիմար ոք իցէ, և
'ի հաստոյնն կամս յուսասցի, ոչ եւս 'ի նորայոց
անտի ինչ կրեսցէ։

Դ. Այլ քանզի սասոիկս և քստմնելիս ու-
նի Սողոմոն զդարձին իւրոյ յիշատակարան ինք-
նապարսաւն կշտամբութեամբ, իբր մեռեալ
իսկապէս համայն աշխարհիս անձնասիրութեան.
զոր եթէ զիսկն ոք նկատեսցէ, ունայնութեամբ-
քրն է իմանալի. այլ և 'ի մատեանս քահանա-

յիցն և 'ի գիրս Աբիայ սիլոնացւոյ, յորում ըզ-
փոյթն իւրում ընթացիցն սրտասուելիս իմն յե-
ղանակէ. զուր ջան, անօգուտ վաստակ, ան-
ժիտ հեռեւումն, անշահ արշաւանք, անկայուն
երկք, օտարին իմաստք, ոչընչից հոլովք, բամ-
բասելի բերք, անյարմար վարկածք, անուսի սեր-
մանիք, աւազափուլ շինուածք, ապականացու
ստացուածք, քամահանաց ասժանմունք, ինք-
նամարտ կռիւ, ընդ ոգւոյ իւրում դատ, ըն-
դունայնաթոյ քիրան, ինասակար փափաք, կո-
րստական շաւիղ, վրիպակ ճանապարհ, կործա-
նական կրթութիւնք, մոլորապատիր վարժու-
թիւնք, հանապազասխալ տեսութիւն, ակնա-
յայրատ պչրութիւն, պոռնկակերպ կերպա-
րան, ախտաբորբոք նիւթ, դժնատեսիլ գոյն,
յոգնատխուր գեղ, յոլովամեղծ ծուխ, շա-
գի ցնդելի, վաճառ մերձ 'ի յառ, տաղաւար
քակտելի, ընդվայր աղաղակ, անպատճառա-
ւոր ծաղր, արհամարհելի ասպարէզ, անձնա-
վաճառ գերի, սատակչական ելք, անասուած
մոռածմունք, սոայօդ ճառ, պայրացուցանող ըն-
թոյգք, եպերանաց խնբիծք, խելագարութեան
խնդիր, ամօթանաց ցոյց, խայտառականաց յայտ-
նութիւնք, առակ ապառնեացն, ապաշաւա-
նաց գործ, ըմպահկանաց պատմութիւն, հեղ-
գացելոց օրինակ, խորխորատ ծածուկ, սրս
խաւարային, մահագուշակ վիհ, անյատակելի
անդունդք, ուղեկցութիւն սպանողաց, յիմա-

թութեան բարբաջմունք, դարանակալաց վայր, խարխուլ յարկ, շինուած սասանեալ, կամուրջ խախտեցեալ, երեւոյթ փախչելի, խաբող շաղքորթ, անոպայ մատնիչ, ընդդէմ բարձրելոյն հակառակութիւն։ Օ՜այս ամենայն մատուցս բանից խոստովանական կանոնադրութիւն 'ի սիրոս բնաւից նախասերմանեաց Յողովրդս կանոնադիր դարձելոց զղջման, որպէս զի մի պարծեսցի ոք 'ի մարդկանէ բամբասաւորօք զինուորեալ նետիւք՝ զանձն և զընկերն խոցոտելով. քանզի կռապարիշտ է քաղով ծածկեալն, որ ընկերպարանն միայն ունի, և զոչ ախորժելիս բաւեղջին կատարէ։

Ե. Այս արդ նա որ ոչ այնքան մեղաւորքան զղջացաւ, մի 'ի սպառ պախարակեսցի. այլ յիշեսցի այրն այն 'ի բարի, իբրեւ զհիմն յուսադրութեան 'ի տերունի ոսան դիմելոց, յորժամ հոգւոյն էջ յայցելութիւն աստուածութեամբն անբաժանելեաւ՝ կենդանապարծել զանդ խոստովանեալն. զոր մեռեալքն ահա կենդանեացս անտարակոյս բերին աւետիս։ Ընդ որում մաղթեալ իմ պարտաւորի՝ իմաստութեանն ոչ ժամանելոյ, 'ի մեղանացն մատն կարգեալ, բարեբանեալ մեծիդ պաղատիմ. լից ընդնուազդ իմ բանագրութիւն 'ի յերկնային հանճարեղութիւն. Նիւթեսցին ներկայիս հայցմունք 'ի բարգաւաճին յարգաւորութիւն 'ի գերաշխարան աբքային աղերս. այցելութիւն

խնդրոյս դիցի քո ընտրեցեալ վեհ ազգայորդ-
ւոյն, զոր միածնիդ օրինակեցեր։ Յարեանն
կցորդութենէ զքո փառակիցդ ճաշակեցաք.
տուր փրկութիւն քոյոյ ծառային, ամենահնար,
զօրեղ, ահաւոր, 'ի ստեղծողիդ փառս աճե-
ցուցեալ զանքաւելի մեղացն ջնջումն։ Յիշա-
տակաւ խորհրդոց բարեաց՝ ընդ ողորմելան
նորոգեսցես. որ ամենահամ ախորժաճաշակ
բազմապատճոյճ առակագրութք զաստուածուիդ
քո քարոզեալ 'ի մատեան լուսազարդ կտակի, ե-
կեղեցւոյ ընծայեաց հետս բարութեան՝ խոս-
տովանութեամբ մատչել առ քեզ, Հայր։ Բան-
զի ոչ հեռի յողորմութենէ առ այս ցոյց բանի
է իմանալի, թէ անյուսութեանն կաթուած
չէր անկեալ 'ի յեռանդն որսին ըղձից, որ ըղ-
ձեալ զղջմանն փոքր ինչ կասեաց։

Զ. Այդ 'ի յուշ բերեալ զոր 'ի քեզ անձառելի բարեմասնութիւնք, զգթութիւն քո ողջունեսցես. որով զկոշկոճեալն 'ի բազում դարուց՝ բամբասանաց քարաձգութեամբ, ե-
ղանութեան վերսրժանացս. որ յոքնահոսան արտասուաց ելիւք զմէջ յատակի յարկին հե-
ղեղեալ սպարանիցն իւր խրախճանութեան՝ սատակակոկիծն սպաշաւանօք, հօրն կրիցն գե-
ղապանցեաց ողորմելի ոգւոյն հեծութեամբ. զոր 'ի յաչաց բանիդ քո արտօսր՝ առ որ մերսվս 'ի յիւրն ախտակրեաց. երկայնամիտդ ներողու-
թեամբ միացուցեալ խառնեսցես, գթած. և

զանյարմարն առ նա կարծեցեալ զսաղմոսին բա-
բերանութիւն, ՝ի փառս էակցի որդւոյդ կլն-
քելով՝ նովաւ կեցուսցես զնա քաղցրութեամբ
ընդ աղքատս ժողովրդոց։ Օ՛այս պուեսիկոս
ամն բարեշնորհ արդահատեր ընդ Սողոմոնի,
ամենայնիւ վարձս վարկուցեալ համակցորդ
զուգաձայնութեամբ՝ իբր կենդանեօք նովաւ
ընդ նմին վասն նորին աղերսել առ քեզ, զոր
յաւելուած կարգիդ տնտեսէ։ Բանզի և Օս-
տացւոյն ՝ի նմանէ ստեղծեալն բազմահրաշա-
ւորն մարգարէաձառն պատմագրութիւն աս-
տուածութեանն արդարացուցիչ՝ զՍողոմոն ո-
զորմեալ կարդէ. որ զի անպարտաւ է աղօթե-
լոն, քան չարաբանելն վասն նորին։

Է. Օ՛որ և ես մաղթեմ մեծ վստահութիւ՝
նմանակից այսր հեծութեան՝ և զիմս ընդ նմին
ընծայել գոչումն. զի թէ կորուսցես զմեզ դա-
տեալ ըստ գործոց, ոչ պակասին փառք քո, զի
իրաւամբք քս ճանաչիս. իսկ եթէ գտցես, այն-
քան բարձրանաս, որքան մեծութեանդ քում
վայել է. քանզի յաւէտ օրհնաբանելի ես դու
երկրորդաւս ողորմածութեամբ, քան նախահը-
րամանն ատատկութեամբն։ Դարձիր տէր, դար-
ձիր քաղցրութեամբ ՝ի խնամս դթութեան ձրի
եւ ամենաւատ պարգեւօք սիրոյ մխիթարել
յաւէտ զտրտմեալքս համաշաւիղ տագնապու-
տապոյ տոչորման անբժշկականի։ Զեռն եդեալ
փրկութեան նորոգեսցես վերատին, քաւեալ և

պատսպարեալ 'ի մեղսակործանս խորտակմանէ։ Եւ քեզ միայնոյ սկզբանդ և անսկզբանդ, ընդ սկզբանդ և սկզբնաւորիդ սկզբանց՝ սուրբ Երրորդութեանդ եւ միում աստուածութեանդ փառք և իշխանութիւն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ էրսպէն յաՀելոյծ կրկին հեծՀրեան նորին հսկողի սա նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց պոռից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ՌԱՆ ԽԹ.

Ա. Եւ արդ մի տիրեսցեն անօրէնութիւնք քում պատկերիս կայսերականի տրքայութեանդ վերնում. Աստուած բոլորից լուսոյ. մի կապտեսցէ գոռոզն ապստամբ զղարդ փչմանդ շնորհի 'ի քո ստեղծեալս կերպէ. մի թագաւորեսցէ մեղքն խափանեալ՝ մարմնոյս մահացուի առ 'ի գրաւել զիս 'ի նոյն։ Զկիր իմ թագաւոր առ իշխել շնչոյս բաց 'ի քէն, Քրիստոս, որ անբռնադատ հնազանդեցուցանես ընծայն քաղցրութեան, որ բառնաս զկարիս մեղաց ամենակալելդ բանիւ, որ արեամբդ քո ստացար և մարմնովդ կերակրեցեր. որ կարգեալ սահմանեցեր ուխտ կենաց անփոխադրելի. որ յոգի քո կլանքեալ կցորդ քեզ գրելով, հօր քում մատուցեր ժառանգակցապէս. որ յանուն զենման միշտ

յիշատակաւ քո չարչարանաց առ նոյն բարերար աղօթել համարձակեցեր, ստեղծիչ ամենից և կեանք։ Դու ես Աստուած ամենայն հոգւոց, որ մեծացուցեր զայս տուրս շնորհաց քան զամենայն գործոց քո հրաշս. ոչ զերկինս իւրովքն զարդուք և հրեշտակացն պայծառութեամբք, ոչ զերկիրս և զմարդկութիւնս և որ առ սոսա են զարմանութիւնք, ոչ զսահման լայնութեան ծովու և որ 'ի նմա են եղելութիւնք, ոչ զանդունդս աղխիւքն հանդերձ՝ եւ որ 'ի նմա են անբաւութիւնք, ոչ բարձրացար յօրինմամբ այսքանեօք վեհիւք՝ որչափ առ իմն կարեկցութիւն, յասելն քո սուրբ մարգարէին՝ քաղցրութեանց յուսոյ բարութիւն, ոմ է Աստուած իբրեւ զիս կարող թաղուլ միշտ զմեզս և ջնջել զանօրէնութիւնս։ Ահա արդ ինկեալ են բանք քո. ողորմած, եւ խոստովանեալ բարերարութիւնք, փառաւորեալ խորք խորհրդոցդ, եւ երկրպագեալ զեղմունք շնորհացդ։

Բ. Արդարեւ ոչ ոք բաւէ յէից թարգմանել խօսիւք նիւթական լեզուի 'ի մասանց այսր քումդ գթութեանց զոր առ իս ցուցար, յօրինիչ. քանզի և մեծ իսկ է զօրութիւն՝ ըստ հնացեալն անդրէն նորոգել ըստ առաջնումն պայծառութեան, քան յանդոյից ստեղծագործել։ Այլ զի ոչ է քո տկարութիւն, որ զօրութիւնդ ես ամենայնի, առ որ բան քո միայն աղդեալ՝ զլրութիւն գործոցն գլխաւորէ, ահա

յարիցես փառաւոր լինել, բարեգործ, Ի բաց
տացուածս այս կրկին անյուսալի փրկութեա-
նըս. զի իրաւամբք ուխտի բարձրասցի հաս-
տատուն եղեալ մեծապէս օրհնաբան աւետեաց
քս ձայն Ի քաւելոյդ շնորհ ծանուցեալ, ողոր-
մութեան լուսովդ ուղերձեալ, քան Ի ճանա-
պարհ ստեղծանելոյն։ Զ. Ի առ մինն արարիչ
միայն ճանաչիս, իսկ առ միւսն՝ առաջնով կոչ-
մամբն և երախտաւոր. ընդ կերպացուցանելոյն
և քաւիչ, ընդ նորոգելոյն և բարերար, ընդ
հաստատելոյն և ողորմած, ընդ կազմելոյն և հը-
նարաւոր, ընդ յօրինելոյն և հեզ, ընդ նկարագրե-
լոյն՝ ամենազօր. ընդ առաջնորդելոյն և լոյս,
ընդ տածելոյն՝ հովիւ, ընդ դարմանելոյն՝ խնա-
միչ, ընդ ողջ պահելոյն՝ բժիշկ, ընդ ձեռնկա-
լութեանն՝ զօրավար, ընդ անպարտութեանն՝
թագաւոր, ընդ արարչութեանն՝ քաղցր, ընդ
ամենատուր պարգեւացն՝ առատ, ընդ միշտ
անսալոյն՝ ներող, ընդ ոչ բարկանալոյն՝ անսխա-
կալ. ընդ կարեցոյս վշտակցելոյն՝ ծածկագէտ,
ընդ յանձանձելոյ գթոցն՝ ապաւէն, ընդ գե-
ղունակ գործոյն՝ Ստուած, ընդ անսպառ բա-
րութեանն՝ օրհնեալ յամենայնի։

Դ. Ընդ որպէս ստեղծեր մինչ ոչն իսկ էի,
և ծանուցար ինձ գոյացուցիչ, և այժմ զհոգի
մաղթողիս մարմնոյս տաղաւարաւ յարդարեա
անդրէն վերստին յանարատութիւն մաքուր
սրբութեան նախնի լինելութեանն, զի բազմաս-

ցի առաւել աճեցուն եղեալ յաճախ տու-
չութիւն անսահմանելի քոյդ պքանչելեաց նո-
րոգ ներկայիս՝ քան զանցելոց հնոցն սասուերա-
կանաց։ Եւ ընդ ճառելոյս զմիւս մեղայս՝ որ-
քան մտացս թեւս ընթանայ զանբերելիսն յի-
շատակել, արդարացայց յանուն քո հզօր. և
'ի պատմելս ինձէն զանձին իմոյ բիծ, և դու
թողցես զամբարշտութիւն բազում մեղանաց
խոստովանելոյս, հզօր, ծածկատես, ամենաիմաց
կիչ. զի մի ծայրագոյն լրութեամբ աւեստայս,
դարձեալ նախնումն կարօտացայց՝ երանելով
սաղմոսիւն զչնորհօք փրկեալսն մկրտութեամբ
բըն. և փշովք մեղայ յոգի խոցոտեալ, ձեռն
քո մխեցի յիս առաւելապէս այժմէն վերատին,
ծանրս առնելով զբեռն պարտեալս քան զքաղ-
ցրութիւն պարգևացդ, այլ ազատեա զիս օրհ-
նաբանեալ հոգւովդ որբով, աղաչեմ զքեզ՝ տէր
ամենայնի, յօրինեաց մեղացն և մահու։ Բաւ
լիցի թէ անկցի ընդ տկարութեամբ սահմա-
նաւ ճշմարտութեանդ ծագումն խրբեւ զգը-
ըսոյն օրինակ. քանզի ուր քաւութիւն է թա-
գաւորեալ՝ վտարեալ են մեղք, և 'ի խրախոյս
կենդանի բանիդ՝ ոչ է յուսահատութիւն, եւ
ամբարձեալ քոյոցդ շնորհաց՝ հալածեալ են
պարտիքն, եւ մերձ գոլով ձեռինդ Աստուծոյ՝
ոչ գոյ անհնարութիւն, այլ ամենեւին լուսա-
ւորութիւն, բովանդակապէս զօրութիւն, ան-
պարտելի կարողութիւն։ Բո է փրկութիւն,

կենդանութիւն, նորոգութիւն, ողորմութիւն, միանգամայն և քաղցրութիւն, արքայութիւն, անեղծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծուիեան նորին հայրն առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի Խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Ա.

Ա. ԱՅԼ արդ քանզի որպէս ոչ է առանց Քրիստոսի ոգւոյ փրկութիւն, և ոչ առանց տեսման աչաց՝ առ լոյս ղուարձութիւն, և կամ առանց արուսեկին նշուլից արեւու երբէք քաղցրութիւն, այսպէս և ոչ առանց խոստովանութեան ծածկութիւց և սոգտանաց անձին քաւութիւն։ Զի զինչ օգուտ է քեզ մաքրութիւնդ, եթէ ընդ փարիսեցւոյն դատեսցիս. և կամ զինչ վնասեսցեն զիս պարտիքս, եթէ ընդ մաքսաւորին գովեցայց. և կամ ո՞ր ասի պարսաւեալ մարդարէն Յովել՝ երիցս կրկնելով զանձինն եղկութիւն. և կամ զի՞ գուցէ որբոյն դատաստան առ Ի յիշատակ աւուրն մեծի. և կամ թէր արդեօք անմաքուր իմացի շրթամբք Նասայի հեռին Ի գործոց տանն Իսրայելի. և զիարդ Աստուած պարտաւոր պաշտի աղամեան մարմնովն՝ իմոյս կարեկցեալ յանցաւորապէս առ հայր աղօթել. եւ կամ յո՞ր

թարգմանի առաջ առակին, թէ սիրտ իմաստնոյն 'ի տան սգոյ, և սիրտ անմտին 'ի տան ուրախութեան։ Զի որ զսխալելն Ադամայ անձին իւրում ոչ գրեացէ, և զմեղս ամենից ինքեան ոչ հաստատեացի, իբր երջանիկն արքայից զհարցն, կորոյս զիւրն արդարութիւն՝ որպէս անախտակիր գոլ բնութեանս. և ոչ բերկրի սիրտ առ զուարթութիւն երեսաց աւետեաց յուսոյն, ըստ ասացելոյն՝ եթէ ոչ յառաքելոյն Քրիստոսի ուսեալ՝ ամենայնիւ ահա ըստ Աստուծոյ տրամեսցի։

Բ. Արդ ըղձալի է ինձ յաւէտ աստանօր խրատն հին՝ նորոգ ընկալեալ՝ հոգեւոր հանճարեղին, զոր տէրն իսկ երկրորդեաց, երթալ նստել ոչ յառաջին բարձին հպարտից ընդ ամբարշտացն նանրախորհուրդ ժողովելոց, ուստի Դաւիթ և Յրեմիա ուխտիւ կանոնի սահման հաստատեալ հրաժարեցուցին. այլ ընդ զբաղ ջացեալսն սրտիւ պատկառեալսն մեղաք՝ և 'ի դատաստանաց մեծին պակուցեալ ահիւ հաստուցմանն, յետնոցն հաւասարեալ աստէն 'ի յերկրի կամաւ խոնարհութեան, ուստի բարձրեալն Աստուած պարարեալ բերկրի. որով ընդ նախադասեալսն 'ի բազմականսն երանութեան համարձակեցայց, թէ՛ ես և թէ նա հետեւեալ սովիմբ։ Զի որ զերծեալ 'ի բամբասանաց բանի մարգարէին, որ 'ի վէս ոմանս ակնարկի. մի՛ յիս, ասէ, մերձենար. մաքուր եմ, և ոչ զիս

տեսանիցէ։ Ա.Յ զանկշիռն խոնարհութիւն երջանկին Դաւթի ինձ նպաստ առեալ ասել ընդ նմին. Եւ իբրեւ զանազանն համարեցայ հերքեալ ի զգայութենէ, և հասին չարիք ինձ շուրջանակի. և նեխեցան և փտեցան վէրք իմ ի յանզգամիս անբժշկութիւն. և զայլոց ոմանց ընտրելոց ի Ա.սորեստանի զկամաւորն կշռամբ բութիւն մեղապարտութեան անձանցն անաբատից. ընդ որս և զԱ.զրի մեծի քահանայի զասելն՝ Եւ ինձէն առեալ բարբառիմ, թէ և ոչ զերեսս բաւական խղեմ համբառնալ ի վերս առ քեզ Ա.ստուած։

Գ. Ա.րդ Եւ ձշգրիտ պատկեր ամենայն երկրի զիմս խառնեալ ընդ նոցին պարախս, և ի նոցայոցն զառ իս դառնութիւն կրկին առաւելեալ նոքօք հեծեծելոյ. թէպէտ և չէ ինչ պիտոյ գարշութեան գունոյ՝ դարձեալ ոգեղութիւն։ Ա.հա արդ մեղայ, զի անմտութեամբ գործեցի զոչ հաճոյսն քո բազմօք սխալեալ յանցաւորութեամբք. նայեա յիս, գթած, որպէս երբեմն յուրացութեանն ըմբռնեալ Պետրոս, զի յոյժ ունայնացայ։ Ա.ւսաւորեա ինձ զողորմութեանդ քո ճառագայթ, ամենեւին բարերարութիւն. զի ընկալեալ զօրհնութիւն քո, տէր, արդարացայց կեցիցս և մաքուր եղէց յանստեղծիցն քո խոնջ լկսղաց։ Զունիմ համարձակութիւն զմեղապարտ ձեռինս հասաւուած առ քեզ տարածանել, մինչեւ մատուա-

ցեւ զօրհնեալդ քո զամ՚ ինարգութիւն դա-
տապարտելոյս։ Ա.ԲԴ յաղթեա վերասին իմու-
մբս յամառութեան քոյին հեղութեամբդ առ
իս ժամանեալ մարդասիրապէս. և զամենայն
յամենայնի ամենայնիւ քո կարողութեամբդ՝ զա-
ռաջին չարիսն միջնոլքն և վերջնականոքն թող
ինձ, հնարաւոր անհասիցս Աբրիատոս թագաւոր
լուսոյն արդարոց։

Դ. Ձեմ արժանի յիշել զանուն քո օրհ-
նեալ, զի վնասակար եմ բարեդործիդ մահու
հարուածոց առ կնիքն, առ շնարհն, առ փչու-
մին, առ պարգեւն, առ աւանդն, առ ձիրն,
առ անուն, առ օրդեգրութիւնն, առ պա-
տիւն արքայական, առ պատկերն, առ դրոշմն,
առ օծումն, առ ճոխութիւնն, առ համարձա-
կութիւնն, առ ընտանութիւնն, առ կեանսն,
առ լոյսն, առ երանութիւնն, առ յոյսն, առ
փառսն, առ անխանարհելի բարձրութիւնն,
առ պատկն անկապտելի, առ խոստմունսն ծած-
կեցեալոյն, որ քեւ տէր Աբրիատոս, բազմօք ա-
ւետարանեցաւ ինձ յամառելոյս իժիս և քար-
բիս՝ ուղղնախիցս և լսելափակ անլուր ականջացս,
որ միշտ յառաւելութեան քումդ բարութեան
յոգնապատիկ յաւէտ քան զսոյն չարիքն իմ
յաճախեալ՚ի սպառ կործանեցին, մերժեալ
՚ի կենաց ընդ մահ կապեցին, ծառայ կարգեալ
ապականութեան։ Այլ արդ դու միայն իրաւա-
կշիռ և ճշմարտագատ, բարերար, օրհնեալդ՚ի

գթութեան. մեղայ քեզ, անօրինեցայ անիրաւեցայ, վասն որոյ և եղծայ զեղծայ յանցեայ ամբարշտեցայ. և ոչ լուայ խոստովանեալ եւ երկրպագեալ գովեալ քո բանիդ, որ դու իսկ երեւեցար անճառելեաւ քո սիրովդ, զոր գրելն իսկ մեծ է և նշանակելն սարսափելի։ Քեզ արդարութիւն և փառս և մշտնջենաւոր գովութիւն. և ինձ պատկառեցեալս Ինքէն, խնամակալ, քաւութիւն և ողորմութիւն և բժշկութիւն. օգնութիւն և պահպանութիւն սրտի և ոգւոյ. բարեբանեալդ յամենայնի յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՈՊԷՆ ՅՈՒԼԻՈՍ ԿՐԻԷ ՀԵԾՈՒԵԱՆ ՆՈՐԷՆ ՀԱՅՈՂԷ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԼԻԱՆԱՅ ԲԱՆԷ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՊՊԷՅ ԽՕՍԽ ԸՆԴ ԱՊՈՍԾՈՅ։

ԲԱՆ ԾԱ.

Ա. ԱՌ արդ առ երկրածէն ոք պաղատեցայց այրս մահացու ամենապատուիր, եթէ ընդունայն է աղաղակելն. առ մահկանացու բանական, եթէ սուտ իցէ փրկութիւնն առ յուսոյն վստահութիւն. առ մարդ ոք եղծական, եթէ ընդ տկարութեան բանին և նանիր է զօրութիւնն. առ իշխանս երկրաւոր գահիոյ, եթէ անցաւոր է ընդ ինքեանս և իւրեանցն բարութիւն. առ եղբայր ոք հարազատ, եթէ կա-

բան է կամելոյն առ անձինն անդորրութիւն. առ հայր իմ երկրաւոր, եթէ պակասեալ են խնամականքն ընդ աւուրց նուազութիւնն. առ մայրն իմ որ երկնեաց, եթէ կասեցան գթութիւնքն ընդ նահանջել կենդանութեանն. առ թագաւորութիւնս աշխարհի արդեօք, որք ըզմահացուցանելն միշտ արուեստաւորեն քան զկենդանարարելն. այլ առ քեզ բարերար Աստուած օրհնեալ 'ի բարձունս, որ կենդանի ես և ըզկենդանութիւն տաս ամենայնի, որ և յետ վախճանին զօրես անեղծապէս նորոգել։

Բ. Որ եթէ փախնումք 'ի քէն, դու զկնի ընթանաս. եթէ տկարանամք, զօրացուցանես. եթէ վրիպիմք, շաւիղ դիւրութեան ուղղես. եթէ պատկառիմք, քաջալերես. եթէ ախտանամք յանձն և 'ի մարմին, բժշկես. եթէ գարշանամք մեղօք, մաքրես. եթէ ստեմք, քո ճշմարտութեամբդ արդարացուցանես. եթէ յանդունդս նետիմք սուղեալ գլորիցիմք. յերկինս ցուցանես. եթէ 'ի կամաց մերոց ոչ դառնամք, դու դարձուցանես. եթէ մեղանչեմք, ողբաս, եթէ արդարանամք, ժպտիս. եթէ օտարանամք. սգաս. եթէ մերձենամք, տնես. եթէ տամք, ընդունիս. եթէ յամրանամք, երկայնամտես. եթէ մեք ժխտեմք, դու առատապէս շնորհեալ ընձեռես. եթէ լքանիմք, տրամիս. եթէ արիանամք, խնդաս։

Գ. Որպէս հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն

օրհնեալն հրաշաւորական զվհատելոյս զսիրտ սփոփէ, և մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ փրկութեանն հանդէս. որ յաղթականն է դիւ ւոց և տարակոյս բանսարկուին. որ իբր վնաս չին տերունի նշան բարեբաղդ պանծալի սքանչելափառ, անխոնարհելի բարձրութեամբ լուսոյ և անպարտելի վերնոյն զօրութեամբ կանգնեալ է սխոյան անվնասական և անշարժական ամենայնիւ յաւիտենական ընդդէմ անբարի բարուց բռնութեանն բելիարայ. որ ունի յինքեան գանձս հոգեւոր օգտից գիտողաց մտաց ընծայեալս զպարտուումն մահու և զլուծումն մեղայ, և յոյս կրկին յերկուս յաւիտեանս, և վերոգումն խոստման անեղծութեան արդարոցն, կանոնս բարեհրաւէրս և կենդանատուրս գրեալս հոգւովն Աստուծոյ. որպէս ամենայն խակ երգ սաղմոսացն մաքուր պտղոյ է տեսանելի, կտակ կենաց մարդկան նկարեալ։

Դ. Զի թէ ի նախնումն տկար կերպարանքն զայս աւետիս և վստահութիւն ընդգոգեալ ունէր՝ կարծանմամն մահու նախատեսման մեծ աւետագիր և կեանս երկնակրօնս վերնակենցաղս միշտ անձառելիս, և այն՝ ջնջական գիրն և յեղանակաւոր օրինակն, և պաշտօնն դատապարտիչ վհատութեան յանցաւորացն, և խափանելի կտակն երկրային, և տկար հաշտարարութիւն միջնորդացն, և թերութիւն բանից մաղթողացն, Որ զի թէ Մանասէի փրկու-

թիւնն խոստովանելի է անտուստ վկայեալ յետ այնքանեաց մեղանաց անբժշկականաց. որ ա-րեամբն արդարոց ելից զնուիրեալն մեծի Թա-դաւորին հրաշանուն քաղաք Հայրենի՝ ըստ մար-գարէական անսուտ պատմութեանն. որ և ըզ-մեծն իսկ տեսանողաց բազմերախտիս ձեռնկա-լութեան խնամոզութիւնն պաշտպանութիւն նախ-նակերտ յարկին տեսչութեան, մանկավարժ ինքեան և նախնի, մերենայիս մահու ոգոցեաց 'ի յերկուս մասունս խզեալ՝ գժնդակ տանջա-նաք մաշեաց, իբր խորհրդով ապստամբութեան գյուսոյն փրկանակ կտրեալ։ Ա. որով զբար յա-ւելուածն մոլեգնական՝ զքրիստական վերնամար-տութիւնն 'ի բարձրեալն յանդգնութիւն. քան զի ոչ պատկառեաց երբէք զստեղծողին պատիւ և զանուն յիւրաքանչիւր խորանէն մերժել. հալածել զԱստուծոյ հոգին, բելիարայ զանձն դաւանեաց։ Քանզի գնոյն տուաջար տիրական խնկարկութեան հատատղին սահման՝ հռչակաւորն երկրի տեսա-լան՝ զստրատիելին ազանց որբատան, ուր տե-սիլք հրեշտակականք և աստուածային հրամանք յաղթողականք լուսաւորապէս յայտնութեամբ ազդեալ երեւէին, զոյն վայր երկնանման ա-հաւոր սքանչելատես՝ Քեռանայ ումեմն քա-ռագլխանկի նախանձարկու պատկերի աւերա-ծոյն անապատի պաշտօնեատեղ գտրշելի և դի-ւաձեռնաձեր զոհարան պատրաստեալ կաղմեաց։ Օրկեալ զաբքայն երկնաւոր 'ի յաբքայականն

կայից, զամենահարուստն՝ ունայն 'ի ստացուածոց իւրոց, զտանուտէրն՝ անհանդիստ և թափառական տատանեալ, բեհեղզեբուզային ձեղունն նկարեալ, և զանուանն ահեղ վտարանդի արարեալ. գերի տարեալ զաւանդ գովելոյն, ողբալի զողորմածին մասն նուազեցուցեալ. աղուեսուն փոքու ապարանք զորահն լուսոյ կարգեալ, և բնաւից ունողին և ոչ գլխոյն տաղաւարյիւրայոցն եդեալ. հատեալ զցանկ հզօրին. բախտից հմայից զսեղանն մեծախորհուրդ արեանն սրսկման երեւեցուցեալ։ այնեալ հետոյս բազում ընթացելոց 'ի գոյթակղութիւն, հովիւ կոչատեան հօտին սատակման, մոլորութեան բուռն վարդապետ, եւ այն՝ գիտութեամբ կրօնիցն օրինաց, հայր ունելով զմեծն Եզեկիա զնմանակիցն 'Իսաւթի։

Ե. Ընքան ստացեալ գոմունս չարեաց, որ եւ զԱստուծոյ պատիւն որ զարքայութեանն փառս ընծայեաց նմա, հայհոյեալ եւ թշնամանեալ, եւ զաղօթիկեբացն բազմութիւն սուսերաւ մահու խողխողեալ։ Ինտանի դաւաճան, մերձաւոր մատնիչ, հարազատ սատակիչ, կցորդակից սպանող։ Ու Աստուած ոչ գոյր դաւնալ. զի ուրացեալ էր զնա. զԱբրահամ ոչ էր յիշել, զի խորթացեալ էր 'ի նմանէ. Իսահակաւ ոչ էր աղօթել, զի նզովեալ էր 'ի նմանէ. Իսրայէլիւ ոչ էր պարծել, զի տարագիր էր անուան կոչմանն մեծախոր-

հուրդն շնորհի. զդաւթեան երգ ոչ էր նուագել, զի կշտամբիչ էր նորին. 'ի քաւարանն ոչ էր մերձենալ, զի պղծեալ էր զնա. 'ի տաճարն առուաձագիծ ոչ էր ապաւինել, զի ընդ գարշութեան ձուլածուին էր փոխանակեալ. առ Մովսէս ոչ էր կարդալ, զի անքաւելի էր պարտիքն որ առ նա. առ Եհաբօն ոչ գոյր աղաչել զի վնասապարտ էր առ նա. առ մերձաւոր մարգարէին գաւնդ ոչ էր դիմել, զի ըստանոզ էր նոցա։ Եւ նորա քաւութիւն մեզոց, և արքայութիւն թագաւորութեան վերստին պարգեւեալ տուաւ. զի քեզ, բարեբար, բազմայաւսցես կարգեսցես գովեսուս անճառս և անընդելիս 'ի յաղագս տոհմից և 'ի դարս ժամանակաց, և զգուռն յուսոյն մսից անփակելի պահեսցես 'ի փառս քոյդ բարձրութեան և 'ի փրկութիւն դատապարտելոյս, անմոռութեանց պարգեւաց տուիչ Քրիստոս, գովեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վ Էրսիին յաւելուած կրկին հեծուրեան նորին հսկողէ առ նոյն աղէրս մաղիանաց Բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԲ.

Ա. Օրհնեալ տիրաքար 'ի քաւմդ էութեան, անսահմանելի և անփոխադրելի իսկութ

պէս բարի, պաշտօն խնկելի և երջանկութիւն խոստովանելի ամենայն երկրի, երկայն յուսոյ ամենապատրաստ տեսութիւն. գթած, ողորմած, որ ոչ պահէս ոխս բազմութեան ամաց մեղանաց քթթելմի ական, որ հրաշաւորս և զարմանալիս գեր քան զամենայն ազգինս նախնեացն անսահման առաւելութեամբ կրկին ընդ միոյ հաճեցար հեղուլ զողորմութեան վերնահոս վտակս ամենախնկաւորս 'ի շնորհաբաշխութեանս նորս։ Եւ զանտուստ զմուտս լուսաբանի պատուհանին անձկութեան նշուլիցն ազօտականաց, չափով գիտութեանցն ըստ Սողոմոնի, և իւր իսկ նմին և ինձ ընդ նորին բացեր ընդարձակեցեր թշուառացելումս զառագաստն անջրպետապատն եղեցն ողորմութեան ձրի պարգեւացն աստուածականաց. զոր ընդ մէջ իմն մանաւորք աւետաւոր յիշատակաց և 'ի հնումն զայսր ապաւորութիւն օրինակաւ նը-կարագրեր, զդարձարուքն առ իս և ես դառնամ առ ձեզ. և յորժամ դարձցիս և հառաչեսցես, յայնժամ կեցցես։ Այս զի և զաղջամղջին սեւութիւն գունոյն փոխարկել 'ի ձեան պայծառութիւն, և զարանցն արեամբ ներկելոցն յեղանակել 'ի պատահումն գեղման, ըստ Նասայեայ և Յոբաբիայ, և 'ի մէջ բարկութեանն դարձեալ զոյգ զողորմութիւն. քանզի անապատանալ քաղաքացն Իսրայելի և դարձեալ բնակիլ, և ճանապարհացն ամայի լինել 'ի չգոյե

մարդկան և անդրէն հեռուիլ, և լքանիլ սիրվ նի ոգւով և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ, և գնալ Ա՛ստուծոյ 'ի տեղի իւր զայրացմամբ և դառնալ ողորմութեամբ, ըստ ներողութեան զելսն և 'ի մէջ ստատեցն սպառնալեաց կրկին պաշտպանութիւն, և 'ի սրտին խռովութեան յուզումն խնամոց գթութեան։

Ե. Ա՛յս մարգարէին ձայն խնկելի, որ զօրհնեալդ քո գալստեան զազատարարդ հրաման կանխաւ ապդէին, և զոր չէ բանիւ նիւթեղէն լեզուի 'ի թիւ արկանել վասն անքաւութեան, փոքունք են և նուազունք օրինակք և նմանութիւնք, հինք և ժամանակաւորք առ ուեստեացդ քո յայտնութիւն և խաչիդ փրկագործուի։ Որ յամենայն վայրի կառուցեր զիսարանն վկայութեան արեան քո ուխտի, որք մեծաբարբառ միշտ աղաղակեն քան զդատակնիք մահուն Հաբելի զյաղթանակ բարեաց քումդ հանդիսի, կեանս կրկին և անմահական, շնորհաց, մկրտութեան, յարութեան, նորոգութեան, առքեզ ընտանութեան, ընդ հոգւոյդ սրբոյ միութեան, քաւութեան, ազատութեան, լուսաւորութեան, մշանջենաւոր մաքրութեան, իսկապէս երանութեան, ընդ վերնայնոցն կցորդութեան անկապուտ փառաց. 'Ի շրթունս մեր ձայնիւ բարձրելոյն հաշտեցուցիչ բանից աղաչանք։ Զոր ահաւորն է ասել, կարգեմ ասանօր յիշատակ եղեալ մեծիդ երախտեաց,

աստուած իսկ լինել ընտրութեամբ շնորհին, և ընդ հաստողիդ միանալ տէրունի մարմնոյդ ճաշակմամբ, և ընդ լուսոյդ կենաց խառնուիր, զոր կատարումն երջանիկ խոստման, ըստ Պօղոսի բանին՝ ոչ ունէր օրէնն։ Այլ դու, փրկուի, եկիր հայրենիդ քո հարստութեամբ, արարեր և կատարեցեր զյուսոյն յերկարաձգութիւն, որ առ քեզ պահեալ անհամառօտելի, քաւիչ ամենայնի։ Այս քեզ փառք ընդ հօր քում՝ ի գոլ վեան բարեբանութեան հոգւոյդ քո սրբոյ, յաւիտենից, ամէն։

Վերջին յաւելուածք կրկին հեծութեան նորին հայրապետ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ՐԱՆ ԾՕՐ.

Ա. Տէր տէր զօրութեանց, բոլորից գոյից թագաւոր, օրհնաբանեալ ողորմութիւն, Աստուած ամենեցուն, որ յաղթեաս սահմանի ընդարձակութեան, ամենայն անբաւութեանց դու ես ոլորանութիւն. մինչ զի կարծրն քեզ հասանուտ է, և լայնն քեզ պնդակազմ. և չկայ քո իր անհնարաւորական, յաղթող զօրութիւն ահեղ. հուրն ցօղ իմն է զովական, և անձրեւն բոց կիզանողական։ Զքարերն բաւեաս ցուցանել կերպարան ազգման, եւ

զբնականն գնես անխօս և անշունչ արձան։ Օ՛պարտաւորն ողջեալ՝ պատուական առնես, և զկարծեցեալն մաքուր՝ իրաւամբք քննեալ դատես։ Օ՛մատուցեալն 'ի մահ՝ բերկրութեամբք բարեաց արձակես, և զամաչեցեալն՝ զուարթ տեսութիւն օծեալ դարձուցանես։ Կանգնես զմատնեալն՝ հաղթից գլուխն և զսատանեալն 'ի վստահութիւնվիմիդ հաստատես։ Օ՛խտացեալն բազմահառաչ՝ երջանիկ կարգես, և զյառաջատեալն դարձեալ անդրէն 'ի յետնահանջեա։ Զոյժամ սպառին առ 'ի մէնջ բարիքն, զառաւել զարմանալիսն յայնժամ ներդործես. քանզի վասն քո գիտես թողուլ զմեզ և ընկալ զանօրէնութիւնս, և քաւիչ լինել անիրաւութեանց, և զմեզս մեր ոչ յիշատակել ըստ Նասայեայ և Նրեմիայ։

Բ. Ա՛յլ առ շնորհ նորոգ փրկութեանս բազմօք գոհաբանութեամբ հետեւեալ, 'ի յաճախութիւն անբաւիցն լուեալ առ ամին իսկոյն կարկեցայ. քանզի կրկնեալ զլուսոյդ անլսպառ բարիսդ, որ 'ի քէն առ իմ յամառս թլշուառութիւն, քոյին աղերսիւ առ քեզ մաղթեցիցս յարմարեալ դարձեալ 'ի նիւթս բանիս զսուռ ողբերգութեան այսր մատենի լցից թախծութեամբք և հեծեծանօք։ Ա՛յլ առեալ խստանեցից 'ի տուողիդ հաճութիւն ընդ յաւոյն զդեղն, ընդ վհատութեանն զկրախոյսն, ընդ յուսահատութեանն զյիշատակդ անուան հաստոզիդ, ընդ տխրութեանս զսփոփանադ, ընդ

իմաստ դառնութեան զքաղցրութիւն կենաբարիդ, ընդ պատիժ օրինին զշնորհն, ընդ պարտս անիծիցն զազատարար օրհնութիւնդ, ընդ մարմնոյ մահուն զամենայնիւ նորոգութիւնդ։

Գ. Հաւատամ հզօրիդ բանի, ուստի վերկայեմ. լուր լռութեան սրտիս, տէր Յիսուս, որ հնչումն է՞ առ քեզ մեծութեան ձայնի երկար գոչելոյ։ Որ մարմնակից և պատկերակից մեր եղեալ, և քահանայապետապէս անօրինակիդ զօրինակին խորտակեալ զլուծ. ընդ զենման մահու անտանոյն՝ բարեբանեալ մարմնոյդ նուիրմամբ անմահապէս միշտ մատուցանիս, և անենաւաղաբար քաւութիւն շնորհես, ոչ սակաւամեղիցն միայն՝ այլ և որոց հատեալ է ակընկալութիւն առ երկնից։ Զի որքան զօրէ մարմնոյ անդամոց առ մեզս կենդանութիւն, թէ և բիւրուց ամոց ունիցի յերկարաձգութիւն, յորժամ Աստուածդ բոլորեցուն վասն սորին կամաւ և յօժարութեամբ զենումն ընկալեալ, մահու համբերես բաշխեալ 'ի քաւութիւն։ Զի ոչ եթէ մաքրութեանդ աղբիւր պարտական գոս մահու յօրլատօրէն կատարիլն, այլ կամովք քովք՝ հոգւոյդ գործակցութեամբ 'ի հաճութիւն հօր և 'ի մեր հաշտութիւն ցանկ մատուցանիս։ Իսկ եթէ ամենիցդ Աստուած անքննին՝ իմովս վասն իմ առ իմ փրկութիւն, 'ի դէմս իմ, իբր թէ ընդ քոյդ էութեան ես իցեմ մարմնով պարուրնակողիդ կը-

ցորդ միացեալ. և դու, բարերար, յաղագս իմ 'ի յիմն կերպի փոխանակեալ ընդ իմում պարտեաց, և մահ ընկալեալ անպարտող զմահապարտիս վնասուց պատուհաս, և 'ի յիմ անուն յանցաւորապէս. որպէս թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրեցեմ, բազում մեռեալ և միասս կենդանի. ոչ ուրացողացն ձեռօք, այլ դուստ նողացն հաւատովք ասատուածապէս նաւիրեալ և 'ի մասուն անհատոս բաշխեալ։

գ. Ասէր սմին ողբաւոր՝ չաւատալեացն պաշտօնատար. մեծ ինչ և անկշռելի առ սմին դատէր անյարմարագիր անձին յուսադիր։ Հաւատամ զփառս և զերջանկութիւն, քան թէ մարտիրոսութեամբ իսկ՝ թող թէ ուղղութեամբ իմն թշուառութեան յանցաւոր մարմին վախճան ընդունել։ Իսկ զանձառութիւն խորհրդոյս այսու դիտեցի, դաւանէր իսկոյն, որ զի և մաքրոցն անձինք առանց նաւիրման այսպէս յիշատակի չեւ են իսկապէս կատարեալք 'ի սպառ, եթէ ոչ ընդ այս հրաշակերտութիւն մեծութեան հոգւով խառնեսցին։ Այսպա եթէ մեղաւորիս մասին կրկին մատուցաւ բաժին ասելով՝ յուսայր, իբրեւ այն թէ ես ինքն եղեր ճշմարտիւ, գրաւեալ զիմն դաժանութիւն ընդ քում համեղութեան, պատարագեալ քոյինանիւթ զանգուածոյ նշխարաւդ կենաց լուսոյ։ Այսու ամենայնիւ 'ի վերնատանն նախանուէր բարեշնորհութեան՝ անհնարաւոր ախտիցն ճա

բակ՝ զմարմին և զարիւն իւր բաշխեաց 'ի քաւութիւն, 'ի վերայ կարծեցուցանէր քան զնահատակի վկայեցելոյ արեամբ կատարմամբ. յուսոյս օրինակ յարգաւորութեամբ գրել զիս 'ի փառս, այսմ փրկանօք հաւատալի երեւեցուցանէր՝ քան թէ քաւելոյ և ողորմելոյ և շնորհելոյ, որչափ աստուածականիդ առ մարդ զօրութիւն, եւ տիրական աստուածախառն մարմնոյն կամաւորական նուիրումն առ անասնական սպանդին մատուցումն, և անմահն առ մահկանացուս, լոյսն ահաւոր առ աստուերայինս, յաւիտենականն քան զանցաւորս, բարձրեալն քան զերկրաւորս, անատեղծն քան զեղականս, բարին իսկութիւք քան զթիւրեալս բնութեամբ, մանաւանդ զի իւր է կամելն, և իւր կենագործելն, օրհնութեանն առիթ քան զանիծիցս պատճառ։

Ե. Ա՛ՐԴ տուր խոցելոյս 'ի սիրտ և յոգի, աղաչեմ գթած, զառ 'ի յերկնուստ ընծայեալ ղդեղդ կենաց. մատիր քաղցրութեամբ առ սխտացեալս մեղաք. քաւեա 'ի պարտեաց, ամենակատար բաւականութիւն։ Իսկ առ 'ի յինէն այս է ճշմարիտ և անխաբելի կերպարան բանի, որ զի հաստիչդ ամենից 'ի սուրբս բնակեաս. և ըստ տարազու սերմանն՝ և հնձելն է իրաւացի, ըստ ճշմարիտ բանին Պօղոսի, եւ տչացաւացն 'ի տապ արեւու ոչ է զօրութիւն։ Ա՛ՅԼ դու, բարերար, հաստիչ յոչէից, յարգեաս յաւէտ իս-

կոպէս համայն և զդաւանելն զքեզ՝ բաւական առ կենդանութիւն. և ոչ ես ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի, այլ յազթեա՝ մնանս անդ թէ խղեա զկապ կանոնի, և զու միայն մնաս պայման աւետեաց համօրէն յանցաւորաց տարակուսելոց։ Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

Ի Էրսէն յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսէ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԴ.

Ա. Եւ արդ յամենայնի առ ամենայն ակնկալութիւն քո է ողորմութիւն, սկզբնալոյսդ աչաց տեսանելեաց եւ սրտի խմաստից Յիսուս, քո է բարերարութիւն, կեանք եւ անմահութիւն։ Դարձ առ իս գթութեամբ, և հանդերձեսցես դառնալ ինձ առ քեզ կրկին բերկրութեամբ. զի առանց քոց կամաց ոչ ուներմ լինել նորոգ փոփոխեալ. և եթէ ոչ կամիք քս գթասցին, ոչ զօրեմ փրկիլ մահու պարտականս. եւ եթէ ոչ կառավարդ յարդարեսցես պատրաստել ինձ հետս ճանապարհի՝ որ առ քեզ բերէ, վնասէ ինձ խորոց յաջմէ և յահեկէ։

Բ. Ահա ոչ պարծիմ ամենայն իրաւք նախատեալս, ոչ պանծամ դատաւորեալս, ոչ խրոխտանամ լքեալս, ոչ մեծաբանեմ պատանձեալս,

ոչ ըմբոստանամ ձաղեալս, ոչ երջանկանամ
եղկելիս, ոչ արդարանամ ամբարիշտս։ Զի ոչ
երբէք հարթ ընթանայ երիվար առանց սան-
ձակալի, և ոչ նաև համբառնայ հանդէպ ա-
ռանց ուղղի, և ոչ արօր կշիռ ինչ գործէ ա-
ռանց մաճակալի, և ոչ երկուորեակք լծոյն 'ի
ճահ ճեմեցին առանց եղջի, ոչ ամպ վերա-
չուէ առանց հողմոյ, ոչ ասատեղք ցնդին եւ
կամ գումարին առանց ժամանակի, ոչ արե-
գակն փոխաբերեալ ուր շրջանակի առանց
տարրական օդոյ, և ոչ ես նոքօք հանդերձ ա-
ռանց բարեգործիդ հրամանաց ակնարկութեան։
Զի դու միայն ես տուիչ կենաց բանականաց
և իսնամիչ կարգաց հոլովման արարածոց, և 'ի
քէն է ինձ փրկութիւն ըստ սաղմոսողին, և
դու միայն ես բարբառ խնդալից աւետեաց հնչ-
ման յականջս լսելութեան ամենայն հաւակի։
Նկայք 'ի հանդիսատ իմ բնաւին աշխատեալք,
և ես մաքրեցիս զձեզ 'ի պարտեաց։ Իսկ զինչ
օգուտ 'ի լուացմանէն, եթէ կրկնակի զաղտ-
ցայց. և կամ ո՞ր օգուտ 'ի ճաշակմանէն, եթէ
գեհենին մատնեցայց։ Նա կամ զիա՞րդ Ա՛Հ-
բրահամ պարծեցայց խորթացեալս 'ի գործոց
նորին. որդիս գարշութեան հօր Նմովրհացւոյ,
և մօր Ռեբեացւոյ կամ Ռանանացւոյ՝ ըստ մար-
գարէին որ առ իս յանկաւոր ձայնի. ժառան-
գըս մերժելի Նթովպացի և ոչ սենեկին Սառա-
յի ըստ տեսանողին առ իս առածի. եղբայրս

Շամբնի և կամ Գոմերայ. համբակս անլուայ և անազելի՝ խակակութ պորոյն խակութեան Ոզայ և Ոզոզերայ, ըստ Նշեկիելի կրկնաւոր խաւսն կշռամբութեան։

Գ. Նա քանզի 'ի ծուփս բազմալոանգս աչէտանչ հոգւոյ սատակապէս զգուեալ ուժգին ելկանօք 'ի սպառ տապնապմամբ 'ի ծովին, փոխեալ ընկեցեալ 'ի վտակն փայրենական սղոցիչառ որ զմատուն ձեռացս այսր անդր տարաբերեալ, իբր 'ի հոսանաց բռնութեանց գարնանապայր գետոց, արտաձգեալ յակամայ ընթացս ոգորմագին գլորման, ջրակուլ ոգեսպառ պղտորարբութեամբ, դաժանահոտ սկսխառն մամռարմատ խառնախուխ մահաբեր երկամբք վանեալ, ըստ որոց յուղխիցն հեղեղին հեղձուցեալ։ Այսու առակաւ և ես եղկելիս՝ խօսին և ոչ իմանամ, գոչեն և ոչ ինչ լսեմ, բարբառին և ոչ զարթնանամ, հնչեն և ոչ փոխադրիմ, փողեն և ոչ գումարիմ, վիրաւորիմ և ոչ ևս զգամ, կռոցն գարշութեան նմանեալ՝ թափուր յապդմանէ բարեաց իմաստից։ Արդարեւ չար առաւել յաւէտ իսկապէս քան զօրինակդ՝ ճշմարտութիւնս, ատելի և մեղադրելի և ատելին Քրիստոսի արժանապէս մատնելի։

Դ. Նա քանզի անդառնալի ուղւոյն յիշատակ ասեացս պարտեսց զայս կոտակ թողի ուրոց ընթեռնուն, իմովս բանիւ առ Աստուած կարդալ հանապազորդութեամբ, այս կացցէ

սահման յանձնառական խոստովանութեան մըշ-
տընջենաւոր ձայնարկու առաջի քո, ամենակալ.
զոր գլուդ ընդ մարմնոյս և բանդ ընդ հոգւոյս
զանսահմանելիդ միշտ թախանձեցայ, իբր յա-
նեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս 'ի յիմոյս
ձայնէ, բարեգութ, մարդասէր, օրհնեալ յա-
ւիտեանս. ամէն։

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծութիւնք նորին հաղորդ
առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԾԵ.

Ա. Եւ վասն զի սլացեալ ոգւոյս թեւօք
'ի թիւս անբաւից ծննդոց մարդկան՝ եդի
'ի կշիռս իմանալեացս մուտս, ոչ գտի հա-
մեմատ զոք ինձ պարտաւոր. և առ այս զդաւ-
թեան սաղմոսին զբան 'ի յերդ ինձ առի դա-
ռին կշռամբութեան գտաւազանաւոր գործա-
վար. ոմ յարիցէ ընդ իս 'ի չարիս հաւասարել
յանօրէնութիւնս։ Եւ քանզի այս ըստ սմին
մասին կնքեցաւ և ճշմարտեցաւ առ այրս մա-
հու, և ես վկայեմ կրկին հաստատեալ. առ
այսր իրաւունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանիլ
'ի սպառ, քան իմովս բանիւ բազմաց տարագ-
րիլ, թերեւս սովիմբ առ այսու արդեօք և ինձ
շնորհեսցես շնորհուլիս զպարտիս իմոցն։

Բ. Լոյս արդ զինչ քեզ աղերս հաճոյական 'ի յայսմ և 'ի այն, և ծուխս անուշից ընդունելի խնկոց մատուցից, գովեալ Թագաւոր երկնաւոր Քրիստոս, եԹէ ոչ զառ 'ի յինէն անիծեալն օրհնել մաղԹեմ, զկապեալն արձակել, ազատել զդատապարտեալն, բարեգործել զնզովեալն, պսակել զԹշնամանեալն, ափսիսել զտրտմեցեալն, դարմանել զխորտակեալն, խնամել զաբուսեցեալն, պատսպարել զնեղեալն, զվերաւորեալն 'ի մարմին՝ յոգի բժշկել։ ԼսԹէ օրհնուԹեան բանիս առաք մատուցայ, լուիցես. իսկ եԹէ անիծիւք, մի հայեսցիս ընդունել, զԹաց։ Լոս տառապեալս ամենաԹշուառ 'ի վերջին ապաստաւորուԹեան մաղԹանաց այսր մատեանի 'ի բովանդակ մտայ շնարհեցի իմոցն՝ փակեալ առ 'ի քէն զանիծիցն դժնդակ ըղձիցն ջարոշուք ձայն. եւ դժնէիս նենգողացն իմոց ընդ բարիսն 'ի բոլոր սրտէ հաշտուԹեան արդահատեցի, վասն որոյ և ծունր պաղատանաց կրկնեցի. որչափ գուցեմ ահա յայց եղեալ առաւել ողորմեացիս ըստ քոյդ մեծուԹեան, գովեալ խնամակալ, կեանքըդ մահացուիս, հզօրդ տկարիս, ամենակարդ՝ վարանելոյս, իմաստուԹեանդ աղքիւր՝ յիմարիս և Թմբրեցելոյս։ Քանզի յաւէտ սխալեալ անկայ իբրեւ զողոզակ մԹայլն ոչ ընդելական 'ի հաղբս մահու անդդայապէս. չիմացայ զկորուստն, չգիտացի զորոգայԹն. չտեսի զըմբռնող

որոյն ծածուկ մեքենայս, չկարծեցի զխաբու�
կերպարանաց կեղծաւոր վարմին. չնկատեցի զգայ-
թագղութիւնն շուրջանակի. չջօշափեցի զպա-
տանդիչ զցանցարկ կարթին. ժամանեցին ինձ չա-
ւիք, և ես ոչ կարացի ճանաչել ըստ սաղմոսողին։

Գ. Քանզի և որպէս իմաստակի ուժեին աղ-
տաքնոյ բարուք թուեցաւ, չար ասել զմահ առ
չիմանալոյն պատճառի, և ես վկայեմ իմովս բա-
նիւ. քանզի իբր զանզգայ պատճարս անասնոց
մեռանիմք և ոչ զարհուրիմք, կորնչիմք և ոչ հի-
անամք, թաղեցեալ լինիմք և ոչ խոնարհիմք,
տարագրիմք և ոչ տագնապիմք, եղծանիմք և
ոչ զղջանամք, մաշիմք և ոչ մտառեմք, պակա-
սիմք և ոչ պատրաստիմք, գնամք և ոչ զգուշա-
նամք, գերիմք և ոչ եւս զգամք։ Իսկ հանգիստ
ասել երջանկին Յոբայ զվախճան մարդոյ, և
ես խոստովանիմ զսոյն ընդ սրբոյն, եթէ ոչ
ունէի զբեռն աշխատութեան մահացու գոր-
ծոց ըստանձնեալ։ Անաւանդ զի որդայթն
դաղտնի և հնարադիրն աներեւակի, տարր ժա-
մանակիս յանէից, անցեալն անյայտ և ապառ-
նին կարծողական, ես անհամբեր և բնութիւն
թերահաւատ, ոչ անհաստատք և միտք ցրն-
դեալք. կիրք հարկաւորք և բարք անժուժ-
կալք, մարմին մեղսամակարդ և յոժարութիւն
երկրատէր, դիմամարտութիւն անկակից և խառ-
նութիւն ներհակական, բնակութիւն կաւե-
ղէն և անձրեւք ուժգնակիք, կարիք անթաւե-

լեք և պատահարք ամենագրաւք, միտք չարա-
խնամք և տենչմունք բարիատեսցք, կեանք ա-
ռօրեայք և զմբաղք սակաւաւորք, խոբմունք
յիմարութեան և խաղալիկք տղայականք, աշ-
խատութիւնք ընդունայնք և վայելմունք երա-
զականք, հանքարքք ոչընչից և պահեստք հողմոց,
նեղութիւնք ստուերաց և կերպարանք ծիծա-
ղելիք։ Բանզի իբրեւ եկն ետհաս պատուիրանն
ըստ պօղոսեան բանին, անպատրաստ գտեալ
զիս ինքեան, մեզքն կենդանացան յանդիմա-
նեալ յարդարութեանցն, և ես մահացայ կե-
նացն, և կենդանացայ կորստեանն։

Դ. Պոդայան օտարք չարին գումարք զբա-
տացուածս արտիս խմոտոից, ըստ գրոյն կանխա-
բանութեան. որով եկն ետհաս իսկոյն ատանօր
խմոտութեան ինձ նաւազանալ, ըստ առակո-
ղին, և առաւելուլ ոչ բարւոյ ցանկութիւն։
Ակ յառեցի զակն ոգւոյս 'ի գլուխն իմ կենաց
Քրիստոս, որով ընդ ուղիղն հետեւեցայց։ Բան-
զի կամելով ուժգինս ընթանալ՝ ընկալայ սատ-
կապէս, յանչափն ձգտիլ՝ խմոյն ոչ հասի, 'ի
մեծագոյնն ամբառնալ՝ աստուստ գլորեցայ,
յերկնային ուղւոյն՝ անդնդոց մատնեցայ, 'ի
զգուշանալն առաւել՝ յաւէտ մեռաւեցայ, յանա-
բատն պահիլ՝ մանր խորտակեցայ, կարծելով
ընդ ահեակն մրցիլ՝ յաջն գթեցի, 'ի վերկրոր-
դին խաղալ՝ զնախնին կորուսի, 'ի խնդիր սա-
կաւուն՝ 'ի կարեւորացն զրկեցայ. 'ի յուխտին

պահել՝ դաշինն դրժեցի, առ սովորութեանն կտրիլ՝ կորուսիչս գտի, ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծամեծացն մատնեցայ, զոր ես ինքն ինձէն ստեղծեալ՝ չարաչար դատապարտ անձին կարգեցի։ Յորոց փրկել զմատնեալ գերիս դու միայն զօրեացես, կենաց մատուցեալ զընծայեալս մահու հոգիս, զի դու միայն, տէր Յիսուս, ճանաչիս բարերար անսահման փառաւք՝ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ. Էրսիին յաւելուած իրին հեծուրեան նորին հանդէպ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԾԻՕ.

Ա. Իսկ զառիթան մահու դիպուածս դժուխարմատ ծառոյս դատնութեան պտուղք, ընտանիք թշնամիք, հարազատք հակառակք, եւ որդիք դաւաճանողք, ատորագրեցեալքն մատամբքըդ նշանակեցիս գրեալ յանուանէ՝ որ են այսոքիկ։

Բ. Սիրուս նանրախորհուրդ, բերանս չարախօս, ակնս յայրատատես, ականջս վրիպալուր, ձեռնս մահաձիգ, երիկամունքս անփորձ, ոտնս մոլորաշաւիղ, ընթացքս աներկիւղ, հետք խաւտարնակ, շունչք ծխախառն, դնայք խաւարային, գոյութիւն լերդի վիմական, խորհուրդ

ծորեալ, կամք անկայուն, չար անխոտոխ. բաբեմանութիւն սասանեալ, անձն տարադիր, աւանդ վաճառեալ։ Գազան վիրաւոր, թլուչուն նեռահար, փախստական քարաւեժ, ըմբրնեցեալ վնասապարտ, աւազակ ծովակուր։ Օձնուոր նենգաւոր, մարտիկ անպատարաստ, սպառազէն անժուժկալ, մշակ հեզգացեալ։ Աջմիական անխրախոյս, բեմական ստորնաքարշ, քահանայ անկենդրուկ, օրինական անանուէր։ Գոպիր կշտամբեալ, իմաստակ խելագար, ճարտասան անճառնի։ Կերպ անպատկառ, դէմք ամամօթ, երեսք լպրշեալ, գոյն անհամբոյր, տիպ ամարդի, գեղ ծանակեալ։ Խարտիկ խանգարեալ, ճաշակ գարշեցեալ, այգի գաղձնաւոր, որթ որդնահար, պարտէզ փշաբեր, հասկ ուռճահալ, մեղր ի վանից ճարակեալ, անպատապար անկեալ։ Մնապարծ յուսահատ, անհամբերելի նեղեալ, անհաշտական բաժանեալ, ունայնաբան շաղակրատ, պաճարամիտ գուռզ, անառնօրէն ապիրատ, գժոխային ագահ, աներտասան յանդուգն։ Մոլեգնութիւն անասասուած, ձեռնաձգութիւն ապանող, տատասկացան երկրագործ, երջանկութիւն եղկելի, մեծութիւն վատթարեալ, վայելչութիւն անշքեալ, կարողութիւն տկարացեալ, բարձրութիւն խոնարհեալ. փառաւորութիւն ընդսանեալ, պատուիրանազանցութիւն յարտակայ, սխալանք ինքնակամ։ Մատակարար կամակոր, խորհրդակից

ենենգաւոր, բարեկամ հատուածեալ, հաղա-
ղատպետ գողամիտ, մերձաւոր կծծի, բաշխող
ժլատ, վերատեսուչ կարկամ, ոգի անախտա-
կիր, իղձք անսէր, բարք ատեցող, աղիք անգը-
թականք, գնացք անխոհեմ, աներեւոյթք վնա-
սեալք, ծածուկք անիծեալք, դիպուածք թըշ-
նամանեալք։ Ա՛ռաձառական վատնիչ, շահարար
շուայտեալ, պաշտօնեայ արբեցող, գանձուց
ոտիկան երկմիտ, պատգամաւոր բանսարկու,
դռնապան քնեաց, աղքատ հպարտ, մեծատուն
ժիտող։ Ի՛մաստնապետ անօրէն, պահապան
մատնիչ, բնակակից չարախօս, սուրհանդակ ան-
ժամն, թղթաբեր պարտաւոր, առաքեալ
խուսափարար, միջնորդ անիմաստ։ Ա՛ղքայ արտա-
լած, թագաւոր թարմատար, կայսր ոգեկոր-
ծան, իշխան տիրադաւ, զօրավար զրկող, դա-
տաւոր ակնատու, ռամիկ ինքնագործ։ Ա՛խտա-
տուղի ծաղր, տիրելոյ աշխատ, բանագրի գրա-
գրով, յանդիմանչի դատախազութիւն։ Ի՛ անեղի
և ի՛ վերհագուներցդ կոչմանց էր ուրեք արդեօք
զի էի, իսկ ի՛ վատթարականացդ մատանց եկն
երբեմն ետհաս զի եղէ։ Ա՛ռդ այսքան վնասակա-
րութիւնք խարդախութեանց յաճախագունից,
յորոց յամանց խաբեցայ երբեւ զյիմար, և յա-
մանց տիրեցայ երբեւ զակաք՝ կամաւ մատնեալ
զիս ինքն մահու։

Գ. Ա՛ռդ զոր ի վերագրելոցդ մատանց՝ քեզ
ատելեաց և իմ կորուստ՝ ի սպաս պաշտաման

քեզ ընծայեցիր. զՈրպիսիս ապականութեամբ պարարդրեալ՝ ամենասուրբդ քո մեծութեան հանդէպ կացուցիր. և կամ ոքբանեաք երկայնմտութեամբք համբերեցեալս այսքանեաց պարտուց. ոքբան ներեալս, որպէս լսեցեալս, զիարդ իսկ անսայցեալս, թէր ոչ մատնեցեալս հարուածոց գանից զարժանիս սատակման մահու։ Ընդ այսոցիկ անենչոյլ մթութեանց հոգւոց խաւարի ողբմութեամբ լուսոյ քոյ պատահեցեալս բժշկել քաւել և կենդանարարել, զօրեղութիւն անվիթարելի. և քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

Վ Էրսպին յաւելուած կրկին հեծութիւն նորին Հսկողէ առ նոյն աղէրս մաղթանաց Բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԾԻ.

Ա. ՏԲՐՈՒՍՏՈՍ Ամենաւած անուն ահաւոր, մեծութեան տեսակ, անքննելի բարձրութեան պատկեր, անսահման զօրութիւն, կերպարան փրկութեան լուսոյ, պաշտպան կենաց, դուռն արքայութեան վերնում հանդստեանն, ճանապարհ հանդարտութեան, ապաւինութիւն նորոգ և անտխրական երանութեան, ամենակալ ինքնիշխանութիւն բոլոր էակաութեան, օրհնութեան կոչումն, աւետեաց ձայն, բերկրութեան բարբառ, անմահութեան դեղ, որդի

անճառ Աստուծոյ միոյ. որ ինձ անհնարին է, քեզ դիւրին է. որ ինձ անհասն է, քեզ սահմանեալ է. որ ինձ անանցն է, քեզ հպաւոր է. որ եղկելոյս ինձ ծածկեցեալն է, քումդ երանութեան մերձաւոր է. որ ինձ անկարելին է, քեզ կատարեալ է. որ ինձ անկշռելին է, քումդ անճառութեան չափեալ է, որ ինձ յուսահատութեանն է, քեզ սփոփանաց է. որ ինձ անբժշկականն է, քեզ անվտանգելի է. որ ինձ հեծութեանն է, քեզ խնդութեան է. որ ինձ ծանուկք են, քեզ թեթեւագոյնք են. որ ինձ եղծեալն է, քումդ զօրեղութեան գրեցեալ է. որ ինձ կորուսեալն է, քեզ ըմբռնեալ է. որ ինձ անճառն է, քեզ համարեալ է. որ ինձ մեայլն է, քեզ ճառագայթ է. որ ինձ անթիւն է, օրհնեալդ քում ձեռին բովանդակեալ է. որ ինձ սակալին է, քեզ հեշտալի է. որ ինձ փախչելին է, քեզ վանելի է. որ ինձ անմատոյցն է, քեզ դիւրահերքելի է. որ ինձ մահաբերն է, քումդ էակութեան զօրութեան ընդ ոչ գոյն համարեալ է։

Բ. Այլ դու ողորմած Աստուած բոլորիս տէր Յիսուս Քրիստոս, և այսմ զօրեա առ ելոյն հնար՝ եթէ գթասցիս. վասն անուան փառաց մեծութեան հօր քոյ օրհնելոյ, վասն կամաց գթութեան սգւոյդ քոյ սրբոյ, տես 'ի տարժանաւորս կրիս յանդիմանական յայտնութիւն, և 'ի խորոց սրտի ինքնամատոյց դատաս

խաղութիւն. նայեա 'ի բնութեանս ամենապատուաղ խակութիւն, և պարգեւեա բժշկութիւն վիրաց և հնարաւորութիւն կոլատեանս. զերծու�մն բազմամանեայ մահուս և շաւիղ կենաց ապականելոյս, ներոգութիւն եղծմանս և մուտք յուսոյ ամբարշտելոյս։ Եթէ ես զանազանն ինձ կամս ցուցի, ոչչափ առաւել դու զինաւորականագ քո զնտանի բարերարութիւնագ. եթէ 'ի փշոց պտուղ ընծայեցաւ քաղցրութեան, ոչչափ առաւել 'ի ծառոյդ կենաց ճաշակ անմահութեան. եթէ ես իմոց ատելեաց ողորմութիւն մաղթեցի, դու քոյոյս զիարդ ոչ կրկին մատուցես, հզօր, յաննուազդ աւատութենէ։

Գ. Ընդ տես 'ի քոյդ մեծութեան, բարձրեալ, նայեցեալ 'ի յիմն փոքրկութիւն. ընկալ զսակաւ խոստովանութիւնս անհամար մեղացս որ զնաւն համայն տեսանես. եւ որպէս զվիմին գթել ոչ գրեցեր, և զաւազոյս փոքու սաստանել մի համարեսցիս. և իբրեւ զԼաւթին ընդ մեղայն ասել՝ իսկոյն անցուցեր զպատիժ պարտուցն, և առ իմ ձայնիս հեծութիւն ըզնոյն գործեացես, երկայնմտութիւն. որ տաս ամենեցուն առատապէս անաչառութեամբ որպէս յաղթող բարի բազմիմաստ, և ոչ նախատես զյեանեալ ստրուկս որպէս ողորմած և ամենաստեղծ. ստոցիր վերստին, և մի կորուսաներ զբուծեալս արեամբ քո, գթած։ Օ՛ի քո է

փրկութիւն, և 'ի քէն է քաւութիւն, և քեզ վայելէ փառք յամենայնի յաւիտեանս. ամէն։

Վ Երոպին յաւելուած կրկին հեծութիւնք նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բառիւ։

Ի խորոց սրտէց խօսէ ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԾՄ.

Ա. Օրհնեալ տէր Յիսուս ընդ հօր, 'ի կամս հաճութեան հոգւոյդ քո սրբոյ, և օրհնեալք ամենայն առ 'ի յօրհնելոյդ օրհնեցան. օրհնեալ միայն որդի օրհնելոյ. չիք իմ թագաւոր իշխեցող ընչոյս բաց 'ի քէն, Քրիստոս։ Այս է օրհնութիւնն Յակոբայ, ասէ Նոյի, յորժամ բարձից զմեզս նորա։

Բ. Արդ ողորմեաց ինձ, տէր բարեգութ, ըստ նախնիդ քո սովորութեան. և օրհնեա զանօթս քո բանական, ըստ ձայնին Դաւթի և ըստ Սովսեսի. զի բանիւդ քո փրկութիւ ժամանեալ հասցէ քաւութեան օրհնեալ առ 'ի քէն։ Աստուածապէս ինձ հրաշագործեա, ողորմած արքայ երկնաւոր, որպէս անկելոցն 'ի բազմաժամանակեայ մահճացն խշոխս, ժողովելոցն 'ի սրբահին Բեթհեզդայ։ Յորոց մի էր և կրկին թերահաւատն՝ երից տասանց և ութի միոյ ամօք սխոտացեալ յոգւոյն լուծմամբ, որում ոչ անխայտեցեր զբժշկութեանն ձեռնտութիւն, իբր

գիտելով զանբոյժ չարութիւնն՝ որ նիւթեայն քեզ յաւուր մահուութեան դառն գիշերին ախ-տամարտութեան՝ երախտաւորիդ, մեծիդ և բարերարիդ։ Որ թէպէտ և կանխաւ իմն ըղ-գուշացուցեր, թէ մի մեղանչեր, զի մի կրկնեսցին քեզ չարիք, ոչինչ վերջացաւ լինել ձեռ-նեալէց սկզբնաւոր անհամբուրելի դատողայն զքեզ ի խաչին։ Այլ դու այնպիսւոյ անյարիր ջատուկ մահու ծնգեցեալ չարաչուք առն ողոր-մեցար, անձառ բարութիւն, սխրալի մարդա-սիրութիւն, սարսափելի ներողութիւն, սոսկալի երկայնմտութիւն, անքաւելի քաղցրութիւն, փառատրելի հեզութիւն։ Որ միշտ յաղթիս ի գթութենէ և ոչ թշնամանիս, պարտիս յողոր-մութենէ և ոչ պարսաւիս, բռնադատիս ի մարդասիրութենէ և ոչ անգոանիս, հարկիս ի բարութենէ և ոչ հայհոյիս, ստիպիս ի սիրոյ և ոչ բամբասիս։ Պաղատիս դարձին իմ առ քեզ և ոչ ձանձրանաս, արագես զկնի ապե-տատանիս և ոչ լքանիս, ձայնես չլսողիս և ոչ պրտմտիս, փութաս մեղկելոյս և ոչ խափանիս։ Այլ չարս ես բարի, առ ամենապարտս ես նե-ղոյզ, առ մեղաւորս ես քաւիչ, առ խաւարեալս ես լոյս, առ մահացեալս ես կեանք։

գ. Այս են գիրք ամենայն հոգեշունչ օգ-տակարութեան, որ յաճախս ծնանին երկնաւոր պտուղս անձառս և զարմանալիս։ Այսա և ինձ թշուառացելումս, օրհնեալ ամենապարգեւ,

արի առ զմահիճս խաչտացս մեզաց 'ի վայր կործանմանդ, և հետեւեալ ժամանեա յանդորր հանգիստ անաշխատ կենաց։ Խղեսցես ամենակարող սուսերաւ բանիդ հրամանի զերիզապն դեալ մահազգեստս պարփակութիւն դժոխոցն նեայ կապանացս, և ելց ինձ զհանգոյցս խեղդողական ոգեպահանջ սասակութեանս, առաքելով զարժանաւորս մահու յաղատութիւնն վերին անանց բերկրութեանն, կենաբեր եւ աստուածային քո բանիւդ։ Մի տակաւ տակաւ ազդեսցես, և մի օր 'ի յօր յերկարաձգեսցես, զի մի ստուար ծանրութիւն բեռանցս մեզաց տիրեսցէ թիկանցս ազդերաց, և կործանեալ զիս կորացուսցէ հայել 'ի դժոխս, և ուժգնակի գոռոզ բռնութեամբ անպարապ հոգեւորական գինուն արարեալ՝ մահու ծառայեցուսցէ։ Ա՛յլ օգնեա ինձ, բարի վշտակից հեծութեան կաբեացս մահու երկանց, առեալ յինէն զփայտ սատակմանն, որպէս երբեմն յուսոյ պահակին, որով կառուսցես զվայելչականն յաղթանակի արի զօրութեանն, այնդապէս հաւատով յուսոյն կարծրութեան ընդ քեզ բեւեռել անսայթաքելի։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

Վ Իրոպին յաւելուած իրին հիւծուելեան նորին հանողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէց խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԾԹ.

Ա. ԱՌԱՏԱՄ և վկայեմ մտաց գիտութեամբ՝ 'ի քէն ապդեցեալ ոգւոյս խմաստիւ ուշիւս տեսման, զի ըղձալի են քեզ, բարեբար, աղաչանք մեղաւորաց քան զկենդրաւածս արդարոց։ Զի մինն զպարտութիւն անձինն յայտնեալ՝ շնորհիդ քո սպասէ. առ որ ծանուցեալ զքնութեանս չափ, և մեծ կշռամբիչ ասէն համբարձեալ ինքնագոր մարտակից նը-մին իսկ ինքեան և դառն դարձիչ և ծածկատես դատախազ։ Իսկ միւսն յարդիւնս բարեացն իւրոց նայելով, յանձին հարեալ ձեռն վըստահութեան, մոռանայ զսահման բնութեանն և պարգեւաց քան ողորմութեան դիտեալ աչքն ունի։ Վասն որոյ առ մինն անթիւ են ըստեղծուածք ճառից, որ զողորմութեանդգ քո փոզով բարբառոյ ազդէ. իսկ առ միւսն լռեալ են քոյգ, անքնին ահաւոր և ամենախնամ, աճմաչեմ ասել՝ թէ և երկրաւորիս գործոց պատմութիւն զքոյդ յառաջեալ։ Արդ արի, տէր, և մի զօրասցի քան զքոյդ աչ հողեղինի. մի կըշռեսցին ողորմութիւնք քո ընդ չանից մարդկան։

Բ. Եւ արդ առողջքն անդամոք անկարօտք են բժշկութեան, և տեսանողականքն աչօք չունին պէտս առաջնորդի, և փարթամքն ընչիւք ոչ դեգերին առ դուրս լիոյն, և ամենայնիւ յղփացեալքն ոչ սպասեն փշրանաց սեղանոյ հացի, և սուրբքն վարուք ապենիագ են ողորմութեան։ Եւ արդ՝ ինձ գթասցիս ողորմել, բարձրեալ երկնաւոր հզօր, ամենատուր վարանեցելոյս։ Զանգի թէ էի իբրեւ զՅոբ, ասէի զանձն իմ իբրեւ զնա արդար և անարատ. թէ էի իբրեւ զՍոմսէս, ասէի փոտահութեամբ զնորայն, ծանիցէ տէր զայնոսիկ որ իւրն են. թէ էի իբրեւ զԻսաւմթ, ասէի՝ արարի զկրաւունս և զարդարութիւն. և դարձեալ զմեծն քան զբնութիւն մարմնոյ, զմեզս թէ տեսանէի 'ի սրտի իմում, մի լուիցէ ինձ տէր։ Թէ էի իբրեւ զՆղիա, ասէի զանձն իմ՝ այր Աստուծոյ. թէ էի իբրեւ զՆրեմիա, զքոյդ ճշմարտութիւն յանձն օրինակէի. թէ էի իբրեւ զՆզեկիա, պարծէի զբարուքն և զկրաւացին, գնացի առաջի քո արդարութեամբ. թէ էի իբրեւ զՊօղոս, ասէի զիս բնակարան ազգատան և ընդունարան Աստուծոյ բանին։ Այլ ես ա՜նօրէնս 'ի մէջ գիտութեան օրինացն, ոչ միայն չունիմ զանձն իմ քեզ ընծայել յարգանօք բանից իբրեւ զնոսա, և զբնաւին չարս որպէս զբարիսն զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել, այլ և ոչ զամենուստ գոյից զբարեհաճակեալ ա-

նունդ հղօր ամպարշտեալս լեզուով գովել։ Իսկ դու առ ամենայն հնարս զօրաւոր՝ մատո ինձ ոգի փրկութեան, աչք պաշտպանութեան, ձեռն այցելութեան, հրաման բարութեան, լոյս ողորմութեան, բան նորոգութեան, պատճառ քաւութեան, գաւազան կենաց օգնութեան։ Զի դու ես յոյս ապաւինութեան, տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ ընդ հօր հոգւովդ որբով յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վերոյն յաւելուած կրկին հեծութեան ողբին հսկողք առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէց խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Կ.

Ա. Եւ արդ որպէս զի ոչ վայելէ օրհնաբանութիւն 'ի բերան մեղաւորի՝ 'ի ճշմարիտն առակէ կանխաւ իսկ ուսայ, զիարդ յաւելից կրկնել զնոյն գովութիւն աղաչաւորս բազմապատկառ, որ հանապազ ընդունիմ անէծս 'ի սաղմոսիս բարեբաստութեան։ Զի թէր երգեցից ինձ վասանգս և արձանացուցից նախատինս, և 'ի մերկութեանս գրկի փուշս ընդ շուշանաց ժողովեցից. զիարդ ընդ Դաւթի համարձակեցայց ասել, թէ և զատամունս մեղաւորաց փշրեսցես. զիարդ դարձեալ, թէ մի տնորէնք բնակեսցեն առաջի աչաց քոց. զիարդ,

թէ դատ արա ինձ տէր ըստ արդարութեան քո, ըստ ամբծութեան իմոյ որ յիս. զիարդ, թէ կատարեսցին չարիք 'ի վերայ մեղաւորաց. զիարդ, թէ խորտակեսցին բազուկք մեղաւորի և չարի, եւ զայն որ զկնի. զիարդ, թէ տեղասցէ 'ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ հուր և ծծումբ. զիարդ, թէ սատակէ տէր զչրթունս նենգաւորս և զլեզուս մեծաբանս. զիարդ, թէ փորձեցեր զսիրտ իմ և ոչ գտեր անիրաւութիւն. զիարդ զյաջորդն ասին, թէ ես պահեցի զճանապարհս խիստս. զիարդ զեւան, թէ ես արդարութեամբ երեւեցայց երեսաց քոց. զիարդ, թէ և ես եղէց անբիծ ընդ նմա. զիարդ զմիւսն, թէ հատուսցէ ինձ տէր ըստ արդարութեան իմում եւ ըստ սրբութեան ձեռաց իմոց. զիարդ անձամբ ինձէն զստուգութիւն իմ ծանակեցից՝ ասել ընդ սրբոյն, թէ լուացայց սրբութեամբ զձեռս իմ. զիարդ 'ի մէջ նանրութեան զամպարշտացն աթոռս բամբասեցից. զիարդ զերջանկին պարծանս թշուառացելումն կերպաւորեցից, թէ դատ արա ինձ տէր՝ զի ես յանբծութեան իմում գնացի. զիարդ օտարս 'ի բարեաց՝ գիտողիդ գաղտնեաց արգահատեցից, թէ մի համարիր ընդ ամպարիշտս զանձն իմ. զիարդ ես ինքն գոլով զայլս անիծեցից, թէ տուր նոցա տէր զգործս նոցա, և 'ի կարգ բանիցն համարձակեցայց։

Բ. Քանզի թէ զյետինս բանիցն առաջնոյ-
քին աստանօր եդիցս, կրկին ծանրանան ինձ յաւ-
և յաճախեսցեն դառնութիւնք։ Բայց 'ի շեղ-
ջեցելոցն արտասուաց դոյզն մի չափեալ, բաւա-
կանացայց հանապազորդեն յանդիմանութեամբ
ապշնապարանին ընտանի ձայնիւն, որ զպարտա-
ւորեալս միշտ կշտամբէ. առ որս և ապառուած
քառանեբարդի ինեներորդին հատուածի բանի
յանդիմանողի զիս դարշեցուցեալ հանապազ
խայտառակէ. խցեալ զբերանս 'ի փառաբանու-
թենէ՝ եղկելի զանձն իմ ցուցանէ, ասասուա-
ծոյին ձայնիւն դատաստանեալ՝ յակնկալութե-
նէ կենաց լքանէ, միանգամայն եւ վերջս մա-
հու ինձ իբր 'ի պատանչէ առաքէ։ Քանզի թէ
չար է անէծս առնուլ յօտարէ, ապա անձամբ
զանձն անիծանել կրկին չարաչար. իսկ եթէ
չառնուլ նախատինք 'ի մերձաւորաց օրէնք են,
ապա 'ի տեսողէն հայցել զայսոսիկ, կրից արեան
տաժանմունք, վիշտ չաղէտից և խէթք մնաց։
Բայց թէ առ խոնարհութեան անձին իւրում
մատնեսցի, ջնեալ եւ կշտամբեալ անիծիւք 'ի
լեզուէ իւրմէ, 'ի խոստովանեալ և յամենիշխան
շրթանց բերանոյ վերնոյն օրհնեսցի. զի ճշգրտ-
տեալ թարգմանեաց զդարձն իւր առ նա՝ զհե-
տս կենացն ոչ լքանելով. սահմանաւն սիրոյ
զպարտեացն արմատ կրճատեաց, ոչ տիրեալ 'ի
խորդաւանաց չարաբանողաց. ոչիսար հօտին
Քրիստոսի դատաւ բժշկեալ՝ դիմելով 'ի յաղն

բուժիչ աղեացն արկածից։ Բայց եւս անբա-
նական բարոյից է՝ ասուն կենդանեաց 'ի մէջ
դալարոց ծաղկածին վայրից կենաձիր բանից
ԹմբրուԹԹ մոաց 'ի յարօտս մահու ճարակել։

Գ. Եւ արդ քանզի իմ է առակս վերջին
կշտամբողական, և առ իս ակնարկէ զդիպուա-
ծոցն չար պատահմունս, որ ինձէն անձին նիւ-
Թեցի միշտ զեղմունս կիզանողականս հրոյ տո-
չորման, հոսեալ 'ի յերկնուստ զգոյիւ գագա-
Թանս իմաստնարանի բազմակիս։ Քանզի զի-
ա՞րդ 'ի յարդիւնս ինձ օգտից սաղմոսն եկեսցէ,
յորժամ անպտուղ 'ի բազմերգուԹենէն լինի-
ցիմ, ոչ նուագել հոգւով, ըստ Թելադրելոյն
Պօղոսի. զիա՞րդ ընդ մարգարէին եւս զաէրու-
նին խառնեցից մեծս մեղաւորաց՝ նկուն պի-
տանեաց, ասել ընդ սրբոյն, Թէ 'ի բաց կա-
ցէք յինէն ամենեքեան որ գործէք զանօրէնու-
Թիւն. զիա՞րդ ոչ ունելով 'ի բազմացն պատուի-
բանաց կատարեալ՝ շնորհին և օրինին՝ բարբա-
ռեցայց զերջանկին, որ նախ ինքն արար զոր մեղ
կանոնեաց, Թէ քանզի ծառայս քո պահեցի
զայս, և որ զհեան գան ասայեալքն. զիա՞րդ
Թափուրս 'ի լուԹենէ իմաստից կենաց ընդ
երկիւղածս տեառն օրհնեցից. զիա՞րդ ընդ մե-
ծին մաղԹանաց զիմս յօդեցից, Թէ զմին խըն-
դրեցի 'ի տեառնէ՝ զտեսիլ վայելչուԹեան նորա
և զհրամանատրուԹիւն տաճարի նորա. զիա՞րդ
'ի հրաժարելին ինձ ձեռնամխեցից, յորժամ լը-

սեմ՝ թէ ուղղոց վայելէ օրհնութիւն. զի՞րդ
զթամբք իմովք զանձն իմ անիծից՝ ասելով ըզ-
կնի յոլովից առեալն. թէ երեսք տեառն 'ի վե-
րայ չարագործաց՝ սատակել զյիշատակս նոցա
յերկրէ. զի՞րդ զմիւսն դարձեալ, թէ չարք
վաղվաղակի սատակեսցին. զի՞րդ զկերպարա-
նացն իմ նմանութիւն, թէ բազուկք ամպարշ-
տաց խորտակեսցին. զի՞րդ սատակման ինձ պա-
զատեցայց, թէ ահա մեղաւորք կորիցեն. զի՞րդ
զբաղմայածեան լեզուս 'ի յօրհնեալն քան միսե-
ցից, թէ սատցի պահել զճանապարհս իմ, զի
մի մեղայց լեզուաւ իմով. զի՞րդ փշովք մեղաց
հեղձեալս զանարատին պարծեցայց, թէ այլ
զիս յամբծութեան իմում ընկալար. զի՞րդ ես
մեղաւոր և կրկին պատժաւոր զհանգուցակիցսն
դսրովեցեց ապրել 'ի նոցունց, թէ 'ի մարդոյ
մեղաւորէ նենդաւորէ փրկեա զիս Աստուած։

Դ. Զի՞րդ իբր ոչ կռապաշտեալ անպատ-
կառապէս պերճոյացս ունայն պանծանօք ասել
ընդ Դաւթի, մի թէ մոռացեա՞լ իցէ մեր զա-
նուն Աստուծոյ. կամ ձգեա՞լ զձեռս 'ի մաղ-
թանս օտար աստուածոց. քանզի որ 'ի մեղս
գարշութեան խոնարհեսցի, առաջի կոյ նորին
կառուցեալ առեալ 'ի պաշտօն յաւասականացն
ախտարծարծիցն պառնկապատիր պատկերացն
կերպարան՝ Աստարտայ և Բաամելայ և Մեղդո-
մայ արուարձանի և Թարահատայ Թարմուտա-
ցի, ընդ զաղբատեսցն կանայեաց՝ իշանդամիցն

պատկառանք անվերարկու ծանակութիւնք։ Իբր ոչ պատկառեցից սովիմբ ասել ընդ հահատակին, որ զայս դիմագրաւութիւն առ բարին ունէր միշտ, թէ վասն քո մեռանիմք զօրհանապազ, և որ 'ի կարգին է սորին սաղմոս։ Իբր յիմարս յարս և վատթարս ասել ժպրհիմ, թէ բերան իմ պատմեսցէ զիմաստութիւն և սիրտս զհանճար. Իբր մարդելոյզ կերպարանաւոր՝ ըստ մարդահաճոյիցն ոսկերս ցրուել մաղթեցից. Իբր զկրկին երկրորդեալն մեծանուն բարութիւնս, թէ հաճոյ եղէց առաջի տեառն յերկրին կենդանեաց։ Զիարդ ունողս անբաւից մեզայց զարդարոյն առեալ կարդացից, թէ ոչ մեղք իմ և ոչ յանցանք, առանց մեզայց ընթացայ և ուղիղ եղէ. զիարդ զիս ինքն մատնեցից կորստեան յասելն զայս բան, թէ մի ողորմիր գործողացն զանօրէնութիւն. զիարդ, թէ որպէս հոլի մամ առաջի հրոյ, այնպէս և մեղաւորք յերեսաց Աստուծոյ. զիարդ գրգեալս ապականացու փափկութեամբ՝ սահմանեցից զանմանն ինձ բան, թէ խոնարհեցուցի պահօք զանձն իմ, և զաղգակիցս նորին ընդ նոյն, թէ ես 'ի նեղել նոցա քուրձ զգենուի, և խրթեալ զոգաւոր և զարբտուամ խոնարհ առնէի։ Որպէս հանդարտեցից զնմանեացն իմ պատիժ միշտ յիշատակել, թէ սակայն մրուր բարկութեանն Աստուծոյ ոչ ըստպառեսցի, և արբցեն 'ի նմանէ ամենայն մեղաւորք երկրի. Իբր և զեւան առ սմին, թէ զա-

մենայն եղջիւրս մեղաւորաց փշրեսցես։ Օխանդ զապերախտութիւնն Յակոբայ 'ի ձառ առեալ հենդնեցիս, որ ընդ ստուերին զճշմարտութիւնն ընկալեալ. մոռացայ ընդ նոսին նոցին թերութեամբ զերախտիսն Քրիստոսի ասասուածայնովքն արուեստիւք խաչին փրկանօք. քան նոքա զզօրավարութիւնն Մովսէսի ցպոյն սքանչելեօք, որ զօրինակն նկարագրէր տէրունական տնտեսութեանն։ Օխանդ զյարուցելոյն 'ի վերայ դիւաց զաղէտս ցուցիս, իբր նոքա զոտաբացեղիս խուժադուժ ազգացն ասելով, թէ արկին զդիակունս բարեացն որ 'ի մեզ՝ կուր ինասակարացն թռչնոց, այս է՝ այսոցն օդայնոց, որպէս զանկեալ զսերմն բանին 'ի ճանապարհին, և զմիաբանեալ զկամս ընդ չարին՝ սուրբ անուանեցիս. իբր և զնմանակիցն առ 'ի նոյն շուխդ չարին պատերազմի՝ գուպար գաղտնամարտս մըտացս օգտելոյ, զորս ես զօրացուցի գործակցեալ հնարիս բանաբկուին, եւ ոչ ունիմ ազերսել, թէ մի լուեր և մի դադարեր, Աստուած. եւ խորհեցան 'ի վերայ սրբոց քոց և ասացին. զոր 'ի կարգէ ստղմնոխս է ազօթել։ Բանդի յոյժ պատեհագոյն է առնուլ զայսոսիկ 'ի վերայ բռնութեան մոլեկան դիւաց միշտ ճակատելոյ առ ներկայիս խռովութիւն, և ընդ նոսին նոցին մշակաց։

Ե. Յորոց դու, տէր Քրիստոս որդի բարձրեալ մեծիդ Աստուծոյ, պահեցեր և ամրա-

ցուցես երկնային զօրուդ շնչափակութեամբ՝ յամենայն ընթացից խաբողին հաղմից խաչիւդ լուսոյ զմեզ պաշտպանեալ. որ զի թէ և գոյին յիս անօրէնութիւնք բազմօրինակք, այլ ոչ հայհոյութիւնք։ Որ ոչ հանդեսար 'ի կորուստ նմանեացն իմոց ամպարշտելոց, այլ ամենագորով թախանձմամբ ընդ եղծմամբ ջրոցդն զաղրա-գործաց կրկին վշտացար, տաղտկալի զմահու նո-ցա դիպուածն քեզ գրեցեր, ասելով զպարմա-նալին լսողաց բան, ածեալ զմտաւ ոչ եւս յաւելից անիծանել զերկիր վասն գործոց մարդ-կան։ Եւ մխիթարիս մեծ լմին պարարեալ ընդ կեանս անմաքրից և պարտաւորաց սատակման, որ երբեմն առակաւ դդմենեւոյն զանխայտելն 'ի կործանելիսն ցուցեր, ողորմած, և առ այլ ու-մեմն նեղեցար սատոկ վտանգեալ ընդ յամրա-նալ անձրեւին առ ուրացողացն դարման։ Զնո-ճառելիս ցուցեր բարութեան տեսակս յիշա-տակաց ածնելիս՝ 'ի վերջին աւուրս. քեւ 'ի ձեռն առաքելոց քոց՝ ողջոյնս հասարակաց ան-համբուրիցն հեռաւորաց քաղցրաճաշակս հրա-մայեցեր։ Զհա և յիս ցօղեա կենդանի զհայրենի դթութեանցդ զսէր, զի և ես փրկեցայց քա-ւեալ ամենաառատ քո այցելութեամբդ։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւի-տեանս. ամէն։

Վ ԷՐՍՊԻՆ ՅԱՐԵԼՈՅԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՐԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԷ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐԱ ՄԱՂԻԱՆԱՅ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՍԻՑ ԽՕՍԽ ԸՆԴ ԱՍՊՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ ԿԱ.

Ա. ԱՅՍ ընդէ՞ր է ինձ զբնաւն որ 'ի սաղմոսին այնպիսեաց բանից 'ի կիր արկանել, որ 'ի նախատինս միանգամայն և 'ի նզովս ինձ յարակային, հանապազ երգել իմովս տաւղաբ։ Բանզի զիա՞րդ արդեօք զշուք երջանկին ինձ դատապարտելոյս նմանեցուցից՝ ասելով ընդ նմին, թէ ոչ մերձեցաւ առ իս թիւրեալն սրտիւ։ Զիա՞րդ զկարգադրութիւնս տանցն 'ի յայսմանէ զկնի թուելոյն զարհուրեցուցչաց ընդակից կայից կանոնաց օրինաւորին՝ զինուորին և թագաւորին եւ մարմնական հրամանատուին, որք և երկնայնոցն են համբուրելիք ասելով, ոչ յուսահատ եղէց 'ի կենաց պատմողս աւետեացս և նորոյս աշակերտ անմասն յամենուստ բարեկարգութեանց։ Զիա՞րդ ըստ իրաւախորհ արդարոյն, ընդդէմ մեղաւորացն մահու զինեցայց առակաւ առաւօտին 'ի սկիզբն արթնութեանն միշտ պատրաստական լինելոյ, որ և ոչ զանդամս մարմնոյս գանեալ խրատեցի. զիա՞րդ մասնակցեալ մեծին արութեան՝ սատակեցից 'ի քաղաքի տեառն զանօրինեալսն, որ և ոչ զբուսեալ բիծս հոգւոյս իմոյ մեռուցի։ Զիա՞րդ սը-

տեցից գրողին չեւ յայտնեցելոցն, թէ զմոխիր որպէս հաց կերայ. զինքդ, որ ոչ միացուցի յիմաց կրից կաթիլ մի պղտոր ընդ յստակ արտասուս աղբերց երգողին՝ ասեմ ընդ նմին, թէ զբմպելի իմ արտասուօք խառնեցի, և արտասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի։ Օ՜ծա՛ս ինձ գրեցից մեղաց մահացեալս, յորժամ սիրողն Աստուծոյ 'ի բոլոր սրտէ զյանցմունս նախնեացն իւր վարկանիցի, թէ մեղաք մեք ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք եւ յանցեաք, և որ 'ի վախճանն յանդի սաղմոս իրաւամբք առ իս՝ քան առ Իսրայէլ։ Որոնք յարգեցայց գասիլ ընդ բաբիան, յորժամ մարդկային հնարիւ այս գեղ պատուեցաւ՝ որ ոչ յիս գտաւ, 'ի գարշութենէ կերակրոց 'ի մահ սավեցեալք և յաճախութենէ ճրագանց 'ի հոգւոց նուաղեալք, ըստ խարութեան ինքնօրէն կրօնից հրէից և հեթանոսաց։ Օ՜ի՛նչ արդարութիւն իմ մնայ յաւիտեանս, զոր ոչ բնաւ իսկ կատարեցի։

Բ. Լոյս զի մի տաղտկացայց յամենալ 'ի բանից, 'ի համառօտել զայն փութացայց։ Օ՜ինչ ունիմ ասել 'ի տեղի բանիցն՝ զոր ստուգաբանչունչ ձայնն նուագեաց օրհնելոցն 'Դաւթի, թէ բոլորով սրտիւ իմով խնդրեցի զքեզ. զինքդ ընդ սմին զմեծն քան զայս, թէ յամենայն ճանապարհէ չարաց արգելի զոտս իմ. ինքն ընդ եղեալս և զայն մատուցից, թէ 'ի սրտի իմում թաքուցի զբանս քս, որպէս զի մի մեղայց քեզ։

Որպէս զունայնութեանցս իբր զլրութեանց ճառեցիս ընդ պարս մաքրոց, թէ 'ի պատուիրանաց քոց իմացեալ ատեցի զամենայն ճանապարհս չարաց։ Այլ զի՞նդ զհեզոյն ճշմարտութիւն իմում ստութեանս մշտնջենական երդմնահարութիւն կարգեցիս՝ ուխտեալ ընդ հաւատարմին, երդուայ զոր հաստատեցի պահել զդատաստանս արդարութեան քոյ։ Այլ՞նդ ինձ հրեշտակ մահագոյժ անհրաժեշտ վճռի՝ զբանին պատգամ կրկնեցիս, թէ հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկութիւն։ Այլ՞նդ չարս իսկապէս զբարեացն գրեցիս՝ որք 'ի տեառնէ առնուն զնոյն հատուցումն՝ զայս տուն յեղյեղել, թէ բարի առնէ՝ տէր սուղոց սրտից։ Այլ՞նդ զհամառօտն փոխադրութիւն անաչառութեան վերիպեցելոյս ինձ սահմանեցիս, թէ զթիւրեալսն յափշտակութեամբ տանի ընդ այնոսիկ որ գործեն զանօրէնութիւն։ Այլ՞նդ զատուաձաղգեստին պանծանս ամաչեցելոյս ինձ պատուաստեցիս՝ ասել զնորայսն, թէ տէր ոչ բարձրացաւ սիրտ իմ և ոչ զբօսան աչք իմ, և որ յետ սորին պատմին ասացեալքն։ Այլ՞նդ զանճառն քան զմարմին բան՝ 'ի ցոյցս առից քաջալերութեան վհատեցելոց, ես գանձ գեհենին ասել ընդ օձեալն Աստուծոյ հոգւոյն, թէ յառաջագոյն տեսեր զի ոչ գոյ նենգութիւն 'ի լեզուի իմում, 'ի սկզբնաւորն նախաձայնեալ սաղմոսիս մինչեւ 'ի լրումն աւարտման բանիս։

Օ՛խանդ դատակցութեան դժնէից մարդոց հա-
մբան այրս մահու և որդիս սատակման բար-
բառիմ զբարեշնորհին, ոչ ահա զատելիս քս
տէր ատեցի, եւ զմեռացուածն սորին կարդի։
Օ՛խանդ մեծաւն վստահութեամբ ուսնելի վե-
հին, անձն իմ և դու աշխատ աշխարհի, զան-
դատ քս ոգի յառաջ ընծայեալ՝ մեծացուցանես
ընդ պատկերսն, թէ փորձեա զիս տէր և տես,
թէ իցե՞ն անօրէնութիւնք 'ի ձեռս իմ, և ըղ-
յաւելուածն որ զհետ սորին։ Օ՛խանդ ես գո-
լով՝ եւ յայլոց աղօթեմ ապրել՝ յուսացելոյն
Յ՚ստուած ձայնակցեալ, պահեա զիս տէր 'ի
ձեռաց մեզաւորի և 'ի մարդոյ չարէ։ Օ՛խանդ
համբարձայց ընդ փառաւորեալն մաղթել Յ՚ս-
տուծոյ, թէ գու ես յոյս և բաժին իմ յեր-
կրին կենդանեաց։ Օ՛խանդ իբր հանդիսացեալ
ընդ ճգնաւորին՝ զմրցանակն յաղթանակի թա-
գաւորին մատուցանելով՝ զառաւելեալն քան
զօրինակ աղերս աղօթից, թէ ինձ սպասեսցեն
արդարք քս մինչեւ հատուսցես ինձ։

Գ. Խարեբանեալ է և այս իմաստ հոգեւոր
և տէրունի գործոյն նմանի, որ զփորձիչն պատ-
կառեցոյց, յորժամ զամենայն արհամարհիցէ և
զսկզբնապատճառն եղելոց միայն ընտրիցէ ասե-
լով, թէ երանի ժողովրդեան, որոյ տէր Յ՚ստ-
ուած է նոցա։ Մեծ է և այս բարձրութիւն
շնորհի և զգուշական համարձակութիւն լցեալ
երանութեամբ, թէ սուրբք քս օրհնեսցեն ըղ-

քեզ։ Ի՞նչ ձայն է և այս ընտանութիւն մերձաւորական հոգեւոր հաղորդութեան՝ Աստուած յուսալ և 'ի նոյն արձանանալ բանիւ սաղմոսին բերկրեալ, թէ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տէր. և զկարգ բանին կատարէ մինչեւ զողբալին և զղուարձալին ազդեսցէ, թէ պահէ տէր զամենեսեան որ սիրեն զնա, և զամենայն մեղաւորս սատակէ տէր. 'ի գլուխս ըման գլբոյց նուագարանաց սաղմոսիս՝ իբր թէ զօրինակն իսկ եցոյց վերջին հատուցման արդարոց և մեղաւորաց։ Ուրգակցորդք են միմեանց և ըգկնի երգեցեալքս. զի թէ ընդունի զհեզս տէր և խոնարհ առնէ զամբարտաւանս մինչեւ յերկիր, ապա ինձ ոչքան եղկութիւնք կան առաջի. իսկ եթէ հաճի տէր ընդ ժողովուրդ սուրբ, և բարձր առնէ զհեզս 'ի փրկութեան, ապա հերքեալս 'ի բարեմասնութեանց ես ոչ հասատեցայց. իսկ եթէ օրհնելի է Աստուած 'ի սուրբս նորա տիրապէս, ապա օտարս ես 'ի մաքրութեանց ընդ ոչս դասեցայց. իսկ եթէ 'ի կանխերգիցն մերձ այսր եդիս յիշատակարան ինձ կշտամբութեան, թէ սիրեցէք զտէր սուրբք նորա, զի ստուգութիւն խնդրէ տէր, և կրկին հատուցանէ ամբարտաւանիցն, ապա յորոմ դընդի ես գտայց դերեալս 'ի գաղտնեաց գտողին չարեաց։ Բանդի զոր օրինակ տատանին տադնապաւ տերեւք անկոց եղև ին ծառոց շարժեալք 'ի հողմոց ուժգին բախելոց հոսեալք 'ի խոնարհ,

այնպէս ջանացաւ ջարդել զընթացից իմոց վերարձակութեանքաջաբեր ուղէշն զյարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակիդ։ Զոր հաստատեսցես արմատացուցեալ վերոսին դարձեալ նոր պրաղաբերութեամբ անապականաւ, յանդաստան կենաց իսնամոց քոց կամացդ ամենապարգեւ Թագաւոր Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծուելեան ողին հոկողէ սա նոյն աղերս մաղիանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԿԲ.

Ա. Զայլ արդ՝ ընդէր ոչ 'ի վերադրեցեալն սաղմոս նախաձառական և այլ մարգարէիցն մասն ինչ յօդեցից։ Քանզի զի՞նչ վայելուն իցէ կերակրոյն, եթէ անզգայեալ ցաւովք ուտիցեմ. և կամ զնո՞ր շահ սաղմոսն ունիցի, եթէ ոչ 'ի միտ առնուցում։ Քանզի նղովեմ զիս ինքն 'ի նոսին և ոչ իմանամ, լուացեալ լինիմ և ոչ պայծառանամ, արեւու ծագեալ և ոչ լուսաւորիմ, մեղս ճաշակեմ և ոչ քաղցրանամ, ուեանիս ընանիմ եւ ոչ բժշկիմ, միշտ կանխեմ 'ի նոյն և դատարկ երեւիմ, հանապազ ձաղիմ և ոչ երբէք խրատիմ, ողբիմ դարձեալ և ոչ ըդգաստանամ։

Բ. Ընդարձեալ մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս, և ես մաշիմ 'ի նոսին, ըստ մարգարէին որ 'ի դիմաց պարտաւորացն բանի եւ տէրունական առակին հին տկոցն և նոր գինւոյն։ Զան զի թէ սատակին անօրէնք և մեղաւորք 'ի միտսին, ըստ Յսայեայ ձայնին, ապա և ինձ գժնէիս նոյն բաժին հանդերձեալ պահի։ Զան զի ասեմ զաղաղման, թէ հատուցանէ այնոցիկ որ առաւել առնեն զամբարտաւանութիւն. և կցորդեմ սմին զընթերցուածն, թէ օր տեառն 'ի վերայ հպարտից և ամբարտաւանից. ասեմ, թէ օտար եղեն մեղաւորք 'ի մօրէ, և որ ինչ կարդ սորին ցուցանէ. յարեմ առ սմին, թէ կործանեսցին անօրէնք երկրի, և ամբարիշան բարձցի յերկրէ, եւ անիրաւք մերժեսցին 'ի նմանէ։ Զոր ինձ կարդացէք առ ձայնն, թէ զոր օրինակ վառի եղէգն 'ի կայծականց հրոյ, այնպէս այրեսցին մեղաւորք 'ի բորբոքեալ բոցոյն. ասացէք առ սաղմոսն, թէ արկցես 'ի վերայ նոցա կայծակունս հրոյ. աշխարս պատռեցէք 'ի բանս սատուածեան վճռին մարգարէին աղդեցեալ, թէ ոչ կամիցիք լսել ինձ, սուր կերիցէ զձեզ. կոծեցարուք առ սաղմոսն, թէ մահ հովուեսցէ զնոսա։ Զի արտասուս ողորմ հառաջմամբ ընդ հեծութիւնս իմ յարմարեցէք, յորժամ բարձրեալն ընդ Իսրայէլի և ինձ սասացէ բանիւ սաղմոսին, թէ ժողովուրդ իմ ոչ լուաւ ձայնի իմում. աւաղ կարդացէք Թշուառացե-

լոյս, յորժամ այլ մարդպարէ զնոյն դիցէ, փայ նոցա զի վաղեցին զինեալ։ Բարբառ փողեցէք 'ի սիրտ մշակեալ նոր աղաղակի, յորժամ տեսանոցն Աստուծոյ ամաչեցուցեալ զիս կշռամբ ետցէ ընդ ապարատան տանն Յակոբայ, տեսէք արհամարհանաց, զարմացարուք և եղծարուք։

Գ. Այլ դարձուցեա և ամփոփեացես ըստ բարձրացեալ զսուր բարկութեան ահաւորիդ սպառնալեաց 'ի տարուցելոյս յերեսաց մեծիդ, և խնամովք աջոյդ բարեբաշխութեան առ քո ժամանեալ՝ օգնումն կենաց պարգեւատրեսցես քո աղաչողիս։ Եւ քեզ փառք յերկինս 'ի բարձունս, և 'ի մահացուաց յերկիր 'ի խոնարհ, 'ի սահմանս բոլոր աշխարհի և յամենայն յաւիտեանս, ամէն։

Ա Էրոպին յաւելուած կոչին հեծելեան հոգոյն առ նոյն ոգեր մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԿԳ.

Ա. ԲԱՐԵՐԱՐ և բազմագութ, մարդասէր և երկայնամիտ, միայն թագաւոր, ընդ հօր քում պատուական և օրհնութեանեալ տէր ամենայնի, որդի Աստուծոյ կենդանւոյ, անպատճառդ միշտ իմաստ կոչուեան, որ ամենեւին անփութ ես 'ի չարեաց, որ ոչ կամիս զմահ մեղաւորի, որ փրկ-

կութիւն են 'ի քոյ կամայ ընծայեցեալ. որ դարձուցանես զմրրիկ մեզայ 'ի յօդ քաւութեան, որ զհուր բարկութեան յանձրեւ փոխարկես։ Որ զյեռանեալ զկինն 'ի բաբեայ՝ կրկնակի գոյնահանջեր երկեակ բնութիւն 'ի նոյն արձանի, ոչ խակապես ընդ անպարտան, և ոչ համայն ընդ պատժաւորն։ Որ զլուծութիւն ծովուն սահմանայ իբր զկարկառս քարանց կառուցեալ յեղանակեցեր. որ զկարծրանիւթ վէմն անապատին 'ի վիժակս վտակաց հոսեալ բզխեցեր։ Որ զՅորդանանու ջրոյն պրաշարժ վայրեկութիւն՝ հրաշաւոր անդրադարձութեամբ 'ի յետնորդս հեթանոսաց լուսաւորմն աւազանին 'ի թիկունս առաքեցեր։ Որ զպատուաստեալ պարիսպն Երիքովի յօրինեալ կործանման բռնութեանն սատանայի՝ իբր զմեթեւութիւն յորդի ցնդեցեր. որ զվեհատակաւոր ջուր նորին 'ի յառակ այլայլութեան առ 'ի բարին փոխարկութեան՝ Քահանացուցն փրկութեան խորհրդական աղիւն համեմեալ անուշեցեր։ Որ զԱեռային դառնութիւն իբր զմոսայ անհաւանութիւն, կենացն փայտիւ 'ի քեզ յարմարեալ պիտանի արարեր։ Որ զառեալն 'ի գետոյն 'ի գծագրութիւն անսահմանագ քս հրամանի անորակիգ գունակութեան՝ 'ի նոր երանգ բոսորային մաներ արիւն 'ի ցամաքի։ Որ զանկենդան ցուպ գաւազանին 'ի կերպառնութիւն առ 'ի գքոյդ մերոյս նկարագրիլ, այլ և յօտարազնիցն ըն-

տրութիւն, ի տիպն ապաթոյն կերպիւ վիշապի նմանեալ ցուցեր։ Որ զերջանիկ ձեռն աջոյն Մովսէսի ի ցոյցս տեսութեան ապագայիցն հրաշէց մարդեղութեանդ քո, բարձրեալ, եւ քեւ ախտաւոր մարմնոյս մաքուր լինելոյ անփոփոխ փոխադրութեամբ՝ կրկին գուշակեցեր։ Որ յայսքանեաց շրջադրութիւն բարեխնամապէս արուեստիւ սիրոյ զանակնկալն դիւտ մեզաւորաց կորստականաց նշանակեցեր, օրհնեալ ամենագութ։

Բ. Որ բուսուցանես յերկրէ դալարի զմեռեալն յանշնչականէն, որ զանշարժն իբր զընթացող կառավարես, որ յանարգ արգանդէ կոչես քեզ պատկերակիցս, որ տաս պատանեկաց աղօրիս ըմբոշխնելիս, որ յայտս մաքուրս հերս ընծայես, որ զաղարթ սեւութեան վարսից ի ձեան կերպարան զարմանագործես, ցուցեալ՝ թէ առ ամենայն սահման հեռաւորական յաղթող ես, հզօր, որ փոփոխես զշրթունս բքնաւորականս, ըստ բանին Յոբայ. ի կամս հաւատարիմս։ Որ սատանես զերկիր և զսիւնս նոցին ի հիմանց, նշանակեալ հատուածին գոյիւ՝ թէ գու միայն մնաս անկորնչելի. որ հոլովես տարերս իբրեւ զանցաւորս, և դարձեալ ի նոյնն կապես իբրեւ զյարակայս, յայտ արարեալ՝ թէ և առ մեզաց բազմութիւն դիւրապէս ունել կամ թողուլ դոյնպէս զօրաւոր ի ցես։ Որ զարուսեակին անզգայ էութիւն իբր

երասանաւ իմն գաստիարակեաս, երեւեցուցեալ այնր իբրեւ կերպիւ՝ թէ զքնութեան չար դիմեցումն յորժամ և կամիս հանդարտ առնիցես։ Որ զանբարբառ բոլորակ լուանին կարգեաս ունայնս և պատարուն, լուսաւորեալ զպատճառն առ աւետիս տեսողաց՝ թէ 'ի նուազութենէ բարեաց զպարտաւորս մարմին գու աձես 'ի լրութիւն առաջնասաեղծ հարատութեանն։ Որ զպատակերս անխոս ասառեզաց իբր ըգդասակս գոյն հօտից տրոհես և ժողովես, յոյս իմն կենաց առ այս խորհրդաբերեալ, քաղցրահայեաց տեսութիւն, թէ և անաղաչաւորաց լեզուաց կարողապէս բաւեաս ողբմել։ Որ 'ի մէջ մահու և կենաց շաւիղ վստահութեան ուղղես 'ի ծովու, վկայութիւն եղեալ հաւասի, թէ և յանկասկածաւորն վայրի քեւ պաշտպանիմք անգայթագղելի. որ իբր զքուր կամ թասյից 'ի հրոյ եռացեալ. որպէս զմեղաց մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ կամաց քոց խաղաղացանես։ Որ հայիս յերկիր և տատանեաս զսա, զի անբանիւն զմոռաւորս զդ ասասացուցանես։ Որ իբր զանկատ մի անձուկ նաւի 'ի վերայ շարժութեան ալեաց՝ զանբաւ թանձրութիւն գետնոյս դըզրդես, որով ծանուցեալ լինիս ամենից հաստատուածոց՝ թէ լցես աներկբայելի, որ 'ի բանքս զօրեղ հիմնացեալ ունիս զամենայն։ Որ սերմանեաս զարտաշնչացեալ մարմինս յերկրի. և զնոյն անկորուստ պահեալ կրկին կենդանա-

ծընեաս, որ ապականացուս աւանդեալ՝ անեղծս ստանաս, որ ընդ մահացու նիւթոյս զնչխարդ կենաց խստնեաս, որ հրամանաւ ակնարկութեան ի խուն վայրկենի կազմեցեր՝ պատրաստ կացուցեր զանպարդութիւն ամենից եղանակաց։ Բա է զօրութիւն և կարողութիւն, որ շրջանակեաս զժամանակս ամաց հոլովման աւուրց յայլ նմանութիւն բարեպատեհ տեսողութեան, որ կարդաս զանմռունչն իբրեւ զկենդանիս, որ ապրեաս միայն, և նոքա ընթանան, որ միայն հենուս անկանեաս անճառ արուեստիւ հնարագիտութեան մէջ և առաւօտ։ Որ յեռ նախակարգ յօրինուածոյն առաջնաստեղծ լինելութեանն, որպարեր զփառաւորեալսն մեծամեծս հրաշակերտիցն հանդիսից, ըստ գրոյն երջանկութեան կանխահիացն զարմացման, այլ իմն գոյացութիւն տօնելի տեսակի անեղծ աշխարհագործութեան եւս քան զսոյն ի մարդանալդ քո, որոց ոչ գոյ թիւ։

Գ. Որ ահա զվնասն մեր քեզ գրեցեր, որ զարդարութիւնն քո մեզ շնորհեցեր, որ ընդ քեզ կրեցեր զհաշտութեանն մերում փրկանակ, որ ոչ եթէ՛ լքանիս յողորմութենէ, դարձո զամբարշտեալս ի պաշտօն բարի երկիւղի, զթմբրեալս ի զգաստութիւն արթնութեան սրտի, զանմաքուրս ի սրբութիւն պայծառութեան կերպարանի, զբազմաբիծս յանբծութիւն հանդարտական սուրբ պատկերի.

զանկեալս յոլովութիւն, որ 'ի գիտմանց ոչ խորտակի. զայլեալս 'ի խնդութիւն զուարթութեան անսխրելի. զյուսահատեալս 'ի սէր մարարարչ անքակտելի. զամաչեցեալս 'ի վստահութիւն հաստատութեան անշարժելի. զվառուցեալս 'ի լոյս երանութեան անմեկնելի. զմահուդերեալս 'ի կեանս որ ընդ երգմամբ ոչ անկանի։ Օ՜ի փառաւորեցի անուն քո, Յիսուս, խոստովանեալ յաւժի ընդ հօր և ընդ հոգւոյդ սրբոյ 'ի բարձունս երկնից և 'ի տարեւս երկրի և 'ի բնակիչս նոցա, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ. Երդեցին յաւելուած Կրկին հեծութիւնք նորին հանդերձ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԿԴ.

Ա. Եւ արդ առ ամենայն բան յամենայնի ուղիղ ես, Աստուած. խրատամբք գտանես, արդարութեամբ կշռես, ճշմարտութեամբք քաջես, օրհնութեամբ հեռանես, բարութիւն ընթանաս, տուգութիւն սիրես, յաստակութիւն կամիս, լուսաւորութիւն համբուրես, փորձիւ յանդիմանես, երկայնմտութեամբ քնանես. ոչ առնես նենգութիւն և ոչ գտանիս, այլ ամենեքին հեզութիւն, հանդարտութիւն և զղջմութիւն։

Բ. Արդարացար վերին խնամատուութիւն անայլայլական հօրդ հանճարոյ՝ կրկին վկայեալ անղեղջ գովեստիւ յորդեգրեցելոյն շնորհօք, ըստ բանին պրբութեան՝ որ առեատրանաւն կենայ 'ի քէն ընկալաք. որ ոչ 'ի կոծելն ողբացի, և ոչ 'ի փողելն կաքաւեցի։ Ասացեր անօրինիս՝ թէ մի՛ անօրինիր, և ես 'ի նոյն չարիս սնդեցայ. մեղաւորիս՝ թէ մի՛ ամբառնար եղջիւր 'ի բարձունս, և ես զընդդէմն քեզ գործեցի, և ոչ զգացի երբէք զառածեալս, թէ 'ի ձեռին քո են եղջիւրք արբայութեան հպարտից ամբարձելոց, խոնարհեցուցանել և բարձրացուցանել, ըստ Ամբակումայ, Դաւթի եւ Ոչաբարիայ։ Օրհնութիւն ինձ կամեցար, ողորմած, և ես անիծեալս՝ մեծ տարագրութեամբ խառնեցայ յարժանին ինձ մասն. սիրեցի բարկութիւն և ոչ բարութիւն, շոշափեցի ըստ գրոյն զվաւար և ոչ զլոյս, կենդանի ձայնիդ քո, գթած, ապառուսմ պատասխանեցի։ Օրդնեա անմահ ասացեր բանիւ Նոյեայ, եւ զհուրն անշէջ և զկշռամբութիւնն անվախճան և զոսկին յաւխառենից և զօրինակ նմին սոսկալի, և ես ոչ խմացայ ըստ ասղմասղին և ոչ մոռաւեցի, այլ 'ի մեայլ մոռաւորական կուրութեան գնացի։ Ցուցեր մարգարէիւն, թէ զօրհնութիւն ստացի որ զօրէնս դնէ, և ես համառօտել զնոյն փութացայ։ Արձան հոգեւոր վիմի գրեալ մատամբ քո, տեր Յիսուս Քրիս-

տոս, զԽաւիթ իւրովքն բանիւք կանդնեցեր, առելոյն ինքեան ընտրութեամբ առ սոյն, թէ պահեցի զօրէնս քո յամենայն ժամ յաւիտեան. անդրադարձութեամբ բանին միջնորդեալ ըզ կրկին հաստատութիւնն, թէ և յաւիտեանս յաւիտենից. ընդ որս և զառրին նմանիս մատին պարծանաց առ իմն խրախոյս, և ոչ զկնճեցոյց. ճեպեցոյց 'ի ոճնս Բահաղու և ոչ Աստուծոյ. 'ի յերկուս հետս երկմտութեան կրկին կաղացեալ կասեալ 'ի բարեաց, բաց երդիծանելոյն Հեղնու։ Ուստի զԱնանիա իւրովքն օրինակօք եկեալ 'ի մեռելոց, և զտուտս մարդարէիցն գըրեալ 'ի յոգի, և զմատեանս առաքելոցն ընդ մուտս մտան յառեալ. և զտէրդ հաստատակաց կոտակաւն աւետեաց յարուցեալ 'ի թաղմանէ անթիւ ննջեցելովք, և անհաւատագոյն քան զՀնգեսին եղբայրակցութիւնս այնր մեծատան, որ է առակ իմն յարմարական, նմանեալ զգաւյակատացն մատանց անողորմիցն յչփացելոց, մնացի թբրև զսալ գարբնոց անուտ՝ յամառեալ քարացեալ սրտիւ, որպէս օրինակն է Ներլիարայ, և ոչ ապաշխարեցի։

Գ։ Ա՛յլ ապագեա վերատին առ սոյն կերպարան լքեալ կրկին ողորմութիւն բարի, ահաւոր, մարդասէր, խնամակալ, կենդանի, սուրբ, լուսաւոր և անվախճան թագաւոր, զօրութիւն պանծալի խաչիդ խորհրդոյ, 'ի կարծրացեալս մեղօք անբեր անդատան երիկամանցս յիմարու-

թեան եւ անպատուղ պտոյս լքութեան, զի ա-
ռեալ նպատակ օժանդակութեան ՝ի գթութենէ
կամաց ամենակալիդ, որով ասցէ բղխեսցէ հո-
գիս, ընծայեալ աչաց վշտապնեցելոյս վտակս
արտասուաց արբուցանողաց ինձ ՝ի փրկութիւն
եւ ՝ի մաքրութիւն, եւ քեզ ՝ի հաճութիւն ընդ-
դունելութեան, ամենապարգեւ տէրդ բոլո-
ցիս, փառաւորեալդ յաւիտենից. ամէն։

Վ Էրոպին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հսկողի
աւ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից իսուտ ընդ Աստուծոյ։

ՐԷՆ ԿԱ.

Ա. Զի արդ ես նախնիս ամբարշտաց, գլուխս մեղաւորաց, պետս անիրաւաց, առաջինս պարտաւորաց, պատկերս յանցաւորաց, ատուիկեցիս ըստ վատթարութեան՝ այլ ոչ ըստ բարեբաստութեան, ահս զանձաւիցն իմոց ճառեցի, զպատկառելիսն խայտառակեցի, ըղգաղանիսն հրապարակեցի, զծածուկսն յայտնեցի, զթաքուցեալսն ցուցի, զամփոփեալսն տարածեցի, զդառնութեանս մաղձ ժայթքեցի, զդժոխակցութիւն չարին մատնեցի, զամբարեալ թարախս վերիս քամեցի, զխորս պարտեաց իմոց ՝ծանուցի, զպատրուակն կեղծեաց առի, զքող ոգեղութեանն վերացուցի, զամօթա-

լեայն զդեսա մերկացուցի, զդարշելիսն յանդիմանեցի, զմրուրն մահու փսխեցի, զպալարս հոգւոյս խոցուածոյ քահանայապետիդ Քրիստոսի բացի։ Յանձինս վառանգ ոչ անխայեցի, մարմնոյս սիրոյ ոչ ուշադրեցի, զարմատն հնութեան սեսիլ արարի, բնութեանս կարեաց ոչ ողորմեցայ, զմիաբանութեանն կապ խզեցի, զզգեակ արտիս քանդեցի, ընդ կամացս որոյ իբր ընդ դարանակալի մահու կռուեցայ, ըզպահեսա անյայտիցն արտաքս հանի, զմթերիցն դանձ մեծին գուշակեցի, զդատասխանն դատուորին հանդէպ կացուցի, զապառնեացն զփորձ այժմէն իսկ դտի, զդաշն կործանողին կարեցի, զուխտն խաբողին ցրուեցի, զկատարած մարտին յաղթութեան Ի քեզ տէր Յիսուս ապատանեցի, զպատերազմին խուժիր գրգռեցի, զդիմադրութիւն դիմեցմանն բանիդ Աստուծոյ յուսացայ, զնաւարատիրացն փաղանգ լուսեղինացն զենուց սադրեցի։

Բ. Եւ արդ՝ ստեղծիչդ ամենայն եղելոց Քրիստոս որդի բարձրեալդ Աստուծոյ, զաստէղ դարձեալս յայսպիսեաց բանից և զհարուածեալս յայսքանեաց դանից մի կշռամբեռցես կրկնակի դատել Ի մեծի աւուրն։ Ահա, հզօր անքնին անճառ բարերար, թագաւոր անմահ, առ այս կերպ պատկառանաց ինքնագարտաւս խոնարհութեան, որ ինձէն զանձն մեծաւ ճաշանօք յոգի դատեցի, լից նուագօք այսր մն-

տենի անարգանօք ամօթոյ զգէմն սատանայի, և զերեսս կերպի պատկառեցելոյս նշանաւ խաչիդ զօրացս։ Սիսայի կնիքդ լուսոյ 'ի գեղ տեսակիս, ամրութեանդ նշան հաստատեցի 'ի տիպ դիտակիս, երեւակ կենացդ փայտի ձեւացի 'ի պատկեր այտիս, արուեստդ հրաշիցդ 'ի ճակատիս շուք նշանակեցի։ Մի այլայլեցի յինէն դրոշմդ լուսապատկոյ, մի բարձցի 'ի տեսանելեացս բբաց ճաճանչդ օրհնութեան, մի մերժեցի 'ի գլխոյս առհաւաստչեայդ վրստահութեան, մի սասանեցի 'ի բերանոյս ամբութեան սեմոյ՝ փառք տեառնագրութեանդ։ Պահպանակդ երկրպագելի 'ի զգայարան սրտիս միացի, չորիցս նիւթոց իմոյս գոյութեան քառամեւիդ նշոյլ ազդեցէ, ձեռինս կարկառման փրկչիդ իշխանութիւն օժանդակեցէ, մատուցման հաստատածոյ մատինս խորհրդարանդ համարձակութեան բարեգործեցէ։ Ի մեկնելս իմում մի հեռացի սրբութիւնդ, մի լքցի պատիւս 'ի պատիլն պարտաւորիս, մի մերժեցի 'ի յոգւոյս անդաւաճանելիդ փրկութիւն, մի ջնջեցին գիծք կենդանատուիդ 'ի քս գրեցեալս շնչոյ, մի եղծցի նկարումն արեան զօրութեան 'ի տիրատիպ խորանէս, ընդ իս բնակեցէ յիմում գերեզմանին. 'ի ծորել մարմնոյս թշուառի՝ օծումն շնորհիդ առ իս պահեցի, 'ի նորոգութեանն աւուր սոքաւ հանդիպեցայց փառաց փեսայիդ, 'ի քոյոց այտի ծանուցայց,

քոյովդ վաստակօք պճնեցայց, երախտեօք մեծիդ յարգեցայց, աւազանին զգեստիւ պերճացայց՝ քաւեալ ողորմութեամբ։ Պատս, բարեգութ, զվերարկուդ անարատականութեան տաժանեցեալս մեզօք մարմնոյս. մի՛ յարիցէ ընդ քոյս՝ բանասարկուին, հնացուցիչ հագուստս վատնեսցի, խաւարաբնակացն պատիրք մի՛ ընդ իս վերերեւեսցին։ Օրհնեսցի անուամբ քո, գթած, վիճն իմ հագաստեան. ողորմութեամբ քո լցցի գուբնիմ գերութեան. ընդարձակեսցի քեւ ինձ տեղին թշուառութեան. անդորր եղիցի, խընամող, ինձ բանտն բարկութեան. անուսցէ զիս առ յաճու�մն արգանդն մթութեան. յուսով քո շահեմարանեսցէ զիս յարկն այն անձկութեան. ձեռամբ քո պահեցայց 'ի խշամին տարտամութեան. թեւօք քո ընկալայց 'ի տունն տագնապի. դու, գովեալ. ընդ իս 'ի սենեակն վտանգի։ Աւաղս ինձ աստանօր 'ի թիւս հաղարաց, զի երբեմն էի վերնային և այժմ անդնդային, երբեմն տօնելի և այժմ աշխարելի։

Գ. Ա՛յլ և արդ կրկին դու օրհնեալ 'ի բոլորից գոյից յերկնայնոց և 'ի ստորնայնոց և 'ի ոստնդարտեստականաց մեռելոց, անպարտականդրդ այս տարագրութեան։ Ես վրիպեցայ, ես օտարացայ, ես յիմարեցայ, պարտեցայ և խոտան գտայ. ես լքայ, կամեցայ և կործանեցայ. ես մոլորեցայ, ես մատնեցայ, ես մերժեցայ, ես խորթացայ, գերեցայ և գայթագղեցայ. ես

նալվեցայ, ես թշուառացայ, ապրեցայ և վատ թարացայ. ես ընկլուզայ, ես խաբեցայ, ես ա նօրինեցայ, ես ապականեցայ, մահացայ և Ի սպառ եղծայ. չկք քո առ այս ինչ մասն չարի, որ ես միայն անփոփոխ բարի։ Այլդ կամք քո յիս, և խաւարն ինձ ճառագայթ, ճրագ յուսայ քո անդ, և գիշերն վաղորդայն. մարմնոյ քո հաղորդեալ, և յամօթոյն կարծեայ ապրեալ։ Իսկ ես ոչ գրեմ զանձն իմ կենդանի վասն անփախչելի վախճանին, դարձեալ զի ոչ վարկանիմ կորուսեալ վասն աներկեւան նորոգմանն։ Այլ և փակեալ համարիմ ինձ զելս կենացդ վասն անքաւելեացն պարտեայ, դարձեալ՝ բացեալ ինձ զդրախան՝ վասն փրկութեանն աւետեայ. քանզի ոչ այնքան վհատութեանն գոյժ տագնապէ, որչափ փրկութեանդ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ։ Այլդ տուր, տէր, տուր ողորմութիւն, առ ամենայն ձայն գոհաբանեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վ. Երուսաղէն յաւելուածք կրկին հեծուելեան նորին հանդէս առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Կ.Օ.

Ա. Այդ որ աք և առցէ զայս գեղ մաղթանաց այսր մաառենի պարկեշտասկանի պաղատեալ

տեսաւ, եթէ 'ի մեղաւորաց իցէ մատուցեալն. եղէց և ես իմովս բանիւ կցորդեալ նմա. իսկ եթէ յարդարաց գուցէ յառաջեալն, գասցց և ես տովիմբ ընդ նմին ազօրմեալ նոմա։ Զայս թէ երջանկացի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայն գրեալ զեղկութիւնն, և ես ինձէն վկայեմ այսմիկ։ Բայց յիշեսցէ նա զՍողոմոն և զբանն նորին հոգեշունչս, թէ ՝ի՞ զ՝ որ վստահացի սիրտս սուրբ ունել, և կամ՝ ի՞ պարծեցի մաքուր լինել 'ի մեղաց. և զի ոչ յարեաւ մարդ երկրաւորին աղատեալ 'ի պատասխանեաց. և ոչ ընտիր ինքնարշաւ վազուքն, և ոչ թէև 'ի թռիչս ամբարձման թեւոց բերիցի. առ որ զգայշ լինիցին կրկին երկուցեալ 'ի վիմին իսկ հաստատութեան ուսեալ 'ի Պօղոսէ, գուցէ անկեալ 'ի յերկիր սահմանողն այսմ կանոնի իրաւադատի կշռեալ նմանեսցի։ Այլ առցէ զայս կրշտամբութիւն մաքուրն՝ նիւթ պսակաց, առ 'ի շինչանել անընդարձակաբար յանձեռնհասն բարձրութենէ. և պատժապարտն՝ առիթ աղաչութեան, որով ամբարձեալ 'ի կործանմանէ հոգեւորական մահուն՝ ապրեսցի յուսով։ Իսկ ինձ եղիցի պատգամս այս բանի արձան փորագրեալ ամենեւին անեղծանելի, որ փոխանակ իմոյ եղկելոյս անձին մահացուի՝ անդադար հնչմամբ հեծութեան լալոյ առանց լռելոյ միշտ աղաղակէ, լեցի և ոսկերացս քակտեցելոց 'ի հողատաստան շերիմ վերարկուին՝ անմուռնչ ձայնիւ

զայս խոստովանել, հաստէ և մարմնոյս 'ի հող լուծելոյ բարբառով իմն անազդելեաւ ծածկաւեսիդ զսոյն պաղատել։

Բ. Տէր գթութեանց, աղքիւր ողորմութեանց, պարգեւք բարութեանց, որդի բարձրելոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, ողորմեա, խնայեա, մարդասիրեա, նայեա 'ի վտանգս, ակնարկեա 'ի բեկութիւնս, խնայարհեաց 'ի թշուառութիւնս, տես 'ի տարտակոյս անձեռնհաս տագնապիս, հասիր հաղորդել կորստականս կարեաց։ Շօշափեա բժշկապէս զամենաթշուառ ախտաւորութիւնս. ունկն մատուսցես քաղցրութեամբ ողորմագին հեծութեանս. լուր 'ի խորոյն անդնդոց մահուն գերեզմանի անմռընչելի հառաչմանս. մոցէ յականջս ամենալուր ըսելեացդ ձայն պաղատանաց վատնեալ անդամոց։ Եւ վասն զի գրաւական կենդանութեանդս անապական է, անփոփոխ լեցի և սիրոյդ քս գթութիւն. կցորդ լեր հեղութեամբ տաժանաւորս տկարութեան։ Մեռեալ պատկերիս մի ոմս պահեսցես, ընդ անշունչ կերպարանիս մի 'ի դատ քնութեան մոցես, մահու տանջեցելոյս մի հարուածս յաւելցես, ընդ բեկեալ խեցեղէն անօթոյս մի ուժգնութեամբ մարտիցես, վճռաւ կոշկոճելոյս մի բարկութիւն կրկնեսցես, կործանեալ շինուածոյս մի պատուհաս մատուսցես, շանս սպանելոյ մի քարինս արձակեսցես, լուսոյս ջախջախելոյ մի սատակիս որս

տասցես, հողոյս անպատուելոյ մի իբր ամբարհաւաճի ուժգինս մոնչեսցես։ Օմխիրս մերժելի մի 'ի դատ ընտրութեան կոչեսցես, զփոշիս ցնդելի մի իբր զքո դիմամարտ գոցես, զտիղմս տաղտկալի մի իբր զոսոխ վարկանիցիս, զգարշութիւնս անգոսնելի մի իբր զբոնամարտիկ վանեսցես, զսեթս 'ի բաց ընկենելի մի նիւթ գեհենին պահեսցես, զայսքանեաց բազմապատիկ բանից կշտամբեալս մի վերստին յանդիմանեսցես։

Գ. Այս ամենաթշուառ և խաւարարգել շիրմին են ահա որոտաբեկ և յոգնաթախիծ արգահատութիւնք. հաստատեսցէ օրհնեալդ քո բան անփոփոխական լինել ըստ սրտի արգահատելոյս, քանզի և այժմ մինչ կենդանեօքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհասիդ. որպէս 'ի կորուստ մահուն սատակման՝ ամենազօրիդ հրամանի անեղծ եմ հաւատովքս։ Արդ աղաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս Քրիստոս, հայեաց յիս ողորմութեամբ, և մի թողացուսցես լինել տընակից ինձ բեղիարայ. և զմահաղեկոյց տատանին ապդու�անկենդանաւորն թնդման թըշուառն թաղման՝ աղաղակ ձայնի հառաչման լալեաց քեզ հաշտեցուցչաց՝ յարգեսցես լսել, միայն բարեգործ, հոգեսէր, հզօր, մարդասէր. և հոգիդ քո բարի բնակեսցէ ընդ իս՝ լոյս առնելով ինձ 'ի խաւարին։ Ընդ իս կենարար քո կրից պաշտեցեալ մասունք. զի իբր

զաւանդ գանձու զիս պահեալ 'ի քեզ, կենաց նորոգման ընծայեցուսցեն, օճառք անվանելի զինուց ինձ պատկանեսցին, ընդ իս յարակայեալ քարինք պարսից հոգեւոր հնարից՝ զչարին հալածել զգունդ։ Զարան որ առ իս՝ քեւ, տէր, վանեսցի. զի եթէ յարիցէ 'ի վերայ իմ պատերազմել, տեսեալ զքաղաքն ունայն 'ի զօրաց և զազգողականացն գործի ապաձայն, զքեզ տէր ունիմ մշտնջենաւոր և անեիրհելի պահապան։

Դ. Զի եթէ այժմ իսկ կանխաւ արագեալ յառաջ քան զօրն կատարածի, եւ անշաւիղ արգելան ինձ պատրաստեսցէ, առաքեմ զաղօթսն տէրունականս նմին գան մահու. եթէ 'ի վայր զիս հնարի կործանել, զծնրադրութիւն արարչին. եթէ 'ի մոխիր երկրի թաւալել ձեռըն բերիցէ, երեսացն Աստուծոյ 'ի նոյն մաձուցումն զնա հերքեսցէ. եթէ վաստակս ինձ ցաւոց նիւթեսցէ, քրտունքն յուռթի արեամբն զանգեալ փրկչին աշխարհի զնա խուեսցէ. եթէ յընթացից բարեաց զշունչս իմ պատանդեսցէ, կապանք ամենատեղծին զիս արձակեսցէ. եթէ յուրացութիւն պարգեւաց լուսոյն բռնադատեսցէ, հայհոյութեանն համբերութիւն յաստուածամարտից՝ զնոսին ընդ նոյն կարկեսցէ. եթէ հարուածս նետից գաղտնաձիգ զինուց ինձ արձակեսցէ, կարթն հնարից աղեղան փառաց հօրն կապարձից նմին պատահեսցէ։ Եթէ քողով լուսոյ խաւարականի մը

տանել ընդ աչս անամօթեսցի, կռփու�մն գրլ-
խոյն ձորձով պատեցեալ լրմանն ամենից զնա
տանջեսցէ. եթէ մոլեսցի զվստահութիւն ձե-
ռինս կապել, եղէգն մատուցեալ ի յաջ գոյա-
ցուցչին զնա չարչարեալ ըմբերանեսցէ. եթէ
ձաղանօք այպանման զիս կատակեսցէ, տանելն
ծաղու ամենազօրին զնա հեգնեսցէ։ Եթէ բըժ-
ժանօք ինչ յուռթից կախարդել խորամանկես-
ցէ, ապատակն դիմաց հզօրին Աստուծոյ զնա
սատակապէս ամաչեցուսցէ. եթէ ի մուտս գի-
շերային մթութեան խաւարաւ խաբէութեան
լինեալ մարտիցէ, ի ճառագայթից լուսոյ ե-
բեւման քո, տէր, խայտառակեսցի. եթէ ի միջ
օրէական տապոյ փորձութեանցն արեգակնա-
կէզ վառնիչ խորշակին զիս ի յարմատաց խախ-
տել կարծիցէ, ի զօրութենէ նշանիդ լուսոյ
խլեալ դօսատցի։ Եթէ ի փչմանն շնորհէ ու-
նայն զիս առնել հնարաւորեսցի, թուքն զոր
ընկալաւ տէրն քրիստոսէ, ընդ մեզաւորիս զնա
պատկառեցուսցէ։ Եթէ ժանիք խածողք ինձ
ցուցանիցէ, լուութիւն երկնաւորին բերանոյ
զնա պապանձեցուսցէ. եթէ խածմունս ազուա-
կանս հոգւոյս ազդեսցէ, բեւեռացն հարմունք
հատողին բնաւից զնա կսկծեցուսցէ։ Եթէ
յընթացս անիրաւութեանց խորհրդոց զիս մո-
լորեցուսցէ, սեւեռք ոսից անհասանելւոյն ըզ-
նա կապեսցէ. եթէ հրապոյրս ինձ դժնեայս
արբուսցէ, քացախն ընդ լեղւոյն խառնեալ ի

յարբու�բարերարին՝ զնա դառնացուսցէ։ Եթէ առաջին ճաշակմամբ փայտին զիս գոյէ, սոսկալի խորհրդով իսաչին ըմբռնեալ 'ի սպառ պարտաւորեսցի. եթէ ընդվզել ընդդէմ հնազանդութեան տեառն հրամանի զանձն իմ ուսուսցէ, բերուսին պարանոցի անսահմանելոյն զնա կործանեսցէ. եթէ 'ի մահ սատակման զիս վանեալ վիրաւորեսցէ, ստուար տէգ զինու մխելոյն 'ի կող ստեղծչին Ադամայ զնա հերձեսցէ. եթէ երկամբք վշտաց դժոխականաց զիս պարփակեսցէ, պատանացն կտաւ էիցս ունողին զնա ըմբռնեսցէ. եթէ յատակս մահու հայել զիս խարդախեսցէ, բնակել կենդանւոյն 'ի վերին մահու զնա մեռուսցէ, եթէ խնդասցէ ընդ մարդկօրէնս իմ գայթագղութիւն, կրկին կորասցի կարկամեալ կամաւ, յորժամ անմահն Աստուած յարուցեալ փառաք ընդ իւր նորոգեաց զբնաւ մահացեալս։ Եթէ ընդ լուծանել փոքր կապանացն հաղարամէիցս բերկրեսցի, դողասցի կրկնեալ վերստին խակոյն ընդ վերջին շղթայս անզերծ տագնապին ըմբռնման սատակագունի յանվախճան տանջանարանին։ Եթէ ընդ առաջին հարուածն դժուարասցի, գոյժ կորբստեան յետնում սատակմանն անշէջ գեհենին, որ պատրաստեալն է նորա և նորին հրեշտակաց, նմա պատմեսցի, որ յաւուրն մեծի մեծին ատենի։

Ե. Իսկ ինձ ապաւինելոյս 'ի քեզ տէր Յի-

տաս, միայն թագաւոր ինքնակալ զօրեղ, ա-
բարիչ երկնի և երկրի և ամենայն զարդուն որ
'ի նմա, որ գալստեանդ քոյ ակն ունիմ և ողոր-
մութեան փրկչիդ սպասեալ յուսամ. 'ի յոտս
քո անկանիմ, և զգարշապարիդ հետս համբու-
րեմ, զպարտութիւնս խոստովանիմ և զմեղանս
հրապարակեմ, կշտամբանաց քարամբք կոծիմ
և հառաչանօք սրտիս տապանամ, 'ի խէթ
խղճիս խոցոտիմ և բոցով շնչոյս ճենճերիմ,
աղի ցօղով ապտասուացս պրիմ և երիկամանց-
ցոյս աղդմամբ կիզանիմ, յուսակոտուր օդով ցա-
մաքիմ և դառնաշունչ հոգմով չիջանիմ, թա-
խանձանաց բանիւս երերիմ և կողկոզագին հե-
ծութեամբ դողամ, տաժանելի կրիւք տուայ-
տիմ և տագնապաւ հոգւոյս տատանիմ, 'ի կոծ
մրրկաց ծփիմ և 'ի փոխմանէ ալեաց ատսանիմ,
'ի լուութենէ համբաւոյն սարսեմ և յիշատակաւ
ահին կորնչիմ, կերպարանօք ատենին հալիմ և
սպառնալեօք մեծիդ մեռանիմ։ Լուր բաղմա-
գութ, քաւիչ, մարդասէր և երկայնամիտ,
քաղցրութիւն անճառ, օր բարի և տիւ ան-
չալի։ Քանզի կարող ես յամենայնի և առ ես
շնչոյս իմոյ փրկութեան մեծի. և քեզ ընդ հօր
հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

Վ. Երեսփն յաւելուած կրկին հեծուրեան նորին հսկողի առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոյ սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԿԼ.

Ա. Բաց քանզի յոյժ արդար է բան իրաւանցն Քրիստոսի Աստուծոյ առ իս՝ քան առ սկզբնահայրն չարեաց սատանայ. զի վասն նոր բա յոյն սակս յայտնեցաւ, զի լուծցէ զգործս նորին. և վասն իմ՝ զի գՀնացեալ պատկերս նորոգեսցէ. առեալ զկերպարանիս բոլոր էութիւն կերպին իսկութեան մեծին Աստուծոյ միացոյց ինքեան անշուշտ խառնութեամբ։ Նորա ոչ են շնորհեալ 'ի բազմացն, և ինձ զբովանդակն ետեղ առատութեամբ. վասն նորա ոչ երբէք չարչարեալ, և վասն իմ հանապազ պատարագի. նա անհաղորդ է կենացն, և ես միշտ վայելեմ 'ի փրկութեանն. նա վանեալ է խաչիւն, և ես զօրացեալ նշանաւն. նա հերքեալ 'ի լուսոյն, և ես միացեալ ընդ փառացն. նորա ոչ խոստացաւ հանգիստ և յերկրի, և ինձ զերկինս սեպհականեաց. զնորայն կորեաց զառհաւատչեայն, և զիմն առանց խզելոյ յառակայեաց. զնա յերամակս խոզիցն արգել, և յիս ինքն զօրացաւ. զնա կարձաց օրինակեաց, և զիս ճառագայթ նշանակեաց. զնա սողնոց նմանեցոյց, և զիս իւրովն անուամբ կնքեաց։

Բ. Իսկ ես զերախտիսն Աստուծոյ լքի զայս-
քանեաց բարեաց արարողն, և չարին զկնի մի-
ռեցայ՝ հայել ընդ նմին յատակս գժոխոց. ա-
հա անարժանս բարեաց, անձիրս երախտեաց,
անընդունակս սիրոյ, տոռամբք մեղաց ձգեալս,
յերիկամուն խորոց խոցեալս, քանցեալ ծառս
արմատենոյ, գինիս յեղաշրջեալ, ցորեանս
հեղեղեալ, մուրհակս ջրեալ, վճիռս պատա-
ռեալ, կնիքս այլակերպեալ, նմանութիւնս փո-
խեալ, արկանելիքս կիզեալ, ըմպանակս կորու-
սեալ, նաւս ընկղմեալ, մարգարիտս մանրեալ,
ակնս պատուական սուզեալ, տաւնկս գօսացեալ,
նեղուկս խորտակեալ, փայտս ամենեւին փը-
տեալ. մանրագորս աղաւաղեալ, յարկս տապա-
լեալ, խորանս խարխալեալ, բոցս արմատաքի
խլեալ, ձէթս հեղեալ 'ի գետս աղբեւաց,
կաթնս հոսեալ 'ի կոյտս մոխրաց, այրս մահու
'ի յարեանց գնդից։ Քանզի միշտ խրատեալ
ընդ Երուսաղէմի առակաւ Բաբելոնի 'ի մար-
գարէից ձայնից անձն իմ ողբալի, և ոչ ինչ
խրատեցեալ. որ ասէն անպտուեալ եմ և ան-
գէն խայտառակեալ, ասա գարոլեալ և անդ
կշտամբեալ, ասա ձաղեալ և անդ նախատեալ,
ասա թշնամանեալ և անդ յանդիմանեալ, ա-
ստուստ ապշեալ և անդանօր լքեալ, ասա հե-
ծումն և անդ հատաչանք, ասա կարծիս և անդ
կատարած, ասա խէթ և անդ հատուցումն, ասա
արկածք և անդ հանդէսք գատաստանի. ուր

ոչ է բան իրաւանց և ոչ ձայն պաղատանաց, ոչ թիւք աւուրց և ոչ ելք ժամանակաց, ոչ ուղիք յուսոյ և ոչ դրունք ողորմութեանց, ոչ աչք պաշտպանութեան և ոչ ձեռն այցելութեան։

Գ. Այլ դու ապաւինութիւն, դու ինքն փրկութիւն, դու այցելութիւն, դու և քաւութիւն, դու երանութիւն, քեզ բժշկութիւն, քո ողորմութիւն, միայն հզօր, կենդանի, անճառ, տէր Յիսուս Քրիստոս, բարերար Աստուած, օրհնեալ, օրհնեալ և գարձեալ օրհնեալ, ընդ հոգւոյդ քո սրբոյ յաւէտ բարձրացեալ 'ի փառս հայրենի խոկութեան մեծիդ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վէրսպէն յաւելուած կրկին հեծութեան ողբին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց պրպեց խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԿԸ.

Ա. Եւ արդ 'ի յիշատակ ահարկութեան վերագրեցելոցդ՝ որք յաստուածուստ են ապառնալիք ինձ ժամանեցեալք, զիսրդ դադարեցայց 'ի նորոգ ողբերգութեանց, և կամ պրպէս զյամաքուծն առցէ հեղեղք արտասուացս։ Օ՛ի եթէ զչորեքվտակեան առաջս գետոցդ յորդահոսան ծաւալմանցդ՝ որ զԱդեմ և զերկիր առ

հասարակ առոգանեն՝ լիապէս բաւականու-
թեամբ բաշխեալ ամենայնի, և զբղխումն ելից
իւրեանց առ աչս իմ եդեալ, զանձինս մեղաց
սաստկութեան զբոց զովացուցանել ոչ բաւա-
կանասցին։ Այլ կամ մարգարէին սրբոյ ըղձա-
կանութիւն կրկին լինձ լցցի գլուխս ջուրց բազ-
մութիւն, և Ճրագարան տեսութեանց կերպիս՝
աղբերց կայլակմունք, զբեկման ոգւոցս չափել
զվտանգ ոչ ձեռնարկեսցեն. և ոչ եղերականք
ջայլից համօրէն բանահիւսից կանանց լալակա-
նաց 'ի սիրտ և յոգի վիրաւորելոց՝ զաղէտս վը-
տանգիս 'ի յերգ արկանել և կամ 'ի նուագս
ձայնից բերել։

Բ. Իմ է օրն լինելութեան նզովեալ, և ոչ
Յոբայ կամ Երեմիայ. քանզի տոնելի է օրն նո-
ցա, զորոց մի 'ի նոցանէ ոչ արժէ աշխարհ,
և ոչ տարագրելի. ապա ուրեմն զիս նկատեալ
եղեալ զոչ արժանիս լուսոյ և կամ միոյ մասնա-
ւոր բարւոյ, զհանդիպումն աւուրն անիծին՝
յորում ես գտայ կորստեան որդիս և մահու
դրացիս, մշակս մեղաց և արբանեակս անօրէ-
նութեանց։ Որ ոչ կացի յուխտին կենաց՝ զոր
գու սահմանեցեր, Այտուած բարեբար. ոչ գը-
նացի 'ի քո պատուիրանն կենդանական անմա-
հացուցիչ. ոչ վաստակեցի 'ի հունձս արմատա-
ցին, որով 'ի մուտս ձեռանն աւուրցն խառնվու-
թեան կերակրել պատրաստեցայց. ոչ կառուցի
ամրութիւն որմոց և ոչ ձեղուն յարկաց

ձգեցի, որով 'ի շնչմանէ մրրկայ օդոց պահեցայց. ոչ համբարեցի նշխարս պաշարաց 'ի յուզին անեզրական, որով զտագնապ սովոյն իմ բժշկեցից. ոչ հանդերձաւորեցի քեզ աղերս աղօթից, որով առաջի քո կալ համարձակեցայց. ոչ կազմեցի թոշակ փրկութեան վարուց մաքրութեան, որ զնորոգութիւն ինձ երաշխաւորէ. ոչ եռու զընտրութեան հաշիւն 'ի կենցաղոյս ճանապարհի՝ իմոյ մատնչին, զի 'ի դատաւորին ձեռանէ ատէն իսկ փրծայց. ոչ լրութեամբ ձեռին օրհնութեան մատեայ յանդիման, որով օրէնադրին մատնակից գտայց սրբեցեալ։ Ոչ դիմաց եռու զգուշութիւն և ոչ թիկանց պատապարութիւն, ոչ աջոյս իմ զինւորութիւն և ահեկիս պարածածկութիւն, որով 'ի պատերազմիս վտանգէ զերծայց. զերիվարս ոչ զգեցուցի զրահիւք, և ոչ զմարտիկս սպառազինութեամբ, որով զճակատն յարդարեցից։ Օ կանուին ոչ կապտեցի պտուղ, և անադանին ոչ ժամանեցի, և ահա տարակուսիմ ունայն 'ի բարեաց. մաքրութեան ծաղիկ ոչ ունիմ և ոչ իւղ ողորմութեան, և գիշերոյն մռայլ անեղոյլ. 'ի նիրհումն մահու ննջեալ եմ, և տագնապ կոչողին փողոյ ստիպէ. զզարդ հարսանեացն կրկին մերկացայ, և զձէթ վարուցն վերստին լքի, և դուռն մտին հարսանեացն աւասիկ փակի։

Գ. Լոյս արդ զիաւրդ առից միսիթարութիւն

այսքանեաց վշտաց, և կամ ընդ ոչքանեաց տա-
բակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորութիւն յուսոյ
կենաց խառնեցիր, և կամ ուր արդեօք զգար-
շապարս ոսին կտրուցիր, և կամ յոր վստա-
հութիւն զաչս իմ յառեցիր, և զինչ անդոր-
րութիւն ծփանաց նկատեցիր, և կամ յոր
ըղձական գիւրութիւն ձեռն համբարձիր։ Օ՛ի
եթէ 'ի ձեզուն բարձրութեան երկնի, անտի
'անձրեւեաց հուրն Սոդոմայ, որպէս ասացեալ
է. իսկ եթէ յատակ խորութեան երկրի, սա
եբաց զկոկորդն ըմբռնողական և եկուլ զԼա-
դան բանտիւքն Աբիրոնի։ Եթէ յանդգնեցայց
փախչել յուսնոյէն, գուցէ կալցի զիս վիշա-
պն ահագին։ Եթէ ընդ գազանս ինչ թափա-
ռեցայց, արագունք են խնդրել զվրէժ ստացո-
ղին առաւել՝ առ իս՝ քան երբեմն զԵղիսէին
առ մատաղ մանկունս բեթելացիս քրմորդիս։
Եթէ յամենատարած օդոյս պարզութիւն, այն
եղեւ եգիպտացւոցն խաւար շօշափելի։ Եթէ
'ի թռչունս բարձանց, նոքա են կոչեցեալք 'ի
սպանդն զոհին բոսորայ դիականցն։ Եթէ 'ի
ոկարսն խիզախեցիր, վասնիմ 'ի պիծակացն, և
զի պիտոյ են ինձ առիւծունք։ Եթէ յարջոցն
պատառողաց ապրեցայց, մժիւքն արեան ծա-
բաւիք ինձ պատահեսցեն։ Եթէ յանհոգս ու-
րեք նստիցիմ, մժղուկքն անարգագոյնք՝ իբր
զցնցուղս հրոյ եռացման զինեւ մտղեսցին։
Եթէ յեղջերս միեղջերաց փախնուցում զեր-

ծեալ, նկուն ճիրանք աղկաղկաց մնոցն մարմ-
քողաց զիս կեղեքեսցեն։ Եթէ 'ի սենեակս ըն-
տեմարանաց խորշից զօրեալ ամփոփիցիմ, տաղտ-
կատեսակ գարշութիւն գորոսոյն՝ մեզաց օրի-
նակքն զիս զապրայուսցեն։ Եթէ 'ի վայրս ինչ
անդաստանի կացեալ զետեղեցայց, շաբք շա-
նաճանճոցն տարմից զինեւ պատեսցեն։ Թա-
զում ասել զխառնիճն և զքրեակն զզօրն զ-
բաւոր ընդ թունաւորն թրթուր և ընդ ան-
կենդանական երեւիլն, հանդերձ ջրակարծ կաթ-
կոտիւն և ապականագործ եղեմամբն. որ առ
աչաց տեսիլ ապաղէնք և նուաստագոյնք, բայց
'ի յակնարկելն Աստուծոյ յաւէտ գոռոզաբար
ուժգնութեամբ հարին հանին վանեցին զՀը-
պաքսն ամբարհաւաճութիւն Փարաւօնի բըռ-
նութեանն բուռն գազանին՝ յաղթող վիճա-
կաւ. որ են կերպարանք թաքուցելոցն կրից
ըկողաց անձնականացն աներեւութից եգիպ-
տացւոցն անօրէնութեանց՝ յոգի և 'ի մահ
տանջողաց՝ գազանի ճնաստղաց։

Դ. Այլ դու ամենազօր արարիչ բնաւից
տէրդ բոլորից, 'ի յատելիսն հանդիսացիր հեր-
քել զնոսա. և ինձ ողորմեա կրկին գթութեամբ
ձեռն մատուցեալ փրկութեան տարակուսե-
ցեալ կոչկոճեալ վարանեալ 'ի մահ պարտելոյս։
Օ՛ի դու միայն ճանաչիս Աստուած փառաւո-
րեալ միշտ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւի-
տեանս յաւիտենից. ամէն։

Վերոյին յաւելուած կրկին հեծուելեան նորին հայրէ
առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԿԹ.

Ա. Եւ արդ, վասն զի 'ի ձեռն մեծիդ և ամենահնար արուեստաւորիդ իմն եղանուլթեանն և Աստուծոյ՝ իբր 'ի քրայս ընտրութեան փութոյ քոյ սիրոյ հանապազ եռամ և ոչ երբեք պարզիմ, միշտ խառնիմ զուգիլ և ոչ եւս միանամ, ահա զուր արծաթագործդ երկնաւոր իմ ճարտարապետ, 'ի անոտիս վաստակեալ առիս աշխատիս, ըստ մարգարէին յայտնի առակի, և չարութիւնս իմ ոչ հալեցաւ. զոր ինձէն մղեալ չարաչար՝ իբր զխեղճագար դիւաբախ իմն ողորմելի յանդգնեալ անկարգս խօսիմ՝ զիմս զպարտիս աճեցուցանել, քան հաշտութեան հնարս ինձ այտու կազմել։ Եւ զի մի անընդել դիպուած և անկիրթ պատահումն և անհաւասար հանդիպումն՝ պատրաստութիւնք հանդերձելոց տանջանարանացն ինձ երեւեսցին, ամենեւին անմոռաց պահեաց աստուածն 'ի յիմում մարմնի նշխար ճնացուածոց նախնումն անիծիցն, զոր 'ի փոքուէ տարրէ անարգէ ըստ մեծն է ուսանել։

Բ. Քանզի խաղալն ինքնաբերական գիւռք որսլանի՝ բոտոտք ճապուկք շարժողականք և

ազգի ազգիք, որդունք աղեաց գաղանակուրք, խաղաւարտք հրակայծակք և բիծք բոցակիծք և անիծք անկեբպաւորք եւ երամակք ոմանք քրանաձինք զուզրաթորմիք կսկծեցուցիչք եւ մարմաջողականք։ Ապատակք այլոց վայրենեաց, ըստ նմանութեան գիւաց գիշերամարտից եւ մեկնազէն բարբարոս գնդից խաւարասիրաց, և գազանութեամբ քանասար գայլոց արաբացւոց, կորակոր գնացիւքն, տրջնաթոյր գունոմն. կրկնապարոյր կռածագ կոցաւն, որ զորէն ունի խայթոցաց կարճի, իբր դժնիկ փրշովք խոցոտեալ ծծեն ձգեն զարեանն խոնաւութիւն, և յանկողինս մահճաց հանգստեանն վաստակս կրից ցուցանեն։ Եւ կարկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զհատուցումն նոցա նոցին, վաղվաղակի զգան զվնաս վտանգին՝ զոր ազգեն մարդոյն. և անդէն խկոյն լերկամարմին փոքր հասակաւն՝ իբր թեւոք իմն թռչիլս արձակեն, և ըստ մարախի ձեւոյ ոստոստեալ այսր անդր տարաբերին. և ըստ բազմապատիր նենգութեան բարոյից դաւող աղուեսուց՝ խորամանկեալ խուսափեն 'ի պատուածս բազում ելից, զի յերկիւղէ մահուն ապրեացին։ Եւ այնքան չքոտի և անքատ անձամբքն ոչ միայն զռամիկն և զխառնիճաղանձս, այլ և ըզթագաւորս հզօրս եւ ահագինս փախուցանեն հանեն տարագրեն 'ի դատիկոն յարկի ապարանից բարձրութեան, և կամ 'ի բացի բնակե-

ցուցանեն. քաջք արանց արեաց, որք իշխեցին ամբոխից և սիրեցին ժողովրդոց և առին ըզ-քաղաքս ազգաց. զպարտութիւն իւրեանց զո-բաւոր ձեռին ինքեանք վկայեն, թէ քանզի ոչ կարացաք 'ի դիմի հարկանել վեհիցն բռնու-թեան, վասն այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յայս տեղի։

գ. Եւ զի՞նչ է ինձ զփոքունց և զանկածից ծաղրականաց ոմանց գոյութեանց 'ի կիր ար-կանել, որք զօրեղ և անհերքելի ջատագովք են աստուածութեանն՝ յիշատակել ինձ զհան-դերձեալսն, որք 'ի մարմնոյս անօրինելոյ ընծա-յին պտուղք դառնութեան։ Ընդ որս և եկա-մուտ սատակչականացն ախտից գիւռք, և կեր-չայն կոյսք անողբելիք. յորոց չէ զերծանել, քան թէ հարկաւ մարմնոյն վտանգի զապագա-յին սաքօք իմաստասիրել. և ոչ տեղի է գտա-նել ապաստանի՝ փախստեամբ անկանել առ նո-սա. այլ առանց կամաց քումդ ակնարկութեան և մարդկային կարք և հնարք վրիպեցան։ Իսկ դու, բարերար, զամենայն ունիս բաւականա-պէս զկենացն հնար՝ եթէ կամեսցիս փրկել, նո-րոգել, քաւել, բժշկել և կենագործել. և քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ. Երեսփին յաւելուած կրկին հեծուելեան նորին հայրոյ առ նոյն աղերս մաղլիանայ բանի։

Ի խորոյ սրտէ խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Հ.

Ա. Զի քանզի համբարձեալ զընթացս բանիս 'ի փոքունց ասասի երկրայնոց չհամարելոց ընդ դոյս եղելոց՝ 'ի մեծագունիցն տեսակս, ասացիս զսօնելի հանդէս իրաւանց ահաւորին անաչառութեան։ Որ զի թէ մերձաւորագոյնք էին Աստուծոյ իբրեւ զնախածանօթ հայրապետութիւնն, և կամ մաքրագոյնք որպէս մարգարէն, կամ անբծագոյնք իբրեւ զառաքեալն, կամ ընտրելագոյնք որպէս մարտիրոսն, եթէ ոչ դու մարդասիրեացես անենուազ բարիդ և անփոփոխ խնամակալութիւնդ եւ անպակաս ողորմութիւնդ, ընդունայն է ինձ փրկութիւնն առ 'ի նոցանէ։

Բ. Զի եթէ առ նոյն ինքն Աբրահամ ձայն արձակիցեմ, իբր ողորմագին ապակ ընչեղին ինձ վարդապետէ, 'ի տապոյ անտի պապակեալ՝ կաթի միոյ ջրոյ ոչ բաւականանայ. քանզի եւ նա փակեալ է ընդ կարեաք հասարակայ անհընարութեան։ Իսկ եթէ առ Մովսէս, և նա ըղձացեալ է սակաւութեամբ, որ ոչ զօրեաց առնն փրկութեան, որ զհայթայթանաց կրկուան 'ի պահպանութեանն աւուր ժողովէր. իսկ եթէ

առ Ահարոն, և նա ինքնին իսկ կարօտացաւ մաղթողի. իսկ եթէ առ Դաւիթ, 'ի մէջ բաբեացն առաւելութեան ըստդտեալ է և նա. իսկ եթէ առ Նոյ և Յոբ և Դանիէլ, զայս Նշեկիէլ մարգարէ մեկնեաց յանուանէ իսկ յիշատակեալ զնոսա, և զայն ընդ նոսին իբր 'ի գիմաց Աստուծոյ ազդեալ. կենդանի եմ ես ասէ տէր, թէ ոչ ապրեցուցեն զուստերս և զդըստերս իւրեանց 'ի բարկութենէն որ հասանիցէ, բայց եթէ ինքեանք միայն ապրեսցին. իսկ եթէ առ Պետրոս վէմն հաւատոյ, 'ի քումդ խընամոյ խուն մի խիթացեալ՝ և նա ընդ կրիւք իմն գրաւեցաւ։ Թողում ասել զբազմացն գումարութիւն խոնարհեալ առ կարիս կարիս, թէ և յաւէտ երջանիկք իցեն. ընդ որս և Յովաննու ոմն մարգարէի 'ի մէջ աստուածառաքն ըստ պատաւորութեան մարդկօրէնն գայթագղութիւն մնայ յոլովից անթարգմանելի, թէ և 'ի դէմս իմն մեկնութեան ձեւակերպեսցի։

Գ. Նա քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրութիւն փրկութեան մարդկան, և ցուցան նոքա ողորմեալք բարերարիդ և զօրացեալք ամենակալիդ, կոչեցեալք պաշտպանողիդ և քաւեցեալք հնարաւորիդ, շնորհեալք ազատեցուցչիդ և բժշկեալք անախտականիդ, կենագործեալք անապականիդ և լուսաւորեալք նորոգողիդ, այսուհետեւ գիտացեալ զսակն որքանութեանց հողածին բնութեանս, որք մխիթարեն օրինա-

կաւն նմանաբար հաստատապէս վստահութեան յուսահատելոյ. ահա առ քեզ դիմեցից, որդի Աստուծոյ կենդանւոյ՝ Քրիստոս օրհնեալ յամենայնի։ Անաւանդ զառակն ազգակից այսմ մաղթանաց ասասնօր յիշեալ, զվերագրելոցդ բան վերստին ստդաստատեսցանէ. բարի է, ըստ իմաստնոյ ումեմն երջանկի, անկանել 'ի ձեռս տեառն, և մի 'ի ձեռս մարդկան. զի որպէս մեծութիւն նորա, և ողորմութիւն նորին։ Եւ այս բան թէ և զ'Ստութիւն իմն գծագրէր, որ զերեքմտանեան հարուածն ասուածեան առաջի եդեալ՝ ընտրեաց ինքնին կամաւորաբար զդատակնիք մահու սատակման՝ իբր զկենդանի Քրիստոսի հաւատոցն յաճախութեամբ, քան զերկուսն եւս այլ փոքրկունս՝ որք տանջեսն և ոչ ողորմին. սակայն և իմն օրինակութիւն բանիս պատկերի ծարակեցելոյ հնարս կենաց կոչուսեալս անձին՝ ոչ է այլայլեալ յարմարութենէ. զի ոչ եթէ զփրկեալսն նուաստացուցանեմ 'ի մատենի այսր ողբերգութեան, առանց որոց ոչ է մատչել առ տէր. այլ զփրկողին անուն պատկեմ, և զչնորհ նորին առ ամենեսին բարեհոչակեմ, և զքնաւին բարձունսն 'ի թռիչս վարուց խոստովանիմ բանիս պայմանաւ յաւէտ կարօտեալ ողորմութեանն դեղոյ։

Դ. Ահա դու կեանք, դու փրկութիւն, դու բժշկութիւն, դու անմահութիւն, դու երանութիւն, դու լուսաւորութիւն. արա ինձ

անդորր 'ի մեղացս աշխատութեանց, զի և քեզ լիցի հանգիստ 'ի մշտագոսս հեծութեանց՝ ձանձրացուցիչս թախանձանաց. որ ոչ այլ իւիք, քան թէ փրկութեամբ մարդկան պարարիս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վ. Էրուբին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հսկողի առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէց խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ՀԱ.

Ա. Զի քանզի երջանիկքն և փառաւորեալք արքոյն պարք, յորոց ոմանք դոյզն ինչ գթեցին և յաճախագոյնս հաստատեցան, փոքունս ասանեցան և մեծագոյն վառմամբ նը-շուլից հոգւոյն մաքրութեամբ լուսաւորեցան. յորոց մինն զզանգուածոյն յայտնէ զհաստատակամութիւն տկարութիւն, իսկ միւսն զգերազանցն քան զբնութիւնն օրէնս, վարս և առաքինութիւնս հրեշտակականս։ Զի արդ նոքա որ օրհնեալքն են յամենիշխանն բերանոյ ասուածութեան հօրն Քրիստոսի, ընտրեալքն և ոսնեալքն, խնկեալքն և բարեբանեալքն, իբրեւ զանդամս Քրիստոսի պաշտեցեալք, և իբրեւ զօթեվանս հոգւոյն սրբոյ յարդարեալք, յորս չկայ ինչ նշմարանք և կամ գիւաք խաւարի, այլ ամե-

նեւին տնկեղծութիւն և լուսաւոր արդարութիւն, և որքան մարթ է՝ զմարդն Աստուծոյ՝ Աստուծոյ նմանեցուցանել։ Երեսք պարզք և անպատկառելիք, կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք, կեանք զգաստք և անստոգտանելիք, պաշտօն առ Աստուած կարծր և անփոխարկելի, ընթացք արիականք և անկասելիք, ճշմարտութիւն միաւորք և անցնդելի, դիմագրաւութիւն զօրեղ և անհերքելի, տեսաւորութիւն պայծառ եւ անապշելի, իմաստասիրութիւն վերնական եւ անկոխելի, պատկեր մաքուր և անաղարտելի։ Օրոց կերպարանս և զյիշատակս անուանցն աղաչել՝ Աստուած իսկ վարդապետաց, և նոքօք հաճութիւն 'ի մէջ խառոլութեան արտարկիդ բան լուսաւորեաց։

Բանք պանծալիք հաշտեցուցիչք Աստուծոյ։

Բ. Ես անպիտանս յամենայնի, և որքան բան զօրէ՝ պարսաւեալս, որ մինչդեռ արթուն եմ՝ նիրհեմ, մինչդեռ զգաստ երեւիմ՝ թմբրիմ, 'ի բարեպաշտելս իմում՝ գայթագղիմ, մինչդեռ ազօթեմն՝ և վրիպիմ, 'ի յընթանալս իմում՝ և կասիմ, յարդարանալս իմ՝ և մեղանչեմ, 'ի խաղաղանալս իմում՝ ամբոխիմ, մինչդեռ արշաւեմն՝ առ 'ի յետոյն հակամիտեմ, 'ի չուելն իմում՝ ընդ կրունկն դառնամ։ Ընդ լուսոյն մասին՝ և խաւար յարեմ, ընդ քաղցրութեանն

ճաշակ՝ օշինդր խառնեմ, ընդ կուզս բարեացն՝ չարիս հիւսեմ, ընդ կանգնելն՝ և կրկին գլորիմ։ Ծաղկիմ և ոչ պտղաբերիմ, ասեմ և ոչ առնեմ, խոստանամ և ոչ կատարեմ, ուխտեմ և ոչ վճարեմ, կարկառեմ և անդրէն ամփոփեմ, ցուցանեմ և ոչ ընծայեմ, մերձեցուցանեմ և ոչ մատուցանեմ։ Ի ճարակել խոցուածոյս՝ անդրէն վիրաւորիմ, 'ի հաշտեցուցանելն՝ վերստին խռովիմ, զուր հանդիսանամ եւ իրաւամբք պարտաւորիմ, գրիմ և իսկոյն եղծանիմ, նաւեմ և 'ի գիծն թուլանամ, սկսանիմ և 'ի հանգիստն ոչ ժամանեմ։ Կարգիմ և դարձեալ սասանիմ, ընանիմ և կրկին հեղուիմ, շարունակիմ ասա՝ և անդ 'ի սատրեաս հոսիմ, բարդիմ և անդրէն տաշտրիմ։ Ջիմն արկանեմ և ոչ գրել խառնեմ, սակաւ վաստակիմ և բիւրս վատնեմ, դոյզն գանձեմ եւ անթիւս ապառեմ, զայլս խրատեմ և ես ինքն անփորձ եմ, միշտ ուսանիմ և երբեք 'ի ճշմարտութիւն գիտութեան ոչ հասանեմ։ Ո՛չ ինչեալ չարիսն նոյնչափ արծարծեմ, սուղ ինչ քաջալերիմ և առաւելապէս լքանիմ, լարիմ և խակ և խակ առնելն մեղկիմ, զայս կարկատեմ և զայն պատառեմ, խլեմ զեղիճն և տատասկ տնկեմ։ Ընդ ամբառնալն՝ և այսրէն բերիմ, մտեմ 'ի բոյնն աղաւնի՝ և անտուստ ագռաւ ելանեմ, գամ սակաւ մի սպիտակ՝ և սրանամ դառնամ բնաւին սեւացեալ, ասեմ զիս քեզ դաւանել՝ և ապա-

նոցին նուիրիմ, ընդ յանդիման լինելն՝ և թիկունս դարձուցանեմ։ Մաքրիմ եւ այլ մրճոտիմ, լուանիմ և նովին զաղբանամ, կերպանիմ զԴաւթին և դորձք զՍաւուղայն կատարեմ, շրթամբք ճշմարտեմ և ստեմ երիկամամբք, աչովս մատակարարեմ և ահեակ կողմամբս աւերեմ։ Ընդ երկրագործութեան ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ, ի բարձրագոյն իմաստիցն ի վայր իջեալ՝ ես ինքն գտանիմ։ Հրեշտականամ յերեսս և ի խորհուրդս դիւանամ, հաստատիմ ի յոսս՝ և ի միտս տատանիմ, սուտ ձեւանամ եւ իրօք խոտորիմ, կեղծաւորիմ արդար և արդեամբք ամբարիշտեմ։ Դասիմ ի պարս հեզոց եւ ընդ այսս կաքաւեմ, ի մարդկանէ գովիմ և ի տեսողէդ պարարաւիմ, ի հոգածնելոցս երանիմ եւ յորդւոցն լուսոյ աւաղիմ, հաճոյանամ յեսին ամկին և թագաւորիդ մեծի յաչաց ելանեմ։ Օ՜ատեան դատաւորին թողեալ, խառնակրօնիցն աղերսեմ. հերքեալ ի վեհիցն, սոսկականացն սպրդիմ. մարմնովս արտաքուստ պճնիմ, և անձամբս երինիւ ճայիւ ճանաչիմ. հպարտրիմ դաշն հաստատել, և ուխտակորոյս արտաքքս մերժիմ։ Ա՜յսօր մաքուր հոգեկիր և վաղիւ մղի խելագար. զտէրունի պատուէրն լքեալ, թելադրութեան օձին հետեւիմ. արքունեամ զօրապէս, և վատթարագոյնս ընկրկիմ. գծանրութիւն աւուրն բառնամ, և ի ժամ

փարձուն անմոռն եմանեմ. 'ի բացուստ Ճառումն խօսիմ, և 'ի պատասխանատուութեանն պահու պապանձեալ կարկիմ. 'ի յելս արեւուն հաւրուստ երեւիմ, և ընդ երեկս ունայն գեգերիմ։ Ի յամթառաս ծերոց բազմեալ, և խելայեղից կցորդիմ. ենջեմ խեթիւ, և արհաւրօք զարհուրեալ զարթնուիմ։ Օ՜անդաստանս կամաց չարաչարս հերկեմ, փոյթ խնամով 'ի չարիս, միշտ անառակ որդիս, անգարձ տարագրեալս, անզղջական զառածեալս, անմխիթար արտմեալս, ինքնագրաւ գերեալս, մահու և ապականութեան ծառայեալս, անօգնական տանջեալս, անվրկելի մատնեցեալս, անպատուաստելի հառուածեալս, անարժարժելի շինուցեալս, անկազդուրելի խորտակեալս, անհանդերձելի կործանեալս։ Եւ եթէ պարտէ զատոիկն ատուհնօր ասել անթրինեալս անձին նախատինս, ահա գրեմ, գրեմ և ոչ անխայեմ զկսրիւս նիւթեալ գեհենին։ Ատացուածս նախանձու 'ներոյս Ադամայ երկնայնոյ, որպէս և Կայէնն առաջին հնոյն և հոգեղինին. որ ունիմ զենաւնատուստ 'ի յանձին զնշանակ ամբաստանութեանս, ոչ զնչայս տուրեւառութիւն, այլ զանիցս կշռամբութիւն։

Գ. Եւ արդ ո՞ր իցեն փրկութիւնք, ուր սկզբնահայրն հաւատոց 'ի յուսահատութեանն վայրի զանգթութեանն իմ չարիս կրկնէ, մեծն մարգարէից քարամբք բանից կոշկոռէ. արքն

բարեփառ աշտէին Նիզակաւ 'ի մահ սատակէ, պատկեր ճշմարտին ընդ Աքարու համայնիւ ջնջէ. աստուածարեալն վեհից՝ յարագոլոցն վրիժուց մատնէ, մարգարէածին տեսանողն՝ ընդ ամաղէկացւոյն առաջի տեառն սպանանէ. նա խանձաւորն Աստուծոյ երկնատեղաց բոցովն վատնէ, ստուերին լուսին և նորոյս սկիզբն՝ հեծանոցին ընտրութեամբ հոսէ, պետն առաքելոց ընդ Սափիրայի 'ի կենաց զրաւէ, զարմանալին քննութեամբ հոգւոյն՝ բուրումն ինձ մահու ընդ կենաց քարոզ խառնէ։ Արդ անաչառք և ինձ կամառք երջանկացն, և ուժգնութեան հրամանի վերնոյն ալի սպառաղէնք. ընդ հրեշտակացն և մարդիկ, ընդ տիեզերաց երկրի եւ տարերք, ընդ անզգայիցն և շարժողականք, որովք դատեալ միշտ լինիմ տուժիւք լկանաց յօրինակ և յիշատակ սոսկալեացն ապագայից. լաբ հողմով փոթորկի ալեաց յաւէտ մրրկեալ կենացս վստահութիւն, մնայ անկայուն 'ի հաստատութեանց։ Օ՜ որ եթէ ոք իմաստութեամբ 'ի քնին առեալ խուզեսցէ զլուզակացն բաղմատեսիլ զանազանութիւն, զմանուանս փոքուանս ընդ մեծամեծացն դասեալ, որ առանց թուոյ և քանակութեան համարոյ թիւնդս առեալ անբաւ երամոց եռան զեռան սլանան 'ի մարմնիս ծովու, վկայեսցէ և հաստատեսցէ ճշմարիտ լինել զասացելոցս բանագրութիւն։

Դ. Այլ դու ինքն օրհնաբանեալ անմահ

թագաւոր բարի երկնաւոր մարդասէր Քրիս-
տոս, Աստուծոյ կենդանւոյ միածին որդի, հը-
զօր բարձրեալ անքնին անճառ քաւիչ ահաւոր,
սատեա 'ի ձմեռն ամբոխեալ ալեաց ոգւոյս
ծփանաց, արձանացս զծարաւս մոլեգին շարժ-
ման սրտիս խռովութեան, ընդոստնեա 'ի սան-
ձըս կապոյ երասանաց ըմբռնման զյնդեալ մը-
տացս վայրագութիւն։ Զգնչի խաղաղութիւն
հրամանաւ մեծիդ ամենավարան բքոյս ստսան-
ման. սատակեա խափանեա զբազմագլխեան
անդամն ուրուականս գաղտնեաց ամօթոյս եր-
կրակենցաղս հինից։ Զրեսցես աղօթս մշտա-
մատոյցս զայս նորընծայ տառ. ողբմաղերս
թախծագին ձայնի ողբերգարկութեան այսր մա-
տենի. հան 'ի խորոց մահուս անգնդոց չքնաղ
ապրեցեալ ընդ մարգարէին փրկելոյ. ընկալ
զխոստովանութիւն անձնադատ բանիս 'ի հոտ
անուշից. շնորհեա միխիթար դառնութեան
վշտաց ուժգին հեծութեան յուսահատելոյս։
Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք պա-
տիւ և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

Վ Էրսպին յա-Էլը-ած կրկին հեծո-ՐԷան Նորին հսկողէ
առ Նոյն աղէրս մաղԷանաց Բանի։

Ի խորոց սրտէց խօսք ընդ Աստո-ծոյ։

ՐԱՆ ՀԻԳ.

Ա. ԱՅԼ ահա ձեզ ասեմ, սվ եկեղեցիք միանձանց և աշակերտուԹիւնք կրօնաստանաց, որք մերկամարմին մատանցդ ձեռօք առ ակնկալուԹիւն յուսայն պարգեւաց բարեացն անբաւից տեսանն զինուորեալք, որոց զայս սեղան հանդերձանաց խորտկաց բանից ընծայեցուցի, ընկալարուք զայս աւանդուԹիւն խոստովանուԹեան 'ի շինուած փրկուԹեան հոգւոց։ Օտանեարուք սովիմբ զմարմնոյս պարտուԹիւն, յիշեցէք զմարգարէականն ընդ առաքելականին առեալ մեզ 'ի խրատ, զի մի պարծեսցի ամենայն մարմին առաջի Աստուծոյ, և զոչ որ է արդարն և ոչ մի։ Օտերոնականն մի մոռանայք, 'ի կատարածն իսկ պատուիրանին գոգջիք զձեզ ծառայս անպիտանս. մի եղիցի լինել ձեզ որսք խաբողին. զգուշացարուք և գրոյն, Թէ կերակուրք նորա ընտիրքն։ Բանզի եւ ես իսկ որ զայս նուազուԹիւն մատնաւոր պրաղոյ ձեզ ջամբեցուցի, վկայեալ զանձնէ կամաւորական սոգոտանք բիւր բամբասանաց անբժըշկական մեղանաց, 'ի սկզբնահայրն սկսեալ մինչեւ 'ի սպառումն ծնողոց նորա՝ կամայական

յանձնառութեամբ հաստատեցի եդի զիս ամենայնիվ պարտական չարեաց։

Բ. Զուայ յուսմենէ ոչ պարտաւորէ, և ոչ հաճեցայ, 'ի յասելն նորա անյարմարապէս առ այն՝ որոյ առաջի ոչ է արդարանալ մարմնոյ երկրածնի, թէ ոչ երբէք շնացայ, ոչ պոռնկեցայ, և ոչ զաշխարհիս ինչ համբուրեցի ճաշակս մահու։ Այլ ոչ ընդհատ ինչ յանօրէնութենէ. Թողցէ նմա տէր Աստուած զայսոսիկ, թէ և ճշմարտիւ իսկ գրեցաւ. ոչ ընթացաւ, որքան թէ գթեաց՝ 'ի յասել զանյարմարսն 'ի դեմաց ժողովրդեանն Իսրայէլի բանիւ Զաքարիայ, օրհնեալ տէր և մեծացաք. որ է փարիսեցւոյն ձայնի կերպարան։ Այլ ես քանզի դիտողին Աստուծոյ մատնեալ եմ դատաստանի, որ զկիրս աներեւութիցն մտաց 'ի կշիռս եդեալ՝ համարի դատել զիս նոքօք ամենիրաւ հատուցմամբք, ոչ կերպարանեցայց տեսողին, ոչ կեղծաւորեցայց քննողին, ոչ ստեցից զոչ գործեցեալն նկատողին, ոչ խաբէութեամբ ընդ միտ ինչ մտից մեծին, ոչ 'ի տեսիլ բարւոյ ցոփութեան զչարս քողարկեցից, ոչ 'ի պատկեր ընտանի զապիկարս երբէք յարգեցից, ոչ խենեշացայց 'ի զարդ օտարոտի, ոչ պճնեցայց այլով պայծառութեամբ, ոչ պաճուճանս յարմարեցից տգեղութեան գեղոյ։ Ոչ ոք մեղաւոր իբրեւ զիս, ոչ ոք անօրէն, ոչ ոք ամբարիշտ, ոչ ոք անիրաւ, ոչ ոք չարագործ,

ոչ ոք վրիպեալ, ոչ ոք սխալեալ, ոչ ոք մոլեգ-
նեալ, ոչ ոք խարդախեալ, ոչ ոք շաղախեալ,
ոչ ոք ամաչեցեալ, ոչ ոք դատապարտեալ. ես
միայն եմ և այլ ոչ ոք, ես ամենայնն և յիս
ամենեցուն։ Ոչ հեթանոսք, զի ոչ գիտէին. ոչ
հրէայք, քանզի կուրացան. ոչ տգէտք և խառ-
նիճաղանջք, քանզի յիմարք էին իմաստից։ Պետ
վարժից կոչեցայ՝ յանձինս դատախազ. ռաբբի
ռաբբի անուանեցայ, և զգովեստն առ Ա-
ստուած եղծի. բարի ասացայ առ եղկութեանն
ժառանգութիւն. սուրբ վկայեցայ 'ի մարդ-
կանէ, որ եմ անմաքուր առաջի Աստուծոյ. ար-
դար դաւանեցայ ամենայն իրօք ամբարիշտս.
հեշտացայ 'ի գովեստ մարդկան, զի ծաղր եղէց
յատենին Պիլատոսի. յաւազանէ կոչեցայ ար-
թուն, և ես 'ի քուն մահու ննջեցի. 'ի փրկ-
կութեանն աւուր հսկող յորջորջեցայ, բայց
զդատութեանն աչս կափուցի։ Ահա դատաս-
տան, ահա յանդիմանութիւն, ահա նոր կըշ-
տամբանք և հին դատապարտութիւն, ահա
ամօթ դիմաց և տգնապ հոգւոյ, ահա խլե-
դիրք փոքունց և կշիռք մեծամեծաց։

Գ. Այլ դու միայն տէր Աստուած մարդա-
սէր, անոխակալ և երկայնամիտ, համարեաց
մեղապարտս անձին ընդ վերջին պարտաւորու-
թեան աւուրն ահաւորի զայս կսկծեցուցանող
ինքնաբանական նախատինս։ Մի լուայց 'ի քէն
զայսոսիկ, գթած, փոխանակ զի ես ինձէն ան-

ձինս գրեցի։ Արդ բարձցես և վերացուսցես զպան պարտաւորութեան կանոնիս ընդ քեզ կապելոյս տենչանօք հոգւոյս։ Զան զնախատիչ նրս պատկառանաց խայտառակութեանս, ծածկեա աջովդ կարողութեան զտգեղ տեսակ մարմնոյս մերկութեան, մատս հանգստեան ըզթոպեալս ուժգին մեղացս բեռամբք, կարգեա ինձ սահման հեռոց բարութեան առ երս կենացդ, պահեա յիշատակ ինձ ողորմութեան և զկնի մահու կեանք ամենեւին, օրհնեալ յերկինս և գովեալ յերկրի, բարեբանեալ միշտ յամենայնի՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ Էրսպին յաՒելՒաՀ կրկին հեՀՀուԹեան Նորին հսկողի առ Նոյն աղերս մաղԹանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԳ.

Ա. ԹԱԳԱՒՈՐ բարձրեալ հզօր ահաւոր, օրհնեալդ միայն տէր Յիսուս Քրիստոս, քո է փոխարկել յանակնկալս կենաց յուսահատութեան զսատակիչ անէծս առ կեցուցանող օրհնութիւնս, զպարսաւանս վհատութեան առ զուարթացուցիչ գովութիւն. ընդ ամօթոյն՝ համարձակութիւն, ընդ պատկառանացն՝ պատիւ, ընդ տարագրութեանն՝ յոյս բարութեան, ընդ բաժանմանն՝ ակնկալութիւն միութեան,

ընդ սպառնալեանացն բանից՝ ողբալեան ըստ-
փանս, ընդ միանգամ դատապարտութեանն
կրկին ազատութիւն։

Բ. Ողորմեա, տէր, մահու մեղսապարտիս
յաւուր արձակման շնչոյս կենդանութեան,
մինչ աչացս ողորմագին հայեցուածս 'ի բարձու-
նըս կողկողիցի, զբազմարկածեան ուղղոյն զան-
ղերծ ընթացիցն զանփախչելին ճանապարհ յա-
ջոյս բերելով մոացս տեսամբ ամենայնիւ վը-
ստանգեալ. և 'ի յերդ բնակութեան յարկիս
նկատեալ յելիցն շաւիղ, թշուառացեալ կի-
սամեռութեամբ, դիմօք այլայլութեան, տա-
ռանմամբ մատանցս, կարկամ հառաչմամբ, նու-
ալ հեծութեամբ, նրբական ձայնիւ, յոգի
թախծութեան յոքնամանեալ տարակուսանաց՝
'ի խորոցս աներեւութից զգործեցելոցս ողբա-
լով հառաչեմ։ Կարող ես, բարեգութ, և անդ
հրաշագործել յաւէտ զօրեղութեամբ ասելով
թէ, ողջ եղիջիր յոգւոյդ խորտակմանէ, և կամ՝
թողեալ լիցին քեզ մեղանք քո, և կամ թէ՝ երթ
'ի խաղաղութիւն սրբեալ 'ի մեղաց։ Այս զոր
յայնմ ժամու ոչ ժամանեցից պաղատել, այսօր
ընկալցիս մարդասիրապէս, ով երկայնամիտ
բազմաշնորհ ամենակեցոյց։ Յորժամ որ այժ-
մըս բանտարձիկ խրոխտաձայն սիգացող բար-
ձրապարանոց, անկեալ դնիմ դի անկենդան,
կարկեալ 'ի խօսից, կաշկանդեալ ձեռօք, լքեալ
անդամօք, խրեալ շրթամբք, կտրուցեալ ա-

շՕք, տախտակ անշարժուն, կոճղ կիսայրեալ, արձան անկեալ, պատկեր անբարբառ, գոյութիւն անշունչ, ողորմելի տեսիլ, աշխարհելի կերպարան, ողբալի օրինակ, եղկելի դէմք, արտասուելի նմանութիւն, լռեցեալ լեզու, ցամաքեալ խոտ, թօթափեալ ծաղիկ, ծորեալ գեղ, շիջեալ լամբար, դատարկ կոկորդ, խոպանացեալ սիրտ, աղխեալ աղդարան, սպառեալ աղբիւր, թօշկացեալ մարմին, ժողեսեալ որսայն, քակտեալ տաղաւար, կտտրեալ ոստք, բաժանեալ յօդք, հատեալ ծառ, սղոցեալ արմատ, թողեալ տուն, հնձեալ արտ, ստորախուղեալ բոյս, օտարացեալ բարեկամ, մոռացեալ պահեստ, թաղեալ դարշութիւն, մերժեալ ատելի, բարձեալ խէթ, անարգեալ կը մախք, և իբր զանպիտան առ ոտն կոխեալ։ Կարօտեալ այլոց մաղթանաց, որք զհաւատոց թշուառս ձայնիւ նուագեալ աղերս հառաջմամբ, յօղով արտասուաց բարեբարիդ գթութեան 'ի բարձունս տարածանեն։ Օ՜տ քեզ դարձն յեղանակեն արդահատելով, զոր օրհնեմ. զնշան խաչիդ փրկութեան, զոր երկրպագեմ. զյարութեանն ճշմարտութիւն՝ որում հաւատամ. զփառացդ քո յայտնութիւն, զոր փառաւորեմ. զդատաստանիդ ահաւորութիւն՝ զոր խոստովանիմ. զբանիցդ յանդիմանութիւն՝ յորմէ զարհուրիմ. զհոգւոյդ սրբոյ ինձ ուղեկցութիւն՝ զոր պաշտեմ. զօծմանդ տեառ-

նագրութիւն, զոր և համբուրեմ. զթագաւորելն ընդ քեզ, տէր Յիսուս, որում պաղատիմ։ Արդ լքաւ մերժեցաւ բարձաւ տրոհեցաւ փախեաւ սրացաւ տեղի ետ կցորդութիւն զուգութեան կենցաղոյս կենդանութեան, և յուսոյդ որ 'ի քէն՝ պարգեւ մնացական և անջնջական յիշատակարան պահեցաւ։

Դ. Տես ողորմութեամբ 'ի տարակուսանս վտանգելոյս, միայն բարեգութ փառաբանեալ որդի Աստուծոյ, քաւել, բժշկել, կենդանագործել, պաշտպանել, նորոգել, նկարել, կանգնել, հաստատել, վերստին ստեղծագործել յերջանիկն անարատութիւն. քոյ է կարողութիւն, քո է փրկութիւն, քո է ողորմութիւն. չէք քո անկարութիւն, այլ ամենեւին զօրութիւն, բարձրութիւն, իշխանութիւն, անվախճան թագաւորութիւն, խոկութիւն, ինքնութիւն, ամենատեղի բացարձակութիւն, բարերարութիւն, լուսաւորութիւն, փառաւորեալ տիրապէս, անպակաս և անցաւելուած, խնկեալ խորհրդով անթարգմանելեաւ Աշխարհարարութեանդ սրբում. գոհաբանեալ յաւէտ և եւս առ ամին 'ի նոյն պաշտօն հաւատարութեան միապատիւ զուգականութեան, երէկ և այսօր և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՍԻՆ ՅԱՐԵԼՈՅԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՐԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԷ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԻԱՆԱՅ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՊՊԷՅ ԻՈՍՓ ԸՆԴ ԱՊՈՐԾՈՅ։

ԲԱՆ ՀԴ.

Ա. ԱՐՔԱՅ երկնաւոր, տէր բոլորեցուն, առ ամենայն բան յամենայնի միշտ երկայնամիտ, Աստուծոյ կենդանւոյ անքնին որդի։ Ահա անդ է ողորմելն իսկապէս, յորում հաստատ ակնկալութիւն վաստակոյն. անդ է բարեգործելն, յորում տեսութիւն իմաստիցն խափանեցաւ. յայնմ ժամու է մարդասիրելն, յորում տկարութեանն վտանգ պաշարեալ տիրեաց ներքոյ և արտաքոյ. անդանօր է բժշկութիւն աստուածային քո ձեռինդ, յորժամ բնաւ անդամոցն տեղի ետ կենդանութիւնն. այն վայր է այցելութեան, յորում ելք հնարիցն խափանեցաւ։ Այն է քո մեծութի, յորժամ գյուսահատութեամբ վերն ողջացուցանես. այն է հարազատ քում ազգակցութեան, եթէ յանակնկալն ժամու արուեստաւորեցես փրկութիւն. այն է հանդիսարան քում յաղթանակի, եթէ զփակեալն մուտս կենաց 'ի սպառուածն շնչոյս բացցես. այն են քո շնորհք վայելչականք, եթէ զչարեացս իմոց մոռացեալ՝ զբարեացդ քո յիշեսցես։ Յայսմ ես անոխակալ, եթէ ապախտաւորիս ընդ երախտաւորացն խնամարկեսցես. 'ի տսին ծա-

նեալ գիտացից՝ եթէ նայեցար 'ի նուէր բանիս նախնի գթութեամբդ, եթէ զսովորութիւն չարեացս բարձցես։

Բ. Յաղագս այսորիկ հիւսին բանք և յեղանակին նուագերգութիւնք, յորժամ տէրն բարի՝ չարն ծառայի զբարեգործացն պարգեւեսցէ. որ մինչ իրաւամբք մնասցէ բանտի, նա յարքայական ապարանս զնա հանգուսցէ. մինչ հրաւիրեալ է 'ի գուբ տղմոյ, նա 'ի բազմականս ամենապատիկս գահուց գրգեցուցանիցէ. մինչ բրելոյ զաչսն գիտեսցէ, նա 'ի բարձրութիւն բերկրութեան հայեցուցանիցէ. մինչ ծայրատուութեան մատանցն սպասէ, նա մատանի համարձակութեան մատուցանիցէ. մինչ հայի հարուածոց գանից, նա գթոց գիրկս արկանիցէ. մինչ պատրաստեալ յուսայ կորստեան, նա երեւելի տեսողաց բազմաց առնիցէ. մինչ ակն ունի սատակման մահու, նա ընդ կենացն եւ փառս ընծայեցուսցէ. մինչ հատման գլխոյն նայեսցի, նա զնոյն պտակաւ պայծառացուցանիցէ։ Այս պտուղք օրհնութեան, գթած, աքանչելարմատ քում շառաւիղայ. այս արգասիք կենաց արարչականդ քո հրամանաց. այս իսկզբ խորհրդոց խոստովանեալդ քո տեղեանաց. այս նշոյլք լուսոյ ամենասիրդ Ճառագայթից. այս ախորժութիւն Ճաշակաց բարեբանեալդ քո քաղցրութեան։

Գ. Զոր միայնոյ են այսոքիկ, տէր. 'ի քէն

ապրելոյս գրել բնն զասին. ահա զբաղող յաստուկ ապիրատեմ, պարնեալ. Ի քոյոց պարի պարգևեալ ընարեալս. բաց. սէր. զգանձս քս բարիս. զոս ապիրանաց առակին։ Ամ խաս. նեալս Ի հանգարս բարեացդ քոց Ի շարեացն իմոց. մի շահեսցանեսցես զառելիսն քս՝ որ են փառք եւ յաստուն. ընդ փրելիսն քս՝ որ են գթութիւնք եւ ողորմութիւնք. մի պահեսցես Ի սոսոցս ածս քս պարշաելիս զանարարելիսն քս՝ որ են մթութիւնք եւ դատանութիւնք. եւ զիմ ինաելիսն՝ որ են մեղք եւ թշնամութիւնք։ Ամ գրեսցես ապրեալ պարնութեան Ի մատենիդ կենաց զմարմնոյ պարարս իմոց անիծիլ. այլ զանհնարարսդան բնն հանարեալ՝ մեծացուցես կրկին առաւել զանուն քս սէր Ի նոսին. յուցանել զդոյն բնն գիւրին եւ հեշ տարանագոյնս։ Շատ են իմ պարտեալք եւ անդէր քան զթիւ. այլ ոչ այնքան հարշալիք իրրեւ զքս զզարմութիւնդ. բազում են մեղանք. այլ յաւէտ են նուազեալ առաջի քոյդ ներողութեան. յանախ են չարութիւնք. այլ յոչ թարան են հանայնիլ. հզար ամենակալ. քոյդ մարդասիրութիւն. բնն են անհամար իմոցս անձին բիծք. այլ քեզ յոյժ գրաւեալ են ընդ սահմանաւ։ Ոչ են այնքան զարաւոյք առ կենդանութիւն զէնք մեղանաց պատկառելագոյնս պաղաբերութեան, որքան յիշատակացն մահու կենդանութեան վանութեան կատարելոյ մահուան

թեան։ Օ՜ինչ ազդեսցէ փոքր խաւար՝ աւուրդ Աստուծոյ. զիա՞րդ բաւեսցէ դոյզն ինչ աղքատուղջ՝ մեծիւդ ճառագայթից. զիա՞րդ համբարձցի կշռեսցի ընդ խաչի քո կրից՝ խակութիւն հեշտութեան մարմնոյս տկարութեան։ Օ՜ինչ երեւեսցի յաչս ամենակալիդ քո առատութեան կոյսք մեղանաց ամենայն տիեզերաց. ահա կոչումի հողոյ դիւրափխրելի՝ ի կարծրութենէ բախման վանեցեալ, իբր զպղպջակ անձրեւոյ բաղմազեղ հոսմամբ քո կամացդ չքացեալ պայթեալ անդստին։ Օ՜ինչ պիտոյ են քում զօրութեանդ ամենահնարդ կարողութեան ժամանակաց առաւելութիւն առ յանցուածոց իմոց քաւութիւն. ոչ քթթել մի ական, ոչ խուն մի տեսութիւն ածանցական, ոչ սակաւ մի նայեցուած փայլական, ոչ կիսամանեայ յամրութիւն, ոչ փութացելոց ոտից յեղյեղումն, ոչ յելից բարձրութենէ միոյ կանգնոյ կաթի անկելոյ, ոչ գիծ մի չափոյ մուտց հետեւեցելոց, ոչ նշուղից արագութիւն, ոչ շնչոյ տուրեւառութիւն, ոչ ինչ յայսմ յանդոյ եւ յանոպաւորական նմանութենէ անձեւ օրինակաց յաւէտ անկայից՝ այնքան առ ժամայնք կամ հարեւանցիկք, որքան եղծմունք, ցնդմունք և հալմունք մեղացս սառնամանեաց պահեստի՝ քում զօրութեան, Աստուած ամենայնի, տէր Յիսուս Քրիստոս, որդի անքնին կենդանւոյդ Աստուծոյ։ Որ տաս պարգեւես արեւ քաղցրու-

թեան՝ չարաց ընդ բարիս, և անձրեւեաս երկաքանչիւրոցն անաչառապէս. կշռեաս սահմանեաս իրաւամբք և զվտանգս կրիցն հաւասարաբար, որոց մեծ է հանդիսան առ ակնկալութիւն պարգեւին, փոքր խոթանաւ փորձութեան զսակաւութիւն պարտուցն աստէն վճարեաս. իսկ որ զերկիր ընտրեցին, ներեաս ողորմութիւն, տալով և սոցա դարման ընդ նոցա՝ միշտ առ քեզ դարձին սպասեաս։ Եւ քեզ փառք ամենազօրիդ առ ամենայն հրաշագործութիւն բարեխնամող երկայնմտութեան, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Ալ էրսպին յաւելուած կրկին հեծութիւն նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԺԵ.

Ա. Եւ արդ ընկղմեալ զմայլեալ և 'ի սպառ ծածկեալ 'ի յանճառութենէ առաւելութեան բազմամանեայ յաճախութեան մեծիդ երախտեաց, որ ամենատուր քումդ անենուազելեաւ յաջմէ և յահեկէ՝ 'ի դիմաց և 'ի թիկանց համբարեալ կան անբաւութիւնք։

Դարձեալ առ նմին կրկնապատիկ երկրորդութիւն աստուածային հոգւոյն ազդեցեալ, յոր ինչ յառաքելոցն սահմանեցաւ ա-

ւանգութիւն՝ առ ամենայն լուսաւորութիւն եկեղեցւոյ դաւանութեան՝ մեկնապէս եդեալ աստանօր։ Եւ որ առ անշնչականս նիւթեղէն ցուցանի երանաւոր կերպագրութիւն անճառելի։

Բ. Մատուցանեմ ընծայեմ դարձեալ աստանօր աւանդ գովեստի դաւանման ճշմարտականի։ Զի որպէս երբեմն հերձուածականին չարափառութեամբ ամենապատիրն խաբէութեամբ նենգողին կարթիւն հատուածեալ 'ի բաց հերքեցայ՝ ելեալ 'ի դրախտէն. արդ միաւորականաւս այսու ուղիղ ամբծութեամբ՝ 'ի յաւանդ իսկապէս շնորհի անդրէն միւսանգամ համբարձեալ սովիմբ 'ի թռիչս թեւոց լուսոյ, ահա յերկինս ժամանեցից հետեւեալ։

Գ. Ա.Յլ քանզի յարգանդէն յորում յղացայ հոգեւոր երկամբք ծնիցեալ, զմեծն և զերջանիկ դշխոյ անարատ ամենից կուսից իսկուհի՝ զպանծալի մայրն իմ գովելի պարտ է կանոնաւ սահմանի բանի արձանագրել յայսմ մատենի. զի ծանիցի ցուցցի և այլոց եւս ապագայիցն ազգաց պատմեսցի որքանութիւն փառաց խնկելոյն, արժանապէս պաշտամամբ պատուեալ իբր մաքուր մարմին ընդ գլխոյ մարդեղութեան բանին Աստուծոյ. 'ի յիշատակ ճառիս հաւատոյ Աղրոդութեանն դաւանութեան։ Եւ արդ 'ի յայս օրինակ հոգենկար պատկերի բանի որ զկնորանէս լուսոյ յարմարի, ընկալ զիս, դթած, օրհնեալ, քաւեցեալ և սրբեալ 'ի սմին։

Զան սուքաւ 'ի հոգւոյս զնախասինս մեղացս, անմեղս և անբիծս ընդ հովանեաւ սորին բաղ մեցս, յաւել զոկարս 'ի տուն 'Դաւթի, և անտուստ փոխեալ 'ի տունդ Աստուծոյ, ըստ մարգարէին ձայնի՝ որ 'ի քեզ Յիսուս ակնարկի։ Մի սակ զմտիցն, և մի անօգուտ զելեցն հեռեւութիւն արասցես. մի զհաւատոյս ջերմութիւն ցուրտ համարեսցիս, և մի զհամբոյր ողջունիս անկարգ ինչ վարկանիցիս. մի զպաշտօնն ապաշնորհ գրեսցես, և մի զերկրպագութիւնն անխորհուրդ լքցես. մի անպտուղ լեցի տեսականութիւն պատկերին, և մի աննշոյլ՝ կերպանին պանչելութիւն. մի անհուր ողջակիզին սպանդ մատուցի, և մի պատարագ ուխտի այս ճառի՝ արտաքոյ ցրեսցի. մի ճաշակդ լուսոյ ինձ մահու լեցի, և մի բաժակ քո կողեցդ արեան 'ի դատապարտութիւն եղիցի։

Դ. Աղաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս, միդ յէութենէդ, որով զգիտութիւն հօր քոյ և հոգւոյդ սրբոյ ճաշակեալ ծանեաք. քանզի 'ի քէն իսկ վարդապետեալ զամենապարգեւ կարգս եկեղեցւոյ, և 'ի սմին աղօթանուէր լուսարան կենաց փրկութեան բարեաց, տարածեալ զսիրուս ձեռաց համբարձմամբ զայս կնդրուկ բանի բընակողիդ 'ի սմա տիրողիդ բնաւից երեքսրբենիդ մատուցեալ յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բարբառով բարեշնորհութեան։

Յառ որ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ բան, այլ ինն խորհրդա-
ծութիւն աստուածային աւանդութեան։

Ե. Փառաւորեմք վերածայնեալ նուագօք օրհնութեան երգոց 'ի հաւատ պաշտաման բանի զբարեհրաման պատճառն եղելոց զԱրարդութիւնն անսկիզբն՝ անհամեմատ բարձրութեամբ, անհասական խորհրդոց և անըմբռնելի իմաստից, անպնեելի զգայութեանց և անբերելի եղելոց, քանակութիւն վերնականն երկնի և անսահման ներքնային խորոց, լրութիւն ապառմանց և նախադրութիւն սկզբանց, մի յերից անշփոթ կերպից, և երիս 'ի միոյ անհատուածելի իսկութեանց, 'ի վեր քան զմտաց անարգելութիւն յարաձգեալ ամենայն ուրեք բովանդակ։ Անփոփոխ բարի, անսասանելի ուղղութիւն, անխառն կերպարան սիրոյ, մեծութիւն անյաջորդ, բարձրութիւն անխոնարհելի, անվասանելի տեսականութիւն, բարերարութիւն աննուազելի, կամք կայուն, հրաման կենդանի, ակնարկութիւն փրկչական, երանութիւն ճշմարիտ, ակնկալութիւն հաւատի, խոստումն անսասելի, աւանդ արդասաւոր, ըստոյգ աւետիս, վերամբարձութիւն անձեռնարկելի։

Զ. Մի հայր միայնոյ որդւոյ՝ միական հնչգւոմն պատուեալ, ամենահարուստ բարութեամբ ամենեւին ունայն 'ի չարէ, օրհնա-

ձայն գոհաբանութեամբ անքնին ներբողիւ գովեալ։

Ե. Մին բարձրեալ ահաւոր անուն՝ համապատիւն կցորդութեանց, անպատու

մն ազգականութեանց, եռալուսեանն զուգակցութեց, անյաւելուածն լրականութեանց, ինքնիշխան կամաւորութեամբ պատուասիրեալ առ հայրն հանգուն նատիպ՝ գործակցութեամբ հոգւոյն որբութեան խոնարհեալ իջեալ 'ի յերկնից, անանուաղ գոլով յընտանի փառացն, հաճեցաւ մտանել յարգանդ մայրենի Աստուածածին կուսին մաքրութեան. յորում ահեցոյց զբոյն օրհնութեան 'ի լուսատահման անդատանին անապատութեան. ընդ ամենակատարն էութեան համանեալ յանանջրպետ միականութիւն. թափանցական խառնութեամբ յաստուածութեն ոգի բաղկացոյց զգոյութիւն շնչոյս հրաշապէս։ Որով անստամբակելի երասանաւ սանձաց կրքութեան զստահակութիս իմ հանդարտեցոյց. և կամաւ ընծայեալ խաչին՝ ամբարձաւ ծաղիկն պաղոյն կենաց 'ի ծայրս լրութեան անմահականն տնկոյ. 'ի մահ վերաւորեցաւ՝ աստուածութեանն անընդմիջելի 'ի մերասերն մարմնոյ, որով կենատցոյց զգործին պարտեաց, արարչութեանն խսկութեան 'ի նմին յաւէտ անբաժանորէն ընդ նիւթական մարմնոյն վշտացեալ։ Իջեալ 'ի վայրս խաւարին դժոխոց, եհան ըզկապուտն իւրաստեղծ 'ի կապանաց օցտողին.

և իբր 'ի նիրհմանէ քնոյ զարթուցեալ, յինքն նահանջեալ զդիմեցումն մահու, կանգնեցաւ կենդանացաւ աստուածապէս՝ ելեալ 'ի յերկրէ հացն կենաց և հովիւն հօտից բանաւորակա-նաց։ Հաւատարիմ եղեւ. յաշխարհի, երեւեցեալ նոյնութեամբ ամենեւին անենուազելի, որպէս եկն համայն. և համբարձաւ բովանդակ. բազմեցաւ նստաւ 'ի գերուն նակն գահոյս նախ-նականին պարզութեան արարչական փառաւո-րութեամբ։ Զոր խոստովանիմք Աստուած բա-րերար և տէր բոլորից, որ գատի զամենայն ե-կիր արդար ընտրութեամբ յաւուրն մեծի, որ ինքն է սկիզբն և ինքն կատարած, նոյն առա-ջին և նոյն առյապա, անպակաս բովանդակու-թեամբ թագաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց։

Ը. Զրհնաբանեմք ընդ հօր և որդւոյ և զանբաժանելի բղխումն՝ նոցին փառակից հոգ-ւոյն տէրութեան. որ ստեղծ զբնաւս և կենդա-նածնէ զամենայն, որ անդատին իսկ 'ի բնէ հա-մապարփակ մթութեան աշխարհական միգի շըր-ջէր նկարէր և կերպարանէր ամենուն ակ ջուրբ-քրն անբաւութեան երկրատարածն ծովու՝ 'ի կատարումն արդեան խորհրդոյս՝ զսուրբ աւա-զանն լուսոյ։ Նախ արար և այժմ գործէ, դպ-ացոյց և միշտ կատարէ՝ պտուեստս, սքանչե-լիս, նախատեսութիւնս սրբանելոյց, ազգմու-նըս աստուածօրէնս, զօրութիւնս զարմանաւո-ւրս, մարգարէս, առաքեալս, վարդապետս,

վարժողս կրթութեան հանճարոյ։ Օրբարա-
նին մատուցման արեանն Քրիստոսի յարդարեաց
քաւութիւնս անձանց, առողջութիւնս մար-
մնոց, ըստ նմանութեան Քրիստոսի ողորմու-
թեամբ հրամայեաց։ Անկրեաց և գեր քան ըզ-
ջուր ինքեան միայն բաւականութեամբ, նորո-
գեաց լուսաւորեաց. հանապազ նովին բարե-
գործութեամբ զօրանայ։ Վ կայեաց միածնին
աստուածութեանն 'ի հոսանան Յորդանանու,
օրինակաւ տեսութեան ամպոյ ցուցաւ ձայնիւ
հօր 'ի լերինն Թափօրական։ Ի նոյն տիպ նմա-
նութեան հովանի եղեւ յակոբեան տոհմին 'ի
յելսն Եգիպտոսի. յուղեգնացութիւն զօրա-
վարութեանն Մովսէսի՝ հողմով ասատկութեան
զՓարաւոն ընկղմեաց։ Քահանայս կատարա-
գործէ, իմաստունս կազմէ, Թագաւորս զօրա-
ցուցանէ, քաւութիւնս ընդունէաւ է, կեանս չնոր-
հէ մահացելոց 'ի նորոգութիւն յարութեանն։
Նոյն ինքն է օծումն մարդացելոյն Աստուծոյ.
մշտնջենաւոր հաւասարութեամբ ընդ հօր եր-
կրպագեալ՝ 'ի պատիւ մեծութեան որդւոյ, ան-
սահման փառաւորութեամբ օրհնեալ յաւի-
տեանս. ամէն։

Նորին ասացեալ 'ի խորհուրդ սրբոյ եկեղեցւոյ, ընդգէմ
պիզծ աղանդաւորացն Թոնդրակացւոց, նոր ժանիքեցւոց։

Թ. Դաւանեմք 'ի հաւատ ուղիղ և անխա-
տորնակ ամբծութեան՝ համբուրիւ շրթանց ող-

ջունեալ զկառուցեալս խորան յանշնչական արձանաց՝ աստուածային բնակութեան եկեղեցւոյս շինուածոյ որ գերազանց գտաւ և երկնի ամենազարդ բարձրութեամբ, որ 'ի նոցին իսկ յառաքելականացն դասուց հիմնեցաւ, յաշակերտաց վերնոյն խնկեցաւ, 'ի սպասաւորաց բանին պաշտեցաւ։ Սկիզբն առեալ կենացս այս գանձու 'ի վերնայարկն սրահէ՝ խորհրդակատարն վայրէ, զոր հոգին Ս. ստուծոյ լցոյց, փայլեցուցեալ 'ի նմա զօրութիւն յաւուրն մեծի պենտակոստէին. նախ զտուն բարետեսիլ՝ յօրինակ սրբութեան կատարման շնորհի՞ այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար առաւելութեան, յորում՞ ապա և 'ի նմին բնակչացն տուաւ լուսանորոգ բարեփառութիւն։ Ուստի արիւն հզօրին Ս. ստուծոյ բաշխեալ մատուցանի՝ յաւէտ քան զ Հաբելին մահու գուժարկու, մեծաւ բարբառով ձայնի բերկրութեան կենդանութիւն անմահութեան 'ի սմա աղդելով։ Քանզի ոչ է կար զօրութեան ուրուք ընդ երկնաւյանդիման արեգական 'ի սպասաւորութիւն խորհրդոյ այսր ահաւորութեան ձեռնարկել, եթէ ոչ ընդ թեւօք սորին պահեսցի. նա զի ոչ երկնիւք բաւականանայ այս նուէր տէրունի մարմնոյ, եթէ ոչ զայս ձեղուն օրհնութեան ծածկոյթ ունիցի. վասն զի մահու անիծիւք հերքի այր ըստ օրինին՝ որ արտաքոյ խորանի այս վկայութեան զաստուածային պատարագն մա-

տուցանէ. մանաւանդ զի պարտաւոր արեան կոչեսցի, որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն յայս նուիրան ընծայեցուսցէ։ Այլ 'ի սմա լուացումն 'ի մահն Քրիստոսի, զի մի յանգէտս անարգեալ աստուածութիւնն՝ 'ի ծանուցելումն ըզնախնին կրեսցէ. մի ձեռնադրութիւն 'ի պատիւ օծութեան լուսոյն, զի մի յանբծութիւնն խաբէութիւն խառնեսցի. մի և շնորհօք քան թէ ապաշխարութեամբ քաւութիւն, զի մի ճշմարտութիւնն կերպարանօք խորամանկեսցի. մի յընտրութիւնն ապառնի՝ հաւատ, զի մի ապառնալիք հատուցմանն զլոյցս ինչ օտար համբաւոյ գրեսցի. մի երկաքանչիւրոց գոյութեանց մերոց իրաւամբք կշռամբութիւն, զի մի կիսամասնեայ առ մարդն ներքին և առ արտաքին՝ չարի և կամ բարւոյ փոխատրութիւնն կարծիցի յանմահ զօրութիւն արքայական որդեգրութեանն, զի ընդելութեամբ երկրայնովս առաւելութիւն վերնումն թագաւորութեան յայտնապէս ճշմարտեսցի. մի յոյս կենդանութեան առ անեղծութիւնն սրբոց, զի աներկեւանութիւն խոստացելոցն՝ 'ի միտս ունկնդրացն ծանուցեալ հաւատասցի։

Ժ. Այս դշխոյ պաշտելի անշնչական եկեղեցի տայ կեանս և մահու իշխէ, ըստ օրինակի ադամեան պտղոյն յարմարապէս ճաշակելի. գերազանց քան զբանականս յանշնչութեանն հրաշագործէ. մինչ զի կատարումն ընձեռէ և նորոգ

հաստատէ, վերատին նկարեալ 'ի մեզ զկերպարանն փառաց լուսոյ։ Զրեալ եւս է տեսակ մեծութեան վերնում կամարին սկզբնաւոր յառաջակառոյց քան զենակիչս հոգեղինացն 'ի նրմա զօրութեանց։ Նոր իմն ընծայէ թռիչս մարմնոց ընդ թեթեւութիւնս հոգւոց, պատուական՝ին հարստութեամբ զանարգն յարգաւորեալ։ Ա՛չ ինքնակիր մեղօք զազրանայ, եթէ ոչ 'ի մարդոց չարաց և կամ յանհաւատից կոխիցի։ Տիպ իմն է զարմանաւոր յաղթող իմաստից մերոց տեսութեանց. անբանն 'ի բանաւորէն կառուցեալ, նմին օժանդակեալ իբր վերհագոյն յաւէտ նուաստի։ Մեծ է քան զմարդ, որքան ընտրելոյն Մովսէսի ցուսն յաղթողական. առաւել քան զբանաւոր, որքան զՀարոնն գաւազանն խորհրդական ծաղկեցեալ. գերազանց քան զմտաւոր, որչափ զԵղիսա և զԵղիսէոս գետահերձ մաշկեակն սքանչելահրաշ փայլեալ արուեստիւ։ Օգնութիւն պարգեւէ կրկին ամենակատար սրբանեալ ձեռաց մաքրաբար, քան թէ զինապէս. մարմին նիւթական քարի և հողոյ, գոյակից հարազատ զգայականաց եւ սրբոց։ Իբր զվէմն անմահ կենդանի 'ի կործանումն է և 'ի կանգնումն. որպէս զդատաւորն ամենից հոգւոց հանդիսանայ հրաշապէս ազդմամբ յանէծս և յօրհնութիւնս. իբրեւ տեսող աներեւութից զոմն հրապարակէ և զոմն տաճէ. առ ինքն կոչէ գրեալ յանուանէ իբր զտի-

ղոչ հրամանատար էիցս։ Իբր զլեառն յաւիտե-
նական անհարուածելի է 'ի դիմամարտից. ըմբըռ-
նէ զՀոգեւորս իբր զՀնարադրութիւն մեծին
տրուեատի. անմեղս և անվնասութիւնս ըստ
Քրիստոսի հետոցն ընթանայ. բարձր ճոխու-
թեամբ անպատկառաբար համարձակապէս զո-
ւրէն գովելոյ գլուխ ամբառնայ։

ԺԱ. Ոյնքան մեծ ուներ սրբութիւն, մինչ
զի զորս ըստ պատկերի Աստուծոյ եղեն, կանո-
նաւ խորէ։ Յետ յոգունց ընտրութեանց փոր-
ձից՝ թէ համարձակեսցի մարդ ոք սխալեալ 'ի
դաւիթս նորին մտանել՝ ոչ պղծի, այլ ընդ ան-
պատրաստիցն թերութեանց դժուարի. ոչ նը-
զովի, այլ տեղի տայ ոչ գիտողացն զշնորհին ըզ-
չափ. ոչ լքանի ինքեամբ պարտաւոր իւրոյն
գտեալ, այլ 'ի մերոց գործոց խրթնանայ. ոչ
թողացուցանէ երկիցս մատչել յըմբռնումն ո-
տիցն կենդանատուաց, ըստ տիրական անձառ
խորհրդոյն. ոչ կրկին յաւուր զնոյն ցուցանէ, զի
մի անընտրաբար նուիրանն խայտառակեսցի։
Վշտակցէ կարեաց զօրապէս իբր անախտակիր
ապականութեանց որ 'ի մեզ շարժմանց. ա-
ռանց բարբառոյ տիրապէս հրամանաւ դատի։

ԺԲ. Ոյս զի և տապան իմն է մաքրական,
կրկին երջանկական, 'ի հեղձմանէ կենցաղոյս
ալեաց պահապան. ոչ բազմօք անբանիւք գա-
զանաց դասուք և սակաւ մարդկամբ, այլ ընդ
եբկրայնոցս և զվերինսն յինքն հաւաքէ. ոչ յա-

լիս խառվուԹեան բերի, այլ 'ի բարձրուԹիւնն երկնի համբառնայ։ Իբր զաշակերտս հրահանգեալ հոգւոյն Աստուծոյ փախչի 'ի նենգուԹենէ. ոչ 'ի բողոք մահու մարմնոյ հարուածոց, այլ 'ի կենացն աւետիս ըմբռնեալ ածէ. ոչ 'ՆՅիւ ձեռնարկեալ գործի, այլ հաստողին հրամանաւ շինի. ոչ Մովսէս ընդ Իսահակ, այլ միածինն Աստուծոյ հոգւովն սրբով զսա հանդերձէ. ոչ յարաշարժ հանապազավոխս, այլ մշտակառոյց հիմամբ անսասանելեաւ զսա հաստատէ։ Դարձեալ իբր զտապանակն անիսօս փայտեղէն մածեալ տախտակօք առանց զգայուԹեան տեսողականաց մեզ առաջնորդէ. որպէս կերպարան անքանակ Ի'ին յառաջ հետեւեալ՝ 'ի հանդերձանս լուսոյն կենաց տեղի պատրաստէ։ Ընդ Ոգիէլի անտուստ աստակէ, եԹէ ոչ խաչապէս յոգի բերիցի. սպանանէ վատնեալ վաղվաղակի առժամայն, եԹէ անասնայինն ըմակցուԹեամբ երկրասիրաբար գետնակոխ սայլիւք՝ իբր զանօԹ ինչ ձեռնաղնին բարձեալ տանիցի։ Ոչ լեզուաւ մարմնոյ, այլ բանիւ հրեշտակաց խօսի. ոչ ունկան գոյականուԹիւն, և արագապէս մտառեալ լսէ. ոչ ձայն կերպաւորական բարբառոյ, և զպատգամս գործոցն Յիսուսի համօրէն ազանց պատմեալ հուչակէ. ոչ խաղալեաց շարժականուԹիւն, և աստուածայնով լիմն կենդանուԹեան հագագաւ ազդէ։ Ոչ ոսկերաց և ջլաց յօդ-

ուած, և երկուք հաղարօք կանգնովք լայնութեամբ՝ իբր զգունդն անհամար բարձրեալն Աստուծոյ՝ զկենդանական զօրուն գումարտակ հեբրայական վառեալ ամբոխին, և այժմ ընդ նոսին իբր զանմաքուրս 'ի սրբութենէ զոմանս ախտիւ մեղանաց ջեռեալս՝ հատուածեալ յինքենէ հեռի ուղեկցէ տպրեցելոցն 'ի տաժանաւոր աղիւսարկութեանցն։ Այն իսկ էութիւնն Աստուծոյ մարմին եղելոյ՝ անուամբ այս վիմի նշանակեցաւ, պատառմամբ կողին զբնաւս արբուցեալ։ Ոչ արեան երակաց ընթացք, այլ լուսոյ վերնոյն շառաւիղք թափանցանց միութեամբ զսոյն կենդանացուցեալ նորոգ պաշտպանէ. ոչ Սողոմոն կամ Օրաբաբէլ մահկանացուաց ոստիկանութիւն, այլ ամենից ունողին իմաստ զսա գծագրէ. ոչ աննուիրական հասարակաճաշակ իւղով առ 'ի Յակոբայ պարարի, այլ ահաւորին արեամբ և փառօք մեծին օծանի։ Ոչ տուն երկրային նիւթոյ՝ քան թէ մարմին երկնային լուսոյ Աստուծոյ զսորին ոչ դիս կնքեալ ձեռնադրէ. ոչ կենցաղոյս յերկրէ յղացմունս, այլ սրբայութեանն երկնից ժառանգս կրթէ. զ'ի ծոց իւր գրգեալն գոգոյն Աբրահամու ընծայեցուցանէ։ Փեսայ հարսնութեան սորա որդին Աստուծոյ կենդանւոյ, օրիորդք խնճոյից սորին հայրապետացն գումարք։ Այն ինքն մոռացումն առնէ այսակիր բարձանցն կռամոլութեան, զի զերկնայնոյն Աստուծոյ

ունի զծանօթութիւն. օտարութիւն է ամենայնիւ դիցն դրօշելոյ, զի 'ի համօրէն քարինս սորա Քրիստոս երկրպագի. քակտումն է յայտնապէս ուրուական ըղձիցն անուանաց, զի 'ի բնաւից մայրից աշխարհի նմանութեամբ կենդանի փոյտի 'ի սմա տէրն նուիրի. խորտակումն է համայն դիւապատիր յուռթիցն արձանաց, զի քարն գովեալ կարկեհան ակամբք եւ վիմաք կենդանեաք այսրէն հաստատի։

ԺԳ. Այս յարկ չքնաղ և սատուածքնկալ աղատ է միանգամայն 'ի յամենուստ ծառայութենէ. ոչ օրինակ վերնոյն Սիոնի, քան թէ ձրիաբարութիւն նմին ճանաչի. ոչ կուսապաշտութեանն կապաւ բագին և կամ՝ ըստ օրինին տեղի պաղատանաց, այլ տէրունի բարեբարութեանն պարգեւարան 'ի մէնջ համբուրի։ Ոչ սատանի երբեք յայլ իմն կերպարան ձեւոյ փոխարկեալ, այլ 'ի նոյն շուք փառաց մեծապէս ընդարձակի. ոչ ինքն և երկին երկնի՝ 'ի յերկրի լուսապայծառ կերպիւ հուշակի։ Արդէս չէ առանց հօրն Քրիստոսի, և ոչ առանց այսր մեր արգանդի յոգի կատարիլ։ Ընտուն շրջի անքովանդակելին, եթէ ոչ 'ի սմին տան տաղաւաբնացի. ոչ ունի տեղի գլխոյն հանգստեան տեղին բոլորից, եթէ ոչ 'ի յայս կոյսարան կենաց մեռեալ ագանիցի։ Քան 'ի կամաբ վերնայինն երկնի՝ 'ի յայս հիւթաւոր բնակութիւն առաւել պարծի անքաւութիւն սատուածեան լու-

այն, որպէս զդէմս մարդարէին՝ և զօրինակ սը-
բին ծածկեցին. որպէս փախեան 'ի փառաց և.
բեռաց նորին, և նմանութեան սրուն որ 'ի
ուսանարին՝ ոչ հանդարտեցին. 'ի ոտն հանդիսի
մեծի գովեսի և 'ի բանականացս դասուց իսրա-
բեալ նուագի. ասա օրհնի կրկին բաղձանօք՝
քան 'ի դրախտն վայելչական։

Ժ.Դ. Այս մայր հոգեւոր երկնաւոր լուսա-
ւոր, քան թէ երկրաւոր շնչաւոր մարմնաւոր,
զիս գգուեաց որդի. կամիմ ասեանց սորա ա-
բիւնն Քրիստոսի։ Այլ թէ ասասուածածնին իսկ
պատկեր զոյն ոք գրեսցէ, ոչ անօրինի։ Իբր
զնշան խաչին փրկութեան զօրութիւնս զարմա-
նազանս և աքուեստս բազմօրինակս կատարեալ
հրաշագործէ. բեմ ահաւորին ասենի՝ 'ի սմա
հաստատեալ տեսանի. տվաւ խորհրդաբարոյիցն
հերձուածողաց մոլեգնաձաւ բերանք կարկին։
Ունի և քարինս իմն իմանալիս և բանաւորակա-
նս, որով զգաստանամիտս անմաքուրս բացուստ
'ի բաց արհամարհեալ ասարգէ։ Ունանի և ա-
սաւածս ամենս եղականս՝ պատկերս մաքուրս
միոյն Աստուծոյ Քրիստոսի։ Ունի և զդիրն իւր
ընդ արեւելս՝ 'ի տեղի խոստման բնակութեան
նրան մերոյ առաջնոյ. ձեռամբ իմն ցուցանէ
յայտնապէս զգաստեանն Աստուծոյ շաւիղ.
զփայլականն առակ տիրական 'ի դէմս բերեալ
մեզ վարդապետէ. զփրկութիւնն 'ի յելից ան-
ապ ծագման արուսեկին քրիստոսեան երեւմա-

նրն 'ի վերջնում աւուրն արարածոց երկրի թարգմանէ։ Ցաւս հալածէ, ախտաժէտս բըժշկէ, դիւաց բռնութեանց զօրէ։ Արդանդ որովայնի սորին աւազանն կենդանարար. 'ի պար հարսանեաց սորա դասք առաքելոցն։ Այնքան ճոխացաւ բարգաւաճեալ երանութեամբ, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին անուամբ վայելչապէս յորջորջեցաւ, տիրամօրն լուսոյ կոչմամբ 'ի մերձաւորաց միածնին ձայնեալ կնքեցաւ։ Օրհելոց մեղաւորաց նաւահանգիստ հանդարտութեան, խրախճանարան վերնոյն դասուց, բժշկարան անսխալելի տարակուսեալ պարտաւորաց։ Արբարդութիւնն անպատուում 'ի սմա փառաւորի օրհնեալ յամենայնի։

ԺԵ. Իսկ եթէ ոք ձեռն չարութեան 'ի վերինն արքայութիւն յանդգնաբար համբառնայցէ, և գիւտ ինչ մարմնաւոր և կամ հնարք մարդկային և կամ արուեստ երկրակենցաղ ըստահմանեալ աւանդութիւնս առ ձեռակերտս եկեղեցի վարկանիցի, և ոչ պարգեւս առաւել կենաց և ակնկալութիւն աստուածային և հոգւոյն սրբոյ յայտնեալ լուսանորոգ նախապրութիւն և երախտեաց բարձրելոյն ամենատուբ լիականութիւն, և կամաց արարողին խնկաւորեալ խորհրդարան, և առաքելոց ձեռինն ապՁոյ բարեհանձար հիմնարկութիւն, և միանգամայն ասել՝ դուռն երկնից և քաղաք Աստուծոյ կենդանւոյ և մայր կենդանեաց ազատ 'ի պար-

տեաց և ճշդիլիս տեսակ կերպի երեւակիս բանական, իմանալին՝ խորհուրդ հոգւոյս, և շաւիղին՝ պատկեր մարմնոյս, և սրբութեանցն անդանձառիս գերազանցեալ նոր սրբութիւն և քրիստոսեանն նշանաւ պայծառապարծ պատկեցեալ. զայնպիսի ոչ խոստովանողն մերժէ յերեսաց իւրոց Հայրն ամենակալ 'ի ձեռն բանին իւրոյ էակցի, բարձրեալ 'ի նմանէ և զաւանդ շնորհի հոգւոյն փառակցի. փակեսցէ զդուռն կենացս այս առագաստի յանդիման նորին։ Իսկ մեք զորս գրեցաք՝ ամին և վկայեմք, հաւատացեալ սրտմ կարգեցաքս, յանուն և 'ի փառս ամենակալ Երրորդութեանն և միտմ ատուածութեանն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ա՛յս իմ հաւատ ՅԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆ, և այս 'ի մայրն իմ ընդ-փառ խոստովանեալ դաւանութիւն։

Վ. ԷՐՈՊԻՆ ՅՈՒԼՈՒԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԻԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՆՈՅՆ ՍՂԷՐՍ ՄԱՂԹԻԱՆՈՑ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐԲԵՑ ԽՈՍՔ ԸՆԴ ԱՊՈՍՏՈՅ։

ԲԱՆ ԺԸ.

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ ողորմած, բազմագութ, հրաշք, ահաւոր, մարդասէր, օրհնեալ, կենդանի, անճառ, որ ոչ ելանէ երբէք ըստ բան քո իր անձեռնարկելի, որ և մնաց է անհնարաւոր.

քո է հաստատանել պտուղ քաղցրութեան ընդ փշոց խստութեան, սկզբնահայրդ այսմ նորոգ և զարմանաւոր կանոնաց կենաց. քանզի բարի առնել ատելոյն և աղօթս ՝ի վերայ հալածչին, և փրկութիւն հայցել խոցողին, և սպանողին ներումն խնդրել՝ ՝ի քէն ընծայեցաւ պտուղս այս հրաշից, որպէս քաղցրութիւնն անճառ է քան զօրինակ, և բարեբանեալ կամաց քոց ախորժելիք, և գովեալ շրթանց քոց ճաշակելիք. հոգի երեսաց և զօրութիւն գեղոյ մերոյ տէր Քրիստոս օրհնեալ ՝ի բարձունս։ Այլ մարդք երկրածինք և ամենավիպք՝ և բարեժառոյց ձեռաց չարիս դարձուցին. իսկ դու լոյս և տաւիչ լուսոյ, ոչ լսես անէծս, ոչ ախորժես չար, ոչ կամիս կորուստ, ոչ ըղձանաս մահ, ոչ յուզիս ՝ի խռովութենէ, ոչ տիրիս ՝ի ցասմանէ, ոչ հարկիս ՝ի բարկութենէ, ոչ մթանաս ՝ի սիրոյ, ոչ պլպլիս ՝ի գթութենէ, ոչ փոփոխիս ՝ի բարութենէ, ոչ թիկանց շրջաւմն և ոչ երեսաց անդրադարձութիւն, այլ ամենեւին լուսաւորութիւն և նկատումն փրկութեան։

Բ. Եթէ քաւեցես, կարող ես. եթէ բժշկես, զօրաւոր ես. եթէ կենդանացուցանես, բաւական ես. եթէ շնորհես, առատ ես. եթէ ողջացուցանես, հնարաւոր ես. եթէ պարգեւես, ամենալի ես. եթէ արդարացուցանես, ամենաբուեստ ես. եթէ մխիթարես, ամենիշխան ես, եթէ նորոգես, ամենա-

կալ ես. եթէ հրաշագործեացես, ամենամեծ գաւառ ես. եթէ վերասին հաստատես, ապարիչ ես. եթէ կրկին գոյացուցանես, Աստուած ես. եթէ հոգաս ընդ մեր, ամենատէր ես. եթէ կոչես ի մեզաց, այցելու ես. եթէ չարժանեացս ընձեռես, օրհնեալ ես. եթէ յորսոյն զերծուցես, փրկիչ ես. եթէ զեղցես ի քոյոցդ ի մեզ, հարուստ ես. եթէ նախ քան ի մէնջ խնդրելն դու կարկառեացես, անկարօտ ես. եթէ լայնես նեղութեանս, անդորրիչ ես. եթէ զվերջացեալս կոչես, խնամակալ ես. եթէ զսասանեալս հաստատես, վեմ ես. եթէ պասքելոյս արբուցանիցես, աղբիւր ես. եթէ զծածկեալսն երեւեցուցանես, լոյս ես. եթէ զօգտակարսն իմ ծանուցանես, բարի ես. եթէ ըզբիծսն անտես առնիցես, երկայնամիտ ես. եթէ ընդ փոքրս ի դատս ոչ մտանիցես, բարձրեալ ես. եթէ ծառայիս ձեռն մատուցես, ստացող ես. եթէ աջովդ քո պաշտպանեացես, յանձանձիչ ես. եթէ վհատելոյս դարման մատուցես, կերակրիչ ես. եթէ զանդէտս պարարեացես, վարդապետ ես. եթէ զդիմեալս առ քեզ ընկալցիս, ապաւէն ես։

Գ. Եւ արդ քո են այսոքիկ, ակն ողորմութեան, ոչ միայն գրեալ, այլ կատարեալ եւ գլխաւորեալ, նախանի նահատակդ համբերութեան վկայից, որ վասն իմոյ փրկութեան հանդիսացար զօրապէս յասպարիսի ճակատուն, զի

կակղեսցես զկարծր բռնութիւն մարմնոյս գո-
ռողութեան վարժմամբ կրթութեան չարչա-
բանացն վասանգի . և յանպարտակիրդ մարմին
չափեալ զբնութեանս մերում զուսաժանականն
տագնապ տուժի , զի զգթութիւնդ որ առ
մեզ՝ արդեամբք ցուցցես 'ի քեզ օրինակեալ,
օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

Վերոպին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հսկողի
առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի :

Ի խորոց սրտից իսկ ընդ Աստուծոյ :

ԲԱՆ ՀԻ.

Ա. Եւ քանզի օր է օրհնաբանեալ և ու-
սանելոց կշռութեան երկուց ընտրութեանց
արարածոցս սատանութեանց՝ յեզանակելոյ յայլ
ինն էութիւն երկնակենցաղ անփոխադրելի,
ամբարձելոյն խնարհութեան և կործանելոյս
վերբերութեան , սարսափելի ուրբաթոյ մեծի
պատերիս , յորում եկն եհաս ժամ բաթեպա-
տեհ գրել ինձ զայս նուագ ձայնի հեծութեան
զուարճախառն երկիւղիւ , ահա ըղձալի հա-
մարիմ ասել աստանօր 'ի քոյոց այսի՝ զոր ընդ
իմ կրեցեր , Աստուած բոլորիս :

Բ. Կացեր յատենի քում ստեղծուածոյն ի-
մոյն կերպիւ , ոչ խօսեցար տուիչդ բանի , ոչ
բարբառեցար հաստիչդ լեզուի , ոչ ձայն ար-

ձակեցեր սատանիչդ երկրի. ոչ մռնչեցեր ամենազդեցիկ փողդ մեծութեան, ոչ երախտեաքն քո յանդիմանեցեր և ոչ չարեաք նոցին ըմբեռանեցեր, ոչ մատնեցեր ամօթոյ զմատնիչն զքեզ տանջանաց մահու, ոչ 'ի կապելն զքեզ դիմադարձեցեր և ոչ յապատակելն զժուարեցար, ոչ 'ի թքնուլն թշնամանեցեր և ոչ ընդ կռփելն երբէք խառնեցար, ոչ ընդ կատակելն սրամտեցար և ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսս փոխեցեր։ Մերկացուցին զզգեստ պատմուճանին իբրեւ 'ի տկարէ, և դարձեալ ագուցին իբր անփրկանաւոր ըմբռնեցելոյ։ Այլ թէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քացախ զանգեալ ընդ լեղւոյ, ոչ էր հեղեալ մաղձն իմ մթերեալ նախնի դառնութեանն. ճաշակեաց վհատութեամբ և արգել անդէն տարակուսանաք. առին մոլեգնաբար և դարձեալ մատուցին անպատկառապէս։ Դանիւ հարուածոց յեսին անարգութեան 'ի մէջ խառնիճաղանջն ամբոխի դատապարտեցին, ծուռնր կրկնեցին նախատանաց և պսակ եդին արհամարհութեան։

Գ. Ոչ եսուն հանգիստ կենաբարիդ, եթէ ոչ զգործի մահուն կրել քեզ պատրաստեցին. ընկալար իբր երկայնամիտ, առեր իբրեւ զհեզ, բարձեր որպէս համբերող, ըստանձնեալ իբր զպարտական զփայտն վշտաց. որպէս զծաղիկ շուշանաց հոսլոտաց՝ ուսով բերեալ զզէնն կենաց, զի յարհաւրաց գիշերայնոց զիւրա-

կերոս գահաւորակս մարմնեղէն գոյութեանս պահպանեսցէ 'ի գառապարտութեանն վայրի իբր 'ի խրախճան խնճոյից։ Հանին արտաքս ի բերը զողջակէզ, կախեցին իբր զխոյն Սաբեկայ ձգեալ զեղջերացն, տարածեցին 'ի սեղան խաչին իբր զպատարագ, բեւեռեցին որպէս չարագործ, պնդեցին իբր զապստամբ, զխաղաղութիւնդ երկնաւոր իբր զաւազակ, զանկապուտ մեծութիւնդ իբր զտառապեալ, զառ 'ի քրովբէից պաշտեցեալդ իբր զքամահեալ, ըզսահմանդ կենաց իբր զարժանաւոր ատակման մահու, զաւետարանիս նկարիչ իբր զհայհոյիչ օրինին, զտէր և զկատարումն մարգարէից իբր զհամառօտիչ գրեցելոցն, զձառագայթդ փառաց և զկնիք անքնին խորհրդոցդ հօր իբր զնեղհակ ծնողիդ կամաց, զօրհնեալդ խկապէս իբր զտարապրեալ, զկապոյ օրինին լուծիչդ իբր զայր 'ի նզովս գրեալ, զհուրդ ծախիչ իբր զհերքեալ իմն կալանաւոր, զահաւորդ երկնի և երկրի իբր զհաւասար պատժաւոր, զ'ի լոյս անմատոյց ծածկեալդ իբր զհոգածին ըմբռնեալ։

Դ. Մվքաղցրութիւնդ և երկայնամիտ բարերարութիւնդ ողորմածիդ գթութեան, որ վասն ապստամբ և անօրինեալ ծառայիս տերոյդ բոլորից զայս ամենայն կամաւորապէս եւ հաւանողական հաճութեամբ տարեալ՝ մարմնոյդ միութեամբ 'ի քեզ ընկալար, և մինչեւ 'ի քնարան շիրմին տապանի անպակաս 'ի լու-

թենէ ամբողջ նոյնութեան Աստուած անքնին՝ զնոյն կրեալ նախատինս անճառ համբերութեան, յարեալ կենդանի ինքնիշխան բարձրութեամբ լուսոյ, անենուագ մարմնով և անթերի աստուածութեամբ։ Օրհնեալ փառաւք, գովեալ գթութեամբ, բարեբանեալ միշտ ողորմութեամբ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ Էրսպին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտէց խօսք ընդ Աստուծոյ.

ԲԱՆ ԺԱ.

Ա. Զի արդ անկեալ յերեսս հողանիւթ կերպիւս, 'ի վայր խոնարհեալ ծնրադրական երկրպագութեամբ, զբարեգործիդ ողորմածութեան զկենդանարար ոտս համբուրեմ, զայս օրինակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ։

Բ. Աղաչեմ զքեզ, միայն խնամակալ, մարդասէր, գթած, կեցուցիչ, հզօր, այցելու, պաշտպան, մի ունայնասցի վաստակն աշխատութեան փրկականդ կրից մարդասէրդ վասն իմ Աստուծոյ. մի սակ եղիցի քրտանցն կաթուած խառնեցեալ արեամբ 'ի մատնութեանն աւուր գիշերին. մի լիցի ստուերաց եալ լուսոյդ երախտիս, զոր ձրի և առանց փրկանաց թշու առացեալս մեզ պարգեւեցեր.

մի ընչեսցին շնորհացդ աւետիս, զոր կոչից քոց կայլակք նորոգեցին. մի անշահ եղիցին կրկնդ պտուղք, զոր կարօտութեանս իմում մատուցեր. մի պարծեսցի բանսարկուն վաղնեալ՝ զքո ստացեալս իւրացուցանել. ահա յաղթեսցես կամաք քո՝ ըղձից չարին. վերատին ապշեսցի միանգամ զարհուրեալն, կրկին պարտեսցի 'ի սպառ դատեցեալն. մի խնայեր զաղաւոտարդ քո բան, որ զստեղծեալս քո քեզ ընծայեալ՝ վերստին առ քեզ դարձուցանէ։ Օ՛ն ճանաչեն արարեր բարերարութիւն յանակնկալ ժամուն յուսահատութեան, յորում բնաւ իսկ կորեալ և օտարացեալ էր կենդանութեանն շարժողութիւն. մեռար անմահդ և զմահացեալս նորոգեցեր. եթէ զկանոն համաձեւութեան օրինին փոխեցեր, արդ զդիւրինն և զհեշտականն և զեւս հնարաւորն մի արգելցես, սկզբնաձիր ողորմածութեան բարեգութ օրհնեալ և երկայնամիտ Թագաւոր։ Ազդեա բանիւդ ամենազօրաւ, որ զգոյութիւն լուսոյն ստեղծեր 'ի նախնում աւուրն, և վաղվաղակի փոփոխեալ գոտայց 'ի լաւ անդը, և փոխանակ զի ես ոչ խնդրեցի հետեւել լուսոյդ, դու ելցես ինձ յայց՝ ճառագայթ ծագման հայրենի կերպիդ, և կոչեցայց առաջի քո ծառայս վնասապարտ՝ ողորմեալ շնորհեալ առ 'ի քէն. ոչ է ժամանակ յերկարաձգութեան առ 'ի զպարտան հատուցանել, ահա շնորհեա

ինձ տառապելոյս զերեսս քո՝ լոյդ ի խաչարի սրտից վհատելոց։ Արդել և կնքեա զընթացմունս ելիցն, որ միշտ զեղուն բարիքն հոսեալ ի յուշոյս իմ տեսութենէ. պահեա ինձ զինորհս ամենապայծառ գանձուցդ մեռացակացնաց, որով պատուական գտեալ՝ քո անուանեցայց, պաշտպանեալ ի քէն անսահման բարի։

Գ. Ահա ողորմեա ինձ, զթած, աղաչեմ զքեզ ողորմեա ինձ, հզօր, կրկին ողորմեա։ Մի փոխարկեր երկունս ցաւոց ընդ չարեաց իմոց, բարիդ ամենեւին. մի բառնար ի վտանդելոյս զառ ի քէն պարգեւեալդ շնորհ, մի կապտեր զփչումն ամէնօրհնեալդ հոգւոյ, մի լուծաներ զենկեալ զկնիք արքունական պատկերիդ։ Մի յայտնեացին փուշք մեղանացս ի սրբութիւնս մտացս. մի խզեր զկապ միութեան զընդ քեզ սիրոյն պնդութեան, մի մերժեացես զարուեստ զօրութեան լեզուոյս յարմարութեան, մի պակասեցուցաներ զյաջողուած աջոյս առ ի զլուսոյդ մատունս բաշխել։ Մի գրեր ի դպրութեան կենաց մատենիդ ըզմահուն պարտիս. մի պահեր, մի ինձ համարիր, մի յիշեցուցաներ, մի ամաչեցուցաներ, մի նախատեր, մի ոտն հարկաներ, մի արձանացուցաներ զմեղկութեանցն, մի ամբարեր զկորստեանցն, մի իբր ըստգտեալ իմն ամբաստաներ։ Մի յարուցես ընդ իս զծառն անիծից, մի արձակեր ի յիս զսաղարթ ճեռասուցն. մի ընդ

ձիւղեր զծաղիկ մեղայս, մի բերցես ընդ առաջ զնամակ պարտուցս, մի արտաբերեր զէութիւն պաղոյն։ Մի թուեսցես 'ի ձիւղս երկրատեղծ մատանցդ զգլուտս գործոց, մի մատուսցես բան ընդդէմ ահեղ՝ զանօրէնութիւնս իմ յիշատակել. մի մատնեսցես իմոյս կամաց զաւանդս հոգւոյս վարել 'ի գերութեան. մի ասասէն զիս փառաւորեր՝ զի անտանելի դատապարտեսցես. մի նուազութեամբ այսր անցաւորի զյաւիտենական բարին տուժեր. մի 'ի սակաւում այսմ ժամանակի զանվախճանելի զփառսն չափեր. մի ընդ հովխս վշտաց հեծութեան զանախտական զկեանդ գրաւեր. մի ընդ ստուերի այսր մթութեան զանճառելիդ լոյս փոխանակեր. մի զերանանակ մտացս լոյցես՝ քան արտուզի հեռս հեռաւել. մի ըստ կամուրջ կենցաղոյս գրեսցես ինձ հանգստեան բաւականութիւն. մի զհովիտ հանճարոյս ըստուերական պահեր 'ի հանդերձեալն ինձ հրապարակել։ Եթէ ամբարես զառանց համարոյ գործոցս իմ չարիս, մեռայց կենդանւոյն. եթէ շտեմարանես 'ի սրտի, ատատոին կիցեալ անբոց այրեցայց. եթէ քննեսցես զանօրէնութիւնս, առանց յանդիման քեզ լինելոյ իսպառ հալեցայց. եթէ տնկակից ինձ թողցես զմեղսն, 'ի նոսին վատնեալ մաշեցայց։

Դ. Ինարկեա, միշտ զօրեղ ամենակարող, փոխնուլ չարութեանցս որ յիս, զի բարիդ քո

եկեալ փոխանորդեսցէ. հրամայեա, գթած, խնամակալ, գովեալ, լոյս անշիջանելի, զօրութեամբ անսահմանելեաւ, զի նոր հաստատեսցի գոյութիւն բնութեանս մարմնեղէն յարկի անդամոցս, յորում հանգուցեալ անլքանելի բնակեսցես բազմեալ ախորժ տենչանօք՝ միութեամբ հոգւոյս իմ ընդ քեզ. զաւպականութիւն մեզացս մերժեալ 'ի սպառ՝ յանդարտութիւն զիս պատրաստեսցես, ամենակեցոյց Թագաւոր անմահ տէր Յիսուս Քրիստոս օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՍԻՆ ՅՈՒԼԻՍԻ ԿՐԿԻՆ ՀԵՑՈՒԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԷ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԻԱՆԱՅ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՊՊԷՅ ԻՍԱՌ ԸՆԴ ԱՌՈՒՆՑ։

ԲԱՆ ՀԹ.

Ա. ՅՈՒՐԵԱ տէր, տէր գթութեանց, սիրասղդ իրաւանց, Աստուած ճշմարիտ. նայեա վերատին 'ի բնութեանս կերպարան միշտ սխալական. զնեա ինձ դարձեալ զամէնընթաց տարածմունս ելից արեանս շարժողութեան. բժշկասցէս մասիր տեսանել, զի մարդ եմ հաստատեալ մոռք խակութեան թերի խորհրդոց յայն ինչ, զոր դու իսկ վկայեցեր տեսողդ ոչ էից, միայն դու անմահն ստութեան խաւարի։ Այս իրաւունս է գրել ինձ ընդ մեղուցեալսն

մարդկօրէն վերիպանաց սխալմամբ պարտեալ կրկին իբր զերկրածին մահացու մարմին, քան բանիդ քուռմ սուտ երեւել. քանզի արդարեւ գիտակ իսկ ես, թէ չար է արարն և ընդաբոյս չարութիւնն մեր, և ոչ փոփոխին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհանճար իմաստնոյն կանխագիտեցոյց առակի։

Բ. Ամենեւսաց զսաստկութիւն տանջանաց ցն, որ պատրաստեալ և մնայ ինձ՝ արկանել զորդիս գեհենին զարդ մահուն յաւիտենական նի. բարձ զամօթոյն պարտիս, որ պահեալ է յայտնել թշուառականիս յետին ատենին յանդիմանութեան։ Խրատ խաղաղութեան յառաջապարգեւ ողորմութեամբ քո ընծայեցո, զի մի անտանելիքն ահաւորութեան 'ի ցոյցս ինձ եկեալ կերպարանեսցին, անյոյս ապշութիւն ընդ կենաց զղջման առաջի կարգեալ. դատաստանն ահաւոր, անկաշառ և անխաբելի դատաւորն, ամօթն սոսկալի, կշռամբանքն սարսափելի, յանդիմանութիւնն անփախչելի, տագնապն անճողոպրելի, պակուցումն անխրախուսելի, գողումն անվճարելի, լալումն անսփոփելի. կրճումն ատամանցն անբժշկելի, ապականութիւնն անողջանալի, անէծքն սարսափելի աստուածային քո բանիդ, փակումն գըթոյն և արգելումն ողորմութեանն։ Որ ընդ գալարելն երկնի և ընդ երկրի դղրդելն ընդ կարծրութիւն յատակիս, ըստ կուտակելոյ կո-

հակաց խառուլութեան ծուլու իբր փախստեան կերպ ցուցանելով, մի զմիոյ հետս խափանեն կասեալ յերկոցունց. եւ տատանեալ սասա-նեալ լայնատարած գետնոյս թանձրութեան 'ի հիմանց անտի, ընդ ուժգնակի բախման թնդելոյ ներքնային խորոց հարթէ զերինս, և հալեալ հրդեհին բնութիւնք վիմաց և ամենայն տարերաց գոյից. այլայլին երկինք յանեղծ փո-փոխութիւն, և յեղանակին արարածք տարե-բաք իւրովք 'ի նորոգ նմանութիւն։ Ծածկու-թիւնք գործոցս հրապարակին, և աներեւոյթք կրեցս մեր յայտնին. վարք կրօնից ներգործեցե-լոց 'ի մարմինս մեր նկարին. թագաւորն երկ-նից յատենի նստի, և վճիռ հատուցմանն 'ի ձե-ռին իւրում։ Ա՛հա վայ ինձ եօթնեցս անգամ կրկին եղկութեամբ, ըստ չափոյ կշռութեան այսր համարոյ, որ զանբաւութիւնս թուոց պարագրէ։ Օ՜ինչ գործեցիս ողբալիս հոգի յայ-նմ մեծի աւուր վտանգի. քանզի սաստիկ է յիշատակն իսկ յառաջեալ քան զհանդիպումն. զոր ոմն մարգարէ զօրինակին նմանութիւն 'ի դէմս բերելով, զձեզ տագնապի անղերծ փա-խստեանն նշանակէ ասելովն, զոր օրինակ՝ եթէ փախուցու ոք 'ի ձեռաց առիւծու և պատա-հեսցէ նմա արջ, և փախուցու յերեսաց արջ-ջոյն և մտանիցէ 'ի տուն և յեցուսցէ զձեռն իւր յորմ, և խածանիցէ զնա օձ։ Եւ զարձեալ կրկին ստստկացուցանէ առ նոյն կերպա-

բան իրի զտեսիլն քստմնելի. ոչ ապաքէն, ասէ, խաւար է օր տեսանն, օր խաւարոյ և մթոյ, օր ամպոյ և մառախղոյ։

Գ. Յորժամ հրեշտակն պահպանողական կենակից հզօր ոստիկան իրաւամբք ամբաստանեսցէ, և հատուցանողն ահաւոր արդարութեամբ յանդիմանեսցէ. սպասաւորք թագաւորին առանց խնայելոյ խուճապեն, զմանս 'ի կեանս հրաւիրեն և զմանս յամօթն դատապարտեն. կիսոց դէմս լցեալս ծաղու ցուցանեն, և ինձ ահարկուս և քստմնելիս երեւեցուցանեն. ոմանց պսակս լուսապածոյճս մատուցանեն, և այլոց կորուստ մահու բողոքեն. արդարոյն ձայն աւետեաց, և ինձ գոյժ անվախճան վշտաց։ Յորժամ առ բարիսն՝ մահու յաղթութիւն 'ի սպառ մեռանի, և ինձ շաբագործիս կրկին յարակայի. ուր դրանն բախել ոչ ինչ ազդիցէ, վճար եղեալ գթութեանն առիս։ Յորժամ դպրութիւնք հրաշիցն զարմացեալեաց, որ են ծածկեալքն յայժմուցս հանապարակաց վարուցն տեսակք մարդկային բնութեանս գործոց. յաղագս որոյ եղեն գոյութիւնք ամենայն էիս, յիւրաքանչիւր մարմինս անպակաս գրութեամբ իսկոյն երեւին. և խորութիւնք անճառելոյն կնքեցելոց յիմաստից աստեւոյս առաջի աչաց մերոց կերպարանին։ Ուր այժմ շահավճառութիւնք ողբոց և աբատասուաց զերկինս գրաւեն, և անդ իրր զսպասաժ

ման ընդունայնութիւնք արհամարհեալք լքանին. հառաչմունք հեծութեան ոչ կանխաւ ասասի առաքեալ, չէ երբէք գտանել անդէն. ողբմութիւնք ճշդով սերմանեալ, ոչ պայծառ վառմամբ գնան առաջի։ Որ տապանն նախայանցիցն և կտակարանն տիրանարգիցն և նքշանն ահաւոր այժմուցս՝ յանդիման եղեալ մեծաձայնս դատախազեն. յորում սոսկալի վայրի ամն զուխան կյորդութեան հայրենի, և ամն ըզխորանն վկայութեան անտեսիցն, և ամն զարիւն մեծին Աստուծոյ ամբաստան իմն իրաւացի առաջի իմ տարածանեն։ Ոտանջանարանն բազմապատիկս անձամբ անձին ասէն իսկ պատրաստեցի, վիճդ մխիթարեցայց համառօտեալս յուսոյ. զի եթէ զորքն լուսոյ՝ դասուք արդարոցն, որ փառաւորեալքն են երանութեամբ, սարսեն դողալով, ոչ բաւեն բերել զահաւոր տեսիլ երեսաց մեծ դատաստանին, ես եղկելս՝ առանդակորոյս սատակման որդիս ո՞ր երեւեցայց. որ ոչ միայն չեմ պատկելոց, այլ և պատուհասն իմ անտանելի և կորուստն անսպառելի։

Դ. Այլ արագեա, ամենապարգեւ զորութիւն անճառ, ձեռն փրկութեան 'ի կորուստ գերելոյս. զի օգնեալ 'ի քէն՝ դարձայց միւսանգամ 'ի դրանց դժոխոց, ամենապատրաստ հանդերձեալ ամենեւին անվտանգելի պրծեալ 'ի պատժոց. ատանօր տեսեալ մտացս իմաստիւ

զապագայիցն դիպուածս, բաւականացեալ 'ի լուր երկիւղին 'ի տագնապէ տանջանաց՝ ահին համբաւով, կամօք քո բարեաց զերծեալ ապրեցայց. և մի մատնեցայց կորեանցն առիւծուց, որք խնդրեն 'ի քէն զիս 'ի կերակուր՝ ծախել առամամբքն գազանութեան, զի զորովայն մահուն լցուցեալ՝ զաստուստ պարարեալս անդ ձգեալ հայրեն, ուր անսպառ պահի մնացուած մթերիցն 'ի ծախումն յաւիտենից։ Օ՛ի դու միայն բաւես կորզել 'ի ժանեաց սատակման 'ի կեանս և յերանութիւն, բնաւից ապաւէն թագաւոր լուսոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վ էրոփին յաթելոց կրկին հեծորեան ներին հոգեղէն նոյն ազգերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Զ.

Ա. Յի արդ 'ի վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց և ահարկու սրտաբեկութեանց պակուցանողական սատակութեանց աստուածային բարկութեանց տագնապեալ ոգւով թախծութեան 'ի սպառ, աղաչեմ զքեզ սուրբ Աստուածածին. հրեշտակ 'ի մարդկանէ, մարմնատեսիլ քերովբէ, երկնաւոր արքայուհի, անխառն իբրեւ զոգ, մաքուր որպէս լոյս, ան-

շաղախ լաստ նմանութեան պատկերի արուսեկին բարձրութեան, գերազանց քան զբնակութիւն անկոխելին սրբութեանց, երանաւոր խոստմանն տեղի, եդեմ շնչական, ծառ կենացն անմահից բացեղէն սրոտի պարունակեալ. 'ի բարձրեալն հօրէ զօրացեալ և հովանացեալ, հանգստեամբ հոգւոյն հանդերձեալ և մաքրագործեալ, բնակութեամբ որդւոյն յարդարեալ և տաղաւարեալ. միածինն հօր և քեզ անդրանիկ, որդի քո ծննդեամբ և տէր արարչութեամբ. ընդ անաղտ մաքրութեանդ և անբիծ բարի. ընդ անարատ սրբութեանդ և խնամակալ բարեխօս։ Ընկալ զմաղթանս այսր աղերսանաց քում դաւանողիս, և մատո ընծայեա ընդ սմին խառնեալ զբանն իմ նախնի մեծիդ ներբողի 'ի քոյդ պաղատանս. հիւսեա միացո զմեղուցերոյս դառն հեծութիւն ընդ քումդ երջանիկ և խնկաւորեալ հայցուածոց, տուն կենաց պտղոյն օրհնութեան, զի 'ի քէն միշտ ոգնեալ և բարեգործեալ, և 'ի մաքրական քո ծընեալութիւնդ ապաւինեալ և լուսաւորեալ, կենցից Քրիստոսի որդւոյ քո և տեառն։

Բ. Ժանգակեա թեւոցդ աղօթիւք, խոստովանեալ մայրդ կենդանեաց, և ելիցն իմ յերկրէս հովուէ՝ առանց լլկանաց հետեւել 'ի կեանս օթեւանացդ պատրաստութեան, զի թեթեւացի կատարածն իմ ինձ ծանրացելոյս անօրէնութեամբ։ Ընտրեաս տօն ինձ բերկրու-

թեան զօրն իմ տագնապի, ողջացուցիչ երկնից
ցն Աստի. բարեխօսեա խնդրեա աղաչեա, զի
լսոյ անճառելի մաքրութեանդ և ահա զբանիդ
հաւատամ զընդունելութիւն։ Աստուածաբ
օգնեա վասանգեցելոյս, գովեալդ 'ի կանայս.
ծուն խոնարհեցո առ իմ հաշտութիւն, ծնող
զԱստուծոյ. ընդ իմում թշուառիս հոգա,
խորան բարձրելոյն. ձեռն տուր անկելոյս, տա
ճար երկնային, փառաւորեա զորդիդ քո 'ի քեզ՝
աստուածօրէն ինձ հրաշագործել քաւութիւն
և ողորմութիւն, աղախին Աստուծոյ և մայր.
բարձրացի պատիւ քո ինեւ և ցուցցի փրկու
թիւնն իմ քեւ։

Գ. Աթէ զիս գտցես՝ տիրամայր, թէ ինձ
ողորմեսցիս՝ սրբուհի, թէ զկորուսեալս շահեց
ցիս՝ անարատ, թէ զհարթուցեալս յանձան
ձեսցես՝ երջանիկ, թէ զամաչեցեալս յառաջ
մատուսցես՝ բարեշնորհ, թէ յուսահատելոյս
ինձ միջնորդեսցես՝ միշտ սուրբ կոյս. թէ զմեբ
ժեալս ընտանեցուսցես՝ մեծարեալդ Աստու
ծոյ. թէ յիս ցուցցես զգթածութիւն՝ լուծի
չդ անիծից. թէ զծփեալս հաստատեսցես՝ հան
գիստ. թէ 'ի խռովութեանցս յուզմանց փոխես
ցես զիս՝ խաղաղարար. թէ վրիպելոյս ինձ հր
նարաւորեսցես՝ գովեալ. թէ վասն իմ մոցես
'ի հանդէս՝ մահու նահանջիչ. թէ զդառնա
թիւնս իմ անուշեսցես՝ քաղցրութիւն. թէ ըզ
բաժանմանն իմ խարոց՝ քակտեսցես՝ հաշտու

թիւն ; թէ զանմաքրութիւնս իմ բարձցես՝ եղծման ընդունիչ, թէ զմասնեալս մահու փրկեսցես՝ կենդանի լոյս, թէ զլաչեաց ձայն հասցես՝ բերկրութիւն, թէ զխորտակեալս կազդուրեսցես՝ դեզ կենաց, թէ 'ի կործանեալս յիս անկնարկեսցես՝ հոգելից, թէ ողորմութեամբ ինձ պատահեսցես՝ կոտակ նուիրեալ։ Օրհնեալդ միայն 'ի շրթունս անբիծս լեզուաց երջանկաց, ահա կաթիլ մի կաթիլ քումդ կուսութեան յանձն իմ անձրեւեալ՝ կենաց ինձ զոր է, մայրդ բարձրելոյ տեառն Յիսուսի արարչին երկնի և բնաւին երկրի, զոր անճառապէս ծնաւ բովանդակ մարմնովն և համայն աստուածութեամբն, որ փառաւորեալն է ընդ հօր և հոգւոյն սրբոյ էութեամբ և անքննութեամբ մերոյին բնութեամբս միացելով, ամենայն և յամենայնում, մի Աստուածութենէն. նմա փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

Ի Երուսաղէմ յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հանդէս առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից իւրոց ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԶԱ.

Ա. Ընդ աստուածածնին մաղթանաց՝ ահա և զվերնոցն անմահ հրեշտակացն լուսակերպից զաղերս հայցուածոց, որ վասն իմ գոչեն

առանց լռելոյ հանապազորդեան արդահատու-
թեամբ մաքուր բերանոց, ընկալ բարեգութ.
որք են բարիք բարեգործեալք 'ի բարերարէդ,
անկիրթք չարեաց, հաստեալք յամէնիշխան
հրամանաց էիդ, զօրութիւնք հզօրք ակնար-
կութեան բարձրելոյդ, սուրբք, մաքուրք, ա-
նարատք, օրհնեալք, վայելչականք, յաղթողք
և անպարտելիք, և ըստ ընթացիկ տեսութեան
մտաց արագունք։

Բ. Որք և պտղակորոյս անկոյ թզենւոյն ե-
ռամեանն դատարկութեամբ, որ զբնաւ յաւի-
տեանս պարունակէ ժամանակն՝ զանցեալն ընդ
ներկայիս և ընդ ապառնւոյն, յամայր յամրու-
թեամբն յերկարաձգելոյ, յայգի աշխարհիս
արմատացելոյ, սին սաղարթիւն պաճուճելոյ՝
զլկեալ 'ի պտղոց, որ է ճշգրիտ պատկեր թըշ-
ուառ մարդկութեանս. սոքա բարեխօսք, հան-
դերձիչք, այլ և խնամակալք, որ դեգերին հա-
նապազ առ մեզ՝ ընդ մերում կրիցս կարեկցե-
լով, բարեմասնութեան մեր սպասեն, և յա-
ւիտենականն կենդանութեամբ փրկութեանն
մեր աղօթեն՝ զայս բան ասելով, զգործս ձե-
ռաց քոց մի անտես առներ։ Զանազն արդարեւ
մեր են այս աղաչանք 'ի բարերարէդ Աստուծոյ
վասն մեր կարդեալ առ նոսա, զի նոքա բանիւ
են ստեղծեալ, և մեք ձեռօք ներգործեալ։
Որք և գալոց են ընդ միածնիդ վկայք սոսկալի
դատաստանին հատուցման, ճշմարտաբան դա-

տախագք յանցաւորութեան երկրայնոցս, յա-
հաւորին ատենի յայտնիչք իրաւամբք զմատա-
կարարութիւնն որ առ մեզ. որ և անտանօր
կարեկցեն ապդեալ հառաչմամբ զմշտանուէրն
նուագ ձայնի, ողորմեա՝ դու ստեղծեր, մի կո-
րուսաներ։

Գ. Արդ ընդ դոհաբանութեան ձայնիցն
խնդրուածոց անմահականացն վեհից՝ և 'ի մեր
հեծութիւնս հոտոտեցիս, բնաւից արարիչ,
որ յաղթես գթութեամբդ քո վերնոցն և ըս-
տորնայնոցս. քանզի քո է բարերարելդ առ մեզ
և առ նոսին։ Արդ վասն բարեզարդութեան
անախտականացն, հրաշատեսիլ հրակերպիցն,
անշաղախ մաքրոցն, բոցանիւթիցն, հոգեղի-
նացն և անվանելեացն, ամենաձեցուն առա-
ւելութեամբ 'ի բարձրն ընտրականութիւն
գերափայլ յաճախ գիտութեամբ՝ անցուրտ
ջերմութեամբ ջեռուցանողք ինքնաբուն տա-
պոմն աստուածսիրութեան ըստ ինքեանց ըղ-
մերս սառնասեր սրտից անբորբոք շիջումն,
այրիլ անաղօտ 'ի մեծախորհուրդ սրբում սե-
ղանիս՝ որ 'ի խորանիս, առանց ներհելոյ եւ
դանդաղանաց սպասել հրամանաց երանակա-
նաց կեցուցիչ կամաց ամենասաստեղծիդ, քրով
բէօրէն առաքինութեամբ Աստուած միա-
ցեալք անբաժանելի։ Որք երկնաւոր պետու-
թիւնք են մեծք, և զինուորութիւնք անբիծք,
ահաւորք, երկնաւորիդ Աստուծոյ ազատաղ-

նեայ պաշտօնեայք, 'ի յամպոյդ լուսոյ ցօղք նշուղեց։

Դ. Որովք և ինձ մեղաւորիս հողեղինի մարդասիրեացես ողորմել, Յիսուս, աղաչանօք իմոյն հրեշտակի, դարձուցանելով զիս, տէր, 'ի բարիդ քո հետս լուսոյ. զի զաւանդ հոգւոյս իմ պաշտպանութեան, զոր հաւատացեր նմին տեսչութեան, զընկալեալն 'ի քէն 'ի կենցաղ աստեացս՝ ուրախութեամբ սրտիւ յիս բերկրեալ, անմեղադրելի առ 'ի քէն օրհնեալ՝ խընդալից դիմաց զուարճութեամբ քեզ, որքայ բարձրութեան փառաց անհասից, 'ի խրախճանս կենդանախառնմբս բերկրեցելոցն պարուց մատուցեալ ընծայեցուսցէ, գովեալ ողորմած։ Եւ քեզ անքնին ընդ հօր անհասի՝ թուակցութեամբ հոգւոյդ անճառի վայելէ փառք պատիւ և երկրպագութիւն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ. Երդին յաւելուած կրկին հեծութիւնս նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԶԲ.

Ա. Տէր աստուած բարերար, բազմապարգեւ թագաւոր, կենաց պատապարան, լուսոյ կերպարան, լայնատարած հանգստարան. որ յա-

զագս մեղուցելոյս եկեալ մարմնացար, գործեցեր զանպատումն և հանդերձեցեր զհրաշալիսն, մինչեւ կատարեցեր զառեցեալն ընդ ամենայնիր աստուածութեանդ։

Բ. Ընդ վասն առաքելոյն սրբոց յերկնաստեղծ քո ձեռացդ ձեռնադրելոց և հոգւովդ սրբով օծելոց, զորոց զգովեստն աբժանաւորութեան ըստ իմում կարի՝ առ 'ի փառս քո տէր ամենայնի, յայլում բանի պաշտեցի, եւ ինձ ողորմեսցիս յիշատակաւ սիրոյ նոցին ընտրութեան։ Շաւիղ ինձ ելից նոքօք հանդերձեսցես յերանութիւնն փափաքելի. ձայն բարի հովուութեան նոցին 'ի յողջոյն ինձ կենաց քաղցր լուիցի։ Վասն կալայց 'ի յանեղծութիւն փրկութեան ուսնեցեալ յուսոյն ընդ առաջնորդացն կենաց, սկզբնաշնորհիցն պատուոյս, փառաւորեալն դասուց, գեղոցն բանականաց, աւետարանչացն բարձանց, իշխանացն պանծալեաց, լուսապայծառ թագիւ պճնելոցն, 'ի զարդ անկապուտ զօրութեան շնորհին պայծառացելոց, իւղովն զուարթութեան տիրական լուսոյն կատարելոց։

Գ. Ընդ աշակերտաց մեծիդ հրամանի բարձրեալդ Ստուծոյ Քրիստոսի՝ և մարտիրոսացն քնարելոց նահատակութեամբ, որք մահացու և վշտաշարչարն մարմնով, վտանգաւոր և ամենակիրն անդամօք, երկրաւորական և հողազանգուածն բնութեամբ մարտուցեալ ընդ տարր

գոյից ամենայն նիւթից՝ պսակեցան բարձրացան և կենդանացան հոգեպէս. արիաբար ելեալք ՝ի յերկրէ, ըստ մարգարէին, վկայք ճշմարիտք ամենափորձն մահու իմանալեացն անտեսիցն և ծածկելոց աներկբայ բարեացն յուսով տեսելոցն ասուէն նկատիչք. աշակերտք առաքելոցն և չարչարակիցք նոցին, որ հաւասարեալ գործովք ընդ նոսին, կատարեալ լրմամբ անպակասելեաւ պարեն ՝ի խրախճանս անկէսն երանութեան. որոց հաճոյական և ընդունական մաղթանօք, արիւնընծայ վաստականուէր քրտնակընդրուկ աղերսիցն յարգմամբ ընկալ զիս նորոգ ըստ նոցին մասին անեղծ փրկութեամբ ՝ի քեզ արձանացեալ։

Դ. Ընդ խաղացեալսն հուրբ և սուսերբ արեամբ ներկելոցն, և ճգնաւորացն սրբոց հարցն միանձանց և քեզ հետեւելոցն, որդի Աստուծոյ, անպարտելի քաջութեամբ և անպատիւ զգաստութեամբ, ընդ դժնեայ գառոզիս մարմնոյս բռնութեան արիապէս մարտուցեալ, սովիմբ վանեցին զանմարմին Աելիար. և մշտամարտ հանդիսիւ յաստպարիսի կենցաղոյս ուանց զզուանաց ծանրաբեռնութեան ՝ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս ծովու. տապանակաւ մարմնոյս թանձրութեան զթեթեւութիւն հոգւոցն թռուցեալ՝ ՝ի նաւահանգիստն կենաց հասին. և իբր սիրողք վերնում վիճակին առանց յետնոցն մտածութեան, զթագն յաղ-

թութեան համարձակապէս պայծառ ճոխութեամբ պճնեալ իսկապէս 'ի գլուխ կապեցին. վասն նոցին արժանաւոր մաղթանաց և նուիրական հայցուածոց և զիս զմեղաւորս 'ի պատժականաց ընկալ ընդ նոսին։

Ե. Այլ ահա խառնեալ զանմաքուրս բան ընդ նախագրեալ երջանկացն փառատրական աղերսարկութիւն, որ վասն իմ գոչեն քեզ 'ի հաճութիւն, և ես ընդ նոսին իբր դառնութիւն եդեալ ընդ քաղցու, կամ տատասկ ընդ ողորկութեան, տգեղութիւն ընդ վայելչութեան, և կամ տիղմ ընդ գեղեցկութեան մարգարտի, հող ընդ յստակութեան ոսկւոյ, և կամ քարինս անարգս ընդ պայծառութեան արծաթոյ, բացասութիւն ընդ ճշմարտութեան, և կամ աւազ ինչ ատամնառու ընդ կակղութեան զանգուածոյ հացի. արդ լուր, հզօր, հնարաւոր, գովեալ, զնոցայն վասն իմ և զիմս ընդ նոսին 'ի նոցին գովեատ, 'ի փրկութիւն իմ և 'ի փառս քո, ամենագութ, բարերար, օրհնեալ երկայնամիտ, կարող, անքնին, անճառ, անեղծ և անատեղծ։ Քո են պարգեւք. քո են շնորհք. դու սկիզբն և պատճառ բարեաց ամենայնի։ Ոչ ես դատապարտիչ, այլ աղատիչ. ոչ ես կոծուսիչ, այլ գտիչ. ոչ ես մահացուցիչ, այլ կեցուցիչ. ոչ ես տարագրիչ, այլ ժողովիչ. ոչ ես մատնիչ, այլ ապրեցուցիչ. ոչ ես ընկղմիչ, այլ վերածիչ. ոչ ես գլորիչ, այլ կանգնիչ, ոչ ես

անիծիչ, այլ օրհնիչ, ոչ ես վրիժառու, այլ շնորհիչ. ոչ ես թշուառացուցիչ, այլ միխիթարիչ։ Ոչ եղծանես, այլ գրես. ոչ սասանես, այլ հաստատես. ոչ ուն հարկանես, այլ սփոփես. ոչ պատճառս յօգես մահու, այլ հնարս խնդրես կենաց. ոչ ես 'ի կամս շարժեալ սատակման, այլ 'ի փրկութիւն ողորմութեան։ Ոչ մոռանաս զայցելութիւն, ոչ լքանես զբարի, ոչ արգելուս զգթութիւն, ոչ բերես վնաս կորստեան, այլ կոտակ ապատութեան։ Ոչ թշնամանիս յառատութեանց, ոչ բամբասիս 'ի շնորհաց, ոչ հայհոյիս 'ի պարգեւաց, ոչ նախատիս 'ի ձրի ձրից, ոչ անգոսնիս յերկայնմտութեանց, ոչ եպերիս 'ի ներութեանց, ոչ բռնադրկիս 'ի բարութեանց, ոչ անպատուիս 'ի բաղցրութեանց, ոչ քամահիս 'ի հեզութեանց, ոչ առաքին այսոքիկ տրտնջմունք, այլ անընդելի գոհաբանութիւնք։ Խարձ զմեղս իմ, հզօր. լոյծ զանէծս իմ, օրհնեալ. քաւեա զպարտիս. իմ, ողորմած. ջնջեա զյանցանս իմ, գթած. մատո մատն այցելութեան, և անդատին իսկ կատարեցայց. զի՞նչ քեզ, տէր, քան զսոսին դիւրագոյն, և կամ զի՞նչ ինձ պարտաւորիս կարեւորագոյն։ Այլ կենդանագրեա, բարեխնամ, քոյինատեղծ պատկերիս փչումն կրկին 'ի շունչ նորոգման լուսաւորութեան մաքրական շնորհի զամենամեղս ոգի պաշտպանեալ։

2. Մի ածեր, ողորմած, ինձ օր տարաժամ

'ի համառօտս երբի՝ անթուշակ ապաձեռնու-
թեամբ ընդ անկատար ուղին հետեւել. մի
մատուցաներ բաժակ դառնութեան 'ի ժամ
ծարաւու. մի փակեր, գթած, իմ հանդէպ
զյաջողուած հոգեւոր օգտիս, և մի երբ յան-
կարծադէպ հինից ասպատակ գիշեր մահուն
ինձ պատահեսցէ. մի տապ տօթոյն յան-
պատրաստ պահուն զարմատս հատեալ ցամա-
քեցուսցէ, և մի լուսնական դիպուածք հա-
սեալ գաղտնեօք ՀԼնասեսցեն, մի պահեսցի ինձ
ասուն մեղայս, և մի հոսանք ուղխից կենցա-
ղոյս զիս ողողեսցեն. Մի հանգիստն մահ բե-
րիցէ, և մի ննջումն 'ի սատակումն յառաջեսս-
ցէ. մի քունն ինձ կորուստ լիցի, և մի նիր-
հումն ապականութիւն գործեսցէ. մի վախ-
ճանն անյարմար 'ի վերայ իմ արշաւեսցէ, և
մի շնչոյս վերարձակութիւն ըմբռնեալ 'ի խա-
նարհ լիցի։

Ը. Դու ես տէր, դու գթած, դու բարե-
բար, դու երկայնամիտ, դու ամենակարող, առ
ամենայն բան անհասութեան անճառ զօրաւոր,
քաւել փրկել կենագործել լուսաւորել, վերս-
տին հաստատել, 'ի ժանեաց կերչաց գազանաց
և կամ յատամանց վիշապաց 'ի կեանս կորզել,
'ի խորոց անդնդոց 'ի լոյս բերկրութեան ածել,
և 'ի հեղձմանէ ծփանաց մեղայ ընդ արդարս եր-
ջանկաց փառաւք բաղմեցուցանել։ Ամենայն ո-
գի քեզ ակնկալեալ յուսով ապասէ, կարօտեալ

քումդ շնորհաց, եթէ երկնայինք և եթէ երկրաւորք, եթէ անկածն մեղաք և եթէ ամբարձեալն արդարութեամբ, եթէ տէր և եթէ ծառայ, եթէ տիկին և եթէ աղախին. և 'ի ձեռին քո է շունչ կենդանական բոլորեցուն։ Այլ քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ ԷՐՈՊԻՆ ՅՈՒԼԻՍԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ԱԿՈՂՔ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄՈՂԻԱՆԱՑ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐԲԷՅ ԽՈՍՔ ԸՆԴ ԱՊՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ 29.

Ա. ԲԱՐՁՐԵԱԼ անքնին, զօրութիւն ահեղ, տէր սրարածոց, թագաւոր երկնի, ստեղծիչ հրեշտակաց, գոյարան մոռայ, հաստիչ հրեղինաց, պետ բարի հոգւոց, աջ ապաւինութեան, անդորրութիւն հանգստեան, տեսարան լուսաւորութեան, պայծառութիւն բերկրութեան, ճանապարհ երանութեան, պատճառ կենդանութեան, առիթ բանաւորութեան, փրկութիւն առանց չարութեան, առաջնորդ խաղաղութեան, պարիսպ ամրութեան, պատուար պահպանութեան, ցանկ բոցոյ մեծի օրհնութեան, սահման անոխակալութեան, յիշեա յայսմ ողբերգութեան մատենի բանիս խոստովանութեան և զոր 'ի մարդկային աղնէ թշնա-

միս մեր՝ 'ի բարի, և որա կատարեա նոցին քա-
ւութիւն և ողորմութիւն։ Մի բարկացիս նո-
ցա վասն իմ, տէր, իբրեւ զսուրբս բամբաստ-
ղաց՝ առ յաճախս սիրոյդ որ 'ի յիս, այլ որպէս
զբարս կշտամբողաց և իրաւամբք նախատողաց՝
ներեա յանցանաց նոցա։ Նա արդ մատուցեալ
երկաքանչիւրոցս առաջի քո, արդարադատ, ո-
մանք առ մեզ վնասակարագոյնս ասկաւուք թե-
բեւս և յիրաւի բամբասելոցս, և ես առ քեզ,
ամենապարգեւ, անթիւս և անկշռելիս բազմ-
բինակ ուխտազանցութիւնս։

Բ. Արդ յիշեա զքո մեծութիւնդ, տէր,
նայեցեալ 'ի յիսն անարդութիւն. և ընդ խըն-
դրելս իմ 'ի քէն բարի իմոցն առեալեաց, և դու
առ քոյս լսատ քում մեծութեանդ անճառելիս
հրաշագործեսցես։ Մի սատակեսցես զիմն խա-
ծանողն, այլ փոփոխեսցես. խլեալ զնոտան ըզ-
բարս երկրաւորս՝ զբարին արմատացուսցես և
յիս և 'ի նոսին։ Անեւանդ զի դու ըստ ես և
յոյս, և ես խաւար և յիմար. դու խսկու-
թեամբ բարի գոլելի, և ես համայնիւն չար ա-
պիկար. դու տէր ստորիցս և երկնից, և ես ան-
իշխան շնչոյս և հոգւոյս. դու բարձրեալ 'ի կա-
բեաց զատեալ, և ես ստաժանաւոր և վտանգա-
ւոր. դու 'ի վերս քան զկիրս երկրիս, և ես կաւ
անարգութեան դարշութեան. դու ըստ մար-
գարէին մնաս յաւիտեան յանբաւ բարձրու-
թեան, և ես միշտ կորնչիմ ըստ նորին բանին.

'ի քեզ ոչ է մթութիւն կամ նենգութիւն, և ես բաւականդակն իսկ իցեմ՝ որ զաւանդն իմ ոչ պահիցեմ։ Զան զիս 'ի բանտէս, արձակեա 'ի կապանացս, զերծո 'ի շղթայից, փրկեա 'ի խեղդմանէս, ազատեա 'ի տագնապէս, քակտեա 'ի յերկաթից, լոյծ 'ի պաշարմանցս, արտաքսեա յերկմտութեանցս, ափոփեա 'ի տխրութեանցս, հանգո 'ի նեղութեանցս, փարատեա 'ի վշտացըս, հանդարտեա 'ի խռովութեանցս, ապաքինեա 'ի լալոյս, մերժեա 'ի հեծութեանցս, հեռացո 'ի յոլբոցս, կազդուրեա 'ի կականմանցըս։ Ցատուած ողորմութեան և պարգեւատու քաղցրութեան, մի զգրաւեալս արեամբ Տղօրիդ անտես արարեալ ընդ վայր կորուսաներ. կանգնեա զնասեալս յատին մահու 'ի բազմամոլուանդ հիւանդութենէս։

Գ. Ահա բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամենայն ընդունայնութեան, յորմէ հետէ յայտնեցեալ ցուցայ յոչ պէտս երեւեալ, 'ի յանդատանէ մօրն իմոյ սենեկի փուշս դժնկի մեզայ շառաւիղի. մի ինձ լինիր խայթոց խոցոտիչ՝ որպէս անդ տոհմին Յուդայի և կամ զաւակին Եփրեմի։ Այլ քանզի բուսուցեալ ունկեցի յոգիս փոխանակ ցորենոյն բարեսերմութեան խոտս խայթողականս ինքնաթոյնս ընդաճաղուցիչս, ըստ գրոյն բանի՝ որ երէցն է քան զաւեսիան, զիարդ ոչ կոչեցիս զանձն իմ դարձեալ անդատան անիծաբեր փշովք մեզայ հեղ

ձեալ։ Ել սերմանեցի արդարութիւն ըստ բա-
նին Աստուծոյ, և զիարդ հնձեցից և ժողովեցից
զկենաց պտուղն։ Ընկաւ ստինք կուսութեան
անձինս մաքրութեան, ըստ մարգարէին բանի
որ առ Իսրայել. կարող ես տէր 'ի նոյնն հաս-
տատել։ Այնեցի ընդարձակեցի ըստ մոլեկան
բարուցն Յուդայի զանկողին կամացս՝ գիւացն
հոմանեաց. 'ի ձեռս քո է ամփոփել գարձեալ
'ի նոյն գգաստութիւն։ Եթէ մարմնապէսն կը-
ցորդութիւն ընդ տեսանողին անարատ գոր-
ծեաց զպտուղիկն, իսկ դու փրկութիւն հոգե-
պէս միացեալ 'ի յիս՝ կրկին մաքրեացես. եթէ
արեգակնս այս անկենդան ստեղծեալ առ 'ի քէն
երկրիս մատակարար, և զկարակուտն մօրից ցա-
մաքէ և զտհաս պտուղս հասուցանէ, իսկ ըս-
տացողդ ամենից հոգիդ Աստուծոյ ոչքան զբ-
ռեացես զտիրամ շարեաց ազատ և զիաստիս պրդ-
ծութեան մեզաց մթերիս իսկոյն ապառել։ Ա-
սին այսր կանխաւ իսկ ժամանեցի հայցել առ 'ի
քէն բարի՝ ատելեացն իմոց 'ի կարգ այս բանի,
զի զհեբքեալ Մնասակարս պարտուց մահու յա-
մենախնամ աչաց հղօրիդ մի մերժեացես, օրհ-
նեալ գթութիւն. արդ կենագործեա զիս զա-
մենամեղս անդամոք մարմնոյս ընդ բնութեան
հոգւոյս խորհել միշտ զքոյդ։ Իսկ բարեգոր-
ծացն խնդրել բարիս, բնութեանն են օրէնք՝
անբռնադատ կրիցն յարակցապէս առ սոյնս բե-
բաւմն։ Բանդի արդարեւ առ միդ ոչդ պա-

տուէր ամենայն հասակ զօրանայ, իսկ միւսոյդ երկրորդի առաջնոյդ խնամով հանդիպել՝ առ տուածականիդ է նմանութիւն. յաղագս այսր իրի նախնի դասեցի զԹշնամեայն իմոց աղերսանս քան զերախտաւորսայն բարիս։

Դ. Եւ արդ յիշեա զնոսա կրկին ընդ միոյ, որ 'ի քս անուն բարձրացեալ զսնարժանս զիս ընկալան, և տուր նոցա, տէր ամենաառատ բարերար և անսխակալ, վարձս արդարոյ և մարգարէի, թէ և ես յաւէտ թափուր իցեմ յարժանեաց, ըստ հաւատոց նոցա և առ յոյս նոցին ակնկալութեան, որ առ պարտաւոր գերիս ողջամիտ կամքք ակնարկեն, որպէս թէ 'ի մատանցդ քոց կեցուցչաց 'ի պահպանարան հոգւոյս ծածկութիւն լիով ունիցիմ։ Եւ զպատժաւորս անամիտսիելի 'ի քոց տեսութեանց և յանխոսքելի 'ի յուզիչ կշռութեանց՝ քաղցր գթութեամբդ անսահմանելեաւ մերձեցեալ առ իս մաքուր արտասուս, անխոյտառակելի պահելով 'ի տիեզերական յանդիմանութեանն։ Եւ որպէս շուք իմն վայելչական դնել ախորժեն ինձ անարժանիս սիրելիքն քո վասն քո, նայեցեալ 'ի կրօնս զգեստուս բարեկերպութիւնք, չգիտելով զբիծս գաղտնեացն՝ երջանիկ կարդան եղկելոյս, և դու հնարաւոր ամենապարգեւարհնեալ մարդասէր՝ առ բնաւս ողորմած, վասն ամենաթշուառիս հեծութեան հաշտեաց ընդ նոսա ըստ հաւատոց նոցա. ընծայեալ նոցին՝

մատո պարգեւեա զանեղծ մեծութիւնդ և զանթառամելի զպատկդ յահաւոր աւուրն յեղ-նում հատուցմանն ամենափրկիչ ընտրութեանն։

Ե. Ո՛վ դու ես գրաւ փրկութեան մեծութեան անփառանելի եւ անծախ դանձուդ սարկիս և սովեցելոյս 'ի վաճառ վերնային շահու օգտութեան՝ բանիւդ որ 'ի քէն՝ յարդեալ ճոխանամք։ Կատաս ինձ սահման ջրոյ հանդարտեան, արձանացս, անփոփոխ, պատրաստական վառահութիւն, կարգեա, օրհնաբանեալ, անկեղակարծ յուսոյ ամրութիւն, տուր, ամենախնամ դու անուշաւ պաշտպանութիւն, սաստանեցելոյս բարեաց անդորրութիւն, տարակուսելոյս լուսոյ ապաւինութիւն, աշխարհելոյս մեծ երջանկութիւն, վհատելոյս կենաց օգնութիւն, լքելոյս անդայթապղելի օժանդակութիւն, նահանջելոյս անսայթաք վերընթացութիւն։ Ո՛վ քո է բնաւդ և 'ի քէն է ամենայնդ, և 'ի ձեռն քո բաշխին հաւատաւորք պիտանացուաց համայնից կենաց, և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն։

Վ ԷՐՈՊԻՆ ՅԱՏԵԼՈՅԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԻԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՐԷ — ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԻԱՆՑ ԲԱՆԻ։

Ի ԻՐԵՐՑ ԱՐԿԷՆ ԻՍԿ ԸՆԴ ԱՌՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ ԶԻ.

Ա. ԱՐՔԱՅ երկնաւոր, թագաւոր բարձրեալ, տէր բոլորից, ամենից ակնկալութիւն, ստեղծող տեսականաց, հաստիչ իմանալեաց, պատճառ եղանութեանց, կազմիչ հանդերձելոց, տուիչ լուսոյ, առիթ առաւօտու, պատրաստիչ վաղորդայնի, երեւեցուցիչ երեկոյի, տարփիչ խաւարի. արուեստաւոր բարեհնար, իմաստութեան գործօնեայ, քաւարան օրհնեալ, հալիչ մեղանաց, հալածիչ ցաւոց, քակտիչ դառնութեանց, պահպանարան հանգստեան, հնարք նիրհման, յարմարիչ քնոյ, պարգեւիչ ննջման, շնչոյ յարակարգութիւն, զգայութեան տեւողութիւն, ցրիչ ցնորից, յեղանակիչ անրջոց, փոխարկութիւն զարհուրմանց, այլայլութիւն տիրութեանց, խափանիչ խիթմանց, ընդարձակիչ կարծեաց, համադրութիւն ծրփմանց, ահագնութիւն խարդախմանց, հարուածիչ դիւաց, փախուցիչ ախտից, ընկղմիչ գայթագղութեանց։

Բ. Պաշտպանեա երկնաստեղծ ձեռամբդ, զօրացո բարձրացեալ քո աջովդ, ամիսփեա ամենակալդ թեւօք, ծածկեա աստուածեան

խնամքդ, ամրացո վերակացութեամբ վերնայ-
նոցդ, շուրջանակի պարսպեա գումարտակքդ
անմահից, 'ի յամենուստ պարփակեա կցորդու-
թեամբ հրեշտակացդ, փանեա զընդդիմամար-
տըն իմ զինուորութեամբ զուարթնոցդ, պա-
տրաստարեա զատանեալս՝ աստուածածնիդ մաղ-
թանօք, զբանակս անդրանկացդ բարեկարգեա
ինձ պահապան։ Ոչ ընդ աչացս դիմաց և ըզ-
մոտացս իմ տեսանելիս. զդաստ արա ընդ ոգւոցս
և զծանրաբեռն կրիցս դանդաղութիւն. վե-
բացս, տէր, 'ի զգայութեանցս զմածեալս յի-
մարութիւն. բարձ միայն, բարեգործ, զպատ-
րուակիս թանձրութիւն։ Ընդ սկզբան բեր-
մանս լուսոյ՝ զողորմութիւն քո ծագեա. ընդ
երկից արեւուն՝ արդարութեան արեգակնդ 'ի
յանձկութիւն սրտիս մտցէ. Ճառագայթ քո
փառացդ 'ի յիմաստից խորհրդանոց ջահեսցի.
խաչիդ տեառնագրութիւն ընդ շունչս և ընդ
մարմնիս համասփիւռ տարածեսցի։ Յանձն առ-
նեմ քեզ յաւուրս զքո յարմարեալ տաղաւարս
պահպանաւ ոգւոյս՝ որ 'ի սմին։ Օ՛ի դու ես
Ստուած անքնին, առ ամենեսին բաւական և
յամենայնում բովանդակ, օրհնեալ յաւիտ-
եանս. ամէն։

Վ Էրոպին յա-Ելը-ած կրկին հեծո-ՐԵան Նորին հսկողք
առ Նոյն աղերս մաղԼանաց Բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստո-ծոյ։

ԲԱՆ 21։

Ա. Ի՞նչ արդ վասն զի արիթնականն մեր զուարթութիւն քեզ Ենջուումն իմն է համարեալ, իսկ 'ի խոր թմբրութիւն լռելն՝ վասն ուղիղ հաւատոյն 'ի քեզ՝ անթարթափ բուցութիւն աչաց, ուղղեա հոգւոյդ քո իմաստութեամբ ըզյաջողուած ձեռինս գործոյ ընդ հեծութեան ձայնիս մաղթանաց։ Օ՞րուցս, տէր 'ի հանդէս բարի ճգնաւորական արի վաստակոց, կցորդ լեր կարեացս տկարութեան, թեթեւս կացս զաշխատութեանս այս սկիզբն. արագեա, միշտ կարող, զյառաջադրեալ ձեռակերտս, դիւ բաւորս ընթացս 'ի յուսարտուումն լսմանն։ Ի վախճան իւրին բերկրութեամբ զկնս հատս, ժամանն կացուցցես 'ի հանդիպումն յուսոյն, կցորդ լեր ուղղոյն ճանապարհիս ընթացիս. 'ի թռիչս ամբարձման փութացուցցես յօդտակարն, ընդ աջմէ իմ լինցիս 'ի վտանգի ծանրութեանն, զձայն քո լուս 'ի յանձկութեանն պոհու, ձեռամբ քո կեցս 'ի կորստեանն ժամու, մատամբ քո աղդեա 'ի սահմանին անձկութեան, հարթեա ընդխորոց ամենաչար խաւխանմանն, հոգեղինին աւաքմամբ ըստ Ամբակումայ լինձ հնարեա, բան

ինձ շնորհեա 'ի յատենի բաղմութեան, իմաստութիւն յիս անկեա 'ի հանդիպման քննութեան։ Զմեզ կամաց քոց հոլանոցիր հրաշապէս, հանդարտեցո փոյթիւդ կենաց զծովուս մրրիկ, ասնձեա զոտոտեաց կենցաղոյս պատկեր քոյին հրամանաւդ. քանզի թէ ասա ոլորմութիւն քո, տէր, կամեցի, այս լուծութիւն կոհակաց կարծր է քան զվէմ. և թէ 'ի ցամաքի անտես առնիցես, իբր զանկայուն՝ ոչնդութիւն յատակիս 'ի նեղքոց ասասի հոսեալ ասասնիր

Բ. Ընդ ընկալ, Յիսուս, զպարզասանացս ձեռնարկութիւն քեզ 'ի հաճութիւն, և արա ինձ զամենակարծն գոյթապզութիւն մեծ վրատահութիւն։ Արդէս 'ի ջրահեղձոյց ամենակարծանն դարու, որք 'ի հարթ ասրաածման գեանի առանց երկիւղի յանհոգս կէին, յոլորմութենէդ ամայի մնացեալ կորուսան. իսկ ընդ հոլանաւոր մանուածոյ լասոիւն յոգնասասան հիմանն հայթայթանօք յանուն գթածիդ յեցեալ պահեցան. ընդ որս և զոզոչոզս մշասասասան 'ի նաւահանգիստն խաղաղութեան մարդասիրասպէս պրծեալ ապրեցս. փարձս 'ի քոյոյդ ընդ իս բերելով հոգեւոր շահից, ասորաբերս այս ստուարութիւն պարասուցս լքեալ բանիդ առակաւ, 'ի քեզ տէր անկայց մնացեալ 'ի ապառանքաժանելի, օրհնեալ յամենայնի։ Ես կրցոր դելով այսմ մաղթանաց հոգեղէնքն ամենամաքուրք ընդ հոգեղենացն մարտիրոսաց, որք ջր-

բով և հրով փորձեցան, և յելից զերծմանն ընդ մեր խնդրեցին, և մեզ յիշատակ թողին օգնութեան, ասացեն ընդ մեզ համաբանաբար զուգամանութեամբ՝ եղիցի եղիցի։

Վ. Էրոպին յաՀելոյծ կրկին հեծութիւնս նորին հանդերձ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից իւրոց ընդ Աստուծոյ։

ԳԼՈՒԽ ԶԻԳ.

Ա. Ընդ այսր հառաջանաց թախծութեան սրտից 'ի բազմաց կերպից շարակարգելոց, եւ ամենից հոգւոց ողորմեա, գութեալ և երկայնամիտ Թագաւոր։ Նա և այնոցիկ առաւել որոց հատեալ է ակնկալութիւն փրկութեան կենաց, որք ննջեցին անպատրաստաբար շինեալ լապտերօք իւրոյն պակասութեան։ Ահա յիշեա, տէր իմ գթութեան, և 'ի յայս եւս պատճառ իրաւունս ինձ գրեա։ Զանգի թէ և 'ի փառս ահաւորութեան սքանչելեաց մեծիդ՝ հակառակքն հանդերձեցեր զկաղմած մարդոյս, զոմն ծանր և զոմն թեթեւ, զմին զով և զմիւսն հրբայրին, զի դիմադրութիւնն 'ի հակառակացն հարթ պահեցեալ՝ արդար կոչեսցուք հաւասարիմ հաւասարութեամբն. և 'ի յայսմ դատման առաքինութեան վերաբերեալ ընդ ամբարձելոյն, զխոնարհութիւնն առ կուն

դիտման անմոռաց պահեալ՝ պատկ ընկալցուք ճգնաւորական։ Այլ քանզի յայսմ կանոնէ ուխտի վրիպեցաք, և անաանաբար սահեցմամբ ըստ հողոյն զինչման ընդ երկիր մնացաք, այլ ոմն ախտիւ և այլ ոմն անդթութեամբ, միւս մասն մոլութեամբ ամենաբաղձ կերակրոց իբր գազան մշտաբոյծ յարակայ կապեալ ընդ բնութեանս։ Իսկ 'ի քառիցս ոմն անընմբռնելի և անողբելի պատճամբ 'ի բաց ուստուցեալ՝ վայրենապէս ամբարտաւանէ. եթէ ջեռնումբ տապով սիրոյն որ 'ի քեզ՝ նշխարաւ բոցոյն որ 'ի մեզ, ցուրտն առընթեր կենակից նմին զնոյն կատեցուցեալ բարւոյն ընդմիջէ. և եթէ օգտականաւն հրեշտակայնոմն յառիցիմք 'ի քեզ, ծանրութիւն թանձրութեան անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ 'ի ստորեւ քարշեալ խափանէ։

Բ. Եւ արդ յամենուստ պարտեալ և 'ի ոպառ լքեալ՝ իբր զտպիկար հաշմեալ հերքեցայ կորեայ վանեցայ, վառնեալ 'ի բազմաց 'ի մահ գրաւեցայ. վասն որոյ 'ի պարգեւականէն զրկեցեալ՝ յողորմութեանն կողմ նայիմ, եւ պատկառեալ դիմաք համայնից ունողս զքնաւիցս տղերսաբանեմ զմեռելոցն՝ քեզ կենդանեաց, քանզի կարող ես յաւէտ հնարիւք և կորստականացն ըստ իս մեռելոցն. ամենայն ինչ քեզ զօրելի է, նա՝ զի և ընդ անտկար կարելոյդ և կամելդ է ախորժելի։

Գ. Արդ այսց երկուց բարգաւաճ շնորհաց

նորոգչաց առ միմեանս եկեալ՝ կարելն ընդ կամելն, բարձրեալ ելլոցի և յուսահատութեանն վհատութիւն ապդաց մեղաւորաց. և ժամանեալ հասցէ աւետեացդ լոյս հոգւոց բժշկութեան քումդ հրամանի, տէր ամենայնի, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՈՊԻՆ ՅԱՐԵԼՈՅԾ ԿԻԼԻՆ ՀԵԾՈՐԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԼԱՆԱՑ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՊՊԻՆ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՊՈՍԾՈՅ։

ԲԱՆ 21։

Ա. Եւ արդ քանզի 'ի գլուխ կատարման հասեալ ամենայն կատակի այսր ողբերգութեան, ապա, տէր, վախճան դադարման առնուլ ընդ այսց բանից մաղթանաց ինքնանախատաս կշտամբութեան՝ և որ յիս կրին չար սովորութիւնք։ Որ քեզէն կարդեցեր սահման աւետեաց ակնկալութեան գատապարտելոյս՝ ասելով, ոչ են կամք առաջի հօր իմոյ՝ եթէ կորընչեցի մի ոք 'ի փոքրիկանցս. և դարձեալ, այս են կամք հօր իմոյ՝ զի զամենեսին ինձ յանձնաբարեալն ոչ կորուսից։

Բ. Ահա օրհնեալ ես 'ի գթութեան, բարեբանեալ միշտ 'ի քաղցրութեան, խոստովանեալ յերկայնմտութեան, ծանուցեալ 'ի յայտնելութեան, քարոզեալ տէր 'ի փրկութեան.

ներբողեալ դու յառաջուութեան, պատուեցեալ 'ի պաշտպանութեան, փառաւորեալ ես 'ի փրկութեան, երկրպագեալ յանբաւ բարձրութեան, պաշտեցեալ 'ի յանքննութեան, գովեցեալ միայն 'ի յաղթութեան, վերաձայնեալ 'ի մեծ զօրութեան, խնկաւորեալ յողորմածութեան, համբուրեցեալ յանճառ հեզութեան, ճաշակեցեալ 'ի խոնարհութեան։ Ընդ քեզ և ծնողդ քո երկնաւոր Աստուածդ բոլորիս միսիթարութեան. ըստ որում հոգիդ քո սուրբ բարութեան, որ զսնկեալ զգրաստ թշնամւոյն և զդայթագղեալ մարդն անբանութեամբ՝ կանանեցեր ոչ անտես առնել։ Որոյ երախտիս հըզօրիդ 'ի յիս, և առաքինութիւն մեծիդ 'ի բարձունս ուսնեալ անդադար յանվախճան փառաբանողաց. որովք զայս ձայն ազերսական յարգեալ ընկալցիս մարտիրոսացն պաղատանօք 'ի հոտ հաճութեան բուրման անուշիկ։ Նաև այսու փրկանօք հաշտարար բանի՝ զնախնեացն պարտս և զաներեւոյթ զվերս միջնոլքն և վերջնոլքն մահացուցանողքն զանձն և զմարմին բժշկեա, ամենակարող, զնեղբինս եւ զարտաքինս, զոխպքն և զդիծքն եւ զխարանս հարուածոյն. բարձեալ և մաքրեալ զեղովք ողորմութեանդ զկտեալ խոցուածս բաղմագունիս, որք գարշելիս ընդ ախորժելեացն քեզ ցուցանեն զէութիւն բնութեանս։

Գ. Նաև եթէ հասից յամս ծերութեան քեզ

առաջնորդեալ արժանիս մահու, մի թողցես զոկարութիւնս, մի անարգեր զալիսն, մի կուրացուցես զկործանեալն, մի զիջուցես զկրքեալն, մի վայրաբերեր զխոնարհեալն, մի շինիմն հողմոյ մատներ զառկայծեալն, մի ընդպահկեսցես զդեգեւեալն, մի անվերարկու առներ զսառուցեալն, մի անդարման լեցի տագնապեալն, մի առանց տածելոյ յարկն խարխալեալ, մի անպատիւ պատկերն հնացեալ, մի պարարտութիւնն անհամեալ, մի շուք շնորհին անարդեալ, մի հնութիւնն քամահեալ, մի նաւ հոգւոյս ալէկոծեալ, մի երկարութիւն յուսոյն կորեցեալ, մի լար շաւղին խզեալ, մի ուշ իմաստին բարձեալ, մի գոյին կաղմած զեղծեալ, մի ամբարձմանն թեւք փետտեալ, մի զուարթութիւն դեղոյն տգեղեալ, մի ճաճանչ նշուլին քաղեալ, մի պատուհանք աչացն փակեալ, մի լուսաւորութիւն նորին խափանեալ, մի պատկերն խօսուն անկեալ։ Ահա աղաչեմ զքեզ, բարեգութ, ամենայն սրբովք պատուիմ, լուր ասային ինձ կանխաւ, զի զանազանն մի մոռացիս։ Որ առաջնորդեցեր ինձ ըստ սաղմոսին և ապրեցուցեր. հան, տէր, ընդ երգոյին և 'ի կարծեացն կասկածանաց, յորմէ երկնչիմ։ Իսկ ես չեմ արժանի 'ի քէն և ոչ հասարակական կերակրոյն վարձու, այլ դու կարող ես տվերաբար և առ վաղուն բարեգործել։ Որ են զարմանալիք անճառից բարեաց. միայն հրաշա-

գոլծ առ ամենայն երկայնմտութիւն, ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ հանապազ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ Երդին յաւելուած կրկին հեծութեան նորին հսկողէ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԶԻ.

Ա. Լոյս արդ ջուր կամաց և կոթ արտասուաց՝ բեկութեամբ հոգւոյս մտացս լքմամբ՝ խորտակմամբ սրտիս հեղեալ առաջի, զմարդասէրն յիշեցուցանեմ զարամութացուցն զԱմուելի, զոր առեալ ետեղ 'ի սկաւառակէ յանդիմանն քո, ամենատես, առ ժողովրդեանն օրինակութիւն զանձն արկանելոյ խոստովանութեամբ և հնազանդութեամբ կենդանարարդ գարշապարաց։

Բ. Լոյս արդ ընկալ զայս հիւսուած բանի ողխողորմ հեծեծանաց, և հատուցանելիս յայս 'ընդ էր բանի անարիւն զոհի, թագաւոր երկնի. և օրհնեալ սրբեա զոտառ մատենի այսր ողբերգութեան, և գրեալ դրոշմեացես յարձան յաւիտեան ընդ հաճոյականացն սպասաւորութիւնս։ Լուցցէ առաջի քո մշտնջենաւոր, և յիշատակեսցի 'ի լսելիսդ քո հանապազ. բարբառեսցի շարթամբք ընտրելոց քոց, և խօսեսցի բերանովք

հրեշտակաց քոց. տարածեսցի հանդէպ աթոռոյ քո, և ընծայեսցի 'ի սրահ սրբութեան քո. խնկեսցի 'ի տաճար անուան քոյ, և բուրեսցի 'ի սեղան փառաց քոց. պահեսցի 'ի գանձարանի քում, և համբարեսցի 'ի ստացուածս քո։ Պատմեսցի 'ի յականջս ազգաց, և քարոզեսցի 'ի լուր ժողովրդոց. նկարեսցի 'ի դրունս իմաստից, և տպաւորեսցի 'ի սեռսն գդայութեանց. իբր կենդանեօք ղիմս պատմեսցէ խոստովանեալ զանօրէնութիւն. և թէպէտ վախճան ընկալայց ի բերբ զմահացու, այլ յարակայութեամբ բանի այսր սուրբերի՝ գրեցայց կենդանի։ Ա՛նասցէ սա անեղծ 'ի կամս քո, տէր, ինձ պատժապարտիս համբարձեալ միշտ անդուլ դասիչ, անաչառ կշռամիջիչ, անպատկառ յանդիմանիչ, անանխայելի դրոմիչ, անոգբելի պարսաւիչ, անհամբոյր ծանակիչ, անմարդասիրելի մատնիչ, անփրկելի տանջիչ, անկաշառ կատարիչ, անխնամելի յայտնիչ, ապառում հրապարակիչ, աշխարհալուր բողբիչ։ Փոքրով մեծութեան ազդման առանց լուութեան և կամ դադարման զիմոցս պարտեացս խոստովանեսցի։

Գ. Այն գիր իմոցս ձայնիւ իբր զիս ընդ իմ աղաղակեսցէ, տարածեսցէ զծածկեալսն, հռչակեսցէ զդաղանիսն, կոկանեսցէ զկատարածն, հնչեսցէ զմոռացեալսն, յայտնեսցէ զանհերեւոյթսն, բարբառեսցէ զբարուրսն, քարոզեսցէ զվարսոցն, պատմեսցէ զմեղայն, մերկացուս-

ցէ զանտեսիցն, ցուցցէ զկերպարանս թագուցելոցն։ Շօշափեսցին սուրբ սրբքն, գայցին գայթագղութիւնքն, յանդիմանեսցին անճառքն, քամեսցին չարեացն մնայուածք։ Եւ թագաւորեսցեն կեանքդ շնորհաց օղորմութեան քո, Տրիատոս, 'ի գանձս պահեստի ոսկերացն ցամաքելոց. որով 'ի ժամանակս կենդանականս ընկերքնաւոր լուսոյ մտի գարնայնոյն նորոգման աւուրն պայծառութեան՝ քոյովդ ցօղով յոգի աճեցեալ այսու փրկութեամբ անմահականաւ, և անցամաքելի վերամբարձութեամբ շառաւիղս ձգեալ իմանալեացն բարեաց՝ դարձեալ դալարացայց և կրկին ծաղկեցայց ըստ քոյինաշունչ գրոյն յուսագրութեան։ Եւ քեզ միայնոյ փրկողի և հոգւոյդ քում հօր խակացի, միասնական տէրութեանդ և անճառ Երրորդութեանդ խորհրդական գովեսիս փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

Վերջին յաւելուած կրկին հեծութիւնն նորին հանդէպ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԶԹ.

Ա. Աստուած և տէր, կեանք և արարիչ, օղորմած, գթած, լոյս, երկայնամիտ, անսխալ, մարդասէր, ամենագութ, պարգեւատու,

փրկիչ, օրհնեալ, գովեալ, բարեբանեալ։ Դա-
բան ամբութեան, պատուպարան վստահու-
թեան, առանց նենգութեան բարի, առանց
խաւարի ճառագայթ, քաւիչ մեղաց, ողջացու-
ցիչ վիրաց, անհատանելեաց հնարք, անմատչե-
լեաց հպարտ, անյուսութեան երկ, անուն քո
խոստովանեալ Աստուծոյ որդի, և հօր քոյ ընդ
քեզ հզօրի և ահաւորի, և հոգւոյդ ամենա-
կալի, և ընդ քեզ երկրպագելոյ՝ փառք և պաշ-
տօն գոհաբանութեան յաւիտեանս. ամէն։

Վ ԷՐՍՊԷՆ ՅՈՒԼԻՍԾ ԿՐԷԷՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԷՆ ԿԱԿՈՂԷ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԼԻԱՆԱՅ ԲԱՆԷ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՊՊԷՅ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՊՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ Ղ.

Ա. ԲԱՐԵԲԱՆԵԱԼ Աստուած երկնաւոր,
միայն արարիչ, տէր ամենակալ, մեծութիւն ա-
նեղ, գթութիւն օրհնաբանելի, ողորմութիւն
խոստովանելի, բարերարութիւն երկրպագելի,
խնամակալութիւն պաշտելի, մարդասիրութիւն
ասելի, պահպանութիւն խնկելի, բարձրեալ
անքնին, մերձաւոր կամարար, ապաւէն ան-
կասկածելի, մխիթար սրտից, փարատիչ վշ-
տաց, ապաքինիչ ցաւոց, ապառու�մն վիշտու-
թեանց, բարձրումն պարտեաց, փոխարկիչ կա-
լեաց, կարգաւորիչ կրից, յարմարիչ բանից,

սանձարկու լեզուի, շրջապրութիւն շնչոյ, կա-
ցուցիչ հոգոյի, ամփոփիչ խարհրդոյ, կրբ-
թարան կամաց, արձանացուցիչ յուզմանց,
հանդարտութիւն մրրկաց, խաղաղութիւն ծբ-
փանաց, որ ունիս զմեզ ամենընթաց իշխա-
նական, և խնամութեամբ նուաճեալ առ
քեզ դարձուցանես։

Բ. Պոհաբանեալ միշտ երախտաւոր, որ
հեղութեամբ անհպարտութեան երկայնամբ-
տեալ հանդիսս տենչանաք անձուն հրաշիւք
յանձինս սրբոց։ Թագաւոր էիր համայնից,
ամենայնիւ ծանուցեալ զթած. սկզբնահայր և
նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից. ճանապարհ կե-
նաց, որ առաջնորդես քաղցրութեամբ դիմե-
լոյս ի լոյսդ վերին։ Զեռնկալու մեծ վստա-
հութեան, որ ոչ թողացուցանես գայթագղե-
ցելոյս ի վայր կործանել. յուսոյ կենդանան,
ճշմարիտ առհաւատչեաւ աղաչաղոյ մատանց
յայտնի երեւեալ. ապաւինութիւն հանգըս-
տեան, որ ոչ երբեք մատնես վտանգի դատա-
պարտութեան։ Ուղղութիւն շնորհաձիր, որ
սատ լիսապէս առանց փոխատրութեան տրկա-
նաց. առատութիւն անեսխանձելի, որ քոյին
փառաւորութեամբ զանարգ նիւթ հողոյս ճո-
խացուցանես։ Պայծառութիւն անստուեր, որ
ճառագայթիւք ահեղ բարձրութեան պարա-
ծածկեալ զթշուառս՝ կրկին բարգաւաճ առ-
նես։ Բաւ ի մեղանաց բազմաց, որ զհերքեալս

'ի փրկութենէ առաջնոյն պայծառութեամբ նորոգեալ՝ վերստին վայելչացուցանես։ Զնաբաւոր դիւրահաս առ ամենայն անբաւ գերամբարձութիւն յաւէտ յառաջեալ, ելք վստահութեան առ խոստացելոյն վայելս. երանութիւն անձկալի, յոր զկենդանութիւն շնչոյս լքանել է ախորժելի, զի զքեզ գտից՝ կենդանի։ Կամք անփոխադրելի առ 'ի քաւութիւն գերաւոյս զօրացեալ ամենագովելի. անսխալելի գեղ կենաց, որ և մեռելոց բնաւին եղծելոց առնես զքանչելիս։ Զմենաստեղծ աներկբայելի, որ զհուրբ կիզեալն և զհողմով հոսեալն և զժանեաք գազանաց ծախեալն 'ի քթթել ական նոլլին հիւթականութեամբ անպակաս յարուցանես։ Զնհաւասար համարձակութիւն, յորում աստուածօրէն պանծանաք պարծելն է իրաւացի։

Գ. Հայեաց, տէր, յերկնից զուարթ քաղցրութեամբ յամենակործան վտանգ նեղելոյս, և արա անդորր հանգստական դիւրաւոր 'ի բազմատագնապս հեծութենէ։ Զի զյարուցեալ գումարս ստատակչացն, եթէ ապառաղէնք այսական դժնեայ հնարաւորութեան բուռն մարտակցաց պատկանեալ զինուք, եթէ մեզաց ոգեղ և քո ատելի կերպարանք, եթէ ցաւոց և ախտից վատնիչ և կորստական նշմարանք, մերժեսցես հանցես հատցես խափանեսցես և հալածեսցես հեռի սահմանաւ 'ի սպառ տարագրեալ անդարձ որոշմամբ վերստին կորբս-

տեսանն. և կառուսցես կայուսցես նպատակ կենաց և ամուր մահարձան զնշան խաչիդ ապաւինելոյս 'ի քեզ փրկութիւն։ Զի յայսմ անպարտ և անպատիր և անվանելի արուեստից ահաւորիդ մեծութեան լուծցին որոգայթքն գաղտնածածուկ սատանայականք, կապտեսցին մենքենայքն, վատնեսցին գայթագղութիւնքն, խայտառակեսցին հաղբիցն դրութիւնք, յայտնեսցին երեւոյթք որսոյն, գայցին նենգողին ծուղակք, վերասցին վարմին վերարկուք, տոչորեսցին որոմանցն բոյսք, նզովեսցին բռնաւորին չարաբանութիւնք, կորեսցի լար խաբէութեան 'ի մահ որսողին, պարսեսցին պատրողին բանսարկութիւնք, պակասեսցին զէնք զրպարտողին, անկցին սուսերք մահաբերին, սուզեսցին սադրողին պատրաստութիւնք, արձակեսցին տոռունք տագնապողին։ Այլայլեսցին սուտ կերպարանք կեղծաւորին, սատակեսցին խրոխտականացն խիստ յարձակմունք, ցրուեսցին կցորդութիւք կերչացն, բաժանեսցին աղինք աւազակացն, քայքայեսցին բոյք բարբարոսացն, քանդեսցին ամրոցք ապստամբողացն, արգելցին ամպրոպք յանդգնելոցն, փարատեսցին փորձողին անձրեւք, հալեսցի եւ ցամաքեսցի եղեամն ազանդաւորին։ Խորտակեսցի եղջիւր գոռոզին, մանրեսցին ամբառնալիք դրօշիցն կերպարանաց, փշրեսցին ամբարհաւաճութիւնք հպարտասելոյն, նահանջեսցին դիմեցմունք

ձակատելոյն, քակտեսցին միաբանութիւնք զոր
բոյն բեղխարոյ՝ թէ անմարմինք եւ թէ մարմնաւորք, փախիցեն ընդ նոյն ճանապարհ 'ի մի
շաւղաց հեռոց յեօթն տարակոյս. 'ի գուբն
ինձ փորեալ՝ ինքեանք ընկճեսցին։ Յեղանակեսցին ձմերունք ձանձրացուցչին, հատցի կապն կցորդութեան մշտաջան աւազակին, նոր
կոտցի մոռացս կայից համբոյր շողոքորթին, ընդմիջեալ մեկնեսցին նեռաձգութիւնք նեղչին,
կոտցցէ 'ի սատանման նաւ խարդախողին, խլեսցին յարմատոց անտի ատամունք խածանողին։

Դ. Վասն փայտիդ օրհնութեան կենաց՝ յորում պրկեցար Աստուածդ անբարեբարոյ. յիշատակաւ բեւեռացդ՝ որով 'ի գործի մահուն մատուցար արարիչդ երկնի և երկրի, արեամբդ սրբաւնականաւ՝ որով զվիշապն մեծ կարթիւ ածեալ որսացար, լեզուցն գառնութեամբ զոր արբեալ՝ զգեղատութիւն կորուսչին արտաքս հեղեր. պատմաբանութիւք ըղձական ճառիւք կրիցն սարսափելեաց՝ որով զլրութիւն հակառակողին բմբերանեալ ամաչեցուցեր. անուամբդ անհասականաւ ամենայնիւ. անթարգմանելիդդ՝ յորմէ դողան և դատապարտին սակայնեալ սատիկ սարսափմամբ բնութիւնք ամենայն երեւութիւց և աներեւութիւց. եղիցին այս ամենայն պարգեւք ջնորհաց խոստովանելոյս 'ի պաշտպանութիւն, 'ի բժշկութիւն և 'ի քաւութիւն։ Յումահաբեր գառնաթոյն օձին, և որ 'ի նմա աղ

զեաց տիեզերագաւ չարութիւնն. ի սատա-
կումն եղեցի նորին. նայն ինքն ի կորուստ և
յանբժշկական հարուած տանջանացն սոսա-
մատեացի, կապեցի և ըմբռնեացի։ Եղեցի ո-
զորմութիւն ստեղծողիդ ընդ իս, և շունչ ոգ-
ւոյս իմ ընդ քեզ անբաժանութիւն կապաւ միա-
ցեալ ի մի։

Ե. Եւ որ ոք ընթերցցի զայս աղերս ձայնի
մաղթանաց գոչման աղօթից հայցման ծերոյ և
տղայոյ, կուսի և երիտասարդի, և եթէ յաղախ-
նաց ոք պաղատեցի ատուածոսիրաբար, հա-
ւատարապէս անաշառութեամբ ընկալցին ի քէն
մատն երանութեան պարտուց ազատութեան,
հատուցեալ վերատին յանարատութի նորոգ մաք-
րութեան, նկարեալ գարձեալ զքոյդ կերպա-
րան անփոփոխելի։ Այնա տիրապէս հնարաւոր,
զօրեղ, անպատում, անհաս, անիմանալի, տես-
ցես ատուածոր ի հառաջանս կոգկողանաց այսր
հեծութեան, որ ի բոլորից շրթանց ընծայեալ
քեզ մատուցանի, փառն հօր քո երկնաւորի
և բարերարի, Ատուածածնիդ բարեխօսու-
թեամբ և խնդրուածովք ամենայն սրբոց։ Օ ի
դու ստեղծեր զամենայն, և ի քէն եղեն ամե-
նայնք, և դու տիրես ամենայնի. և քեզ փառք
յամենեցունց, միդ յիսկութենէ անժամանակ
Երրորդութեանդ, զուգակցապէս փառաւո-
րեալ յանքաւս և յաւիտենից յաւիտեան.
ամէն։

Վ. Էրսպին յաՀելոյծ կրկին հեծումեան Նորին Հսկողք
առ Նոյն աղերս մաղթանաց Բանիք։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Ասպուծոյ։

ԲԱՆ ԴԱ.

Ա. Տէր տէր գթութեանց և Ողորմութեանց, անուն մեծութեան, ձայն ա-հաւորութեան, կոչումն սաստկութեան, լուր անհասութեան, բարբառ դողութեան, հընչումն հիացման, յուսադրութիւն բարերարութեան ամենողորմ քաղցրութեան. յորմէ երկուցեալ սասանին ամենայն բնութիւնք եղելոց 'ի քո սպառնալեաց ահիդ պակուցման, սաւառնին սերոբէք, ամփոփին քերուբէք, պարուրին պարք լուսակերպիցն, երկնչին հիացմամբ բոլոր պետութիւնք վերնոցն, նոյնք ցնծան դողութեամբ մեծաւ 'ի մի նաւակատիս բերկրութեան. զարհուրին դեւք, ընկրկին չարութեանցն գունդք, պակասին խաւարասիրացն հոգիք, անդնդոց մատնին հրեշտակք օտարին։ Կապին նշանաւ խաչին յարձակմունք դիմամարտին, փակին 'ի ստորին բանտի քինաւոր ամպղեկացիքն, անխզելի հանգուցիւք պաշարին խումբք հակառակորդին, արգելին անզերծ զընդանաւ մահազինացն կամառք, պնդին 'ի մեռաղս ահեղ հրամանիդ այսականացն գումարք, պապանձին կարկեալ ընդդիմաբանիցն

դատակցութիւնք, պարտաւանդին հիւծմամբ կորստեան աներեւութիցն ժողովք, անլոյծ շղթայիւք նեղին առաքելութիւնք դերապրիստոսին։

Բ. Ահա կարկառեմ մատամբք ձեռին ըստ առնագրութիւն նշանիդ 'ի ժամ գիշերիս, որ ոչ մթանաս խաւարաւ անգիտութեան, ա մենեւին տեսականութիւն. քան թէ 'ի լոյս անմատոյց հանգուցեալ բնակես։ Ընկալ զաղաչողս վանդաւոր գոհաբան ընդ պահպանութեամբ թեւոց հզօրիդ, փրկեա 'ի ցնորից եկամուտ պղտորութեանց, սուրբ արա զզգայարան հայելեաց սրտիս նկատմանց. ամրացո փայտիւդ կենաց 'ի տխրական անրջոց, արեամբ քո սրսկեա զբրջարկութիւնս կայիցս, զհետս ելումտիցն կաթուածով կենարար կոչիդ գծագրեա, երգոցն պահպանարան քառակերպիդ ձեւակերպութիւն եղիցի, հանդէպ տեսութեան աչացս ամբարձման փրկականդ քո կրիցս խորհուրդ առդիցի, ընդ բարաւոր յարկիս չարչարանաց քոց գործի հաստիցի, զծառայդ օրհնութեան հաւատք յուսոյ խոյ կախիցի։ Արգել, տէր, սովաւ զստատակիչն հոգւոյ, մրոյգէ անխափան պաշտպանն լուսոյ, և ընդ սաստիկ ծանրութեան ցաւոցս և զբեռն պարտեաց թեթեւացո, զոր 'ի լուարանի մտացս ամփոփման մահճացս անկողնի ուշաբերեալ զյուսահատութեանցն դառն պտղոցն՝ խոստովա-

նիմ ամենագիտիդ զանհամար մասունս գործոց
չարաչար անօրէնութեանցս։

Գ. Հանգո զվաստակեալս 'ի բազմածուփս
աշխատութենէ, բարձ զտագնապ տարակու-
սանաց ոգւոյս կործանման, զդառնութիւնն
ընդ վշտացն, զհեծութիւնն ընդ կարեաց,
զանձկութիւնն ընդ թշուառութեանցն, զհա-
ւաստմանն ընդ խորտակմանցն, զբեկութիւնն
ընդ ապշութեանցն, զթմբրութիւնն ընդ
շրամանցն, զարբեցութիւնն ընդ յիմարու-
թեանցն, զթերամտութիւնն ընդ խելագարու-
թեանցն, զսառու�սիրոյն և զհրայրն ջերմու-
թիւն աղուական ախտին։ Ցժանգակ լեր տր-
կարութեան բազմատխուրս տարտամութեան,
բարեգործ ազգիդ շնորհի, ձեռամբդ նորոգոյն,
մատամբդ կենսաբաշխի, փառօքդ մշտափայլի,
յարակայութեամբդ անեղծի, երեսօքդ զուար-
թականի, խակութեամբ էիդ պաշտելի, բար-
ձրութեամբդ երկրպագելի։ Հատոս զչարաչար
հեծութիւն կրքատակաւս խեղդման, զնոր գիւտ
չարին, զհին խարդախութիւն բանսարկուին,
զօտար ազդեցմանս 'ի մահ կարթողին, զանչար-
մարական երեւոյթս հանապազորդեան եղեռ-
նագործին, զաւ աչս հնարադրութիւնն դժնդ-
դակ դիւին, զողբական բոցաշնչութիւն ձը-
գող կախարդին։ Պահեա 'ի տեղւոջ հանգըս-
տեան մեռօրինակ այսր դադարման յանեղեւոյթ
մտածութեանց, 'ի մանաւոր սխալութեանց,

'ի մեծագոյն գայթագղութեանց, 'ի փոքրագոյն ոտնառութեանց. 'ի խոսքերայ չար ձանձրութեանց։ Հեռացս զանհանդէպ մոռածութիւնն 'ի զգայութեանց ծառայիս յանցաւորի, զկիրս բասրելիս, զվարս թշնամանելիս, զդիպուածս պատկառելիս, զհեռս վրիպելիս, զդպատիրս ձաղելիս, զկարհուրդս անդոտնելիս, զաւելաբանութիւնս նշկահելիս։ Ընտրալ հոգւով և անշաղախ մտրմնով զատաւնեալս 'ի քեզ հանդերձեա 'ի շնչմանէ հողմոց, 'ի զարկմանէ բռնութեանց, 'ի բախմանէ փոթորկաց, 'ի յոստմանէ մրրկաց, 'ի յարձակմանէ գազանաց։ Ի կատիմն աչացս հայեցուած սրտիս մի ստուերասցի, այլ զուարթասցի պայծառասցի վայելչասցի՝ ընդ քեզ փայլեսցի, տէր Յիսուս Քրիստոս, լուսաւոր վառմամբ անշիջանելեաւ։ Անիւ քո սրբեա զպատասպարանս բազմականիս 'ի խորամանկութեանց, 'ի զբաղմանց, 'ի քո ատելի յիշատակաց, 'ի վերնամարս մոռծմանց, 'ի քրէական մարսաութեանց, 'ի սիրտանենդ անշնորհութեանց, յաստուածընդդէմ հերձուածութեանց։ Զնդիւք վերնայնոցդ վերակացուինձ լիցիս, պետութեամբք, իշխանութեամբք, զօրաւորքն ոնյալթականաց մարդուբ մատակարարաց սուրբ աստուածութեանդ. առաքելքն աւետեաց աւետարանաւն, մարգարէքն կոչակարանօքն, մաղթանք երջանկացն 'ի կատարածի աւուրն ընծայեալ։ Արովք նիրհեցիս երկիւղիւ

ըստ քեզ տրտմութեամբ, և զարթեայց շնորհ հօր քո կրկին ուրախութեամբ. եթէ վհատութեամբ ննջեցիս, յարեայց դարձեալ հոգեւորական բերկրութեամբ. եթէ ընկողմնեցայց մեղանօք, կանգնեցայց վերստին զատեալ 'ի խղճէ անաղտ անբծութեամբ։

Դ. Լուր խնդրուածոց ամենահատաչ ձայնիս հեծութեան, միայն բաղմապութ, բարեխօսութեամբ սրբոյ Աստուածածնիդ և ամենայն արդարոց և նահատակաց ընտրելոց։ Լու քեզ փառք յամենեցուն նոյ իմովս գոչմամբ վերառաքեցեալ սրբովք զուարթնոցն անմահականացն դասուց, 'ի գովեստ հօր քոյ Աստուծոյ մերոյ և հոգւոյդ սրբոյ բնաւից հաստողի եւ նորոգողի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ի թայոն երջանիկ Բարեբասպո-ութեան ժամահարին Խորհրդածո-ութեան,

Աղաչանս եղեալ ընդ կերպարանս Խարգմանո-ութեանն։

ՌԱՆ ՂՐ.

Ա. Զ-ՈՀԱՆԱՐ ղքէն, բարեգութ, միայն մարդասէր, արարիչ երկնի և երկրի, որդի Աստուծոյ կենդանւոյ, այն ինչ զարթուցեալ անձկութեամբ սիրոյ քո յիշատակի 'ի լուութիւն հնչման փայտիդ հրաւիրման։ Որով բախեալ զձայնարձակութեանցն զապդողարան, սթափե-

ցաք կանգնեցաք, 'ի վեր յարուցեալ 'ի մեռ օ-
բինակս թմբրմանէ. ուստի իբր կոչմամբ սիր-
փանաց բանի բերեալ ձգեցաք 'ի ժամ պաշտա-
ման օրհնաբանութեան, յանդիման լինել քեզ
ուրախութեամբ հանդէպ հատուցմանս բեմի։

Բ. Ահա փառք քեզ, անսահման անուն և
անբովանդակելի զօրութիւն, որ այսքանեօք հր-
նարաւորութեամբք ընդ փրկութեան իմում
հոգացար. գոհաբանեալ անեղծ խակութիւն,
որ կերպարանեցեր հրաշիւք սատանին գՀան-
դերձելոյն նմանութիւն. հանդարտ գործեաւ
վայելչականաւ փայտի անօթոյ առ քուն ան-
յարիր սատանիկս որոտացեր. որպէս թէ ընդ
ծուլութեանս դանդաղութիւն զյանդիմանու-
թիւն խրատուդ խառնեցեր. 'ի հայրենի սի-
բոյդ հեզութիւն՝ զուժգնութիւն ճայթմանն
յարեցեր. յընդոստ զարկուած երկուց միջնոր-
դաց՝ մարդասիրապէս քաղցր անձրեւեցեր. ոչ
մեղմութեամբ մեղմական փանդիս նիրհմամբ
ընկղմեցեր, և ոչ անխնամաբար ահաւորու-
թեամբ զոտառապեալ հոգիս զարհուրեցուցեր։
Օ՛ներագրական երկրպագութիւն ստեղծչիդ բո-
լորից, որ այժմէն ցուցեր համայն յայտնապէս
զօրինակ ահեղ բարբառոյն մեծի աւուրն յա-
րութեան, կենդանացուցեր 'ի դադարմանէ
դժոխական անբանութենէ, 'ի խնդիր ելեալ
կոչեցեր զպակասամիտս 'ի գինիդ ուրախու-
թեան. արարեր զսոյն լինել հանդերձիչ անա-

բաւ հարմարն առ սէր փեսայիդ . երկուցեր փոքր այս խմբանաւ զապարատանին զվիճիսարութիւն, լուծ ստուար կրթութեան ստամբակին ուսոյ զայս իր գործեցեր, վարտպան վանիչ շարթիսոսին կղակաց եդեալ կոգմեցեր։ Փառաւորեալ յաւէտ անբաւ բարձրութիւն մեծիդ Աստուծոյ, որ փոխարկեցեր զփայտին պարտիս յաղաւութիւն շնորհիդ կենաց, իմաստանացուցեր վերատին գարձեալ զյիմարս ցնդեալ՝ հոգեւորական հանճարովդ, կարկառ կոնմամբ զանբժշկութիւն հարուածոց օձին առանց մուսացման միշտ թարգմանեցեր, ընդ Աշրարդութեանդ գծագրութիւն զկատն երեքկին իմ՝ ինքատակարին 'ի կատարածին սովիմբ կրկնեցեր։

Գ. Գովեստ ներբողից բուրմամբք խնկոց վերատաքեմ՝ քեզ, ամենախնամ, զի 'ի ստորագրիր կոսցն բազմաստուածութենէ առաւել յանմոխրագունութիւնք որսացար զանձն իմ՝ պարտաւոր 'ի քո երկրպագութիւն, խրոխտ և ահարկու նուիրեալ փայտիս զճշմարտութիւնն քարոզեցեր, մեծացուցեր այսր պատճառաւ պատշաճականաւ զնոր աւետարանութեանդ պատիս։ Այն ինքն աղաղակ բարձրութեան գոչման սպառազինութեանդ քո, որքոյ պետութեանց կայսերաց երկրի տէր Թրիստոս. նշան խրոխտութեան աւարտման հանդիսի մարմի քո, Յիսուս, յորում՝ իմանալին փարաւոն կոգեալ

ըմբռնեցաւ, կռփիչ հանապազորդեան գլխոյ գագաթեան հպարտացեալ չարագործին՝ շերտս այս ասաջեցեալ։ Սովաւ գումարին 'ի պատերազմի արդիք Սիսիկի ընդդէմ աշխարհակալին խաւարի. ասն իմն ասուաձաւանդ կրթութեան կարդեալ 'ի հեռուստ այս դրօշուած իւղեալ՝ առանց հնեանալոյ և կամ խափանման, նշանակիչ ժամանակի ապագայիցն հատուցման 'ի բացուստ անդր ծանուցմամբն, ազգակից հանգուանանման ցեղնացն փայտի՝ որ 'ի դրախտիդ Աստուծոյ, կոչարան բարուք հաւաքման փոյթ ընթացիւք 'ի յարկն օրհնութեան, պատկեր տեսակի ամենայն գիտութեան 'ի կարգ ընտրութեան բարոյն և չարի, յիշատակ մեծ տեառնապրութեան յերեսս կերպիս հոգւոյդ արբով զնշան խաչիդ, նախապեկոյց աւետաւորոյց փառաց գալստեան 'ի դշխոյն պահեալ սուրբ թագաւորիդ, յորդորիչ քաջալերական մաքրապարիսյն խրախճանութեան, անախտաւկան սիրարկու անձնահամբոյրն կցորդութեան, շքեղաշուք քոյրնծայ ամենածին կուսին թագուհւոյ, յորդարիչ ծածուկ պճնութեան՝ որ 'ի հոգին է փայելչութիւն, նմանութիւն պատգամին Սինայ՝ որ 'ի տէրունեացն արտաքս աւաքիւր, միշտ օրհորդ պանծալի անշարժախ որդւոց մայր անարատից՝ սովաւ փառաղարդէր։

Դ. Գերագոյն քան զԱրքեպիսկոպոսին փոքրին եղջերեայ զբռնութիւնն բեղխարայ սովաւ հաբ-

թեալ տասպալեցեր, քարինս արձակեցեր պարսիւս այս փայտեայ՝ ընդդէմ Պողիսթու, դայիսան նորոգ կառուցեր վկայ ահարկու կոծանմանն ստատանայի, զ'ի խոր աճեցեալ արմատս մեղացն մենքենայիւս այսու խլեցեր, ըզմոռացեալ գործոցս իմ պարտիս՝ այսր երախտեօք ընդ իս կապեցեր։ Զ՝որ եթէ այլ ինն ձայն բանիդ Աստուծոյ անուանեմ նախատապատում եկաւորութեանն, ոչ սխալեմ քան թէ ճշմարտեմ. 'ի տկար ամանս այս նիւթոյ հոգեկրի՝ մեծութիւն գործոցդ Յիսուսի առաւելապէս պատմեալ հռչակի. բիւրաւոր օգնականութիւնս վերնապարգեւս և քոյինատուրս 'ի յայսմ անպատասպար ապաւինութենէ երկրականաց զարմանագրեցեր։

Ե. Խոստովանեալ անուանդ անքնին մարդասիրիդ բարեխնամութեան, խնկեալ խորհրդով արքամանութէ անգծագրելի կերպարան լուսոյ, որ կրկնաձիր նշանաւս այսու նեռս արձակեցեր հեռաձիգս ձայնատրականս օդաչուս և յարմարաթռիչս ունողս յինքեան հոգի կենդանի, որով անսխալ հանդիպմամբ զնպատակն խաւարային աղեղնաւորին դաղտնութեան յաւէտ կործանմամբ 'ի յետս ընկճեցեր։ Իբր ըզպատնէշս ամրաբերձ բերդամարտութեան կանգնաւորս անվայրարկելիս՝ ատուստ անդանօր զկտեալ դիպուածս այս փայտի զարկման, հրեշտակ կամարաբ, թշնամւոյն ներհակ վերցուղար-

կեցեր։ Բանիւ հրամանի մեծիդ ակնարկութեան, օծութեամբ շնորհիդ արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղբիւր խեթիկիչ մոլի գոռոզին իբր զխաչիդ փրկանակ յեռանեալ սրեցեր։ Ի մեծ ազդմանէ այսր աղաղակի գեր քան 'ի վերնոցն քանդեալ վերացաւ դրանդն ամրութեան կամաց անվայելուչ և ամենարկչոտ խենեշութեան կարճամտին, ընդ հրէական սրտին խմաստից եւ աստուերական տանն կործանութեան։

Զ. Փառաբանութիւն քեզ վերընծայեմ, անմահ Թագաւոր, զոր արարեր և հաստատեցեր աջովդ քո հզօր, աղաչեմ զքեզ, կրկին ներգործեա։ Ընդունցեր սովաւ հերքեալ առ 'ի մէնջ զխէթ դժնդակ խորամանկութեան բանսարկուին, զտաժանական տապ մեղաց, զհողմն դառնութեան շնչման խաբողին, զտարր արկածից մահու երկիւղի, զառ 'ի յօդից ցնդմանէ վնասակար բերմունս տարեցուցիչս, զայսախառն հեծեծութիւնս Թալկացուցիչս։ Յրուեա վերատին քոյինագէն հեծանաւս՝ օժանդակեալ Թեւօք նշանիդ՝ զամպս հրածինս, զորոտմունս կարկտաբերս, զցաւագին ցոլմունս հրախառաք կեղծաւորութեան փչման բաղմոտանի վիշապին, զսուր սատակման, զճակատամարտս դիմեցման, զյարուցելոցն 'ի վերայ վայրենական խորհրդոց զդիւացն կռքաւս։ Յորմէ զարհուրին յայսմ իրէ փոքուէ՝ տեղի տուեալ մեծաւ դողութեամբ, կիրթ իմն ծանօթութեամբ

յայտնի գիտացեալ, թէ յայս աղդ ձայնի յառ-
նէ տէր 'ի դատաստան։ Եւ խրախուսին յոգի
արուեստեան զրահեալ պնդապէս սուսերաւ
հոգւոյն աստուածարեալ մարտիկք ամենայն 'ի
ձեւ կանանի այսր յիշատակի, որ զամենափոքր
հրոյն ընտրութենէ գոչմամբ անկերպագրելեաւ
համբրէն աղանց քարոզէ 'ի յօրինաւոր ասպա-
րէզս երջանկաբար նահատակութեան։

Է. Հարաւ ահա փող աւագափող, համ-
բարձաւ սովաւ Աստուած օրհնութեամբ, պատ-
մեցաւ սովիմբ ամենայն երկրի, հնչեաց 'ի լսե-
լիս բաժանման հեթանոսաց, ձայն պահապա-
նաց մեծին զօրացաւ, ըստ բանին Սայեայ, և
'ի նոյն բարբառ առհասարակ ցնծացուք։ Ցին-
դեցան ջրոյն առակաւ 'ի ձեռն սորին թշնամիք
խաչին, անպատուեցաւ ճաշակն պտղոյ առա-
ջին փայտին, տօնեցաւ նիւթս այս խորհրդա-
կան կենաց անուանեալ, անարգեցաւ երկաթ
առ 'ի պէտս պատերազմի, իբր զարբութիւն
տեառն 'ի սանձս երիվարին մեծին նշանի այս
փայտ կենաձայն յարմարագրեցաւ, ամփոփե-
ցաւ [օծեալս ցպով հովուին երկնայնոյ սուր
իշխանութեան մարդկային ձեռին։ Ոչ գծեաց
'ի քար տաճարին մուրճ ինչ գործողի. իսկ յաս-
տուածակերտս խորան փայտս այս նուիրեալ
ընդ խաչին թեւոց սլացեալ զօրէ։ Ոչ 'ի գլու-
խս ամոցն և կամ յեօթնիցս եօթներորդս
յոբելինիցն՝ յանկեան ուրեք խափանմամբ փո-

ղէ, այլ ընդ ծագս տիեզերաց և ընդ ծիրս ե-
զերաց, 'ի ծոցս ջուրց բաղմութեան ծովուց և
կղզեաց նոցա՝ յաճախ սաստկութեամբ անաբ-
գել ճայթմամբ իմն աստուածայնով հնչեցեալ
աւետարանէ։ Կոտորեցան սուսերք սատակողին
այս փայտի ցուցմամբ, յանօգտակարէ անտի
մեզ փոխաձեւեալ 'ի խոփս և 'ի մանգաղս։

Ը. Ոչ արձագանգ արձանաց 'ի խորոց ինչ
գանչութենէ խիստս առաքեցեալ, և ոչ դժնդ-
դակապէս ըստ իմաստակի ումեմն օտարի զոդ
վիրաւորեալ, ոչ անախորժ սրութեամբ ընդ
ունկն մտեալ և ոչ զաման ուղղոյն անկամակու-
թեամբ ջար թնդեցուցեալ, ոչ ոսկերցն փուշ
խրատուցման յանձն բուսուցեալ և ոչ մտացն
այլայլ ապշութիւն առաջի արկեալ, ոչ զանգակ
նիւթոյ պղնձոյ դանդաչեցուցեալ եւ ոչ քար
ընդ վերգս սալի առանց քաղցրութեան առ նոյն
զարկուցեալ։ Պարփակարան անխորտակելի նո-
ցոյս Սիոնելի, մի սա 'ի սպասուցն կաղմուածոց
արարչաւանդիցն գլխաւորաց, զոր եկեղեցա-
կանքս քրիստոնէիս ընդ ղեւասականացն զգու-
շաւորապէս բարձեալ յանձանձեն. օրինակ
ձայնի հրեշտակին, զոր առակողին բան՝ հա-
ւուն կոչմամբ այսու տեսակաւ զայն տպաւո-
րեաց. նոր գործի շնորհի նուագարանաց աւե-
տարանին՝ զարթուցիչ հոգւոյն Աստուծոյ առ
մեզ, քան առ օրհնաբանութիւն սաղմոսարանին
'ի վերայ Աղիսէին։ Ակզբնապարտ նախընթացու-

թեան աղէյարմար ջուրթակաց բարետաւիղ ոգ-
բերգարկութեանց՝ բարայուցական բամբռան
բառացի բարառնութեանց. արինգ նորոգ այլ
իմն տեսակաւ առեալ մեզ ընդ հնոյն փոխա-
նորդութեամբ, ոչ հեթանոսօրէն ուրուաձայն
հնչման և կամ հրէաբար խակխորհութեան
զոր մարգարէն տերամբ ապդեցոյց՝ 'ի բաց ա-
րա յինէն, այլ զոսա սիրեաց եւ կրկին պատ-
ուեաց մաքրական տածմամբ՝ ահարկու դիւաց
և ամենայն չար պատահարաց։

Թ. Եւ արդ ընկալայ օրհնաբանութեամբ
յարդեալ գովեստիւ զայս տուր սրբութեան՝
ինձ պահպանութիւն և քո փառաւորութիւն,
քո պաշտօն և իմ գոհութիւն, անապականդ ար-
ուեստ բարձրութեան արարչական փառաւո-
րութեանդ։ Մոյկ ձայնդ այդ ատուածա-
բեալ ընդ պատուաստ յօդիցս շաղկապութեան
հանել 'ի հոգւոյս զզատիրս դիւաց և զմուտս
անիծից և մեղաց ապականութեան։ Երասցե-
լինել զայս իր նշանակիչ ինար ջահաւորական,
անջրելի նամակ, ջատագով անխափանական տե-
ղուական տնօրինականացդ։ Ահա պարգեւեա
սովաւ, բարեգութ, աղաչեմ, հղօր կրկին մեզ
շնորհեա պահպանութիւն 'ի դիմամարտից յա-
ներեւոյթ և յերեւելի։ Ընձեռեա մեզ, ձեռն
ամենալի, որ բանաս և մատուցանես պատրաս-
տաբար բաշխմամբ 'ի մատուն բազմապիսի,
օդոց քաղցրութիւն, անձրեւաց շայեկանու-

թիւն։ Պակասեցին քոյով հրամանաւ այսու բարբառով հողմ տապախառն, շնչումն ցաւաբեր, յաղձակմունք հինից չար խարդախութեանց. սովաւ խափանեցին ամենայն դիմամարտութիւնք զինուորութեանց դժնեայ մատնչին. հալեցին հատցին և մեռցին յերջանիկ ձայնէ օծեալս այս փայտի որդն և ուսիչ, և ամենայն նմանք սոցին, որ 'ի մերոց մեղաց զբրայեալ ընդ մեզ պատերազմին։ Աղմատացո մեզ սովաւ տունկ երանութեան զյուսոյդ 'ի քեզ մեծ պաշտպանութիւն, ստեղծիչ բոլորից, տէր արարածոց, զայս ծառ Աբելայ, որ ունի կախեալ 'ի դիտակ ոտոցն զաւանդ սուրբ նորոգ այժմս փրկութեանս ծաղկեալ քեզ, Քրիստոս, 'ի պտուղ կենաց անմահականաց։ Փախիցեն յանհուն հեռաստան խորին խաւարի՝ այսր փայտի փառաւորելոյ բարեղեկոյց ձայնարձակութեամբ՝ նեսալք ներհակք ոտապատիրն ոտորնականաց բազմաձեռնեան խարդաւանողաց։ Աերժեցին սովաւ 'ի յանդոյ պողատոհմական արօրադրութեանց մերոց սահմանաց և 'ի քո մշակեալ կենդանի երկրէ՝ վերք վանիչք և հոյլք մորմոքեցուցիչք. կրաբեցին սովաւ յաւելուածք կրկնատգեղ և անվայելուչ պատահմանց 'ի հնարից չարին 'ի մեզ յայտնելոյ. խկապէս վանեցի սովաւ որք յերկաքանչիւրոյ բնութեանցս մերոց վերերեւին ինքնասաստեղծութիւնք մերձաւոր դա-

ւաճանողաց, յուսեմն օտարին վրիպակ մոռանմանն, և յայլումն գարշ գոյութիւնք անմաքուր զեռնոցն ապականողաց։ Փրկեա, տէր Յիսուս, աղաչեմ զքեզ, փրկեա, բարերար. կարկառեա առիս զաջդ ամենապով, և օգնեա ինձ սովաւ՝ զերծո զիս յամենեցունց ընդդիմացողաց։

Ա. Խառնեսցի միասցի հրաման քո 'ի սոյն՝ առ 'ի փոխարկել զանդամանդեայ սիրտս յիմարեալ՝ 'ի քոյին բանիդ արդիւնատրութիւն. հարցես միսեցես զայս նեցուկ հրաշից քումդ սքանչելեաց 'ի սիրտս ծորեալս և յոգիս լքեալս, և հաստատեսցես կազմեալ պնդապէս 'ի կայուն մին ուղիղ անսասանելի, իսկ զանընդոստն կակղացուսցես զարթնուլ և զդաստ լինել յոգի հեզութեան աստուածաւանդ քո պատուիրանիդ, որպէս զՊօղոսն և զԱ՝ատթէոսն։ Յիշեցո, մարդասէր, պատուեալս այս փայտիւ զեբախտիս խաչիդ, որով զանձառան ներգործեցեր. բարձ յինէն, կեցուցիչ, զվտանգ պարտեալս պանծալի լծակօք ամբառնալեաց նոր տապանակիդ։ Բացցին կամաք քո, հզօր, 'ի յայս ձայն կենաց՝ լսելիք սրտից յամառեցելոց, լուիցեն յայս մեծի բարութեան 'ի քումդ ակնարկութեան՝ ականջք խլից. պարզեսցին 'ի ձեռն սորին լեզուք համրացելոց. լուսաւորեսցին 'ի սոյն տեսարանք աչաց, հայել մաքրապէս 'ի քեզ պշուցեալ անայլայլաբար. զղջաս-

ցին դարձցին կաղդուբեալ կամք յափրացելոց. ընձեռեալ տացես, տէր, տապնապելոյս անձրեւ արտասուաց։ Նշլոյի քեւ սա մեզ լուր ցնծութեան, ձայն ուրախութեան, բարբառ բերկրութեան, նուագ հանդստեան, նիւթ երանութեան, պատճառ փրկութեան, առիթ քաւութեան, մերժումն վշտաց, խղումն խեղդմանց, ընդարձակութիւն նեղութեանց, համառօտումն խիթմանց, հալածումն հեծութեանց, թեթեւութիւն թառաչմանց, յապահովութիւն կարեաց. կարգադրութիւն կըրկոց, սփոփութիւն վհատմանց, բժշկութիւն ցաւոց, տեւականութիւն հեղգութեանց, ուշադրութիւն անտեսիցն։

ԺԱ. Ի յայս կամուրջ ցանկալի անխոտոր և անխոտորնակ, և 'ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբահետ սանդուղ երկնաչու, առ հայր քո օրհնաբան ահաւոր անուն ձգեալ մատուցես, բարերար, հոգւոյդ առաջնորդութեամբ միանալ 'ի քեզ անընդմիջելի. որով և սրբոյ միոյ միայնոյ և միասնական տէրութեանդ և անեղծ արարչութեանդ 'ի կենդանեաց և յանշնչականաց հատելոց վայելչական գոհութեամբ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ՝երոպին յաւելուած կրկին հեծուիեան նորին հանդէպ առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ ԴԴ.

Աղօթք թարգմանութենք վասն սրբալոյս խղճին Մխիթարայ։

Ա. ՍՈՒՐԲ ահաւոր անուն, բարձրեալ անպատում, անձկութեան փափաք յարախուժելի, 'ի սրբերգենից փառաւորողաց միշտ սրբաբանեալ բնակեալդ 'ի սրբում, լի և ամենագեղուն բարութեամբ առատաձեռն անենաւորելի, լոյս բարի և ծագումն գովելի, երկրպագեալ փառաւորութիւն, ահեղ և անդնեելի, ամէն և յամենայնում։ Այսու բանիս դաշամբք յուսոյ ուխտ ընդ քեզ միութեան, հզօր, այո, ամէն, ալէլուիա. գովեալ թագաւոր հանուրց, Աստուած բոլորից, ստեղծիչ գոյից և տէր կամարար, միայն առիթ պատճառաւորաց, փրկիչ և օգնեալ մշտապաշտելի։

Բ. Ուստի մեկնապէս թարգմանեալ 'ի մեզ զայս գանձ անվաճառ և հարստութիւն անփոխադրելի, Յիսուս Քրիստոս աղբայ երկնաւորում դողութեամբ մեծաւ սպառեն անմահականացն ահեղեցն լուսաբերան բոցաշնչութիւնք կրկնեալ քեզ յօժարութեամբ 'ի հաճութենէ անխոտոր մտաց, ծունր գոհութեան, ստեղծողէութեանց որ են 'ի տեսման և 'ի ծածկութեան։

Որ եաղ և էիր միայն բոլանդակ ամենեւին անպակասելի, առեր զմերս խակապէս համայն, զի 'ի լրութենէ քումմէ լցուսցես. օրհնեալ և բարեբանեալ, ծանուցեալ յաւէտ միշտ անքննութեամբ ողորմութեամբ մեզ 'ի փրկութիւն, 'ի փառս և 'ի գովեստ անճառ բարձրութեան ահաւորիդ բարերարութեան։ Սկզբն բնաձիր օծմանս շնորհի մեծախորհուրդ հրաշաղարդութեան. քանզի լոյս քո մեզ ծանուցեալ ճառագայթ անհաս, ծագումն անսահման, արեգակն անաչառասփիւռ, առողջահամանիչ երկակշիռ տարրութեանց, ճրագ ոտից և լոյս հետեւմանց, որով 'ի ցոյցս իմաստից եկեալ տեսութեամբ բանիս այս յարմարութեան տօնեմք պարերգութեամբ հրեշտակօրէն յրատակամառաբար փրկչավայելուչ կնդրկաւ խընկեալ զպարգեւաբաշխս առատութիւն ամենիմաստիդ յիւղ զուարթ անբիծ դաւանման։ Քանզի 'ի սկզբան անդ կապտեցելոյ ողորմելի տխրականութեամբ 'ի փչմանէ բարձրագոյն շնորհին հայրն իմ սկզբնաստեղծ՝ և հնացեալ յաւէտ մեղացն գերմամբ 'ի մահ գրաւեցաւ կապեալ ընդ եղծման ապականութեան անզերծ հանգուցիւ, 'ի ծառոյն պատճառաւորեալ յանկումն անյարիր ամենակործան գլորման, հերքեալ 'ի լուսոյ՝ այսր խաւարին վայրի մատնեցաւ. իսկ դու, գթած տէր ողորմութեան, քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանեաբ զոր ստեղ

ծեր, և զի չէիցն ակնկալութեամբ չեկաց յոր ինչ էրն, որով անկարողանայր իսկապէս տեսանել 'ի լոյն վերին անմատոյց գեղակայութեան անսահմանելոյդ. ոչ միտափայլ յարակայ վառմամբ անաղօտելի տարածանեցեր, այլ գիշերայնոյն ոտնալպիրծ մթին արհաւրաց ձեռնկալութիւն ձիթոյ՝ շարամանութեամբ նիւթոյ պատրուգի ընդ նոյն զանգելոյ՝ յօրինակ քո անախտ միութեամբ ընդ մեզ խառնելոյ՝ մարդասիրապէս հիւսեալ կազմեցեր. զի որ 'ի ստուերս մահու տարագրեալ գտաք՝ կանխակօրուստ անկումն պարտեաց, 'ի պատճառ իրին ապգակցաւ պտղոյն ջահաւորեցեալ հաւատոյն վառմամբ 'ի նոյնն դարձցուք խնկաւորութիւն. որպէս և փայտիւն մահու՝ մածմամբ քո 'ի նա՝ ածեալ մածուցեր զմեզ, առակաւ մեծի խորհրդոյն միաւորեալ 'ի փայտն կենաց։

Գ. Եւ արդ որպէս ոչ է օր լրմամբ առանց գիշերոյ, և ոչ տնօրէնութիւն յարկի առանց ձիթոյ պիտոյից խնդրոյ, քանզի եթէ օրինակն հասարակային ոչ նուիրաւոր՝ զմարմնաւոր աչաց տեսութիւն լուսաւոր առնէ, նոյնպէս և մարդեղն քոյինաշունչ շնորհին ընտրութեամբ անիմանալեաւ զաներեւոյթ հոգիս միութեամբ 'ի մեզ անտեսիդ հրաշափառապէս պայծառացուցանէ։ Օ! որպէս յիջումն լուսարանի սուրբ աւաղանանին լուսցմամբ մարմնոյն զանձինն հաւատամբ առնուլ սրբութիւն, սոյնպէս 'ի

յօծումն իւղոյն պարարեալ յաւսով՝ զհոգւոյն զօրութիւն սովիմք և 'ի սոյն համարիմք ունել ամենայնիւ աներկմտելի։ Այլ որպէս հրամանդ տէրունական օրհնաբանելի գթութիւն մեզ ասաց ախտացելոյն նախալճռէիր, իսկ ոչ հաւատ ունողացն առ այն բժշկութիւն հրաշալի յանդիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն տեսակի հաւատարիմ վկայ անդարձիցն հաստատէիր, սոյնպէս իւղս այս փրկութեան լուսով կատարեալ՝ հեղեալ 'ի մեզ օծանէ զարտաքին խորանս. իսկ զներքին մարդս աներեւակ ծածկապէս մտեալ՝ նոր կենդանանէ։

Դ. Պատկեր պանծալի այս զանգուած նիւթոյ արարչիդ երկնի. քանզի որք զիւղոյն կրեցին օգտութիւն՝ որ յողորմութենէն շահընծայութիւն, և դու 'ի գովեստ քեզ զայս բան ասհմանեալ, թէ ողորմած եմ ես տէր. քանզի որպէս սիրոյն անուան կցորդ ես, Այսուամբ, նոյնպէս 'ի մանէ և այսու զինչեալ գծագրիս՝ ըստ ոնտեսութեանն որ առ մեզ։ Վ՝ եհագոյն մեծութեան խորհրդոյ յարմարաւոր գիմակերպութիւն այս ճարպ պարարտութեան երկրի թանձրութեան հոգանիւթ գոյականութեան. զի որպէս սոյն մասն 'ի կենդանւոյն ոչ 'ի կերակուր հրամայիւր անդ ըստ օրինին, այլ արարչութեանդ բոլորովին պտուղ որոշիւր, նոյն նմանութեամբ եւս և աստանօր իբր զզօրութիւն՝ տեառն մատչելի յայս աւանդ հաճութեան է-

իդ Աստուծոյ վայելչապէս տուեալ նուիրի, հոգւոյս հարազատ զուգաճանապարհ, արարողիդ պահեալ և ուխտեալ. քանզի ոչ շունչ աբեան և ոչ ձենձեր ինչ զսարթուութեան օրինակ հոգւոյս իմոյ և կարոյս ընդ անդամութիւս մոյն ծախի, այլ արքայութեանդ վերնում վիճակի սէրուն՝ բազմականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս նիւթ ջահաւորական մշտաբորբոք առնաղօտելի։

Ե. Ոչ էր մատչելի 'ի նախագոհութիւն աբու անդրանիկ դատիչ քննողաց, եթէ ոչ օծմամբ ինչ նշանակէր. ոչ քահանայութիւն 'ի յանկոխելին տեղի ձեռնարկէր, եթէ ոչ այսու կատարեալ լինէր։ Յակոբ զքարն պատկեր Վիմին 'ի խորհուրդ երկար խորանին ընտրութեան՝ օծմամբն տպաւորեալ կերպացոյց. առ որ զլիջուն անձառ բարձրելոյդ տեսութեամբ սանդղոյն յարմարութեան, և զիս 'ի վեր տանելոյն անդուլ կոյութեամբն, զարձանն իւղեալ կառոյց նպատակ 'ի ցոյցս ապառնեացն յիշատակի։ Հարանեան քահանայութեանն պայծառութիւն հրամանաւ մեծիդ Աստուծոյ օծմամբն ճոխանայր, որով 'ի գլխոյ անտի 'ի մորուսն զեղեալ գերապատուն իւղոյն զարմանազան կենդանադրութիւն, ըստ սաղմոսողին, զիրաւացի նախնւոյն առակէր զանդրադարձութիւն և. զնորհիդ կենաց սրբութեան ընդ մեզ խառնութիւն։ Թագաւորութիւն ոչ էր պանծալի

անդանօր պատկերաւն ստեղծագործիդ, եթէ ոչ ելջերը իւղոյն օրհնութեան ձեռնադրեալ՝ պատկաւ պճնութեան թագին յանուն քո, Քրիստոս, գլուխ ամբառնայր։ Այլ զնարդ ըզ նախնին վերիոյ մուռացայ, զծառայն մեծիդ և գկերպարանն անպարագրելւոյդ. ոչ ահա Մեր քիսեդեկ յօրինակ ճշմարիտ ահաւորութեան 'ի ձիթատանեայց լերինն, ուր յետոյ ոգք մարմնացելոյդ Աստուծոյ զետեղեալ կացին, 'ի վերնոյ անտի հրեշտակաց 'ի պտղոյց տեղւոյն իւղեցաւ. ուստի շիրմի սկզբնահօրն պաշտպան եպիսկոպոսական արքայատպատիւ ճոխութեամբ 'ի քէն հանդերձեալ նստաւ, մինչեւ յայտնեցար երեւեալ լրմամբ համայն խկութիւն աղամային կենագործութեանդ։

Զ. Այլ արդ, քանզի քո են շնորհք և քեզ վայելեն գոհաբանութիւնք, օրհնաբանեալ որդի Աստուծոյ, զու ինքն յարմարեա բարեհնչմար տպաւորութեամբ զաղաչանս իւղաւորականս խնկապատարս զմեռալիս պատճառ քեզ փառաց, և ինձ մեղապարտիս առիթ բըժշկութեան. մատո, տէր Յիսուս, վերացս աներեւութից զայս ձէթ լուսանիւթ, և արկ 'ի այն խարանս խոցոյ մահացուի զկամթուած օրհնութեան իւղոյդ փրկութեան անապակ գինեաւ սիրոյդ, միութեան արարչականաւ պատրաստարեալ պատանօք խնամոց, զի յիշատակարանս թարգմանօրէն բանիս մաղթանաց՝ վայելչա-

կան իմն յարմարութեամբ 'ի թեւս հոգւոյդ զկարգ իւր գոյէ։ Ի վերայ 'Դաւթի հոգի քո, բարձրեալ, յայնմ օրէ խաղաց յորմէ օծութեամբ բլան նուիրեցաւ. Սաւուղ յայր յայլ և 'ի մարդարէս ոմանս անտուստ իսկ գրեցաւ, յորժամ օծումն ժամանեցաւ գագաթան նորին. արքայութիւնն ասորեստանեայց օծմամբն գրաւեալ մատուցաւ 'ի կցորդութիւն տանն Իսրայէլի. կայսերս ոմանս նշանաւորս վեհս և երեւելիս 'ի խժականաց բարբարոս ազգաց իւրս այս կենսայնցու զ ցօղով անձրեւեալ՝ իբր կարթիւ որսացաւ 'ի յընտանութիւն հպատակութեան մեծիդ Աստուծոյ. բանն որ առ Կիւրոս երկնաւորին պատուասիրութեան՝ զօծեալն ձայն նը մին մեծ վարկաւ. ձայն սաղմոսողին գեր քան զմարգարէութիւն զօծեալն անուն նախայարմարեաց, կանոնափակ ընդ միջարկութեամբ պատուէր աւանդեալ, մի մերձենայք և մի մեղանչէք. առ Հեղիաս առաքելութիւն ասուածային հրամանատարութեանն, նշանակ իմն հանելոյ 'ի պաշտամանէ անտի Բահաղու, զօծելութիւնն 'ի Բորեբ ազգեաց Յեհուայ և Ղայելի։ Իւղ թափեալ անուն վերայիդ 'ի հոգելոյ բանիս իմաստնոյն վերավկայեալ կանխաւ իսկ գրեցաւ որպէս հոգին Աստուծոյ յաւէտ պատկեր և նշանակիչ, զ'ի փոքուս զմեծդ կերպագրութիւն քեզ նկարագրեալ՝ ընդ քեզ միասցուք առմամբ քս շնորհիդ։

Ե. Լոյս զի ևս երկարս պատուաձօրէնս բացա-
կանագոյնս գծագրականս և առակաւորս շարա-
գրեցիս առաջի վերնոյդ և ահաւորիդ մաղթո-
ղական բանաստեղծութիւս. տէրդ և կենդանա-
բարդ՝ արարիչդ երկնի և երկրի՝ ի յօժմանէ անտի
սկսար քարոզել զաւետարանն արքայութեան,
վկայեալ անտուստ ՝ի Յովհաննէ՝ օծեալ և գա-
ոբն Աստուծոյ բարձող մեղաց աշխարհի։ Զ. ի
թէպէտ ընդ օծմանն օրհնութեան հոգին էր
քեզ խակաբար լրմամբ և աստուածութեանն
խառնութիւն բովանդակապէս, այլ անուն-
պաշտելի խորհրդեամբ շնորհին հրաշափառա-
պէս ազդելոյ ՝ի սուրբն. զի զատիկութիւն ադա-
մեան մարմնոյն մեծանալ յաւէտ այսու յորջորջ-
մամբ պատրաստ արասցես։ Բացեալ զառաձս
մարգարէութեանն Աստուծոյ՝ զու ինքն աս-
տուածութիւնդ մարդացեալ ընթերցար, հա-
ւատարիմ առնել զքան ծառայից քոց, տէր. և
իբրեւ ծանուցեալ եղեր օծութեամբն ՝ի կարդ
անդ բանին, թէ հոգի տեառն ՝ի վերայ իմ՝
որով և օծ իսկ զիս, ապա փակեցեր ՝ի հանգի-
տափառն օծելութենէ զորքանութիւն երկաքան-
չիւրոցն յայտ արարեալ խորոյաւ սահմանի՝ ընդ-
դարձակ հեռաւորութեամբ մեծաւ կնքեցեր,
զմերս կոթուածով ինչ շնորհաղարդեալ, և ըզ-
քոյդ խկութեամբ ընդ հոր և ընդ հոգւոյդ
հաւասարութեամբ թարգմանեալ։ Ի նախա-
ծանօթ մերակերպութեանն պանծալի ինն գո-

վեստիւ՝ օծեալն կոչմամբ 'ի հրեշտակացդ փա-
ռաւորոցդ արարածոց երկրի ծանուցեալ։ Զոր
մարգարէն կանխաւ գուշակեաց զ'ի Յորդա-
նան, և յընտրեալն լեառն Թաբօրական հայրե-
նի ձայնիդ եկաւորութիւն թէ՝ որ պատմէ 'ի
մէջ մարդկան զօծեալ իւր. զոր սաղմոսին ձայն
կանխաւ պատմէ՝ հզօրիդ փառաց զայս պա-
տիւ տուեալ առ 'ի զառեալդ ձեռնադրելոյ, օծ
զքեզ Աստուած՝ Աստուած քո իւղով ուրախուեր։

Ը. Հոգի երեսաց մերոց տէր Քրիստոս,
որ է օծեալ անուանդ իսկոյն, որով զիշխումն
կենդանութեան 'ի դէմս մեր լոյս բարերարու-
թեամբդ քո ազդեցեր. իմաստութիւն ումե-
մըն երջանկի՝ մարդասիրութիւն խոստովանելի,
ասելով առ ոմն, թէ եղ վկայութիւն առաջի
տեառն օծելոյն, զնոր աւետեացս վկայելով,
թէ կոչիկս անգամ ոչ առի յամենայն մեղեաց։
Նշդոյն երգ իւղեփեցական գինի զԱստուծով
ծանուցեալ զխորհուրդն 'ի գովեստ հարսին
սուրբ եկեղեցւոյս՝ զմեռաս առաքինութեան
հանդերձ ամենայն առաջին իւղսին. և եւս
զմեռաս և կնդրուկ մաքրութեան վարուց ամե-
նայն փոշեաց անուշկոյ իւղովքն զանդեալ՝ ան-
դըստին և այսր յառաջաբերեաց։ Դանիէլ ըղ-
կենատու մահու քո, Քրիստոս Թագաւոր եր-
կնի, 'ի վերս քան զօրինակ կոչումն ձայնի զայս ա-
նուանադրեալ վկայեաց յայտնի, թէ զկնի վաթ-
սուն և ինն եօթնեներորդացն սպանցի օծեալն,

և օձեալ առաջնորդ զքեզ յորջորջեաց։ Ոչ՝ զակիր աշտանակին Ս. աբարիայ Աղդովայ՝ որ 'ի Խորեքեայ իւղոյն բարեբաշխ բացատրութեամբ 'ի մատուռս եօթանց առաջադրութեանց գնդիցն վառելոյ՝ 'ի ջահէ անսի զօրութեամբ անեկամտաբար վիճակաւորեալ, զ'ի քոյդ լրութենէ 'ի մեզ փրկութիւն և օծելութիւն դերաբնապէս նախաշնչեաց։ Ս. ար ըստ օրինին անտուստ գուշակման 'ի խորանին որ 'ի տաճարին՝ ամենընդեալ իմն կրթութեամբ սովորաբար մատուցեալ լինէր. պանք բաղարջ ընծայք և նաշխնք իւղով խառնեցեալք, եւ զուարակք եղանց իւղարկեալք, և ափրական անուամբ ձայնեցեալք, և հաւուց ոմանց թաթաւմամբ յաղդակից ճարպին 'ի յարիւն, այսր խորհրդոյ առձեռն տեսակք և նշանակիչք յարմարականք քեզ միածին ծնունդ օրհնաբանեալ մեծիդ Աստուծոյ. միայն դու օձեալ նորոգ և զարմանալի՝ ինքնութեամբ հանոյն էութեամբ խսկապէս լրմամբ ամենայնիւ անպակասելի։

Թ. Եւ զի եւս իցէ բազմապատիկս նշանակել առ այս մեծ խորհուրդ անհասանելի, և ոչ ճաշակել զքեզ քաղցրութիւն. խմանալ քեզայս՝ թէ զինչ իցէ իւղն, եթէ ոչ զսիրութիւնն 'ի փայտն պարտեաց սովիմբ բժշկեալ, ըստ սաղմոսգին, զուարթ գործեսցես. և զինչ պարարտութիւնն, եթէ ոչ զկերակուրն մեհուսովաւ մոռասցուք լցեալ 'ի սմանէ, և զինչ օ-

ծութիւնն, եթէ ոչ զմոխրոյն թշուառ տեսութիւնն 'ի ձեռն սորին փոխարկեսցուք 'ի պայծառութիւն յաւէժ ուրախութեան, անուամբ քո փրկեալ յոգի զօրութեան՝ հօր անուանեսցուք։ Եւ զի՞նչ արդեօք մարդարէին հոգեւոր ըղձականութիւն ամենատենչ բաղձանացն ի՞նչ իմանալ, որոյ ծերութիւնն առակի 'ի ձէթ պարարտութեան, և կամ օծանելն իւղով զգեղեցն վերամբարձութիւն, եթէ ոչ զՀին խարդախութիւն սգոյն ատատկութեան 'ի մահ կործանմանն կենագործեալ գեղովս այս կենաց՝ պատսպարեալ օժանդակեսցես։ Եւ զի՞նչ ճրագին լուսաւոր եղելոյ շնորհակալութիւն, եթէ ոչ 'ի մէջ ի՞մն անյուսութեան մեղացն մթգի և կռապաշտութեանն խաւարի՝ կերպակցապէս միութեամբ 'ի յիս Եմմանուէլ. և կամ զի՞նչ մարդարէն ասատուածաբանեալ 'ի սիոփանս զբաւարթարարս օրհնութեան՝ նշանակ յայտնի վայելչապէս ոմանց աւետէ. օծցին իւղով 'ի մերոյ պարզելոյ. և կամ իմաստունն 'ի դիմաց հարսին ասէ օրիորդացն, հաստատեցէք զիս իւղով և գեղեցկազարդ խնձորով յարկեալ ծածկեցէք, և 'ի պարտէզ իւղենեաց տածեալ դրդեցէք. եթէ ոչ այսր ահա ընտրական նիւթիւ հոգւո

բածմամբ բազկաց, երիկամանց գործակցութեամբ, սրտիս հեծութեամբ, լեզուիս և շրթանց ձայնարկութեամբ, լուր ողորմութեամբ, տէր, պաղատանաց խնդրուածոց առ քեզ կարդալոյս. շնորհաւորեալ այսու պարգեւօք՝ գոհաբանութիւն քեզ վերընծայեմ, հզօր ահաւոր բարձրեալ անքնին, անփակ փափաքմամբ միշտ համբուրեցեալ, սուրբ սուրբ եւ միայն միշտ սուրբ, օրհնեալ հանապազ յաւէժ անդադար երգաձայնութեամբ։ Ընձեռեա առաւել բարերարութիւն 'ի սպառ վրիպելոյս. տուր յոյս քաղցրութեան՝ ոչ մասին միոյ մատուցման լուսոյ արժանաւոր ինչ հանդիպելոյս, լայնել քեւ, բարի, վերբութիւն ծածուկ խորհրդոյս, գոհութիւն խառնեալ ընդ աղերս՝ ասել ընդ Դաւթի. ընկալաք Աստուած զողորմութիւն քո, և զծածուկս գաղտնեացդ առտեսից իմաստութեամբ քո յայտնի արարեր։

ԺԱ. Եւ արդ մեծութիւն քեզ, ամենակալ առատաձեռն աննուազելի, ամենափոյթ առ 'ի գթութիւն, մշտայօժար 'ի բժշկութիւն, զի միացուցեր խառնեցեր ընդ մերձաւոր դիւրադիւտ ընտանենութեան զհրաշս անճառս քումդ սքանչելեաց ահաւորութեան։ Բանզի զոր երկին ամենայն բարձանց՝ երկրիս լայնութեամբ եւ անդնդոց ներքնոց խորութեամբ՝ ծովուց բաղմութեամբ ոչ զօրէ տանել, այլ երբ զդոյզն 'ի մեծէ բերի, 'ի փոքր գոյս տեսականեցեր զո-

բուԹեամբ՝ սահմանեալ ճշմարտապէս անհրա-
պուրելի. զի մի նորոգ իմն երեւելով յայլ է-
ուԹենէ՝ առ աչս հարեւանցի երեւականու-
Թիւն ինչ վարկանիցի, վերաւորել քան Թէ
բժշկել անընտրաբար գկարծիս մտաց։ Քանզի
որպէս մարմին քեզ հաւասատապէս, օրհնաբա-
նեալ որդի Աստուծոյ, խոկուԹիւն և ոչ օրի-
նակ 'ի յարդեանցն ցորենոյ արարչապէս միշտ
հանդերձեցեր, և կայրակ կոլիդ զարիւն խա-
ղողոյ, և արգանդ կենաց հոգեւոր ծննդեանն
զառատուԹիւն ջուրց յոլովուԹեան, նոյնպէս
հոգի անմահիդ փչման՝ սովաւ և 'ի սոյն ար-
դիւնատարեցեր. երկունք կենաց՝ որոյ կերպա-
բան յառաջ եկելոյն և ոչ հեԹանոսուԹեամբ է
փոխարկուԹիւն, որպէս ոչ տեառնագրուԹեան
խաչական փայտի ինչ երկրորդուԹիւն, նատե-
լոցս յերկրի խաւարի ըստ նմանուԹեան քո-
տեր, ծագեցեր։ Քանզի յայս կերպարան շնոր-
հի զանպակաս լուսուԹիւն անհասիդ յայտնեալ
աշխարհի լուսաւորեցեր, զի մի անանկն կարօ-
տասցի և մի ընչեղն բարձրամտեսցէ, ըստ օդոյ
հաւասար բաշխման և լուսոյ արեգական տա-
րածման և ջրական վտակաց ղեղման. զի հա-
ւասարապէս բաշխիւր երկրածնաց մանանային
ղուգամանուԹեամբ՝ փոքրունցն առաւել քան
մեծամեծացն։

ԺԱ. Իսկ այս նիւԹոյ տեսաւորուԹիւն խո-
րին խորհրդոյ և 'ի բնաւստ անտուստ հրաշա-

պէս ունի զԹարգմանութիւն. որպէս զի երկ-
միտ լինչ շութափութեամբ անհատատապէս
զտեղի փոխէ, և ոչ նենգողաբար զբնակութիւն
ինքեան լքանէ. քանզի ոչ վերջնականօք աճա-
ռովք հեբբի, և ոչ յընդդիմակայէ ումեքէ ողբ-
ղեալ արտաքս ելանէ։ Այսն զի որպէս պատա-
հումն գուանոյ յէութիւն մարմնոյ անփոփոխ ի-
մքն և անհրաժեշտ, որ գոլովն գոյացուցանէ
և ոչ գոլովն ապականէ, այսպիսեաւ իմն յար-
մարութեամբ իւղոյս զօրութիւն անդատին 'ի
յիւրոց անտի կերպարան զառեալն ունողի մի-
ասնական զուգութեամբ ընդ մեզ իսկ կցոր-
դեցեր, տէր Յիսուս Քրիստոս, ընդ իրին գոյ
և զօրինակն լծակցելով. քանզի զանխմանալին
տեսութեան աչաց և մտաց ըղձից 'ի դէմս բե-
ռեալ կերպաւորեցեր, 'ի պատկոց երկրի ճնչեալ
մղելով զարմանալեօք հրաշագործութեամբ մա-
տակարարիլ մեզ պատրաստեցեր։ Այնաւանդ
զի ոչ յոլովից խառնից 'ի մի եկելոց խմբակցու-
թենէ զանազան ծաղկանց, ըստ հնոյն և ստուե-
բին բազմաբուրեան այլայլութենէ, զայս իւղ
օծութեան հրամանատրեցեր, այլ իբր զօրինակ
փոխեալ զայն առ այս՝ դու ինքն խառնեցար 'ի
սոյն մաքրութիւն վերնալոյս ձիթոց։ Որ թէպէտ
անճառ են համեղութիւնք քումդ անուշու-
թեան, և ընդ օրինակաց իրիք ոչ համեմատի,
այլ ծաղիկ դաշտի և շուշան հովտաց և նար-
դոս ընտիր և եղեգնախառնիկ խառնեալ հալուէ-

իւ, յարմարութեամբ հոտոյ քրքմոյ՝ փիթեալ ողկուզոյ և աղնիւ գինւոյ, ոչ սոսկ քան թէ իւղոյ միութեամբ պատշաճապէս օրինակեցար, փառաւորեալ անուանդ անքնին, որ զամենայն ընուս, և յիրի իմեքէ ամենեւին ոչ կարօտանաս։ Ուստի ոչ շփոթելովք 'ի հակառակաց բռնադատութեանց բաժանեալ կամաց մեկին առակի, այլ 'ի սիրոյ հաւանութենէ աստուածապէս 'ի մէնջ պարարիս, վասն մեր ըստ մեզ առ ամենայն վայելչական նմանութիւն օրինակեցեալ. առ որս լոյս բարի և հուր ջերուցիչ, տապ սիրոյ առանց մասին ինչ շնչման անգթական սառնայրտութեան այս զանգուած նիւթոյ կաթուածոյ ձիթոյ մաքուր մտաց տեսեալ իմանի, որով յիրաւի սուաւ 'ի Աստուած է միանալի։ Ընդ Սողոմոնի օծելոյ որդեգրեցելոյ Աստուծոյ երգեմ բերանով հարսինն երկնաւոր փեսայիդ բարեբան գոհաբանութիւն, համբուրեալ 'ի յիղձս մտաց զհոտ իւղոյ քոյ քան զամենայն խունկս, և իբր զբանս կենաց յաւիտենականաց ունելի, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն եւ աստուածաբան աւետարանչին, զհետ քո 'ի հոտ իւղոյ քոյ ընթացուք լուացեալ զերեսս ջուրքք կենաց, որ 'ի վեր է քան զերկին օդոյս այսորիկ, և օծեալ զգլուխս անախտական իւղովդ երկնայնով՝ յանդիման եղէց քեզ ուրախութեամբ, զուարթապէս և ոչ տխրաբար։

ԺԲ. Այս իւղ խնկելի պաշտելի և երանելի, ոչ սոսկ օծումն ուղղոյս սենեկի, և կամ հերաց վարսից դաստիարան նպաստ ինչ մատուցանի, եթէ ոչ տէրունական կենսատու խաչիւդ տեառնագրեսցի։ Այն իւղ զարմանահրաշ օրհնութեան լուսոյ զհրեշտն և զխուժն՝ զհնդիկն և զբարբարոսն՝ զսկիւթացին և զելլենացին՝ զդուժն դժնէաբար և զարհաւրատեսակ շանապլուխն սոսկալիմիտաբար, զտէրն ազատ եւ զստրուկն ծառայածին՝ քրիստոսեան արարեալ, անուամբ քո կնքէ, և հոգւոյդ սրբոյ ընծայէ, և հօրդ երկնաւորի հարազատ որդի հաստատէ։ Բազմօրինակ են սովաւ արուեստից տեսմունք յարմարեցեալք նախ նիւթոյն, ապա զօրութեանն։ Քանզի իբր անօթ փայտեղէն մինչեւ օծեալ իցէ՝ դիւրաբար հերձի և անօգուտ եղեալ անպատուի, նոյնպէս և մարդ ոչ իւղեալ սովաւ՝ հեշտեաւ խորտակի, և մեկուսի եղեալ առ 'ի քէն՝ ոչ լուսաւորի։ Վասն սա քո, Յիսուս, որով զհրաշալիսն զարմանագրես. քանզի իբր անգծելի կաղմութեամբ կարծր պահպանակաւ՝ ամենապատրաստն շրջարկութեամբ պաշտպանեալ ծածկէ յայլագունակ խրթնի եկամտից. մինչ զի ատու մաքրութեան թաթաւեալ 'ի սմա ոչ ներկի արեամբ, և ոչ տրխրատեսակ երփնիւ այլայլի։ Այս զի և թափանցանց իմն խառնութեամբ հոգեպէս ընդ թանձրութիւն մերոյս գոյութեան մտեալ ան-

ցանէ, զի թէ անէծք սաղմոսողին ձիլթոյ ա-
ռակաւ ընդ ոսկերս չարին համայնիւ բաշխի,
պրշաւի եւս հոգիդ սոյն ճարպով լուսոյ զանե-
բեւոյթ ներքնոյն տեսակս կենագործեալ ոչ-
ջայուցանէ, ապդու�տուեալ 'ի խորոց ան-
տի շնչման հագագին՝ մինչեւ 'ի սպառուած
ծայրին եղերաց զքնաւն ընկղմէ դիշատակ
մարմնոյ մահուն արկածից. քանզի կենդանա-
կան զօրութիւն քո միշտ ահաւոր, տէր Յի-
սուս Քրիստոս, 'ի ամին խառնեցեալ՝ ընդ սոյն
իսկ բնակէ։

ԺԳ. Այս օծումն բարեսեսիլ և առ բլու-
նամարտիկ մերկամրցանակ ըմբիշս իբր զօրա-
ւոր հնարիւց կերպարան ճգնաւորական անվմ-
բռնելի ձեռաց ներհակին օրինաք պաշտի, գի-
ւաց և ախտից հզօր ահարկու։ Քանզի յոգ-
նապաճոյճ պճնութիւն բանին Եզեկիելի առ
իմանալին Փարաւոնն, հենգնաւոր առակա-
գրութեամբ ողբականաք շարայարմարեալ, յոր-
ժամ եղեր, ասէ, և հանդերձեցար ընդ օձե-
ոյ քերովբէին, ուր արձանքն հրեղէնք հաս-
տատեալ կատուցան։ Օրհնաբանեալ ահա-
ւորութիւն ամենավայր ձեռընկալութեան.
որ միշտ անճառ ես բանից և գերազանցեալ
քննութեանց, որ աւետարանաւն կենաց խրն-
կիս յարակայ իբր նորածին օձեալ 'ի քաղաքի
Դաւթի, և 'ի քահանայապետին հաբցմանէ,
զոր ես օձեալն սրդի օրհնելոյն, և յերանաւա-

ըն դաւանութենէ Պետրոսի օծեալ միայն որ-
դի Աստուծոյ կենդանւոյ, և յապահաւատ
քննողացն, եթէ դու ես օծեալն, ասեն, ասա
մեզ համարձակ. և 'ի կանոնականացն քոց հա-
ւատամք յօծեալդ ուսուցիչ և տէր ամենայնի.
և Հերովդէս յառաջ քան զսոյն զօծեալդ ա-
նուն յայտնապէս հարցեալ. և զիարդ գրեն,
դու իսկ ասացեր, զօծեալն Աստուծոյ զտէրն
Դաւթի զանսկիզբն որդի՝ ժամանակաւ որդի։
Բանդի այսպէս ընկալաք վայելչաբար զայս
թարգմանեցեալ, որ 'ի մեզ բերի ծայրն կա-
տարման խորհրդական կոչմանն՝ վիճակ քրիս-
տոնէից նախապատուութեան։

ԺԴ. Այնքան ունի ահաւորութիւն միան-
գամայն և սքանչելութիւն իւրաւորական ինկաւո-
րութիւն ասկալի անուանս օծութեան, մինչ զի
որպէս ոչ է համարձակել ուրուք յերկրայնոցս
ասուած անուանել՝ այլ աստուածային, նոյն-
պէս ոչ բերել մարմին զԲրիստոսդ անուն ան-
ձին համարել, այլ զքրիստոնեայն, անտանելի
նախնւոյն մեծութեան մկրտչին՝ ջուրբ զհոգին
հրաւիրողին. քանզի չեմ՝ ես, ասէ, օծեալն,
այլ առաքեալ առաջի նորա։ Սոքաւ շրջէին,
որպէս բանն ազդէ աւետարանչին Մարկոսի,
առաքելականացն լծակցութիւնք. իբր ազգա-
կից հարազատ ձեռնդ Աստուծոյ՝ այսու վա-
բեցեալք. քանզի իւրով օծանէին և առանց
մարդկային հնարից անուամբ քո բժշկէին։

Վասն զի որպէս խաւար 'ի լուսոյ և ցաւ յառողջութենէ, գիշեր 'ի տուընջենէ և մահ 'ի կենաց, այսպէս և 'ի սոյն իրէ տիրապարգեւէ ամենայն չարին երեւոյթք մերժին խափանին և բնաւին ամփոփին։ Որանչի որպէս ճանճք զաղիրք և փոքր զեռունք սարդից և ունկնամոլից լրբ 'ի դեղոց մահու յայս նիւթոյ սպառեալ պակասին, սոյնպէս լրութեամբ շնորհի օրհնութեան սոյն իւղ զօրացեալ՝ և զայս վանէ և զմուրհակս չարեաց ջրէ և զլճիս մահու պատառէ։ Ոչ է աւազան կատարեալ՝ առանց օծման օժանդակութեան։ Եթէ աւազակացն մահու խոցման զմարդն առաջին, այս դեղ փրկութեան մատուցեալ տուաւ. եթէ ան ճարակ վիրացն Յակոբայ և Իսրայէլի, սոյն իր պատուական յիշատակեցաւ. այս իւղոյ փափաքեալ Դաւիթ՝ իբր ձիթենի պտղալից 'ի տանն Աստուծոյ յուսով յարակայի, լքեալ զթլփատութիւնն՝ անդստին զմկրտութեանս շնորհն դուշակէ։ Եւ զի՞ է ինձ զայսմանէ ճառել, և հատանելին կարծել հատանել, որ և ոչ վերինքն զօրեն ձեռնարկութեամբ ինչ բանի զսոյն խորհուրդ 'ի մասնաւորէ ինչ ճառելով նշանակել, թողում ասել՝ թէ յիսկութենէ։

Ժե. Փառք քեզ միշտ և յամենայնի. ան մահ թագաւոր, 'ի յայժմու երգեցեալ օրհնաբանութեանս, զոր արարեր և կատարեցեր առիս, բարեխնամ գթած և երկայնամիտ, հա-

բուստ և առատ ամենայաղթող. անդատին 'ի հարցն գծագրելով զօրինակն՝ մինչեւ 'ի լուծն ածեր զիսկութիւնն ճշմարտապէս։ Դու լոյս իսկ բնութեամբ և արեգակն մշտապայծառ, և զաշակերտացն դաս լոյս անուանեցեր. որով զարարածս ամենայն երկրի ճառագայթիւք երջանիկ շնորհի նոցին լուցեր։ Ընկալաբ զիւրն անուշութեան յուսումնէ 'ի յոտս՝ յօրինակ ընդունելութեան մաղթանաց առ քեզ, և 'ի միւսմէ պառնկէ 'ի գլուխ նշանակ սիրոյ գթութեանդ առ մեզ. մշտափափագ բաղձանօք անսահմանելիդ 'ի սոյն հոտոտեալ, մինչ զի ուխտիւ անփոխադրելեաւ օրէնս յարակայս օրհնաբանելիս՝ քոյինահրաման պատուէրս կենաց ընդ համօրէն աշխարհ քարոզել զսակաւաձեռն իւղոյն յարգաւորութիւն, զարմանս հրաշից լսողացն առ ապառնեացն յուսադրութիւն։ Դուք օծութիւն ունիք զսրբոյն՝ ասաց երջանիկն առաքելութեանց, մեկնեալ զխորհուրդն որ 'ի մեզ զեղեալ յառաւելութենէ կենդանարարիդ անպակաս բովանդակութեան։ Ուստի յաւէտ իմն յարմարաւոր և հանգուանափպառ 'ի մասնաւորն նմանութիւն լուսոյդ և հոգւոյդ սրբոյ՝ այս կաթուած օրհնութեան 'ի վերնոյդ բարեբաստութեանց անսպառաբար սրսկեցեալ 'ի մեզ, և ասի լոյս, իբր զնախաթիւ գոլ ստեղծուածոց և արարչութեանդ պատկերակից, որով զխաւար մթութեան մեղայ

հալածես. իսկ հուր, զի յամենայն տարր աբարածոյ հաւասարապէս ունի զուգութիւն ըստ էականին կշիռ բաշխութեան, ծածուկ և յայտնի, լռեալ և ծանուցեալ. և եթէ ոչ ընդհարցի 'ի հակառակէն, ոչ 'ի յինքնասատ յօժարամտութենէ բաղձայ բորբոքիլ։ Դարձեալ և օձումն, զի արքայաբար որդեգրեալ ընդ քեզ 'ի ժառանգութիւն հօրդ մատուցես. ողորմութեանդ ազգակցաւ նկարեալ 'ի մեզ անեղծանելի՝ 'ի հանդերձեալ փառն փայլեցուք. դարձեալ և հոգի, զի մաքրեալ զարկածըս խաբէութեանն՝ որ 'ի բանսարկուին ներդործութենէ, նորոգ փոփոխմամբ հոգւով և ճշմարտութեամբ հօրդ երկնաւորի երկրպագեսցուք, բեւեռեալ ընդ քեզ յուսոյն հաւատովք, ամենապարգեւ։

ԺԶ. Ահա արդարեւ յաւէտ խսկապէս իւղ այս լուսապատար խնկալիր՝ վերնականիդ սիրոյ տեսութիւն։ Զան որոյ և Պօղոս խիստ պատշաճ վարկաւ 'ի ճառ գոհաբանութեանն՝ ասելով յայտնի, որ օծ զմեզ ձեօք հանդերձ 'ի Քրիստոս Յիսուս՝ Աստուած է, որ և կնքեաց զմեզ և ետ զառհաւատչեայ հոգւոյ 'ի սիրտս մեր. և դարձեալ, մի, ասէ, արտմեցուցանէք զՀոգին սուրբ Աստուծոյ, որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութեան։ Պատկառելի և անվանելի օծութեանս յորջորջութիւն՝ իբր 'ի նորումն յաւէտ քան 'ի հնումն. քանզի բանն դաւ-

թեան սաղմոսին զոհիրական անօրինականացդ սկզբնաւոր կրկնդ խորհուրդ՝ ճշմարտաբար վերատահմանէ, ժողովեցան կուտեցան իշխանք ժողովրդոց վասն տեառն և վասն օծելոյ նորա։ Սարգարէութիւն մեծ տարաւորեալ զանսրբելի արեանդ պարտիս հրէախումբ չար մոլեգնութեանն՝ որ 'ի տէրդ յանդգնութիւն, ոմ է որ ձգիցէ զձեռն իւր յօծեալն տեառն և քաւեցի. քանզի թէ և յարգայնոյն ապանաւ Սաւուղ, այլ ոչ 'ի սպառ մերժեցան յամօթ և 'ի նախատինս ազգաց օտարաց, մինչեւ արեանդ Ուրուծոյ հաղորդեալ գտան։ Գրաւական մեծ յիշատակի ապագայիցն ժառանգութեան ապագայիցն ժառանգութեան ապօթանուէր աղերսարկութիւն ասել սաղմոսիւն, վասն Դաւթի սիրելւոյ քո մի դարձուցաներ զերեսս քո յօծելոյ քումմէ. և դարձեալ, նայեա և տես յերեսս օծելոյ քոյ, և արա ողորմութիւն ընդ օծելոյ քոյ։

ԺԷ. Զեռին քո, Քրիստոս, երկրպագեալ պարգեւատրութիւն այս հիւթ լուսակիր. քանզի ոչ այլ մեծ բարձրութիւն յարքայութեանն ճոխութենէ ասէ մարգարէն 'ի գիմաց քոց, տէր, քան թէ գտի զԴաւիթ ծառայ իմ և իւղով սրբով իմով օծի զնա։ Ուստի կիրթ ի մէն յիշատակաւ զքոյդ հոմբուրեալ լուսոյ օծութիւն, տէր Յիսուս Քրիստոս, ծանիցուք զքեզ անփոփոխ մշանջենաւորութիւն, թէ դու

ես ամենայն՝ և յամենայնի միայն թագաւոր թագաւորութեանց, և ճշմարիտ օծեալ իւղեցոյ, փառաբանեալ երկրպագութեամբ երէկ և այսօր։ Զանազի զոր օրինակ պատրոյգ թացեալ 'ի ճարպում ոչ երեւեցուցանէ ինչ նշոյլ՝ մինչև հուրբ լուցեալ վառիցի, սոյնպէս և այս օծութիւն լուսոյ առ 'ի մեզ հեղեալ 'ի հանդերձեալն ջահաւորի։ Այս է կերպարանին մեկնաւոր բացերեւութիւն, 'ի նախնեացն և այսր բերեալ բարենշան իմն յարմարութեամբ՝ հրաշապայծառ երանգաւ գունեալ։

ԺԸ. Արդ այսոցիկ պատճառ վեհագոյն մասանց կեցուցչաց աստուածականաց արարչութեանդ հարազատաց առանց որոյ ոչէ գրիչ քրիստոսեան, և ոչ նազովրեցի անուանիլ, և ոչ յիշատակիլ յորդիս Յուդայի, և կամ խրախոյս բառնալ յանուն Աստուծոյ Յակոբայ. այս հիւթականութիւն օրհնութեան ձիթոյս, յորում սուրբ Հոգոյդութիւնդ խառնեցեալ միաւորի, ճառագայթ շնորհաց, շուք մերոց դիմաց, նկարագրութիւն երեսաց, բարեձեւութիւն պատահմանց, լուսաւորութիւն աչաց, տեառնագրութիւն բբաց, վայելչութիւն այտից, զարդ կերպարանաց, պահպանարան շքրթանց, հանդերձիչ կրծոց, յարմարիչ վարուց, շաղկապ հաւաքմանց, զօրութիւն անձանց, ուժգնութիւն դեմեցմանց, խափանիչ յուռթից, քակտիչ հմայեկաց, նահանջիչ ձեռնա-

ծուաց, խայտառակիչ կախարդաց, գոփիչ աղանդից, բռնախոյեան դիւաց, փարատիչ ցաւոց, կատարիչ կնքեցելոց, տենչանք երախայից, անշնին արտաքնոց, հիացումն հեթանոսաց, նախանձարկու անհաւատից, մերկացուցիչ գաղտնեաց, յարգանք յեռանոց, փառք ստրկաց, պըճնումն կանանց, աճեցումն տղայոց, հրճուանք ծերոց, ձեռնադրիչ նուիրելոց, զգուշութիւն մաքրոց, պսակ թագաւորաց, ճոխութիւն արքայից, յառաջադրութիւն կայսերաց։ Բանզի զոր օրինակ աման ինչ կնքեալ՝ նշանակիչ իմն է ներքնայնոցն մեծագնութեան, նոյնպէս բարձրութիւն շնորհին 'ի մեզ սուրբ ծածկեցեալ, յանուն քո, Աստուած տէր Յիսուս Քրիստոս վայելչական իմն տեսակաւ ծանուցեալ նշանակիս։ Իսկ անուանն իսկոյն անգստին 'ի նոյն յորջորջեալ կոչմամբ, ըստ հոգելից արանց իմաստնոց՝ որ յեգիպտացւոց անտի սկսեալ, 'ի դէմս ածելով զկիրին կերպարան՝ ահաւոր խորհրդոյ պատկեր։

Սակս սրբազան իւղին Միւռոնի։

ԺԹ. Բանզի միւռոնս այս օրհնաբանեալ, զոր մարդարէն կանխաւ ըստ աչաց գրեթէ զսոյն աղերսեալ խնդրէր, ըստ քերթուածեանն բառի որ ըստ խորութեանն Հոմերոնի, թարգմանեալ իմանի, ինձ մայր. այսինքն է՝ առ 'ի յինքն ձգող զմերս բնութիւն զօրապէս, և կայ-

ուն հաստատել չքնաղ փոփոխմամբ զքուրց լուծականութիւն առ աւաղանին լուսաւորութիւն. և իբրեւ զդեզ մածուցիչ կաթին՝ 'ի նոյն ինքն յեղանակել զընդեալս իմ վայրագութիւն, և զաղբերց հեղեղեալ մշտահոսութիւն։ Իսկ մառնամուտ՝ որ և այս միւռոն, ըստ այլում բառի ցուցանի. այս ինքն է՝ մթին, որ և խաւարչուտ գոլ և ծածկեցեալ՝ կամ անտեսական. որ և սոյն կոչումն գիմառութեան չէ օտարացեղ. քանզի արդարեւ յիրէ անսի անուն նշանակի. վասն զի անքնին է այս խորութիւն յաւէտ քան զամենայն սրբութիւն սրբոց։ Զի ոչ եթէ ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչ լուանայ, և կամ հացի բնութեամբ զսիրտն հաստատէ, այլ նորոգ ելմն յարմարութեամբ 'ի մասունս ազդոզականացն տնօրինապէս տեառնագրի. սակայն անհասութեամբն վերնականաւ և զանուն ունի անքնին։ Քանզի որպէս Աստուած իսկ և իսկ 'ի լոյս անմատոյց ասի, իսկ անսահման փառաւորութեամբն յեղանակաւ ելմն անքաւութեան 'ի խաւար անշնին ծածկեալ ելմանի, փակեալ արատքուստ 'ի ձեռնարկութեանց մերոց իմաստից, նոյնպէս և այս ծորումն լուսոյ 'ի լեզուաց ամանց Ճարտարաց 'ի Ճահ Հեմութեանց դրականապէս անուանագրութեամբ մեայլ առձայնի, վասն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութեան զիսկն գիտելոյ։ Իսկ զի զերկաքանչիւրս աստուածականացն անդոսին յինքեան հարստաբար տի-

բապէս ունի. քանզի 'ի կոչումն անուան բարձրելոյն նմանակերպեալ՝ կրկին մեծանայ իւրոյ այս նուիրեալ ամենաբուրեան աղնիւ կնդրկաւ. վասն զի Աստուած մեր հուր ծախիչ է ըստ Մովսէսի, և դարձեալ լոյս է ըստ Յովհաննու. ուստի և Սասայի ճշմարտապէս զսոյն ակնարկէ, եղիցի, ասէ, լոյսն Իսրայէլի 'ի հուր։

Ի. Դարձեալ այլ իմն կերպացուցանելով զբանս առ 'ի նոյն պատկեր յայտնութեան իւրի. վասն զի ոչ մոռանամ զիմն նոցկութիւն՝ որ 'ի գթութենէ մեծիդ քաղցրացաւ՝ վերատին գովեստիւ օրհնեալ. քանզի Մեռայ՝ որ է դառնութիւն, այսինքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր կրից տաժանմանց, որ և միւռոն ըստուգաբանեալ մեկնապէս ըստ մեզ՝ մեռելութեան ազգականութիւն։ Քանզի այսու օծմամբ հոգեւորականաւ խղեալ կամ հատեալ 'ի սնոտիասէր մահակերպարան տաղտկալցուցիչ կան հեշտութեանց հակառակողին, որ օգտակոնաւ մեզկութեամբ զքնարս ձայնատրական և կամ զարկուած վերածածկութեան մշնարհեստ ուժգնաբարբառ խրոխտահնչական կաղմուածոյ թմբկիս գործականութեան ջրացիր իմն գիջութեամբ անվայելուչ թուլադաշնակեալ՝ 'ի տարեւ կորստեան քարշէ զօրինակ մերոյս գոյութեան, կապիմք յուսով վերատին դարձեալ ընդ անճառ խորհրդոյ խաչի քո, Քրիստոս, մկրտեալք 'ի մահ կենդանեւոյդ՝ անվախ

ճանապարհ կենացդ սովաւ հաղորդիմք, 'ի քեզ իսկ Աստուած համայնիւ խրախուսեալ 'ի սպառ ամենեւին անհատուածելի։

ԻԱ. Այս իւղ զդրոշեալն քառակուսեան յանուն քո, Յիսուս, նշանի բարձրելոյդ հաւատար հատակ. շնորհ ընձեռեալ զուգափառ և նմանատիպ արեան կեցուցչիկ նոյն անվանելի փառաւք պատակեալ մեծացուցանէ։ Փայտ ա նուանի իւղոյ օրհնութեան, ըստ մարգարէին կանխասացնութեան, զ'ի հատարակաց կազմեցեալ բուսոց անտառաց զօրապէս ուղղեալ 'ի խակութենէ չարին արկածից և ստոր կարծեաց 'ի ստեղծողդ վերաբերեալ առ նոյն նիւթս կենաց հատուն ներքոյծէ։ Զ'ի և որ 'ի մեզ մըտիցն պատուհանաց մշտաբացիկ թափանցանցութիւնք՝ յանուն մեծութեան ահաւորիդ զօրութեան 'ի խոհական իմն համեստութիւն քեւ տեառնագրեցեալ առ 'ի յըղձակերտ օթեւան հոգւոյդ անապդելի պատրանաց չարին խաւարահոգմ խարդախողին, այսու լուսով զապեալ ամփոփիմք 'ի նուագ գոհութեան եբեկորեան պաշտամանն ընդ երկնայնոցն զամբարաց՝ առ օրինակ վառման շնորհիդ որ 'ի մեզ. 'ի սոյն յիշատակ փրկութեան բարեացն սովաւ ունկեցեալ ծագի, և ծագկաւէտ եղեալ պըտղաձնի, 'ի սպաս ընթրեցայն պատրաստութեան յետնում դիշերի 'ի մեծիդ գաղտեան. ահա զայս ըստ ճրագի համարեալ 'ի կիր արկանեմք։

ԻԲ. Դարձեալ լսոտ գծագրացն գումարութեան քան և չորիցն շարագրութեան՝ որ յալփաթեատց անտի վերաթուի մինչեւ ՝ի քանեւլորդ երկրորդն կարգի, յորում զայս խորհուրդ խարութեան անտուստ թարգմանեալ՝ ճաշակ հեշտալի որոց հաղորդին ջամբել պատրաստեմք ամենակաղմ յորմնարութեամբ. քանզի յութսներորդէ անտի գրոց ՝ի չորեքհարիւրն վոխաբերեալ՝ սատուգաբանօրէն քնութեամբ ընդ ձիթոցն անուան նիւթ ճշմարտագրի, որ է կերպարան արդեան խմորոյ յինքն բերոլի զլանգուածն զօրեզապէս. որ ոչ սակաւն ՝ի յոլովէն պարագայի, քան թէ ՝ի նոյն իրն դարձուցեալ, լսոտ աւետարանական առակին, զամենայն առ ինքն վերաբերեալ ածեցաւն առնէ։

ԻԳ. Սոյն իւղ հեղուութեան միշտ համբարձման և խոնարհութեան օրինակ և նմանութիւն, առ ումն կակուղ պատառաւ մատուցեալ ջամբի, հարթաւոյշ և բարեյարմար բանի կերպարան. իսկ հանդիպեցս լուծականաց հոտանուա և ատարածուելի նիւթից գերափառ վերաշրջական հրաշափառ խորհրդոց պատկեր. քանզի և յամուն ինչ մորթոց արկեալ՝ ոչ լսոտ գինւոյ ձեւոյ և կամ ջրոյ թացութեան մեղկէ, այլ ՝ի ատհման պատուաճին պահէ։ Ա. յապէս ընկալեալ զքոյոյդ բարեաց անհաւատար առաւելութիւն, որդի Աստուծոյ կենդանւոյ, ըզարքանուէր այս օծելութիւն ՝ի ճակատս դիմացս

արեամբ քո գրեմք, և 'ի բնութիւն շնչոյս հո-
գւով քո տպաւորեմք, հաւատոյեալ խորհրդ-
գով մտացս, եթէ յաւէտ յայտնեսցի նորոգ
փայլեցեալ բազմաճաճանչ ծայրարձակութեամբ
'ի տարածումն յոգնատեսիլ զարմանահրաշ ընդ-
արձակութեան՝ պտուղ իւրոյ ընծայեալ զլոյս
'ի փառս ապառնեացն հանդերձելոց։ Այս
ճարպ հոգեւոր երջանիկ և վերնանշոյլ 'ի դէմս
երեսաց իմս պատկերի՝ քումդ նշանաւ ջահա-
ւորեսցի։

ԻԴ. Այլ քանզի իբր անհաս ոչ ըմբռնական
այս մեծ զօրութիւն արագ սլացմամբ 'ի թեւս
թեթեւս մտաց պայմանի, անդր քան զկարծիս
ուշոյ իմաստից անհուն հեռաւման անհետ
փախստեան՝ լայն իմն միջոցաւ 'ի ստաւ որո-
շեալ, փակեցաւ յինէն ոչ օրինակեցաւ կցորդ-
դաւ, ոչ նմանեցաւ զուգամանութեամբ, ոչ
սահմանեցաւ ձեւակերպութեամբ, ոչ կշռե-
ցաւ ընկերին չափով. այլ ահա ընդ աստուա-
ծեան խաչիդ նշանի հաւասարութեամբ արեան
կեցուցչիդ հոգիապէս գերազանցեցաւ։ Այլ
արդ օրհնեա զմեզ, տէր, սովաւ և 'ի սոյն.
եւս և անուանդ քո ահաւոր, լուսաւոր, երկնա-
ւոր և զարմանաւոր, 'ի գովեստ փառաց ան-
ճառից մաքրակրօնից բուրվառաւ խնկեալ,
սուրբ, սուրբ, անքննելի, անպատում, բար-
ձրացեալ, ողորմած, վերերգեալ, ճշմարիտ,
բարերար և սուրբ, արա սովաւ փրկութիւն,

տուր և քաւութիւն, պարգևեա բժշկութիւն, հանդերձաւորեա շնորհ, առատաձեռնեա ե-բանութիւն։ Յօժու

մն այս ձիթոյ երկնանձրեւ լուսոյ անարատ գտայց. յիւղեալս յայս թեղան բանաւորական մի՛ մոցէ և մի՛ գրաւեսցէ տրխ-լականութիւն աղտոյ մեղանաց՝ շաղախել երբէք զոգւոյս կերպարան։ Եղիցի սոյն ինքն ո-լոց մատչին օծանիլ սովաւ հարանապաճոյճ պանծանօք պճնել գեղայօրէն սուրբ վայելչու-թեամբ՝ երջանկապէս յոգի զարդարեալ։ Եղի-ցի հուրս այս լուսափառ եւ աստուածաձիր՝ մերձեցելոցն 'ի սոյն ընտրութիւն՝ մուխ կրրկ-նեռաց և բարեփափագ ջերմութեան այլ յօ-րինուածոց, որով ամենայնիւ ամենապատրաստ պնդութեամբ՝ 'ի կարծրականութիւն անսասան վիմիդ յարակայեցեալ միշտ արձանացայց 'ի քեզ հաստատեալ աներկմտելի։ Լ՚ոյն նշանակ վերնամրցանակ այսր պարգեւի սովաւ վառե-լոցն, ոչ ողողիլ ջուրբ, ոչ այրիլ հուրբ, ոչ ցրը-տանալ 'ի սառնութենէ, ոչ ինաստակար հողմով շնչանիլ, ոչ աղտեղիլ յուրուական ինչ պղծու-թենէ, ոչ զպահեալսն՝ չարին մատնել, և ոչ 'ի ստորեւ ելիցն զմիթերս գանձուն կենաց յի-մարաբար արտաքս հանել. ոչ անպատուպար մը-նալ 'ի թեւոց քոց օգնականութենէ, և ոչ զե-ացեալն 'ի մեզ օծութիւն անմաքրապէս 'ի բաց մերկանալ։ Ա՚յլ եղիցուք քեւ 'ի սոյն հրացեալ, սովիմբ պարարեալ, սովաւ լուսաւորեալ, այ-

սու արդարացեալ ազատացեալ պատկեալ և թագաւորեալ։ Եւ քեզ միայնոյ միայն օձելոյ յամենեցունց օրհնութիւնք երգոց, ալէլուիա լեղաւոյ, հնչմունք ձայնից, յաղթականութիւնք գովեստից, բարեբասութիւնք շրթանց, սրբութիւնք սաղմոսաց, ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ա յն իմ ձեռնարկութիւն 'ի սրբութիւն, և այս արձանագրութիւն 'ի սրբութեանցն սրբութիւն։

Վ ԷՐՈՊԻՆ ՅՈՒԼԻԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑԷ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԷՐՍ ՄԱՂԼԱՆԱՅ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՊԷՅ ԽՈՍՔ ԸՆԴ ԱՍՊՈՒԾՈՅ։

ԲԱՆ ՂԴ.

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ յաւիտենական, բարերար և ամենակալ, ստեղծիչ լուսոյ և յօրինիչ դիշերոյ, կեանք 'ի մահու և լոյս 'ի խաւարի, յոյս ակնուն նոլոյց և երկայնմտութիւն տարակուսելոյց, որ ամենարուեստ խմաստութեամբ քո դարձուցանես յայդ զատուերս մահու, աննըւաղ ծագումն և անմուտ արեգակն. քանզի ոչ զօրէ ծածկել զփառս տէրութեան քո խաւար դիշերոյ. որում կրկնի ծունր երկրպագութեան ամենայն եղելոյց՝ երկնաւորաց և երկրաւորաց և սանդարամետականաց. որ լսես զհեծութիւն

կապելոյ և հայիս յաղօթս խոնարհաց և ընդունիս զինդրուածս նոցա, Աստուած իմ և թագաւոր իմ, կեանք իմ և ապաւէն իմ, յոյս իմ և վստահութիւն իմ, Յիսուս Քրիստոս, Աստուածդ ամենայնի, սուրբդ հանդուցեալ 'ի հոգիս սրբոց. մխիթարութիւն վշտաց և քաւարան մեղուցելոց, որ գիտես զամենայն յառաջ քան զլինել նոցա. առաքեա զպահպանողական զօրութիւն ոգւոյ քո և փրկեա զնս յերկիւղէ գիշերի և 'ի գիւէ շարէ։ Որպէս զի զյիշատակ սոսկալի և սուրբ քո անուանդ միշտ համբուրեալ շրթամբք հոգւոյ ըղձութեան շնչոյ, կեցից պահպանեալ ընդ այնոսիկ որ կարգան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ։

Բ. Եւ 'ի գրոշմէ խաչի քոյոյ նշանիդ, զոր ստուածային արեամբ քո ներկեալ նորոգեցեր, և 'ի նոյն շնորհ սրգեղրութեան զմեզ միրուեցեր, և 'ի փառս պատկերի քո նկարեալ յօրինեցեր. այսու սրբգեւօք ստուածականօք աճեսցէ ստուանայ, քակտեսցին մեքենայքն, բարձցին սրոգայթքն, պարտեսցին մարտուցեալքն, պակասեսցին զէնքն սայրասուրք, մերժեսցի մէգն, փարատեսցի խաւարն, մեկնեսցի մառախուղն։ Բազուկ քո հոսանասցի, և աչք քո կենդանասցէ. վասն զի գթած ես և ողորմած, և անուն քո կոչեցեալ է 'ի վերայ ծառայից քոց։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւոյդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Վ. Երուսաղէմ յաւելուածք կրկին հեծուելեան նորին հսկողի առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։

Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ։

ԲԱՆ Զ.

Ա. Արեգակն արդար, ճառագայթ օրհնեալ, լուսոյ կերպարան, փարիսք անձկութեան, բարձրեալ անքնին, զօրեղ անպատում, բարւոյ բերկրութիւն, յուսոյ տեսութիւն, գովեալ երկնաւոր, թագաւոր փառաց, Քրիստոս աստարիչ, խոստովանեալ կեանք։ Եւ արդ զթերութիւն վերպանաց բազմասխալ ձայնի եղկելոյս ամենազօրդ բանիւ լցեալ մատուսցես յաղերս հաճութեան հօր քում բարձրելոյ։ Որ վասն իմ 'ի փորձ եկիր անիծից, կերպարանեալ զիմ նմանութիւն, ամենեւին կենաց օրհնութիւն, վերնոց և ներքնոց բարեխնամող տեսուչ համայնից։ Զի թէ յանձն առեր մեռանել վասն իմ, Աստուած և տէրդ բոլորեցուն, որչափ հաճեսցիս առաւել և այժմ վտանգաւորս կրից կարեկցել, ընդ իմ պարտաւորիս միշտ աղօթելով ապրակցաւ մարմնոյդ առելոյ 'ի մէնջ՝ առ համապատիւդ քո հայր։

Բ. Եւ վասն արեանդ պատուականի միշտ մատուցելոյ 'ի հաճութիւն կամաց առաքչիդ՝ բարձցին վտանգք մեղուցեալ դատապարտելոյս, թողցին պարտիքն, ապաքինեսցի ամօթն, մա-

ռացին պատկառանքն, բարեդործեացին պա-
տակնիքն, սատակեացին որդունքն, վերացի-
լալն, հանդարտեացէ կրճումն առատանցն, ըս-
պառեացին ողբքն, հատցին արտասուքն, մեր-
ժեացի սուգն, հալածեացի խաւարն, վատնեա-
ցի հուրն սատակութեան, հերքեացին տանջա-
նարանքն բազմօրինակք։

Գ. Ընկեացեն գթութիւնք կամողիդ եւ
պարգեւողիդ կենաց ամենից. ծագեացի լոյդ,
արագեացէ փրկութիւնդ, հատցէ օգնութիւնդ,
ժամանեացէ այցելութիւնդ, կանխեացէ ցօղդ
ողորմութեան, յառաջեացէ արբուացէ զան-
դատանս պասքեալ՝ անկեալ ոսկերացս թշուա-
ռութեամբ 'ի վիհն մահու, ծաղկեցուացէ
պտղաբերեացէ բաժակդ երկնաւոր արեան կե-
նարարիդ ղերկիրս խնամեալ աւուրն լուսոյ, որ
անծախապէս միշտ պատարագի յիշատակ կե-
նաց փրկութեան հոգւոյ ննջեցելոց։ Զ'ի ա-
մենայնիւ մահացեալ հոգիս մարմնոյս մեղայ՝
շնորհօք քո, գթած, 'ի քեզ զօրացեալ քեւ նո-
րոգեցայց, զատեալ 'ի մեղաց անմահ կենդա-
նութեամբ 'ի յարութեանն արդարոց, հօր
քում օրհնեցեալ։ Ընդ որում քեզ փառք, և
հոգւոյդ սրբոյ բարեբանութիւն վայելչական
գոհութեամբ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս
յաւիտենից. ամէն։

ՎԱԽՃԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՄԱՏԵՆԻՍ ԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԲՍՏ հոլովման ընթացից ամանակաց յառաջ շարժութեան, որ ըստ լրատարարն նշուլագեղն արփիաճաճանչ լուսակիրն օրակշիռն մշտափարատան ակնապարար ականն արեւու՝ ստեղծականն արուսեկի, որ համբարէ հոլովէ կուռէ ամաց յոլովութիւն 'ի չափս դարուց շնչասպառ և կենդանանորոգ առուզեկան յաւիտենիս, 'ի յաւարտումն կատարման ինեներեակ յոբելինին, 'ի սկիզբն պատկելոյ մոր տատնեկին յաբեթական տոհմիս տումարի, յետ երից ամաց անցելոց՝ որ զկնի գալստեան 'ի կոյս և 'ի կոյս կողմանց հիւսիսոյ դիմաց արեւելից՝ յաղթող և մեծ կոյսերն Հուսոմոց Բաալի, յորժամ ընդարձակ եւ մակաբաւիթ կանանաւ ամիս տարածէր՝ լիատահման և անխարոյց 'ի ստուերակարկատ կոթողս կարծր արձանաց՝ 'ի ձգումն ձեւին և յանիսկելի լոյս պարանաց երկաբագունից անթարթափ 'ի նոյն վերատեսցեալ 'ի յաջ և յահեակ՝ սեպհականել յաւելուլ բաժինս մատանց վիճակաց խմբից աշխարհաց 'ի ծոց իւր։ Արդ 'ի յայնմ անդարձութեան միջոցի, յորում եղերեալ ընդոստնեցաւ թշնամիք եկեղեցւոյ, ստայեալ հիմնեցի, կառուցի, կարգեցի, կուսեցի, արձանացուցի, դիպի, բարգեցի, կացուցի, ցուցի, հատատառելով 'ի հրաշակերտութիւն միագոյ իրի զաղմատեղ-

նեան դրուագս դրութեան այսմ սոփերի արդասաւորի, ես Գրիգոր կրօնաւոր քահանայ, յեռին բանահիւսաց և կրասեր վարժապետաց, գործակցութեամբ եղբօր իմոյ ընտրելոյ Յովհաննէս կոչեցելոյ՝ Նարեկայ մեծափառ և բարձրապատիւ ուխտի վանականի. զոր իբրեւ զմի մարմին բանական՝ ի յերկուց առ մի կերպարան շինելոյ դիմաց կենդանակցելով, ոչ միայն հաղորդաբք, այլ և միաշունչք միակրօնք համապատիւք զուգահաւանք, ՝ի քառից աչաց առ մի և նոյն շաւիղ խորհրդոյ տեսեալք։

Արդ հայցեմք ՝ի ճաշակողացդ յայսմ սեզանոյ յոգնօրէն և ախորժահամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ ՝ի մաղթանս ուզիղս և ՝ի պատկանաւոր խնդրուածս, սեռն սիրով ՝ի միտս բարիս. որով և դուք եղիջիք գրեալ ՝ի մատեանս կենաց վերին դպրութեանն։

Յիշատակ վարուց հոգեկիր հաւրդի մերոյն Գրիգորի, ըստ այլ հնագոյն գրչագրի։

Սուրբ հայրս մեր սատուածաշնորհ, քահանայս և կրօնաւորս Գրիգոր՝ էր ՝ի Նարեկայ վանից, ՝ի Հայս, ՝ի գաւառն Վասպուրականի, ՝ի ժամանակի Թագաւորացն Հոռոմոց՝ Վասիլ և Կոստանդեայ, որ տիրէին Հայոց աշխարհին։ Իսկ Վասպուրականի Թագաւոր էր Սմբատ բարեպաշտն՝ Ամրծրունեաց. ՝ի Թուին Հայոց

ՆԼԲ. Ի հայրապետութեան տեառն Վահանայ։ Եւ էր սա որդի դստերն եղբօր հօր Ընանիայ Ճգնաւոր վարժապետի և Նարեկայ վանից առաջնորդի։ Սա՝ զերանելիս Գրիգոր անդրանիկ եղբարքն իւրով, որոյ անուն Յովհաննէս, անոյշ և դասաւիարակեաց Ի մանկութենէ ընդ Աստուածաշունչ գրոց կրթութիւնս. և վախճանեալ եղբօրն՝ մնաց Գրիգոր միայնակ յերկս առաքինութեան և յաշխատութիւն ընթերցման անյագ բաղձանօք։ Որ և եղեալ Հոգւոյն սրբոյ ընդունարան, և գերազանց շնորհօք գիտութեան սկիզբն արար և խօսեցաւ զգիրս աղօթից ըստ հայցման խնդրոյ կրօնաւոր եղբարց՝ Ոանս Ղե։ Եւ արտաքոյ սորին ունիմք խօսս երանելւոյս զայսոսիկ. Պատմութիւն կենսատու խաչին, որ բերաւ Ի Կոստանդնուպօլսէ Ի Հայս՝ Ի վանան Ապարանք, Ի Թագաւորացն պարգեւ՝ ըստ յիշատակեալ խորհրդոյն. և յարմարեալ ընդ նոյն Ներքոսէան սուրբ խաչին ըստ այբուբենիցն տառից։ Օրինի որոյ Գովեստ սուրբ Աստուածածնին, զոր և յիշէ Ի սոյն գիրս։ Եւ Ներքոսէան Առաքելոյն դասուց Ի միասին։ Եւ Ոան գովեստի Ի սուրբն Յակոբ եպիսկոպոս Մծբնայ։ Ունիմք և խօսս սորա Ի վերայ Երգոց երգոյն համառօտ։ Եւ Քարոզութիւն տօնից խորհրդոյ՝ Հոգւոյն սրբոյ, խաչի և եկեղեցւոյ։ Օայսոսիկ Թողեալ յեկեղեցի Քրիստոսի կենդանի յետ իւր յիշատակ, ինքն գնաց

'ի միշտ կենդանեացն քաղաք, չեւ եւս հասա-
բակեալ զընթացս կենաց, այլ յերիտասարդ-
ական տիս վախճանեալ։ Որոյ պատուական
մարմինն եդեալ կայ 'ի նոյն Նարեկայ վանս,
հուպ եկեղեցւոյն սրբուհւոյն Անդխտոյ։

Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ Ներբողեան առ սուրբ Աստուածածինն։

Ա. Զ՝ՈՒՄԱՐՔ խմբից դասուց երջանկացն
պատուասիրեն բիւրաբեղուն բանիւք գովեա-
տի զսկզբնալոյն կենաց գոյից 'ի կիցս բանից
ըղձաձայնութեանց. և որպէս փողովք տաւղաց
և քնարիւք զդայական սրտի շարժեալ զգործի՝
զգերազանցեալն 'ի լոյս անմատոյց ուրախու-
թեամբ վերադրուատեն։ Այս զանձառ արարչ-
ութեան հրաշագործ ամենաստեղծն տէրու-
թիւն օրհնելով՝ պատճառ փառաբանութեան
խակութեան հասուչին զհաստատուածոցս առնուն
գոյութիւն. որպէս և ճշմարիտն բան ցուցա-
նէ, 'ի ստեղծանելն ինձ զայս ամենայն՝ բայլ
զօրաց դասուց երջանկացն օրհնեցին զիս մե-
ծաձայն, և ամենայն հրեշտակք իմ գովեցին
զիս։ Այս արդ եթէ հրափայլ և երագընթացն
փառաբանչաց վերնաթռիչ պատգամաւորաց հո-
գիանիւթ և անեղծական կենդանեաց նա օրհ-
նաբանի. որ թէպէտ և նոքա վեհք են բնա-

կութեամբ կայից ստորիցս , և նշոյլ երկրորդ լուսոյ առաջնոյն , այլ սակայն յոյժ անտեսաբար ստորութեամբ առ բնութիւն բարի բանին բարձրելոյ բարեզարդաբար բերկրանօք բերին , և որ դոհաբանի առ ի նոցանէ սուրբ Աստուածութիւնն լայնաձիգ հեռաւորութեամբ եւ ընդարձակ միջոցաւ յաւէտ անչափեստ նշուլիւքքն ծածկի ի նոցունց ։

Բ . Այս զայն որ զանհաան հրեղինաց ի հողեղէն յարկն պարուրեալեաց , և զանճառն ի սերոփէից զգալի մարմնոյ յօգիւն պատեաց , և զկերակրիչն դատուց հրեշտակաց կամ ինասուն սահամքքն դիեցոյց , որ երդ պատկանագիր ի ճահ գովեստից օրհնեալ պատուեսցէ ։ Զմարմնաբանն անտեսին և զձեմարանն մեծին , զգաստաղաւարն տիրական եւ զկուրանն աստուածական , զկառնարանն ճաշակման անապական խրախճանութեան , զսրբարանն մաքրութեան և զընդունակն զդատութեան , զնքպատակն կուսութեան և զօրինակն երանութեան , զհարսնարանն անլուծանելի անժամանակական փեսայի , զընակարանն հաճութեան կամաց անեղն Աստուածութեան ։ Զայսքան փառաշարդ շնորհաց ընդունակն և ոչ նոքին Աստուածութեանն օրհնառաք հրեշտակայն պարք որպէս պարան է պատուել ժպրհին , թող թէ մարդ երկրային ի կշեռս բանի չափոյ բերանոյ հողաղանգուածս հիւթոյ մանրինիս մարմնոյ ,

բանդի անձառութիւն անհասակաւոր վերհագոյն ամենեցուն փակեալ գտանի. և ոչ զօրեն երկնայինք զարարչին անհաս անօրէնութեանն զանքին ծնող արժանապէս վերաքարոզել։ Բանդի թէ լաւ առաքելական ձայնին Պօղոսի, մարդն անձնացեալ ոչ յուսելիք պատմի, ապա որ ըզլուութիւն բանին էութեան ասասուածութեանն յղացեալ կրեաց 'ի մարմնի՝ զինչ՞ զինեսցէ շարժութեամբ շրջանց լեզու մարմնեղէն զնա ճանաչել։ Օ՛ի թէ գաւք պետութեանց անմահից վերնոյ բնակութեանն՝ եկեղեցեաւս յայս խորհուրդ խորին յառեցան, ապա յայտ է թէ՝ մեծ է առ նոսա հիացումն սքանչելի գործոյս այսորիկ, քան զհասումն երկրաւոր բանից պատմութեան։

Գ. Բայց ասկայն երդեսցէ բանս սրբան զօրեսցէ 'ի բաղձանաց սրտի փոփոխման՝ նմին ընծայ օրհնաւաք փառաց տեսչութեան, նա զի թէ երկինք փառայն Աստուծոյ լինին պատմաբանք, և յանդրէն դարձ տարագրեցելոց տոհմին Յուդայի ժողովք ժողովրդոց տեսին զփառս անեղին, ապա այժմ յերեւել Բանին 'ի մարմնի և լինել մարմին ադամեան կերպիւ, հարկ է յոյժ ճահոզապէս՝ ոչ միայն անմարմնոցն, այլ և զդայնոցս արժանաբար ըզձակատութեամբ հընչել զձայն բերկրանաց բարբառոյ բանից օրհնութեանց։ Բանդի խոնարհ այս երկիր եղեալ տիրակիր, գտաւ լծակից ընդ ասասուածակիր

երկինն վերին. վասն որոյ խրախուսեալ հոգեւորական հրճուանօք երկուցն դասուց 'ի մի խումբ պարու, տօնս տարեկանս Փրկչին փայլման կատարեն զգայական սեռս եղականաց, և անմարմին դասք հրեշտակաց. յերեւելիս տեսականաց, և յիմանալիսն ծածկեցելոց։ Ընդ որս և մեք կցորդք կարգեալ այսօր եկեղեցի դուստր վերինն յարկի երկնայինն առագաստի, պարեմք հոգեպէս տարփմամբ՝ երգելով քեզ ընդ երկնայնոցդ ձայն սրբասաց։

Դ. Մվ ամենասուրբ արարչընկալ Տիրուհի և Աստուածածին, որ զանտանելին երկնի բարձրութեան և երկրի լայնութեան, ծովու խորութեան և անդնդոց անհասութեան, զ'ի քէն մարմնացեալն իսկութեամբ էութեան յորովայն անձուկ սուրբդ քում սենեկի կրել զօրեցեր։ Ա՛ռ որ հայեցեալ երջանկին Յովբայ՝ պատուաբանեաց 'ի ձեւ առակաց, զանբաւութիւն մեծին սքանչացոյց, յումեմն դիմաց ասացեալ՝ եթէ չունիմ զնա, և զայլմէ՝ թէ չէ ընդ ինեւ։ Որում երգակցեալ վեհին Յովհաննու 'ի բանն Յայտնութեան ասէ հիացմամբ. փախեաւ երկին և երկիր 'ի մի սասանութիւն 'ի դիմաց Նոյին, և տեղի ոչ գտաւ. քանզի արդարեւ յաւէտ անձկութեամբ ամփոփին 'ի բերումն բովանդակութեան արարչական բանին հանգըստեան։ Իսկ դու ընտրեալ 'ի զարմէ և 'ի զանգուածէ մաքուր զաւակէ սուրբ Աստուածածին,

տարար զնա 'ի քեզ տիրոջ հանգստեամբ կա-
մացն հաճութեան, եղեալ երկիր անձնական
բանական բուսոյն, և զգայական անդաստան
կենացն հացի, և վառարան բորբոքման անշէջ
կայծական, և վայր գաղարաբեր հայրական ծո-
ցածին ծաղկին, և ծառ երկնաւոր անթարշամ
խնձորին, և գործարան գոյութեան լուսաւոր
մարգարտին, և լեառն արձանաւոր երկրալիր
վիմին, և այգ արփիսակիզն աստեղն առաւօ-
տին, և յարկ դիտապետին բանական հօտին, և
արքայարան լուսակերտ անմահ թագաւորին,
և մայր կամեանամասոյց բնաւից ստեղծողին, և
հարսն արքունի հօրն Քրիստոսի։

Ե. Խնդա և ուրախ լեր ձայնիւ երգոցս օրհ-
նութեան քաւմբ երանութեան բանագովու-
թեան. խրախացիր և ձայնիւ ողջունի գաբրիե-
լեան աւետեացն, բերկրեալդ 'ի կանայս. բը-
նակարան արժանաւոր Բանին խոնարհութեան,
անկասազարթ մարմնոյ Աստուածութեանն
խառնարան, իւղարան օծելութեան քրիստոսա-
կան անուանագրութեան. որ նախ քան զծը-
նանել Բանին առ 'ի քէն անթերի լրականու-
թեամբ՝ հրեշտակական թևոցն աբօղմամբ ցանկ
արկեալ պահէիր անարատ անբծութեամբ։ Ա-
որ հաճեալ հաւանութեամբ երրորդական
փառք Աստուածութեանն, ճանապարհ արար
հանգստեան. քանզի Հոգին սուրբ եկն 'ի քեզ
յօրինողն անախտ սրբութեան, և բարձրելոյն

հոր զօրութիւն մարդ հոլանացաւ, որդւոյն պատրաստեալ գքեզ ընդունակ։ Զի որ բընակեցաւն էակիցն հոր բարձրելոյ՝ էր անժամանակ. և որ յօդաւոր մարմնով 'ի քէն ծնաւ, ընկիզն ունի էութեան նախ քան զարուսեակ. ուստի և զյօդաւոր մարմինն միակ՝ խառնեաց ընդ աստուածական բնութեանն իւր անքակ. և սեպհականեաց զանթառն հոր իւրոյ 'Դաւթի յաւխաեան, թագաւորեալ տանս աշխարհի և երկրիս քաղաքի. որկեալ սոցա ուղիս ճանապարհի զփայտակերսն գործի՝ հանել 'ի կամարն երկնից տաճարի. և կանգնեաց զխորանն կործանեալ ադամեան մարմնոյն 'ի նորոգութիւն շինութեան քրիստոսական ուխտին դաշնաւորութեան։ Զրդ այսպիսեաց բաղմաթիւ և բարձրագոյն բարեաց ընդունակ և մատակարար միայն գաւ մաքուր կուսութեամբ Զին խնկարան, տիրուհի օրհնեալ սուրբ Աստուածածին. քանզի իբրեւ զձնշումն խառնութեան խնկոց կնդրկի և զմասի ընդ տաշխին և կաւիայի բորբոքեալ հրով մաքրութեան, բարդեցեր զծուխս բուրման անուշահոտ սրբութեան 'ի հոտոտելիս Աստուծոյ և հոր հաճութեան. վարուք մաքրեալ, բարութեամբ լցեալ, հեղութեամբ արձանացեալ, առաքինութեամբ կատարեալ, քաղցրութեամբ աղբիւրացեալ, սուրբ Աստուածամայր։

Զ. Խնդա և ուրախ լեր յարկ անձառ ծնե-

ոյդ 'ի քէն անեղդ Աստուծոյ, որ 'ի նմին յորդ-
դեսցն քո խնամոց հրաշազարդ փառաք ամբար-
ձար 'ի կատար աւարտման վերնայինն երկնի
լուսապէս, և թեւաք թեթեւութեան հոգւոյն
պացեալ՝ յիմանալիսն վերաչուեցեր 'ի կայանս
հանգչել։ Ուստի և զանհասանելին իշխանա-
կանս իմացման՝ զանկապտելին զգայութեան
արտի նկատման վայելս անտեսիցն անձնապէս
հոգիագրկեալ, զանեղծին փառաց ճոխութիւն
քեզ սեպհականեցեր, սուրբ Աստուածածին։

Ե. Ներբողեալ ես մաքուրդ փայլումն կրող
արարչին առաքինութեան, որ սքանչելարուեստ
հրաշիւք ներգործեալ քեւ 'ի մեզ զփոփոխումն
մեծ արգասեաց փառացն ընդ փոքուն յեղա-
նակեցեր. քանզի զանհայրն մանուկ մայրդ որ-
դեպէս գերագգուեցեր, և ըմբռնեալ բարձր-
զայ ձեռացդ բազկաք զանպարագիրն էակ մար-
դացեալ՝ 'ի համբոյր հպելոյ մատուցման շբ-
թանցդ ողջագուրեցեր. որում գոսք մեք մա-
ռանդակիցք աբբայ հայր զԱստուած առձայ-
նեալ 'ի ձեռն քումդ միջնորդութեան, սուրբ
Աստուածամայր։

Զ. Խարեհամբաւեալ ես մաքրութեան շա-
ւիղ նախընթաց կուսից, որ զլրութեամբ ու-
նոյն գոյից կարօտաբար կամամբ լցուցեր, և
աչաց մարդկութեան զանտեսն 'ի մարմնի ե-
ուր նկատել. վասն որոյ զամենայն բերան գո-
հութեամբ ստացար քեզ օրհնաբանս անձկով

տարիման, սուրբ Աստուածածին։ Զրանեալ ես դու ի լեզուս անբիծս ընտրական շրթանց, ծաղիկդ Յեսսեայ պտղոյն մեր կենաց. որ ի դրուն թենէ խառնութեան քառից յեղանակեալ տարերաց՝ անկցորդ մնացեր ի մանէ հոլածնելոցս հատորակաց. ոչ բերող ծանրութեան բնակակիր համատեղծս կարեաց, այլ քրիստիանէ հրաբերան բղխող նշուլից։ Աստի երագ ընթացիւք հետոց հեռացեալ՝ ի վայրն անմատոյց յարփին վերին ընծայեցար, սուրբ Աստուածածին։

Թ. Խրախայիր յաւէտ հրճուանօք բերկրեալդ ի կանայս, որ զժուարընդել դատարկաւն խաչի վարժեալ կրթեցար. որդւոյ քոյ կցորդակցութեամբ միատեւանն ժուժկալութեամբ կրելով զերաշխէպ վշտաց ծնիցելոյդ ի քէն տեառն՝ մշտաչարչարն մեռելութեամբ, անձնատուչար տօթով խարուկեալ. իբրեւ զբոլոր անարատ քահանայական նուիրմամբ ի վերայ սիրոյ սեղանոյդ մատեար, տարաբոյս և ստեւագիսակ գեղմնաբարձ մաքուր պատարագ, ի ճգնաւորական վարս ողջակիզեալ, քան թէ ի սրոյ հանդէս խողխողեալ։ Զան այսորիկ ի նուէր քոյ զենման հրեշտակացն պարք պաշտպանեալ, ընդ առաքելոցն գումար դասակցեալ, զմիայն արժանիդ պատուեալ գովէին, սուրբ Աստուածածին։

Ժ. Խրախայիր համայն տարիանօք բերկրեա-

լեզ 'ի կանայս, որ 'ի կոյս և յանարօր արգանդէ բան բեղնաւորեցեր՝ ցաւոց անիծից արմատ օրհնութեան, հօրն Աստամայ որդի բերկրութեան։ Ասան որոյ շնորհ ունելով քեզ օրհնեալքս 'ի յորդիդ քո փրկիչ աշխարհի, և բանեմք քեզ, սուրբ Աստուածածին։

ԺԱ. Խրախացիր անբաւ բերկրանօք հարսն լուսոյ սակեզարդ զգեստուք պաճուճեալ, որ յօրէնս երկրային ազգաւոր կրից՝ զերկնային ածեալ մատուցեր, և զանեմանն նմանեաց մըստաղանգուած ազգի մարդկութեանս 'ի չափ հասակի գեղոյ գեղեցիկ զատեղն վայելուչ 'ի Իրանանէ մեզ պարգեւեցեր։ Ուստի զպատկեր նախահօրն 'ի քէն ստացեալ՝ նորոգ հաստատեալ, գոհաբանեմք զսուրբ Տիրամայրդ։

ԺԲ. Խրախացիր յողջոյն նախընծայ երկնային աւետաւորին, տաճար սրբափայլ. որ լուսով աստուածականաւ ուռճացեալ լցար, և երկրաւոր մարմնով երկնայնոյն ամթոռ կազմեցար, և արեգակնապէս հոլովմամբ առ արուսեակն երագ ընթացար։ Ասան որոյ բացեալ զբերան պտուաւոյն ամլածին որդւոյն, օրհնէր զօրհնեալդ 'ի կանայս սուրբ Աստուածածին։ Նա և դու լցեր զտուն Օ՛աքարիայ բարբառոմն գոհութեան, յօրինակ հանրական եկեղեցւոյ, որ է քո միշտ օրհնաբան. զի երանեն ահա յայնմ հետէ քեզ ամենայն ազգք ըստ բանի աստուածազգեցիկ քում դաւանութեան. ըս-

կըզբնարար կուսից անարատութեան, 'ի բերբ կրեալ լեզուս շրթանց զուարթնոց միշտ բարեբանեալ, սուրբ Աստուածածին։

ԺԳ. Ոչանդլի արդ եկեղեցի դասուց անդրանկացդ զ'ի քէն մարմինն 'ի Հանէն անանջատ համապատիւ հօր փառաւորէ յերիս որբասացս. առ որ հպաւոր քո գոլով ահաւոր խորհրդոյդ տեսող՝ զանձառն ուրախութիւն յաւէտ վայելես։ Զ'ի զոր նոքա թեւառքօղելով դիմաց ծածկութիւ 'ի բացուստ ակնարկեն, դու յաւէտ համարձակ նմին կաթնաձիր մայր ցուցեալ ծանուցար, և 'ի մէջ դաստակաց ձեռաց որպէս զմանուկ ցծերն հինաւուրց գրգուանօք ընկալար, եղեալ կառք անձնաւոր կայ յից բազմելոյն յաթոռ քրովբէից։ Վասն զի ոչ ընդ քեզ միայն, այլ և 'ի քեզ. ոչ միայն փաբեցաւ բազմեալ, այլ և բնակեցաւ տաղաւարեալ. ոչ միայն միացաւ 'ի զանգուած մարմնոյ, այլ և մարդացաւ՝ առեալ զկերպարան 'ի քէն սկսելոյ. ոչ միայն մի զօդեցաւ Քրիստոս յերկուց գոյութեանց, այլ և ընկղմեցաւ յանապական անօր էութիւնն մարմնոյն վերբերումն. ոչ միայն միջնարդաւ անձինն ընդ հողոյ միաւորեցաւ դիմակ տեսակօք, այլ եռամասն խառնեալ էութեամբք միաւորեցաւ անշփոթելի։ Մի որդի մերովս բնութեամբ յաթոռ հօրն իւր աջոյ յերկնաւորացն միշտ պաշտպանեցաւ։

ԺԴ. Յաղագս որոյ և մեք երկրաւորքս ըղ-
մատակարարդ և զապատաւոր մեծս խորհրդոյ
երանելեաք ըղձական երգօք՝ զանժամանակն էու-
թեան երջանիկդ ծնող. որ զամենայն և զամե-
նեցուն պատկերաւն հոգեշունչ երգօք՝ 'ի քեզ
ընկալար, ոչ 'ի մասնէ, այլ 'ի լրութենէ. ոչ
հատմամբ, այլ հատատուութեամբ. ոչ բաժա-
նաբար, այլ ամբողջապէս. ոչ փոփոխմամբ, այլ
փոխատրութեամբ. ոչ 'ի ծիրս սահմանի տեղ-
ւոյ, այլ 'ի սենեակ լայնատարդ ոգւոյ։ Բանդի
զբերոյն 'ի կշիռ ձեռին զերկիր և զերկին տա-
ղար յարգանդի. և ոչ միայն 'ի տես նկատման
աչաց նայեցար 'ի նա, այլ և շօշափմամբ ձեռա-
ցըդ ծանեար. ոչ միայն ողջունեալ զանհաւան
շրթանց, այլ և ըմբռնեալ. ոչ միայն զնեալ
զհատարակաշէն խորան մարդացեալ Բանին,
այլ և անուանեալ կոչմամբ Յիսուս՝ զԲրիստո-
սն Աստուծոյ. ոչ միայն ստեամբքդ սնուցեր
զանժամանակն ըստ աւուրց, այլ և աճման հա-
սակի զնոյն ընծացեցեր։ Օ՜ որ խոստովանի հան-
դարանս այս եկեղեցի զծնեալդ 'ի քէն Աստուած
Ճշմարիտ՝ ընդ նախեղակ գոյակն միացեալ 'ի
սեռութենէ իմաստից քննութեան մեր փա-
կեալ։ Յորոյ տիպն ապացուցի խաբողն Յակոբ
ըմբռնեաց զմատուցեալն ընդ իւր պնդապէս,
և զանխուլ խորհրդով զատուածատեսն ա-
նուն ընկալաւ։ Այսպէս և որ 'ի քէն ծնեալդ
մարմին 'ի յարգանդ որբոյդ սենեկի ընդ Աս-

տուած խառնեցաւ. և խաբեալ զԿդոմն մարդկան թշնամին՝ մարմնով գերազանց նմին բարձրացաւ. վասն որոյ ոչ տեսող Աստուծոյ՝ այլ ճշմարիտ Աստուած անուանեալ, զամենեսեան Իսրայէլ անուն փոխադրեաց։ Սակս որոյ լի բերանով զպաշտպանդ փրկութեան այսմ մեծս խորհրդոյ՝ երանեմք զսիրուհիդդ սուրբ Աստուածածին։

ԺԵ. Որոյ տեսչութեամբն Աստուծոյ նախագիծ 'ի ծովէ քարն պատուական հրափայլ և սպիտակ մարգարտին մաքուր կերպարան գոյացեալ ցուցաւ։ Բանզի արդարեւ դու ես ակն պատուական 'ի յաշխարհիս ծովէ ընտրութեան, որ զաստուածային հրոյն տարար կերպարան։ Որ, որքան մեծ է 'ի քեզդ աւարտեալ խորհուրդ, սրբուհի. զի թէ առաջք մարգարէից հոգեկիր յղացմամբ Իսրայէլի ծնողք ասացան, ապա դու որ զԻսանն Աստուած անձնաւոր՝ հայրենի բնութեանն հպաւոր՝ 'ի սենեկի քում մաքրականի մարմնապէս բացածանուցեր, զարսպիսի արժանապատիւ գովութիւնս ոչ ընդունիցիս։ Որ չնորհաշուք գեղով արփաւոր ծածկութիւ յանմատոյց գեղեցկութենէն պաճոյճ փայփաղեալ. ոչ համեստ հեզութեամբ, խոնարհ անբծութեամբ, կերպասիւք լուսոյ 'ի հոգւոյն պարապօղեցեալ. ոչ զարդուք երկնայնովք ոսկեզօծ սրբութեամբ արծաթափայլ մաքրութեամբ, ականակաւ պսակ

.բեզ փառաց զբարձրելոյն հոլանի 'ի գլուխ ընկալեալ. ոմ .քառեակ մանեկաւ նշուլատիալ մաքուր ուլանոյն յեռմամբ, Աստուծոյ հոգւոյ և մարմնոյ խառնմամբ, 'ի մի էութիւն երիցն հիւսմամբ 'ի յորդւոյն լանջք սուրբ .քս շնորհօք առլցեալ։

ԺԶ. Օրհնեալդ միոյն 'ի կանայս շրթամբք .քահանայութեանս մօր մարգարէին Յովհաննու, փառաւոր և 'ի դասուց համազարմ նմանեալ ղնոյս ցանկալի երգոյ ներբողական տաւղաք։ Զի թէ բանական մարդոյ գոյութիւն պատկեր Աստուծոյ 'ի սկզբանն ստեղծաւ, և այսր աղագաւ ստեղծողին զշնարհս կալաւ, ապա և ս առաւել .քեզ պարտական եմք երկրպագութեամբ ունել շնորհք, տիրամայր, որ Աստուծոյ 'ի ծառայի կերպարան ստեղծման եղեր պատճառ. առ որ 'ի լրումն աւարտման մարդարէական կոչին հասանիւր, այն զոր ասէ. Երկնցի 'ի վերայ առն ձեռն .քո, և աջ .քո 'ի վերայ որդւոյ մարդոյ 'ի .քեզ խրախուսելոյ։ Զի եւ կարողութիւնն և բազուկն հօր միաձիւն 'ի .քեզ հանգուցեալ, և զամենայն որդիս մարդկան վերկայս և երկրպագուս իւր զօրացուցեալ։ Զայն նկարագիր և կերպարանն հօր գոյութեան 'ի .քեզ բնակելոյն, սրբութիւն և արդարութիւն լման աշխարհի ընձեռեաց։ Զայս յիրաւի և արժանապէս հոգեշարժ քնարիւք զքեզ բարեհամբաւեմք, սուրբ Աստուածածին։

ԺԷ. Ի մարդկային զարմէ հրեշտակ երկնային, յեղծականաց սեռիցս անմահ սերովբէ, 'ի հաշտային նիւթոյ ոսկի Սովփերայ, 'ի ծովային բերմանց շնորհալոյս մարգարիտ, 'ի յեսսեանն բուսոյ քաղցրապտուղ ծաղիկ, 'ի յաւուրց նախնեացն ճիւռ օրհնութեան, յօղոյն հանդարտի ամպ անձրեւաձիր, արեւուն ծագման ակն արփիափայլ, մերկացելոյ այգոյն ասող առաւօտի, գիշերային մթոյն խօսնակ բերկրանաց, օրինի սաւերին տաւ ճշմարտաձառ։ Սակս որոյ իբր զնիւթ գործօնեայ այսքանեաց բարեաց օրհնեալ ես դու 'ի կանայս, նախաստեղծին մերկացելոյ փառք անկապտելի, վշտացելոյ անիծապարտ մերոյն սփոփիչ քաւութեան, որդւոց նոցին խաղաղութեան՝ խաղաղութեան ձայնատու։ Այլ արդ՝ որ բան բարդատելով՝ զանհամեմատ քո մեծութիւնդ լիցի կարող գերահռչակել, արարչին մայր, անհասին ծնող, անբաւին գրկարան, ամենակալին յանձանձիչ, փառազարդողին ըզգեցուցիչ, վերօրհնելոյն գրգիչ։ Ահա յաղագս այսոցիկ ըստ անսուտ քոյ բանի յիրաւի տացուք քեզ երանի, մայրդ Յիսուսի։

ԺԸ. Ընդիրհելի գիտմամբ տեսակ լուսալիր աչօք նկատեալ, կտակ մակագիծ անեղծ պայմանաւ արձան հաստատեալ, սահման յարակայ մեծութեանն կցորդութեան, երկուց միութեանն անայլայլականի կապ պատկանակիր. վեհին պատկեր կերպիւ կշռորդեալ, թեթեւ

պարզութիւն հիւթիւ բաղկացեալ, տառ տար-
բերական տողիւ ձեւացեալ, տումար տենչալի
անսխալ դրոշմեալ, մատեան մեծութեան շնո-
հիւ նկարեալ, նամակ ընտրութեան բանիւք
բարդեցեալ, արձան անձնական իմաստիւք զո-
դեալ, կնիք մատանւոյ տերամբ կերպագրեալ։
Օ գեստ լուսանիւթ երկնից աբքային, օթոց
սրբութեան անմահ բնակողին, յարկ վայելչու-
թեան անեղ շինողին, առիթ մարդկութեան
բանի անեղին, դորձի մարմնութեան վեհին
բնութեան, պատճառ պատշաճից անպատկառ
ճգնութեանց, օրինակ ուղղութեան անայլայ-
լակ վերիպութեան, անպակաս ամենութիւն
լման թերութեան, Խոկութի երկնային կեն-
դանեաց գաւառին, մատնակից շնորհընկալ
հայրական գթութեանն, անսպարտակիրն աղ-
գակցութեան երկնից վերատին, անամանակն
արդանդի ծանուցող ծնեղեան։

ԺԹ. Դու զհօրն լուսոյ զորդի հարազատ՝ 'ի
ստորինս կոյս աշխարհի մայրենի կամամբ ջամ-
բեալ դիեցուցեր, և որպէս թեւովք խնայա-
կան պահպանութեամբ զպարանակողն պար-
փակեցեր։ Եւ զկենցաղոյս ընթացք ընդ լու-
սազարդ կենացն շաւիղ ուղղեցեր, և ըստ նմա-
նութեան արագման օդային թռչնոյ 'ի յանցա-
ւորաց աստի փոխեցար, և 'ի մէջ դատուց հր-
ելչտակաց ունող Աստուծոյ յայտնեալ ծանու-
ցար։ Եւ լուսաբիւրի ամպով առ 'ի նոցանէ

պատուական համբարձար , եւ հողեղէն հաս-
տուած 'ի քրովբէից տեղի հանգուցար , և 'ի կա-
նանց աղանցն կերպից արուսեկին տեսակաւ
տեսար , և զնեալի բնութեամբ մարդկայնոյ
յանճառաշնորհ խորհուրդ ծածկեցար , և 'ի
ստեղծողէն քո և համայնից հպատակօրէն ձե-
ւով պաշտեցար , և հաստողին ծագաց աշխար-
հի մայրօրինակ անուամբ ձայնեցար , և մեղու-
ցելոյ կնոջն առաջնոյ առանց յանցանաց զա-
ւակ գովեցար , և ամենայն անբծաց ընտրու-
թեան պսակ սրբութեան դու դաւանեցար ,
և իբրեւ հանդարտ երինջ անարատ արարչա-
ւանդ ընդն մատուցար , և իբր յաւանակ կա-
մաց անբաւին աստուածութեան հեռեւեցար ,
և 'ի խորոց ծովն աշխարհի շուշանական շաւ-
ղաք ամբարձար , և իբր 'ի դժնեայ փշոց խաբ-
տութեանց յաշխարհիս զբաղմանց ծաղկեցար ,
և իբր 'ի դառն արմատոց երկրի քաղցրաճաշակ
պտուղ յայտնեցար , և Հրրորդութեանն ան-
տես թաքնութեան խորհրդակից սիրոյ կոչ-
ցար , և ծածուկ հաւաքման բանին իբր լու-
սատու ձորձով պատեցար , և անքանակ Հին տե-
սութեան սահման սկսման վերակարգեցար , և
'ի սրբասնեալ միջոց քո ստեանց զանկեան 'ի
տաշխին ծրար թագուցեր , և 'ի կուսական
քում բարուենակն զանմահարարն ողկոյզ հա-
տուցեր , և միջնորդ կենաց երկոցունց սքան-
չելապէս համարձակեցար , և համոզիչ 'ի խաղա-

զութիւն մրրկածուփ շարժմանց կացուցար, և խրախակից վերնոյն բարձրութեան անկասելի անուամբ պատուեցար։

Ի. Ելդ յայգաքանս և ի սոյնպիսիս, և յեւս ընտրելական երգս բանահիւսից գերահռչակեալ ես վսեմական վարուց նախընթաց և յաւաջաշաւիղ սուրբ Աստուածածին։ Վասն զի որպէս երեւեալն ի քէն միածին անդրանիկ ընութեանն հօր՝ սկիզբն ասի հեռեւման խաչուեալ մահակիր ճգանց, սոյնպէս երանեալդ և բարեբանեալդ գերօրինակ ցուցման տեսակի աստուածակրօն կարգաց ծագեցար։ Բեւեռանմասոյց հուրն կիզանող անապական ծաղմամբ ծախեցաք, քեւ զարագեալն ի Թեւս օդայինս ի բաւընթաց կենդանիս տեսաք, քեւ զանկցորդն տեսականաց ի մարդկային կերպն ընկաուեցաք, քեւ զպովեալ բարձողն մեղաց իբր զգառն ճաշակ ընկալաք, քեւ գաուելոյն ի չարագործաց որպէս Աստուծոյ ճշմարիտ երկրպագեցաք, քեւ զանճանօթն հօր տերութիւն ազգակցապէս օրհնաբանեցաք, քեւ զմուրհակ պարտուց անիծիցն ի յաւազանին ջուր ընկղմեցաք, քեւ զանտեսն աչաց հրեշտակաց տղայական տիւք գգուեցաք, քեւ զանսահման բանին բնութիւն ի հասարակածին տիպ համբուրեցաք, քեւ զԱդամն նոր հոգեղէն ի չափ հասակի առաջնոյն տեսաք, քեւ զարեգակն արդարութեան կենցաղակից մեզ կցորդ ստացաք,

քեւ զանժամանակ բանին էութիւն՝ սկսեալ 'ի Դաւթայ պատմեցաք, քեւ զանհամեմատն մարդոյ պատկերի մեզ նմանատիպ գործով գրեցաք։ Արդ այսքանեաց սրբազնական մասանցս ճառեցելոց դու միայնակ պատճառ, անարատ կուսից նպատակ կրօնից, տիրամայր սուրբ Աստուածածին։

ԻԱ. Դանկի թէ չէր 'ի քէն ածեալ ուղէշն երկնային, ոչ էր պողաբերեալ զանձաշակելին 'ի շրթանցն մեր հաղորդութիւն. և թէ չէր երեւեալ հօրն արդարութիւն 'ի յերկնից, չեւ էր սկսեալ ճշմարտութիւնն 'ի յերկրի. և թէ չէր յղացեալ յանփոքձականդ քում արգանդի, ոչ էր մարմնացեալ. և թէ չէր յայտնեալ մերով բնութեամբս, ոչ էր շօշափեալ և ըմբռնեալ անհասն իմաստից. և թէ չէր կրեալ 'ի գիրկ բարձողաց հողեղէն բազկաց, ոչ էր ծանուցեալ. և թէ չէր համբուրեալ երկրաւոր շրթամբք, ոչ էր ճառեցեալ. և թէ չէր հետեւեալ 'ի մարդկան ընթացս, ոչ էր քարոզեալ եակն 'ի յերկոս. և թէ չէր թափեալ իւղն անապական 'ի վերհադունէն, ոչ էր զմեզ օծեալ. և թէ չէր խառնեալ զմերս ընդ իւրում, ոչ էր մկրտեալ. և թէ չէր խրախուսեալ մարդն 'ի յերկնայնումն, ոչ եւս էր սրբեալ. և թէ չէր խոնարհեալ բարձրն 'ի յընտանի փառացն, ոչ էր վերացեալ 'ի ստորնայնոցս առեցեալն։

ԻԲ. Այլ մարմնացաւ, որքան մարդացաւ.

նոյն և յայտնեցաւ, ըստ որում ծանուցաւ, աւետարանեցաւ, ուստի փառաւորեցաւ. իսկ մաքրեցաւ, որպէս երգեցաւ. իսկ մկրտեցաւ, որ և վկայեցաւ. նոյն իսկ պատմեցաւ, որպէս ճառեցաւ. իսկ անանկոցաւ, որով ճոխացաւ. իսկ հնազանդեցաւ, որով պաշտեցաւ. իսկ երկրրպագեցաւ, որով խոցեցաւ. իսկ կենդանացաւ, որով թաղեցաւ. իսկ պատուեցաւ, որով պատժեցաւ. իսկ ամաչեցոյց, որով պատկառեաց. իսկ բերկրեցոյց, որով տրտմեցաւ. իսկ զգեցոյց, որով մերկացաւ. իսկ ողջոյնոյ, որով բեւեռեցաւ. իսկ կանգնեցաւ, որով վրատանգեցաւ. և սլացաւ որպէս վերնային, թռեաւ որպէս հոգեղէն, ծածկեցաւ որպէս զանքնին, փախեաւ որպէս զանհաս, 'ի յամպս երկնից եդ զգնացս. գովեցաւ որպէս միածին, բոտրաբուխ կայլակօք ներկեաւ, անկիւն վերացն բոցով հարցաքննեցաւ, 'ի վերոյ անմահ հրեշտակացն հաւատացաւ. յաղթող մրցման և մարտի փառաւորեցաւ, գատաւոր արդարակշիռ յամենայն ազգաց վերապատմեցաւ։ Բանզի 'ի քէն հիմնադրեաց զսկիզբն մարդեղութեան անեղն խակութիւն. և յընտրեալ անպատում շնորհէ զայս ամենայն անսխալանորդելի պարգեւական ձիրս ընկալաք. և քեզ ամենայն այս պատրաստութիւն բարեբաստութեան բազմերանեան յուսոյ հրաձուանաց մեզ հանդերձեցաւ։ Եւ զամենայն փառս երանական

լուսոյ նշուլից վերնոց և ներքնոց ծածուկ խորհրդոց բաղմագովեստ պայծառ յօրինման նոր արարածոց անճառ շինուածոյ սուրբ եկեղեցւոյ, Ի քէն ծնիցելոյ կերպիս մերոյ և բարձրացելոյ անուանն Յիսուսի ծնկովք կրկնելովք մատուցանեմք։ Ուստի և քեզ բերկրեցելոյդ զսովորականն օրհնաբանութիւն բանիս երկրորդեմք։

ԻԴ. Օրհնեալ ես դու Ի կանայս, գլուխ նոցին պանծանաց, և պայծառ պսակ։ Պսակ կուսութեան մաքուր հարսնութեան, պսակ ընտրութեան անփորձ գովութեան, պսակ ա՛նեղծութեան լուսոյ նմանութեան, պսակ շնորհանորոգ Ի՛ին ծնելութեան, պսակ երանելեան բանին Հօր մայրութեան, պսակ սուրբ պանծանաց կենացն բարձրութեան, պսակ պայծառափառ վարուց իմաստութեան, պսակ տիրապատուաստ երկնահանճարն գիտութեան, պսակ պիտանական եկեղեցւոյ գեղեցկութեան, պսակ պաշտելութեան Սիօնի նորոյ զարդարման, պսակ յոբնանկար յարփիչ եօթանց փայլատակման, պսակ առաջնորդական վերնոցն աղգակցութեան, պսակ անքծութեան շաւղացն արդարութեան։

ԻԴ. Ա՛ղդ ամենեցուն վերակարգելոց թուոցս այսոցիկ բնակարան բաղձալի և երանելի, և ընդունարան ընտրական կամաց անբաւին զքեզ խոստովանիմք երկրաւոր ծնունդքս

տոպատեղծականն Ադամայ. որոյ անհամար և անթիւ աղանց ամրական և պահպանական պարիսպ կառուցար։ Քանզի յարժանահայց և յամենազօր քոյ բարեխօսութիւնդ միշտ ապաւինեալ մնամք ի հաստատութեան, խնամեալք և հանդուցեալք ընդ հովանեաւ պաշտպանութեան ամուր պատուարի սուրբ Աստուածածնիդ։ Պատուար պնծնայօրէն ի զանազան մաքրազարդ ականց յարմարեալ. պատուար հրապարփակ անմատոյց ընդդիմակացն հինից. պատուար բոցանշոյլ անհուպ և անհաս մատուցման գժնեայ գրժոզաց. պատուար ամենահրաշ ըստ Եզեկիէլի, որ աղխեալ զմուտ քո ճշգրտապատումն գրեայց. պատուար շրջապարիսպ ըստ Դաւթայ, որոյ հիմն անշարժութեան ի բարձրելոյն հաստատեցաւ. պատուար ամրակաւոյց քաղաքին վերնոյ ըստ Պօղոսի, որում զհանուրըս բնակիչս արարեր։ Քանզի զԱստուածածնարար ի մարմնի, և զծնունդս մարմնաւոր Սիոնի որդիս արարեր վերնումն հոգեւորի։ Որոյ ապագաւ օրհնեցաւ արդարդ քո կուսութիւն ի շրթունս նոցին, և խոստովանեցար յամենեցունց մարմնարան և տաճար հօր խնկակցին։

Ութ. Որով արդարապէս ի քեզ ընծայեալ զբան պատմողին, եղեր մեր օգնական և տուն ապաւինի յուղղից հեղեղաց յաւուր անձկութեան. մաքրութիւն կուսից և սկզբնաշաւիղ դասուց երջանկաց, մայր հիմնագրութեան

հաստատութեան եկեղեցւոյ, և ծնող անարատ բանին Աստուծոյ։ Զ.քեզ յաւէտ օրհնութեամբ միշտ պսակեմք 'ի նուիրեալ տեղիս սրբութեան քում տաճարի, և 'ի թեւս պահպանութեան լայնատարած քումդ մաղթանաց ապաւինելով, զձեռս մեր 'ի սմա տարածեմք. և անդրկիցս յուսով հաւատամք ապրիլ։ Արդ աղաչեմք ընկալ զերգաբան օրհնութիւն մերում լեզուի, և հաճեալ տացես սմա զձիրս շնորհաց Սիմէնի և Յեթղեհէմի։ Ուստի արժանասցուք ընդունել մասն փրկութեան յաւուր գալստեան մեծի յայտնութեան փառաց տնեղծի, փրկչին տնմահի, քումդ միածնի, միոյն Աստուծոյ, տեառն Յիսուսի։ Նա իբր ըղպատճառ սկզբնաշաւիղ այսքանեաց բարեաց՝ 'ի սոյն կամարի գեղապճնելոյ զքեզ պատուեսցուք, անժամանակ Լ'ին բարձրացեալ ծնող։

Նորին Վերոպին 'ի Վերոյ Գրոյ անուան Իսրոյ։

Զ ԵՐԱՆԱՆՑ չափոյ կշռման երկրային բնութեան, և քրոմբէականն նախադասութեան եղեալ վեհական. Սրբուհի պայծառ առագաստ փրկչին Քրիստոսի, և նորուն իսկ տեսաւորիչ վասն մեր. ծունր կրկնեսցի արժանապատիւ քումդ պատկերի. հայցեա վասն մեր առ ծընեալդ 'ի քէն Աստուած 'ի մարմնի։

Ասպէից յոգնաթիւ մռռանց բերկրութիւն, ողջաց եւ ազանց արմատոդ օրհնութեան. 'ի ծագմանէ փառացն երկնայնոց անստուեր նշոյլ տարփալի շողեալ 'ի տարին տեղի. անարիշ հպմամբ մերձաւոր անմատոյց լուսոյ, անճառ խոստմամբ ապառնեացն յուսոյ 'ի մահու պարտեացն զերծո զառ քեզ ապաստան ծառայքս քումդ որդւոյ։

Ի յերկրաւոր նիւթոյ մարմնաւոր վարուցն երկնայնոցն կրօնից եղեր հպաւոր, Մարիամ առիթ տեսութեան նոցին զանղնին որդւոյն կերպարան։ Ուստի տեսին զանկէտն սկսեալ, և երանեցին զարմատոդ և զպատճառ. յորմէ և մեք հայցեմք զնորոգութիւն կենաց, և պաշտպան զտիրամօրդ ձեռնտուութիւն։

Գլխաւորեալ այսօր 'ի քեզ զնմանալին փարթամ մեծութիւն. որ սլացեալ հասեր 'ի բարձունս երկնից, իբր անընդունակ ապականութեան և մահու լուծման մարմին, յորմէ պատկառեաց ամօթով պարտիքն մահու. և ցուցար բնակիչ արժանապատիւ կենդանեաց երկրին՝ տեառնդ կենակից սուրբդ Տիրամայր. արգահատեա միշտ զողորմութիւն որոց պանդխտիմք 'ի վիհս ներքին։

Ունող հրճուանաց անթիւ խրախութեանց ատուածային անկէտն խոստմանց 'ի բուրաստանս անդաստանաց տիրական տնկոյն, որոց ատեղունք շառաւիղացն երկրային հնարից գե-

բազանց. անդր մուծցես զքո դաւանողքս, սուրբ Տիրուհի մայրդ Յիսուսի։

Ոտեմք 'ի քէն աղերսիւ բանի, որ ես քաղցրալուր գրաւ աշխարհի. միայն երանեալ և բարեբանեալ, հօրն հաճութեամբ հոլանաւորեալ, որդւոյն ծնող, հոգւոյն վերընդունող, Աստուածութեան փառացն տարող. վերանկարեա զառ յաւազանէն անախտ արգանդէ զկարդացեալս անուն 'ի գիր մատենի վերնում դպրոցիդ։ Եւ զերգագրութիւն սակաւամամնեայ այսր գովեստի՝ արձան հաստատեա միշտ անկործան սրբոյդ առաջի. ընծայեալ մարմնոյս ըզմբաշարս գիծ. և զգայական շնչոյս զպատկեր բանիս։ Զի իբր 'ի գոյից երկուց զուգելոց 'ի մի խառնութիւն միոյ կենդանւոյ, միշտ փառաւորեսցիս դու սովին օրհնութեամբ, որպէս անեղծ պաշտօնէիցդ օրհնաբանութեամբ։ Թերեւս 'ի ձեռն զօրեղ քոյին հայցուածոց լիցի մեզ անդառապարտ համարձակութիւն յառաջնի մեծ և ահաւոր սուրբ դատաւորին։ Եւ գացուք արժանի անբիծ վարուք, և ուղիղ դաւանութեամբ՝ հաւատոյն հաստատութեամբ հանդիպիլ և անդանօր ընծայիւք բանից քումդ երանութեան. փառաւորել ընդ քեզ և ընդ քոյն յանդիման դիմաց պաշտելի և պատկելի քում՝ ատուածափայլ և լուսանշոյլ մեծ պոյծառութեանդ ղէութիւն անքակ և անքննելի սուրբ Աստուածութեանն 'ի միում՝ տէրութեան

և արարչութեան։ Որում վայելչական պատիւ, և գովեստ անդադար երգոց այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Համառօտութիւն աղօթից եռամեծի և քաջ հռետորի Մխիթարայ Գոշի խոտակրօն ճգնաւորի և բանիբուն վարդապետի առացեալ 'ի սուրբ Պատարագին։

Տէր Աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս քան հօր և կերպարան, կենդանի և կենդանարար, յոյս և փրկութիւն ամենեցուն որ կարդան առ քեզ։ Որ շնորհես առաւել քան զարժանն, և տուր խնդրողացդ զպիտոյս կարեաց։ Օ՛ի ոչ միայն արարեր և ստացար 'ի վերստին յանցանելն մեր չարչարանօք խաչի քո, այլեւ միշտ զքեզ եռուր փրկանս կենաց մարդկան։ Զան որոյ մեծ եղեւ մինչեւ յերկինս ողորմութիւն քո, և յամենայն երկրի ցուցաւ փառք քո։ Զի այնքան գերազանցեաց պարգեւաց քոց նշանակ. մինչ զի ոչ միայն մարդկայինս հիանան ազգք, այլ և երկնային զօրքն և առաւել մերձակայք. ընդ որս սոսկացեալ փառաւորեն անզուգելի ձայնիւ ասելով. սուրբ՝ սուրբ՝ սուրբ, տէր զօրութեանց. զօրս և ուսեալ մեր՝ երգեմք 'ի ժամ անմահիդ զենման՝ կցորդելով անմարմնոցն երգանկաց։

Օ՛ի առ մեզ զանձառն տեսանելով զխորհուրդ՝ զորմնակ մահուն ճշմարտի, ընդ մեր

եղեալ՝ մարդկապէս ընդ մեզ եղանակեն զեր-
գլս օրհնութեան։ Զի եթէ զօրինակն անդի-
տանան գովասանութեան՝ միայն զսուրբն կար-
դան զանուն, ուստի զերեսան ծածկեն և զոտ-
սրն. մեք զմի ասասցուք զօրհնութիւն կամ զգո-
վութիւն, բայց միայն զքեզ օրհնեսցուք սար-
սափմամբ, և հաւատովք մերձեսցուք յանտե-
սանելիդ և 'ի տեսանելիդ անճառութիւն։

Օրհնեմք զՀայր՝ զառաքող փրկողիդ։

Օրհնեմք և զՀոգիդ սուրբ՝ զկատարիչ և
զսրբիչ զդալոյն օրինակի։

Օրհնեմք զանխմանալի զքո խոնարհութիդ։

Օրհնեմք և զմեծ քո քաղցրութեան կամդ։

Օրհնեմք՝ որ զկենդանարար մարմին և զա-
րիւն քո սուրբ շնորհեցեր մեզ 'ի քաւութիւն։

Օրհնեմք՝ որ հուր Աստուածութեան քոյ՝
ոչ կիզու զբնութիւնս հողեղէն։

Օրհնեմք՝ զոր ոչ տանին երկինք ամենայն,
այլ տանին նիւթական և նուաստական եկեղեցիք։

Օրհնեմք՝ որ նստիս 'ի քերովբէս, և բազմիս
'ի սեղան սրբութեան։

Օրհնեմք՝ զոր ոչ ունին երկինք վերին՝ և
ինքեանք դասք անմարմնոցն, բառնան մատունք
քահանայից։

Օրհնեմք՝ զոր և սերովբէն ունելոք մատու-
ցանէր 'ի բերան մարգարէին. իսկ ասա հա-
մարձակութեամբ ձեռօք բաշխիս հողեղինաց և
մատամբ մատչիս ճաշակողաց։

Օրհնեմք՝ որ ոչ դարձիս յաղտեղութենէ մարմնական կրից, այլ մաքրեաս սրբութեամբ քով։

Օրհնեմք՝ որ զպէտսդէս յանցանան անտես առնես զազգի մարդկան՝ որք հաւատով ապաւինին 'ի քեզ։

Օրհնեմք՝ որ միջնորդութեամբ կենարար մարմնոյ և արեան քո հաշտեցուցանես զհայր քո ընդ օտարացեալս մեզոք, տալով վճիռ ան սրտելի, ոչ ուտոզացն և ոչ ըմպողացն ոչ ունել կեանս, և ուտոզացն և ըմպողացն զբնակիլն 'ի քեզ, և զքեզ 'ի նոսա։ Քանզի տիրապէս մարմին և արիւն քո սուրբ՝ կատարեալ արձակումն է և ազատութիւն 'ի կապանաց մեղաց։

Օ՛ի եթէ սուրբք ամենայն առ հասարակ յիշին, և քոյոցդ բարեաց կարօտին, զնաւրդ և ոչ ես անկեալս 'ի շնորհաց և ունայնս 'ի բարեգործութենից։

Օ՛ի եթէ այժմ ոչ ողորմիս, յորում բացեալ ես զդուռն անճառ ձրից, երբ տայցես յայլում ժամու. քանզի անվրէպ յայսմ ժամու է առնուլ 'ի քէն զվնդիկս, որպէս և սուրբք 'ի քաղցրութեան ժամանակի։

Օ՛ի եթէ յորժամ ընդհանուր երկինք և երկիր առ հասարակ բարեխօսեն՝ ոչ լսես, այլ յորում ժամու զամենեսեան ժողովեցիս։

Օ՛ի եթէ մինչ հիանան անմարմնոցն դասք ընդ առատութիւն պարգեւաց քոց և զօրհնեն

նութիւնս մատուցանեն՝ ոչ առնում, յորժամ 'ի կշիռ դնես՝ դիտիր ընկալայց։

Զի եթէ յորժամ դասք հրանիւթիցն դուշեն ասելով՝ ողորմեա քո արարածոց, մասն ինձ ոչ տացի, ընդ որոց այլոց առիս։

Աղաչեմ զքեզ ասէր, մի ունայն դարձուցաներ զիս յամենասուրբ երեսաց քոց, անչափ պարգեւացդ իշխան։

Յորժամ յորդեալ է իբրեւ զգետս 'ի լրութենէ ծովու մեծիդ պարգեւք, ուստի և ինձ կաթիլ մի բաւական է. զի սակաւն քո անչափ ունի մեծութիւն, և առաւելեալ է քան զիսրրս ծովու։

Զի եթէ 'ի ծագիլ լուսոյ արեգականդ ոչ լուսաւորիմ, 'ի գիշերի ոստիս պայծառացայց։ Այլ եթէ ձրի բժիշկդ մերձ ես՝ և զդեղդ կենաց ոչ տացես, այլ ուր գտիս բժիշկ՝ զի բժշկեցայց։ Այթէ յարուցչիդ պատահեալ մեռանիմ, և ո՞ զիս յարուցէ։ Այթէ բնութեամբ ծնողացուցչիդ զաղքատութիւնս ոչ բարձցես, առ այլ ոմ երթայց 'ի փարթամաց։

Ընդ խաղաղութեան աշխարհիս զոր շնորհես, տուր և ինձ խաղաղութիւն յամբոխից կրից. ընդ հաստատութեան եկեղեցւոյ՝ հաստատեա և զշարժեալ անձինս։

Ընդ քահանայապետաց և քահանայից ծարկաւագաց և դպրաց՝ և ամենայն ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ պահպանութեան, զորս-

թեամբ քո և զիս ընդ հոլանեաւ քով ամրացո։

Ընդ թագաւորաց և իշխանաց՝ զօրավարաց և զօրականաց յաղթող և զիս 'ի վերայ անեբեւոյթ թշնամւոյն արասցես։

Ընդ ենջեցելոցն հաւատացելոց յիշեա և զիս տէր զմեռեալս մեղաք. զորս 'ի խորոյն հաներ անդնդոց, ընդ նոսին հան և զիս 'ի չարին բանդէ՝ միջնորդութեամբ կենարար մարմնոյ քոյ և արեան, արժանապէս գոհանալ զողորմութենէ քումմէ։

Գոհանամ զքէն, տէր, որ արժանի արարեր զիս տեսլեան սուրբ խորհրդոյ քոյ։ Գոհանամ՝ զի զոսկալին և զահաւորն լուայց զօրհնութեան։

Գոհանամ՝ զի զաստուածախօսութիւն քո լսել արժանացայ։ Գոհանամ՝ որ զհոգիս յուսով լցեր, և զսիրտս ուրախութեամբ։

Օ՜ որ օրհնութիւն կամ զգոհութիւն քեզ մատուցանեմ, աստուած իմ Յիսուս, զի արժանի եղէ կենաց հացիդ և անմահարար բաժակիդ։

Գիտեմ՝ զի չար է ինձ մերձենալն չարեաց, և տարակուսանք հեռանալն. մանաւանդ զիանաստ սահմանեցեր, եթէ որ ոչ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն իմ, կեանս ոչ ունիցի յանձին իւրում։ Ահա յայտնապէս խոստովանիմ, զի ես մեռեալ եմ. և քեզ է յարուցանելն. զի փառաւորեցից զքեզ ընդ հօր քում ամենազօրի, և ընդ ամենասուրբ հոգւոյդ

ճշմարտի, այժմ և յաւիտեանս. ամէն։

Ամենակալ ամենախնամ Աստուած՝ յամենայնի օրհնեալ. որ յամենայնի ես և ամենեցուն անհաս, և բովանդակեալ պահես զամենայն արարածս զհոգեղէնս զանիւթս և զնիւթեղէնս. զի մահկանացուաց կեանք ես և անմահութեան յարատեւութիւն։ Դայց զդուռն ողորմութեան քոյ, գթած, և ծագեա լոյս խաւարելոյս։ Օծանրացեալս բեռամբք մեղաց՝ թեթեւացո. զսեւացեալս աղտեղեալ կրիւք՝ սպիտակացո. զսառուցեալս յաստուածային սիրոյդ՝ ջերմացո, զմթացեալս անտանական սահեցմամբ զդատացո։ Օ՝ լմբռնեալս 'ի ծուղակ որսողին՝ փրկեա և ազատեա. զմանրեալս 'ի ժանեաց կերչին կորզեա և կենագործեա. և զհոգիս խաւարեալ մեղաք՝ անճառ լուսով քով լուսաւորեա, և միշտ առ քեզ հայեցո։ Օ՝ գերեալ խորհուրդս 'ի գերողէն՝ առ քեզ դարձո. զլմբռնեալ կամս 'ի խարդախողէն՝ ղերծո. ըղյօժարութիւնս՝ քաղցրութեամբ 'ի քեզ միացո. զբանական մտաց հոգւոյս՝ խոհեմացո. ըղսրտմտականն արիացո. զցանկականն ողջախոհացո, և առ քեզ դարձո. զերիս մասունս՝ արդարութեամբ ամրացո. զնսեմացեալ միտս՝ պայծառացո։

Օ՝ ներարամադրեալ բնութիւն բանիս՝ հոգւով քո խառնեա. զարտաբերեալս յօդուստ լսողաց՝ շնորհօք քո ներկեա. զզգայարանս կարգ

կատման մոտաց՝ առ քեզ հայեցս. զզգայու-
թիւն պատուհանաց՝ ապդմամբ քո լցս։ Տե-
սանելեաց՝ ցոյց զաղօրմութիւն քո. լսելեաց՝
լսելի արա զձայն քո. ճաշակելեաց՝ քաղցրաս-
ցին բանք քո. հոտոտելեաց՝ բուրեսցի հոտ
կենաց քոց. միշտ առ քեզ պաղատիլ և աղաչել
և երկիրպագանել՝ բաղխմամբ կրծից, տարած-
մամբ ձեռաց, տատանմամբ մատանց, կական-
մամբ ձայնից, հառաչմամբ սրտից, հեծու-
թեամբ ոգւոց, արտասուօք աչաց, յայտնու-
թեամբ գաղտնեաց, խոստովանութեամբ մե-
ղանաց, և 'ի քէն ընդունիլ թողութիւն սխա-
լանաց, քաւութիւն յանցանաց. հանգիստ փա-
ռաց, և զուարճանալ տեսութեամբ աչաց, և
վայելել 'ի փառս երբեակ անձնաւորութեանդ
յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

Տէր Աստուածածնի Ներբողեան
'ի սուրբ Գրիգոր Նարեկացին։

Ա՛ՐՓԻԱԿԱՆ լոյս երկնային, Յիսուս Քրիս-
տոս հրաշալի միածին, լցեր շնորհիւ քո անքննին,
զսուրբ Գրիգոր Նարեկացին։
Բազմեալ աղբիւր անհիւթական, անճառ հո-
գւոյդ աստուածական, մեղուցելոց յոյս փրկու-
թեան, յանցաւորաց ապդի մարդկան։
Գանձ անսպառ անապական, աննիւթ նիւթով

շարադրական, զի որք առնուն փարթամանան,
շահով երկնից աբքայութեան։
Դեզ խոցելոց ի բանտարկուէն, և անջատումն
ի չար ախտէն, մեզ օգնական լինի և զէն, ընդ-
դէմ այսոց նեռատաձգողէն։
Նշանելի տէր սուրբ Գրիգոր, դուռն բացեր
մեզ հոգեւոր, ահլս ցուցեր մտաց բոլոր,
բանիւ քոյին արդիւնաւոր։
Օ՛ աբքայն երկնից աչք տեսար, զհոգին Աստ-
ուած սուրբ ընկալար, հօրն լուսոյ ուռ կապ-
մեցար, յորթն Գրիգոր պատուաստեցար։
Լ՛ին հրոսին մաքրեցար, անտես բոցոյն վա-
ռեցար, ընդ Աստուծոյ խօսակցեցար, մեզու-
ցելոց ցուցեր դուռ ճար։
Ընտրեալ ծաղիկս ի սուրբ գրոց, հաւաքեցեր
ի մի շարոց, դեզ կազմեցեր հիւանդ հոգւոց,
պարգեւեցեր ձիր մարդկայնոց։
Թափանձանաց բանս լալագին, բարբառեցար
դու ի խորին, խորտակեցեր զժանիս չարին,
զդիւաց գընդին լեգէօնին։
Յամանակաւ յեռին ցուցար, քան զառաջինսն
պատուեցար, յերեկոյիս լոյս ծագեցար, քան
զմիջօրեայ պայծառացար։
Իմաստութեամբ քո անքնին, անբիծ վարուքդ
իսկ ի մարմին, եղեր պարծանք տանս Աբրամին,
ազգանապետան Հայկ արմենին։
Լուսաւորչին համանըման, Գրիգորիոս սր-
թուն անուան, զի որք նոքաւ ի լոյս դարձան,

եւս առաւել քեւ ցնծացան։
Խաչեալ մարմնով ընդ Քրիստոսի, զօրհանապազ միշտ յաղօթի, Գրիգորիոս ըստ գերարփի,
լուսաւորիչ մեզ ի հոգի։
Օտարիկ յաշխան ժամ յայանեցար, անմահութեան հոտ բուրեցար, Գրիգորիոս ծառ ծաղկեցար, պտուղ կենաց պարգեւեցար։
Կեանք մեղուցեալ մարդկան ցուցեր, յուսահատից յոյս կանգնեցեր, Գրիգորիոս բանս երգեցեր, յանցաւորաց կանոնս եդեր։
Հաղն չարին անխղելի, որ ընդ մարդկան պատուհասցի, Գրիգորիոս սուր երկոտրի, սուրբ աղօթիւքդ խորտակի։
Զայնիւ քոյին հրեշտակական, սանդարամետքն ահիւ դողան, Գրիգորիոս դու անենման, հոգանիւթեայ բնութեանս մարդկան։
Ամբարտիայլ ճանճանչ փառաց, ի դաւառ ին Ռշտունեաց, քան զարեգակն ընդ առաջոյ, նոյնպէս բան քո ընդ այլ կոտակաց։
Ոտաց եղեալ յաշխանակի, ըստ հրամանի տեառն Յիսուսի, Գրիգորիոս մարմնով յերկրի, հոգւով ի դասս հրեշտէն գընդի։
Աշխահոսան հոգւոյն անճառ, յարմարեցեր բանիւ մեզ ճառ, Գրիգորիոս մաքք պայծառ, փարատեցեր զմեղաց մրուայլ։
Յանեղ լուսոյդ ըստ կոչեցար, յաշխանակի մարմնոյդ եդար, եկեղեցւոյ Ջահ վառեցար, խաւար հոգւոց դու լուսարար։

Նախանձաւոր հարանց վարուց, ձգնաւորաց նախնի դասուց, Գրիգորիոս ցանկ խրատուց բանս խօսեցար վասն նոցունց։

Շատաւիղոք բաբուռնական, առեր շնորհս և գաւազան, քարոզ լինիլ որդւոց մարդկան, կոխելով զօձն անդընդական։

Ուրախանան յաւէժական, ազգքս Հայոց Թորգոմական, յորժամ լսեն զքո խօսեալ բան, որ դեղ կենաց է փրկութեան։

Զարին յաղթեմք քոյին երգով, և զնա ուժգին խոցոտելով, զբոպիս մեղաց մեր մաքրելով, քաղցրանուագ այսու դեղով։

Պարուց վերնոցն հրակերպեան, եղեր մարմնով համանման, Գրիգորիոս կանգնեալ արձան, Ռշտունեաց ծոին յանդիման։

Ոչ նչեալ ի մէնչ զաղտս մեղաց, սուրբ աղօթիւք քո յոտընկաց, Գրիգորիոս տեղ պանծանաց, ակն լուսոյ Հայաստանեայց։

Ուստին կենաց մեզ կազմեցեր, առատապէս մեզ բաշխեցեր, Գրիգորիոս կոչ արարեր, ըզքաղցեալս հոգւով կերակրեցեր։

Սուրբ և մաքուր բանիս քոյին, այլասեռից ազգ ցանկային, եռափափաք սիրով եկին, և դծագրեալ առեալ գնացին։

Վշտացելոց դու մխիթար, և նեղելոց անդորրարար, տէր սուրբ Գրիգոր հայր բարերար, այսահարիս դեղ և հնար։

Տաղանդ շնորհաց զոր ընկալար · բաղմապատիկ

զայն շահեցար, Գրիգորիոս կատարեալ այր,
աստուածութեանն կամարար։
Նամից սահեցին դու խօսակից, ճգնաւորաց
աղօթակից, վարդապետաց հանուրց վարժից,
Գրիգորիոս պետ բաղձալից։
Ցնծան մանկունք սուրբ հաւատոց, ընդ լու-
սակիր աղօթս քո, Գրիգորիոս դու սիւն լու-
սոյ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ։
Իւանդ հոգւոցս մարդկային, բարեխօսեա
տեառն Յիսուսին, սուրբ աղօթից քոց կցորդ-
դին բանք տիրամօր Աստուածածնին։
Փայտն կենաց սրբոյ խաչին, և ձայն սրբոյ Կա-
բրապետին, Ստեփաննոսին՝ սուրբ Գրիգորին,
յորդիս լուսոյ զմեզ ծնողին։
Դեռ զԲրիսաոս փառաբանեմք, ընդ հօր հոգ-
ւով երկրպագեմք, Երրորդութեանն փառս վե-
րերգեմք, Աստուածութեամբ մի դաւանեմք։

ԱՌԵՏԱՐԱՆԻՆ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Սրբոյ Առաքելոյն Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Մատթէոսի։

Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս։

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն կողմն գալիլեացւոց, ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոցա՝ և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան, և բժշկէր զամենայն հիւանդութիւնս և զամենայն ախտս ի ժողովրդեանն։ Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն երկիրն ասորւոց, և մատուցին առ նա զամենայն հիւանդս՝ որ նեղեալ էին ի պէսպէս ցաւս և ի տանջանս, և զդիւահարս և զլուսնոտս և զանդամալոյծս, և բժշկեաց զնոսա։ Եւ երթային զհետ նորա ժողովուրդք բազումք ի Գալիլէէ և ի Դեկապոլեայ և ի Երուսաղեմէ և ի Հրեաստանէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և բժշկեաց զնոսա։

Ելեալ իբրեւ էջ ի լեռնէ անտի, գնացին ընդ կնի նորա ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի, երկիրպագանէր նմա, եւ ասէր. տէր, եթէ կամիս՝ կարող ես զիս սրբել։ Զգեաց զձեռն իւր և հասոյց ի նա Յիսուս՝ և ասէ. կամիմ, սրբեաց. և վաղվաղակի սրբեցաւ ի նմանէ բորոտութիւնն։ Եւ ասէ ցնա Յիսուս. զգոյշ լեր՝ մի՛ ումեք ասիցես. այլ երթ

ցոյց զանձն քո քահանային, և մատո զպա-
տարագն զոր հրամայեաց Մովսէս ՝ի վկայու-
թիւն նոցա։

Եւ մտեալ ՝ի Կապառնաում, մատեաւ առ
նա հարիւրապետ մի, աղաչէր զնա և ասէր.
տէր, մանուկ իմ անկեալ կայ ՝ի տան անդամա-
լոյծ՝ չարաչար տանջեալ։ Ասէ ցնա Յիսուս.
ես եկից՝ և բժշկեցից զնա։ Պատասխանի ետ
հարիւրապետն և ասէ. տէր, չեմ բաւական՝
եթէ ընդ յարկաւ իմով մտցես. այլ ասա
բանիւ, եւ բժշկեսցի մանուկն իմ։ Քանզի
եւ ես այր մի եմ ընդ իշխանութեամբ. ու-
նիմ ընդ ինեւ զինուորս, ասեմ սմա երթ՝ և
երթայ, և այլում թէ եկ՝ և գայ, և ծառայի
իմում թէ արա զայս՝ և առնէ։ Լուեալ
Յիսուսն՝ զարմացաւ, և ասէ ցայնոսիկ որ ըն-
թեան երթային. ամէն ասեմ ձեզ՝ և ոչ Իս-
րայէլի այսպիսի հաւատս գտի երբեք։ Բայց
ասեմ ձեզ. զի բազումք յարեւելից և յա-
րեւմտից եկեսցեն՝ եւ բազմեսցին ընդ Ա-
բրահամու եւ ընդ Սահակայ եւ ընդ Յա-
կոբու յարքայութեան երկնից։ Եւ որդիքն
արքայութեան ելցեն ՝ի խաւարն արտաքին.
անդ եղիցի լայ և կրճել ատամանց։ Եւ ա-
սէ Յիսուս ցհարիւրապետն. երթ, և որպէս
հաւատացերդ՝ եղիցի քեզ, և ողջացաւ մանուկն
նորա յաւուր յայնմիկ։ Եւ եկեալ Յիսուս ՝ի
տուն Պետրոսի, ետես զի զրքանչ նորա անկեալ

դնէր տապայեալ. կալաւ զձեռանէ նորա՝ և եմիոզ զնա ջերմին. յոտն եկայ՝ և պաշտէր ըզ-նոսա։ Իբրեւ եղեւ երեկոյ՝ մատուցին առ նա դիւահարս բազումս, և եհան զոգիսն բանիւ, և զամենայն հիւանդսն բժշկեաց։ Որ լցի բանն որ ասացաւ 'ի ձեռն Էսայեայ մարգա-րէի. նա զհիւանդութիւնս մեր վերացոյց, և զցաւս մեր եբարձ։ Եւ իբրեւ անց յայնկոյս յերկիրն գերգեսացւոց, պատահեցին նմա դի-ւահարք երկու՝ ելեալք 'ի գերեզմանացն, չա-րաչարք յոյժ. որպէս զի չէր հնար անցանել ումեք ընդ այն ճանապարհ։ Եւ ահա աղաղա-կեցին և ասեն. զի կայ մեր և քո, Յիսուս որդի Աստուծոյ, եկիր ապարժամ տանջել զմեզ։ Եւ էր հեռագոյն 'ի նոցանէ երամակ մի խոզից ա-րօտական։ Եւ դեւքն աղաչէին զնա և ասէին. եթէ հանես զմեզ ասսի, հրամայ մեզ երթալ յերամակ խոզիցն։ Եւ ասէ ցնոսա. եր-թայք. և նոքա ելեալ գնացին յերամակն խո-զից. և դիմեաց ամենայն երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծով, և մեռան 'ի ջուրսն։ Եւ խոզա-բածքն փախեան, և երթեալ 'ի քաղաքն պատ-մեցին զամենայն, և զկրս դիւահարացն։ Եւ ահա ամենայն քաղաքն ելն ընդ առաջ Յիսուսի. իբրեւ տեսին զնա՝ աղաչեցին զի գնասցէ 'ի սահմանաց նոցա։

Եւ մտեալ 'ի նաւ անց յայնկոյս, և եկն 'ի քաղաք իւր։ Եւ ահա մատուցին առ նա անդ

դամալյծ մի, որ դնէր 'ի մահիճս. և տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա՝ ասէ ցանդամալյծն. Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ ահա ոմանք 'ի դպրացն ասեն ընդ միտս. հայհոյէ դա։ Եւ ծանուցեալ Յիսուսի զխորհուրդ նոցա՝ ասէ ցնոսա. ընդէր խորհիք դուք չարիս 'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրին է. ասել՝ Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, թէ ասել արի և շրջեաց։ Այլ զի գիտասջիք՝ եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս։ Յայնժամ ասէ ցանդամալյծն. արի առ զմահիճս քո, և երթ 'ի տուն քո։ Եւ յարուցեալ գնաց 'ի տուն իւր։ Իբրեւ տեսին ժողովուրդքն զարմացան, եւ փառաւոր առնէին զԱստուած զտուողն այնպիսի իշխանութեան՝ մարդկան։

Զինչդեռ նա զայս խօսէր ընդ նոսա, ահա իշխան մի մատուցեալ երկիրպագանէր նմա և ասէր. դուստր իմ արդ եւս վախճանեցաւ. այլ եկեալ դիցես ձեռն քո 'ի վերայ նորա՝ և կեցցէ։ Յարեաւ Յիսուս և գնաց զկնի նորա աշակերտաւքն հանդերձ։ Եւ ահա կին մի տեառատես երկուտասանամեայ՝ մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ 'ի դրօշակ հանդերձի նորա։ Քանզի ասէր 'ի մտի իւրում՝ թէ միայն մերձենամ 'ի հանդերձս նորա՝ փրկիմ։ Իսկ Յիսուս իբրեւ դարձաւ եւ տեսես զնա՝ ասէ. քաջալերեաց դուստր, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և փրկեցաւ կինն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Իբրեւ եկն

Յիսուս 'ի տուն իշխանին, և հաս զփողարան և ամբոխս յոյժ, ասէ ցնոսա. 'ի բաց գնացէք. զի ոչ եթէ մեռեալ է աղջիկդ՝ այլ ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա։ Եւ իբրեւ եկ ամբոխն 'ի բաց, եմուտ՝ կալաւ զձեռանէ նորա, և յարեաւ աղջիկն։ Եւ եկ համբաւս այս ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն։

Եւ մինչդեռ անցանէր ընդ այն Յիսուս, զհետս եղեն նորա կոյրք երկու, աղաղակէին և ասէին. ողորմեայ մեզ, որդի դաւթի։ Եւ իբրեւ եկն 'ի տուն, մատեան առ նա կոյրքն. և ասէ ցնոսա Յիսուս. հաւատայք՝ եթէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ. ասեն ցնա՝ այո, տէր։ Յայնժամ մերձեցաւ յաչս նոցա՝ և ասէ. ըստ հաւատոց ձերոց եղիցի ձեզ։ Եւ բացան աչք նոցա. և սպառնաց նոցա Յիսուս՝ և ասէ. ըզգոյշ կացէք՝ մի ոք գիտասցէ։ Եւ նոքա ելեալ համբաւեցին զնա ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն։ Եւ յելանելն նոցա արտաքս, ահա մատուցին առ նա այր մի՝ համր դիւահար։ Եւ յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն. և զարմացան ժողովուրդքն՝ և ասեն, թէ և ոչ երբէք երեւեցաւ այնպիսի ինչ յԻսրայէլի։ Իսկ փարիսեցիքն ասէին, թէ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդեւս։

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն քաղաքս և ընդ գիւղս. ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նոցա, և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան, եւ

բժշկէր զամենայն ախտս և զամենայն հիւանդութիւնս ի ժողովրդեանն։ Եւ տեսեալ զոր ժողովուրդն՝ գթացաւ ի նոսա. զի էին աշխատեալք և ցրուեալք իբրեւ զոչխարս, որոց ոչ իցէ հովիւ։ Յայնժամ ասէ ցաշակերտսն իւր. հունձք բազում են՝ եւ մշակք սակաւ։ Արդ՝ աղաչեցէք զտէր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս ի հունձս իւր։ Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեսին աշակերտսն իւր, եւ նոցա իշխանութիւն այսոց պղծոց հանել զնոսա, և բժշկել զամենայն ցաւս և զամենայն հիւանդութիւնս։

Եւ գնացեալ անտի Յիսուս եկն ի ժողովուրդն նոցա։ Եւ անդ էր այր մի որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր. հարցին ցնա՝ և ասեն, եթէ պարտ իցէ ի շաբաթու բժշկել, զի չարախօսեսցեն զնմանէ։ Եւ նա ասէ ցնոսա. ո՞վ է ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, և անկանիցի այն ի խորխորատ ի շաբաթու. միթէ ոչ ուն՝ նիցի և յարուցանիցէ զնա։ Իսկ արդ՝ որչափ եւս առաւել է մարդ քան զոչխար. ապա ուրեմն պարտ է ի շաբաթու բարիս գործել։ Յայնժամ ասէ ցայրն. ձգեա զձեռն քո. և նա ձգեաց՝ և եղեւ ողջ իբրեւ զմիւսն։ Իսկ փարիսեցիքն ելեալ արտաքս խորհուրդ առին ընդ նմանէ՝ թէ որպէս կորուսցեն զնա։

Յայնժամ մատուցաւ առ նա գիւտահար մի կոյր և համր, և բժշկեաց զնա, որպէս զի համ

լին և կոյն խօսիցի և տեսանիցէ։ Զարմացան ամենայն ժողովուրդքն՝ և ասէին. միթէ սա՞ իցէ Որդիսոսն որդի Դաւթի։ Այլ փարիսեցիքն լսելեաւ լուան՝ ասեն. ոչ իւիք հանէ դա զդեւս՝ եթէ ոչ Բեհեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց։

Եւ ելեալ անտի Յիսուսի գնաց 'ի կողմանս Տիւրոսի և Սիդոնի։ Եւ ահա կին մի քանանացի 'ի սահմանաց անտի նոցա ելեալ, աղաղակէր և ասէր. ողորմեաց ինձ, տէր, որդի Դաւթի. դուստր իմ չարաչար այսահարի։ Եւ նա ոչ ետ նմա պատասխանի. և մատուցեալ աշակերտքն նորա՝ աղաչէին զնա և ասէին. արձակեա զնա զի աղաղակէ զհետ մեր։ Նա պատասխանի ետ և ասէ. ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իսրայէլի։ Եւ նա մատուցեալ երկրպագանէր նմա և ասէր, տէր, օգնեա ինձ։ Պատասխանի ետ նմա և ասէ. ոչ է բարւոք առնուլ ընչս մանկանց՝ և արկանել շանց։ Եւ նա ասէ. այո՛, տէր, քանզի և շունք կերակրին 'ի փշրանաց անկելոց 'ի սեղանոյ տեառն իւրեանց։ Յայնժամ պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. ով կին դու՝ մեծ են հաւատք քո, եղիցի քեզ որպէս և կամիս։ Եւ բժշկեցաւ դուստրն նորա 'ի նմին ժամու։

Եւ գնացեալ անտի Յիսուսի, եկն 'ի ծովեզրն գալիլեացւոց. ելեալ 'ի լեառն նստէր

անդ։ Մատեան առ նա ժողովուրդք բազումք որ ունէին ընդ իւրեանս՝ կաղս կոյրս համերս միակողմանիս, և այլ բազումս. և ընկեցին ըզ նոսա առ ոտս նորա՝ և բժշկեաց զնոսա։ Մինչեւ զարմանալ ժողովրդոցն՝ որ տեսանէին, զի համերքն խօսէին, կաղք գնային, միակողմանիք բժշկէին, կոյրք տեսանէին, և փառաւորառնէին զաստուած Իսրայէլի։

Եւ իբրեւ եկն 'ի ժողովուրդն, մատեաւ այր մի՝ 'ի ծուռնր իջանէր և ասէր. տէր, ողորմեաց որդւոյ իմում, զի լուսնոտի՝ և չարաչար հիւանդանայ. բազում անգամ անկանի 'ի հուր՝ և երբեք 'ի ջուր։ Եւ մատուցի զնա աշակերտացն քոց և ոչ կարացին բժշկել։ Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ. ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչեւ ցե՞րբ իցեմ ընդ ձեզ, մինչեւ ցե՞րբ անասցեմ ձեզ. ած զնա առ իս. եւ ածին զնա առ Յիսուս։ Եւ սատակեաց զնա Յիսուս, և ել 'ի նմանէ դեւն, և բժշկեցաւ մանուկն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Յայն ժամ մատեան աշակերտքն առանձինն՝ եւ ասեն ցՅիսուս, մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ նա ասէ ցնոսա. վասն թերահաւատութեան ձերոյ։ Ամէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատն մանանխոյ, ասասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեաց ասսի անդր, և փոխեսցի. և ոչ ինչ անհնարին լինիցի ձեզ։ Բայց այս ազգ ոչ ելանէ՝ եթէ ոչ աղօթիւք և պահովք։

Եւ յելանելն նոցա Յերիքովէ, գնացին ըստ հետս նորա ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա կոյրք երկու նստէին առ ճանապարհաւն. իբրեւ լսան թէ Յիսուս անցանէ՝ աղաղակեցին և ասեն. ողորմեաց մեզ, Յիսուս, որդի Դաւթի։ Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լռեսցեն. և նոքա եւս առաւել աղաղակէին և ասէին, տէր, ողորմեաց մեզ, որդի Դաւթի։ Յաւելն առ Յիսուս, կոչեաց զնոսա և ասէ. զի՞նչ կամիք զի արարիցց ձեզ։ Ասեն ցնա. տէր, զի բացցին աչք մեր։ Եւ գթացեալ Յիսուս մերձեցաւ յաչս նոցա, և վաղվաղակի տեսին. և գնացին զհետս նորա։

Սրբոյ Ա-ԵՊԻՍԿՈՊԻ Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Մարկոսի։

Տերամբ մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։

Եւ մնացեն 'ի Կապառնաում. և իսկ և իսկ 'ի շաբաթուն մտեալ 'ի ժողովուրդն, ուսուցանէր զնոսա։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի ուսուցանէր զնոսա իբրեւ իշխանութեամբ՝ և ոչ որպէս դպիրքն։ Եւ էր 'ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յորում մ՝ այս պիղծ դոյր 'ի նմա. որ աղաղակեաց՝ և ասէ։ Թո՛յլ տուր, զի՞ կայ մեր և քո, Յիսուս Նազովրեցի. եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ով ես

սու բրդ Աստուծոյ։ Սասաեաց 'ի նա Յիսուս և ասէ. կարկեաց և եկ 'ի դմանէ։ Եւ զարկոյց զնա այն պիղծ և աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ, և եկ 'ի նմանէ։ Եւ զարմացան ամենեքին, մինչև հցցել ընդ միմեանս՝ և ասել. զի՞նչ է այս նոր վարդապետութիւն, զի իշխանութեամբ և այսոց պղծոց սասուէ՝ և հնազանդին սմա։ Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն կողմն գալիլեացւոց։

Եւ վաղվաղակի ելեալ 'ի ժողովրդենէն, եկն 'ի տուն Սիմոնի և Անդրեայ՝ Յակոբու և Յովհաննու հանդերձ։ Եւ զքանչ Սիմոնի դընէր ջերմացեալ, և վաղվաղակի ասեն ցնա վասն նորա։ Մատուցեալ յարոյց զնա՝ կալեալ զձեռանէ նորա. և եթող զնա տենդն, և պաշտէր զնոսա։

Եւ երեկոյ եղեւ 'ի մտանել արեգականն, բերէին առ նա զամենայն հիւանդս և զդիւահարս. և էր ամենայն քաղաքն ժողովեալ առ դրուռնն։ Եւ բժշկեաց բազում հիւանդս 'ի պէսպէս ախտից, և դեւս բազում ելհան. և ոչ տայր խօսել դիւացն, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է։

Եւ ընդ այգն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել և գնաց յանապատ տեղի, և անդ կայր յաղօթս։ Եւ գնաց զհետս նորա Սիմոն՝ և որ ընդ նմայն էին։ Եւ երբեւ գտին զնա՝ ասեն ցնա, թէ ամենեքին խնդրեն զքեզ։ Եւ ասէ ցնոսա. եկայք երթիցուք և յայլ մօտաւոր գիւղաքա-

զաքսն, զի և անդ քարոզեցիլ. զի յայս իսկ ե-
կեալ եմ։ Եւ քարոզէր 'ի ժողովուրդս նոցա
ընդ ամենայն գալիլեացիս, և դեւս հանէր։
Զոյ առ նա բորոտ մի, աղաչէր՝ 'ի ծունր ի-
ջանէր՝ և ասէր. ասէր. եթէ կամիս, կարող ես
զիս սրբել։ Իսկ Յիսուս գթացեալ ձգեաց ըզ-
ձեռն, մերձեցաւ 'ի նա՝ և ասէ ցնա. կամիմ,
սրբեաց։ Եւ իբրեւ ասացն ցնա, վաղվաղակի
գնաց 'ի նմանէ բորոտութիւնն՝ և սրբեցաւ։
Եւ սաստեալ նմա՝ եհան զնա արտաքս վաղվա-
ղակի, և ասէ. զգոյշ լեր՝ մի ումեք ինչ ասի-
ցես. այլ երթ ցոյց զքեզ քահանային, և մա-
տո վասն սրբութեան քո պատարագ՝ զոր հրա-
մայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա։ Եւ
նա ելեալ սկսաւ քարոզել յոյժ՝ և հռչակ հար-
կանել զբանն, մինչ ոչ եւս կարող լինել նմա
յայտնապէս 'ի քաղաք մտանել, այլ արտաքոյ
յանապատս տեղիս էր. և գային առ նա յամե-
նայն կողմանց։

Եւ մտեալ դարձեալ 'ի Կափառնաում յետ
աւուրց, լուր եղեւ եթէ 'ի տան է։ Եւ ժո-
ղովեցան բազումք՝ մինչեւ տեղի եւս ոչ լինէր
և ոչ առ դրանն. և խօսէր նոցա զբանն։ Եւ
գային առ նա՝ բերէին անդամալոյծ մի բար-
ձեալ 'ի չորից։ Եւ իբրեւ ոչ կարէին մերձենալ
առ նա յամբոխէ անտի, քակեցին զյարկն՝ ուր
էր Յիսուս, և բացեալ զառաստաղն իջուցին
զմահիճն յորում կայր անդամալոյծն։ Եւ տե-

սեալ Յիսուսի զՀաւատս նոցա, ասէ ցանդա-
մալոյծն. որդեակ, թողեալ լիցին քեզ մեղք
քո։ Եւ էին ոմանք 'ի դպրաց անտի՝ որ անդ
նստէին. և խորհէին 'ի սիրտս իւրեանց. զի՞նչ
է այս՝ որ խօսի սա զՀայհոյութիւնս. ո՞վ կարէ
թողուլ զմեղս, եթէ ոչ՝ մի Աստուած։ Եւ գի-
տաց Յիսուս յոգի իւր՝ թէ այնպէս խորհին
'ի սիրտս իւրեանց, և ասէ. զի՞ խորհիք զայդ
'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրին է. ասել ցան-
դամալոյծն՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, ե-
թէ ասել՝ արի առ զմահիճս քո և երթ 'ի
տուն քո։ Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանու-
թիւն ունի որդի մարդոյ 'ի վերայ երկրի թողուլ
զմեղս. ասէ ցանդամալոյծն. քեզ ասեմ, արի
առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ յա-
րեաւ վաղվաղակի առեալ զմահիճսն, ել առա-
ջի ամենեցուն. մինչեւ զարմանալ ամենե-
ցուն՝ և փառաւոր առնել զԱստուած և ա-
սել, թէ այսպիսի ինչ երբէք ոչ տեսաք։

Եւ եմուտ միւսանգամ 'ի ժողովուրդն, և
էր անդ այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր։
Եւ սպասէին նմա՝ եթէ բժշկիցէ զնա 'ի շա-
բաթուն, զի չարախօսեսցեն զնմանէ։ Եւ ասէ
ցայրն՝ որոյ ձեռն գօսացեալ էր. արի, անց 'ի
մէնջ։ Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ արժան է 'ի շա-
բաթու, բարի՞ ինչ գործել՝ եթէ չար առնել,
ոգի՞ մի ապրեցուցանել՝ եթէ կորուսանել. և
նոքա լռեցին։ Եւ հայեցեալ Յիսուսի զնոքօք

լի ցաստամբ, ուրտմեալ վասն կուրութեան որոյց նոցա՝ ասէ ցայրն. ձգեա զձեռն քո. և նա ձգեաց, և ողջացաւ ձեռն նորա։ Եւ ելեալ որոսաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն հերոդիանոսքն հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նորա՝ թէ զիա՞րդ կորուսցեն զնա։

Իսկ Յիսուս աշակերտօքն իւրովք գնաց ՚ի ծովեզրն և բազում ժողովուրդ ՚ի գալիլեացւոց երթային զհետ նորա. և ՚ի Հրէաստանէ և Երուսաղէմէ և յայնկոյս Յորդանանու, և որք ՚ի Տիւրոսէ և ՚ի Սիդոնէ, բազում ժողովուրդ իբրեւ լսէին՝ որչափ ինչ առնէր, դային առ նա։ Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր, զի նաւակ մի պատրաստական կայցէ նմա վասն ամբոխին՝ զի մի նեղեսցեն զնա, քանզի զբաղումս բժշկեաց, մինչ գալ խառնել զնովաւ՝ զի մերձեսցին առ նա, որք ունին ախտս ինչ։ Եւ այսք պիղծք յորժամ տեսանէին զնա, անկանէին առաջի նորա, աղաղակէին և ասէին, թէ դու ես որդին Աստուծոյ. և նա յոյժ սաստէր նոցա, զի մի յայտնի առնիցեն զնա։

Եւ ելին յայնկոյս ծովուն յաշխարհն գերեզեսացւոց։ Եւ ընդ ելանելն նորա ՚ի նաւէ անտի, պատահեաց նմա այր մի ՚ի գերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ. որոյ և բնակութիւն իւր խակ ՚ի գերեզմանս էր. և ոչ շղթայիւք ոք և ոչ կարէր կապել զնա, վասն բազում անգամ ոտնակապօք և շղթայիւք կապելոյ, և խզելոյ ՚ի նը-

մանէ զշղթայսն, և զոտնակապսն խորտակելոյ. և ոչ ոք կարէր պարտել զնա. քանզի հանապազ զգայդ և զցերեկ 'ի գերեզմանս և 'ի լերինս աղաղակէր, և կոծէր զանձն իւր քարամբք։ Իբրեւ եմուտ զՅիսուս 'ի հեռաստանէ, ընթացաւ և երկիրպագ նմա։ Աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ՝ և ասէ. զի կայ իմ և քո՝ Յիսուս որդի Աստուծոյ բարձրելոյ. երդմնեցուցանեմ զքեզ Աստուած, մի տանջեր զիս։ Քանզի ասէր ցընա. ել այսոր պիղծ 'ի մարդոյ այսր։ Եւ հարցանէր ցնա՝ թէ զի՞նչ անուն է քո. և ասէ ցընա. լեգէոնն անուն է իմ, քանզի բազումք եմք։ Եւ աղաչէին զնա յոյժ, զի մի առաքեսցէ զնոսա արտաքս քան զաշխարհն։ Եւ անդ էր առ լերամբն երամակ մի խոզից արօտական մեծ։ Աղաչեցին զնա ամենայն դեւքն և ասեն. առաքեա զմեզ 'ի խոզսն, զի մտցուք 'ի նոսա։ Եւ հրամայեաց նոցա. և իբրեւ ելին այսքն պիղծք՝ մտին 'ի խոզսն, և դիմեաց երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծովն. էին իբրեւ երկու հազարք, և հեղձնուին 'ի ծովուն։ Եւ խոզարածքն փախեան, և պատմեցին 'ի քաղաքին և յագարակս, և ելին տեսանել զի՞նչ իցէ՝ որ գործեցաւն։ Գան առ Յիսուս, և տեսանեն զդիւահարն զի նստէր զգեցեալ և զգաստացեալ, որ ունէր զլեգէոնն, և զահի հարան։ Եւ պատմեցին նոցա՝ որոց տեսեալն էր, թէ զի՞նչ եղեւ այսահարին, և զի՞նչ վասն խոզից։

Եւ սկսան աղաչել զնա գնալ 'ի սահմանաց նոցա։ Եւ իբրեւ եմուտ նա 'ի նաւն, աղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա իցէ. և Յիսուս ոչ ետ նմա թոյլ, այլ ասէ ցնա, երթ 'ի տուն քո առ ընտանիս քո, և պատմեա նոցա, որ ինչ միանգամ տէր արար քեզ՝ և ողորմեցաւ քեզ։ Եւ չոքաւ՝ և սկսաւ քարոզել 'ի Դեկապոլիս զոր ինչ արար նմա Յիսուս. և ամենեքին զարմանային։

Եւ իբրեւ անց Յիսուս միւսանգամ յայն կողմն, ժողովեցաւ առ նա ժողովուրդ բազում, և էր առ ծովեզերբն։ Եւ ահա մի 'ի ժողովրդապետացն գայր, որում անուն էր Յայրոս. և իբրեւ ետես զնա՝ անկաւ առ ոտս նորա. աղաչէր զնա յոյժ և ասէր, թէ դուստր նորա մերձ է 'ի մահ, զի եկեալ դնիցէ նմա ձեռն՝ որպէս զի ապրեսցի և կեցցէ։ Եւ գնաց ընդ նմա. երթայր և ժողովուրդ բազում զհետ նորա, և նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր 'ի տեառատեսութեան արեան զերկոտասան ամ. և յոյժ վշտացեալ 'ի բազում բժշկաց, և ծախեալ զինչս իւր զամենայն՝ և չէր ինչ օգտեալ, այլ եւս առաւել զայրացեալ։ Իբրեւ լուաւ զՅիսուսէ, եկն 'ի մէջ ամբոխին յետոյ՝ և բուռն եհար զհանդերձէ նորա. քանզի խորհէր 'ի մտի, թէ միայն մերձեցայց 'ի հանդերձս նորա, փրկեցայց։ Եւ վաղվաղակի ցամաքեցաւ աղբիւր արեան նորա. և գիտաց 'ի մարմին իւր

թէ բժշկեցաւ 'ի տանջանացն։ Եւ անդէն վաղվաղակի գիտաց Յիսուս յանձն իւր զզօրութիւնն որ ել 'ի նմանէ, դարձաւ յամբոխն և ասէ. ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ։ Եւ ասեն ցնա աշակերտքն. տեսանես զի ամբոխդ նեղէ զքեզ, և ասես՝ թէ ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ։ Եւ շուրջ հայէր տեսանել՝ թէ ո՞վ զայն արար։ Եւ կինն զարհուրեալ և դողացեալ վասն որոյ գաղտն արար. քանզի գիտէր զինչ եղեւ նմա, եկն անկաւ առաջի նորա, և ասաց զամենայն իրսն ստուգութեամբ։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. դուստր, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. երթ 'ի խաղաղութիւն, և եղիջիր ողջ 'ի տանջանաց քոց։

Մինչդեռ նա զայն խօսէր, գան ոմանք 'ի տանէ ժողովրդապետին, և ասեն՝ թէ դուստրն քո մեռաւ, զի՞ եւս աշխատ առնես զվարդապետդ։ Իսկ Յիսուս իբրեւ լուաւ զբանն ասացեալ, ասէ ցժողովրդապետն մի՛ երկնչիր, բայց միայն հաւատա։ Եւ ոչ զոք եթող ընդ իւր երթալ, բայց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս՝ զեղբայրն Յակոբայ։ Գայ 'ի տուն ժողովրդապետին, և տեսանէ ամբոխս յոյժ և լալակաւս, և աղաղակ յոյժ։ Եւ մտեալ 'ի ներքս՝ ասէ ցնոսա. զի՞ խռովեալ էք և լայք, մանուկն ոչ է մեռեալ, այլ ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա. և նորա հանեալ արտաքս զամենեսեան, առնու ընդ իւր զհայրն մանն

կանն և զմայր, և զնոսա որ ընդ նմայն էին. և մոանէ ուր գնէր մանուկն։ Եւ կալեալ զձեռանէ մանկանն, ասէ ցնա. տալիթա, կում մի, որ թարգմանի, աղջիկ դու՝ քեզ ասեմ, արի։ Եւ վաղվաղակի յարեաւ աղջիկն և գնայր, քանզի էր ամաց իբրեւ երկոտասանից. և զարմացան մեծաւ զարմանալեօք։ Եւ պատուէր տայր նոցա յոյժ, զի մի ոք գիտասցէ զայն. և ասաց տալ նմա ուտել։

Եւ իբրեւ անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն Գենեսարէթ։ Եւ իբրեւ ելին 'ի նաւէ անտի, իսկ և իսկ ծանեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ. և ընթացեալ ոյսր անդր ընդ ամենայն գաւառն, սկսան մահճաւք բերել զհիւանդս, ուր լսէին՝ թէ անդ իցէ։ Եւ ուր և մտանէր 'ի գեօղս կամ 'ի քաղաքս կամ յագարակս, 'ի հրապարակս դնէին զախտաժէտս, և աղաչէին զնա՝ զի գոնէ 'ի քղանցս հանդերձից նորա մերձենայցեն. և որ միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան։

Եւ անտի յարուցեալ՝ եկն 'ի սահմանս Տիւրոսի և Սիդոնի. և մտեալ 'ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայտնել, և ոչ կարաց ծածկել։ Լուաւ կին մի զնմանէ, որոյ դուստր իւր նեղեալ էր յոյսոյ պղծոյ. եկն անկաւ առաջի նորա։ Եւ կինն էր հեթանոս՝ փիւնիկ Սյորի յազգէ. եւ աղաչէր զնա՝ զի զդեւն հանցէ 'ի դստերէ նորա։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. թոյլ տուր՝ նախ յագեսցին մանկունք. զի ոչ է բարւոք առնուլ

զնոց մանկանց և արկանել շանց։ Այս պատասխանի ետ և ասէ. տէր, և շունք ի փշրանաց սեղանոյ մանկանցն կերակրին։ Այլ ասէ ցնա. վասն այդր բանի երթ, եկ դեւն ի դստերէ քումմէ։ Գնաց ի տուն իւր, և եգիտ ելեալ զդեւն, և զդուստրն, զի անկեալ դնէր ի մահիճս։

Այլ ելեալ միւսանգամ ի սահմանացն Տիւրոսի և Սիդոնի, և եկն ի ծովեզրն գալիլեացւոց ի մէջ սահմանացն ի Դեկապօլիս։ Այլ բերին առաջի նորա խուլ մի և համր. և աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ ի վերայ նորա։ Այլ առեալ զնա մեկուսի յամբոխէ անտի, արկ զմատունս իւր ընդ ականջս նորա՝ և եթուք անդր. եւ կալաւ զլեզուէ նորա. հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոյ եհան՝ և ասէ. Էփփաթայ՝ որ է բացիր։ Այլ նոյնժամայն բացան ականջք նորա, և լուծան կապանք լեզուի նորա. և խօսէր ուղիղ։ Այլ պատուիրեաց նոցա՝ զի մի ումեք ասիցեն. և որչափ նա պատուիրէր նոցա, նոքա եւս առաւել քարոզէին, և եւս քան զեւս զարմանային և ասէին. զամենայն ինչ բարւոք գործեաց սա, զի խլից լսել տայ՝ և համերց խօսել։

Դան ի Բեթսայիդա. և ածեն առաջի նորա կոյր մի, և աղաչէին զնա՝ զի մերձեսցի ի նա։ Այլ առեալ զձեռանէ կուրին՝ եհան արտաքոյ շինին, եթուք յաչս նորա, և ձեռն եդ ի վերայ նորա. և հարցանէր ցնա՝ թէ տեսա-

նիցէ՞ ինչ։ Ասացաւ՝ և ասէր. տեսանեմ զմարդիկս՝ զի շրջին իբրեւ զծառս։ Դարձեալ եդ ձեռս ՚ի վերայ աչաց նորա՝ եբաց, և տեսանէր. ողջացաւ՝ և տեսանէր համարձակ զամենայն։ Արձակեաց զնա ՚ի տուն իւր՝ և ասէ. ՚ի շէնդ մի մտանիցես, այլ երթ ՚ի տուն քո. և յորժամ ՚ի շէնն մտանիցես՝ մի ումեք ասիցես ՚ի շինին։

Այլ եկեալ առ աշակերտսն, տեսին ամբոխս շուրջ զնոքօք, և զդպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նոսա։ Այլ վաղվաղակի ամենայն ժողովուրդն իբրեւ տեսին զնա՝ զարմացան, և ընդ առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա։ Այլ եհարց զնոսա՝ թէ զի՞նչ վիճէիք ընդ նոսա։ Պատասխանի ետ մի ումն ՚ի ժողովրդենէն և ասէ. վարդապետ՝ ածի զորդի իմ առ քեզ, զոր ունի ոգս համր, և ուր հասանէ՝ զարկուցանէ զնա. և փրփրէ՝ և կրճտէ զատամունս իւր և ցամաքի. և ասացի ցաշակերտսն քո զի հանցեն, և ոչ կարացին հանել զնա։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. ո՞վ ազգ անհաւատ՝ մինչեւ յե՞րբ իցեմ առ ձեզ. մինչեւ ցե՞րբ անսայցեմ ձեզ. ածէք ընդ նա առ իս։ Այլ ածին զնա առ նա. իբրեւ եւ տես զնա այսն, վաղվաղակի շարժեաց զնա, և անկեալ յերկիր թաւալէր և փրփրայր։ Այլ հարց զհայր նորա և ասէ. քանի՞ ժամանակք են՝ յորմէ հետէ այդ եղեւ դմա։ Այլ նա ասէ. ՚ի մանկութենէ. բազում անգամ ՚ի հուր արկանէ զդա և ՚ի ջուր՝ զի կորուսցէ. արդ՝ եթէ կա-

բոլ ինչ ես, օգնեա մեզ տէր՝ գթացեալ 'ի վերայ մեր։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. ասացեր թէ կարող ես. ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ, որ հաւատայն։ Եւ վաղվաղակի աղաղակեաց հայր մանկանն՝ և ասէ. հաւատամ, տէր՝ օգնեա անհաւատութեանս իմում։ Իբրեւ եռեաս Յիսուս՝ եթէ կուտի ժողովուրդն 'ի վերայ, սաստեաց այսոյն պղծոյ և ասէ. համրդ և խուլ այս՝ ես տամ քեզ հրաման, ել 'ի դմանէ, և այլ եւս մի մտանիցես 'ի դա։ Եւ աղաղակեաց՝ և յոյժ ըկեաց զնա, և ել. և եղեւ պատանեակն իբրեւ զմեռեալ, մինչեւ բազմայ իսկ ասել թէ մեռաւ։ Եւ Յիսուս կալաւ զձեռանէ նորա՝ յարոյց զնա, և կանգնեցաւ։ Եւ իբրեւ եմուտ նա 'ի տուն, աշակերտքն առանձինն հարցին ցնա. մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ ասէ ցնոսա. այդ ազգ ոչ իւիք ելանէ, եթէ ոչ պահովք և աղօթիւք։

Եւ գան Յերիքով. և ընդ ելանելն նորա Յերիքովէ աշակերտաւքն՝ և բազում ժողովրդով, որդի Տիմէի Բարտիմէոս կոյր նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի։ Իբրեւ լուաւ թէ Յիսուս Նազովրեցի է, սկսաւ աղաղակել և ասել, որդի Դաւթի Յիսուս, ողորմեաց ինձ։ Եւ սաստէին նմա բազումք զի լռեսցէ. և նա առաւել ևս աղաղակէր. որդի Դաւթի, ողորմեաց ինձ։ Օ՛տեղի առ Յիսուս՝ և հրամայեաց կոչել զնա. կոչեն զկոյրն՝ և ասեն ցնա. քաջալերեաց,

արի՝ կոչէ զքեզ։ Եւ նորա ընկեցեալ զձորձս իւր, յարեաւ և եկն առ Յիսուս։ Պատասխանի եւ նմա Յիսուս և ասէ. զինչ կամիս՝ թէ արարից քեզ. ասէ ցնա կոյրն. բաբբունի, զի բացայց։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա, երթ՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և վաղվաղակի բացաւ, և երթայր զհետ նորա 'ի ճանապարհին։

Սրբոյ աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Ղուկասու։

Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս։

Եւ էջ 'ի Կապառնաում՝ 'ի քաղաքն գալիլեացւոց, և ուսուցանէր զնոսա 'ի շաբաթսն։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի իշխանութեամբ էր բան նորա։ Եւ էր 'ի ժողովրդեանն այր մի, զոր ունէր այս դիւ ապդոյ, և աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ, ասէ. թողջայր, զի կայ մեր և քո, Յիսուս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ ով ես, սուրբդ Աստուծոյ։ Սաստեաց 'ի նա Յիսուս և ասէ. պապանձեաց և էլ 'ի դմանէ. ընդգեռնեաց զնա դեւն 'ի միջի անդ՝ և էլ 'ի նմանէ, և ինչ ոչ վնասեաց նմա։ Եւ եղեն զարմանալիք 'ի վերայ ամենեցուն, խօսէին ընդ միմեանս և ասէին. զինչ է բանս այս, զի իշխանութեամբ և զօրութեամբ սաստէ այսոց

պղծոց՝ և ելանեն։ Եւ երթայր հուչակ ընմանէ ընդ ամենայն տեղիս շուրջ գգաւառաւն։

Եւ յարուցեալ 'ի ժողովրդենէ անտի, եմուտ 'ի տուն Սիմովնի։ Օգքանչ Սիմովնի տագնապէր ջերմամբ մեծաւ, և աղաչեցին զնա վասն նորա։ Եկաց առ նմա՝ սաստեաց ջերմանելն և եթող զնա. և վաղվաղակի յարեաւ՝ և պաշտէր զնոսա։ Եւ ընդ արեւուն մտանել՝ ամենեքեան որոց էին հիւանդք 'ի պէսպէս ցաւս՝ բերէին զնոսա առ նա։ Եւ նա իւրաքանչիւր ումեք 'ի նոցանէ դնէր ձեռս՝ և բժշկէր զնոսա։ Ելանէին դեւք 'ի բազմաց, աղաղակէին և ասէին, եթէ՝ դու ես որդի Աստուծոյ. և նա սաստէր՝ և ոչ ասայր նոցա թոյլ խօսել, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է։

Եւ եղեւ 'ի հասանելն նորա 'ի մի քաղաքացն, ահա այր մի լի բորոտութեամբ իբրեւ ետես զՅիսուս՝ անկեալ 'ի վերոյ երեսաց աղաչեաց զնա և ասէ. տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Զգեաց զձեռն իւր՝ հասայց 'ի նա և ասէ. կամիմ՝ սրբեաց. և վաղվաղակի գնաց 'ի նմանէ բորոտութիւնն։ Եւ նա պատուիրեաց նմա մի ումեք ասել, այլ թէ երթ, ցոյց զանձն քո քահանային. և մատո պատարագ վասն սրբութեան քո՝ որպէս և հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա։ Եւ յորդէր առաւել բանն զնմանէ. և ժողովէին ժողովուրդք բազումք լսել՝ և բժշկել 'ի հի-

ւանդութենէ իւրեանց։ Եւ նա խոյս տայր յա-
նապատ տեղիս, և կայր յաղօթս։

Եւ եղեւ 'ի միում աւուրց՝ և ինքն ուսու-
ցանէր, և փարիսեցիքն և օրինացն վարդա-
պետք նստէին, որ ժողովեալ էին յամենայն քա-
ղաքաց գալիլեացւոց՝ և Երուսաղեմի, և զօրութիւն տեառն էր 'ի բժշկել
զնոսա։ Եւ ահա արք բերէին մահճաւք զայր
մի՝ որ էր անդամալոյծ, և խնդրէին զնա մու-
ծանել 'ի ներքս՝ և դնել առաջի նորա։ Եւ
իբրեւ ոչ գտանէին թէ ընդ որ մուծանիցեն
զնա 'ի ներքս վասն ամբոխին, ելին 'ի տանիս
և 'ի ցուցոյն կախեցին զնա, և իջուցին մահճաւքն
հանդերձ 'ի մէջ առաջի Յիսուսի։ Եւ տե-
սեալ զհաւատսն նոցա՝ ասէ ցնա. այր դու,
թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Սկսան խորհել
դպիրքն և փարիսեցիքն, և ասեն. ո՞ է սա՝ որ
խօսի զհայհոյութիւնս. ո՞վ կարէ թողուլ զմե-
ղսս՝ բայց միայն Աստուած։ Իբրեւ գիտաց
Յիսուս զխորհուրդս նոցա, պատասխանի ետ
և ասէ ցնոսա. զի՞ խորհիք 'ի սիրտս ձեր։
Օ՞ինչ դիւրագոյն է. ասել՝ թողեալ լիցին քեզ
մեղք քո, եթէ ասել՝ արի և գնա։ Այլ զի
գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մար-
դոյ երկրի թողուլ զմեղս. ասէ ցանդամալոյծն.
քեզ ասեմ, արի առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի
տուն քո։ Եւ առժամայն յարուցեալ առաջի
ամենեցուն՝ էառ զիւրեւ յորոյ վերայ անկեալ

գնէր, գնաց 'ի տուն իւր, և փառաւոր առնէր զԱստուած։ Զարմանք կալան զամենեսեան, և փառաւոր առնէին զԱստուած. լի եղեն ահիւ, և ասեն, եթէ տեսաք այսօր նոր նշան։

Եւ եղեւ 'ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա 'ի ժողովուրդն՝ և ուսուցանել. և էր անդ այր մի՝ և ձեռն իւր աջ գօսացեալ էր։ Եւ լսէին նմա դպիրքն և փարիսեցիք՝ թէ 'ի շաբաթուն բժշկիցէ, զի գտանիցեն չարախօսութիւն ընդդեմ։ Եւ նա գիտէր զխորհուրդս նոցա, ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռն գօսացեալ էր. արի անց 'ի մէջ. և նա յարուցեալ եկաց։ Ասէ ցնոսա Յիսուս. հարցից ինչ զձեզ. զի՞նչ արժան է 'ի շաբաթու, բարի՞ ինչ առնել՝ եթէ չար գործել. ոգի՞ մի ապրեցուցանել՝ թէ կորուսանել։ Եւ հայեցեալ շուրջ զամենեքումբք զայրագին՝ ասէ ցնա. ձգեա զձեռն քո. և նա ձգեաց, և հաստատեցաւ ձեռն նորա իբրեւ զմիւսն։ Եւ նոքա լցան յիմարութեամբ, եւ խօսէին ընդ միմեանս՝ թէ զինչ առնիցեն Յիսուսի։

Եւ իջեալ նոքօք հանդերձ 'ի տեղի մի տափարակ. և ժողով աշակերտացն նորա՝ և բազմութիւն յոյժ ժողովրդեանն, յամենայն Հրէաստանէ և Յերուսաղէմէ և յայնմ կողմանէ՝ և 'ի ծովեղերէն Տիւրոսի և Սիդոնի. որ եկին լսել 'ի նմանէ՝ և բժշկել 'ի հիւանդութենէ իւրեանց. և նեղեալքն յայսոց պղծոց բժշկէին։

Եւ ամենայն ժողովուրդն խնդրէր մերձենալ 'ի նա զի, զօրութիւն բաղում ելանէր 'ի նմանէ՝ և բժշկէր զամենեսին։

Եւ իբրեւ կատարեաց զամենայն զբանս իւր 'ի լսելիս ժողովրդեանն, եմուտ 'ի Կափառնաում։ Հարիւրապետի ուրում ծառայ չարաչար հիւանդացեալ՝ մերձ էր 'ի վախճանել, որ էր նմա պատուական։ Եւ իբրեւ լուաւ զՅիսուսէ, առաքեաց զծերսն 'ի հրէից, աղաչէր զնա՝ զի եկեսցէ և ապրեցուսցէ զծառայն նորա։ Եւ նոքա եկեալ առ Յիսուս՝ աղաչէին զնա ասէլ՝ և ասէին, թէ արժանի է՝ որում զշնորհս զայս առնես. զի սիրէ զազգս մեր, և զժողովրդանոցն նա շինեաց մեզ։ Եւ Յիսուս գնաց ընդ նոսա. իբրեւ ոչինչ կարի հեռի էր 'ի տանէն, յղեաց առ նա հարիւրապետն բարեկամս, և ասէ ցնա. տէր. մի ինչ աշխատ լինիր, զի չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ իմով մտանիցես։ Վասն որոյ և ոչ զանձն համարեցայ արժանի՝ առ քեզ գալոյ. այլ ասա բանիւ՝ և բժշկեսցի մանուկս իմ. քանզի և ես այր մի եմ կարգեալ ընդ իշխանութեամբ. ունիմ ընդ ինեւ զինուորս, և ասեմ սմա՝ երթ, և երթայ. և այլում թէ՝ եկ, և գայ. և ծառայի իմում թէ արա՝ զայս, և առնէ։ Եւ իբրեւ լուաւ զայս Յիսուս զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն որ երթային զհետ նորա՝ և ասէ. ամէն ասեմ ձեզ՝ թէ և ոչ Իսրայէլի այսչափ հաւա

ոլոս գոմ։ Եւ դարձան անդրէն պատգամաւորքն ՚ի տուն, և գոմին զծառայն հիւանդ՝ բըժշկեալ։

Եւ եղեւ ՚ի վաղիւն երթայր ՚ի քաղաք մի, որում անուն էր Նային. երթային ընդ նմա և աշակերտք նորա և ժողովուրդք բազում։ Իբրեւ մերձ եղեւ ՚ի դուռն քաղաքին, և ահա ելանէր մեռեալ մի՝ որդի միամօր մօր իւրոյ, և նա էր այրի. և ժողովուրդ բազում քաղաքին էր ընդ նմա։ Իբրեւ եսես զնա տէր՝ գթացաւ ՚ի նա և ասէ, մի՛ լար։ Եւ մատուցեալ մերձեցաւ ՚ի դագաղն. և որք բարձեալն տանէին՝ զտեղի առին. և ասէ. պատանի դու՝ քեզ ասեմ, արի։ Կանգնեցաւ և նստաւ մեռեալն, և սկսաւ խօսել. և եւ զնա ցմայր իւր։ Եւ ահ կալաւ զամենեսին, և փառաւոր առնէին զԱստուած՝ և ասէին, թէ մարգարէ ոմն մեծ յարուցեալէ ՚ի միջի մերում, և եթէ այց արար Աստուած ժողովրդեան իւրում՝ ՚ի բարութիւն։ Եւ ել զլոյս այս ընդ ամենայն Հրեաստան վասն նորա. և ընդ ամենայն կողմանս աշխարհին։

Եւ պատմեցին Յովհաննու աշակերտքն իւր վասն ամենայնի այսորիկ։ Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմանս յաշակերտացն իւրոյ՝ Յովհաննէս, առաքեաց առ տէր և ասէ. դո՞ւ ես որ գալոյն ես, եթէ այլում՝ ակնկալցուք։ Եւ եկեալ արքն առ նա՝ ասեն. Յովհաննէս մկրը-

ոչ առաքեաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ, զո՞ւ ես որ գալոցն ես՝ եթէ այլում ակն կալցուք։ Եւ ի նմին ժամու բժշկեաց զբազումս ի հիւանդութեանց և ի հարուածոց և յայսոց չարաց, և կուրաց բազմաց շնորհեաց տեսանել։ Պատասխանի եւ նոցա և ասէ. երթայք պատմեցէք Յովհաննու՝ զոր տեսէքդ և լուայք, զի կոյրք տեսանեն, և կաղք գնան, բորոտք սրբին, խուլք լսեն, մեռեալք յառնեն, աղքատք աւետարանին. և երանի ինչ՝ որ ոչ գայթակղեսցի յիս։

Եւ նաւեցին ինքին յաշխարհն Գերգեսացւոց որ է յանկոյս հանդէպ Գալիլեայ։ Եւ ընդ ելանելն նորա ի ցամաք, պատահեաց այր մի ի քաղաքէն՝ յորում էին դեւք. և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ՝ և ոչ ի տան բնակեալ, այլ ի գերեզմանս։ Եւ տեսեալ զՅիսուս, աղաղակեաց և անկաւ առաջի նորա, և ասէ մեծաձայն. զի՞ կայ իմ և քո Յիսուս որդի Աստուծոյ բարձրելոյ. աղաչեմ զքեզ մի տանջեր զիս։ Պանդի հրաման տայր այսոցն պրդծոյ ելանել ի մարդոյ անտի. քանզի բազում ժամանակս յափշտակեալ էր զնա, և կապէր ի շղթայս, և պահէր յերկաթս, և խզէր զկապանսն, և վարէր ի դիւէն յանապատ։ Եհարց զնա Յիսուս և ասէ. զի՞նչ անուն է քեզ. և նա ասէ, լեգէոնն. զի դեւք բազումք մտեալ էին ի նա։ Եւ աղաչէին զնա՝ զի մի հրաման տայէ

նոցա երթալ յանդունդս։ Եւ անդ էր երա-
մակ մի խոզից բազմաց արօտական ՚ի լերինն,
և աղաչեցին զնա զի հրաման տացէ նոցա մը-
տանել ՚ի նոսա. և հրամայեաց նոցա։ Եւ ե-
լեալ դեւքն յառնէին՝ մտին ՚ի խոզեանն. և դի-
մեաց երամակն ՚ի գահէ անտի ՚ի ծովակն՝ և
հեղձաւ։ Իբրեւ տեսին խոզարածքն զկրսն որ
եղեն՝ փախեան, և պատմեցին ՚ի քաղաքին և
յագարակսն։ Եւ իբրեւ ելին տեսանել զգործ-
սն, և եկին առ Յիսուս, և գտին զայրն՝ ուս-
տի դեւքն ելեալ էին, զգեցեալ և զգաստա-
ցեալ նստէր առ ոտսն Յիսուսի, և երկեան։
Պատմեցին նոցա որոց տեսեալն էր՝ թէ զի՞նչ
վրկեցաւ գիւահարն։ Եւ աղաչէր զնա ամե-
նայն բազմութիւնն շուրջ գկողմանքն գերգե-
սացւոց՝ գնալ ՚ի սահմանաց նոցա, քանզի ա-
հիւ մեծաւ տագնապէին. և նա մտեալ ՚ի նաւ՝
դարձաւ անդրէն։ Աղաչէր զնա այրն ուստի
դեւքն ելեալ էին՝ շրջել ընդ նմա, արձակեաց
զնա՝ և ասէ. դարձ ՚ի տուն քո, և պատմեա
զոր միանգամ արար քեզ Աստուած. գնաց ՚ի
քաղաքն և քարոզէր զոր ինչ արար նմա Յիսուս։

Եւ իբրեւ դարձաւ անդրէն Յիսուս, ըն-
կալաւ զնա ժողովուրդն. քանզի ամենեքեան
ակն ունէին նմա։ Եւ ահա եկն այր մի՝ որում
անուն էր Յայրոս, և նա էր իշխան ժողովը-
դեանն. անկեալ առ ոտսն Յիսուսի՝ աղաչէր
զնա մտանել ՚ի տուն նորա. զի դուստր միամօր

էր նորա՝ ամաց իբրեւ երկոտասանից, և էր մերձ 'ի մահ և ընդ երթալն նորա՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր 'ի տեառատեսութեան արեան ամաց երկոտասանից, որ 'ի բժիշկս ծախեալ էր զամենայն ինչս իւր. որում ոչ էր լեալ հնար յումեքէ բժշկել։ Մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ 'ի քղանցս հանդերձի նորա. և նոյնժամայն եկաց բղխումն արեան նորա։ Եւ ասէ Յիսուս. ո՞վ է՝ որ մերձեցաւն յիս։ Իբրեւ ամենեքեան ուրանային, ասէ Պետրոս՝ և որ ընդ նմայն էին. վարդապետ, ժողովուրդք պնդեն և նեղեն զքեզ։ Եւ ասէ Յիսուս. ոմն մերձեցաւ յիս, քանզի գիտացի՝ եթէ զօրութիւն ել յինէն։ Իբրեւ ետես կինն՝ եթէ ոչ ծածկեցաւ 'ի նմանէ, եկն դողալով՝ և անկաւ առաջի նորա, թէ վասն որոյ իրաց մերձեցաւ 'ի նա՝ պատմեաց առաջի ամենայն ժողովրդեանն, և թէ ո՞րպէս բժշկեցաւ առժամայն։ Եւ ասէ. քաջալերեաց, դուստր, հաւատք քո կենցուցին զքեզ, երթ 'ի խաղաղութիւն։

Եւ մինչդեռ նա խօսէր, գայ ոմն 'ի տանէ ժողովրդապետին՝ և ասէ ցնա. մեռաւ դուստրքն քո, մի ինչ աշխատ առներ զդա։ Իսկ Յիսուս իբրեւ լուաւ, պատասխանի ետ նմա և ասէ. մի երկնչիր, միայն հաւատա՝ և կեցցէ։ Եւ մտեալ 'ի տունն՝ ոչ զոք եթող մտանել, բայց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս, և զհայր մանկանն և զմայր նորա։

Այլն ամենեքեան՝ և կոծէին զնա։ Եւ նա ասէ. մի լայք, զի չէ մեռեալ՝ այլ ննջէ։ Եւ նոքա ծաղր առնէին զնա, զի գիտէին թէ մեռաւ։ Եւ նորա հանեալ զամենեսին արտաքս, կալաւ զձեռանէ նորա՝ բարբառեցաւ և ասէ. արի կաց, մանուկ դու։ Եւ դարձաւ ոգի նորա, և կանգնեցաւ վաղվաղակի, և հրամայեաց տալ նմա ուտել. և զարմացան ծնողքն նորա։ Եւ նա պատուիրէր մի ումեք ասել որ ինչ եղեւն։

Եւ եղեւ 'ի վաղիւն մինչ իջանէին նոքա 'ի լեռնէ անտի, ընդ առաջ եղեւ նմա ժողովուրդ բազում։ Եւ ահա այր մի 'ի ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ասէ. վարդապետ, աղաչեմ զքեզ հայեաց յորդի իմ, զի միամօր է ինձ։ Եւ ահա այս հարկանի 'ի նմա, և յանկարծ գոչէ՝ և զարկուցանէ և թաւալեցուցանէ զնա եւ փրփրեցուցանէ, և հազիւ մեկնի 'ի նմանէ խորտակեալ զնա. և աղաչեցի զաշակերտսն քո զի հանցեն զնա, և ոչ կարացին։ Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ո՞վ ազգ անհաւատ և թիւր, մինչեւ յե՞րբ եղէց ընդ ձեզ՝ և անասայցեմ ձեզ. մատո այսր զորդին քո։ Եւ մինչդեռ մատչէր, զարկոյց զնա դեւն՝ եւ շարժեաց։ Սաստեաց Յիսուս այսոյն պղծոյ, և բժշկեաց զմանուկն. և ետ զնա ցհայր իւր։ Եւ զարմանային ամենեքեան 'ի վերայ մեծամեծացն Աստուծոյ. և 'ի զարմանալ ամենեցուն 'ի վերայ ամենայնի զոր

առնէր, ասէ ցաշակերտան իւր. դէք դուք ի լսելիս ձեր զբանս զայսոսիկ, զի որդի մարդոյ մատնելոց է ի ձեռս մարդկան։

Եւ հանէր դեւ մի համր. և եղեւ յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն, և զարմացան ամենայն ժողովուրդքն։ Եւ ասանք ի նոցանէ ասեն. բէ՞ եղջերուզաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա ըզ դեւս։ Եւ այլք փորձէին՝ և նշան յերկնից խնդրէին ի նմանէ։ Իսկ նորա գիտացեալ զխորհուրդս նոցա, ասէ ցնոսա. ամենայն թագաւորութիւն բաժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն բաժանեալ յանձն՝ կործանի։ Եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ, զիա՞րդ կայցէ թագաւորութիւն նորա. զի ասէք զինէն եթէ բէեղջերուզաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդեւս։ Եթէ ես բէեղջերուզաւ հանեմ ըզ դեւս, որդիքն ձեր ի՞ հանիցեն, վասն այդորիկ նոքին եղիցին ձեր դատաւորք։ Իսկ եթէ մատամբ Աստուծոյ հանեմ զդեւս, ապա հասեալ է ի վերայ ձեր արքայութիւն Աստուծոյ։ Յորժամ հզօր վառեալ՝ պահիցէ զտուն իւր, ի խաղաղութեան են ինչք նորա։ Բայց եթէ հզօրագոյն քան զնա ի վերայ եկեալ յաղթեսցէ նմա, զսպառազինութիւնն հանէ՝ յոր յուսացեալ էր, և զաւար նորա բաշխեսցէ։ Որ ոչ է ընդ իս՝ հակառակ իմ է, և որ ոչ ժողովէ ընդ իս, ցրուէ։ Յորժամ այսն ելանիցէ ի մարդոյ՝ ջրջի ընդ անջրդին տեղիս, խնդրէ հան-

գիսոտ. եւ իբրեւ ոչ գտանէ, ասէ. դարձայց անդրէն 'ի տուն իմ ուստի ելի։ Եւ գայ գըտանէ մաքրեալ և յարդարեալ։ Յայնժամ երթայ եւ առնու եօթն այլ այսպէս չար եւս քան զինքն՝ և մտանէ բնակէ անդ, և լինի յետինն մարդոյն այնորիկ չար քան զառաջինն։ Եւ եղեւ մինչդեռ խօսէր զայս, ձայն եբարձ կին մի 'ի ժողովրդենէ անտի և ասէ. երանի է որովայնին՝ որ կրեացն զքեզ, և ստեանցն՝ որ դիեցուցին զքեզ։ Եւ նա ասէ. նա երանի այնոցիկ է, որ լսեն զբանն Աստուծոյ, և առնեն։

Եւ ուսուցանէր 'ի միում ժողովրդանոցացն 'ի շաբաթս։ Եւ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւանդութեան ամս ութտասան. և էր կարկամեալ, և ոչ կարէր ամենեւին 'ի վերս հայել։ Եւ տեսեալ զնա Յիսուսի՝ կոչեաց առ ինքն՝ և ասէ ցնա. կին դու, արձակեալ ես 'ի հիւանդութենէ քումմէ։ Եւ եդ 'ի վերայ նորա ձեռն, և առժամայն ուղղեցաւ, և փառաւորառնէր զԱստուած։ Պատասխանի ետ ժողովրդապետն ցասուցեալ՝ թէ ընդէր 'ի շաբաթու բժշկեաց Յիսուս, և ասէ ցժողովուրդն. վեց օր է՝ յորս արժան է գործել, յայնս եկայք բըժշկեցարուք, և մի յաւուր շաբաթու։ Պատասխանի ետ նմա տէր՝ և ասէ. կեղծաւորք, իւրաքանչիւրքդ 'ի ձէնջ 'ի շաբաթու ոչ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ 'ի մսոյ՝ և տանի տայ ջուր։ Իսկ այս՝ դուստր Աբրահամու էր, զոր

կապեաց առտանոյ ահաւադիկ ութուտան
ամ, ոչ էր արժան արձակել 'ի կապանաց ան-
տի 'ի շաբաթու։ Եւ զայս իբրեւ ասէր, յա-
մօթ լինէին ամենեքին որ հակառակն կային նը-
մա. և ամենայն ժողովուրդն ուրախ լինէր 'ի
վերայ ամենայն փառաւորութեանցն որ գոր-
ծէին 'ի նմանէ։

Եւ եղեւ 'ի մտանելն նորա 'ի տուն ուրումն
իշխանացն փարիսեցւոց 'ի շաբաթու ուտել
հաց, և նոքա սպասէին նմա։ Եւ ահա այր ումն
էր անդ ջրգողեալ առաջի նորա։ Պատասխանի
եւ Յիսուս՝ և ասէ ցօրինաւորսն եւ ցփարի-
սեցիս, եթէ արժանի՞ իցէ 'ի շաբաթու բժշկել։
Եւ նոքա լուռ եղեն։ Եւ բռնեալ զնը-
մանէ՝ բժշկեաց զնա, և արձակեաց։ Եւ ասէ
ցնոսա. ո՞ր ուրուք 'ի ձէնջ էշ կամ եզն՝ ան-
կանիցի 'ի ջրհոր, և ոչ վաղվաղակի հանիցէ ըզ-
նա յաւուր շաբաթու։ Եւ ոչ կարացին տալ
նմա պատասխանի առ այն։

Եւ եղեւ մինչ երթայր նա Յերուսաղէմ,
և ինքն անցանէր ընդ մէջ Սամարիայ և գա-
լիլեացւոց։ Եւ մինչդեռ մտանէր 'ի գեօղ ու-
րեմն, պատահեցին նմա տասն այր բորոտ՝ որք
կացին 'ի հեռաստանէ, բարձին զձայնս՝ և ա-
սեն. Յիսուս վարդապետ, ողորմեաց մեզ։ Եւ
իբրեւ ետես զնոսա, ասէ ցնոսա. երթայք ցու-
ցէք զանձինս քահանայիցն. և եղեւ իբրեւ
գնացին, առ ժամայն սրբեցան։ Մի ումն 'ի նո-

ցանէ իբրեւ ետես՝ թէ բժշկեցաւ, դարձաւ անդրէն՝ ի ձայն մեծ փառաւոր առնէր զԱստուած. անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց առ ոտս նորա, և գոհանայր զնմանէ. և ինքն էր սամարացի։ Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ոչ տասն սոքա սրբեցան, իսկ արդ՝ ինուն՝քն ո՞ւր են։ Ոչ ոչ գտան դառնալ տալ փառս Աստուծոյ, բայց միայն այլազգիս այս։ Եւ ասէ ցնա. արի, գնա. զի հաւատք քո կեցուցին զքեզ։

Եւ եղեւ ի մտանելն նորա յԵրիքով, կոյր ոմն նստէր առ ճանապարհաւն մուրացիկ։ Իբրեւ լուաւ զանցանել ժողովրդեանն, հարցանէր՝ թէ զի՞նչ իցէ այն։ Եւ պատմեցին նմա, թէ Յիսուս Նազովրեցի անցանէ։ Աղաղակեաց և ասէ. Յիսուս, որդի Դաւթի, ողորմեաց ինձ։ Եւ որ առաջին երթային՝ սաստէին նմա զի լռեսցէ. և նա եւս առաւել՝ աղաղակէր, որդի Դաւթի, ողորմեաց ինձ։ Ոտեղի էառ Յիսուս, և հրամայեաց ածել զնա առ իւր. եւ իբրեւ մերձ եղեւ առ նա, եհարց զնա եւ ասէ. զի՞նչ կամիս դու՝ զի արարիցք քեզ. և նա ասէ. տէր, զի բացցին աչք իմ՝ եւ տեսցից։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. հայեաց, հաւատք քո կեցուցին զքեզ։ Եւ առժամայն ետես, երթայր զհետ նորա՝ և փառաւոր առնէր զԱստուած. և ամենայն ժողովրդեանն տեսեալ, տայր օրհնութիւն Աստուծոյ։

Սրբոյ առաքելոյն Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Յովհաննու։

Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս։

Այլեւ երկուց աւուրց ել անտի և գնաց
'ի Գալիլեա։ Զի ինքն իսկ Յիսուս վկայեաց՝
եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ
ունի։ Այլ յորժամ եկն նա 'ի Գալիլեա, ընդ-
կալան զնա գալիլեացիքն. զի տեսեալ եւս էր
զամենայն նշանսն, զոր արար Յերուսաղէմ 'ի
տօնին. քանզի և նոքա եկեալ էին 'ի տօնն։ Այ-
կրն գարձեալ 'ի Կանա գալիլեացւոց՝ ուր ա-
րար զջուրն գինի. և անդ էր թագաւորական մի,
որոյ որդի նորա հիւանդ կայր 'ի Կափառնա-
ում։ Այս իբրեւ լուաւ եթէ Յիսուս եկեալէ
'ի Հրէաստանէ 'ի Գալիլեա, եկն առ նա՝ և
աղաչէր, զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նորա.
քանզի մերձ էր 'ի մեռանել։ Ասէ ցնա. եթէ
ոչ նշանս ինչ և արուեստս տեսանէք՝ ոչ հաւա-
տայք։ Ասէ ցնա թագաւորական. տէր, էջ մինչ-
չեւ մեռեալ իցէ մանուկն իմ։ Ասէ ցնա Յի-
սուս. երթ, որդին քո կենդանի է. և հաւա-
տաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա Յիսուս, և
գնաց։ Այլ մինչդեռ իջանէր, ընդ առաջ եղեն
նմա ծառայքն նորա. աւետիս եառն և ասեն,
թէ մանուկն նորա կենդանի է։ Հարցանէր
ցնոսա վասն ժամուն՝ յորում ապաքինեաց.
և ասեն ցնա. երէկ յօթներորդ ժամուն է-

թող զնա ջերմն։ Գիտաց հայրն նորա՝ եթէ յայնմ ժամու յորում ասացն ցնա Յիսուս՝ թէ ոչդին քո կենդանի է. և հաւատաց ինքն և ամենայն տուն իւր։ Այս դարձեալ երկրորդ նշանս արար Յիսուս եկեալ ի Հրէաստանէ ի Գալիլեա։

Յետ այսորիկ ոմն էր հրէից, և էլ Յիսուս Երուսաղէմ։ Եւ էր Երուսաղէմ ի Պրոպատիկէ աւազանին, որ կոչէր եբրայեցերէն Բեթհեզդա՝ հինգ սրահ, յորս անկեալ դնէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց, կուրաց, կաղաց, գօսացելոց որ ակն ունէին ջրոյն յուզելոյ։ Եւ հրեշտակ տեառն ինջանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ և յուզէր զջուրսն. և որ նախ ի շարժումն ջուրցն ինջանէր յաւազանն՝ բժշկէր, ոչ ունելով նշան հիւանդութեան։ Եւ անդ էր այր մի, որոյ երեսուն և ութ ամ էր ի հիւանդութեան իւրում։ Զնա իբրեւ տես Յիսուս զի անկեալ դնէր, և գիտաց եթէ բազում ժամանակք են այնուհետեւ, ասէ ցնա. կամիս ողջ լինել։ Պատասխանի ետ նմա հիւանդն. տէր, ոչ զոք ունիմ, թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին՝ արկցէ զիս յաւազանն. և մինչ ես դանդաղիմ, այլ ոք քան զիս յառաջագոյն ինջանէ։ Ասէ ցնա Յիսուս. արի, առ զմահիճս քո՝ և գնա։ Եւ ողջացաւ այրն, և յարեաւ՝ էառ զմահիճս իւր և շրջէր, և էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ։ Ասեն հրէայքն ցբժշկեալն. շաբաթ

է, և ոչ է արժան քեզ առնուլ զմահիճս քո։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. որ բժշկեացն զիս, նա ասաց ցիս, առ զմահիճս քո՝ և գնա։ Հարցին զնա և ասեն. ո՞վ է այրն որ ասաց ցքեզ, առ զմահիճս քո և շրջեաց։ Եւ բժշկեալն ոչ գիտէր թէ ո՞վ իցէ. քանզի Յիսուս խոյս ետ վասն ամբոխին 'ի տեղւոջէ անտի։ Յետ այսորիկ գտանէ զնա Յիսուս 'ի տաճարին, եւ ասէ ցնա. ահաւադիկ ողջացար, մի եւս մեղանչեր, զի մի չար եւս ինչ լինիցի քեզ։ Գնաց այրն և պատմեաց հրէիցն, եթէ Յիսուս էր՝ որ բժշկեացն զիս։ Եւ վասն այնորիկ հալածէին զՅիսուս հրէայքն, զի զայն առնէր 'ի շաբաթու։ Եւ Յիսուս պատասխանի ետ նոցա. Հայր իմ մինչեւ ցայժմ գործէ, և ես գործեմ։ Վասն այնորիկ առաւել խնդրէին հրէայքն սպանանել զնա. զի ոչ միայն լուծանէր զշաբաթս, այլեւ հայր իւր կոչէր զԱստուած, և հաւասար առնէր զանձն Աստուծոյ։

Եւ մինչդեռ անցանէր՝ ետես այր մի կոյր 'ի ծնէ. և հարցին ցնա աշակերտքն նորա՝ եւ ասեն. ռաբբի, ո՞ր մեղաս է, սորա՞՝ թէ հօր և մօր իւրոյ, զի կոյր ծնցի։ Պատասխանի ետ Յիսուս. ոչ դորա մեղաս է, և ոչ հօր և մօր իւրոյ. այլ զի յայտնի լիցին գործքն Աստուծոյ 'ի դմա։ Եւ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս, մինչ օր կայ. գայ գիշեր՝ յորժամ ոչ ոք կարէ գործել։ Մինչդեռ

յաշխարհի եմ, լոյս եմ աշխարհի։ Զայս իբ-
րեւ ասաց, եթուք ՝ի գետին՝ և արար կաւ ՝ի
թքոյն, և ծեփեաց զկաւն ՝ի վերայ աչաց կու-
բին։ Եւ ասէ ցնա. երթ լաւա յաւազանին
Սելոամայ, որ թարգմանի առաքեալ. ջրաւ
լուացաւ, եկն և տեսանէր։ Իսկ դրացիքն՝ և
որոց տեսեալ էր զնա յառաջագոյն՝ թէ մու-
բացիկ էր, ասէին. ո՞չ սա էր՝ որ նստէրն եւ
մուրանայր. կէսքն ասէին՝ նա է. այլքն ասէին՝
ոչ, այլ նման է նմա. և ինքն ասէր՝ թէ ես եմ։
Ասեն ցնա. իսկ զիա՞րդ բացան աչք քո։ Նա ետ
պատասխանի. այր մի՝ որում Յիսուսն ասեն,
կաւ արար և ծեփեաց զաչս իմ, և ասէ ցիս.
երթ ՝ի Սելոամ և լուա. ջրայ լուացայ՝ և
տեսանեմ։ Ասեն ցնա. ո՞ւր է նա. ասէ ցնոս-
սա. ոչ գիտեմ։ Ածին առ փարիսեցիսն զնա
որ երբեմն կոյրն էր։ Եւ էր շաբաթ յորժամ
զկաւն արար Յիսուս, և եբաց զաչս կուրին։
Դարձեալ հարցանէին զնա փարիսեցիքն, թէ
զիա՞րդ տեսանես. և նա ասէ ցնոսա. կաւ եդ
՝ի վերայ աչաց իմոց, և լուացայ՝ և տեսանեմ։
Ասեն ոմանք ՝ի փարիսեցւոցն. ոչ է այրն այն
Աստուծոյ, զի զշաբաթս ոչ պահէ։ Կէսքն ա-
սէին. իսկ զիա՞րդ կարէ մարդ մեղաւոր այսպիսի
նշանս առնել։ Եւ էին հերձուածք ՝ի մէջ նոցա։
Ասեն դարձեալ ցկոյրն. դու զի՞ ասես վասն նո-
րա՝ զի եբաց զաչս քո։ Եւ նա ասէ՝ թէ մար-
գարէ է։ Եւ ոչ հաւատային հրէայքն զնմանէ՝

եթէ կոյր էր՝ և բացաւ, մինչեւ կոչեցին զծնողս բացելոյն. հարցին ցնոսա և ասեն. սա՞ է որդին ձեր, զորմէ դուքն ասէիք՝ եթէ կոյր ծնաւ. արդ՝ զիա՞րդ տեսանէ։ Պատասխանի ետուն նոցա ծնողքն նորա՝ և ասեն. գիտեմք զի սա է որդին մեր, և զի կոյր ծնաւ. բայց զիա՞րդ այժմըդ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք. կամ թէ՝ ո՞ եբաց զաչս դարա՝ մեք ոչ գիտեմք. ցդա իսկ հարցէք, ինքնին 'ի չափ հասեալ է, ինքն իսկ խօսեսցի վասն իւր։ Այս ասացին ծնողքն նորա, զի երկնչէին 'ի հրէից. քանզի ուխտ եդեալ էր հրէից, եթէ որ խոստովանեսցի զնա Քրիստոս՝ 'ի բաց կացցէ 'ի ժողովրդենէն։ Վասն այնորիկ ասացին ծնողքն նորա՝ թէ ինքնին 'ի չափ հասեալ է, ցնա իսկ հարցէք։ Դարձեալ կրկին անգամ կոչեցին զայրն որ կոյրն էր, և ասեն ցնա. տուր փառս Աստուծոյ, մեք գիտեմք՝ զի այրն այն մեղաւոր է։ Նա՝ նա ասէ. թէ մեղաւոր իցէ՝ ես ոչ գիտեմ. բայց զայս գիտեմ, զի կոյր էի՝ և արդ տեսանեմ։ Դարձեալ ասեն ցնա. զի՞նչ արար քեզ, զիա՞րդ եբաց զաչս քո։ Պատասխանի ետ նոցա. այժմ ասացի ձեզ՝ և ոչ լուայք. զի՞ կամիք միւսանգամ լսել. միթէ և դո՞ւք կամիք աշակերտել նմա։ Նոքա հայհոյէին զնա՝ և ասէին. դու լիջիր նորա աշակերտ. մեք Մովսէսի աշակերտք եմք։ Մեք գիտեմք՝ զի ընդ Մովսէսի խօսեցաւ Աստուած. ըզսա ոչ գիտեմք ուստի՞ իցէ։ Պատասխանի ետ

այրն և ասէ ցնոսա. այդ իսկ են սքանչելիք. զի դուք ոչ գիտէք ուստի իցէ, և զիմ զաչս ե-բաց։ Գիտեմք զի Աստուած մեղաւորաց ոչ լու-սէ, բայց եթէ աստուածապաշտ ոք իցէ, և զգ-կամն նորա առնիցէ, նմա լսէ։ Ի յաւիտենից ոք ոչ լուաւ՝ եթէ եբաց ոք զաչս կուրի ի ծը-նէ կոյր ծնելոյ։ Եթէ ոչ յԱստուծոյ էր այրն այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ։ Պատասխանի եւուն և ասեն ցնա. Ի մեղս իսկ ծնեալ ես ամենեւին, և դու վարդապետ լինիս մեր։ Եւ հանին զնա արտաքս։ Լուաւ Յիսուս՝ եթէ հանին զնա արտաքս, և իբրեւ եգիտ զնա՝ ասէ ցնա. դու հաւատա՞ս յորդի Աստուծոյ։ Նա պատասխանի եւ ասէ. տէր, ո՞վ է՝ զի հաւատացից ի նա։ Ասէ ցնա Յիսուս. և տեսեր զնա, և որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է։ Եւ նա ասէ. հաւատամ, տէր, և երկիրպագ նմա։

ԴՐՈՒԹԻՒՆՔ ԳԼԽՈՑ ԱՂՕԹԻՑ

Աղօթք առաւօտու։ ԲԼՆ · Խ · ՁԴ · ՁԵ · ՂԲ։
Աղօթք գիշերայնոյ։ ԺԲ · ԽԱ · ՂԱ · ՂԴ։
Աղօթք ղղջման։ Է · Ը · ԻԲ · ԻԶ · ԻԷ · ՀԱ։
Աղօթք խնդրելոյ զշնորհս և զթողութիւն մեղաց։ Դ · ԺԵ · Ի · ԻԴ · Լ · ԼԲ · Խ · ԽԷ · ԽԹ · Ծ · ԾԷ։
Մաղթանք հաւատոյ։ Ժ · ԺԱ · ԺԳ · ԼԴ · ԽԴ · ՀԵ։
Մաղթանք յուսոյ և սիրոյ։ Բ · ԺԲ · ԼԳ · ԼԷ · ԽԲ · ԽԹ · ԿԵ · ՁԸ։
Աղօթք յառաջ քան զպատարագն կամ զհաղորդելն։ Դ · Ե · ԻԴ · ԼԳ · ԽԷ · ԾԲ · ԾԴ։
Աղօթք զկնիկ պատարագին կամ հաղորդելոյն։ Ա · Ե · ԻԴ · ԿԷ · ՂԵ։
Աղօթք 'ի սուրբ շաբշաթանս Քրիստոսի։ ՀԷ · ԻԸ · ԼԶ · ԼԷ · ԽԴ · ԾԲ · ԾԸ · ԿԶ · ԿԷ · ՀԶ · ՀԸ · Ղ։
Աղօթք առ սուրբ Աստուածամայրն։ ԻԶ · Ձ։
Աղօթք բարեխօսութեամբ սրբոցն։ ԼԱ · Հ · ՀԱ · ՁԲ · ՁԶ · ՁԷ · ՂԱ։
Աղօթք առ հրեշտակս և առ պահապան հրեշտակն։ ՁԱ։
Աղօթք վասն բարի մահուան։ Բ · ԿԶ · ՀԳ · Ձ · ՁԵ։
Աղօթք վասն բժշկութեան։ Գ · ԺԴ · ԺԷ · ԺԸ · ԻԵ · ԼԵ · ԽԲ · ԽԳ · ԽԸ · ԿԳ · ԿԴ · ԿԶ։
Աղօթք վասն հոգեվարաց, յիշատակաւ մահու, գերեզմանի, յարութեան և դատաստանի։ Ա · Բ · Է · Ի · ԻԳ · ԼԲ · ԼԷ · ԼԹ · Խ · ԿԵ · ԿԶ · ԿԷ · ՀԳ · ՀԴ · ՀԹ · Ձ · ՁԱ · ՁԸ · ՂԱ · ՂԵ։
Աղօթք վասն Ճանչելոյ։ ՁԶ։
Աղօթք վասն հարուածոց արտաքսելոյ։ Գ · ԿԳ · ՁԸ · ՁԹ · ՂԲ։

ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ԽՐԹԻՆ ԲԱՌԻՑ ԻՆՉ ՄԱՏԵՆԻՄ

Ագով։ Զաքարիայ մարգարէի պատգամն անուանեն է։ ՂԳ. 8։
Ադոնայի տէր։ Ամ աստուծոյ կրսուի. Թանդրը։ ԼԴ. 8։
Ազատանէայ։ Քիշիղատէ։ ՁԱ. 3։
Ազգաբան։ խատար տրուած տեղ. Դթ. 2։ կամ խատարար տուող գործիք, որ է՝ բերան. կամ լեզու։ ՀԳ. 2։
Ալէլուք։ Օրհնութիւնք. գովասանք. մեծ։ ՂԳ. 24։
Ալէտանջ հողմ։ Տաղտա հանող հով։ ԾԴ. 3։
Ալփաբէտք։ Այբենին շարքը։ ՂԳ. 22։
Ախտարծարծ։ Ախտը շարժող. մարդ թէփրէտիչի։ Կ. 4։
Ածանցական։ Անցաւոր. թէղ մը անցնող։ ՀԴ. 3։
Ակառ։ Ղաւռ թէքնէ. կամ փիտատէ խայտիս։ ԿԳ. 2։
Ակնայայրատ։ Աչքը մրտրուող։ ԽԸ. 4։
Ակուռ։ Ժողովք. ճիմիւռ. սիւրիւ։ ԻՁ. 1։
Աղապատալ։ Աւրած. խարտոպ եղած։ Ե. 1. և ԻԵ. 2։
Աղաւաղել։ Աւրել. փճացնել, եօխ ընել Բ. 3։ և ԿԷ. 2։
Աղէյարման։ Քիրիշով տիւղէնդիշ եղած։ ՂԲ. 8։
Աղիւսարկութիւն։ Քէրփիճճիութիւն, թուղլաճիութիւն։ ՀԵ. 12։
Աղնեալ աղդարան։ Կղպած գոյուած բերան. կամ լեզու։ ՀԳ. 3։
Աղօրի ըմբոշխնելի։ Տէյիրմէն՝ էզմիշ ընելու. որ է ծամելու ակռանէր։ ԿԳ. 2։
Աղու աղաւնի։ Մայլամ կէօվէրճին։ Բ. 1։
Աղուական։ Անուշիկ. միլայիմ։ ԿԶ. 4։
Աղուական ախտ։ Թափելը մարագ. որ է ցանկութիւն։ ՂԱ. 3։
Աղջութիւն։ Մթութիւն. քարա տուման։ Զ. 3
Աղտաղտին։ Աղի լեղի. ամը զէհիր։ ԼԹ. 2։
Աղօթիկեր։ Աղօթող, աղօթաւոր։ ԾԱ. 5։
Աղօտանալ։ Մթնալ. 'ի լուսոյ պակասիլ։ Ի. 3։
Ամառ։ Պարօն։ ՂԳ. 11։
Ամիւն։ Մոխիր. քիւլ։ Ի. 1։ և ԻԳ. 2։
Ամնակ։ Ժամանակ, տաեն. վագթ։ Դ Ցիլպոխրանն։
Ամբարձաւղէշ։ Բարձր ճուղ ունեցող. իւնէ տալը։ Թ. 2։

Ամենագրաւ։ Ամենը զապթ ընող։ Բ։ 2։ կամ խիստ ուսաթիկ զապթ ընող։ Ը։ 1։

Ամենապիկար։ Խիստ ակար։ զայիֆ։ ԼԸ։ 3։

Ամպրոպ։ Վ. էլվէլէ։ Զ։ 2։ և Ղ։ 2։

Ամ՛ս։ Եանաք։ ԿԳ։ 2։

Անագան։ Կէճատէն կէճ։ ԼԹ։ 3։ կամ վէրջինը։ ասղրաքի։ ԿԸ։ 2։

Անախտակիր։ Ախտ ցաւակից չբերող։ Ծ։ 1։ և ԾԶ։ 2։ կամ խարեպ չբզահող։ Բ։ 2։

Անաղելի՝ խակակութ։ Չի սղուած՝ նոր ծնած բիձ։ ԾԳ։ 2։

Անարծարծելի։ Ա՛Լ չի վարվելու։ Ի։ 3։ և ՀԱ։ 2։ կամ ա՛ղ չէ ինվելու։ Ի։ 2։

Անբոյժ։ Չի բժշկելու։ օնղուլմազ։ ԾԸ։ 2։

Անգամնուն։ Խորունկ մտմտուք։ ԻԷ։ 3։

Անգամանդեայ։ Իրմանի պէս պինդ։ ՂԲ։ 10։

Անգանձաւք։ Անգ։ այսինքն՝ 'ի հնուն ամանաւելիք։ որպիսի էր 'ի հին օրէնս՝ արքութիւն արքութեանցն։ որ անձաւելի և անմատչելի էր նոցա։ վասն որոյ ասա՝ Սրբոյ Բիանց անգանձաւոր։ խմացիալ լինի՝ Սրբոյ Բիան արքութեանցն։ ՀԵ։ 15։

Անգաելի։ Կարգէ գուրս։ նիզամ չի մնած։ ԼԳ։ 7։

Անգուլ։ Իժիր։ տաչմայ։ ՁԸ։ 2։

Անգուղելկրութիւն։ Այն տեղը երթալու ճամբորդութիւն և եղաուշութիւն։ ՂԳ։ 3։

Անեբեւակի։ Անեբեւոյթ։ կէօրիւնմէզ։ ԻԳ։ 3։ և ԾԵ։ 3։

Անեբկեւան։ Անվախ։ շիւպհէսիզ։ Գ։ 1։ և ԿԵ։ 3։

Անընդել գազան։ Եապանի հաւուզ ճանապար։ Թ։ 3։

Անկանել։ Տօղումագ։ ԿԳ։ 2։

Անկեզակարծ։ Անկասկած։ շիւպհէսիզ։ ՁԳ։ 5։

Անկունչ։ Շունչը կտրած։ նէֆէսի քէսիլմիշ։ ԾԳ։ 2։

Անհոգագ։ Շունչ չունող։ հոգի չունող։ ճանապզ։ ԼԳ։ 7։

Անհամբոյր։ Թէրսիյէի չեկող։ հէրկէլ։ ԻԲ։ 2։ կամ բերանը չի գոցող։ շուտախոս։ ԻԳ։ 2։ կամ գարշելի։ պէթ։ ԾԶ։ 2։ կամ խաթր կէօնիւլ չի նայող։ ՁԸ։ 2։

Անհամոզելի։ Խօսք մտիկ չընող։ ինաատը։ ԾԶ։ 2։

Անհատուածելի։ Անբաժանելի։ չի զատուելու։ ՀԵ։ 5։

Անհրաժեշտ։ Անդառնալի. միւհրեմ. ԿԱ. 2։ կամ անխախտ, անպատելի։ ՂԳ. 11։

Անճաւ։ Մաղարայ։ Խ. 2։

Անճնամնան։ Ինքիր անձը մատնող։ ԽԸ. 2։

Անձուկ։ Նեղուկ. Ա. 2. և ԿԴ. 2։ կամ քշիկ մը, պիր ապաՀրգ։ ԺԱ. 2։

Անյարիր ջատուկ։ Վ. Հր չելլելու նենգաւոր և ցաւագար։ ԾԸ. 2։

Անշամանդաղ։ Չի մթնալու պայծառ. տաւմանաքղ։ Գ. 2։

Անշուշտ։ Անեմոխոս. անեխատնակ։ ԿԷ. 1։

Անոպայ։ Էյլիկ պիլմէզ. Նախոյ։ ԽԸ. 4։

Անպատուաբ։ Պատ չունող. հիսարսրզ։ ԼԹ. 2։

Անջրպետ։ Բաժանող. զատող. պէօլմէ։ ԻԷ. 2։

Անպաւժելի։ Եա չիձգուելու. Հնմնալ չրլլուելու։ ԼԹ. 2։

Անատգիւտ։ Անպակաս. Էքսիքսիզ. մահանաքղ։ ԻԸ. 3։

Անմթար. Անխալ. քուսուրսուզ։ Ժ. 2։

Անատարրաքիակ։ Տարէրքի տակ չքնող. Նիւթէղէն բանեբէն դուրս։ ԺՁ 1. և ԼԴ. 3։

Անքատ։ Տկար. փոքրիկ. զայիֆ։ ԿԹ. 2։

Աշխար։ Ոզբ. լաց. սուգ. ԻԷ. 3. ԼԹ. 3. ԽԸ. 2. ԾՁ. 2. և այլն։

Աշտանակ։ Շամտան։ ԽՁ. 2։

Աշտէ։ Խրշտ. մրբոխ։ ՀԱ. 2։

Ապարան։ Պապանձած. անձրբկած։ ԽԷ. 3։

Ապազէն։ Ձէնք չունող. սիլահսրզ։ Է. 1. և ԿԸ. 3։

Ապաթէյն։ Թոյն չունող. զէհիրսիզ։ ԿԳ. 1։

Ապախտաւոր։ Անշահ. էյլիկ պիլմէզ։ Ձ. 2. և ՀԴ. 1։

Ապարան։ Ամոսկան հայզը բռնած։ Ի. 2։

Ապաձեռն։ Օգնական չունող. խէղճ։ ԻԴ. 3. և ԼԷ. 3։

Ապաշուք։ Անպատիւ. իթիխարսրզ։ ԼԴ. 7։

Ապալան։ Ձանք չունող. խայրէթսիզ։ Բ. 2։

Ապառուամ։ Լիրբ. պրբզ. ԺԱ. 3. և ԻԱ. 2. և ԿԴ. 2։ կամ խաթր կէօնիւլ չինայող անդութ։ ՁԸ. 2։

Ապարանջան։ Պիլէզիկ։ ԼԳ. 1։

Ապաւանդակ։ Ձուան նաւու. բալամար։ ԻԵ. 2։

Ապաւինութիւն խարսխի։ Հաւուն մեծ երկաթը. ծան դուրթարան։ ԻԵ. 2։

Ապաքինել։ փարատել. դադրեցընել. կամ ըռընցը-
նել։ ՁԳ. Զ. և ՂԵ. Զ։
Ապենիաղ։ Անկարօտ. միւհիաձ չըլլող։ ԾԹ. Զ։
Ապիկար։ Տկար. խատիր չըլլող։ Ժ. 1. և ԻՁ. Զ։
Առակայք։ Առաջիկայք. առջեւը, կամ մօտը եղած-
ները, կամ քիչ մի եռեւ ըլլալիքները։ ԺԳ. Ց։
Առանցեալ։ Դադարեալ 'ի ծնելոյ. վախտը անցած։ ԼԱ. 1։
Առիգած։ Գոգնոց. փէշոփմալ։ Ի. Զ։
Առկայծեալ։ Ճրագն որ մարելու մօտեցած է, կամ
վերջին կայծը հատած։ ՁԼ. Ց։
Առհաւատչեայ։ Ձէշնի. նուռմունէ. կամ վէյ. ԻԵ. 4.
ԿԵ. Զ. և ԿԼ. 1։
Առուղեկան յաւիտեան։ Անցաւոր ժամանակ։ 'Ի Յիշատակարան։
Առօրինակեալ։ Բազդաւոր, նմանեցուցեալ։ Ա. Զ։
Ասուի։ Բրդեղէն, շուխայ՝ և այլք նմանք։ ԻԱ. Ց։
Ասպականասպաս։ Շան կերակրի իւմիտ ընող։ ԼԵ. Ց։
Ասպատակ։ Քէլէփիրճի, փաւսու խըրսըզը։ ԿԹ. Զ։
Ասպարէզ. կամ Ասպարէս։ Մէյտան, ասի մէյտանը.
Ա. Զ. և ԽԸ. 4։ Դարձեալ՝ երկրի շափ է.
որ է մէկ միլ տեղին ուրթը փային մէկը։ Թ. 1։
Աստաբատ։ Կնկան կերպարանքով կուռքի մը անունն է. Կ. 4։
Աստիկեցի։ Աթենացի, որ 'ի հնումն այս քաղաքաց-
ւոց ղլաւ մարդն՝ խիստ նամուսաբ, և զվատն՝ խիստ
պէրճնամ համարէին։ ԿԵ. 1։
Արահետ։ Լան ճամբայ. քէօռ էօլու. Թ. Զ. կամ
շիտակ ճամբայ. ճատուռ։ ԽՁ. Ց։
Արամաթացի։ Արիմաթիացի, ուստի էր Սամուէլ
մարգարէն։ ՁԸ. 1։
Արբուն։ Կատարեալ հատակ. քեամիլ էք չաղը։ Գ. Զ։
Արգահատել։ Ցաւակցելով մխիթարել, սիրտ տալ.
ԺԲ. 1։ կամ աղաչել. լէճա ընել. ԺԵ. 1. և ԾԵ. Զ։
Արդասաւոր։ Արդիւնաւոր. մէյվէտար։ 'Ի Յիշատակարան։
Արդարալուկ։ Հախ տեղը տանջուող։ ԻԹ. Զ։
Արդեան։ Հիմակուան. շիմտիքի։ ՀԵ. 8։
Արդվատնական։ Հիմակուց թէլէֆ եղած։ ԻԲ. Զ։
Արկածք։ Փարձանք. պէլայ։ Զ. Ց. և Կ. Զ. և ԿԼ. Զ.

Արձագանք։ Եւ դարձող ձայն, մարգարէութեան մէջ, կամ խորունկ տեղուանք՝ կանչողն ինչ որ կանչէ, զայն կը լսէ։ ՂԲ. 8։

Արուարձան։ Քարէ փորած էրիկ մարդու՝ պատկերք, կուռք։ Կ. 4։

Արութիւն։ Արիութիւն, կարիճութիւն։ ԻԹ. 2։

Արուսեակ։ Սատան Եղլեզղեր, շէօհլէ, կամ արեգակն, կամ սագայէլ։ ԼՁ. 2։

Արջնոթոյր։ Սեւ գոյն ունող։ ԿԹ. 2։

Արջնատես։ Սիեան կէօրիւնիւշլիւ։ ԼԱ. 3։

Արտալած։ Ճամբէ դուրս ելած. եօլսուղ, կամ սիւրիւրիւն եղած։ ԾՁ. 2։

Արտաքնայարդար։ Դրսի դիւէն թէմիզ։ ԻԸ. 3։

Արտուղի։ Ճամբէ դուրս, ծուռ. եանղլըշ։ ՀԻ. 3։

Արփիացնցուղ։ Լոյս տարածող. շաֆիս ծագող։ Գ. 1։

Արօտ։ Արծուելու տեղ. չայըրլըխ։ ԻԵ. 3. Կ. 2՝։

Արօր։ Ձիֆթի քշելու գործիք. սապան։ ԾԴ. 2։

Աւազական։ Ափսոսական, ողբալու։ ԻՁ. 1։

Աւանդ։ Էմանէթ. Դ. 1։ կամ տուրք. վէրկի։ Թ. 2։ կամ թէմլիհ, վասիյէթ։ ԻԷ. 4։

Աւոզական։ Բեռի ալըշմիշ չեղած. ազամի. հէրկէլէ։ ԻԲ. 2։

Աքար։ Պատժուած մարդոյ մի անուն է։ (Յէհոռայ. Ի. 1։) ԻԷ. 2. և ՀԱ. 3։

Աքիա սիլոնացի։ Մարգարէի մը անուն է, որ 'ի Սիլով քաղաքէն էր։ (Գ. Թագ.) ԺԱ. 29. ԽԸ. 4։

Բաբէլոն։ Պաղտատ քաղաքն է։ Ա. 1. և ԿԷ. 2։

Բագին։ Կուռքի տեղան, կուռք։ ԻԷ. 3. և ՀԷ. 13։

Բազմակ։ Բազմելու տեղ. մէքեան։ Կ. 3։

Բազմական։ Մէճլիս նստող. ԽԸ. 1։ և ՂԳ. 4։ կամ բազմելու, նստելու տեղ։ ՂԱ. 3։

Բազմաձեռնեան խարդաւանողք։ Շատվոր հէյլէպազներ, կամ ֆէնտէրով խաբողներ։ ՂԲ. 9.

Բազմայաձեան։ Բարբարական պլոքտող. Կ. 3.

Բազմաստեղնեան։ Շատ ճիւղ ունող. տալը պուտախը։ ԽԵ. 2. և Դ Յիշատակարան.

Բազմարկածեան։ Շատ փարձանքոտ. թէհլիքէլի։ ՀԳ. 2

Բահաղ։ Կուռքի անուն է. ԿԴ. 2. և ՂԳ. 9։
Բամբիռն։ Զարկիարաց, զիլ։ ՂԲ. 8։
Բանդագուշեալ։ Խելացնոր, շբլղբն։ ԺԸ. 2։
Բանին սերմնակաթուռթիւն։ Խօսքին էօգը զոյ ընելը. խենթուումենի հօլաուղ խօսիլը։ ԽԵ. 2։
Բառաչ։ Ոչխարներուն և նմանեաց պօռալը։ ԺԵ. 2։
Բառացի։ Փառաւոր. շէօհրեթլի։ ՂԲ. 8։
Բասիլ, Վասիլ։ Իր կայսր Յունաց։ Դ Յիշատակարան։
Բասրելի։ Մեզադրելի. այրպանմաղա լայրգ։ ՂԱ. 3։
Բարառնութիւն։ Խօսիլ չի կրցողի բերանով խօսիլ։ ՂԲ. 8։
Բարայուցական։ Բարքը ցրցնող. թապիյեթը յայտնող։ ՂԲ. 8։
Բարաւոր։ Դրան վերի շեմը։ ՂԱ. 2։
Բարետաւիղ։ Անուշիկ խայտէլի, տիւզէնի։ ՂԲ. 8։
Բարաքիա, Զաքարիա մարգարէի հօրն անուն է։ ՂԳ. 8։
Բարուանակ մահոզկուզեան։ Ամայի ձիւղ՝ որ զէհիրլի սալնամ ունի։ Ի. 2։
Բաւանդակապէս. Բոլանդակապէս. կամ բաւականապէս։ Զ. 4։
Բաւիղ։ Սաչախ, որ մաղարայի կամ դրան վրայ կ'ելլայ. Խ. 2։
Բժժանք։ Պիւիւձիի կամ պոխոյձիի շբխբն։ ԿԶ. 4։
Բիծք բոցակիծք։ Կրակի պէս կէնուած ուռեցքներ. ինչպէս՝ թախտապիթիէն, կամ սիմիրսինէկէն խածուած տեղուանքը։ ԿԹ. 2։
Բոլորապտուղ։ Ոզնակէզ, թամամ փէչկէշ։ Ա. 1։
Բոստրոյ գիակունք։ Կարմրագոյն արիւնաթաթախ լեշեր։ ԿԸ. 3։
Բոստրային։ Կարմրագոյն, կոսմրած. գըզել։ ԿԳ. 1։
Բուեալ։ Սրմայած, կամ պատռուած եղած։ ԻԻ. 3։
Բռնախոյեան։ Դէմ ելլող կարիճ ձէնկձի։ ՂԳ. 18։
Բռնամարտիկ։ Կարիճ ձէնկ ընող. ԿԶ. 2։ կամ ուժով կիւլէշմիշ ըլլող։ ՂԳ. 15։
Գահաւորակ։ Թահտրաւան. քէօշկ։ ԻԵ. 2։
Գաղձնաւոր։ Անշահ խոտերով. (կամ այրքիս խոտերով) լցուած։ ԺԶ. 2։
Գաղտնակուր։ Գաղտնի ուտող, ինչպէս պաղբրսախին միջի որդերը։ ԿԹ. 2։
Գայիսոն։ Երկան մըզրախ։ ՂԲ. 4։

Գանչութիւն։ Հնչումն, կանչուածք։ ՂԲ. 8։
Գաբեանաղայր գեա։ Գաբեան սահնի սղմիշ բլուղ
շայ. թաշխին բռմախ։ ԾԴ. 3։
Գեղայօրէն։ Գեղեցիկ յօրինուած. հիւսիւնկիւ։ ՂԳ. 24։
Գեղմն։ Ճերմակ բուրդ. եմփաղը։ ԾԲ. 1։
Գերաբնապէս. Բնութեան սահմանէն վեր, հրաշապէս։ ՂԳ. 8։
Գերանակիր։ Տիրեկ կրող. կամ տիրեկ ունող։ ԻԷ. 3։
Գերաշխարան։ Խիստ սպասաշխարողշատ լայող ողբացող։ ԽԸ. 5։
Գերաշխարհիկ։ Ամենէն պատուաւոր, խիստ իմիմպարը։ Գ. 3։
Գերուռնակ։ Ամէն գերազանցութիւն և կատարելութիւն
ունող. ԻԷ. 2. և ՀԵ. 7։ կամ ամենէն էվել ունող։ ԽԹ. 2։
Գիմել։ Գլորիլ, սիսալիլ, չի գիտնալով պակասութիւն
ընել՝ ընկնիլ։ ԼԱ. 2. ԾԵ. 4. ԾԷ. 3. և ՀԲ. 2։
Գժգնեութիւն։ Սրդողելով երեսը ծռելը. խզապ։ ԽԵ. 2։
Գժտութիւն։ Կռիւ. նիզա։ ԽԵ. 2։
Գինդ։ Օղ. քիւրեկ։ ԼԳ. 1։
Գիշերավար։ Պատանոյ. շէյթան։ ԼԷ. 1։
Գլխաշուք կտաւ։ Գլուխը ծածկող՝ զարդ տրող լաչակ։ ԼԴ. 1։
Գլխաւորել։ Գլուխ հանել. ընտրել։ ՀԱ. 2։
Գոգչիք։ Ասացիք։ ՀԲ. 1։
Գոզտրական։ Կակուղիկ. փափուկ. հազիք։ ԽՁ. 2։
Գոմոր։ Սոդոմայ մէկ քաղաքն է։ ԾԴ. 2։
Գոյաբան։ Գոյացնող, ստեղծող. վարդ էտիմի։ ԾԴ. 1։
Գործակատուութիւն։ Գործելը. իմրա ընելը։ ՂԴ. 20։
Գործնականաց գործի։ Գործելու ալեսթ. որ է ձեռքն։ ԻԳ. 2։
Գործոնեայ։ Գործող. փէյտահ ընող։ ՁԴ. 1։
Գուսպատակ։ Գուսպեալ բաղմութիւն. ճէմկէթ, ճիւմ
հաւր։ Զ՝. 3. ԻԴ. 1. ԼԷ. 1. և ՀԵ. 12։
Գուռնել։ Գոյն տալ. նէրկիլ։ ԼԶ. 2. և ՂԳ. 17։
Գուպար։ Պատերազմի զօրք. ճէնկ ասկէրի։ Կ. 4։
Գռիհ։ Գռեհ. ոսխաս։ ԿԷ. 2։
Գրաբանական։ Գրով խօսուած՝ գրուցուած։ ԼԴ. 1։
Գրաւական։ Ձեշնի. նուռմունկ։ Ժ. 2. ՂԳ. 16։
Գրգեալ։ Զէֆքի սէֆայի մէջ եղող։ ԽԸ. 2։
Գրկանք։ Սիրով և գթով գրկելը. գուճմաք։ ԻԷ. 2։
Գրուան։ Շինիկ. ցորենի էօլչէկ։ ԼԵ. 3։

Գոշել։ Կոկըծցընել, խըշխըշցընել, սիրտը ցաւցընել։ ԺԷ. 1։

Դագան. Աբիրոն։ Երկու եղբարք էին, որ Մովսէսի դէմ կեցան ու գետինը անցան. (Թուոց ԺՁ. 1)։ ԿԸ. 4։

Դանդաչել։ Գուրգուրալ, քէօրի պէս շարժիլ։ ԺԹ. 3։

Դանդաչեցուցանել։ Երերցընելով շընկըր շընկըր ձայնը հանել։ ՂԲ. 8։

Դասակ։ Սիւրիս, պէօլիւկ։ ԿԳ. 2։

Դասակնիք։ Վնիռ. սիմիլ։ Դ. 1. և ԺԷ. 3։

Դարաստան։ Դրախտ. պախճա։ Խ.Զ. 5։

Դեգերեալ ողբայ։ Աղաչալով եաթիլյօր։ Ի. 2։

Դերաքրիստոս։ Ղեռն. թէնճալ։ ՂԱ. 1։

Դժնիկ։ Փուշ. քարա չալը։ ԿԹ. 2։

Դժուարամոքելի։ Դժար անուշնալու. զէհիր թա-պիսէթլի։ ԻԸ. 3։

Դրժել։ Խօսքէն դառնալ, խաւլը աւրել։ ԾԵ. 4։

Դիզի։ Այոնքն՝ դիզեցի. եըղմիշ ըրի. ԻԷ. 3։ կամ կարգով շարեցի։ Է Ցիշոպոլոսն։

Դիմագրաւութիւն։ Գլուխը օրթան դնելով սերպէստութիւն, սերսէնկէշութիւն։ Կ. 4. և ՀԱ. 1։

Դիմակ։ Դէմք, կերպարանք. քիսվէթ։ Դ. 1։

Դիմակերպութիւն։ Ու�ղունութիւն. մինասիպէթ։ ՂԳ. 4։

Դիմակս դիմակս։ Թիւրլիւ թիւրլիւ։ ԼԹ. 3։

Դիտակ։ Տեսնելու բարձր տեղ, ինչպէս՝ կէմիի չանախ-ըխը. ԻԵ. 2։ կամ տեսնելու տեղ, ինչպէս՝ մար-գոյ երեսը։ ԿԵ. 2։

Դիտակ ոստոց։ Ծառի ճիւղերուն ծայրը։ ՂԲ. 9։

Դիւաձնձեր զոհարան։ Սատանայի համար զոհարան եփելու տեղ։ ԾԱ. 4։

Դիւրափխրելի։ Խօլայ փշրուելու, փոսրվելու։ ՀԴ. 3։

Դուժ։ Եւազանի միլէթ. խսրեաթ։ ՂԳ. 12։

Դստիկան։ Տանը խաթը, կամ վերի խաթը։ ԿԹ. 2։

Դսրովել։ Քամահրել. սիթէմ տալ։ Լ. 3։

Դրականապէս անուանագրութիւն։ Ուրղունճա լաղապ դնելը։ ՂԳ. 19։

Դրանդ։ Դրան վերի շէմը։ ՂԲ. 5։

Դրուագ, կամ դրուագ։ Դրուած, յօրինած շինուած։ ԼԴ. 8. և Դ Ցիշոպոլոսն։

Գրոշ։ Թուղ, սանձախ, խաչալէմ։ ԼԷ · 1։
Գրոշէալ։ Փորուած կուռքի պատկերք։ Բ · 1 · և ՀԵ · 12։
Եգոմնայեցիք։ Եսուայ այալէթին բնակիչները։ Ա · 2։
Եղող։ Եղ վարող, չիֆթ քշող։ ԾԴ · 2։
Եթոմպայի։ Արապիստանցի, արապ։ ԾԴ · 2։
Եղենայի։ Հելենացի, Հոռոմ։ ՂԳ · 12։
Եղեամն։ Խրբաղը։ ԿԸ · 3 · և Ղ · 3։
Եղեռնագործ։ Ղարագործ, գիւանքեար։ Դ · 3 · և ՂԱ · 3։
Եղերական ջայլ։ Լալկանները թախտմին լայը։ ԿԸ · 1։
Եղեւին։ Բարձր սերվիի, կամ չամի ծառ։ ԿԱ · 3։
Եղեգնախուռնկ։ Պուհուր գամբշը։ ՂԳ · 11։
Եղեգնախուռիւ։ Խամբշի կոտրտուք, եօնկա։ Ի · 3։
Եղիճ։ Ըսբուկան օթլուղու։ ՀԱ · 2։
Եմակ։ Ղոր, տերք։ Խ · 2։
Եպերիլ։ Քամահրիլ, խոթիոքալ օլմագ։ ՁԲ · 5։
Երախայրի։ Առաջին պտուղ, թուրֆանտայ։ ԼԱ · 2։
Երախան։ Լալկաններու սիւրիւ։ ԻՁ · 1։
Երամակ։ Սիւրիւ, սիւրէկ։ ԽՁ · 1։
Երասանակալ։ Տիղկինը բռնող, զապթ ընող։ ԼԲ · 2։
Երբէք, երբէքի։ Ժամանակ, զաման։ ԼԴ · 3։
Երգիծանութիւն։ Սիրտ կսկծցնելու խօսք, սիթէմ։ ԽԸ · 2։
Երեւակայութիւն։ Երեւոյթ, ֆէքյալ կէօրիւնիւշ։ ՂԳ · 10։
Երեւիլ։ Ծառոյ և խոտոց կիւվէն է։ ԿԸ · 3։
Երիզապնդեայ։ Երկան կտաւով սրխոր փաթթած։ ԾԸ · 3։
Երիթացեալ։ Ցամքած, չորցած։ ԻԹ · 2։
Երինջ։ Մատղաշ կով, կէնճ ինէք։ ԽԵ · 2։
Երիքով։ Սուրբ Երուսաղէմի սէմթը քաղաք մի է։
ԿԳ · 1 · և ՂԲ։
Երկակշիռ տարբութիւն։ Երկու ներհակ բան, ինչպէս՝ տաքն ու պաղը, ցորեկն ու գիշերը։ ՂԳ · 2։
Երկեւանութիւն։ Կասկած, շիւպհէ։ ԺԱ · 1։
Երկնաձիմ։ Երկինքը հանող, կէոյէ չըգարան։ ԼԲ · 2։
Երկնել։ Տղաբերքի ցաւ քաշել։ Ա · 2 · և Բ · 2։
Երկուսրեակք։ Լուծք եզանց՝ որով չիֆթ կը քշեն։ ԾԴ · 2։
Երկրակենցաղ հէնք։ Երկրիս վրայ կեցած մասխարկութիւններ, աշխարքիս միւթալիխ խախքութիւնք։ ՀԱ · 4։

Երկրորդութիւն։ Թէքբարլամիշ ընելը։ ՀԵ · 1 · և ՂԳ · 10։

Երփն։ Գոյն · ըուէնկ։ ՀԱ · 2։

Երկ ք։ Աշխատանք պահմէթ, մէշաղգէթ։ Է · 1։

Զակատիլ։ Քէօրի պէս՝ շաշխանի պէս։ ըուէղիլ ըլլալ։ Ի · 2։

Զանգուած։ Քանի մը բաներէ խառնուած՝ մէկ խանր եղած · ինչպէս՝ մարգոյ մարմիները։ ԻԳ · 2 · և ՀԱ · 1։

Զարաժեալ։ Մղոբաց, ճամբէ ելած։ Ը · 1 · և ԿԴ · 2։

Զարհօրատեսակ։ Զարհուրելի տեսք ունող · ակկին չէհրելի։ ՂԴ · 12։

Զարմանութիւն։ Զարմանալիք · թաաճիւպ ընելու։ ԽԹ · 1։

Զեղծանիլ։ Սակիլ · խօսքը փուճ ըլլալ։ ԾԵ · 1։

Զլացող։ Երախտամոռաց, հաթը ինքեար ընող։ ՁԷ · 3։

Զմբաղ։ Ուրախութիւն · ղէվք սէֆ։ ԾԵ · 3։

Զնգամ ղընգանաւ։ Զարշարուիմ ղընտանով։ ԺԶ · 1։

Զկծեցուցիչ։ Սիրտ կսկծցուցնող · ադիքը կտրող։ ԼԹ · 3։

Զկծիլ։ Հազմ շընելով սիրտը երիլ։ ԻԹ · 2 · և ԿԴ · 2։

Զմռսալիր։ Քաղցրահոտ · ամիլպէնտով լցուած։ ՂԳ · 6։

Զոմանալ։ Ցրտէն դողալ · թիթրէմէք։ ԻԹ · 2։

Զրահեռական։ Պօշ, պարապ, անպտուղ, մէյվէսիզ։ ԽԵ · 2։

Զօրէն։ Գման · այնի։ ԿԹ · 2։

Ըղձութիւն։ Իղձ, փափաք · աշք։ ՂԴ · 1։

Ըմբերանեալ։ Ամիրբերան եղած, հաթ շունչով պատանծած։ Բ · 1։

Ըմբոշխնել։ Ծամել · չէյնէմէք։ Ե · 2։

Ըմպահկանք։ Արհամարհանք · բէզալէթ, մէղապ։ ԽԸ · 4։

Ընկլուզեալ։ Ջրի մէջ պաթմիշ եղած։ Գ · 3։

Ընդակից։ Հեռը ուղղուն · այսխատաշ։ ԿԱ · 1։

Ընդարմացուցիչ։ Թմբրեցնող, սէրսէմցնող։ ՁԳ · 3։

Ընդգոգեալ։ Գոգին մէջ ժողված պահած։ ԾԱ · 4։

Ընդեբք։ Փորոտիք · փորու միջի աղիք · պախրբասի։ ԼՁ · 2։

Ընդ կլուանին դառնալ։ Ետ եա գնալ։ ՀԱ · 2։

Ընդհատ։ Պակաս, հեռու · ֆարգլը։ ՀԲ · 2։

Ընդմիջարկութիւն։ Օրթայէն խբրու պատ քաշել · մէօհքէմ · թէնպիհ։ ՂԳ · 6։

Ընդմիջել։ Փէրտէ քաշել · ԼԷ · 3։ կամ էնկէլ ըլլալ՝ զատել։ ՁՁ · 1։

Ընդոստնուլ։ Վեր ցատկել, սրչ բանագ։ Ե · 3։

Ընդունայնաթոռ քիրան։ Սրիսլեթ առուոգ պոշ քրտինք, որ է ասել՝ նաֆիկլ զահմէթ։ ԽԸ · 4։

Ընդպահկել։ Երեսկ ձգել, ձեռքէ թոգ տալ։ ՁԻ · 3։

Ընկճել։ Սրմրել, տակ ընկնել, սինուէք։ Լ · 3։

Ընկրկել։ Եա ընկնել, եա փախչել, կէրիկ գտանանոք։ ՂԱ · 1։

Ըստանձնել։ Շաղակն առած, իւքլէնմիշ։ ԾԵ · 3· և ՀԻ · 3։

Ըստ բան քա։ Քու խօսքէդ դուրս, սէնին սէօզիւնաէն արշարը։ ՀՁ · 1։

Թառանչ։ Հառաչանք, կէօյիւս կէշիրմէք։ ԻԳ · 2։ Լ · 1· և ԽԸ · 2։

Թատր։ Մէյտան օյունու։ ԼԱ · 2։

Թարահատ։ Կուռքի անուն է, զոր Թարա հայրն Աբրահամու շիներ էր։ Կ · 4։

Թարթափուն։ Աչք գոցել բանալը։ ԼԻ · 3։

Թարմատար։ Փուճ, պոշ, բան մը չարժող։ Կ · 4· և ԾՁ · 2։

Թափանցանց։ Մտնող անցնող, թէէսիր ընող։ ՂԳ · 12։

Թէզան։ Մանած, երկան թել։ ՂԳ · 24։

Թէլադիր։ Ցորդորող, թահրիք էտիճի։ ԽԸ · 2։

Թէրափ։ Կռապաշտից գործիք, համայիլ։ ԽԸ · 3։

Թինգս առնուլ։ Ցատկուել, լողալ։ ՀԱ · 3։

Թխատիպ։ Սեւագոյն, մութ գուն, զիֆիրի։ Խ · 3։

Թշուառաբիրան թոշակ։ Մահուան քրտինքով վաստակ, մեշագդէթլի խրատ։ ԽԵ · 3։

Թոպեալ։ Զարչարուած, պէրպատ եղած։ ՀԲ · 3։

Թուլագաշնակեալ։ Ցիւղենը թուլցած, տիւղենը աւրած։ ՂԳ · 20։

Ժայթքել։ Փսխել, գուամագ։ ԿԵ · 1։

Ժանիք։ Գազանի ակռաներ։ Դ · 1· ԿՁ · 4։ և ՀԹ · 4։

Ժխտող։ Ինքեաբ ընող, հիսլէ ընող։ Բ · 1։

Ժողովեալ։ Մարագնէրով լցուած, հատած, լիկած։ ՀԳ · 2։

Ի գիծն թուլանալ։ Շխտակ ճամբան չի կրնալ երթալ, թուլնալ ու ճամբան մնալ։ ՀԱ · 2։

Ի ճիւղս մատանց թուել։ Մատներուն վրայ մէկիկ մէկիկ համրել։ ՀԲ · 3։

Ինեբեակ յոբելինի։ Ինն անգամ յիսուն, որ է չորս հա-

բիւբ յիսուն։ Դ Ցիշոպոլիսն։

Ինքնարգոյ բարձրայօն։ Ինքզինք յարգող մեծաբող. հպարտ։ Գ. 2։

Ինքնոգոր։ Ինք իր հետ կռուող։ ԺԹ. 1։

Ինքնօրէն։ Ինք իրմէ. կէնտի քէֆինէ։ ԿԱ. 1։

Իշանդամ։ Իշու անդամի պէս ամօթ ունող։ Կ. 4։

Իսկ անուն։ Բուն իսկական անուն իսկութեան. զամբինին իսմի զամբի։ ՂԳ. 18։

Իրաւամերժ։ Իրաւունքով մերժուած, միւսթահս�վը վըռընուած։ ԻԹ. 2։

Իւղընձիւղ փայտ։ Եղ տուող ծառ, ինչպէս՝ ձիթենին։ ԼԹ. 3։

Լայնատարր հէտք։ Լան ու արձակ ճամբայ։ Ե. 3։

Լանջք։ Կուրծք. կէօյիւս։ ԼԳ. 1։

Լատ։ Դաւուն տակը. կէմիի թէքնէ։ ԻԵ. 2. և ՁԵ. 2։

Լատին գադարք։ Կէմիին հանգչելու տեղը. իլիման։ ԻԴ. 2։

Լափլիզող։ Լափելով լիզող, արիւնը ծըծող։ Ժ. 1։

Լկնիլ։ Անամօթ լինիլ, էտէպսիզ օլմագ։ ԿՁ. 4։

Լուծ։ Թէրազիի թաթ. Թ. 1։ կամ պօյունտուրախ։ ԽԵ. 2։

Լուծք ստուարք ամրոց։ Կէմիի կէօվէրթէին հաստ գօտիները։ ԻԵ. 2։

Լուղակ։ Լողացող, ինչպէս՝ ձկները։ ՀԱ. 3։

Լուռ։ Լսեցո. իշիթմիր։ ՁԵ. 1։

Լուսանցոյց երդ։ Երդիքէն լոյս մտնելու տեղ, պաճա։ ԺԲ. 3։

Լուսնական դիպուած։ Թուութարբիս։ ՁԲ. 6։

Լուտացող։ Քամահրող. պէթ սէօյլէյիճի։ ԺԱ. 3։

Լպրշեալ։ Անամօթ, էտիպսիզ եղած։ ԺՁ. 2։

Լսնացեալ։ Ճերմկած, ինչպէս՝ լաւցած եարային տեղը։ ԻԴ. 2։

Լրապատար։ Լման, լեցուն. միւնէվվէր։ Դ Ցիշոպոլիսն։

Լրթագոյն։ Մրթնագոյն. փէք գարամթը։ Լ. 2։

Լքանել։ Դուրս ձգել. բէտտ էթմէք։ Բ. 3. և ԻԷ. 2։

Խաթարեալ։ Աւրած, խարապ եղած, փճացած։ ԻԵ. 3։

Խակախորհութիւն։ Խամ իմացմունք, ճահիլութիւն։ ՂԲ. 8։

Խաղաւարտ հրակայծակ։ Կճած ուռեցք՝ կրակի պէս երող՝ կսկծցնող։ ԿԹ. 2։

Խաղը։ Իբրեւ թէ՝ խիղը. որ է՝ կապ, կամ կապանք. ըստ այլոց՝ հաղը, որ է որոգայթ։ ԼԲ. 3։

Խայրիք։ Պտուղներ. մէյվէներ։ ԼԳ. 1։

Խառնիճ, կամ ջրաեակ։ Խանատոզ չէքիրկէ։ ԿԸ. 3։

Խարան։ Եարա տաղամիշ ընելու երկաթ. Զ. 1։ կամ տաղանամիշ եղած խոց։ ՁԻ. 2. և ՂԳ. 6։

Խարդաւանք։ Խաբեբայութիւնք. ֆէնոտ։ Կ. 2։

Խարխափանք։ Քէօռի քարուածք, գուրգուրալ։ ԺԻ. 2։

Խափուցանել։ Խափանել. մէն էթմէք։ ԿԳ. 2։

Խելք։ Նաւու խրչ։ Խելք շրթանց։ Խրչին թարափի քիւփէշտէներ։ Ի. 2։

Խենեշանալ։ Իտէպսիզէ հագուիլ կապուիլ։ ՀԲ. 2։

Խժական բարբարոս։ Կոպիտ. խորեաթ, եարամաղ։ ՂԳ. 6։

Խիզախել։ Համարձակիլ. ճիւրահաթ ընել։ ԿԸ. 3։

Խիթ։ Խոստուկ. սանձը։ Զ. 1. և ԻԶ. 3։

Խլրտումն։ Տէզայը ժաժիլ, թէփրէնմէք։ Զ. 3. և Ի. 1։

Խնբիծ։ Խառնելը փնտրելը. արաշտրբմասը։ ԽԸ. 4։

Խոսրի, խղկայի։ Պէօճէկ, թրութրու։ Ի. 1։

Խնծիղք։ Խնտում. զէվք, շաղլաք։ Դ. 1։

Խնկաւորութիւն։ Օրհնէնք, գովասանք։ ՂԳ. 14։

Խոհեր։ Գարշելի գործք. մուրտտա բան։ ԽԵ. 2։

Խոպանացեալ։ Ցորցած, աւրած, խարտոպ եղած։ ՀԳ. 2։

Խորշակ։ Տաք հով. սամ եէլի։ ԿԶ. 4։

Խուէլ։ Ցարշարել. էղլէթի էթմէք։ ԿԶ. 4։

Խուզել։ Փնտրել։ Թ. 2. և ԾԵ. 4։

Խուժադուժ։ Եապանի, ապուռճուպուռ։ Կ. 4։

Խուճապել։ Խիստ ահեղէով սխրէթ ընել։ ՀԹ. 4։

Խուն։ Սակաւիկ. ազատք։ ԿԳ. 2. Հ. 2. և ՀԴ. 3։

Խոփ։ Արօրի երկաթ. սապան տէմիրի։ ՂԲ. 7։

Խորոց։ Զատող միջոց, պէօլուճիւ սընրը։ Բ. 1. և ՂԲ. 7։

Խրթնանալ։ Խոժոռիլ. մթնալ. զղուիլ։ ՀԵ. 11։

Խրթնի։ Սեւցած, աղտոտ. չիրքին։ ՂԳ. 12։

Խօլական ցնորք։ Խենթ ու մենթ երազներ։ ԺԲ. 3։

Խօսնականաց շարժողական գործի։ Լեզու. տիլ։ ԼԵ. 3։

Ծայրակոտոր։ Ծայրագոյն կոտրող, խիստ ջարդող։ ԻԸ. 1։

Ծերպ։ Քարերու և ծառերու ծակ. գօվուք։ Խ. 3։

Ծնգեցեալ։ Հալած մաշած, խիստ վատուժ։ ԾՐ. 2։

Ծորիլ։ Մաշիլ. եօխ ըլլալ։ ԿԵ. 2. ՀԳ. 2. և ՂԲ. 10։

Ծործոր։ Լեռներու մէջ տէրեւ, ձոր։ Խ. 2։

Ծորուն։ Կաթելը, վազելը, բրխալը։ Լե. 1. և ՂԳ. 19։

Ծուէնք։ Պատուտուք. պէտ եբռթըքլարը։ Իե. 1։

Ծուղակ։ Որոգայթ, տուզախ, խափանձա։ ԽՁ. 3։

Ծուր և Ծայթան։ Սուր, Սայտա. են քաղաքք փիւնիկեցւոց, (Եզեկիել. Իբ.)։ Բ. 1։

Ծրդեալ։ Աղտեղեալ, պլըշկած, մրտուած։ Բ. 1։

Կաղդուրել։ Ղորոգել, բժշկել, խալըսել։ Ձ. 3. և ՁԳ. 2։

Կականիլ։ Հեկեկալով լալ. հեքիւր հեքիւր աղլամագ։ ԺԲ. 1։

Կաղուկարծ, կամ կեղակարծ։ Շիւպհելի։ Լ. 2. և ԽԸ. 2։

Կապկանձողական։ Վնկիլնկալով, եպիթախլանմիշ ըլլալով։ Լե. 3։

Կայթ։ Ցատկըտելով խաղ, պար։ ԻԱ. 2. և ԼԱ. 2։

Կայտառ։ Վնասակար կենդանի, պէօձէկ։ Խե. 3։

Կայմ։ Ղաւուն եէլքէն բանալու սէրէն տիրէկի։ Իե. 2։

Կապարան ձգողական։ Ղուան՝ քաշելու, իւլար։ Խե. 1։

Կապարանք զբաստի։ Ղաւու թէքնէի երկու կողմի կապերը. խապուրղանները։ Իե. 3։

Կապարձ։ Ղեռ դնելու ատան. թէրքէշ։ ԿՁ. 4։

Կապուտ։ Եաղմա եզած մալ. թալան։ ԺՁ. 1, և Հե. 7։

Կառափիչ։ Գլուխ կտրող, սպանողը. ճելլատ։ ՁԸ. 2։

Կարակում մօր։ Մուրտատ շամուր. պալշըխ։ ՁԳ. 3։

Կարեկցեալ։ Ցաւակից ըլլալ։ ՂԵ. 1։

Կարթ։ Որոգայթ. քէմէնտ, օղթա։ ԽՁ. 3, և ԿՁ. 4։

Կարծրերախ։ Տիղկինի հեկող, զապթ չըլլող, ինչպէս՝ գլուխը սէրթ ձին։ ԻԲ. 2։

Կարկառ։ Քարերու եզրին. թաշլըխ։ ԿԳ. 1։

Կարկառել։ Մատուցանել, երկնցնել. սունմագ. ԺԸ. 2. ԼԴ. 2. և ՂԲ. 9։

Կարկառ կռնումն։ Վեր վերցնելով զարնելը։ ՂԲ. 2։

Կարկեհան, ճէվահիր քար, որ գիշերը լոյս կուտայ. շամշըրաք։ Հե. 12։

Կարութիւն։ Կարողութիւն, քաստրըլըք։ ԺԹ. 4։

Կափառնաում։ Յորդանան գետի բերանը մեծ քաղաք մի է։ Բ. 1։

Կաքաւ։ Ցաթկելով խաղալը։ ԼԱ. 2, և ՂԲ. 6։

Կեղբել։ Պատուել, բըզբքտել։ ԺԷ. 1. և ԿԸ. 3։

Կենդանախաբոյկ կայծակն։ Երբ լով մարրող՝ ողջնցու-
նող կրակ։ ԼԳ. 5.
Կենսախրախոյս։ Կեանքի ուժուա տուող։ ԽԴ. 2.
Կիսայաբ։ Կիսակատար տոյանմիշ եղած՝ կանգնած։ ԼԲ. 2.
Կիսի կորիւն։ Մեծ ձուկի եաքրա։ ԽԵ. 1.
Կիւբոս։ Պարսից թագաւորի մի անուն է. (Եսայ. գ. 51)։ ՂԳ. 6.
Կմախք։ Մեռելի ոսկրներ։ ՀԳ. 2.
Կնգրուկ։ Անուշիկ հոտով ծխանելի պուհուր. Ի. 2.
ՀԵ. 4. ՂԳ. 8. և 19։
Կնիւն։ Սաղ. որ ջրոտ կէջ տեղ կը բուսնի։ ԼԹ. 2.
Կշտամբեալ։ Յանդիմանած, չիխուած։ Բ. 1.
Կռփող։ Խմբուխով գլխաւ զարնող՝ ծեծող։ ԼՁ. 2.
Կոթող։ Բարձր անկած քար. տիբիլի թաշ. ԼԵ. 2.
և Դ Յի ՀԱՊԱԿԱՆ։
Կոհակ։ Ալիք ծովու. տէնիզ տալկասը։ ԻԵ. 2. և ՁԵ. 1։
Կողկողանք։ Խղճալի կերպիւ լալը՝ աղաչելը։ ՀԱ. 3։
Կոշկոռել։ Խիստ չարչարել, տանջել։ ՀԱ. 3։
Կոշտ։ Պինդ հողի կտոր. եիւմրու հող։ ՀԴ. 5։
Կորակոր գնացք։ Ծրումբուկելով քալուածք։ Կթ. 3
Կռեալ։ Զարնուած՝ եարալանմիշ եղած։ ՁԵ. 3։
Կռեալ դիպուած։ Զարնելու դպչիլը. վուրուճու
տօքանը։ ՂԲ. 5։
Կրթականութիւն։ Թալիմի մարիֆեթ. հիւներ։ ԽԳ. 1։
Կրկնագատ անթափելի։ Թէքրար սիճիլ եղած՝ որ ա՛ղ
չի ազատուիր։ ԻՁ. 2։
Կրկնակապէն։ Երկու անգամ տրուած կաշառք. որ
անգամ մի Յուդային տրուեցաւ, անգամ մի ալ
զինուորներուն։ ԼՁ. 2։
Կրկնապարոյր կուծագ։ Ձէնկէլի պէս ծարը ծուռ,
ինչպէս փիրէյին կտուցները։ Կթ. 2։
Կքուն։ Սրմբիլը, երկու խաթ ըլլալը, խառխաթի
ունալը։ ԺԸ. 2։
Հագագ։ Ձայն, շունչ. սէսաս. նէֆէս. ԻԳ. 2. ԽԵ.
2. Ղ. 1. և ՂԳ. 12։
Հալուէ։ Անուշահոտ եղ մի է, կամ էօտ աղաճիին
էօղը։ ՂԳ. 11։

Հաղբ։ Որոգայթ. տուզախ։ Դ. 1. և ԺԵ. 2։
Համաբանաբար զուգամանութեամբ։ Միաբերան ամենը մեկէն։ ԶԵ. 2։
Համաձեւութեան օրէնք։ Ըրածը գտնելու օրէնք. գըտասա գըտասա շէրահաթը. ինչպէս մոլխասական օրէնքն էր՝ ան ընդ ան, և այլն։ ՀԸ. 2։
Համառօտ երբ։ Կարճ ժամանակ. քըտա վագթ։ ԶԲ. 6։
Համանեաւ յանիրարեւ միականութիւն։ Միաւորեալ անբաժանելի միաւորութեամբ։ Հե. 7։
Համասիւռ։ Ամէն կողմ եայրլմիշ եղած։ ԼԳ. 1։
Համբարտակ վատահութեան։ Սըզընմիշ ըլլալու խուլէ։ Գ. 3։
Հայթայթանաց կրկուա։ Կէշինմէյի համար չալը շըռփը, եօնղա։ Հ. 2։
Հայթայթումն։ Ադին անդին ընկնիլը՝ ճար ընելը։ ԺԳ. 2. և ԶԵ. 2։
Հանգիտափառ։ Ինան փայէ ունող. ագրան։ ՂԳ. 7։
Հանգոյց։ Կապանք, քայտուպէնտ։ ԺԸ. 3. և ՂԱ. 1։
Հանդերձանք։ Ցարմար խառնուածք, շինուածք։ ԻԳ. 2։
կամ տալթանաթ, թախտմ։ ԼԸ. 2։
Հանդերձաւորիլ։ Զարդարուիլ. պատրաստուիլ։ Դ. 2։
Հանի։ Մամ, մեծ նենէ։ Հանի Մոլաբաւ, Մոլաբին մեծ մայրը, որ է Ղոմտայ կինը։ ԼՁ. 2։
Հաշմեալ։ Սախտած, խասխաթի եղած։ ԶՁ. 2։
Հասկ։ Ցորենի՝ կամ գարիի գլուխ։ ԼԸ. 4։
Հաստարան։ Հաստատուելու կանգնելու տեղ, գաւազան. տէյնէկ։ Գ. 3։
Հաստուածք։ Հաստատուածք. վիճուռ, կեօվթէ։ Ձ. 3։
Հատուածեալ։ Կտրուած. ջատուած։ Ը. 2. և Հե. 2։
Հաւեւանցի երեւականութիւն։ Ասլը չեղած երեւոյթ խէյալէթ։ ՂԳ. 10։
Հաւեւանցիկք։ Երեւցող ու թէղ մը անցնող։ ՀԴ. 3։
Հաւթուցեալ։ Լեղուով ծեծած, թաղիր եղած։ ԺԷ. 1։
և Ձ. 3։
Հեծան. Բիր. ասփայ. Ժ. 2. և ԺԲ. 1։ կամ սուրբ խաչին պոյնա փայան, որ է Քրիստոսի դէնքը։ ՂԲ. 6։
Հեծանոց։ Հարմանձինեբուն մատ մատ քիւրէկն, որով

յայրդը՝ ցորենէն կը զատեն . եռապա։ ՀԱ · 3։

Հեղեղատ կեդրոնի։ Երուսաղէմի սեմթ գետ մի է։ Ա · 2։

Հեղեղավայր։ Ջուր կոխած տեղ . կէջ։ ԼԹ · 2։

Հեղիաս։ Եղիա մարգարէն։ ՂԳ · 6։

Հեղոյս։ Բեւեռ . էքսեր . չիմի։ ԻԵ · 2 · և ԻԸ · 6։

Հենգնել։ Ծաղր ընել . մեղագ էթմէք։ Կ · 4 · և ԿՁ · 4։

Հենուլ։ Հինել, հուսել։ ԿԳ · 2։

Հեսաեալ։ Օրէնքէ դուրս ելլող՝ դէմ կեցող։ ԼԳ · 4։

Հերապանծ տուն։ Տերեւներով ճիւղերով զարդարուած ծառ։ Թ · 2։

Հէն։ Ձէթէնի . խուրսանտ։ ՂԲ · 9։

Հիւղ։ Մանրիկ փոշի, հիւլէ։ Խէ · 2։

Հմայեկ։ Համայիլ։ ՂԳ · 18։

Հմայք։ Պախարճութիւն, տոմէթ։ ԽԸ · 3։

Հնարագիր։ Տուղախ խուռմիշ ընող։ ԾԵ · 3։

Հոգենկար։ Հոգւով սրբով բեամ եղած, կամ հոգեւոր գրուած։ ՀԵ · 3։

Հոմանի։ Պառնիկի սիրահար։ ՁԳ · 3։

Հոմերոն։ Հոմերոս բանաստեղծ մարդոյ մի անուն է։ ՂԳ · 19։

Հովիտ։ Ձոր . տէրէ։ Ա · 2 · Խ · 2։ և ՂԳ · 11։

Հրաշակերտութիւն։ Գեղեցիկ և զարմանալի շինուածք։ Դ Յիշատակարան։

Հրաշեկ։ Կրակի պէս կարմրած։ Բ · 2։

Հրապոյրս արբուցանել։ Թմրեցնող ու խելագնող գեղ խրմցնել։ ԿՁ · 4։

Հրատապ։ Կրակի պէս տաքցնող։ Խ · 3։

Հօրան ուլուց։ Սիւրիւ՝ այծու ձագերու . օղլագլար սիւրիւսիւ։ ԽԸ · 1։

Ձեղուն։ Տանը ծածքը, առիք։ ԿԸ · 2։

Ձեռնաղնեին։ Ձեռքով բռնուելու։ ՀԵ · 12։

Ձեռնելեց լինել։ Ցանդգնութեամբ ձեռք ձգել . էօն այագ օլմագ։ ԾԸ · 2։

Ձուլածոյ։ Տեղմէ կուռքի պատկերք։ ԽԸ · 3։

Ղօղել։ Պահուիլ . կիզլենմէք . սաքլանմաք։ Դ · 1։

Ճակատիլ։ Պատերազմիլ, ճէնկ ընել։ Կ · 4։

Ճայ։ Ճայեկ, սեւագոյն թռչուն մի է։ ՀԱ. 2։
Ճայթումն։ Սաստիկ հնչումն, շաթբրաթ։ ՂԲ. 2, և 7։
Ճապուկ բոտոտ։ Կակուղիկ բարակուկ՝ փորաւ սօղուլ ճան։ ԿԹ. 2։
Ճարպ։ Փորաւ եղ. իշ եաղը։ Ա. 1. ՂԳ. 8, 17. և 23։
Ճենճեր։ Քէղապին փրփուրը՝ քէֆը։ Ա. 1։
Ճիրան։ Սուր ըղունկով ճանկ, փէնչէ։ Զ. 3. և ԿԸ. 3։
Ճնշեալ մղել։ Սխմելով քաշել։ ՂԳ. 11։
Ճշդով։ Էշկեարէ պրբա ընելով. Խե. 1։ կամ նէքէ-սութիւնով։ ՀԹ. 3։
Մագնեատիս վէմ։ Մրխլատրզ թաշը։ Խե. 1։
Մածուած լոյծ։ Զբեղէն երկինքն է։ ԼԳ. 4։
Մածուած լաստի։ Կէմիի թէքնէ։ ՁԵ. 2։
Մակագաւիթ։ Լայն և արձակ տեղ։ Ի Ցիլոխանն։
Մամռապատատ։ Բոլոր քէօքէն մամռոտ, գոտրնրբդոտ, եօսունլու։ ԾԴ. 3։
Մանկաղ։ Մանգաղ, օրագ, թռփան։ ԼԵ. 3. և ՂԲ. 7։
Մառնամուտ։ Մութ տուման ծածկած, չի տեսնուելու։ ՂԳ. 19։
Մարդելոյզ։ Հողքորթ, միւտահանէ ընող։ Կ. 4։
Մարմանջուն։ Ցանկութեան հարագէթ։ Խե. 2։
Մեծգիտակական։ Մեծապէս գիտցող, իֆրաթ վուխուֆ։ Գ. 2։
Մեկնաղէն։ Ղէթէնի, փաւսու խբրոզը։ ԿԹ. 2։
Մեկին։ Ցայտնի, էշկեարէ։ ՂԳ. 11։
Մեղկել։ Թուլցնել, կէվշէթմէք։ ՂԳ. 23։
Մեղամակարգ։ Մեղքով պրլշկած։ ԾԵ. 3։
Մեղքոմ։ Կուռքի անուն է. (Գ. Թագ. ԺԸ. 5) Կ՝. 4։
Մեռայ։ Դառնութիւն, լեղիութիւն. և է անուն տեղւոյ. (Եւիր. ՃԵ. 23)։ ԿԳ. և ՂԴ. 20։
Մեռաստր։ Մեր, այրինքն՝ մարդոյ սօյէ ծնած։ ԼԴ. 9. և ՀԵ. 7։
Մերկամրցանակ։ Ղալաս ճէնկ ընող՝ կիւլէշ բռնող։ ՂԳ. 13։
Մերկապարանոց։ Ցայտնի, էշկեարէ. պէյան։ Ը. 1։
Մէքենայ։ Խափանճա. տուղաս։ ԾԵ. 2, Ղ. 3. և ՂԳ. 2։
Մղնարհեատ։ Կաշիի զարի պէս բարակ կաղմած։ ՂԳ. 20։

Մթեր։ Գանձարան. խազնա. Դ. 1.

Մժիկ։ Մոծակ. սիմբիսինեկ. ԿԸ. 3.

Մժեռուկ, Գինեի, կամ Ճիպկեի մանրիկ ճանճ. ԿԸ. 3.

Միագոյ իր. Շատ մաքուրնքէ ձէմ եղած մէկ բան։ Դ Յիշատակարան.

Միատարր։ Զուտ, սոցդ. զմիր, հօղ։ ՀԱ. 1.

Միեղջերու։ Ճակատը մէկ պուչնուղ ունող քաջ կենդանի մի է. քերձկերատան։ ԿԸ. 3.

Մղձկիլ։ Լալը գալ. տօրուքատումնք։ Խ. 3. և ԿԲ. 2։

Մղտոտիարատ։ Մուրը հալածող՝ տէֆ ընող։ Դ Յիշատակարան։

Մողոք։ Կուռքի անուն է. (Ամոս իե. 6)։ Ի. 2։

Մորմնքեցուցիչ։ Սիրտ կսկծցնող, խշխշցնող։ ԴԲ. 9։

Մուխ։ Զուր տուող. զաղլամիշ ընող։ ԴԳ. 24։

Մուրհակ։ Վճռոյ գիր. իլամ։ ԽԸ. 2։

Մուրճ։ Թաշճիի շէքիշ. քիւլիւնկ։ ԴԲ. 7։

Մտել։ Մտանել. մանել. կիրմէք։ ՀԱ. 2։

Մրմնջել։ Թրմնջալով և էղկիով լալ՝ ողբալ։ ԼԹ. 3։

Մրցանակ։ Կորիճուրթեան ճէնկ. ժ. 2։ կամ կորիճուրթեան համար պախշիշ շէլէնկ։ ԿԱ. 2։

Յաբէթական տոհմ։ Ղոյ Նահապետի որդւոյն սինսիլէն է, որ է ազգն մեր՝ Հայոց։ Դ Յիշատակարան։

Յամոյր յամրութիւն։ Շատ ժամանակ ուշանալը։ ՁԱ. 2։

Յամրային։ Ուշ մնացող, ցոյանմիշ ըլլող։ ԽԸ. 2։

Յայրատ։ Անամօթ. տաբզղ, էտէպսիզ։ ԼԳ. 1։

Յայրատատես։ Էտէպսիզճէ նայող՝ տեսնող։ ԺԶ. 2։

Յանգաւորութիւն։ Լմննալը. թամամլըք։ Թ. 3։

Յանդիլ։ Վէրջը հասնիլ, լմննալ։ ԿԱ. 1։

Յանկաւոր։ Ուղղուն, եախրշբիալը։ ԺԴ. 2։

Յանձանձել։ Պետ ընել, թիմաթ ընել։ ԽԹ. 2. և Զ. 3։

Յառաջատեսալ։ Յառաջ ընկնող. իլերի սէրսիէն։ ԺԳ. 1։

Յարադօղ։ Արեւին դէմ կախող՝ մեռցնող։ ՀԱ. 3։

Յարգահատել։ Յաւակցելով աղաչել, եալվարնալ։ ՀԳ. 2։

Յարկել։ Օտայի պէս տեղ շինել՝ մէջը պահել։ ԴԳ. 9։

Յաւանիլ։ Անբեռութեամբ լրութիւն ընել։ ԼԴ. 7։

Յաւնական. յօնական։ Ամբարտաւանական. էտէպսիզ տիւզենլի։ Կ. 4։

Յափրացեալ։ Տաղտկացեալ, պրխմիշ եղած։ Բ. 10։
Յելուզակ։ Աւազակ. հարամի։ Զ. 3։
Յեզանակել։ Դարձընել, պաշխոյ կերպ ընել։ Բ. 3. ԿԳ. 1։
և ՂԳ. 19։ կամ երգել։ ՀԳ. 3։
Յեղյեղել։ Փոխարկել, թէպտիլ ընել. Թ. 2։ կամ
շատ կրկնել՝ յիշել։ ԿԱ. 2։
Յեսանել։ Սրել. պիլէմիշ ընել։ ՂԲ. 5։
Յերիւրումն։ Զարդարելը՝ եախշելիս բերելը։ Խ. 3։
Յէու և Ազայել։ Երկու թագաւորաց անուանք են.
(Գ. թագ. ԺԹ, 15)։ ՂԳ. 6։
Յղփացեալ. Խիստ կշտացած. իֆրաթ տոյմուշ։ ԾԹ. 2։
Յոլեղեան։ Յիսնեբարդ տարի, թողութեան տարի.
(Ղեւտ. իե. 8)։ ՂԲ. 7։
Յոլովամեղծ ծուխ։ Շատ խուրում փէյտահ ընող
ծուխ. իալի թիւթիւն։ ԽԸ. 4։
Յողոք դեգերիլ։ Գերեկնալ. բէճայա մէշղուլ օլմաք։ ԺԲ. 1։
Յոյզ մոաց։ Մտմտուք, մտքի ալավերա։ Թ. 3։
Յովանակ։ Աւանակ, իշու քուռաք. սրփա։ ԻԲ. 2։
Յորջորջումն։ Կոչումն, անուանը տալը։ ԼԴ. 3, և ՂԳ. 7։
Յորսայսել։ Կռնրկին վրայ գետինը ձգել։ ԼԶ. 2։
Յուռթի քրտունք։ Առատ քրտինք. գան թէռ։ ԿԶ. 4։
Յուռութ։ Համայիլ, կամ կռապաշտական հնարք։ ԿԶ. 4։
և ՀԵ. 12։
Յուսոյ ձգարան։ Յոյսին թելը. ումուտին շուանը։ Գ. 3։
Յօնիցն յաւակնութիւն։ Ընքուինեբուն հպարտու-
թիւնը՝ լրբութիւնը. մաղբուրլուք էտէպսիզլիղի։ ԽԵ. 2։
Նախայանցք։ Առաջկուց մեղանչողք. ջրհեղեղին ժա-
մանակի մեղաւորները։ ՀԹ. 3։
Նախայլք։ Առաջին այլք. էվէլքիլեր։ Գ. 3։
Նահանգ։ Մէմլէքէթ. այալէթ։ ԼԷ. 1։
Նահանջեր։ Նահանջեցեր, արգիլեցիր. խաախաթի ըրիր։ ԿԴ. 1։
Նաշիհ։ Շարմաղուն՝ խիստ բարակ ալուր։ ՂԳ. 8։
Նարդոս։ Անուշահոտ ծաղիկ է, նէնէֆար։ ՂԳ. 11։
Նարեկ։ Էր վանք կրօնաւորաց՝ 'ի դաւառին անձեւա-
ցեաց, ուր վանահայրն էր վեհափառ այս մեր Գրի-
գոր Նարեկացի։
'Ի Յիշատակարանս։

Ղաւակատիք։ Տօն, ուրախութիւն. տօնանմոն։ ՂԱ. 1։
Ղերգեւեալ։ Խեղճ՝ սէֆիլ եղած, տէրտիմէնտ։ ԻԱ. 2։
Ղերութիւն։ Ղերոզութիւն. սուչը պախչելը, ամբ։
ԺԸ. 1. և ՁԲ. 5։
Ղէցուկ։ Ցենարան. տայախ։ ԿԷ. 2. և ՂԲ. 10։
Ղէսար։ Ա՛յս պիղծ. շար գէր, սատանայ. ճին։ ՂԲ. 9։
Ղժար։ Թէրտղիի թաս, թաթ։ Թ. 1։
Ղկատ եղանիլ։ Ղկատէլ, տեսնող ըլլալ։ ԿԸ. 2։
Ղկարագրեր։ Ղկարագրեցեր, մեսէվէտէն գրեցիր,
իմացուցիր։ ԺԲ. 1։
Ղհանջել, կամ Ղահանջել։ Արգիլել, էտ գարձընել։
Բ. 3. և ԽԱ. 1։
Ղշաւակել։ Ցոյց տալ. խպրեթ էթմէք։ Գ. 2։
Ղշկահեալ։ Անարգուած. մէզագ եղած։ ԽԲ. 1։
Ղողկալ։ Գարշելի՝ զզուելի ըլլալ։ ՂԲ. 3։
Ղուխրան։ Ղուէբարան. փէշկէշ ընծայելու տեղ։ ՀԵ. 9։
Ղպատակ։ Նշան առնուած տեղ. նշանկեահ։ ՂԲ. 5։
Ճաղակրատ։ Ապուռնուպուռ խօսող, լաֆազան, պօշ-
պօղազ։ ԺՋ. 2։
Ճամբ։ Անտառ եղեգանց. գամբշլեգ։ Թ. 1։
Ճամբին։ Սամարիա, որ Երուսաղէմի մօտ գաւառ մի
է. (Եղէկ. ԺԿ. 46)։ ԺԴ. 2։
Ճանթ։ Կայծակ. էրլտրբրմ։ Ջ. 3։
Ճէրտ։ Փայտ. սօփա, օտուն եառմասը։ ՂԲ. 3։
Ճշուկ։ Սատանայական աղմուկ՝ վէլվէլէ։ Խ. 3։
Ճուայտութիւն։ Ցանկական ճիւնուութիւն։ ԽԸ. 3։
Ճութափութիւն։ Խիստ արտորալը. ատելէ։ ՂԳ. 11։
Ճուշան։ Ծաղիկ է, զամպախ։ Կ. 1. և ՂԳ. 11։
Ճուք։ Պատիւ, փառք. իզզէթ։ ՁԳ. 4. և ՂԳ. 18։
Ճեմարան։ Ղերսէ նէրա օտայ. սրբ օտասը։ Խ. 2։
Ճրջադրութիւն։ Ինթրաֆը տօնանմիշ ընելը, կամ պահ-
պանելը։ ԿԲ. 1. և Ղ. 1։
Ճրտու�։ Ճուարուեն, անճրբկիլը. շաշմիշ ըլլալը։ ՂԱ. 3։
Ոգորիլ։ Կռուիլ. ճէնկ ընել։ Թ. 3։
Ոզիէլ։ Մարդոյ անուն է. (Բ. Թագ. Ի. 7)։ ՀԵ. 12։
Ոշնափայտ։ Նաւուն գլխէն մինչեւ 'ի խրչքն՝ տակի էր-

կան տիրեկին է, որոյ վրայ կողերն շարած է։ ԻԵ։ 2։
Ողողիլ։ Լուացուիլ, ամուսնալով ցողվիլվիլ։ ՂԳ։ 11, և 24։
Ողողակ մթայնին ոչ ընդհանրական։ Լողացող քիչ օր ամամի։ ԾԵ։ 2։
Ողոյ, ողիրայ։ Էին անուանք երկուց Թագաւորու-
թեանցն՝ Սամարիոյ և Երուսաղէմի. զորս էգ մար-
գարէն. (ԵՂԻ։ իգ։ 4)։ ԾԴ։ 2։
Ոռոգել։ Ջրել, ինչպէս պտուղներն, ծառք։ ԼԷ։ 2։
Ոստայնս կկել։ Կտաւ, կամ էօրիմաձեկ գործել։ Է։ 3։
Ոստիկան։ Վերակացու, քահանայ։ ԾՀ։ 2։ և ՀԹ։ 3։
Որոշ։ Գառն, գուզու։ ԼԱ։ 3։
Ուղերձեալ։ Ծլած ծաղկած, ֆիլիսլէնմիշ եղած։ ԺԵ։ 4։
և ԽԹ։ 2։
Ուղեշ։ Ծառի ճիւղ, տոլ պուտաղ։ ԻԳ։ 2։ և ԿԱ։ 3։
Ունելիք։ Կրակի մաշա, խրսած։ ԼԳ։ 5։
Ունկ, ունկի։ Ցարդի մանրուք, սաման թօղու։ ԻՁ։ 2։
Ունկնախիչ։ Ականջը խրցած՝ գոցած, խուլ։ Ծ։ 4։
Ուշ։ Միտք, ֆիքիր, ֆիքրասէթ։ ԻՁ։ 3։ ԼԴ։ 2։ ԾԹ։ 1։
ՀԸ։ 2։ և ՂԳ։ 24։
Ուտիշ։ Ցեց, կիւվէ։ ՂԲ։ 9։
Ուտճահալ։ Ցեցէն կերուած, փտուած։ ԾՁ։ 2։
Ուրոյնութիւն եկ։ Ձատութիւն ըլլալ, զատ զատ ըլլալ։ ԼԴ։ 7։
Ուրուական։ Գարշելի, փուճ, դիւական։ ՀԱ։ 4։ ՀԵ։ 12։
և ՂԳ։ 24։
Ձարաշուք։ Ձարութիւն երեւցնող, դղուելի, պէթ։
ԾԵ։ 2։ և ԾԸ։ 2։
Ձորեքվտակեան առաջ։ Ձորս մեծ գետ ունող ըռմախ.
որ էր յերեմայ բղխած գետն։ (ԾՆԳ։ բ։ 10)։ ԿԸ։ 1։
Ձու։ Քալուածք, յառաջ քալել գնալը։ Բ։ 2։ և ԻԵ։ 2։
Ձքնաղ։ Խիստ ազնիկ, գեղեցիկ։ ԺԱ։ 1։ և ՀԵ։ 13։
կամ փառաւոր, հրաշալի։ ՀԱ։ 4։ և ՂԳ։ 19։
Ձքոտի։ Ղուատատ, փոքրիկ, փուճ, զայիֆ։ ԿԹ։ 2։
Պակուցեալ։ Խիստ վախցած, սիրտը փլրթած։ Ծ։ 2։
Պահակ։ Ասկարիոյի բառնուած, որ էր Սիմոն կիւրենա-
ցին։ (Մատթ։ իէ։ 32)։ ԾԸ։ 3։
Պահպանակ։ Պահող, պահպանող։ Դ։ 3։ և ԿԵ։ 2։
կամ զրիս։ ՂԳ։ 12։

Պաղպաջուն՝ Գեղեցիկ պայծառ քեօշկ։ ԻԵ · 2։
Պաճար։ Կոմու սիրիս։ ԾԵ · 3։
Պայթիլ։ Փամիլամիշ ըլլալ, ճաթիլ։ ՀԴ · 3։
Պայման։ Ճափ · սինոռ։ Բ · 3 · ԻՁ · 2 · և ՂԳ · 24։
կամ ուխտ · խաւլ։ ԾԳ · 5։
Պան։ Հաց, սօմուն, էքմէք։ ՂԳ · 8։
Պաշտօնատէր։ Խրզմէթ ընող։ ԻԱ · 2 · ԻԸ · 2 · և ԾԳ · 4։
Պաշտօնատեղ։ Աղօթքի տեղ։ ԾԱ · 4։
Պատանդիշ ցանցարկ։ Խոսքամիշ ընող զապթ ընող՝
խուռուրմիշ եղած տուզախ։ ԾԵ · 2։
Պատարուն։ Լեցուն, սիլմէ՝ տօլու։ ԽԸ · 3 · ԿԳ · 2։
Պատգամ։ Խապար, խօսք · քէլամ։ ՂԲ · 3։
Պատնէշ։ Թապիյէ · պէտէն · մէթէրիզ։ Կ · 2 · և ՂԲ · 5։
Պատուաստօրէն։ Պըռբտուք · տօլաշըքլը։ ՂԳ · 7։
Պատուատուն։ Կցուիլը, էքլէնմիշ ըլլալը։ Լ · 4։
Պատոպարան։ Սըղընմիշ ըլլալու տեղ · սիփէր։ Խ · 2 · ՁԲ · 1։
ՁԹ · 1 · և ՂԱ · 3։ կամ տայախ, իրբ՝ թէմէլ։ ԽԵ · 2։
Պատրոյկ։ Ճրագի ֆիթիլ։ ՂԳ · 2։
Պարս։ Սափան, որով քար կը նետեն։ ԼԴ · 7 · և ՂԲ · 4։
Պարսել։ Իրբ սափանով քարատել, տանջել · Է · 2։ կամ
հալածել, դուրս ընել։ ԼԲ · 3 · և Ղ · 3։
Պիծակ։ Իշամեղու · էշէկ սուրը։ ԿԸ · 3։
Պիտակ։ Լոկ · տալթ, տատէ։ ԻԸ · 6։
Պղտիկ։ Ուռեցք, որ ջրին երեսը բուշտ բուշտ կ'ելլայ·
սու գապարճըզը։ ՀԴ · 3։
Պղտորբրութիւն։ Գուլանելու խրմելը, ԾԴ · 3։
Պճնելի։ Զարդարելու, սազելու։ Բ · 2։
Պնդիլ։ Եռեւէն ընկնիլ՝ վազել։ Բ · 2։
Պուէտիկոս։ Բանաստեղծ · շայիր · աշըգ։ ԽԸ · 6։
Պուրակ։ Օրման, կամ ծառերու երդեր · տէմէթ։ Թ · 1։
Պչրութիւն։ Էտէպսիզ սաղուիլը, ինչպէս՝ լիսի կա-
նանց սիւպէնը։ ԽԸ · 4։
Ջախել։ Ջաղխել, ջարդել · կոտրտել։ ԽԸ · 4։
Ջահուսրիլ։ Մաշալայի պէս վառիլ, փայլիլ։ ՂԳ · 17, և 23։
Ջահել։ Ծագել, լուսաւորել։ ՁԳ · 2։
Ջամբել։ Կերցնել, տալ։ ԺԴ · 3 · և ՂԳ · 22, և 23։

Ջնար։ Սանդուռ։ ՂԲ։ 9։

Ջնել։ Ջարնել, ծեծել։ Կ։ 2։

Ջութակ։ Սանդուռ, կամ քէման։ ՂԲ։ 8։

Ջրակարծ։ Ջրէն կարծրացած՝ սառած, ինչպէս՝ կարկտուտը։ ԿԸ։ 3։

Ջրել։ Ջնջել, աւրել, պօղմագ։ ԼԲ։ 3։ ԽԸ։ 1։ ԿԷ։ 2։ և ՂԳ։ 14։

Ջրողող։ Ջրհեղեղով ապականած՝ թէլէֆ եղած։ Կ։ 5։

Ռետին։ Թիրէմէնթին, որ եարայի դեղ՝ մէլհեմ լինի։ ԿԲ։ 1։

Սաբեկ։ Է անուն ծառոյն, յորմէ կախեալ ամուսաւ Աբրահամ՝ զխոյն։ (Ծնդ։ իբ։ 13)։ ՂԲ։ 9։

Սադրել։ Մատնել, խամրել։ Էլէ վէրմէք։ կամ շար ֆիթ տալ։ Ղ։ 3։

Սակ։ Հարկ։ վէրկի, խարաճ։ ԽԷ։ 1։ կամ չափ։ հիսապ։ ԺԷ։ 3։ Խէ։ 2։ և Հ։ 3։

Սակաւաձեռն։ Տկար, զայիֆ։ նուազ։ Գ։ 2։ ՂԳ։ 15։

Սահանք ծովու։ Ծու ախընթը։ ԿԳ։ 1։

Սահանք յորձանաց։ Տէրէ, ռէլ տէրէսի։ Խ։ 2։

Սաղարթ սեւութեան վարսից։ Տերեւ՝ սեւ եաւրախնէրուն, որ է ասել, սեւ մօրուք։ ԿԳ։ 2։

Սամի։ Տիւմէնը դարձընող փայտ, եէքէ։ ԻԷ։ 2։

Սառնասեր։ Պուղի սոյ, պուղի պէս փատցած։ ՁԱ։ 3։

Սատեր։ Սիկղ։ զօլաթա, որոյ գինն էր 88 ստակ։ (Մատթ։ ԺԷ։ 26)։ ԽԷ։ 1։

Սարդ։ Մամուկ։ ՂԳ։ 14։

Սարսուցեալ։ Բաժնուած, երեսէ ձգած։ ԽԸ։ 2։ ԾԷ։ 2։ և ԿԲ։ 3։

Սաւառնիլ։ Թռչտելով խանատները վրայ բերել՝ ծածկուիլ։ ՂԱ։ 1։

Սափիրա։ Պատժեալ կնկան մի անուն է։ (Գործ։ Ե։ 9)։ ՀԱ։ 3։

Սէլով։ Խաղաղութիւն։ քաղաք մի է։ Ա։ 1։

Սեղանանենգ։ Սեղանը, կամ տաճարը թալլող։ ԽԸ։ 2։

Սեպուհ։ Պէյզատէ, քիշիզատէ։ Գ։ 2։

Սեռն։ Մաքուր, ուղիղ։ հէյլէսիզ։ Ժ։ 2։ և Դ Յիշատակարանն։

Սեւեռք։ Գամաւածք։ մըխլանմիշ ըլլալը։ ԿՁ։ 4։

Սթափիլ։ Այլմնալ, խելքը գլուխը գալ, արթնանալ։ Գ։ 3։ և ՂԲ։ 1։

Սիգացող։ Փառաւորութեամբ ուռեցող, սաղմնամիշ ըլլող։ ՀԳ. Զ։
Սիգոնացիք։ Սայտացիք, որք Նամնաբ կուռք մի ունէին,
զոր պատուեաց Սաղոմոն. (Դ. Թագ. ԺԱ. Ե)։ ԽԸ. Ե։
Սիկ։ Անուշիկ հով. խոշ բուրվկնաբ։ ԼԲ. Ե։
Սին։ Դատարկ, պոշ, փուչ։ ԻԷ. Ե. և ՁԱ. Զ։
Սլաք։ Օգ տեմիրի, խրշտա։ ԻՁ. Ե։
Սկահառն։ Մուրտառ, պուլանքա, շիրբեկ։ ԾԴ. Ե։
Սկաւառակ։ Քեառե, թաս, աման։ Լ. Զ. և ՁԸ. Ի։
Սկիւթացի։ Թաթարաց ազգն է։ ՂԳ. ԺԶ։
Սնոտիապատուաստ։ Անշահ շինուած, նիղամսրզ տիւ-
զենմիշ եղած։ Գ. Ի։
Սնոտիասէր։ Պոշ, փուչ սէր ունող։ ՂԴ. Զ0։
Սոսկական։ Եսյան. Գ. Ե։ կամ ռամիկ. Ֆախիր։ ՀԱ. Զ։
Սոսկալիթիթար։ Ահարկու. լենառհա, պհատամլի։ ՂԳ. ԺԶ։
Սոր։ Խորունկ սելի ճամբայ. սերկ։ Խ. Զ։
Սուզել։ Տակը իջեցնել. պաթրմագ։ ԼՁ. Զ։
Սուրհանդակ։ Սայի. մենզիլ։ ԾՁ. Զ։
Սոփեր։ Մատեան. գիրք. քիթապ։ ՁԸ. Զ. և Դ Յիշատակաց։
Սպանդ։ Ջոհ. զուրպան։ ԽԴ. Զ։
Սպանդարան։ Ղուրպան մարթելու տեղ։ ԽԷ. Ե։
Սպառազէն։ Սիլահը, փիւր սիլահ։ ԾՁ. Զ։
Սպեղանի։ Դեղ. մեհլեմ։ Բ. Ե. և ԽԸ. Ի։
Սոռմբակ։ Նախրա, զալամ, եսրամաղ։ ԽԸ. Ե. և ՂԲ. Զ։
Ստգտանք։ Մեղադրանք. սիթեմ։ Թ. Ե։
Ստորեւելք։ Վարէն վեր ելլող, կամ ելած։ ՂԳ. Զ4։
Ստուար։ Թանձր, հաստ։ ԽՁ. Զ. և ԿՁ. 4։
Ստուարատանդն։ Շիւղը հաստ, գալեն տալլը պուտակը։ Թ. Զ։
Ստուգարանեալ։ Ուշադրուն գալով խրատեալ եղած։ ՂԳ. Զ0։
Սրուակ։ Խեղջ, ծառայ. բայլ։ Գ. Ե. ՂԳ. ԺԶ. և 18։
Սրջանալ։ Ափոսալ, զղջալ, փիւշման ըլլալ։ ԻԹ. Զ։
Սրահի առագաստ։ Բակի փէրաէն, որ է գուրան։ ԽԸ. Ի։
Սրանալ։ Թռչիլ. ֆախշիլ։ Ի. Զ. Լ. 4. ԽԸ. Ե. ՀԱ. Զ։
և ՀԴ. Զ։ կամ սիվրիլմիշ եղած քէսկինցած։ ԻԸ. Ե։
Սրոցեալ վարատական։ Փախչող հեռացող. տէտիրկին։ ԺԱ. Ե։
Սրբերգեան։ Սուրբ սուրբ երգող. ինչպէս՝ Սէրոբէն։ ՂԳ. Ի։
Սրինկ։ Նէյ, կիրիֆ։ ՂԲ. 8։

Սրսկումն։ Ցրց քնելը. սերմիշ ընելը։ ԾԱ. 4։

Սփոփանք։ Սփոփութիւն, մխիթարանք, թեսելի։
Գ. 1. ԼԳ. 3. և ՂԳ. 9։

Սքանչելահրաշ։ Հրաշալի, միւճիւզաթլը։ ՀԵ. 10։

Սքանչելատեսս։ Զարմանալի գեղեցիկ տեսիլ ունող։ ԾԱ. 4։

Սքանչելարմատ։ Զարմանալի գերազանց քէօք ունող։ ՀԴ. 2։

Վայրագասուն։ Լեռը մեծցած. եապանի։ ԽՁ. 1։

Վայրագութիւն։ Եապանի կոպիտութիւն. եա-
վուզլուք։ ԺԱ. 3. Լ. 4. ՀԱ. 4. և ՂԳ. 19։

Վանդակապատ։ Պարմախլըի շարած գեղեցիկ քէօշկ։ ԻԵ. 2։

Վատնիչ։ Զայ ընող, թէլէֆ ընող. ԻՁ. 2։ կամ
փճացնող, չիւրիւթմիշ ընող։ Բ. 9։

Վարակեալ։ Պաշարեալ, մեհհասէրբ եղած։ ԼԱ. 3։

Վարանիլ։ Վախուն թասայիլ, անձրկիլ։ ԻՁ. 3. և ԻԸ. 2։

Վարապան։ Կէմ, հալխա, որ գազանի բերան կը կապեն։ ՂԲ. 2։

Վարատիլ։ Զատուիլ՝ տէտիրկին ըլլալ։ ԻԵ. 3։

Վարմ։ Ցուզախ, խափանճա։ Խ. 3։

Վարոք։ Մաղէր, որ թէ մարդոյ իցէ՝ փէրշէմն է. ԿԳ. 2.
և ՂԳ. 12։ և եթէ ծառոյ իցէ՝ եափրախնէրն է. Թ. 2։

Վերակացումն։ Զապիտութեամբ ձեռք վերցնելը։ Ա. 2։

Վերակենցաղել։ Կրկին ողջնալ, յարութիւն առնել։ ԼԴ. 3։

Վերակնարկել։ Վեր նայիլ, դէպ 'ի վեր ուսուցանել։ ԻՁ. 3։

Վերնամարտութիւն։ Վերինին հետ ճէնք, որ է աս-
տուծոյ դէմ դնելը։ ԾԱ. 4։

Վերնամրցանակ։ Երկինքէն տրուած յաղթութեան
համար՝ վարձք, չէլենկ։ ՂԳ. 24։

Վերջին դատակնիք։ Ի կորուստն յաւիտենական վըճ-
ռիլ, որք են դատապարտելոցն դասք։ ԻԵ. 3։

Վերջնական։ Եսքինը, կամ խիստ պէթէրը։ Ծ. 3։

Վերջնական ատառ։ Քէսկին ըէբէ սապօնու։ ՂԳ. 11։

Վէս։ Հպարտ, ինքնահաւան։ Ծ. 2։

Վիժած անգրելի կոչման։ Անցուցած տղայ, որ մարդ
չի կոչուիր։ Ի. 2։

Վիհ վիհոյ։ Խորունկներուն խորունկը։ Խ. 2։

Վիրգ մահու։ Մեռցնող ճէնկի քար. կիւլլէ։ Կ. 2։

Վիրգ սալի։ Ցէօշէմէյի քար, գայման։ ՂԲ. 8։

Վատակ։ Ախընաղ։ կամ սել։ բուսախ։ ԾԳ։ 3։ և ՂԲ։ 10։
Վատել։ Վատուժցնել։ չիրբինցնել։ Ի։ 2։
Վրիժակ։ Վէրիռ։ իլամ։ սիՃիլ։ ԻԷ։ 2։
Վրիպակ։ Մոլար։ ծուռ։ ԺԸ։ 2։ ԽԸ։ 4։ և ՂԲ։ 9։
Վրնջողական։ Բղջախոհ ցանկութեամբ կատղելը։ աղ-
միշ ըլլալը։ ԽԵ։ 2։
Տակաւ տակաւ։ Կամացուկ կամացուկ։ քշիկ քշիկ։ ԾԸ։ 3։
Տաղանդ կամ քանքար։ Քէսէ մը ստակ։ բիւր քանքար։
տասը հազար քէսէ ստակ։ կամ ոսկի աւելի։ ԻՁ։ 2։
Տաղաւարեալ։ Բնակելու տեղ ըլլալ։ Զ։ 1։
Տաղաւարիկ։ Գօնագ էթմէք։ ՀԵ։ 13։
Տաղտկաղաղբական։ Իբրահ ընելու, մուրատ։ ՂԳ։ 20։
Տաշտ։ Քեասէ, թաս։ Լ։ 2։
Տատամելի։ Տրտմելի։ խասաւէթ ընելու։ ԼԱ։ 2։
Տարաղ։ Կերպ։ թարզ։ ԺԸ։ 2։ և ԾԳ։ 5։
Տարացոյց։ Նման էօրնէկ։ ուղղուն։ ԺԵ։ 2։ և ԽԵ։ 3։
Տարժանելի կամ տաժանելի։ Խիստ աշխատելի, մե-
շագէթլի։ ՃԸ։ 1։ ԿԶ։ 5։
Տարմ։ Խանապընելու քիւմէ՝ երդնախ։ ԿԸ։ 3։
Տարր։ Բոլոր նիւթաւոր մարմիններուն թէմելը, և է չորս։
Օդ։ Ջուր։ Հող։ և Հողմ։ ՁԲ։ 3։ և ՂԳ։ 15։
Եւ զայս բառս պէսպէս նշանակութեամբ գործածէ
սուրբս, զոր օրինակ։ Ի տարր գոյի։ Տարերքէ եղած-
ներուն մէջ, կամ կայ եղածներուն էօղին մէջ։ ԽԱ։ 2։
Տարր ժամանակի։ Ժամանակին կայութիւնը, կամ շա-
փը, որ հիշի մօտ՝ քիչ է։ ԾԵ։ 3։
Տարր ժամանակաց։ Զորս եղանակն է։ Գարուն, Ամա-
ռըն։ Աշուն։ Ձմեռն, որք իրր տարիին տարերքն են։ ԽՁ։ 2։
Տարր մահու։ Մահուան քէօքը՝ սէպէպը։ Բ։ 6։
Տարերս սասանել։ Բոլոր աշխարհս շարժել՝ դողցնել։ ԼՁ։ 2։
Տարր փոքր։ Փոքրիկ ոչինչ իր։ չէյՃիղէղ։ կԹ։ 1։
Տեառնագրել։ Կնքել։ խաչակնքել։ ԺԲ։ 3։ և ՂԳ։ 12
Տենդ։ Ջերմ։ սրթմա։ ԻԸ։ 5
Տեսական։ Տեսանող։ կէօրիւՃիւ։ ԼԳ։ 5։ կամ երեւե-
լի։ կէօրէ կէօրիւնէն։ ԼԴ։ 3։ և ՁԴ։ 1։
Տեսականել։ Ամբ էօրը խլրխով մը մէյտան հանել։ ՂԳ։ 10։

Տէգ։ Մըզրախ, խրշամ։ ԽԵ. 3։

Տիրագաւ։ Իր տեղը խաբող՝ մատնող։ Ծ.Զ. 2։

Տիրադրուժ պաշտօնեայ։ Իր տէրը ֆէնոսով խաբող խրդ-
մէթքեար։ Է. 2։

Տիւրաս, կամ Ծուրբ։ Քաղաք մի է Սայոյոյի սէմմի.
(Եսայ. իգ. 15)։ ԼԹ. 3։

Տիրատեսակ հոտ, կամ Էրքն։ Մուրթ գոյն սեւ բուէնկ։
ԼԴ. 8. և ՂԳ. 12։

Տղմասիգ գուբ։ Ջամուռով լեցուն հոր։ ԺԶ. 1։

Տնուռնել։ Գէտ ընել. քէրէմ էթմէք. ԺԵ. 2։ կամ
յայտնել, ցուցանել։ ԽԸ. 6։

Տոյժ առանձանաց, կամ ըլկանաց։ Վնաս պատժոյ. գա-
զէպ ՀԷրիմէսի, սիրաէթ։ Բ. 2. և ՀԱ. 3։

Տուն։ Ջուանէ կապ. իւլար։ ԻԸ. 1։

Տուայտիլ։ Ջարշարուիլ. ՀԷֆայէն մաշիլ։ ԿԶ. 3։

Տպաւորագոյն։ Էշկեարէ ուղղուն. թլսպգը։ ԺԹ. 3։

Տրոհել։ Որոշել, բաժանել. զատել. այրբմագ։ ԽԸ. 1. և ԿԲ. 2։

Ցանց։ Սիմֆոնով հուսուած թոռ. աղ, ատուզախ։ Խ. 3։

Ցիռ։ Վայրի էշ. եապան էշէկի։ ԽԶ. 2։

Ցնցուղ։ Ցաթկոտուք. սէրբինեմի ջրոյ, կամ հրոյ։ Զ. 3։
և ԿԸ. 3։

Ցպք նշուղից։ Շողշողուն Հառագայթից, շաւխին
փայլելով ցաթելը։ ՁԱ. 3։

Ցոխութիւն։ Անառակութիւն, անեթեսութիւն. է-
տեպսիզլիք։ ՀԲ. 2։

Ցրիշ ցնորից։ Խենթ ու մենթ երազները տաղթմիշ ընող։ ՁԴ. 1։

Փագովը։ Բելլեգովը. կուռքի անուն է. (թագաց.
իե. 3)։ ԽԸ. 3։

Փաղանգ։ Ճիւմհուռա, թանգուռա, օտառ։ ԿԵ. 1։

Փաղաքշել։ Եթեսպաշտութիւն ընել, խոշամէտի խօ-
սիլ։ Ժ. 1։

Փանար։ Ծակ. խոմուխ, շուխուր։ Խ. 2։

Փարաքուն։ Բաղնխոհ ցանկութիւն. էտեպսիզութիւն։ ԽԵ. 2։

Փթթեալ։ Ֆիլիսլէնմիշ եղած, ծաղկած։ ՂԳ. 11։

Փղշտացիք։ Բարբարոսաց և ամենայն այլազգաց կ'ըսուի։ Ա. 2։

Փոկ։ Կաշիէ կանգ։ ԽԵ. 2։

ՊԵՏ. ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀՍԽՀ-ՍՍՌ
Մ. ՄԱՇՏՈՑԻ

Փրկանակ։ Փրկութիւն տեղ. Ի՛Զ. 2։ կամ ուսուա
թիւլի. ԺԱ. 4։ կամ աղատելոյ գործիք. ԿԳ. 3. և ՂԲ. 5։
Քաղցկեղ։ Մարմինը չիւրիւթմիշ ընող եարա մի է,
կերցաւ. շերիփէնշէ։ ԺԸ. 3։
Քամոխ։ Կուռքի անուն է. (Գ. Թագ. ԺԵ. 7)։ Կ. 4։
Քայլ։ Կերտանելիք, կամ լեօֆ։ ԼԴ. 1։
Քանան։ Նոյ նահապետի թոռն է, Քամայ որդին։ Բ. 1։
Քանանուհի։ Կին մի էր քանանացի, որոյ զաղջիկն
Քրիստոս բժշկեց. (Մատթ. ԺԵ. 22)։ ԼԵ. 3։
Քանասար։ Կատաղի, եավուզ, զալիմ։ ԿԹ. 2։
Քանցել։ Ճիւղերը կոտրտելով փրցնել։ ԻԴ. 1. և ԿԻ. 2։
Քառադիմակի։ Է մեկնութիւն բառին քեւանայ, որ է
ըւի էլեալ'ի յունական բառէն ԿԻՆՕՆ, որ թարգմանի
քառակուսի. ուստի քեւան՝ քառադիմակի պատկեր,
ասել է՝ շորս երեսով, կամ շորս թարափը կուռք,
զորպիսի շինեաց Մանասէ. (Դ. Թագ. ԻԵ. 5)։ ԺԱ. 4։
Քաւարան։ Քաւող. մեղքը թողող։ ՂԴ. 1։
Քէղի։ Օրթա տիրէկ, թէժմէլ տիրէկի։ ԼԲ. 3։
Քիմք։ Տամախ, կէնդ։ ԻԳ. 1։
Քինաւոր։ Քէն ընող. ղարէզ ընող։ ՂԱ. 1։
Քղանց։ Հանդերձի փէշ. էթէկ։ ԺԸ. 2։
Քոյինանիւթ։ Քու նիւթդ։ Քոյինանիւթ զանգուած.
քու նիւթիդ խմորը, որ է իսկ մարմին խորհրդոյ։ ԺԳ. 4։
Քորեբ։ Ապատիստան լեռ մի է, ուր խօսեցաւ Աստուած
Եղիայի հետ. (Գ. Թագ. ԺԹ. 8)։ ԼԴ. 9. և ՂԳ. 6։
Քաւնապուշ։ Վախցնող՝ մարմինը փուշ փուշ ընող։ ԻԸ. 6։
Քստմնելի։ Զարհուրելի, խիստ վախցնող։ Ը. 1. ԺԸ. 2։
ԻԸ. 2. ԽԸ. 4. և ՀԹ. 3։
Քրայ։ Խալձիի օճախ։ ԺԹ. 1. Ի՛Զ. 3. և ԿԹ. 1։
Քրէական։ Խիստ մեծ մեղք, որ է Աստուծոյ դէմ։ ԺԱ. 4։
և ՂԱ. 3։
Քրծազգաց լինիլ։ Զուլ հագնիլ։ ԻԹ. 2։
Քլքում։ Զաքրան չիչէկի, կամ զաքրան։ ՂԳ. 11։
Օդք, օդից։ Ոտից աման, ինչպէս՝ ճիպմէ. փապուճ։ ԽԻ. 3։
Օթոց։ Հանդերձ. էռպաղ։ Գ. 1։
Օժանդակել։ Եարդամ ընել, ուժ տալ։ Ե. 1. Ժ. 2. ԺԱ. 1։

ԼԴ · 6 · Զ · Զ · և ՂԳ · Ց։

Օձաա։ Ճէնկի թախտմ, սիլահ։ ԿԶ · 3։

Օն և օն։ Սանկ ու նանկ, շէոյլէ պէոյլէ։ ԻԹ · 3։

Օշինդը։ Լիղի՝խոտ մի է, փէլին։ Զ · 3։

Օտացի։ Յովբ երանելին է, զի էր յՕտեր գաւառէ, որ է 'ի կողմն Արապիստանու։ ԽԸ · 6։

Օտարազն։ Օտար ազգէ, այլազգի։ ԿԳ · 1։

Օտարութիւն։ Անմանութիւն, մինասխպէթսիզլիք։ ՀԵ · 12։

Օրակշիռ։ Օր չափող, որ է արեգակն։ Դ Յիշատակաց

Օր 'ի յօր յերկաբաձգել։ Օրէ օր ձգել։ ԾԸ։

Օրհնէրգ։ Երգող օրհնութեան, կամ օրհնութիւն։ ԿԱ։ Գովութիւն, բարեբանութիւն, որ միայն Աստուծոյ վայելէ, որ է անսկզբնաբար սկիզբն ամենայն սկսելոց և անիզբական վախճան։